

EMANUELIS KÖNIG,

PHIL. & MED. DOCT. BASIL.

Societatis Cæsar. Leopold. Imper. Colleg.

cognom. **AVICENNÆ,**

REGNI

VEGETABILIS

PARS ALTERA

PLANTARUM DESCRIPTIONEM,

CLASSES ET DIFFERENTIAS, FIGURAM,

SAPORES, ODORES, COLORES, VIRTUTES

ET USUS PROPONENS;

INSERTA PRÆPRIMIS EST METHODO

BAUHINIANA ENUMERATIO PLANTARUM INDIGENARUM

seu in **Helvetiâ** & circa **BASILEAM** sponte nascentium

cum earundem Synonymis & novâ dispositione ex florum

& feminum configuratione juxta **ROB. MORISON.**

& **JOH. RAJUM** Anglos.

IN GRATIAM MEDICINÆ CULTORUM.

BASILEÆ,

Ex Officinâ Typographicâ **EMANUELIS & JOH. GEORGII**

REGUM, Bibliopol. An. M. DC. XCVI.

VIRIS

*MAGNIFICIS, NOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS,
PRUDENTISSIMIS*

DNN. CONSULIBUS,

DNN. TRIBUNIS PLEBIS

INCLYTÆ REIPUBLICÆ

BASILIENSIS,

HELVETIÆ DELICIIIS,

PATRIÆ PATRIBUS,

ex singulari Botanicés amore

HORTI ACADEMICI FUNDATORIBUS

MECOENATIBUS

Dominiis suis Clementissimis

HUJUS REGNI VEGETABILIS

PARTEM ALTERAM

facrum facit

& devotum & memorem animum

fistit

EMANUEL KÖNIG,

Philos. & Med. D. Basil.

Societ. Cæsar. Leopold. Imperial. Natur. Curios.

Colleg.

PRÆFATIO.

INTER alia elegantia emblemata quæ è Vegetabilibus desumuntur, non parùm decora & jucunda existit illa inscriptio lemmatis super Coronam Imperialem notissimam illam primo Vere juxta alias emergentem plantam, ita dictam quòd certam campanularum seriem gerat, quæ naturæ industriâ in perfectum orbem distributæ gratiosam coronam imitantur, est. que illud tale apud *Picinellum in Mund. Symbol. L. XI. Cap. VIII. pag. m. 646.* IPSA SIBI SERTUM, id quod Poëta ita expressit:

Pullulat Elysiis florum pulcherrimus hortis

Qui secum nascens omina Regis habet.

Nomine & IMPERIUM defert meritumq; CORONAE,

Purpurat, ac ostro pingitur ipse suo.

Non arti debet pretiosum frontis honorem

Rex idem SERTUM EST & diadema SIBI.

IPSA CORONA SIBI EST, alieni haud indiga cultûs,

Sat dives proprias emicat inter opes.

Nimirum Virtutis hoc symbolum est, quæ propriis ac indivi-
duis suis ornamentis coronata, nullo emendicato opus alienæ
ferto indiget; Cujus hinc considerationem meritò præsentis
negotio adjudicare licebit, dum nil vanitatis humanæ ad spe-
ciale Regni Vegetabilis scrutinium nos instigavit, quin potiùs
præter symbolum Illustris Academiae Naturæ Curiosorum,

P R Æ F A T I O.

Nunquam otiosus, divinæ præcipuè benignitatis consideratio è Vegetabilibus tam luculenter effulgens, præsertim iis quæ in dilectissimâ patriâ spontè singulis annis ubertim enascuntur, & propriis stupendis viribus tum in curatione morborum tum aliis commoditatibus se nobis commendant; Omnino enim confiteri necessum habemus Deum benignissimum T.O.M. quibusvis loci alicujus incolis præter alias necessitates dedisse apta medicamenta ad suos curandos morbos & sine stultitiâ aut perverso hominum judicio intermitti haud posse quæ Deus ipsemet in unaquaque regione Incolis præparavit remedia, id quod celebris ille non tam ob magiam quàm variam doctrinam & sapientiam decantatissimus *Cornelius Agrippa de Vanit. scientiar. Cap. 84.* quoque adgnovit, dicens: Verè stultum est ex Indiâ petere quæ domi habemus, propriam neque terram neque mare sufficere existimantes, patriisque rebus peregrina, frugalibus sumptuosa ac faciliè acquisibilibus difficilia & ab usque ipsis terræ finibus importata præferentes. Atque hoc experienciâ sæpius comprobavit Vir dum viveret Amplissimus Medicus certè incomparabilis ac etiamnum post fata nunquam satis colendus *Joh. Jac. Wepferus Scaphusa Helvet.* Fautor quondam meus non sine honoris cultu nominandus; ita enim ille in suis paulò ante obitum ad me exaratis literis

„ d. 17. Jul. 1694. Plantis simplicissimis frequenter usus sum jam
 „ à multis annis, quia ad vicinas aulas & monasteria frequen-
 „ tissimè vocabar etiam distantia à Pharmacopœis, quandoque
 „ pauperculorum rucolarum inprimis sylvam Martianam in-
 „ habitantium conditionis misertus euporista & quidem felici
 „ cum successu suasi; verùm talia erant, de quorum viribus plu-
 „ res jam multa tradiderunt; imò dolui quædam meliùs novisse
 „ Chirurgos paganos fideliores minimeque temerarios quàm
 „ multos Doctores simplicium cognitionem hodiernis diebus
 „ spernentes: Radicem Esulæ decies aceto maceratam à mi-
 „ nore dosi inspiendo dedi cum fructu hydropicis; ex hac
 „ Clariss. *Fabritius Hildanus* Extractum paravit, quod pro arcano
 „ habuisse dicitur. Hydropicis cum fructu suasi Gentianam cru-
 „ ciatam, Meum, Trifolium fibrinum, Scordium, Caltham folio
 „ planta-

PRÆFATIO.

plantaginis, Chamædryn, Chamæpythin, Sefeli Æthiopicum »
 quod copiosè crescebat propriè monasterium Amptenhausen »
 in jugis montis Abnobiæ, & sexcentas alias suasi in affectibus »
 ab aliis recommendatas Auctoribus, ut ceu nova nemini illa »
 obtrudere ausim, & non rarò his plus præstiti quàm nescio »
 quibus aliis mangonio adornatis & magno pretio comparan- »
 dis, quibus Deum Ter Optimum Maximum peculiariter be- »
 nedixisse firmiter credo. Atque hoc etiam mihi stimulum & »
 calcar addiderat, ut Simplificium in Helvetiâ & particulariter
 circa Basileam ut meam dilectissimam patriam crescentium
 scrutinio & cognitioni accuratiùs incumberem & earum spe-
 cificam virtutem quàm in sanandis morbis peculiariter exe-
 runt indagarem, quùm enim cordatiores Medici cum *Hel-*
montio confiteri necessum habeant in Morbis specificum quid
 peccare ex determinatâ salium in corpore variè cum partibus
 aqueis & terris mirè conredientium figurâ & texturâ, magni-
 tudine & inde exurgente diversâ motione, è quibus causarum
 morbificarum *energix sub saporis hujus vel illius formâ* ali-
 qualiter definiendæ resultant, evidenter quoque patet Vege-
 tabilia specifica morbis à potentiis salinis Hippocraticis (juxta
 egregium ejus de Nat. Hum. monitum; Non siccum neque
 humidum, &c.) opposita à divina benignitate concessa esse,
 quæ ratione particularis saporis ac etiam inde emanantis odo-
 ris, specialiter & efficaciter in certos corporis humani succos
 operantur; Nimirum est quid virtutis in omnibus Vegetabi-
 libus simplicibus quod ex seminali suâ ratione intimâque cor-
 pusculorum componentium subtilissimâ modificatione, ma-
 ximè spiritûs vegetabilis intus latentis insigillatione in spiritum
 humanum, calorem nativum vel flammulam vitalem vel bio-
 lychnium aliterque dictum, activitatem suam exerit, massam-
 que humoralem quoad laxam ejus texturam fluidamque cer-
 to & specifico modo afficit, sicque morbos etiam pertinacissi-
 mos debellat; Atque in hoc negotio non malè attendit *Joh.*
Floyers Eques Anglus & M. D. Londinensis in Lapide Lydio co-
 gnosc. Virtutes simplicium, ad vâscula quadruplicia ab im-
 mortali *Malpighio* detecta & præcipuè ad succos in iis conten-

PRÆFATIO.

tos, præsertim eum qui in oleoso seu terebinthinato vasculo
 continetur, ceu in quo præcipuè succus specificus & determi-
 nata vis vegetabilis residet, adeò ut etiam ipsius iudicio dispo-
 sitio plantarum in certa genera prout nempe oleoso vasculo-
 rum specificorum succo conveniunt, commodè inde desumi
 possit. In specie autem citatus *Auctor* octo summa Plantarum
 constituit genera, Terreorum nempe, Mucilaginosarum, Dul-
 cium, Amararum, Aromaticarum, Fœtidarum, Acrium & Cor-
 rosivarum; acida, acerba & adstringentia intuitu succi, oleosi,
 quo leviter simul amarificant, ad amarificantia austera ablegans;
 quodlibet enim horum generum respectu diversorum saporum
 compositorum aut peculiaris odoris in certas species sub-
 alternas subdividit, v. g. sub plantis terreis vegetabilia arenosa,
 lignosa, lanuginosa, muscosa & terrea perquam fœtida com-
 plectendo; Plantarum verò dulcium octo innuit species her-
 bacearum scilicet, frumentacearum, subacrium, aromaticarum,
 filicearum, Terebinthinarum, fragrantium & fœtidarum,
 &c. qualem hinc methodum tanto præstantiorem judi-
 cat, quò magis taliter *Dioscoridis* & *Galenii* plantarum sapes
 & odores annotantium vestigia premat, & omni tempore, se-
 minibus etiam & floribus deficientibus, locum inveniat; Et
 quamvis non parùm inde in specificorum saporum cogniti-
 onem quis devenire possit, non minimùm tamen obstare viden-
 tur compositi saporis in diversis plantæ partibus discrepantes
 exhibentes sapes, item quod exemplo, v. g. rhabarbari obser-
 vemus plantas viribus differentibus in multis earum partibus
 pollere, imò plantas pro loci natalis differentiâ multùm
 quoad saporum discrepare; Verùm enim verò pro plantarum
 distinctione tali non omnis sapor sufficit, sed ille qui prævalet
 & succo oleoso specifico inest, & ubi duo vascula specifica in
 unâ eademque plantâ adsunt ab eo sapore qui præminet & no-
 tabilior est, differentia desumenda erit; Atque talem inqui-
 sitionem Virium Vegetabilium & specificarum virtutum jam
 suo tempore multum agnovit Celeberrimus trium Cæsarum
 Archiater *Crato à Crafftheim*, scribendo ad *Scaligerum*, sibi præ-
 curiosâ exteriori plantarum cognitione sufficere nosse simpli-
 cium

PRÆFATIO.

cium medicamentorum non facultates primas tantum, verum maximè proprias, i. e. específicas & experientia & ratione separationis partis purioris ab impuriori & quasi spiritus naturalis qui humido oleaginoso in vasculis scilicet terebinthinatis Malpighio dictis præcipuè insidet evocatione cognoscere, & ut ad curandum valetudinem usui sunt operam dare. Et tali methodo si quis insistat, & confusionem illam, quæ fit, dum plurima vegetabilia simul in unam formulam corraduntur, odio habeat, evitabit non parùm falsum illud scomma *Barclai in Argenide Lib. I.* ubi apertè dicit, Rusticos securiores esse notis inemptisque simplicibus scilicet specificisque remediis, quàm si in Medicorum fide iniquissimam mercedem ex supervacuâ curationis morâ interdum captantium, acquiescerent; Nimirum hoc in negotio Medicus qui misericordiæ Dei & Naturæ minister audit, nil melius ager, quàm si naturam ipsam pro Pharmacopolo vel tali seplasiario in compositione medicamentorum imitetur; Prout nimirum Divina benignitas ex immensâ acie Remediorum ad morborum insultus edomandos in radicalibus primordiis jam certam eamque specificam mixtionem intendit & ex motu materiæ indito, subtilis item fluidissimaque omnia pervadentis materiæ transcursu particulas ita effinxit & figuravit, quo à saporibus talibus determinati morborum sapes eorumque characteres singulares ex configuratione vitiosâ tali & tali resultantes superari, inverti, destitui decenterque corrigi & omnimodè deleri possint, ut in locum morborum homines sævâ & crudeli suâ tyrannide excarnificantium sanitatis pristinae serenitas denuò effulgere possit; ita quoque omninò Medici qui naturæ minister est officium erit in tantâ simplicium medicamentorum copiâ ea quæ experientiâ multiplici comprobata sunt eligere ad morbum eradicandum, imò in morbis curandis probè attendere qualiter remedium contra morbum exhibitum vires suas exequatur, prout scilicet jam in ipso simplici naturalis mixtio artificio humano tantum non inimitabilis adsit, quæ è diametro morbo ejusque causæ opposita est, & quomodo inde exoptatus effectus resultet, quò nimirum tantò certius inde dici possit

P R Æ F A T I O.

possit remedium hunc vel illum affectum expugnare; Quare
& monitum illud egregium elegantissimi *Fernelii* Medici Gal-
,, li Celeberrimi; Optimum igitur & inprimis conducibile est,
,, inquit, ad unumquemque affectum simplicem præstantif-
,, sima simplicia tanquam remediorum bases accommodare
,, & in promptu habere non gustu modo & ratione, sed ex-
,, perimento quoque & usu longo comprobata; Nullus siqui-
dem morbus in hominibus æquè ac in animalibus brutis adeò
sævus est & immanis, cui oppositum remedium specificum &
ad illum curandum singulariter directum summus rerum con-
ditor, sator, stator & conservator DEUS, benedictus obinde in
secula, non decreverit, quò magnalia ejus tantò clarius
enitescant & summa benignitas luculenter
ubique effulgeat.

INDEX

INDEX CAPITULUM.

CAP. I. De Vegetabilium Classibus seu generali Plantarum Divisione.

Cap. II. De Graminibus, Junco, Cypero, Sparganio, Equiseto, Arundine, Typha.

Cap. III. De Frumentis, Zea, Hordeo, Secali, Avenâ, Ustilagine, Milio, Panico, Erysimo, Pseudo-asphodelo, Phalangio, Iride, Acoro.

Cap. IV. De Herbis Bulbosis, Hyacintho, Pseudonarcisso, Leucojo, Colchico, Croco, Ornithogalo, Porro, Allio, Lilio montano, Orchide, Ophride, Orbanche.

Cap. V. De Oleribus & Oleraceis, Rapunculo, Campanulâ, Rapistro, Raphano, Dracunculo, Sinapi, Erucâ, Luteolâ, Rhesedâ, Erysimo, Persicariâ, Nasturtio, Thlaspi, Bursâ pastoris, Myagro, Drabâ, Alliarîâ, Brassicâ, Isatide, Acetosâ, Lapatho, Centaurio maj. Rhabarb. Monach. Blito, Atriplice, Parietariâ, Mercuriali, Lactuca, Soncho, Cichorio, Dente Leonis, Hieracio, Chondrillâ, Senecione, Jacobæâ.

Cap. VI. De Tanaceto, Matricaria, Chrysanthemo, Buphthalmo, Chamæmelo, Abrotano, Artemisia, Ambrosia, Botry, Absynthio, Millefolio, Stellaria aquatica, Consolida regali, Fumaria, Chelidonio

):(): (

maj.

INDEX CAPITUM.

maj. Aquilegia, Nigella, Meo, Dauco, Pastinaca tenuifolia, Chærefolio, Scandice, Caukali, Apio, Sio, Pastinaca latifolia, Angelica, Imperatoria, Sphondyllo, Libanotide, Cumino, Pimpinella, Cicuta & Cicutaria, Sefeli, Oenanthe, Pediculari, Barba Capræ, Valeriana.

Cap. VII. De Solano, Hyoscyamo, Papavere, Anemone, Argemone, Pulsatilla, Ranunculo, Napello, Aconito, Helleboro, Helleborine, Doronico, Gentiana, Plantagine, Pyrola, Bistorta, Potomogeto, Tribulo aquatico, Nymphæa, Sagitta aquatica, Aro, Asaro, Tussilagine, Petasitide, Cacalia, Lappa.

Cap. VIII. De Violis, Leucojo luteo, Hesperide, Lychnide, Caryophyllo, Antirrhino, Linaria, Lino, Polygala, Onobrychi, Hyssopifolia, Cuscuta, Serpillo, Polio, Agerato, Origano, Clinopodio, Mentha, Calamintha, Marrubio, Lamio, Urtica, Sideritide, Euphrasia, Melampyro, Betonica, Serratula, Scrophularia, Stachyde, Hormino, Verbasco, Blattaria, Auricula Urfi, Digitali.

Cap. IX. De Lyfimachia, Veronica, Scordio, Teucrio, Chamædry, Chamæpithy, Alfine, Anagallide, Elatine, Heliotropio, Echio, Buglossò & Borragine, Cynoglossò, Lithospermo, Symphyto, Brunella, Bellide, Pilosella, Gnaphalio, Conyza, Astere, Virga aurea, Verbena, Succisa, Scabiosa, Jacea, Cyano, Tragopogo, Caltha, Helenio, Bupleuro, Perfoliata, Gratiola centauroide, Centaurio minore, Hyperico, Polygono, Sedo, Cotyledone, Telephio, Portulaca, Tithymalo.

Cap. X.

INDEX CAPITUM.

- Cap. X. De Convolvulis & scandentibus Plantis, Smilace, Bryonia, Lupulo, Vite, Clematitide, Periclymeno, Asclepiade, Polygonato, Lilio Convallium, Hederis, Balsamina, Gramine Parnafsi, Chelidonio, Nummularia, Malva, Alcea, Geranio, Sanicula, Alchimilla, Eupatoriis, Agrimonia, Potentilla, Caryophyllata, Quinquefolio, Tormentilla, Fragaria, Trifoliis, Meliloto, Loto.
- Cap. XI. De Rubia, Aparine, Asperula, Mollugine, Gallio, Cruciatâ hirsuta, Thalicthro, Lathyro, Cicere, Vicia, Securidaca, Ferro equino, Onobrychi, Ornithopodio, Orobo, Glycirrhiza.
- Cap. XII. De Herbis capillaribus, Linguâ Cervinâ, Ophioglossô, Lunaria, Trichomane, Ruta muraria, Polytricho, Rore Solis, Filice, Lonchite, Polypodio, Musco, Lichene, Lenticula, Fungis, ut & de Carduis, Cirsio, Cnico, Carlina, Dipsaco, Eryngio, Anonide.
- Cap. XIII. De plerisque Fruticibus & Arboribus, Genista, Colutea, Anagyri, Pistacia, Sumach, Sorbo, Fraxino, Corylo, Fago, Quercu, Castanea, Nuce juglande, Visco, Tilia, Ulmo, Ostrya, Betula, Alno, Euonymo, Viburno, Populo, Acere, Platano, Malo & Pyro, Pruno, Corno, Ceraso, Alni effigie, &c. Cotonastro.
- Cap. XIV. De reliquis Fruticibus & Arboribus, Mespilo, Berberi, Grossularia, Sambuco, Laureola, Thymelææ affini, Cisto, Viti Idæa, Ledo, Buxo, Salice, Ligustro, Rhamno, Rubo vulgari & Idæa, Rosis, Tamarice, Erica, Camphorata glabra, Junipero, Asparago, Pino, Pinaastro, Larice, Abiete.

CARMINA
GRATULATORIA
FAUTORUM
ATQUE
AMICORUM.

I.

IN HONOREM
EXCELLENTISSIMI & FAMIGERATISSIMI
DOMINI
D. EMANUELIS KÖNIG,
Societ. nostræ Cæsar. Leopold. Basil. AVICENNÆ
Æstumatissimi.

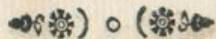

Loreat ex patriis quam nectit Flora
coronam
Floribus, & Virtus quam Tua
promeruit.

*Sic Erudito DN. COLLEGAE
sui charissimi labori ad-
plaudit*

LUCAS SCHRÖCKIUS, Doct.
Arch. & Com. Palat. Cæsar. Nob.
Acad. Leop. Imper. Nat. Curios.
Præses.

II. Tam

II.

TAm bene certantes non exprimit æmulus iſtas
 Cum potuit fatuas fallere Xeuſis aues,
 Regiè quàm ſiſtit KÖNIGIUS ordine plantas
 Et pingit Floram & veris olentis opes.
 Ipsi Lector obhinc æternam texe corollam,
 Et Diadema ſuis cinge perenne comis.
 Atque refer tantas grates Helvetia quantas
 Ipſa Dioſcoridi Græcia docta ſuo.

Honoris ergò p.

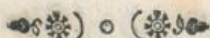
JOHANNES DE MURALTO, Tigur.
 Chirurg. & Med. D. Phyſic. Profeſſor.

III.

IN LAUDES
 AUCTORIS.

REgis ad exemplum ſi ſe componeret Orbis
 Totus, Doctorum tota perita cohors
 Deberet meritò noctuque diuque imitari
 Te REGEM & Medicæ plurima, ferre bona
 Arti, at certò non datur omnibus ire Corynthum,
 Omnibus at non ſunt omnia, noſſe cupis
 Quem fortuna ferat ſeu ſumma ſcientia ad Aſtra,
 Splendentem librum hunc inſpice tolle, lege
):():(3 Inve-

Inveniesque datum concessumque, ire Corynthum
Auctori libri, hic per sua scripta probat,
Quod REGIS nomen Medicâ mereatur in Arte:
Arti (ut REX maneas) perge favere, Vale.

Honoris & amoris ergò apposuit

BEATUS FRANCISCUS ZUM BACH,
Philof. & Medic. Doct. Tugienfis.

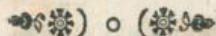
IV.

DUM nobis ignota priùs secreta recludis
Plantarum, ingenio gentis & orbis honos;
Nominis æternâ victurus laude parasti
Immortale tibi, perpetuumque decus.
Plus aliis totâ de posteritate mereris,
Quòd sensus omnes tu sapientis habes.
Quare magnificis te extollit laudibus orbis,
Orbis, quem tantâ dexteritate doces.
Perpetuamque tuis famam virtutibus addit,
Quam poterunt nulli diminuisse dies
Quæ Tibi venturos semper durabit in annos
Donec erunt docti, qui tua scripta legent.

*Sic Celeberrimo quondam suo PRÆCEPTORI optimè
de se merito Helvetia Vegetabilium Virtutes
extollenti acclamat*

FRANCISCUS XAVER. KÖFERLIN,
Med. Doct. Zurzachenf.

V. In

V.

IN REGNI VEGETABILIS

PARTEM ALTERAM

DE PLANTIS HELVETICIS ET PRÆCIPUE

circa BASILEAM nascentibus in specie
tractantem,

VIRI Clarissimi atque Doctissimi

D N. EMANUELIS KÖNIG,

Medicinæ DOCTORIS Famigeratissimi.

Ὅ γδ' ἐν ἀδ' ἡλητον καὶ ἀνύθεισον πέλφ' ἔργον,
 Πᾶν τε λέλογχ' ἔχθρον δυσμυρία, συγερόν
 Νάυτας ἀμυμακέτων ἀνέμων ἀμέγαρ' αὐτμή.
 Τέρες, ἐγειρόντων κύματα πορφύρεα.
 Κηφῆνες δ' ὄλοοι διαδ' ἡλίσσαντο μελίσας
 Ὅϊκαδ' ἐπιλαμψίας, βελθομυρίας μελίθ.
 Ἰσηξ' ὠμοβορέθ' ἢ πελειάδα δίσιν ὄνυξιν
 Ἐυχεται ἔμλν γναμπλοῖς κύρμα τε ἠδ' ἔλωρ.
 Ἀνδράσι πυγμαίοισι φόνον κ' κῆρα φέρεσι
 Ἐθνεα κραιπνίων ὑψιπετών γεράνων.
 Τί δ' ἐδέμας θυλιόιο πέλφ' πολυώρονον, ἀκιδ' ὄν;
 Ὅυχ' ἀπειρεσίης τέτροφε δὴ θανάτης;
 Ὅυχ' ἔξω πολιορκεῖται μυρλοισι νόσοισιν,
 Ἀλγεσιν, ἠδ' ἐάτης, πῆμασι παντοδαποῖς;
 Χνῆς πέλομλν, πέλομλν κόνις, ἀτμίς, πνοιή, ὄνειθ.
 Τειρόμλν μόχθοις ἠδ' ἀνιῶν π' ὄνω.

Κάλλισ'

Κάλλις' ἔν' ἑσθλάσῃ ἡλιῶν παῖδας ἀγαυὸς,
 Οὐπὲς ἀπαρνήσαι·, ὅς σοφός ἐστὶ νόον,
 Χρησίμα τῶνδε νόσων δὴ ἀέσματα ἐπιζητῆντας,
 Τάων μὲν δρωτῆς ἰατρὸς ἐστὶ θεός,
 Τηλεθόωσιν ἐνὶ δένδροις, βοτάνησι, πόσησι,
 Φύμασι τ' ἀλλοίοις γαῖα τὰ πίκτη Φίλη.
 Ὡς δ' ὅτ' ἐν ἑσθλῷ ἄσθρα φαεινὴν ἀμφὶ σελήνην
 Φαίνεται, ἀμαρῶνται, καὶ τοὶ ἀειπρεπέα.
 Τῆςδε φῶως ἐκέκασο καὶ ἕξοχόν ἐστιν ἀπάντων
 Ὡς τόδε μῦσα Φίλη εἶπε κ' ἐκ ἀλάσῃ.
 Ἐἴργον ἀεισον ἔμην πολλῶν τ' αὐτάξιον ἄλλων
 Τὸ πρῶτον ΒΑΣΙΛΕΥ, κῦδ' αἶας παλαιοῦ.
 Σπῆδ' ἢ ὑπερβαλλέσῃ αἰαπύξας τὸν ἀειθμὸν
 Ἥδ' ἀρετὰς βοτανῶν καὶ φυτῶν ἀπασῶν
 Ἐλθέλιων γαίης ἐελκόλακ, αἰθοφόροιο·
 Ὡς σεο μὲν πρῶταις ἀξία ἐνόμα.
 Ευρὺ δέ σεῦ κλέεσσι, ὅσον ῥ' ἀποκίδναται ἠὲ.
 Σοὶ Βασιληιάδῃ δροῖεν, ὅσων ὀρέγη.

Plausus sunt

SAMUELIS KOENIG, HBernatis.

EMA-

EMANUELIS KÖNIG,
M. D.
REGNI VEGETABILIS
PARS ALTERA,
Seu
DE PLANTIS IN SPECIE.

CAPUT I.

De Vegetabilium Classibus seu generali Plan-
tarum Divisione.

ARDUUM esse negotium, remque sanè
momenti maximi disponere decenter & comòdè
Vegetabilium ingentem numerum illaque ad
suas certas classes reducere, in *Part. I. Regni Vege-
tabilis Cap. XX.* abundè diximus. Proposuimus
illic Celeberrimi D. Caspari Bauhini nostri Me-
thodum, qui in Pinace sua, opere XL. annorum,
Hortum Vegetabilium spatiosissimum hujus
mundi in pulvinos XII. Areolas 72. totidem
Libris & Sectionibus divisum sistit, ceu hoc *Paulus Flemmingus in Corculis seu
Epigrammat. Lib. III.* postquam in Itinere in Persiam cum *Oleario* plantas
exteris perlustrasset, sequenti carmine, Inquilinarum Plantarum Virtutes
ingeniosè insimul, nimirum

*Semper ut extremos Medicus non currat ad Indos,
extollente agnoscit:*

A

Quid

Quid mihi me similem; fatuus cum pluribus illis
 Qui peregrè nisi sint; nil sapuisse putant.
 Non mihi perfectum visa est Europa Medentem
 Gignere, cum tellus omnia nulla ferat.
 Hinc Asiam petii nec erat procul Africa nobis.
 Juro nihil Patriâ plenius esse meâ.
 Quas vidi, quas non, liber unus hic exhibet herbas,
 Munde, vale, liber hic florens orbis erat.

Nec etiam negleximus in cit. Regn. Veget. P. I. quoque sistendi novam Celeberrimorum Botanicorum Anglorum *Morisonii* & *Raji* Vegetabilium Dispositionem. Laudatus verò D. *Casparus Bauhinus* consulam Veterum Plantarum traditam seriem in ordinem reduxit observando Plantarum affinitates ab externo Foliorum præprimis aspectu & figurâ desumptas. *Morisonius* & *Rajus* autem Seminum insuper & Florum configurationem attenderunt, quos secuti ex Recentioribus alii, qui itidem characterem plantarum naturalem à fine ultimo, videlicet Fructificatione desumptum pro methodo genuinâ cognoscendi plantas habuerunt. Laudavimus abundè utrorumque industriam & indefessum studium, quo Plantas ad certas classes commodè sic reducere voluerunt, quò Creatoris Majestas in qualibet plantulâ tantò luculentius effulgeat; Nostra verò sententia erat non saltem hîc Folia, nec sola Semina, nec solos Flores hoc in negotio Divisionis Plantarum (quæ sunt

Δένδρον & ἴκτερον, Φρύζανον ἢ δὲ πῶον

respicienda esse, sed omnia simul, nimirum ex Harmonia & Symmetria configurationeque externâ omnium ejusmodi partium sensui occurrentium Dispositionem & Locationem velut Plantarum esse instituendam, notitiamque ejusmodi intuitivam definitionem hac in re esse optimam, non secus ac Astrologi & Physiognomi ex indiciis exterioribus signisque inter se collectis Hominem esse vel Saturninum vel Jovialem, &c. (taceo quòd eadem magna mundi medicina sit, quâ morbi humani ex ferreis, æneis, stanneis, plumbeis, antimonialibus & mercurialibus aliis mutantur in sanitatem auream vel argenteam, quâ imperfecta metalla ferrum, cuprum, plumbum, &c. in aurum vel argentum, quarum scilicet Lepræ medetur Lapis magnus priscorum sapientum, ut ait *Basil. Val. Oper. p. 23. & Clav. 1. Leprosi decem sitiunt sanguinem Regis. Vid. Theophr. de Transmut. Metall. pag. 100. & seq.*) & sub hoc vel illo potius planetâ militare inferunt; quapropter respicienda judicamus tum Folia & varias in iis, more Chiromantarum, lineas & peculiaris signa phytognomica tum Flores eorumque petalorum configurationem & colorationem summè variantem, tum Semina & Fructus pro variâ plantæ internâ diathesi protrufos varios miroque

miroque artificio Geometrico differentes. Neque in hoc contrariari videbimur *Excell. D. Ammanno*, qui in *Charact. Plant. nat. p. 93*. Duplicem denominationem Plantarum agnoscit, nimirum tum extrinsecam, quæ includit accidentia vel adjuncta varia, cui non soli & ubique fidendum dicimus, vel intrinsecam quæ præsupponit characterem essentialem ex flore, fructu & semine, ceu in quibus elaborandis præcipuè spiritus vegetabilis occupatus est. hauriendum. Christophorus Merrett M. D. Anglus utriusque Societatis Regiæ inibi Socius primusque Musæi Harveani Custos in Pinace rerum Naturalium Britannicarum, sequutus D. Casparum Bauhinum, Johannem Bauhinum, Jonsthorum & Spigelium Methodum sequentem pro tradendis plantarum Classibus (in qua si occurrant plantæ sub aliis etiam classibus, sub propriis Romano, sub alienis Italico characteri reponi Lector meminerit) ad notitiam eorum ritè comparandam observavit. Ubi primò

GRAMINA. His folia leptomacra & caulis geniculatus; Alopecuroidea, Anthozanthum Aquat. Arundinac. Avenac. Brizæ spica, Bromoides, Bulbosa, Canina, Caryophyllata, Cristat. Cyperoidea, Dactyloid. Echinat. Festuca, Geniculata, Glumis variis, Hirsuta, Hordeacea. Juncea, Junci, Loliacea, Marina, Montan. Miliac. Murorum Palustre, Nemerof. Nodos. Panniculat. Phalaroid. Plumosum, Piperinum, Pratenf. Secalin. Segetal. Sorghin. Stellat. Spartea, Spicat. Striat. Sylvatica, Toment. Tremul. Triticea, Typhoid. Ustilagines.

CEREALIA. Habent geniculatum culmen & fol. harundinaceis constant semenque panificio aut pultibus aptum in spicis aut jubis ferunt, suntque cavicaulia, quarum partes Culmus, Vagina, Spica in qua arista. Aruncus, Frit. Granum, Gluma, suntque Avena. Ægilops, Bromos, Hordeum, & spurium, & Gram. hordeaceum, Triticum & gramm. Triticea, Secale, & Gr. Secalinum, Lolium, Phalaris, Tragopyrum, Melampyrum.

LEPTOMACRIS FOLII & FLORE PULCHRO. Hæ præter Typham & Gladiolum, bulbosam habent radicem. Asphodelus, Colchicum, Crocus, Cynosorch, Gladiolus, Hyacinth. Iris. Nidus avis, Ornithogalum, Orbanche, Orchis, Palma Christi, Serap. Tragorchis, *Tragopogon*, Triorchis, Typha, Zyris.

ALLIUM SPIRANT. Allium, & Ursinum, Alliaria, Scordium.

SILIQUOSÆ. Hæ acres & mordaces pleræque flores quadripetali; *Alliaria*, Barbaræa, Drassica, Bunias, Cardamine, Chamænerion, Camælina, Chelidonium majus, Eruca, Erysimum, Geran. Lampfana, Lepidium, Leucium. Lyfimachia quædam, Nasturt. Oxys. Pecten Veneris, Perfoliata, *Pilosella siliquos*. Raphanus, Rapistrum, Rapum, Sinapi, Sium aquat. Sophia Chirurg. Turritis, Trifolia quædam.

CAPSULATÆ. His vascula rotunda pro seminis theca seu bursa, flores quadripetali: Bursa pastotis, Cochlearia, Crista Galli, Draba, Iberis, *Lupulus*, Myagrum, Nasturtium petræum, Pedicularis, Thlaspi.

LEGUMINOSÆ. Anthyllis, Aphaca, Astragalus, Catanance, Cracca, Faba, Ferrum Equinum, Glaux, Lathyrus, Lens, Ochrus, Onobrychis, Ornithopodium, Pisum, Terræ gland. Vicia.

BACCIFERÆ. Baccæ sunt minores fructus, nec admodum conferti, molliori cortice præditi. Androsæmum, Asparagus, Bryon. Clymen. Dulcamara, Hedera, Herba Paris, Polygonat. Solanum.

CAMPANIFORMES FLORES. Quorum flosculi instar Campanæ rotundi continui in mucronem, vel turbinatum conum desinunt. Campanula, Convolv. Gentianella, Helleborastr. Hyacinth, Hyoscyam. Lilium convall. Rapunt. Soldanella, Trachel. Umbilicus Veneris. His annecte, quibus flos indivisus Antirrhinum, Aristoloch. Digitalis.

RHODOFLORÆ. Quibus flos patulus quinque constans foliis rosarum instar. Adonis, Alcea, Althæa, Anemone, Argentina, Argemon. Blattaria, Linaria, Linum, Lyfimach. Malva, Nummularia, Pæon. Papaver, Pulsatil. Ranunculus, Verbascum. His Junge Ascyrum, Hyperic.

CORYMBIFERÆ. Corymbi sunt extremitates latiores florum. His flos densus & in capitulum aggestus, multis staminibus minutissimis stipatum. Absinth. Artemisia, Baccharis, Bellis, Chamæmel. Conyza, Cotula. *Crisimum*, Chrysanth. Doronicum, Gnaphal. Helen. Jacobæa, Millefol. Parthen. Pilosella, Ptarmica, Tanacet. Tripol.

CALICULATÆ. Quatum flores calici insistent, & harum plerumque pedamentum longius est. Armer. Armorar. Ballote, Behen. Caryophylli. Convolv. Centaur. minus. *Gentianella*. Gratiola, Melissophyllon Fuchf. Muscipula, Paralyf. Pneumonanche, Primulæ, Pseudomel. Saponaria, *Soldanella*, Speculum veneris.

VERTICILLATÆ. Harum flores instar verticilli caulem ad alas ambiunt, interspersis foliolis, qui insuper sunt galeati, videlicet qui galeam referunt constantq; ex supremo petalo galeam referente, duobus lateralibus velut labiis & quarto mento assimilando galeæque opposito. Hæc quatuor florem construunt, omnesque fortem spirant odorem. *Acinus*, *Aline* Hederac, Ballote, Beton. Bugul. Calaminth. Cannab. *Chamædr.* *Chamæpitys*, Clinopod. Gratzog. Cuscuta, Euphrag. *Galeopsis*, *Hormin.* Lamium, Marrub. Melampyr. Meliss. Menthæ, *Mentaltrum*, Origan. Panax colon. Prunella, Puleg. Scord. Scoridon. Scrophular. Serpyll. Sideritis, Stachys. Urtica.

UMBELLIFERÆ. Sic dictæ ab umbella mulierum, quam referunt, quoad latitudinem & rotunditatem: harum pleræque tenuifol. seminaque apparent.

apparent singula cum bina fuerint nudaque. Aneth, Angel. Anisum, Apium, Bulbocast. Bupleurum, Carum, Caucahis, Chærefol. Cicuta, Cicutar. Coriandr. Delphin. Fumar. Filipend. Herba Ger. Hippofelinum, Meum, Millefol. Myrrhis, Pastinaca, Peucedanum, Percepierre, Petroselinum, Maced. Pimpin. Radix cava, Scandix. Selin. Sefeli prat. Sium, Sphondil. Valerian. Ulmar.

SPICATÆ. Quarum flores à latiore basi in mucronem desinunt. Agrimonia, Bistorta, Blattaria, *Blita*, Cauda mur. Circæa, Cornu cervi, Coronopus, Holost. Luteola, *Lysimach.* purpurea; *Mentha*, Persicaria, *Plantago*, *Potamogeton*, Resed. Serpentar. Sesamoides, Thapsus, *Typha*, Verbascum, Verben. Veron. *Umbilicus Veneris*.

PAPPOSÆ. Hæ post flores lanosos, villositates quæ vento desluunt, acquirunt, plerisque flos luteus, & semini plurimi villi adhærent. *Baccharis Monspel.* *Carduus*, *Crithmum*, *Dens Leonis*, Helenium. Hieracia, Hypochæris, Hyoseris, Lactuca, Pilosell. Senecio, Sonchi, Tripol. Virga aur.

TRIPETALA. Quorum flores tribus foliis constant. Hoc sensu utitur voce Petalon peritissimus Botanographus Fabi. Columna: *Gallium*, *Militaris*, *Morsus Rana*, *Plantago aquat.* *Rubcola arvens.* *Sagitta*, *Stellaria*.

CARDUI ET SPINOSÆ. Acanthium, Bardana, Catlina, Card. vulg. Globosus, Eriocephalus Mariæ, Stellatus, Solstitialis, Cirsium, Dipfacus, Eryngium. Virga pastoris.

ECHINATO CAPITE. His caput minus ex semm. asperiusculis constans. Agrimonia, *Aparine*, *Caryophyllata*, *Caucahis*, Circæa, Coronop. Cynogloss. Dipfacus, *Echium*, *Medica*, Myositis, *Plantago aquat.* *Ranunc.* *Sagitt.* Scorpioides, Sanicula, Sparganium, Symphyt. Tribulus terrest. Urtica.

CAPITE SQUAMMOSO. Capitata quæ capitibus maioribus crassioribusque sunt præditæ rotundis vel ad rotunditatem accedentibus. *Baccharis*, *Cardui*, Cyanus, Eupator. atque Jacea, Jacob. Lactuca, *Morsus diaboli*, Prunella, Scabiosa, Senecio, Serrat. Succif.

CRASSÆ ET SUCCULENTÆ. A' foll. constitutione appellantur, quæ carnosâ pinguiâ, succo turgentiâ quæquæ radice ablata diu vivunt, perdurantque succulenta. Acetosa, Atriplex, Beta, Blitum, Cepea, *Cochlearia*, *Cotyledon*, Crassula, *Crithmum*, *Fucus*, *Halimus*, *Kali*, Paronychia fol. rutaeco, Pinguicula, Portulaca, *Rhodia radix*, Saxifraga alba & aurea, Sedum, Spongia, Teleph.

CONVOLVULI ET SCANDENTES. Hæ non nisi alterius fulcro & ope sustinere se commodè possunt. Alfine baccifera, Bryonia alba & nigra, Clematis, Convolvuli, Cuscuta, Dulcamara, Hedera, Helxine, Lupulus, Periclymenum, Polygonum, Polygonatum, Viorna, Volubilis, Vinca pervinca.

LACTESCENTES. Quæ lacteum succum fundunt. Cichorium, Dens Leonis, Esula, Lactuca, Peplus, Rapunculus, Sonchus, Tithymalus, Tragopogon, solum *Chelidon. majus* emittit succum luteum.

HUMILES, & humi serpentes. *Acinos*, Alfine, Anagal. Anthyll mar. *Cauda muris*, Elatine, Euphrag. *Gentianell. Glaux. Gratiola, Kali, Knaveel. Lunar. Muscus*, Millegrana, Nummularia minor. *Ophiogloss. Ornithopod. Paronych. Percepiere*, Pneumonanthe, Polygala, *Polygonum*, Rubia, *Ruta muraria, Rubia Cynanch. Saxifragæ. Seda minora, Serpyllum, Spergul. Tribulus terrestr. Veronica minor, Vermicularis.*

MOLLES ET UNGTUOSÆ. His folis mollia, unctuosa, & glabra. Acetosa, Althæa, Atriplex, Beta, Blitum, Bonus Henricus, Cynocrambe Glarum, Lapatha, Malva, Mercurialis, Parietar. Portulac.

CAPILLARES. His radices plerumque numerosæ capillacæ fol. sæpe tenue & multiplex, & sine flore semineve manifesto, quod foliorum inferiori parti instar pulvisculi adhæret. *Adianth. Asplen. Adianth. aur. Capill. ven. Dentaria, Dryopt. Filix, Filicula, Hepatica. Lichen & mar. Lonchitis, Lunar. Muscus, Onopteris, Opuntia mar. Osmunda, Phyllitis, Polypod. Rorella, Ruta murar. Trichomanes.*

CERTO FOL. NUMERO CONSTANT. Monophyll. *Ophiogloss. Bifol. Trifolia* sunt *Fragaria, Lagopus. Liliun convall* quod est vel Trifol. vel Bifol Medicæ, Melilotus, Oxys. His accedunt, quæ folia singula tripartita habent. *Aquileg. Crithmum Ruta, Thalictrum. Peucedanum, Paronych. fol. Rutac. Quadrifol Lotus, Herba Paris. Pentaphyll. Tormentill.*

ASPERIFOL. Asperum lanuginosum vel hirsutum fol. habent. *Anchusa, Bugloss. Carduus, Cichor. sylv. Cynogloss. Echium, Hieracia quedam. Lithosperm. Lycopsis, Pilosella, Symphyt.*

NERVIFOL. Quibus insignes conspectuique evidentes nervi insunt, vel per longitudinem paralleli, vel liratum exarati. *Allium Ursinum, Bifol. Calceolus Mariæ, Colchic. Gentianell. Liliun convall. Monophyll. Plantago, Polygonat. Saponar.*

STELLATÆ. Quarum fol. caulem vel instar stellæ vel crucis forma ambiunt. *Aparine, Asparagus, Asperula, Cruciat. Equiset. Gallium, Herba Paris, Lyfimachia lut. Mollugo. Pyrola Alfines fl. Rubia, Spergula.*

ROTUNDIFOLIÆ, vel fol. rotunda habent, vel ad rotunditatem accidentia sive incidantur vel integra fuerint. *Alchimilla, Alliaria, Aristolochia, Arum, Caltha, Cochlear. Coryledon. Chelidonium minus, Geran. Gram. Parnassi. Hedera terr. Morsus Rana, Nummularia, Nymphaa, Percepiere, Petasit. Pyrola, Rorella, Ranunculus, Santicula Saxifrag. alb. & aurea, Soldanella, Tragopyrum, Tithymalus Helioscopius, Tusilago, Umbilic. ven.*

NUDICAULES. Quarum caules nullis vestiuntur foliis. *Allium & Ursin. Bellis*

Bellus minor, Caltha palust. Caryophyll. mar. Cauda muris, Chelidon. min. Colchicum, Crocus, Gladiolus, Hyacinth. Holostea, Limon. Oxys, Paralyf, Petasit. Plantago, Primula, Rozella, Sagitta, Tusilago, Typha, & inter gramina Tomentosum, Hirsutum nemorosi. Marinum spicat. Junceum Marit. Palustre Cyperoid.

AQUIS INNATANT. *Conserva, Coyledon. Gram. fluviat. Lens palustris, Millefol. Militaris, Morsus Ranæ, Nymphææ, Potamogeton, Sagitta, Stellaria, Tribuli, Viola palust.*

AQUATICÆ ALIÆ. *Alfina, Anagat. Angel. Apium, Arundo, Asphodelus, Calaminth, Cardamine, Eruca, Eupator. Gladiol. Hyerolap. Lapat. Lysimach. Marubium, Menthe, Menthastr. Nasturt. Oenanthe, Panax. Colon. Plantago, Ranunculus. Raphanus, Saxifraga, Sium, Sparganium, Symphit. Typha, Vaccin. Valeriana.*

MARINÆ. *Abies, Alga, Asparagus, Cochlearia, Corallina, Corallium, Critbnum, Eryngium, Fucus, Glaux, Halimus, Kali, Limon. Opuntia, Quercus, Soldanella, Spongia, Tripolium, Vermicularis Frutex.*

MARINÆ ALIÆ. *Absinth. Alcaea, Alopecuros, Alfina, Althea, Artemisia, Brassica, Caryophyllus, Cyperus, Echium, Eruca, Filix, Gnaphalium, Gramina, Holost. Jacob. Lychnis, Medica, Malva, Musci, Papaver, Pisum, Sedum, Spergula, Tithymalus.*

EXCREMENTA TERRÆ, ex putridis lignis vel herbis orta, quæ malè dicuntur semine & radice destitui. *Fungi, Musci, Tubera.*

ARBORES & FRUTICES.

BACCIFERÆ. *Alnus, Agrifol. Arbutus, Aria Theoph. Berberis, Buxus, Cornus Erica baccif. Ebulus, Enonymus, Frangula, Junip. Laureola, Ligustr. Morus, Myrtus, Ornus, Oxyacanthus, Periclymen. Rhamnus, Ribes, Rubus, Ruscus, Sambucus, Sorbus, Taxus, Vaccinia, Viscum, Viburnum.*

CONIFERÆ. *Abies, Larix, Pinus, Pinaster.*

GLANDIFERÆ. *Castan. Fagus, Quercus.*

JULIFERÆ. *Acer, Alnus, Betulus, Carpinus, Castanea, Populus, Salix & inter Plantas Acorus.*

MALUS. *Malus sylvestr. Pyrus, Rosa.*

OSSEI INTUS Fractus: *Cerasus, Cornus, Prunus.*

NUCIFERÆ. *Corylus, Juglans, Nux vesicar.*

RHODOFLORÆ. *Cistus, Helianth. Rosa, Rorismarinum, Rubus.*

SILIQIOSÆ. *Anonis, Genista, Genistell. Glycyrrhiz.*

SPINOSÆ. *Arifol. Anonis, Berberis, Genist. Juniper. Prunus sylv. Oxyacanthus, Rhamnus, Rosa, Rubus.*

ECHINOPHORÆ. *Castan. Fagus, Myrtus Brabant.*

ROTUN-

ROTUNDIFOLIÆ. *Buxus, Bruscus, Morus, Popul, Salix Caprea, Tilia, Ulmus.*

TENUIFOLIÆ. *Erica, Juniperus, Taxus, vide Coniferas.*

Supra laudatus autem *Johannes Rayus M. A. è Societate Regiâ, in Methodo plantarum novâ summorum Herbarum Generum Notas characteristicas sequentes sistit:*

I. Imperfectarum, *Flore & semine carere.*

II. Earum, quæ florem nullum vel imperfectum, semen minutissimum producant in caulibus, *Flos nullus aut imperfectus, semen minutissimum in caulibus aut pediculis.*

III. Capillarium seu acaulon Epiphyllispermon. *Caulis carere, ut tota planta superficies ex meris foliis constet: semina a vera foliorum parti adnata.*

IV. Earum, quæ flore sunt stamineo, feminibus majusculis, *Titulus notas exhibet.*

V. *Γυμνοσπέρμων* monospermum. *Flos petalodes; semina nuda ad singulos flores singula.*

VI. Umbelliferarum, *Flores pentapetali, quorum singulis succedunt bina semina simul juncta.*

VII. Verticillatarum, *Folia in caulibus ex adverso bina; semina ad singulos flores quaterna, nuda.*

VIII. Asperifoliarum, *Folia in caulibus alternatim sita; Flores monopetali margine quinquepartito, & ad singulos flores semina nuda, plurimum quaterna, in quibus cor exterius vergit.*

IX. Stellatarum, *Folia caules ad nodos stelle radiantis in modum ambientia: Flores monopetali quadripartiti, & ad singulos semina plerunque bina.*

X. Pomiferarum, *Fructus maximus, pericarpio seu pulpâ molli humidâ semina ambiente constans, cortice crasso tectus: Flos monopetalos summo fructu insidens.*

XI. Bacciferarum, *Fructus pericarpio seu pulpâ molli humidâ semina ambiente constans, minor, membranâ tenui tectus.*

XII. Multifiliquarum, *Flores perfecti; loculamenta singulis succedentia plura disjuncta, cum pluribus in singulis seminibus.*

XIII. Monopetalon flore uniformi & XIV. Monopetalon flore difformi, *Nota in Titulis rectè intellectis continentur: supposito semper horum semina vasculis inclusa esse.*

XV. Tetrapetalon siliquosarum, *Flores tetrapetali, uniformes, plures simul in summis caulibus & ramulis successivè se aperientes, nullis ad pediculorum bases appositis foliolis aut ligulis: vascula seminalia in longitudinem producta; calices quadripartiti unâ cum florum petalis decidui.*

XVI. Te-

XVI. Tetrapetalon capsulararū seu siliculolarum, *Notæ reliquæ his communes sunt cum precedentibus, vasculi seminalis brevitare & figura ab iis differunt.*

XVII. Papilionacearum, *Flos tetrapetalos difformis, è folio lato erecto, huic inferius opposito angusto & carinato, & duobus lateralibus composito: sapor seminis leguminosus.*

XVIII. Pentapetalon verarum & apparentium, *Titulus his pro nota characteristica sufficit.*

XIX. Frumentorum, *Caulis cavus geniculatus, culmus dictus, Flores staminei: grana majuscula.*

XX. Gramina, *Notis reliquis cum precedentibus conveniunt, granorum tantum parvitate differunt.*

XXI. Graminifoliarum, *Folia graminea, flores imperfecti seu staminei, caules vel sarci vel enodes.*

XXII. Bulbosarum, *Radix crassa, carnosæ, simpl. x, fibras ex ima sede seu basi emittens; flos vel hexapetalos vel monopetalos margine in sex segmenta diviso, vasculum seminale tribus loculentis compositum: folia ad graminea accedentia.*

XXIII. Bulbosis affinium, *Vasculum seminale tripartitum, si Aron excipias quod ad Bacciferas refervi potest. Nonnullis flos hexapetalos; Aliis radices tuberosæ, plerisque omnibus folia graminea.*

Nos non absurdè acturos confidimus, si Methodum tum Bauhinianam tum Morisonianam & Rajanam conjunxerimus, Bauhiniq̃ue classes retineamus, quousq̃ error notabilior haud ingruet, quin potius ubi ille alicubi fortè hallucinationem committere videtur, magis illustremus & corrigamus; Visum igitur nobis fuit Plantarum Helveticarum, præprimis & earum, quæ circa Basileam sponte nascuntur (quas toties indefesso studio inquisivimus & oculis his nostris conspeximus) Descriptionē & Classes cum Virtutibus earum, ex notatis saporibus & odoribus, pro hac Regni Vegetabilis parte alterâ, juxta Methodum Bauhinianam, Duodecim Capitibus hîc tradere & quo pacto hæc methodus ab Illustribus istis Botanicis Anglis Morisonio & Rajo magis adaucta illustrata & emendata sit, ex illorum præclaris monumentis publico sistere.

CAPUT II.

De Graminibus, Junco, Equifeto, &c.

GRAMEN, *Grass.* Gramen à gradiendo dictum, quodd geniculatis ramulis serpat, folia leptomacra habet ideam segetū referentia: ubi neminem

B

minem

minem latere arbitror, ullum aliud occurrere plantæ genus, quod plures species habeat quàm Gramen. Sunt autè omnes Graminum species *Job. Rajo in Meth. Plant. Tab. XLI.* herbæ Culmiferæ grano minore seu flore imperfecto aut stamineo graminifolix flore vel *Spicato*, ut Gramen Canin. arvense, Paniceum, Secalinum, Triticeum, Hordeaceum, Phalaroides, Loliaceum, Typhinum, Alopecuroides, &c. vel flore *paniculato*, ut Gramen palustre paniculatum altissimum; Gramen montanum avenaceum locustis candidis pilosis; Gramen Cyperoides, sparteum, nodosum, Festuca, Pratense, Miliaceum, Avenaceum, nemorosum aquaticum, &c. Botanicorum Coryphæus & Princeps dictus, magnus *Cassparus Bauhinus* noster refert ad gramen *Bromi, Phœnicis, Lolii & Avenæ sterilis* species, ut ex sequentibus Graminum speciebus patebit, quas recenset in *Catalogo Plantarum circa Basileam nascentium numero XXV.*

a. GRAMEN caninum arvense, *Quackgras*; quod Gramen Dioscoridi: Gramen, Dod. Gram. canarium medicatum, Lob. Caninum, Tab. quod Canibus vomitum cieat. Passim in agris arido maximè fundo. Majo floret.

Gramen caninum vineale: quod primum in Prodro-mo describitur: in vinearum viis, solo aliquantulum duriore.

Gramen caninum supinum minus: caninum supinum, Lob. secundum, Tab. In areolis hortorum, & passim in viis: ad mœnia; ad parietes.

Gramen murorum radice repente: quod 5. in Prodro-mo. In muris fossarum interiorum urbis: aliquando in testis.

b. Gramen nodosum avenacè paniculâ, *Ruellengras*; bulbosum, nodosum, Lob. bulbosum, Tab. Agrosteos alterum genus, Dod. à radice formâ sic nodosum dictum. In agris ad patibulum Crenzacense, & partis montosis circa Wasserfall.

c. Gramen tremulum majus, *Zittergras*: Lolium 10. Trag. & Ægilops Plinii. Gramen leporinu, Tab. Phalaris pratensis, minor, Lob. Variat paniculâ colorè viridi, spadiceo, unde elegans valde est graminis species. In pratis.

Gramen tremulum minus, paniculâ parvâ: quod 9. in Prod. In pratis montosis & ericetis.

d. Gramen pratense paniculatum molle: lanatum, Lugd. In pratis aridioribus, & montibus.

Gramen pratense paniculatum majus latiore folio, *Gras*: Gramen vulgè cognitum, Trag. pratense vulgatius, Lob. pratense 1. Dod. alterum & vulgare, Tab.

Gramen pratense paniculatum majus angustiore folio: quod 10. in Prod. Variat paniculâ & glumis longioribus. In pratis & dumetis ad ripam Wiefæ fluminis.

Gramen pratense paniculatum medium: minus, Lob. Tab. pratense secundum,

secundum, Dod. Variat latiore & angustiore folio: est majus & minus.
In pratis aridioribus.

Gramen arvense paniculâ crispâ: Gramen, Matth. minimum Xerampelinum, Lob. Passim in agris, locis siccioribus: ad ripam Rheni, Wieselæ & circa Mönchenstein.

Gramen segetum altissimum paniculâ sparsâ: segetum, paniculâ speciosâ latiore, Lob. segetale sive arvense paniculatum, Tab. Inter segetes passim: & in dumetis circa Kliben.

Gramen segetum paniculâ arundinaceâ, Wasserriedgras: Gramen loliaceum 8. Trag. pratense 3. Dod. Agrorum venti spica, Lob. Gram. harundinaceum arvense, Tab. Inter segetes & Michelfeldæ in pratis paludosis. Paniculâ flavente & spadiceâ variat.

Gramen montanum panicula spadicea, delicatiore majus & minus: quod 12. in Prod. majus in Crentzachi montis saxosis: minus in monte Wasserfall.

Gramen palustre paniculatum altissimum, Wasserriedgras: aquaticum harundinaceum paniculatum, Tab. Michelfeldæ & Crentzachi.

Gramen palustre paniculatum minus: quod 16. in Prod. in dumetis humidis circa montem Crentzacensem provenit: & in udis Michelfeldenibus altius exurgit.

Gramen aquaticum paniculatum latifolium: Lolii 9. genus: Trag. Gramen majus aquaticum, Lob. harundinaceum paniculatum, Tab. ad ripam Wieselæ.

Gramen aquaticum fluitans multiplici spicâ, Endtengras: Gram. anatum, Trag. aquis innatans, Lob. fluviale: Tab. In aquis stagnantibus.

Gramen pratense cristatum, sive spicâ cristatâ læve, Ramgras: quod 18. in Prod. Crescit in pratis infra patibulum: aliquando ad mœnia: in monte Wasserfall spicâ elegantiore & densiore reperitur.

Gramen spicâ cristatâ subhirsutum: quod 19. in Prod. In dumetis circa Cliben copiosè provenit: & in ripa Wieselæ prope pontem.

Gramen pratense spicâ flavescente: anthoxanthon, Lugd. In pratis siccioribus.

Gramen spicatum folio aspero: spicatum, Lugd. Variat, folio nunquam articulato, & floribus, qui apud nos pallidè, in pratis montium frigidorum subrubei sunt.

Gramen caryophyllatæ foliis spicâ divulsâ, Maqeltnarag: spicatum foliis Veronicæ caryophyllatæ, Lob. caryophyllatum, Tab. Comunitè spicâ divulsâ, rarius simplici. Reperitur majus in pratis humidis, minus in siccis.

Gramen spicatum angustifolium montanum: quod 20. in Prod. In montosis Majo mense floret.

Gramen sylvaticum angustifolium spicâ albâ : quod 21. in Prod. In sylvis humidis Hüningsium.

Gramen caryophyllum nemorosum spicâ multiplici : quod 22. in Prod. In dumetis umbrosis & humidis ad Birsam & Wiesam. Huic non multum dissimile, sed radice magis geniculatâ, in via Riehana ad sepes.

Gramen caryophyllum montanum spicâ variâ, quod 23. in Prod. In vicinis collibus & montibus, præsertim in Muteto, locis saxosis.

Gramen spicatum foliis & spicis hirsutis mollibus : 24. in Prod. In dumetis quibusdam ad agros Hüningsium, & in salicetis Michelfeldæ & in salicetis Hünigam versus copiosè.

25. Gramen typhoides maximum spica longissima, groß Kolbengras : quod 25. in Prodromo. In dumetis quibusdam ad agros Hüningsium : Michelfeldæ Hünigam versus copiosè.

Gramen typhoides molle : alopecuroides, Lob. alopecurinum 1. Tab.

Gramen typhoides asperum primum : typhinum 1. Tab. In arenosis : non rarè in vineis.

Gramen typhoides asperum alterum ; typhinum, Lob. typhinum 2. Tab. pratense 7. Dod. In montosis.

Gramen typhoides spicâ angustiore & longiore : alopecuroides minus alterum, Lob. alopecurinum 2. Tab. In agris uliginosis circa pagum Bencken prope Landskron.

Gramen typhoides calamo reclinato : alopecuroides minus, Lob. alopecur. 3. Tab. Alopecuroides dicitur à similitudine caudæ vulpinæ, quam parte superiori seu in cacumine eleganter refert.

Gramen typhoides spicâ multiplici : Calamogrostis prima, Trag. typhinum 3. Tab. In humidis.

26. Gramen tomentosum paniculâ sparsâ, Stachsgras : Juncus bombycinus, Lob. Gram. eriophorum, Dod. Gram. toment. Tab. In pratis paludosis Michelfeldæ, in Alpibus Rhætiae, ut & D. Bernardi Helvet. monte ad lacum provenit. Reperimus nos in pratis propè Dornacum copiosè & judicamus ex ejus satiatione lanuginem sericeam German. Watten obtineri posse, ut ex materia papposa seminibus apocyni intermixtâ : Turcæ & aliæ nationes Togas cubiculares pretiosiores parant. Verùm de serico arboribus depexo apud Sinenses videantur Martinus, Kircherus & Neuhofius. Cleopatra Chymicarum non minus rerum (ut ex unionis dissolutione constat, quæ non aceto sed liquore alio chymico dulci & tamen efficaci seu menstruo blando alcahestino sine noxâ potabili præparato peracta fuit) quam Cosmeticarum peritissima in Gynecæo suo artes ejusmodi & inventiones exercuit, notante Welschio Hecatoft. I. pag. m. 83.

Gramen

Gramen spartheum Basiliense capillaceo folio: quod 29. in Prodromo
 Pfriemengrasi. In paludibus Michelfeldæ ad cespites.

3. Gramen foliolis junceis brevibus majus radice nigra: quod 34. in
 Prod. fletu hart Grasi. Ad mœnia: & passim in muris: Michelfeldæ in pratis.

Gramen foliolis junceis brevibus minus: exile durius, Lob. minus
 duriusculum, Tab. Ad ripam Rheni versùs Crentzachum.

4. Gramen junceum polystachion: junceum 2. vel junceum aquati-
 cum majus, Tab. In paludosis.

Gramen junceum folio articulato sylvaticum, Bîngengrasi: junceum
 1. vel junceum nemorosum, Tab. Ad Birsam in arenosis.

Gramen junceum folio articulato aquaticum: aquaticum alterum,
 Lob. aquaticum, Tab. Habetur majus & minus, Thalia monente: in ma-
 jore, post fœniticium caulis novus palmaris excresecit, cui non ampliùs
 capitula corymbacea insident, sed utriculi unciales paleacei in capilla-
 menta fissi, modò virides, modò purpurascens: rarissimè cum corymbis
 utriculi reperiuntur. In arenosis ad Birsam & Rhenum circa Hünigen:
 & Michelfeldæ in pratis.

Gramen junceum foliis & spicâ junci minus: junceum marinum
 densè stipatum, Lob. junceum 5. vel aquaticum minus, Tab. In umbrosis
 & humidis montis Crentzacenensis.

Gramen junceum spicatum seu triglochis: Calamagrostis 2. quoad
 icon. Trag. Gram. marinum spicatum 2. Lob. junceum 4. vel spicatum,
 Tab. In palustribus Michelfeldens.

* Gramen cyperoides latifolium spicâ ruffâ, sive caule triangulo,
 Wasser-Cypergrasi: Graminis 4. genus, Trag. cyperoides, Lob. Tab. In
 aquis passim; præsertim in palustribus Michelfeldens.

Gramen cyperoides angustifolium spicâ spadiceo-viridi minus; quod
 41. in Prod. In arenosis ad Birsam.

Gramen cyperoides angustifolium spicis longis erectis: palustre ma-
 jus, Lob. In paludosis ad Birsam circa D. Jacobum & Briglingen.

Gramen cyperoides spicâ pendulâ breviorè. Pseudocyperus, Lob.
 Dod. Majus & minus habetur.

Gramen cyperoides palustre majus spicâ compactâ: palustre cype-
 roides. Lob. cyperinum palustre, Tab. In paludibus Michelfeldens.

Gramen cyperoides spicis minoribus, minis compactis: quod 43. in
 Prod. Ad rivulum molendinarium trans Rhenum, quod latioribus &
 longioribus foliis, spicis majoribus: & non procul Riehâ in via ad sepes, à
 priore spicis rarioribus & minoribus differens.

Gramen cyperoides palustre majus spicâ divisâ: cyperoides parvum
 aquaticum, Lob. cyperinum palustre minus, Tab. In palud. Michelfeld.

Gramen cyperoides minus paniculâ sparsâ subflavescente: Calamagrostis 3. Trag. quoad icon.

Gramen cyperoides minus paniculâ sparsâ nigricante. Utrumque in paludosis pratis Michelfeldæ.

Gramen cyperoides miliaceum: Cyperus graminea sive miliacea, Lob. In pratis humidis ad rivulos.

x. Gramen arundinaceū spicâ multiplici, grossi Medtgras. Calamogrostis vel arundinaceum, Lob. arundinaceū majus, Tab. In arenosis ad Birsam reperitur spica crassiore. In dumetis humidis montis Muteti spica tenuiore.

Gramen arundinaceum panicula molli spadiceâ, Wasserfedergras: tomentosum & acerosum, vulgi Gram. plumosum, Lob. In aquis circa Michelfelden & monte Crentzach.

Gramen arundinaceum enode minus sylvaticum: Scirpi alterum genus, Trag. In monte Wasserfall. & sylva Wilensi.

Gramen nemorosum paniculis albis capillaceo folio: quod 45. in Prod. In Querceto non longè Michelfelden.

Gramen nemorosum spica rufescente molli: sylvaticum, sive nemorosum 1. Tab. In paludosis Michelfeldenf. ad ipsos cespites.

Gramen nemorosum spicis parvis asperis; sylvaticum 3. Tab. Variat latiore folio, in dumetis circa Hüningam; angustiore, in pratis Michelfeld.

Gramen nemorosum caliculis paleaceis: Holostium Matthioli, Lob. Gramen junceum 6. vel bufonium, Tab. Krottgras: Repens & erectum circa Mönchenstein & Michelfelden. His meritiò adjicitur

Gramen holosteum alpinum minimum, quod copiosè in Helvetia ad montem S. Bernhardi monte minore provenit.

Gramen hirsutum latifolium minus junceâ panicula. Majus & minus: in montibus Muteto & Crentzacho.

Gramen hirsutum capitulis Pphyllii: hirsutum cyperoides, Lob. cyperinum pilosum, Tab. In monte Crentzach & Muteto.

Gramen hirsutum capitulo globofo: lucidum, Tab. In Crentzacho.

Gramen hirsutum angustifolium majus: quod 27. in Prod. In paludosis pratis Michelfeldenfibus & monte Muteto.

µ. Gramen palustre aculeatum Germanicum, vel minus: palustre echinatum, Lob. Variat spicis longioribus, rotundioribus, sæpè in eadem planta. Locis aquosis & arenosis ad Birsam: & Michelfeldæ: Tiguri ad fluvium Sylam.

ν. Gramen dactylon folio arundinaceo majus Germanicum: In arenosis ad Rhenum.

Gramen dactylon folio latiore, Blutgras: Sanguinaria, Tragi: Ischæmon vulgare, Lob. Ischæmon & Gramen sanguinarium, Tab. In areolis hortorum: fimetis & agris passim.

Gramen

Gramen dactylon angustifolium spicis villosis : *Ishæmon* 2. Tab. Locis incultis passim : in via versus *Crentzachum* ad *Rhentum*.

Gramen dactylon esculentum : *mannæ*, *Matth. primum*, *Dod. & Tab.* *mannæ esculentum*, *Lob.* In vineis quibusdam. Seritur hoc copiosè in *Marchionatu Brandenburgensi*, fiuntque è semine ejus pulmenta non secus ac ex milio & panico.

Gramen panicum spica divisa, *wilder Fench* : *Panicum* syl. *Matth. Lob. Tab.* Gramen *mannæ alterum*, *Dod.* Locis incultis & sinitis.

Gramen panicum spica aristis longis armata : *Panici effigie gramen aristis circumvallatum*, *Lob. panicum* 2. Tab. *lisdem*, quibus prius, locis.

Gramen panicum spica simplici : *inudyporis* : *Lolium* 6, *Trag.* *Panici effigie gramen simplici spica*, *Lob. Gram. panicum* 1. Tab. In agris & locis incultis.

Gramen panicum spica aspera : *Lolium* 7. *Trag. Gram. geniculatum*, *Tab.* Circa *Mönchenstein* & in agro propè montem *Dornacensem*.

Gramen montanum panicula miliacea sparsa, *Hirsgras* : quod 50. in *Prod.* In monte *Crentzach*.

Gramen *Sorghii panicula erectum*, *Sorggras* : Gramen *prat.* 5. *Dod. Sorghi effigie*, *Lob. Sorghinum*, *Tab.* nimirum à similitudine *Sorghii* seu *milii Indici*, quod frequens est in *Italia* pro *avium domesticarum nutritione*. In agris circa *Hünigen*.

Gramen latifolium spica triticea latiore compacta ; quod 53. in *Prod.* Variat latiore & angustiore folio. Ad agrorum margines.

Gramen angustifolium spica triticea compacta : quod 55. in *Prodr.* Ad sepes locis aridioribus extra portam *Blasianam*.

Gramen angustifolium spica tritici muticæ simili : quod 56. in *Prod.* *Weisengras*.

Gramen spica secalina : quod 57. in *Prod.* In agris frumentaceis.

Gramen spica *brizæ* majus, quod 58. in *Prod.* Locis acclivibus ad *Rheni ripam* & montis *Crentzacensis* ascensum & propè *Cliben* in dumetis.

Gramen *Hordeaceum* montanum sive majus, *Gerstentwalsch* : Gram. loliacei tertium genus majus, *Thal.* In monte *Wasserfall*.

Gramen hordeaceum minus & vulgare : *Lolium* 3. *Trag. Hordeum* sive *Triticum mutinum*, *Dod. Hordeum spontaneum spurium*, *Lob. Tab.* Passim ad parietes & vias.

Gramen loliaceum spica longiore, *Eusch* : *Lolium*, *Matth. Tab.* simpliciter dicitur : *Græcis* *αἰγος*, unde *Horat. Quid distent æra lupinis*. Quare & citra rationem ab æra à *Plinio* distinguitur. Vocatur & *Triticum temulentum*, *Lob.* Aliàs est *Wiesels*, quo tamen aliàs quævis herba inutilis, *German.* *Unkraut*, indigitatur. *Rajus* in hoc notat spicam strigosam, compressam,

pressam, grana cum glumis utrinq; ad scapum in eodem plano alternatim sita cum oblongo foliolo singulas spicas sinu suo excipiente, desinentes in acutam & tenuem aristam. Hoc non frustra temulentum nominari notat *Excell. D. D. Camerarius Dec. II. Ann. VIII. Miscell. Cur. p. m. 432.* quia in pane celerrimè vertiginem torporis & somnolentias faciat, & frugibus è quibus cerevisia paratur permixtum, ebrietatem promoveat, uti in pluribus personis Tubingæ se observasse refert loc. cit. Vide *Excell. DN. D. Wagner. in Dec. II. Ann. III. Miscell. Cur. pag. 365.* Inter segetes, præcipuè illas quæ pluribus tectæ sunt involuctis, sub quibus scil. aqua hæret atque aded vitium capere & frugi inducere potest Lolium aliàs provenit.

Gramen loliaceum latifolium spica angustiore: quod 6e. in Prodr. Variat foliis longioribus & brevioribus. Circa Cliben.

Gramen loliaceum angustiore folio & spica: Lolium 4. Trag. Phœnix (à seminis colore puniceo) Dod. Hordeum murinum, Lob. Tab. In viis solo duriore passim.

φ. Festuca graminea glumis hirsutis, Lolium 1. Trag. quoad icon. at 2. desc. Bromos sterilis altera, Lob. Festuca altera, Dod. Syphonium, Bromos herba, Tab. Variat spicis aliquando in fasciculum compactis: aliquando dispersis: sic aliquando glabris, aliquando hirsutis. In hanc speciem facildè degenerat secale, vulgè Dorr/ unde panis asperior fit, linguam scabens. *Welschius refert in Microthem. S. XVII. in Miscell. Curios. Dec. I. Ann. IV.* Empiricum quendam hæmoptoen diurnam festucis secalinis seu Ægilope hocce sanasse.

Festuca graminea glumis vacuis: quod 64. in Prod. Utraque inter segetes: hæc non rarè etiam in mris & tectis.

Festuca avenacea sterilis elatior, Gauchhaber: Lolii 1. genus, Trag. desc. Ægilops prima, Matth. Bromos herba, Dod. Bromos sterilis, Lob. Ægilops 1. & Avena fatua, Tab. In pratis.

Festuca avenacea sterilis humilior: Lolii 5. genus, Trag.

Festuca pratensis lanuginosa: 68. in Prod. Passim in pratis.

Festuca dumetorum: 69. in Prod. In dumetis circa Birsam & alibi in vepribus, locis siccioribus.

Festuca dumetorum angustissimis & pilosis foliis: 70. in Prod. In dumetis circa Cliben. Huc refertur

Festuca junceo folio, quæ in Valefia ad paludes urbis Sedunensis copiosè crescit.

ψ. Gramen montanum avenaceum locustis rubris, Habertrass: quod 71. in Prod. in monte Muteto & Crentzacensi: in dumetis etiam ad Birsam & Wieselam Junio.

ω. Gramen glumis variis, quod 73. in Prod. In valle montis Muteti ad radicem primæ arcis.

Ex

Ex tot Graminum speciebus solum *Caninum* officinale est, quamvis & reliquis sua minimè deneganda sit virtus Medica, ob alcali enim volatile nitrosum seu tenuem & incidentem substantiam, quâ pleraque scatent, vim habent resolvendi, deobstruendi & acidum ligans enervandi, id quod præprimis observavit *Fr. de le Bœ Sylvius* in concretionibus calculosis in Bobus & Vaccis tempore hyemali factis, quæ esu graminis succedente Vere à Laniis ampliùs in Hepate haud observantur. Sic *D. Hünerwolf*, in *Anat. Pæon.* ad mentem *Natur. Cur. descript.* p. 36. copiosam & limosam urinam cum tribus calculis albis squamosis & friabilibus hordei magnitudine expulit seq. Potione: *R̄. Succ. gram. rec. expr. Aq. petros. ceresol. pæon. aa. ℥j. Syr. byzant. ℥ss. Ocul. cancr. ppt. 3℔. Extr. veronic. ℥ij. spir. sal. dulc. gut. viij. m℔.* Saporem habent Gramina maximè *Caninum*, præcipuè ejus radix, subdulcem & subadstringentem, ex succo, quo scatent temperato & tantùm non lacteo, hinc in Ventriculo Vaccarum semialcahestinâ velut, ut *D. Daniel Ludovicus* loquitur, dissolutione Gramina chylum summè dulcem & mitem in Lac copiosum abeuntem formant, quale Lac divini certè quidpiam, juxta *Excell. D. Wepferum*, in se fovet, ob stupendas Vires, quas exerit in corrigendis exasperatis & acrioribus Corporis humani succis. Hinc & pro *Feni* à Vaccis devorari soliti dispositione, dum vel recens succosum adhuc est vel exiccatum, Butyrum ex Lacte paratum, in colore quoque variat, sic enim hyeme butyrum pallere & albescere, Maji verò tempore, quo gramina sunt pinguiora, magis fulvum videmus, id quod tamen & ex herbis flavis floribus præditis eveniet, verb. gr. à comestis floribus calthæ palustris, ranunculis, &c. Colores enim succos corporis intimius inficere vel *Rhabbari* potio, allium à vaccis commestum, &c. edocet, id quod, notante *Boyllo de specif. Remed. cum Philos. corpusc. Contord.* indicio est specificorum vim à ventriculo non destitui & penitus immutari, sed potiùs decenter elici & ad operandum exuscitari. Dicimus ergo Ventriculum Lac non ut novum ens producere, sed id elicere potiùs ex graminum succo lacteo dulci, & in massam hanc lacteam albam coagmentare caractereque animalitatis imbueri. Hinc & *stercus Vaccinum* ob pasturam graminum & omnium florum, ut dicitur, vim detergendi habet insignem pro usu cosmetico non saltem, sed & ad ulcera venerea putrilaginosâ & exedentia (taceo vim ejus anodynam in podagrâ, & quod Cataplasmatibus instar abdominis impositum secundinas certò pellat) si aqua inde destillata externè & internè usurpetur, ubi tamen dicendum erit, quòd non parum Vires has mutuetur ex fermento ventriculi & intestinorum cum succo pancreatico & bilis aliquâ portione. Ex prædictâ Graminum aperiendi & resolvendi vi, Graminis canini radix utilissima est in *Decoctis*, v. g. in Febri tertiana & arenulis renum cum intemperie hepatis, potiùs sanguinis, calidâ; *R̄. Rad. gramin.*

C. *Rad. caninum. ℥ij.*

ʒij. liquir. ʒj. Passul. min. ʒj. sem. anif. ʒj. Nitry. depur. ʒʒ. F. Decoct. ad 2. mens. Aq. font. pro Potu ordinario, qui suavissimus erit: Aqua ad lcterum & Lumbricos Infantum laudatur, hinc in lipothymiis à lumbricis sequens Potio utilissima: R. Aq. gramin. ʒij. portulac. ʒj. Conf. de hyacint. ʒʒ. pulv. lumbricor. terr. ʒj. Corallin. C. C. phil. prapar. aa. ʒʒ. Syr. de limonib. ʒj. Fiat Potus. Ut autem hoc Gramen aperit, sic contra adstringit Gramen dactyloides folio latiore, Ilchæmon hinc dictum & in hæmorrhagiis laudatum, si referente D. Bauhino in Theatr. Botan. Part. I. p. 116. herba trita naribus inditur sive vulneribus imponitur; quin & Plinii jam ætate spicas ejus in globum convolutas Pueri naribus indebant, vellicabant, sicque sanguinem eliciebant, aded ut pro diverso utendi modo herbâ hac & sanguis sisti ac etiam elici possit, id quod & de aliis plantis earumque variâ applicatione & internâ maximè dispositione, dum scilicet partes earum componentes variant, & vel tenuiores vel crassiores sunt, intelligendum.

JUNCUS, ʒij. Ob similitudinem cum gramine (parte Gramina mox sequitur. A jungendo nomen habet, Græcis $\sigma\chi\omicron\iota\sigma$ à loris & funibus, qui ex eo fiunt, unde & Germ. ʒij. à vinciendo & vox $\sigma\chi\omicron\iota\sigma\alpha\tau\alpha\iota$, i. e. Funambulorum. Est planta, cujus folia & caules à radice Hellebori modo capillari oiruntur teretes glabri & sine nodis, interdum angulosi intus cavi, medullâ molli & alba, pro Ellychniis experita, pleni aut spongiosi, deinde flexiles. Exinde *Rajs Meth. Plant. p. 150.* Junci sunt herbæ graminifoliae non culmiferæ flore stamineo imperfecto, foliis teretibus medulla factis, semine triquetro. E D. Bauhio seq. sistimus species in Helvetia nostra & circa Basileam crescentes:

Juncus maximus, sive Scirpus major, *groß Weyerbinn* / vel Mariscus Plinii: Juncus aquaticus maximus, Lob. Juncus palustris major, Trag. & Tab. In paludibus ad Rhenum infra Hüningen primo vere floret.

Juncus lævis panicula sparsa major: Juncus vulgaris alter, Trag. Juncus lævis, Dod. lævis vulgatus panicula sparsa, Lob. Michelfeldæ: & ad Birsam, & Birsicum.

Juncus lævis panicula non sparsa: Juncus, Matth. lævis glomerato flore, Lob. Juncus palustris minor, Tab. ad Birsicum extra portam lapideam.

Juncus acumine reflexo major, *Glatbingen*: Juncus lævis, Tab. In paludosis Michelfeldæ.

Juncus acumine reflexo minor vel trifidus, in Prodr. In Palustribus montis Pilati Helvetiorum reperitur, item in monte Fracto Lucernatum.

Juncus alpinus capitulo lanuginoso, in Prodr. ibidem, ut & prope montem Gothardum reperitur. *Bauhinn* refert se cum ex locis udis vallis Grindelwald Bernatum habuisse.

Juncus

Juncus capitulis Equiseti major, stein söbltcht Bingen : *Juncus aquaticus minor capitulis Equiseti, Lob.* In aquis stagnantibus ad Birsam, ubi latiore est folio : ut in pratis palustribus Michelsfeldæ angustiore est folio.

Juncus floridus major, seibfarb Wasserseiwertel : *Calamagrostis 2.* Trag. *Juncus floridus, Matth. cyperoides floridus paludosus, Lob. Tab. Gladiolus aquatilis, Dod.* In paludosis Michelsfeldæ. Refertur hic inter Herbas flore perfecto simplici tripetalo conceptaculis seminalibus siccoribus pluribus disjunctis uni flori succedentibus, quas siliquiferas seu corniculatas vocant Moderni.

Juncus floridus minor : In paludibus Helveticis circa Cœnobium Eremitanorum & in monte Fracto ad Lacum Pilati Lucernatum.

Juncellus inutilis seu Chamæchanos. Tiguri propè lacum Felinum. Quoad *Vires Juncus ob saporem adstrictorium vim possident vulnerariam, quâ alcali occulto acidum ulcerum corrigit, specialiter autem medulla ex juncis turundas præbet pro dilatandis fistulis, quorum acidum corrosivum imbibit & corrigit. Ob eandem vim Juncorum Decoctum præsertim radicis, diarrhœam curat.*

CYPERUS sylvaticus longus inodorus, wilder Balsant, Juxta Bauhin. Th. Botan. L. I. Sect. II. C. XVI. p. 222. radices habet oblongas, geniculatas, rufescentes, folia plura palmaria viridia angusta, subaspera ad principium membranâ rufescente simul vestita : Caulem verò hætenus nullum observasse se refert D. Bauhinus : nimirum aliàs *Cyperus Junco* affinis planta est, & caulem ei similem gerens intus cavum medullosum : Quoad *Vires* aperit, mundificat, movet menses in vino ad ʒj. assumptus : ad calculum & hydropem utilis : quare etiam siccatur, calefacit, & ob partes intermixtas aromaticas ramosas stomachicus est, præcipueque ejus radix usurpatur, & refertur inter *Piscuitam præparantia* & *Diuretica* id quod tamen magis de *Cypero officin.* intelligendum. Ratione siccitatis & alcali occulti inspersus depascentis oris ulcera consolidat, ut & vesicæ, ceu quæ ex *Observat. Pauli in Quadrip. Botan. p. m. 253.* intus assumpta sanat. In Helvetia sponte crescit

Cyperus longus inodorus sylvaticus, qui in Prodr. describitur. In humidis montis Muretæ.

SPARGANIUM, Schwertelstiedt : A' fasciis sic dictum, βάρου Theophrasti, quod commodissimè boum pabulo secetur : radicibus est nigricantibus fibrosis, foliis verò à radice surrectis utrinque instar gladii acuminatis *Cyperis* latioribus, dorso sic prominente elato, unde eo pro fasciis nu-

trices olim utebantur, lenta enim lataq; admodum folia possidet. Juxta *Galenum* est planta, quæ multum *desiccatur*, & ob alcali vi vulneraria & exesorum consolidativâ pollet.

Sparganium ramosum, *groß Niedeckgras*: Sparganium, *Trag. Matth. Lob. Tab. Plantaria, Dod.* In paludosis *Michelfeldæ*: & aquis stagnantibus ad *Wiesam*, & *Novam Domum*. Julio. Hoc juxta *Rajum* est herba flore imperfecto stamineo non culmifera seminibus in pilulas sphericas platani pilulis similes dispositis. Ad Sparganium vel Equisetum quidam etiam referunt Polygonum bacciferum seu Uvam matitimam, quam *Montepelii, comite Exercitatuissimo Botanico DN. Magnol 1684.* reperimus.

EQUISETUM, *Schaffher*: Græcis Hippuris, vulgò Cauda equina, quam refert: Oritur autem primùm brevi nudo & concreto asparago & scapo, sed mox procedente tempore ille panditur, pandensque se per intervalla & inter ea certis spatiis folia juncea & quasi capillamenta quædam profert, quæ dum augentur, instar caudæ equinæ, ad terram feruntur, unde & formâ parùm dissimile est junco, caule enim & folio est junceo, i. e. rotundo geniculato, & in se infarcto. Aspera est herba, quæ collectâ & siccata abstergunt mulieres pocula & patinas. Ex notata autem descriptione, Equiseti genera juxta *Rajum* sunt ex Herbis flore vel imperfecto vel nullo semine minutissimo nudis oculis in conspicuo caule donatis, uti aliâ sunt Polytrichi, Musci genera, Lichen, Lunaria, Ophioglossum, &c. Juxta *Spigelium* sunt Juncus geniculatus, & juxta *Morisonium*, Polygonum fœmina. Ejus varias species circa Basileam nascentes sequentes sistit *C. Bauhinus*:

Equisetum palustre, *Ragentwadel*: Linaria scopariæ folio: quod 1. in *Prod.* In paludibus *Michelfeldæ*.

Equisetum palustre longioribus setis: Equisetum 1. *Matth. 2. Tab. Hippuris, Lob. major, Dod. Hippuris 1. Diosc. Tab. Michelfeldæ*.

Equisetum palustre brevioribus setis: Equisetum palustre, *Lob. Michelfeldæ*.

Equisetum palustre brevioribus foliis polyspermon: Polygonum fœmina, *Matth. Dod. Tab. semine vidua, Lob. Michelfeldæ*.

Equisetum palustre minus polytachion: quod 2. in *Prod. Michelfeldæ*.

Equisetum palustre tenuissimis & longissimis setis: quod 3. in *Prod. Michelfeldæ*.

Equisetum pratense longissimis setis: Hippuris altera, *Trag. Equisetum Fuch. alterum, Matth. Hippuris fontalis & Equisetum 2. Diosc. Lob. Equif. palustre majus Tab. In pratis uliginosis Mutetæ & aliis passim.*

Equisetum arvense longioribus setis: Hippuris minor, *Trag. Dod. Poly-*

Polygonum fœmina. Fuch. Equif. alterum, Lob. Hippuris arvensis major, Tab. Inagris cœnosis & uliginosis ad pratam Sclopetariorum.

Equisetum foliis nudum non ramosum: Hippuris major, Trag. Hippuris sine foliis & nuda, Tab. Michelfeldæ & ad Birlam.

Equisetum foliis nudum ramosum: Equisetum 3. Matth. Hippuris minor, Lob. & Dod. Iisdem cum priore locis.

Equisetum nudum minus variegatum Basiliense: quod 4. in Prod. Ad Rhenum beyder Saar.

Equisetum fœridum sub aqua repens: quod 5. in Prod. Equiseti 5. genus minimum, Lugd. Cis pontem Birlæ, Michelfeldæ, & Hünigæ in fossis.

Inter hæc officinale est Equisetum pratense longissimis foliis seu setis, quod saporem habet herbaceum, siccum terreum; unde vulnerariam est insigne & adstringit cum amaritudine, exulcerationemque intestinorum tenuium, renum & vesicæ (vide Pauli Quadr. Bor. p. 60.) curat, prædominatur scilicet in eo alcali potens acidum imbibens & enervans, quod nimirum in partibus his læsis ex degeneratione sanguinis seu destructione nutrimenti præsens est. Hinc & adstringendo & renum tonum roborando calculosis prodest. Aqua curat exulcerationem pudendorum, linteolis si lavetur & adhibeatur: valet eodem modo ad inflammationem penis; in-
rus sanat narium stillicidium (si v. g. pulvis ejus cum sanguine è naso stil-
lante misceatur & in nasum intrudatur) spurum & mictum sanguineum curat, aphthas, anginam & oris ulcera tollit. Equisetum humida loca amat, ac Martio floret. Mirum est, quod Comelinus in Catal. Plant. Holland. Præf. refert de Equiseto pratensi Belgis Hermes dicto, quod si id comedant Frificæ Vaccæ, ut ab assumpto veneno marcescere & lentâ perire morte, Indigenæ autem inde optimè se habeant.

ARUNDO, Gemein Rohr/Desriedt: Arundo vulgaris palustris est calamo tenui, geniculato, laviibus internodiis inani ac fragili, foliis longis & asperis. Matthiolus gustu comperit eam abstergentem facultatè possidere non paucam, minimeque acrem. Asparagi sati ubi arundines crescunt, lætins proveniunt, unde radix hujus, ut Asparagi, menses & urinam similiter ciet. Vid. Bauh. Theatr. Vol. I. pag. 279.

Arundo vulgaris, Gemein Rohr/ five *Phragmites*, Dioscoridis: Harund. 5. genus, Trag. vallatoria, Lob. palustris, Matth. Tab. In aquis, præsertim Michelfeldæ, & piscinis. Augusto, Rajo est Herba culmifera major flore imperfecto stamineo elatiori, India ad nos mittit aliam Arundinè sacchariferam dictam, quæ nodosa est, ex cujus succo coquitur saccharū, cujus Purgationem Massiliæ & Venetiis ita vidimus: Fiat Lixivium ex sola calce viva purissimum, hoc solvatur Saccharum impurum in Cortina, coquitur,

despumaturque ita, ut portio albuminum in spumam concussorum injiciatur, & spuma sordibus infecta tollatur, iterumque alia portio, quæ itidem polluta ejicitur, & sic porro usq; dum sit purum, colatur per seraceum trajectorium, coquitur ad coagulationem. Si eveniat, ut exudet saccharum, butyri momento injecto statim compescitur, & subsidet fervor. Hinc dividitur in metas, ex quarum foramine, quod in apice est, profluit sordidus liquor, resistente parte pura. Hæc postea bis terve aqua pura dissolvitur, filtratur, coagulaturque denuo. Si Crystallos requiris: solve saccharum finissimum aqua pura pauca, ne sit diutius coquendum, unde ruffescit, fiatque Syrupus crassus, quem colando purga; vel potius solutionem amplius ovorum albo rectificata & cola; postea coque ad regulum. In decoctum effusum in dolia bacilli vel arundines imponuntur, ut circa eas consistat. Si aromata præparata injiciantur, hinc armantur seu ut loquantur, candifantur: *Vide plura apud Lobelium.* Arundinem autem saccharisera Galeno & Dioscoridi non planè ignotam fuisse, *credibile est, prout & Plinius bene refert:* Arundines belli pacisque experimentis necessarias atque in deliciis insuper gratas esse; Orientales enim ex arundine nasto seu farcta sagittas pro bellis conficiunt, & vulgare est ex aliis ejus speciebus, ut Arundine vulgari nostrâ, fistulas canoras & calamos scriptorios parari.

TYPHA, Kolben/ Knospen. Nomen habet à τῦφῶ, quod locum palustris notat. Gallis *Masse de jonc*, quoddam scepra Regum perpolitus ejus caulis lanosâ floccorum densitate, summitate fastigiatus æmuletur, quare hanc vel similem ei calamum Judæi dederunt Christo, Regi Judæorum, cum ad mortem crucis duci deberet. Hic autem Typhæ flos glires necat, & axungia porcina commixtus ambusta curat. Typhæ puppis, ait *Mathiolus*, additis *beronia* foliis & gladiolis ac hippoglossi radicibus omnibus in pulverem tenuissimum redactis & assatis ovorum luteis exceptis, utuntur quidam feliciter ad enterocelas, dum 30. diebus quotidie ʒj. assumitur, Sed unâ Ligatura conveniens gestatur. Verùm Bauhinus benè notat effectum hunc hippoglossi & glutinantibus emplastris esse attribuendum non lanugini, quippe quæ suffocationis periculum minetur, prout & dictum, ipsam mures enecare. Pro pulvillis hinc expetenda. *Estque herba ut Arundo flore imperfecto stamineo cum seminibus in capitula cylindracea clavata in summo caule tomento denso conferta coagmentatis.* Ejus duæ in Helvetia habentur species.

Typha palustris major, *Ischfossen:* Typha, Matth. Fuch, Lob. Tab. aquatica, Trag. & Dod. In paludibus Michelfeldæ, & piscinis. Augusto & Septembri.

Typha minor. In paludibus Abbatiscellanis reperitur.

CAP.

CAPUT III.

De Frumentis, Phalangio, Iride, &c.

JUXTA *Rajum Meth. Plant. Tab. XL. p. 147.* FRUMENTA sunt Herbae Culmiferae grano majore esculento, quae caulem teretem geniculatum & plerumque concavum edunt foliis cinctum ad singula genicula singulis. Suntque vel *Spicatae* aut grano majore oblongo vel turgidiore sulcato ut Triticum vel strigosiori & fusco ut Secale, vel cortice compactiori, ut Hordeum vel laxiore, ut Oryza in Italia crescens, aut grano minore & rotundiore, ut Panicum; vel *Paniculate* seu subatae, ut Avena, Milium.

TRITICUM, *Wetgen. Triticum, Gr. τριτύς*, ob essentiam rubram velut igneam ex eo eliciendam, de qua *Tackius*, est frumentum, è quo panes in Europa conficiuntur, dum molendinâ in farinam molitur, aquâ subigitur & fermentatur, quali modo Chymici Elixir Philosophorum itidem parant, aurum enim similiter teritur, hoc est, calcinatur, & in farinam philosophicam pinsitur, ut aquâ propriâ impastatum & fermento suo inbutum abeat in Elixir, quod in infinitum multiplicari itidem potest, ut operamenti panificium continuetur: Hinc & *Garlandius* ait, Lapis noster vocatur etiam granum frumenti, quod nisi mortuum fuerit, ipsum solum manet. Triticum autem hocce vegetabile saporem habet farinaceum, dulcem, hinc multum nutrit, quae autè vis ejus nutritiva uti aliarum frumenti specierum consistit in mucilagine temperatâ copiosâ, quae chylum suggerit copiosè nutrientem: Ob viscositatè hanc temperatam extus vulnèrum consolidativum est summum, hinc & expertissimum Balsamum *Fabritii* ab *Aquapendente Select. Remed. è III. Regn. pag. 104.* à nobis descriptum ingreditur. Inde paratum Fermentum vesicatoriis inservit, verùm quia sic dolorificum magis evadit, in locum ejus substituitur Emplastrum vesicatorium *D. Ludovici in Select. Remed. è III. Regn. p. 147.* à nobis descriptum.

TRITICUM hibernum aristis carens: Tritici r. genus, Trag. Siligo, spica mutica (quasi mutila, cum aristis careat) *Lob. Triticum, Dod. Tab.*

ZEa, *Spesq.* Latinis semen simpliciter: Tritico haud absimili folio provenit, tenuiore tamen culmo firmioreque, verùm spica à tritico differt, quòd plana sit, granis tantùm utrinque è lateribus simplicibus versibus prodeuntibus, aristis longis ac tenuibus. Est ergò Frumenti peculiaris species,

species, quæ tenerior spelta dicitur; Eius autem panis difficulter concoqui dicitur. Farina Zeæ in Annonæ caritate multiplicari potest juxta *Excell. DN. D. Bantzmannum in Misc. Cur. Dec. II. Ann. VIII. p. 130.* si stramen ejus torrefactum & in brevissimas particulas dissectum molâ subigatur & toties comminatur, usque dum per excussorium silicinum in subtilissimam pollinem redigi & cum reliqua farina misceri possit. Species sunt seq.

ZEA, Briza dicta, vel Monococcus Germanica: Spelta 1. Trag. icon. Zea simplex, Matth. altera, Fuch. Zea monococcus, Lob. Tab.

Zea dicoccus, vel major, Kern/ Basil. Spelta 2. Trag. icon. Zea, Dod. dicoccus, Matth. Zea primum genus, Fuch. Zea ador, Tab.

Zea Amylæa, vel Zeopyrum Amylæum: Triticum 2. Trag. Fuch. Frumentum vel Triticum Amylæum, Dod. Tab. Hoc in pago Riehen unus vel alter serit, quod Emmeren & Emmerforn vocant.

HORDEUM, *Bersten/ Græcis ἄριθι.* Est frumenti species rotundior, panibus conferendis (de quibus & in Evangelio) inserviens. Estque

Hordeum polystichon hybernum: Hordeum, Matth. Dod. Lob. majus, Trag. polystichum, Tab.

Hordeum polystichon venum: & Lob. Hord. polyst. æstivum, Tab.

Hordeum distichon: Hordeum minus: Trag. distichum, Fuch. Dod.

Quoad *Facultates*, quas in corpore nostro exerit, dicendū erit quodd Hordeum integrum abstergat, decorticatum autē bene nutriat & potum. Peisana dictum, ægris commodissimum præbeat cum C. C. præcipuè decoctum in Variolis, vel cum rad. Scorzoneræ in febribus malignis, vel cum rad. acetos. fragar. in ardentibus. Sylvius Emulsiones ex semine excorticato cocto parat & egregiā temperandi vim in eo comperit. nam bilem enervat & mitigat, lac anget, Hæcticis, Phthificis prodest, mundificat, aperit, maturat, emollit & lenit. Fit ex eo maceratio & tosto cum Lupulo, Cerevisia, de qua vide *Meibomium Tract. peculiari, Dan. Ludov. in Misc. Cur. Ann. IV. 275.*

SECALE, Roggen: Secale sive Rogga est species frumenti, folio tritici angustiore, stipulâ tenuiore sed firmiore, granum habens oblongum, prædictis nigrius est & strigosius, nec glumis tectum. Eius species

Secale hybernum vel majus: Siligo veterum, Trag. Secale, Matth. Fuch. Lob. Tab. Rogga sive Secale, Dod.

Secale venum vel minus: Siligo æstiva, Trag. Rogga sive Secale æstivum, Dod.

Secale luxurians: Clavi Siliginis, Lon. Secales mater, Thal.

Quoad *Vires* emollit, resolvit, abstergit, calefacit magis quàm triticum

triticum, pus movet, hinc Farina ejus, quia emplastica & glutinosa est Emplastris pus moventibus additur, & ad glutinum Bibliopegorum inservit: In linteolo admota farina erysipelas sanat: Panis qui inde paratur ater & ponderosus obstructions parit, stomachumque gravat & minus alit quam triticum & hordeum. Fit autem hic Panis ope fermentationis, dum per aquam affusam excitantur salia farinae & fermenti & mucilago resolvitur & sal cum aqua abeunt in spiritum volatilem acidum, qui, dum torretur massa in clibano, in concreto remanet, unde stomacho gratissimus est Panis & nunquam nos ejus capit fastidium. Panis hic si denud fermentetur, dat spiritum volatilem, & si crusta Vino infundantur, destillatione Oleum rubrum exhibet gratissimum; de quo Tackius videatur. Fermentum ejus apostemata maturat & rumpit. *Waldschmidius in Panis secalini spiritu 3ij. solvit Croc. metall. ʒj. digerit per 24. horas. filtrat & addit parum Vitrioli cypr. pro Suffusionibus Oculorum.*

AVENA, Habern. Sterilis est bromos herba, de qua supra in Gramibus, sed hic Frumenti species est oblongo semine praedita, glumis operta & superiori parte exiguis pilis hirsuta. Aristae ipsius maturae scilicet, Verulamio notante, torquentur ubi siccae sunt, retorquentur autem, ubi humore resperguntur. Cui observationi hygroscopiorum inventio ferè tota debetur, Aptum ea equorum nutrimentum est, quod tamen ne visceribus eorum calorem nimium inducat, paleis temperari solet. Cataplasma inde paratum inflammationem tollit, & exterius Infantum umbilico impostum eorum tormina sedat, id quod vel simplex *Sacculus* avenaceus etiam praestat. Ejus decocto & pulmento Angli quotidie utuntur, quia mediciter nutrit & alvum liberam tenet, praepriis vero acrimoniam humorum mitigat, unde & in Raucedine utile est. Species ejus juxta *Rajum*, ut ex supradictis constat, sunt Culmiferæ esculentæ paniculatae seu jubatae grano oblongo. Suntque

Avena vulgaris seu alba: Avena, Matth. Fuch. Dod. Tab. sativa, Trag. vesca, Lob.

Avena nigra. In pratis Rhætorum Helvetiae propinquorum.

USTILAGO, Brandforn. Est vitium frugum seu morbosa frumenti species, spicatis praecipue insensa, imprimis secali, hordeo & avenae, nimium ex caeli inclementia crescens, antequam è gramineis vaginis penitus sese explicent & in culmum attollant, idque à sole ardente, Aprili & Majo mensibus, spicas adhuc teneras & latentes humore madidas adurentem, non secus ac hoc Vitibus etiam contingere solet. Usus ejus hinc nullus est,

D

nisi

nisi quod ejus pulvere quidam Pictores ad colorem atro-rubentem utantur, teste *Bauhino in Theatr. P. I.* Est ergo

USTILAGO Secales: Ustilago, Trag. Dod. Lob. Secalina, Tab.

Ustilago Hordei; Ustilago polystichi & distichi, Lob.

Ustilago Avenæ: & Lob. Tab.

FRUMENTUM INDICUM, Türkisch Korn. Hoc perperam Turcicum dictum, spicam habet crassissimam ferentem fructum centuplum & ultra, cujus singularis quædam species Maiz diversicolor. Dat ut Triticum farinam optimam in panem lapidum, dulcem bene nutrientem excoquantam. Seritur hic in Viciniâ.

MILIUM, Hirs. Græcis κινηρός, Hippocrati μαρμαλός. Est species frumenti numerosissima & minuta grana tenens. Suntque ejus species, ut Avena, Culmiferæ paniculatæ grano subrotundo minore & splendente: Estque

Milium semine luteo vel albo: Milium, Trag. Matth. Fuch. Dod. Lob. Tab.

Milium semine nigro. In Agris Bernatum provenit.

Panis inde confectus non multum nutrit lacte coctum non nihil adstringit, & trituratoribus (ubi obiter notandum Boves olim triturasse, i. e. excussisse pedibus suis segetum semina, unde *Bovi tritुरanti non obturabis os* in sacris literis, quem morem adhuc hodie Monspelii observavimus) solidum cibum præbet, quare in iis, qui minus se laboribus exercent, Nutritio è milio, hausto desuper vini generosi poculo expectabitur melior. Discutit etiam, unde sacculus ex eo Colicam curat, & cum sale tosto mixtum capiti impositum, Dolorem ejus sistit. Sic in Tympanitide: ℞. Sem. milii ꝑj. bacc. Laur. junip. aa. ꝑj. consperg. Vin. alb. & sacculo include. Sudoriferâ hinc quoque vi pollet, unde Decoctum ejus cum *Ficusibus*, in Variolis & Morbillis usurpatur, & à Veteribus Syr. *Divi Ambrosii* in eum scopum præparabatur.

PANICUM, Welscher Hirs. Græcis ἔλυκος & μαλιν. Estque Culmiferâ spicata grano minore & rotundiore ut supra jam dictum. Estque

Panicum Germanicum, sive paniculâ minore: Milium exiguum, Trag. Panicum, Fuch. Dod. Lob. Tab. Hoc Hüningæ potissimum seri solet.

Dicitur ita à paniculis, quibus semen inest & innascitur: locisque humidio.

midioribus feritur: parum nutrit, refrigerat, siccatur & adstringit, curat dysenteriam: grana potius avibus, quam hominibus, cibum subministrant.

ERYSIMUM, Buchweizen. Planta est, foliis hederaceis, locis asperioribus crescens, unde velut triticum fagorum dicitur: Molicum expetit ad pultes, unde inservit Hollandis pro bono nutrimento, & pastæ eo gallinæ & alia animalia pinguescunt, & ova copiosius ponunt, id quod si-
gnum est copiosi nutritii succi exinde eliciendi, qui dum in sanguine abundat, in pinguedinem faciliè peculiaribus cellulis compaginatur. Quia hæc planta triangulari semine prædita est, juxta *Morisonium* malè inter frumenta locatur, verùm quia ex ea panes & placentulæ formantur, hic locum habebit.

Erysimum Theophrasti folio hederaceo: *Ocymum* veterum, *Trag. Frumentum Saracenicum*, *Matth. Fegopyrum*, *Dod. Erysimum*, *Theoph. Lob. Ocymum cereale*, *Tab. In agris ad Otlingen & Riehen.*

PSEUDO-ASPHODELUS *Alpinus*, Goldwurz. *Hastula regia* aliàs, plantula est radicem habens crassam cum fibris tenuibus, caulem gracilem herbaceo pallefcentem. Refertur aliàs inter plantas hexapetalas tripululares.

Pseudo-Asphodelus alpinus: *Pseudo-asph. pumilio foliis Iridis*, *Clus. In monte Crenzach, monte Fracto Lucern. magnitudine variantem se legisse Bauhinus in Theatr. Bot. P. I. refert. Floret in Alpibus. In medendo usum habet antiçtericum & succus radicis cum Myrrha, Croco in Vino coctis, Oculorum affectibus variis medetur.*

PHALANGIUM, Erdspringenfrant. Ita dicitur, quòd *Galeno* auctore, demorsis à phalangiis, araneorum genere, auxilietur. In totum aliàs, exceptà radice, *Asphodelo* simile est, ramuli ei sunt duo aut tres, pluresvè inter se distantes, flores candidi liliacis (hinc *Lilago* vocatum) similes incisuras multas habentes. *Vis* ei inest siccans & subtilis, flores in vino infusi & poti intestinorum dolores & scorpionum & araneorum ictus curant, id quod tamen se haud expertum esse *Matthiolus* refert. *Species* ejus sunt,

Phalangium parvo flore non ramosum, *Erdspringenfrant*: *Phalangium non ramosum*, *Lob. Dod. Tab. Michelfeldæ*: & in monte *Crenzacensi*, & *Wasserfall. Majo.*

Phalangium parvo flore ramosum, *Gross Erdspringenfrant*. *Phalangium ramosum*, *Dod. Lob. Tab. Michelfeldæ & Crenzachi Junio.*

Phalangium magno flore in montibus Helveticis provenit.

Phalangiorum hæ species, ut dictum, ut & sequentes Iridis, Acorus adulterinus, Hyacinthi genera, Leucoji, Colchicum, Ornithogali, Allii species, Porrum, sunt juxta *Rajum* Herbæ flore hexapetalo eisque affines, radicibus fibrosis tuberosis, bulbosis & squammatis præditæ, fructu tri-capsulari, sive è tribus carinis capsulisve constructo, seminibus rotundis aut rugosis.

IRIS, Bilsen / Schwertel. Iris in genere est vel radice geniculatâ, vel bulboâ, de quâ alibi: illa est planta cujus flos 6. habet folia, 3. arcus modo deorsum reflexa, 3. verò contrâ sursum inclinata, quæ magnitudine, colore, odoreque variant, unde bene notante *Dioscoride*, à cœlestis arcus similitudine nomen suum accepit. Estque vel

Iris vulgaris Germanica sive sylvestris, *Blaw Schwertel*: Gladiolus cœruleus major, *Trag. Iris syl. Matth. Tab. Iris Germanica, Fuch. cœrulea, Dod. Mönchensteinii ad muros,*

Iris pratensis angustifolia humilior: Xiphion seu Gladiolus cœruleus minor, *Trag.* (variatur tamen hic color, dum nunc est cœruleus saturatus, num violaceus purpureus) Iris minor, seu tenuifolia, *Dod. Michelfeldæ in pratis palustribus.* Præter has etiam alias vidimus species, nimirum Iridem Persicam, Pannonicam, Belgicam, Biflorem, &c. quæ tamen in Hortis saltem crescunt. Iridis radix *saporem* habet maxime austerum cum calore adstringentem, sale incisivo & fermentativo saponario, juxta *Pechlinum*, imprægnatum, hinc salivam prolicat, siccatur & calefacit, *Hydragoga* est, ut de Purgantibus hydragogis prolixius alibi dicemus; impetigines & alias corporis maculas curat, hinc in usum vocantur Radix sicca, pro decoctis, vinis medicatis & balneis, succus autem *Syrupo violarum* temperatur. Oleum per infusionem paratum Irinum dictum cum guttulâ unâ vel alterâ *Ol. majoranae errhinum* dat in signe, ac etiam strumis illitum eas resolvit, & dicente *Ertmüllero*, per alvum ejicit, ut specificum Remedium.

ACORUS Verus, Galmus / & Adulterinus, Wasser-Gilge: Prior est planta Iridis specie, radicem geniculatam habens nigram, vocaturque *Calamus aromaticus*, qui tamen propriè est planta exotica, cujus in locum sumitur hic Acorus julifer odoratus, qui est planta aquatica paniculata julos ferens & species cyperi rotundi videtur esse *Morison. in Horr. Blesens.* Ad ripas aquarum crescit. Saporem habet aromaticum: hinc Usus ejus in stomachi & uteri affectibus nervorum doloribus, ventriculum roborat, appetitum excitat, de quo Vid. *Descript. Mat. Francofurt. Lit. C.* Paratur inde Pulvis stomachalis *Birckmanni*, & radix sicca servatur. Oleum mirè dolores podagricos

gricos (ut in Rege Poloniae Vladislao IV. expertus *Cnöphelius*) sanans ex eo etiam parari potest: R̄. Rad. Calam. arom. ℥j. Cort. citri aurant. aa. ℥i℔. Herb. absinth. abrotan. gentian. aa. ℥j. rad. Enul. camp. Consol. maj. fl. Lavend. serpill. aa. ℥j. Vini opt. alb. ℥vj. Ol. veter. ℔i℔. Coq. ad consumpt. humid. in fine adde Resin. alb. Ol. spic. aa. ℥j. misc. Posterior autem Acori species seu *Acerus adulterinus* seu *Pseudacorus*, Gelb Schwertel / radicem habet summe adstringentem, unde Lipsia succus ejus inspissatus in Dysenteriiis & Hæmorrhagiis utilissime adhibitus. Externè valet pro amuleto in Spasmo collectus Majo die Mercurii ante ortum Solis, juxta *Paracelsi*. Vocatur comuniter *Acorus Adulterinus*, Gelb Schwertel & *Trag. Acorum falsum*, *Matthiol. offic. Fuch. Acorus nostras palustris*, *Lobel. Pseudoiris*, *Dod. Iris palustris lutea*, *Tab. & Amanno*. Imò videtur hinc *Baubinum* etiam ad flores attendisse eò quod *Acorum* hunc mox post *Irides* locârit, dum *Iridis* flores gerit hic *Acorus*. Huc & refert *D. Baubinus* in *Pinace*, *Galangam*, *Zingiber*, *Zedoariam*, *Costum*, *Curcumam*, de quibus tamen in *Descript. Plantar. Officin. Basil. infra*. In aquosis passim, & *Michelfeldæ*.

CAPUT IV.

De Herbis bulbosis, Hyacintho, Leucojo, Colchico, Ornithagalo, Porro, Allio, Orchidibus, &c.

BULBOSÆ hæ plantæ id commune inter se habent, ut velocius ex bulbis, tardius autem ex seminibus pronascantur. Sit primò:

HYACINTHUS, Hyacinth: *Petrus Pena & Matth. Lobelius* in *Stirp. Adversar. pag. m. 46.* notant, *ra'ia*, id est, *Violas* cognomento dictas fuisse Antiquis flores speciosissimos quosque præsertim vernos & coronamentis innecti solitos, unde tot florum generibus diversis *Violæ* vox q. l. *hyolæ* communis facta sit, & proinde accommodata *hyacinthis*, qui ob cæruleum colorem, *Plinio* notante, *nigræ Violæ* vocati fuere. Sunt autem plantæ bulbosæ caulem habentes dodrantalem, lævem, minimo digito tenuiorem, vel juxta Recentiorum accuratiorem *Florum* (qui scilicet sunt spiritus velut subtilissimi nondum in fructum fixati) descriptionem, *Hyacinthus* est hexapetalos tricapsularis radicibus bulbosis propriè dictis prædita, folia producens angustiora flores minores narcissinos, estque vel

floribus, clavatis, oblongis, campanulatis, urceolatis, stellatis, paniculatis, &c. *Baubin* sequentes sistit:

Hyacinthus racemosus cœruleus minor juncifolius, *Tranthen-Hyacinth*: *Hyacinthus* 1. *Trag.* racemosus, *Dod.* botryoides vulgaris, *Lob.* *Hyacinthus cœruleus minor*, *Tab.* In agris ad pontem *Wielæ*: & agris *Hornburg* dictis propè portam *S. Blasii*, & vineis *Wilensibus*.

Hyacinthus stellaris bifolius Germanicus: *Narcissus cœruleus*, *Trag.* *Hyacinthus cœruleus minor mas*, *Fuch.* In sylvis circa *Novam domum*.

Hyacinthus stellaris trifolius: *Hyacinthus cœruleus minor fœmina*, *Fuch.* icon, *Germanicus liliflorus stellaris*, *Lob.*

Hyacinthus stellaris albus: *Narcissus candidus*, *Trag.* *Hyacinthus niveus*, *Fuch.* Circa *Hiltelingen*, & in sylvâ *Wilensi*.

PSEUDO NARCISSVS *gramineo folio*, *Narcissen-Stein*. Nomen habent *Narcissi* aliàs à *ναρκῶσι*, seu stupore, quem inferunt, teste *Plutarcho* in *Sympos.* Eorum varias recenset *Species Baubinus* in *Pinace*, nimirùm *Narcissum porraceo folio angusto calyce latifolium simplicem* uno & pluribus floribus, item *Narcissum juncifolium*, ad quem hunc *Pseudonarcissum* seu *Leuconarcissum æstivum* refert, quique est plantula in *Alpibus* & propè *thermas Piperinas* crescens, cujus flores foliati sunt, in cujus medio floris calix sive acetabulum pulcherrimum reperitur. Majo floret & hortos ornat.

LEUCOJVM bulbosum vulgare, *Mergenblumen*. Est planta bulbosa, (hinc de non bulboso vide infra inter *Violas*) è qua bina aut terna folia oblonga & angusta prodeunt, deinde *Caulis*, atque in ejus summitate flos unus & alter è vaginulâ suo pediculo propendens albus, sex constans foliis, (unde *Rajo* dicitur hexapetalum nullo in medio flore calice à sex petalis distincto, floribus minoribus pendulis petalis albis cum apicibus virentibus) 3. externis & 3. internis, in cujus medio stamina cum luteis apicibus, *Campanulas* vulgè vocant, oriuntur. Quoad *Vires* Aqua ex eo destillata *ophthalmicum* usum præstat. Estque vel

Leucojum bulbosum vulgare: *Viola alba* *Theophr.* *Trag.* *Fuch.* *Narcissus* 7. *Matth.* *Leuconarcissiflorion paucioribus floribus*, *Lob.* *Leuconarcissiflorion paucioribus floribus*, *Lob.* *Leucojum bulbosum hexaphyllon*, *Dod.* *Leucojon bulbosum* 1. *Tab.* In monte *Muteto*.

Leucojum bulbosum majus sive multiflorum, quod aliqui *Actochorion* *Plinii* statuunt. In monte *Crispalto Rhetorum*.

COLCHICVM, *Siecktblumen*. Est planta bulbosa ita dicta, quod plurimùm in *Colchide* nascatur: *Ephemerum* etiam dicta, quod eadem die quâ

quã sumptum est, interficiat. Hujus flos nudus instar Croci post alterum sc̄nificium Autumno in pratis emergit, quem sequente dein Vere semina milii specie suis folliculis inclusa sequuntur cum herba virente, aded ut verum & h̄c maneat, Flores in plantis fructus præcedere. Huc spectat *Hermodactylus non venenatus Officinarum*, qui è colchici radice siccatã parari dicitur, qui saporem habet fatinaceum, dulcem, nauseosum, & efficaciter pituitam è pectore expurgat & juncturis. Species sunt

Colchicum commune: Colchicum, Trag. Matth. Fuch. Dod. Colchicum sive strangulatorium & Ephemeron crocifolium, Lob. Cholchicum masculinum & sc̄mininum, Tab. quod bene recentiores observarunt esse hexapetalam tricapsularem radice tuberosã rotundã. Passim in pratis.

Colchicum vernum Helveticum. In pratis Helvetiæ humidis provenit.

CROCUS Vernus, Saffran. Crocus à voce Arabicã luteum, vel ^{κρόκος} filum villumque significante, nomen habet, prout & Chymicis Crocus à Croco martis & metallorum (vid. *Basil. Valent. L. II. Oper. pag. 118.*) est mercurius Phil. ex albo in luteo-rubrum decoctus seu flos & regulus ac nucleus metalli in ipso metallo latens & inde eruendus, *Orientalis* etiam dictus, quia ad ortum Solis Philosophici non secus ac antimonium nascitur, *cujusque Croci Essentia præcipuè animi deliquio medetur, naribus & pulsui attrita, ut idem alibi docet.* Vegetabilis autem hujus Croci stamina florum plerumque terna in medio floris conspiciuntur, qui cum soli in usum veniant, per excellentiam Croci nomine donantur; Estque vel sativus, de quo infra, vel sylvestris montanus flore albo, quem *Pena & Lobelius* describunt. In Helvetia nostra habetur

Crocus vernus angustifolius magno flore albus & purpureus, *cujus, juxta Bauhin. Description.* flores internè flavescent, intus candicant, reliqua ad cœruleum seu violaceum vergunt. In humidis montis Pilati crescunt.

ORNITHOGALON, Erdnüssletn. Quia Planta est, quæ flore lactei (etsi & Lutei genus detur) coloris nitet, & similis est ei, qui in ovis galinaceis reperitur, nomen accepit. Et quia non ita ab similibus Hyacinthis, Narcissis & Colchico non abs re h̄c sistitur methodo Bauhinianã. Estque

Ornithogalon umbellatum album angustifolium, *weiß Feldzwiebel.* Ornith. Lob. secundum, Matth. Bulbus leucanthemos minor, Dod. Bulbus solsequius, Tab. In agris minoris Basileæ & vineis montis Crenzencensis circa pagum Bettingen.

Ornithogalum luteum, *gelber Feldzwiebel*: Bulbus, Trag. syl. Fuch. Dod. Ornithogalon luteum, Lob. Tabern. In agris ad St. Jacobum.

Orni-

Ornithogali species sunt plantæ hexapetalæ stellatæ tricapsulares radice bulbosâ. Majo & Junio florent; Horum *bulbis* annonæ caritate pauperes satiantur.

PORRVM, Schnittlauch/ Græcis *ωραρα* dicitur, unde color prasinus seu porraceus: Cæpe est species, quæ quod porro coit & serpet, & longè lateque grassatur, ita dicitur. Quare ut Cæpa sale volatili antiscorbutico scatet, cujus ratione attenuat, aperit, incidit, resolvit *ob acrem saporem*, hincque sectile conciditur inter olera, ut hæc insipida condiat. Quo & spectat Porrum folio latissimo C. Bauhini seu Porrum Syriacum Tabern. Franc. Porrum Indum Camer. Scorodoprasum Germ. Gallis Chalotta dictum, quod quia mitius est allio & communem temperiem habet cum cæpis, frequenter in culinas ad condienda varia fercula à coquis infertur. Laudat aliàs Porri usum *Camer. vius* extus in moribus serpentum & *ustionibus*, & intus in mucilagine pulmonum resolvendâ: commendatur in Aurium tinnitu ac suppurationibus, in Venis hæmorrhoidum tumidis ac dolentibus: Semen ejus urinam movet, solo gaudet pingui. Sponte crescit

Porrum commune capitatum, Wilderlauch. Porrum, Dod. Tab. commune, Matth. capitatum, Fuch. vulgare, Lob. In vineis Wilensibus, & ad Rhenum sitis. Julio floret.

ALLIVM, Knoblauch. Quasi Porrum globosum, est planta gravissimo odore prædita, bulbosa, *Rusticorum Theriaca*, ob vim alexipharmacam dicta. Sequentia ejus genera sunt plantæ hexapetalæ tricapsulares radice bulbosâ.

Allium sylvestre latifolium, Breit-blättriger wilder Knoblauch. Allium ursinum, Matth. Fuch. Lob. Allium syl. latioris folii, Dod. In sylvis montis Muteti: & Mönchenstein: & dumetis humidis ad Birsam & Michelfelden.

Allium sphaerico capite folio latiore: Ampeloprasum 1. Dod. Scorodoprasum, Lob. In agris circa Wiefam.

Allium syl. latifolium capitatum purpurascens: Allium caninum 1. Trag. Allium sylv. 1. Fuch. In saxosis ad ripam Rheni.

Allium sylvestre latifolium capitatum purpurascens majus: Allium syl. tenuifolium, Lob. Dod. In agris minoris Basileæ circa Wiefam.

Allium sylvestre capitatum purpurascens minus: quod à priore potissimum magnitudine differt, cum palmaris sit & foliis junceis: eodemque ad Rhenum loco utrumque reperitur.

Allium montanum bicornæ angustifolium, flore purpurascente, Schmal-blättriger wilder Bergknoblauch: Ampeloprasum proliferum, Lob. In dumetis circa Cliben.

Allium

Allium montanum latifolium maculatum, C. B. Victorialis longa, Siegwurz/ Schlangen Knoblauch/ Sibenhemertzen: In monte Fracto. Vires ejus dedimus infra in Descrip. Officinal. Plant.

Allium Saporem habet acrem, mordacem, urentem, igneum, salivam prolicientem, idque ex multo sale volatili, quo abundat, alcalino cum aliqua humiditate, hinc calefacit, aperit, diureticum & calculi præservativum & curativum existit, si in Vino vel Spiritu Vini infundatur, taliter & stomachum frigidum curat, appetitum excitat, lac in stomacho concretum (experientiâ Cl. D. Lanzoni in Miscell. Cur. Dec. II. Ann. VIII. p. 505.) dissolvit, flatu discutit, colicam sedat, venenis resistit, matricis suffocationem tollit & concoctionem juvat, acidum enim egregiè corrigit, verum somnum interturbat & insomnia gravia causatur, oculisque nocivum est. Allium in lacte decoctum vermes potenter pellit & necat, de quo vid. Misc. Cur. Dec. II. Ann. III. Observ. nostram. In culinâ radice pluribus nucleis constante carnes Vervecum configuntur, ut lapidiores evadant, ad quod præcipuè etiam expetitur Porrum Syriacum. Ad Vomitum & Nauseam ex navigatione: R̄. Allior. diu contus. num. ij. Nuc. myrist ʒß. omnibus exactè contusis & mistis, F. cum Sacchari q. s. Tabellæ, quibus manè utendum jejunio stomacho ad ʒß, circiter.

LILIVM foliis reflexis montanum, Berglilien. Radicem habet bulbosam, caulem rectum & foliatum, in cujus summo flores reperiendi 6 foliis constantes; stamina iis sex plerumque in medio & umbilico stylus: Excell. DN. D. Job. Jac. Wagnerus Tigur. Anno M DC XC. hoc in summitate caulis hujus fasciati (qualiter nominantur herbæ luxuriantes & majorem latioremq̃ caulem ob florum copiam excedentem obrinentes) XXXVII. Liliis reflexis instar candelabrorum lychnuchi pensilis egregiè superbiens conspexit. Bulbus ad cataplasmata maturanda adhibetur.

Lilium floribus reflexis montanum: Hyacinthus Poëtarum, Trag. Asphodelus femina, Fuch. Martagon, Matth. Lilium syl. Theod. Dod. montanum, Lob. Morisonio est Martagon montanum majus in Hort. Oxon. In monte Muteto & Crentzach & propè Bettingen. Variat aliàs floris colore, qui plerumque subruber aliquando dilutus albicans, sic & maculæ rubræ inordinatæ florum foliis & intus & foris maximè circa florum exortum intrinsecus asperguntur. Huic affine Martagon.

ORCHIS, Knabenkraut. Radicem habet bulbosam eamque geminam oblongam, olivæ modo angustam, superiorem plenioram inferiorem molliorem atque rugosioram: In hac plantæ specie peculiare id est, quod corrumpatur quotannis bulbus superioris anni renascaturque novus, quæ

E causa

causa est, quod flaccidus unus, alter plenus deprehendatur, sic verò Bauhino *Orchides* dicuntur quæ duas, sicut quæ unicam saltem radicem habent *Satyria*, à Satyris lascivis (succo enim viscido instar albuminis ovi turgent) & quæ palmas seu manus cum digitis referunt *Palmata* *Orchides* seu *Satyria basilica* & *Orchides* fœminæ, nuncupantur.

Species ejus sunt herbæ flore hexapetalo radicibus tuberosis præditæ, fructu trivalvi, nullis membranaceis sepimentis distincto, qui cum maturus est in lateribus suis trifariam dehiscit, seminaque sua tenuis pulvisculi ad instar effundit. Suntque

CYNOSORCHIS latifolia hiante cucullo major, *Groß Knabenkraut mit breiten Blättern*: *Satyrium mas*, *Trag. Orchis mas latifolia*, *Fuch. Testiculus s. Matth. Testiculus latifolius & Satyrion triphyllon*, *Tab. Locis herbidis ad Birsam.*

Cynosorchis latifolia hiante cucullo minor: *Cynosorchis alter*, *Dod. Tab. Cynosor. majoris 2. species*, *Lob. In pratis Michelfeldensibus.*

Cynosorchis angustifolia hiante cucullo: quæ 1. est in *Prod. In montis Muteci pratis.*

Cynosorchis militaris major: *Cynosorchis 4. Dod. Orchis strateumatica, sive stratiore major*, *Lob. Testiculus s. militaris*, *Tabern. In Muteto.*

Cynosorchis militaris minor: *Orchis strateumatica minor*, *Lob. Testiculus strateumaticus minor*, *Tab. In Muteto.*

Cynosorchis militaris montana spicâ rubente conglomerata: 2. in *Prod. In pratis montis Mutetæ & alibi, in sylv. Alschwyll.*

Cynosorchis militaris pratensis elatior, floribus variegatis: quæ 3. in *Prod. In pratis Michelfeldensibus & trans Rhenum.*

Orchis morio mas foliis maculatis: *Testiculus 1. Matth. icon. Orchis mas angustifolia*, *Fuch. Testiculus morionis mas*, *Dod. Cynosorchis morio*, *Lob. morio mas*, *Tab. In pratis Mutetæ.*

Orchis foliis sessilibus non maculatis: *Orchis colore vario*, vel 5. *Clus. descript.*

Orchis morio fœmina, *Schmalen Knabenkrauts Weiblein. Testiculi species 3. Matth. Orchis angustifolia fœmina altera*, *Fuch. icon. Testiculus morionis fœmina*, *Dod. Cynosorchis morio fœmina*, *Lob. morio 3. Tab. In pratis Mutetæ.*

Orchis odore hirci brevior latiorque folio: *Testiculus hirci*, *Dod. Lob. primus*, *Tab.*

Orchis odore hirci longior angustiorque folio, *Bockschödellein*: *Testiculus hircinus vulgaris*, *Lob. hircinus 2. Tab. Uterque in pratis montosis Mutetæ, & ad Rhenum bey der Baar. Junio.*

Orchis

Orchis bifolia altera: *Orchis psychodes diphylla*, Lob. *Testiculus vulpinus Hermaphroditicus*, Tab. in monte Crentzach.

Orchis fucum referens colore rubiginoso: *Testiculus vulpinus 2. sphegodes*, Lob. In Muteto.

Orchis fucum referens foliis superioribus candidis & purpurascen- tibus: *Orchis 6. Trag. Testiculi species 2. Matth. Triorchis fœmina*, Fuch. *Orchis serapias fœmina*, Dod. *Testiculus vulpinus major*, Lob. *Testiculus 7. sphegodes*, Tab. In pratis montosis.

Orchis muscam referens major: *Orchis myodes altera*, Lob. *Testic. muscarius 4. Tab.* In monte Muteto.

Orchis muscam referens minor, vel galea & alis herbidis: *Orchis angustifolia fœmina 3. Fuch. icon. Orchis serapias 3. Dod.* In Muteto.

Chamæorchis alpina folio gramineo. In monte Helveticorum Got- thardo *Junio florens* reperitur.

Triorchis lutea folio glabro: *Triorch. lutea*, Lob. *lutea 2. Tab.* In colle circa Birsecam arcem.

Triorchis lutea altera: *Orchis minor Leodiensis*, Lob. *Triorchis lutea*: Tab. In monte Wasserfall.

Triorchis alba odorata minor: *Testiculus odoratus, sive Orch. spiralis minor*, Lob. *Testiculus odoratus minor*, Dod. Tab. In ericetis circa *Michelfelden*.

Pseudorchis: *Orchis minor radice repente*, Cam. In monte Wasserfall.

Orchis palmata pratensis latifolia longis calcaribus. *Wasserhändleins- wurzel*: *Palma Christi major*, Matth. desc. *Palma Christi & Serapias mas lævi folio*, Lob. *Palma Christi mas 1. Tab.* *Satyrium basilic. mas*, Dod. In pratis. Majo.

Orchis palmata pratensis angustifolia major: 6. in Prod. *Michelfel- de* in pratis.

Orchis palmata angustifolia alpina nigro flore seu Satyrium basili- cum alpinum Gesneri. In monte Regio *Unterwaldensium* & alibi copio- sè reperitur.

Orchis palmata pratensis maculata: *Orchis fœmina altera*, Trag. *Satyrium basilicum fœmina*, Dod. *Palma Christi, Serapias fœmina pratensis*, Lob. *Palma Christi maculata*, Tab. Aliquando foliis est non maculatis. Obinde tamen pro usu cosmetico laudata uti maculata, vel ex signaturâ. Aliàs & variat flore, qui in purpurâ vel rubet vel dilutè ad cœruleum incli- nat, vel albus est: vel variegatus albus venulis ac maculis rubescentibus distinctus, interdum maculis caret. Huc *Palma Christi* (quo nomine ta- men hîc abutuntur) erecta flore candido & variegato & *palma Christi can- didis floribus Eystetensis*, referuntur. Has reperit *Hieronymus Bauhinus p.m.*

initio Junii in prato clivoso, quod terminat sylvam Zunfft Acker dictam circa Prattelen. Orchis verò palmata pratensis maculata copiosè reperitur in pratis trans Rhenum & supra Briglingen.

Orchis palmata minor calcaribus oblongis, Kreuzblumen : Serapias minor, Lob. Palma Christi minor mas, Tab. Majo floret.

Orchis palmata angustifolia minor : Orchis scæmina, Trag. icon. Palma Christi major, Matth. icon. scæmina, Tab. Satyrium basilicum mas, Fuch. Utraque in pratis Mutetæ.

Orchis palmata angustifolia minor odoratissima : 7. in Prod. In pratis Michelfeldæ, Autumno florens.

Orchis palmata montana maxima : 9. in Prod. In Muteto.

Orchis abortiva, Bogelsnest : Satyrium 9. Trag. Neottia, Dod. Nidus avis, & Satyrium abortivum, Lob. Majo & Junio. In monte Crenzacho locis opacis. Hæc Orchidis species est planta flore hexapetalo tricapsularis semine minutissimo pulvisculi instar radicibus fibrosis, ut infra Helleborines species.

Orchides præfatæ pleræque saporem dulcem mucilagineum, emplasticum, insulsum habent, calefaciunt & humectant, Venerem, id est, fortitudinem virilem restaurant, (vid. Consilium Cnöffelianum in Fascic. Medicam. p. 133.) utrumque confortant, hinc saccharo radix condita editur. Laudatur & pulvis pro memoriâ confortandâ & fibris cerebri roborandis.

OPHRIS, Zwenblat. Ad Orchides propter florum formam iis similem refertur : bina saltem vel trina helleboro albo simillima folia producit. Estque ut præcedens Orchis abortiva herba flore hexapetalo tricapsularis, semine minutissimo pulvisculi instar radicibus fibrosis. Estque vel

Ophris bifolia : Satyrium 10. & Bifolium, Trag. Ophris, Matthiol. Fuch. Tab. Pseudo-orchis, Dod. Bifolium, Lob. Major & minor in monte Muteto. Majo & Junio.

Ophris trifolia : & Tab. Perfoliata syl. scæmina, Brunf. Major & minor circa arcem Landskron.

Ophris glutinosum habet saporem, hinc Vulneraria est, fracturas curat, & sudorem movet. Majo mense in vallibus & montium radicibus floret.

OROBANCHE, Sonnenwurgel. Dicitur quasi οροβανχη, quod erum legumen strangulet : Ejus flos papilionaceus est, vel juxta Rarum Herba flore monopetalo galeato, caule succulento foliis destituto aut saltem quibusdam rudimentis foliorum citò marcescentibus vestito, fructu compresso bivalvi. Estque vel

Oroban-

Orobanche major, Sonnenwürger/Caryophyllum olens: flore nunc albicante nunc purpurascente nunc etiam cæruleo. Orobanche, Matth. Lob. altera, Tab. Limodoron sive Orobanche, Dod. In ripa Rheni, locis opacis & humectis.

Orobanche ramosa: Orobanche quinta, Lob. Inter cannabim, Michelsfeldæ præsertim.

Orobanche radice dentatâ major, Casp. Bauh. seu Dentaria major Matth. Lob. Anbatum Cord. hist. Dod. Dentaria crocodilia Tab. Hanc reperit Mense Majo 1661. in monte Muteto prope vetusta arcis rudera Hieron. Bauhinus, J. Casp. Fil. Casp. nep. *Vaccam*, posteaquam de hac herbâ comedit, *Taurum* quærete *Pastores* dicunt.

CAPUT V.

De Oleribus & Oleraceis, Rapunculo, Campanulâ, Rapistro, Raphano, Dracunculo, Sinapi, Erucâ, Luteolâ, Rhesedâ, Erysimò, Persicariâ, Nasturtio, Thlaspi, Brassicâ, Rumicibus, Hieraciis, &c.

OLERA & Oleracea succo turgent temperato dulci, nitroso nonnihil, & tantum non lacteo, cuius ratione ab Animalibus comesta copiosissimum lac præbent, unde similiter ab homine comesta in chylum abeunt dilutè mucilaginosum satis nutritium sanguinemque generant mitem & lympham blandam & dulcem, v. g. Rapæ, quæ hinc alimentum medicamentosum suggerunt, Ex sylvestribus sponte nascentibus est

RAPUNCULUS, Rapunzel. A' rapo nomen habet, videlicet *Rapum parvum sylvestre* est, varii coloris, *spicam* referens & campanulas: *Saporem* habet insipidum aqueum, *radix* tamen esculento Rapunculo aliquantum dulcescit, adeoque commodum *acetarium* præbet. *Radix* aliorum contusa & cum *farina lupinorum* mixta maculas faciei aufert. Species habet seq.

Rapunculus esculentus: Rapunculum vulgare, Trag. Rapunculus, Matth. Dod. Tab. Rapum sylv. Fuch. Rapuntium parvum & pes locustæ Avicennæ, Lob. Passim in pratis: in dumetis circa Cliben & in via Riehanna hirsutis foliis. Juxta *Rajum* hæc Rapunculi species ut duæ sequentes sunt Monopetalæ tricapsulares erectæ & lactescentes flore corniculato; prout &

juxta *Morisonium* Rapunculus omnis lactescit, florem habens corniculatum semenque producit subrufum & pellucidum.

Rapunculus spicatus albus, *Wald-Rapungel*: *Rapunculum sylv.* Trag. *Rapunculum alopecuron*, Dod. *Rapontium majus alopecuri comoso flore*, Lob. *Morison. Rapunculus nemorosus* 1. Tab. Foliis maculatis & non maculatis: in sylvis montis *Mutetæ*, & *Michelsfeldæ*.

Rapunculus folio oblongo spicâ orbiculari: *Rapunculus alopecuroides orbiculari spicâ*, Clus. in pratis *Michelsfeld. Majo & Junio*.

Rapunculus spicatus flore cœruleo in montibus *Helveticis* pluribus reperitur:

Rapunculus Scabiosæ capitulo cœruleo, *Schaff. Rapungel*: *Scabiosa minor*, Dod. *media*, Lob. *minor* 5. Tab. Ad ripam *Wiesæ*, & inter *Riehen* & *Lörach* ad margines agrorum. *Junio & Julio*.

Rapunculus persicifolius magno flore, *Milchsalcklein mit Pserfingblättern*: *Phyteuma*, Matth. *Campanula media*, Dod. *persicifolia*, Lob. *angustifolia*, Tab. Juxta *Rafum* est *Monopetala tricapsularis* seminibus pluribus lucidis in alveolis, erecta & lactescens flore campanulam referente, margine in 5. lacinias diviso, uti & prior *Rapunculus esculentus* & mox sequentes *Campanula major & asperior* seu *Cervicaria*, major & minor. In dumetis circa *Hünigen* & monte *Crentzach*. *Julio & Augusto*.

Rapunculus nemorosus angustifolius magno flore major: *Rapunculus nemorosus* 2. Tab. In *Crentzacho*.

Rapunculus nemorosus angustifolius parvo flore: *Rapunculus nemorosus* 3. Tab. In collibus & fissuris murorum passim.

CAMPANULA, *Stöcklein*: A formâ nomen habet; quod autem in colli affectibus adhibeatur, *Cervicaria*, imò & *Uyularia* dicitur. Nimirum *Campanula* habet florem integrum in fundo campanæ in modum formatum etiam si quinquesariam dividatur, quælibet pars ejus plantæ effundit succum lacteum, capsula seminalis tribus loculamentis est distincta, in quibus semina lucida subrufa continentur. Montes & sylvas inhabitat, loca umbrosa & lapidosa amat. *Julio & Augusto* floret. Est que

Campanula alpina latifolia cœrulea: 4. in *Prod.* in monte *Wasserfall*.

Campanula serpilli folia. In *Rupibus Rhæticis* crescit.

Campanula foliis echii floribus villosis. In monte *Gotthardi & Pilato*.

Campanula minor rotundifolia vulgaris: *Campanula sylv. minima*, Dod. *Camp. minor rotundifolia*, Lob. *Rapunculus sylv. minor*, Tab. In collibus circa *Bünningen* & ad *Birsam* copiosè.

Campanula minor rotundifolia alpina: *Campanula alpina minor*, Clus.

Clus. In monte Wasserfall & circa castrum Ramstein Basiliensium. Reperitur & floribus albis in monte Wasserfall.

Campanula vulgarior foliis Urticæ, vel major & asperior, *Halsfrantz* rauhe Wald-Misch-Stoeken: *Uvularia major*, Trag. Campanula major, Fuch. *Cervicaria major*, Dod. *Trachelium sive Cervicaria*, Lob. In dumetis, & circa Michelfelden, Hüningen, Mönchenstein, &c. Junio.

Campanula pratensis flore majore: *Uvularia exigua*, Trag. *Trachelium minus*, Lob. *Cervicaria* 4. Dod. minor, Tabern. In pratis passim.

Quoad *Vires* modicè refrigerant & adstringunt, ubi notamus, quod ex Vegetabilibus alia longiore opus habeant resolutione, ut venas permeent lacteas & tardius unà cum sanguinis & aliorum humorum motu omnes vel minimas pervadant corporis partes suisque afficiant virtutibus, alia vero breviori, quibus scil. multum materiæ subtilis inest, ut mox partes eorum dispergantur per partes, imò quoddam ab ipsâ digestionem superentur, & aliquando aliam planè induant formam. Quoad *Vires* reliquas Campanula ob alcali mite ulcera oris & aphtas curat. *Oleum* autem ejus hæmorrhoidum dolori prodest.

RAPISTRUM, Rübfaamen: A similitudine florum luteorum rapæ ita dictum, admodum affine est Napis & sinapi, hincque, similiter Herba flore tetrapetalo siliquosa siliquâ fungosâ anticulatâ absque septo medio. Saporem habet acrem (tulum enim semen sinapi mentitur & usus explet Rusticis) calefacientem siccantem, hinc ob Sal volatile in sanguinem efficaciter agit, ubi vis hærentem mucilaginem tartaream incidit, attenuat, resolvit, viscera aperit, diureticum, *Lithonripticum* & *Antiscorbuticum* est, lac quoque afficit, sanguini enim & succo chyloso faciliè immisceri omnia spirituosâ patet vel maximè ex eo, quod mulierum lac odore suo inficiant isque in tali lacte observari possit. *Oleo* è semine rapistri utuntur Literati ut literis noctu incumbere queant, lucubrationesque suas peragere, prout de Demosthene fertur eum plus Olei quàm vini consumpsisse, id quod Philiatris omnibus dictum volumus. Species sunt

Rapistrum flore luteo, *Wilder Senff mit schwarzen Körnern*: Sinapi agreste 4. Trag. Irion, Fuch. *Lampfana*, Matth. flore melino, Tab. Rapistrum, Dod. arborum, Lob. Sinapi sylv. semine nigro majore Morison. Hoc, ut & sequens, passim in agris & vineis.

Rapistrum flore albo siliquâ articulatâ, *Heide-Kettich*: Sinapi agreste 3. Trag. Rapistrum flore albo *Eruca foliis*, Lob. *A Armoracia* quibusdam Rapistrum album & purpureum, Tab. *Raphanistrum* siliquâ articulatâ glabrâ majore Morison. Major, Junio & seq.

Rapistrum monospermon: 2. in Prodr. Juxta *Excell. D. Christophor.*

Knaurb

Knauth. in Enumer. Plant. Hal. Sax. potius dispermon vocandum, quia profert siliquam brevem articulatam striatam, in acutum apicem desinentem, fungosam, duo semina oblongiuscula unico articulo à se invicem distincta continentem. Circa Domum Rubram, & in agris ad sylvam Hüningsæ.

RAPHANUS aquaticus, Wasser-Kettich: Juxta descriptionem Recentiorum est herba flore tetrapetalo siliquâ bicausulari septo distincta, semine rotundo, ut Nasturtium, Eruca, &c. Raphanus autem sativus est siliquosa tetrapetala fungosa non bicausularis nec bivalvis. Radicem habet oblongam, acrem, pungentem, quia sale turget volatili, hinc calescit & exiccat, tartaream viscidam mucilaginem incidit, ciet vomitum, scorbuticis prodest, urinam & calculum pellit, menses movet; Sic expertū lithontripiticum in se & aliis sistit *Ramelov. in Tr. de Calc. Ren. Germ. edito: R. Succ. raphan. vulg. ℥j. vel ℥i℥. Sal. tartar. puriss. Tart. vitriolat. aa gr. XV. Nitr. prepar. gr. VI. misc. Sumatur per se vel cum paucis Vini, vel Decoct. Cicer. rubr.* In Pharmacopœa autem Hagiensi talis extat Spiritus antiscorbuticus: *R. Radic. Raphani sylv. ℥iij. Herbar. Acetosæ, Nasturtii aquatici, Beccabungæ aa M. iij. Trifolii aquat. Cochlearia, Fumariae aa. M. ij. Sempervivi ac. M. j. Malacitria num. ij. Radices & Herbæ contusæ, & Citria in orbiculos concisa infundantur per horas 24. in Spiritus vini libris septem, postea s. a. destillentur. Excell. DN. D. Luc. Schrökius in Miscell. Cur. Dec. II. Ann. IV. pag. 345. observavit Raphani hort. esu sale inuncti asthma siccum convulsivum sanatum fuisse. Extrinsecus folia raphani rustitiani sunt euporiston in doloribus tumoribusque artuum, odontalgia (si venis cubiti lateris affecti applicentur) erysipelate, de quo laud. Exc. Schrök. & Hermann. in Miscell. Cur. Ann. IV. Dec. II. pag. 180. sed & ejus succus cum Oleo è piperibus dorso inunctus, pulsibusque cum sale impositus, vel umbilico applicatus, donec sentiat pruritus. Tertianam & quartanam curat: Plantis pedum appositus Raphanus hortensis in febribus continuis cum delirio prodest, de quo vid. *Sim. Paul. Digress. de Febr. malign.**

Raphanus aquaticus foliis in profundas lacinias divisus, Wasser-Kettich: Radicula sylv. Dod. Raphanus sylv. officinarum aquaticus, Lob. Raph. aquat. Tab. In arenosis ad Birsam & Wiesam; in humidis locis crescit & Junio mense floret.

DRACUNCULUS, wilder Bertram: A vi urente nomen accepit, tantam enim habet acrimoniam, ut in pulverem redactus sternutationem promoveat, hinc & *Prarmica* dicitur. Quidam ejus folia viridia contusa plagis & contusionibus imponunt pro discutiendis livoribus: Quia apophlegmatizans

gmatizans est, dentium dolorem ejus radix tollit, & caput à phlegmate liberat. Ad Dracunculi species vel pyrethri species referri posse videtur radix illa exotica *Hippocoanna* dicta, quæ acri sapore est & pungente & Dysenteriam non saltem recentem, sed & desperatam curat, ciendo ter vel quater Vomitum & aliquoties per inferiora purgando, ut nobis illam transmittit & Gallis usualem esse retulit *Excell. DN. Doct. Nicol. Grojean, Bienensis*. Sic namque & semen nasturtii remediis contra dysenteriam olim admiscebatur. *Species sunt,*

Dracunculus pratensis, serrato folio, Wilder Bertram: Tanacetum album seu acutum, Trag. Tab. Parmica, Matth. Fuch. Parmico folio Taraconis, seu Sternutamentoria, Lob. In pratis humidis ad rivulos. Augusto mense floret.

Dracunculus alpinus folio scabiosæ: In Helvetiæ pratis alpinis propè chermas Fabarias & in Gotthardo provenit.

SINAPI, Senffraut. Notante Bauhino *tracy roussetai res omnes sic dicitur*, ob vehementem enim acrimoniam suam oculos lædit, acerrimum pungentem *saporem* habet ex sale volatili copioso, hinc calefacit & siccatur, attrahit, rubificat: Ex eo fit Embamma illud acerrimum cum musto cocto, unde & *Italica Mostarda* dicitur. *Usus ejus præcipuus est in excitando appetitu, chylicatione promovendâ, arcendo scorbuto, quartanæ causâ incidendâ, item in quotidianâ, si ante paroxysmum adhibeatur; Nervorum affectibus frigidis confert Oleum è semine Sinapios factum, & Spiritus sequenti modo Ettmülleriano paratus: R. Sem. sinap. cont. Misc. cum aa. Calc. viv. infunde, & cum alembico in locum tepidum depone, post hæcilla Spiritum, qui est antapoplecticus & antiscorbuticus. Crescit apud nos*

Sinapi apii folio (rapi) grosse Wasserrauchen: Sinapi luteum sativum alterum, Trag. Dod. Sinapi 1. Fuch. 2. Matth. Sinapi agreste apii, aut potius laveris folio, Lob. Eruca palustris major, Tab. Major floret: Estq; ut sequentes Eruce flore tetrapetalo siliquosa, bicapsularis, juxta Rajum & Morisonium in Hort. Saxon. Crescit in locis occultis. Junio & Julio floret.

ERUCA, Næfetenraut. Quod vellicando linguam quasi mordeat, dicitur. Scatur enim ut Sinapi sale volatili acri copioso, hinc & *Folia*, quæ habet rapæ instar splendidiore, exhibent saporem acrem volatilem, qui linguam urit & salivâ copiosè educit, quapropter calefacit & siccatur intensè & in anorexia & aepsia commendatur: in ulum vocatur & *radix & semen: Radix extrinsecus imposita extrahit officula fistula, pro apophlegmatismo inservit, pituitamque è cerebro prolicat: semen eruce stimulat Venærem*

F

& Apo.

& Apoplexiam præservat. Referant *Pen.* & *Lobelius* in Magalensi Insula Narbonensi copiosè fuisse satum à Monachis pro usu quotidiano in mensis ad vigorem animi excitandum, & præsertim corpus obesum extenuandum somnumque excutiendum & usum aphrodisiacum. Crescit ad muros & loca sicca: Junio & Julio floret. Species *Eruca Rajo* sunt herbae flore tetrapetalo siliquosae siliquâ bicapsulari, id est, in quarum siliquarum medio septum reperitur, quod duplicem ordinem seminum hinc inde contentum determinat. Juxta *Morisonium* matura non patitur manus contactum, uti *Balsamina lutea*, *Leucojum*. Estque

Eruca sylv. major lutea, caule aspero: Eruca syl. Matth. Dod. Tab. In arenosis ad Wiefam.

Eruca syl. minor luteo parvoque flore, Kleine Wasserrauken. Sinapis genus syl. Fuch. icon. Eruca palustris minor, Tab. Eruca siliquis bivalvibus perennis flore luteo sylvestris minor seu palustris procumbens & repens Morison. In pratis humidis ad rivulos. Junio & Julio.

Eruca lutea latifolia sive barbarea, etiam juxta Morison. Hort. Blefens. ita dicta, St. Barbertraut / Winterresse / Herba St. Barbaræ, Trag. Fuch. cui & Scopa regia, in icon. Barbarea, Dod. Lob. Tab. In arenosis humidis ad Birsam & Wiefam. Aprili & Majo.

Eruca cærulea in arenosis crescens, quæ Eruca s, in Prod. Ad Birsam, ut ad pontem, circa D. Jacobum & Münchenstein.

LUTEOLA, Sterntraut: Ita dicitur, quod ea panni lanei & telæ lineæ, candidæ quidem colore luteo, virente verò, qui antea cæruleo tinctæ erant, inficiantur: planta excellens est, contra venenata valens, unde *Theriaca* dicitur. Gustus enim acrimonia & partibus tenuibus, quibus & aliæ plantæ tinctoriæ donantur, virtutem calefaciendi, discutiendi, resolvendi, urinas & sudores movendi demonstrat. Est autem Differentia *Luteolæ* & *Resedæ* juxta *Excell. Knaut. in Description. Plant. Hal. Sax. p. 76. seq.* *Reseda* & *Luteola* floribus ferè conveniunt, fructu verò & foliis differunt, *resedæ* enim folia variè dissecta & incurvata vel sinuata sunt, ejusque vasculum feminale adhuc immaturum perfectè clausum est, quod in tribus lateribus plurima semina rotunda compressa, semine milii paulò minora recondita habet. *Luteolæ* verò folia integra sunt, angusta & oblonga, ejusque fructus nunquam clauditur, sed foramine triangulari patet, & semina *Resedæ* minora in tribus suis angulis gerit. Estque

Luteola herba salicis folio: Ancirrhinon, Trag. Pseudostruthium, Matth. Lutum herba, Dod. Luteola, Lob. Catanance, Tab. In arenosis circa Michelselden, & ad Birsam. Ubique ferè crescit & Majo mense floret. Seritur etiam alicubi.

RHESE.

RHESEDA, *Oranth*: A doloribus sedandis dicta propter *saporem* & figuram erucæ huc relata, quæ est ut præcedens Luteola Herba flore hexapetalo è sex petalis exiguis herbidi coloris constructo, quæ tenuis galeæ instar staminula plura ejusdem coloris contegunt, fructu trivalvi seminibus rotundis, vasculo, juxta *Ammannum*, triquetro, oblongo, folliculato, per maturitatem semper aperto, qui & hinc quærit, An non ad Lappathum referri possit? Estque

Rheseda vulgaris: Rheseda Plinii neotericorum, Eruca peregrina Italici vel Cantabrica, Lob. Reseda latifolia, Tab. Ludit foliis simplicioribus & in unoquoque pediculo plurimis: major & minor est. In agris & muris, locisque arenosis ad Birsam.

Virtutem habet hæc herba dissipandi & tumores sedandi, collectiones & inflammationes omnes, juxta Plinium, discutendi: cæterum cum erucæ virtute convenit. Crescit & propè muros inter segetes, & æstate floret.

ERYSIMIUM, *Wilder Senff*: *Απὸ τῆς ἰσχυρῆς* foliorum multiplici sectione dicitur: Sinapis sapore ejusque est species, unde & simili sale volatili pungenti constat, cujus ratione ejus grana *Virtutem* habent humores subtilisandi, incidendi phlegmata & pectoris immunditiem tollendi, tussim rebellem sedandi & Cancrum curandi, si nempe tota planta cum pistillo plumbeo in mortario plumbeo contundatur & miscendo cum melle scirrhis in canerum inclinantibus imponatur: semen ejus in Gonorrhœa laudatur à *Welsch*. Est autem herba flore tetrapetalo siliquosa bicapsularis semine rotundo, juxta *Rajum* & *Amman*. Suntque ejus species

Erysimum vulgare: *Verbena femina*, Trag. recta sive mas, Fuch. cui in icon. Sinapi alterum genus sylv. Irio sive Erysimum, Dod. Lob. Erysimum 1. Tab. Passim in viis, & muris quoque.

Erysimum similis hirsuta non laciniata floribus albis: *Barbarea muralis*, Joh. Bauhini. In rudibus arcis Wartenburg: circa Mönchenstein, & in agris saxosis prope patibulum Novæ domus. Crescit etiam ad vias & sepes, floretque Junio & Julio.

PERSICARIA, *Stöckfraut / Wasserbüsch* Parac. Folia habet instar mali Persici maculis nigris notata, quarum ratione maculas scorbuticas representare dicitur. Ejus species juxta *Rajum* sunt herbæ flore imperfecto monospermæ semine triquetro: Suntque

Persicaria mitis, maculosa & non maculosa: Persicaria, Fuch. Dod. altera, Trag. Matth. Tab. Persicaria mitis maculosa, Lob.

Persicaria urens seu Hydropiper : Hydropiper, Matth. Fuch. Dod. Persicar. urens, Lob. Persic. i. genus, Trag. Tab. *Ammanno* est pentapetalos spicata semine triangulari hincque referenda ad Lapathum, Bistortam, Polygonum aut Fagopyrum. Ultraque ad rivulos passim.

Persicaria angustifolia; in Prodr. descripta: Michelfeldæ in humidis.

Persicaria minor: Puliceria pusilla repens, Lob. Persicar. pusilla, Tab. In agris Haltingensibus & Hüningensibus.

Ex his *Mitis* juxta *Paracels.* resolvit egregiè, dum enim contusioni equorū pista imponitur, ad miraculum usque curat, sed *Paracelsus* eam prius per frigidam trahit, & tandem postquam imposita fuerat, sub fimo sepelit, ut citò putrescat, qualiter & in aliis contusionibus & odontalgia laudatur.

Urens verò *persicaria* suis granis siccis, carnes velut pipere conservat, incidit, aperit, resolvit, coagula p. n. resolvit & per urinam evacuat, exulcerat & digerit: pulices & muscas per terram sparsa necat; Propè aquas stagnantes provenit. Julio & Augusto floret.

NASTURTIUM, Kresse : Quod nares torqueat & caput calore & acrimoniâ tentet, Græcè *Kresson* dictum, planta est, quæ folia habet laciniata, floresque in umbellâ dispositos varii coloris : Ejus species, ut & sequentes *Thlaspios*, *Bursæ Pastoris* sunt *Herbæ flore tetrapetalo siliquosâ bicapsularas* seminibus in singulis capsellis pluribus.

Nasturtium pratense magno flore, *Gauchblume* : *Nasturtium pratense*, Trag. agreste, Fuch. at in icon. *Hiberis*: *Flos cuculi*, Dod. *Cardamine altera*, Lob. *Sisymbrium aquaticum alterum*, Matth. Tab. *Nasturtium siliquosum perenne pratense magno flore simplici dilute purpureo*, *Morison*. In humidis pratis. Aprili.

Nasturtium pratense folio rotundiore, flore majore, *Wasserfressig* : *Cardamine sive Sisymbrium alterum Diosc.* Lob. *Cardamine 2.* Tab. In vinetis *Wilensibus* & ad *Wiesam*.

Nasturtium aquaticum supinū. Brunnfressig: *Nasturtium aquaticū*, Trag. *Sisymbrium aquaticum*, Matth. primum, Tab. *Sisymb. Cardamine*, Fuch. *Sion Cratevæ Erucæfolium*, Lob. *Nasturtium siliquosum perenne aquaticum supinum flore albo* *Morison*. In aquis palustribus fluitat. Junio.

Nasturtium aquaticum erectum folio longiore : *Sion vulgare*, Matth. *Sion* Matth. & *Italorum*, Lob. Hoc non in aquis, sed arenosis aquarum marginibus reperitur.

Nasturtium aquaticum minus: *Sisymbrium aquaticum alterum*, vel minus, Cam. ad Matth. *Cardamine 4.* *Dalechampii*, Lugd. In alnetis ad *Wiesam* majus est: in vineis *Wilensibus*, minus. Sic in arenosis propè *Wiesam* caule erecto est, & penè aphylo.

Nastur-

Nasturtium sylv. Oxyridis folio capsulis minimis, Klein Besenfraut: Thlaspidii genus, Trag. Thlaspi angustifolium, Fuch. minus, Dod. minus hortense vulgare, Lob. Thlaspi. minus Germanicum, Tab. In arenosis ad D. Jacobum, Michelfeldæ: & ad parietes fossarum interiorum urbis circa portam lapideam, & in monte Carbonario. Junio & Julio.

Nasturtium syl. tenuissimè divisum, Sophienfraut: Seriphium German. Trag. Nasturt. syl. Fuch. Thalictrum, Tab. Sophia Chirurgorum, Dod. Lob. Nasturtium *muellerianum*, Morison, Ad templum D. Jacobi. Majo & Junio.

Nasturtium montanum luteum. In monte infra pagum Taminium ad aquas.

Nasturtium Alpinum minus, Rhesedæ foliis.

Nasturtium picearum foliis bursa pastoris. Utraque in Helvetiorum & Pyrenæis montibus reperitur, ut & in Rhætiâ Julio florens.

Nasturtium alpinum bellidis solo majus. In monte Lunæ supra thermas Fabarias.

Sapor Nasturtiorum est acris, subsalsus, valde penetrans, minus tamen quam Aronis folia linguam mordicans, convenit fermè cum *Barbarea* sapore, quæ & *Nasturtium hybernum* ab aliquibus habetur, quapropter vis operandi consistit in sale volatili summè incisivo, unde calefacit & siccatur, aperit, attenuat, adeoque urinam & menstrua provocat, tumores & scirrhus in hypochondrio aperit, maximeque scorbuticis prodest, ceu aliàs observatur eas plantas, quæ in locis putridis quasi uliginosis crescunt, scorbuto, in quo sanguis vitiat & sale peregrino inquinatus est, convenire: præcipuè autè observatum est, referente D. *Ettmüllero*, quod eos, qui scorbuto laborant, ut & lumbricis latis & longis sæpè conficiantur, juvet, quosq; hinc succus Nasturtii feliciter expellit. Utimur in Medicinâ *Aquâ simpl. stillat.* & *succo herbe*, item semine: Succus, ait laudatus D. *Ettmüllerus*, optimè sæpè Infantibus in lacte propinatur, qui ita vomitum movet, & in Variolis & Morbillis egregiè prodest. Externè in crustosâ puerorum scabie adhibetur. Succus irritatione suâ Lethargicis prodest, naribus eorum affricus, Ex eadem irritante & spiritibus exulscitante vi *Semen cum Gummi Cayenne aa.* subactum cum *album. ovi* Hernias sanat, & pinguedini porcina immixtum Tineam infæteratam puerorum. Sic & ex eo fit *Spiritus topicus* D. *Geilfusii*: R. *Spir. gran. juniper. ℥ij.* Nasturt. cont. *Mij.* Inf. p. 24. hor. destilla dein, add. *Rad. symph. maj. p. ij. scrophul. p. j.* & tertiâ vice destilla, sic habebitur *Spiritus* pro scrophulis & tumoribus discutiendis egregius.

THLASPI, *Baurensenff*: Assimilatur Nasturtio, ejus fructus planus est, compressus ac foliaceus, luteus per medium quodammodo divisus, &

quasi diffractus, nimirum Thlaspi est filiquosa tetrapetalos bicapsularis vel siliculis curtis prædita septo medio pariter disjungente duplicem seminum ordinem. Estque vel

Thlaspi arvense filiquis latis, Gross Baurensenss: Nasturtium 4. Trag. Thlaspi 2. Matth. latius, Dod. Drabæ folio, Lob. Thlaspi majus, Tabern. Majo & Junio.

Thlaspi arvense Vaccariæ in cano folio majus, Thlaspi, Trag. 1. Matth. alterum, Dod. latifolium, Fuch. Thlaspi vulgatissimum Vaccariæ folio, Lob. Utrumque in agris.

Thlaspi arvense perfoliatum majus, Baurensenss mit durchwachsenden Blättern: Thlaspi oleraceum, Tab. Aprili.

Thlaspi perfoliatum minus: Thlaspi minimum, Tab. Utraque in agris: item & pratis, & collibus sicciore folio, Aprili.

Thlaspi umbellatum arvense Ibeidis folio, Thlaspidii aliud genus vel 3. Trag. Thlaspi, amarum, Tab. In agris inter segetes.

Thlaspi alpinum bellidis cœruleæ folio, Itander weisser Baurensenss: Thlaspi album supinum, Lob. Tab. In monte Wasserfall, & circa Dornacum, atque in Muteto.

Thlaspi alpinum minus capitulo rotundo: 6. in Prodr. In monte Wasserfall.

Thlaspi alpinum majus capitulis rotundis: Thl. 3. Matth. Lugd. In Wasserfall.

Thlaspi montanum incanum luteum serpilli folio majus: Thlaspi supinum luteum, Lob. circa Dornacum.

Thlaspi Alysson dictum campestre majus, Gross Schildbesenfraut: Alysson, Matth. Thlaspi, Græcum, Lob. Græcum polygonati folio, Tabern. Passim in campestribus, Majo.

Thlaspi Alysson dictum campestre minus: Thl. minus clypeatum, Tab. lisdem cum priore locis, Majo & Junio. Not. quod in hisce speciebus membrana cellulas dissepiens ad latitudinem capsulæ parallela sit, in reliquis verò ad latitudinem siliquæ transversa seu perpendicularis.

Vim habet digerendi, abstergendi, calefaciendi, canum rabidorum moribus (præcipuè ejus species Alysson dictum) medetur, & urinas movet, ischiaticis prodest, & hydropicis ut & dysentericis ejus semen, velut Pellio quidam hydropicus D. Simon. Pauli retulit Quadrip. Boran. p 503. Verùm hoc intelligendum de semine Nasturt. sylv. osyridis folio. Junio florent, ac Julio ad maturitatem grana ejus perveniunt.

BURSA PASTORIS, Fäschleinbraut: Thlaspios species est à marsupiolis compressis dicta, unde similiter est tetrapetalos siliculosa bicapsularis,

latis loculos habet cordatos utrinque tumidos ad instar marsupii bivalvis, quæ vel in summo valvulas habet fillas ad instar nasturtii, vel est foliis in-
tegris loculo oblongo. Estque

Bursa Pastoris major folio non sinuato: in Phytopinace & Prodromo Bauh. descripta.

Bursa pastoris major folio sinuato, Groß Täschelkraut: Bursa pastor. Matth. Lob. major, Trag. Tab. pastoria bursa, Fuch. Dod. Martio, Aprili, & seq.

Bursa pastoris media: Burf. pastor. minor, Tab. Omnes in campe-
stribus & viis.

Bursa pastoris minor foliis incis: Pastoria bursa minor, Dod. mini-
ma, Lob. *Morisonio* audit bursa pastoris foliis elatis costæ mediæ è regione
adhærentibus, uno impari extremum claudente, capsulâ nasturtii, idè po-
tius, judice & *Ammano* ad Nasturtium referenda. In agris ad Novam
Domum.

Bursa pastoris major loculo oblongo: Draba minima muralis Dio-
scoridis, Colum. in Prod. sub 2. descripta. Locis campestribus & siccio-
ribus ad Birsam & circa D. Jacobum & supra Brüglingen in collibus, &
Rheni ripa.

Bursa pastoris minor loculo oblongo: Bursa pastoria 6. Trag. Paro-
nychia vulgaris, Dod. *alsinefolia*, Lob. *Alsine minima*, Tab. Passim in are-
nosis & viis primo Vere.

Bursa pastoris alpina hirsuta. Crescit in alpibus Helvetiorum & in
monte fracto.

Bursæ pastoris similis siliquosa major: Paronychia altera, Myagri fo-
lio, Ges. Pilosella siliquata major, Thal.

Bursæ pastoris similis siliquosa minor, Thal. In arenosis utraque:
circa Cliben & ad pontem Wiesæ.

Saporem habet refrigerantem, modicè siccantem, & adstringentem, hinc
succo glutinoso utidem adstringente plena est. Valet in hæmorrhagia
narium, expuitione sanguinis, diarrhœa, dysenteria, mictione cruentâ,
fluxu nimio mulierum: Externe vulneribus solidandis adhiberi solet, si
herba contusa imponatur, qualiter non saltem sanguinem sistit, sed & fe-
stucas extrahit. Si dum contunditur, acetum addatur, utilissimè imponi-
tur, carpis manuum in Febribus intermittentibus ad sanguinem à fermenta-
tione nimia refrenandum. Junio & Julio floret.

MYAGRUM, Dort: Nonnulli vocant Sesamum, ob seminis simi-
litudinem & olei ubertatem, cujus gratiâ alicubi seritur. Estque herba
flore tetrapetalo siliculosa bicapsularis, septo medio dirimente duplicem
feminum

feminum seriem, seminibus hinc in singulis capsellis pluribus. Pariter ut sequentes Draba, Alliaria, Brassica, Isatis. Estque (præter Myagrum siliqua longâ seu Erucam sylvestrem latifoliam folio integro & Myagrum sativum, olei exprimendi causâ satum) in oris nostris vel

Myagrum sylvestre, Wilder fleiner Leindotter: Pseudomyagrum alterum, Cam. in Matth. Paronychia 2. Tab. Myagrum minoribus capitulis Morisonii. In agris Hüningensibus. Majo.

Myagrum fetidum: quod in Prod. In arenosis ad pontem Wiesæ.

Saporem habet dulcem & gratum nutritium, hinc hæcticis prodest: inter Linum crescit. Martio & Aprili floret.

DRABA ALBA, Türkisch Kress: Aliis Arabis, Thlaspios species est, folia ei instar lepidii magis mollia & albida sunt, & quoad florum configurationem est, vel tetrapetalos siliquosa bicapsularis, vel etiam tetrapetalos siliculosa.

Draba alba siliquosa repens: Draba altera, Lob. In monte Dornaco, & ad ponticulum D. Jacobi.

Sapor ei acris est instar nasturtii, hinc pariter sale volatili scætet & incidit, siccatur & calefacit intense. Incoquitur Draba pituitæ ad phlegmata siccanda & abstergenda. Loca campestria amat.

ALLIARIA, Knoblauchkraut: Folia habet serè rotunda instar violariæ, incisa ad instar melissæ, minus tamen crispa, quæ contrita & digitis comminuta Allium seu porrum sativum cum nasturtio redolent. Estque

Alliaria, Trag. Matth. Fuch. Dod. Lob. Morison. de Umbellif. est hæspersis sepiaria callium redolens. Passim ad sepes, Aprili & Majo.

Saporem habet acrem, humidum, calida est sale volatili prædita, crassos humores incidit, attenuat, aperit, digerit: Paratur inde succus inspissatus & folia servantur sicca: Conveniunt ulceribus & vulneribus crurum, ceu hoc colligere est experientiâ Doct. Willii de Morbis Castrens. p. 93. qui testatur, tibias plurimo ulcere inveterato puellæ scorbuticæ restitutas se vidisse inunctis aliquandiu succis alliariæ, trifolii fibrini, hyperici & plantaginis. Ob copiam scil. volatilis salis etiam doloribus nephriticis & colicis prodest, & Viridis herba de collo in sacculo suspensa expiratione suâ curat hæcticam infantum: Fabricius Hildanus eam pro succedaneo scordii habent. Ad sepes & fossarum margines, Majo & Junio floret.

BRASSICA, Bergstabis: Sic dicitur ἀπὸ τῆς βραχέως à vorando. Cujus hæc species sylvestris ramosa tota penè glabra, montium incolæ est, vixque in Medicinâ usum habet, nisi peculiariter ad sal volatile ejus attendere velimus,

linus, ejus ratione Decocto brassic. rubr. capit. in lacte addendo Sem. anisi & sacchar. candi, *Willius* Phthisin curavit; unde & ob ejus presentiam quoque Oculorum pupillas lædit, & *Crambe* dicitur. De reliquo & hoc notandum Brassicam & Rapum congeneres esse plantas, non saltem ex reciproca seminum degeneratione, sed & quia Eruca quæ brassicâ delectatur, vix præter hanc & rapum aliam degustat herbam, atque ex hoc principio, cum simplicissimo Erucæ utantur victu, herbarum in vitibus similitudines *Fabius Columna* conjecit. Mense Junio floret. Species Brassicæ sunt;

Brassica sylvestris ramosa tota penè glabra: Turrata major, Clus. In dumeris quibusdam urbis Minoris: ad ripam Rheni.

Brassica sylvestris foliis circa radicem cichoraceis, C. B. Brassica sylv. virgata Cord. hist. Langstengelichter Wald Kehl mit Hintläuffblättern: Prope viam qua ingreditur Crenzachum reperta. Itidem Junio.

ISATIS, *Wrid*: Aliàs Glastum, quo Tinctores pannos tingunt colore inde dicto glasteo ad cæruleum accedente. Glasto affinem Anil herbam dicit *C. Bauhinus* in Pinac. ex qua scil. Indigo paratur, vel Isatis Indica, quæ *Rorismarini* foliis à *Linschotten* describitur, qui tamen Insulas America adjacentes lustrarunt, unde merces illa advehitur, plantam hanc similem faciunt loto herbæ. Nisi falsus sit *Linschotten*, dicendum erit cum *Excell. D. D. Nic. Eglingero Med. Profess. § 17. Cent. Posit.* plures esse posse herbas, utut facie externâ discrepantes, ex quibus tamen idem productum emergit. *V. & Dec II. An. II p. 15. Misc. Cur* Isatis folia habet instar plantaginis. flores parvos & flavescentes, *Morisonio & Dodon.* est filiquosa multica-pularis vel, ut *Sativa*, est pariter tetrapetalos, folliculi in cacumine bivalves multò longiores dependent & linguarum quarundam effigiem repræsentant nigrescentes, septo medio brevi semina hinc inde determinante.

Isatis sylvestris vel angustifolia: Isatis sylv. Trag. Matth. Fuch. Dod. Lob. Tabern. Ad ripam Rheni.

Partium est tenuium ut aliæ tinctoriæ herbe, scatens hinc sale volatili copioso, ejus ratione fit, ut dum ad tingendū adornatur, primùm fœreat, dein ex fermentatione odorem roseum de se spargat: Saporis est acris, siccantis, splenis duritiem tollit, apostemata, grumos resolvit, impeditque ab acore inductam putrefactionem; Crescit in arvis campisque incultis. Majo & Julio floret.

ACETOSA, *Saurampffer*: Nomen habet à *Sapore*, quem folia præbent acidum acutum, qui partium tenuium est, linguæ sienti admodum gratum. Radix decocta aquam rubro tingit colore, quem & folia in aqua

decocta relinquunt; Commendatur hoc in febris continuis, quia ut *Folia* refrigerat & humectat, aperit, sitim extinguit, appetitumque excitat: Hepatica scil. sunt Folia & æstum febrilem insigniter compescunt, & malignitati resistunt, dum sal efferum sylvestre acre domant. Inde & *aqua* & *syrupus* è succo eorum pro eodem scopo componitur. *Poterius Pharm. Spag. pag. 353.* Succum non saltem Acetosæ sed & Cichorii, Borraginis, Melissæ, Cicerbitæ, Lupuli, Endiviæ, Fumariæ, Agrimonix, Scorzoneræ & similes propè depuratos, ad mellis vel syrupi consistentiam coctos, sacchari tantillo adjecto, multùm usurpavit in Praxi, refertque se rarò crudos usurpasse, sic enim coctorum ʒj. plus præstare quàm integram libram, etsi enim quid evaporet, tamen sic coctione magis amicum naturæ redditur, prout & summè à naturâ excoctum aurum, tamen denuò in suo mercurio coquendum, ut maturius arte fiat Elixirque constituat. Estque

Acetosa pratensis: Oxalis, *Trag. Matth. Fuch. Dod. Lob. Tabern. In pratis.*

Acetosa arvensis lanceolata, Schaffamffer: Oxalis minima, *Trag. Dod. minor, Matth. vervecina tenuifolia sinuata, Lob. Oxalis ovina, Tab. Aprili.*

Acetosa arvensis minima non lanceolata: Oxalis minima 2, *Tabern. Utraque in agris.*

Acetosa rotundifolia alpina, quæ Bauh. 2. in Prodr. Hæc in muris no-fodochii, quod in ponte majore Bernhardi Helvetiorum est provenit. Reperit eam *Excell. D. D. Muraltus Prof. Tigur.* in ascensu montis Gotthardi.

Hæ Acetosarum species sunt Herbarum flore imperfecto sive stamineo semine nudo triquetro splendente. Pariter & Lapathi sequentes species, ad quas *Ammanus Acetosas* reducit.

LAPATHUM, ξενδενwurk: Sic dicitur ἀπὸ τοῦ λαπάτει, ab exaniendo in laxatione alvi, quam procurat. *Folia* habet magna lata, multos flores, radicem magnam lignosamque luteam, ex qua cum lactis cremore Unguentum ad scabiem paratur, unde Germanis Grindwurk dicitur: quoad Flores ab Acetosa non multum discrepat, nimirum similiter constat flore herbaceo seu muscoso atque singulis floribus deciduis succedunt capsulæ ex tribus foliolis mucronatis compositæ, in quibus singulis unicum duntaxat semen continetur triangulare aut nigrum, aut fuscum. Estque

Lapathum folio acuto plano Grindwurk: Lapathum acutum, *Trag. Dod. Lob. Oxylapathum, Matth. Fuch. Ad sepes, & in ruderibus. Junio.*

Lapathum folio acuto crispo, sytziger krauser Ampffer: Lapathum acutum crispum, *Tab. In aquosis passim.*

Lapathum minimum: Lapathum acutum minimum, *Lob. Lapathum*

thum minimum, Tabern. In sylva Augustam versùs. In locis humidis.
Mense Julio.

Lapathum unctuosum, *Güter Heinrich*: Bonus *Henricus*, *Trag. Matthiol.* Tab. Rumicis 3. genus, *Fuch.* Tota bona, *Lob. Dod.* In fimetis. Julio.

Lapathum aquaticum minus, *steiner Wasser*. oder *Weyer*. *Ampffer*: *Hydrolapathum* minus, *Lob. Tab.* & cum hoc omnium optimè congruere videtur herba *Britannica*, de qua *Mutingius Traët.* peculiarem conscripsit. Julio floret.

Saporem Lapathum habet acerbum, subamaricantem, absynthiacum, qui salivam prolicat, eamq; flavo colore imbuat, quare siccatur, adstringit, exterget, unde convenit in scabie, Ictero, pustulis, pruritu, &c. per decocta sumptum & in balneis usurpatum; Lapathis scilicet, omnibus vis quaedam purgandi inest, experientiâ *Veslingii*, quâ ratione sanguine succoq; nutritio depurato, spiritus vividiores clarioreque fieri necesse est, hinc commendatur extus maximè per *Aqua radice* ad cutis & oculorum maculas & pustulas, herpetem miliarem, alphas, vitiligines & lichenas, ubi radix in aceto trita & imposita pro optimo remedio habetur, experientiâ *Ermülleri* in muliere: Qui & in scabie ferina & contumacissima ita ordinat: \mathfrak{R} . Rad. Lapath. Coq. in aq. simpl. adde *Stercus Gallinæ*, ut fiat instar Cataplasmatum, quod impositum certò scabiem pellit.

CENTAURIUM MAJUS, *Rhapontica*: De Minori longè diverso infra agemus Cap. VII. Majoris hujus species est *Alpinum luteum*, quod folia nucis juglandis ad instar habet, coloris prassinii, capita floribus sunt instar papaveris, radix longa, succulenta, dulcis & acris eodem tempore, ceu & *Galenus* in Centaurii majoris folio in lacinias plures diviso radicè acrem simulque adstringentem cum leviculâ dulcedine animadvertit, cujus ratione ad Rupturas & inveterata Pectoris vitia commendavit. Valet & succus ejus in Cachexia. Verum aliàs *Rhaponticum* eleganter depingit & describit peculiari tractatu *Prosper Alpinus p. m. 526. & seq.* dicens illud folia habere instar lappæ, sed miris circumvolutionibus cavitates exprimentia, caulem unicum bicubitalem, semen triquetrum, radicem instar Centaurii majoris multiplicem ruffo-nigrescentem, laxam, Croci instar tingentem, leviter amaram, ut alia Lapathi genera. Quia verò substantia constat duplici, tenuiori scilicet & volatiliori ut & terrestriore & fixiore laxat alvum ac etiam eum sistit ad modum *Rhabarbari veri*, quo tamen longè mitius operatur, unde & usus ejus est in alvi fluxu, dysenteria, provocat menses, summè laudatur in Obstructionibus vasorum meseraicorum & morbis hinc ortis: Sistitur hinc

Centaurium alpinum luteum. In monte *Lunæ* propè *thermas Fabarias* inter *Doronica* provenit,

G 2

Hip-

Hippolapathum rotundifolium montanum seu Rhabarbar. Monachorum. In pratis ad pagum Hospital ad montem Gotthardum. Centaurium majus folio in laciniis plures diviso. C.B. Rhabarbarū hoc Monachorū, mense Junio crescit & eundem saporem habet cum Rhabarbaro officin. nempe amarum & acrem, subterreum, salivam prolicentem & tingentem, sicque in duplo usurpetur eandem purgandi vim habet.

BLITUM, Meyertraut: Hæc planta βλαττον quasi abjicienda, insulsa dicta, ut pleraque olera, insipida est, unde Plautus meretricem bliteam vocavit, cui nullæ sunt verborum vel gestuum gratiæ: altè satis exerescit & folia amaranthi ex rubro nigricantia habet, tamen majora, nimirum Blithi species ut & Atriplicis, Parietaria, juxta Rajum sunt Herbæ flore imperfecto seu stamineo semine nudo à figura triquetra diverso, rotundo aut compresso aut teretiuculo, seu Blitum juxta Ammannum est planta floribus herbaceis, seminibus nigris splendentibus, involucris cartilagineis seu membranis involutis prædita. Estque

Blitum album minus: Blitum, Trag. Fuch. minus, Dod. In fimetis.

Blitum polyspermon: Polyspermon Cassiani Bassi, Lob. Polyspermon, Tab. In arenosis circa Cliben, Michelselden & Riehen: in pratis quibusdam Minoris urbis, sed folio latiore.

Blitum rubrum minus: Blitum nigrum, Trag. Blitum rubrum supinum, Lob. In fimetis.

Majus Blitum rubrum in Vaccis Lôrachi fluxum alvi sanguineum sistere vidimus: Minus verò provocare menses & secudinas pellere dicitur. Junio & Julio floret, crescitque in locis pinguibus.

ATRIPLEX, Miltten: Est olus aureum à luteo colore, quem fert Theophrasto χιυσολάχανον dictum, Blithique species est, unde ad modum hujus Clysteribus incoctum iis vim emolliendi largitur. Ejus grana adstringunt & ad digestionem faciunt; Hinc rustici in Lombardia artocreata inde cum caseo & butyro comedunt. Est autem propriè Atriplex planta floribus muscolis luteis & semine nigro ut plurimum donata vel semina spicatum producit, in summis caulium singula binis foliolis inclusa, fructum habens foliaceum. Ejus species sunt:

Atriplex sylvestris folio sinuato candicante, wild Meste: Atriplex sylv. 2. Matth. sylv. vulgatiore sinuata, Lob. Atriplex sylv. Tab. In locis incultis.

Atriplex sylvestris altera: Atriplex agrestis, Trag. sylv. Fuch. Dod. sylv. 1. Matth. Augusto.

Atriplex

Atriplex sylvestris latifolia, Gänsefuß: Blitum 4. Trag. Atriplex syl.
3. Matth. sylv. latifolia, Lob. Pes anserinus, Fuch. Dod. Chenopodium
1. Tabern.

Atriplex sylvestris latifolia acutiore folio: Blitum 5. Trag. Chenopodium 2. Tab. In fimetis & ruderibus omnes reperire licet. Julio & Augusto.

Atriplex fœtida: Atriplex canina, Trag. olida, Lob. Garosmum, Dod. Vulvaria, Tab. Italis Connina, quia omnium herbarum est fœtidissima & herbariorum ludus. In fimetis, sed potissimum ad muros. Valet ad passionem hystericam odore naribus excepto.

Atriplex angusto oblongo folio: Atriplex sylv. humilima, Dod. syl. polygona aut Helxines folio, Lob. In ruderibus. Hæ Species Junio Julio-que florent.

PARIETARIA, S. Pterisfrant: Ita dicitur, quod è parietibus vetustis excrescat, ubi scil. succum nitrosum inde hauriat. Est planta, semen habens asperum vestibus adhærens, folia mercurialis, caulem subrubentem: nimirum propriè Parietaria est herba verticillata, quam Rajus ad herbas flore imperfecto, ut supra dictum, sexu carentes refert, verum Ammanno hæc nota characteristicæ est lubrica & potius hinc ipsi planta emolliens flore herbaceo semine nigro pellucido. Estque vel

Parietaria Offinarum & Dioscoridis: Helxine, Matth. Fuch. Lob. Parietaria, Tab. vulgaris & major, Trag. In ruderibus & cœmeteriis.

Parietaria minor ocymi folio. In ruderibus & antiquis ædificiis.

Saporem habet terreum siccum subherbaceum, hinc modicè refrigerat, subadstringit & extergit: diuretica est, antihydrica, pectoralis, renum mucilaginem auferens, unde Angli Syrupum parietariæ pro sanatione hydropis per diuresin multo in usu habent. Extrinsecus ad vulnera curanda adhibetur, item in Clysteribus & Cataplasmatibus, verbi gratiâ, dum oleo scorpionum vel cœpis planta cocta subigitur & regioni pubis & vesicæ applicatur ad expellendam urinam in Ischuriâ. Sic in Calculo Vesicæ pro Injectione: R. Fol. parietar. petrosel. & rad. ejusd. aa. Mj. nasturt. Mb. Coq. in Vin. alb. add. Mell. parum.

MERCURIALIS, Bingelstraut: Græcis velut ἰριεὺν πρῶτα, λινοζώσις, est decantata jam Hippocrati ceu qui illam ptisanæ admiscuit) & blito cognata planta, quæ etiam Parthenium dicitur; Eius species sunt herbæ flore imperfecto seu stamineo, quarum fructus à floribus totis plantis distant & velut sexum ostendant, in quarum eadem specie nonnullæ naturæ steriles, aliæ non, etsi eodem semine progeminant. Vide & Urticam & Cannabin. Suntque

Mercurialis testiculata, sive mas Dioscor. & Plinii : Mercur. Trag. mas, Matth. Fuch. Dod. Lob. Tab. Aprili & Majo.

Mercurialis spicata, sive femina Diosc. & Plinii : Mercur. vulgaris, Trag. femina, Matth. Fuch. Dod. Lob. Tab. In vinetis utraque.

Mercurialis montana testiculata : Mercur. sylv. Trag. Cynocrambe, Matth. Fuch. Dod. Lob.

Mercurialis montana spicata : Cynocrambe sive Mercurialis femina sylv. Cam. In monte Muteto utraque.

Saporem habet herbaceum, modicè calefacientem, quod sentitur in gulâ, succo nim. scætet salino nitroso, hinc abstergit, humectat, alvū movet, tumores emollit, tormina infantum præcavet, menses & secundinas prolicet, præcipuè si planta contusa formâ pelli applicetur, qualiter & uterum à sordibus expurgat & contra sterilitatem laudatur. Clysteres emollientes inde parantur, v. g. ℞. Mercurial. Violar. Hord. aa. Mj. Coq. in aq. font. in Col. ℥ij. solv. Ol. Violar. ℥ii. Vitell. ovi num. ij. salis ℥j. misc.

LACTUCA SYLV. *Latteich* : Quodd copiâ lactis exuperet & lac augeat, notante Bauhino : Similis est *hortensi* Lactuce, nihilominus caulem habet altiore, folia magis albicantia, aspera & minora, gustu amaricantia & magis spinosa, nimirum est ex Herbis flore è pluribus petalis planis composito stellato, naturâ pleno lactescentibus, seminibus papposis, caulibus gracilioribus firmioribus & minus concavis, capitulis minoribus ut est hæc Lactuca sylv. costâ spinosâ, & pariter mox sequens Sonchus lævis laciniatur. ceu ab *Ammanno* ad Sonchos referuntur. Estque vel

Lactuca sylvestris costâ spinosâ, *Gängzung* : Lactuca sylv. Matth. Fuch. Dod. prior, Trag. Seris domestica, Lob. Ad patibulum, & ripam Rheni. Julio & Augusto.

Lactuca montana purpuro-cærulea major : Libanotis Theophr. sterilis, Tab. In montibus Muteto & Wasserfall.

In usu magis est Hortensis, quæ tenella expetitur ad acetaria ut Crispa & quæ foliis endiviæ est, tum capitata. Vires indicavimus in *Descript. Virt. Simplic. Catal. Offic. infra*, nimirum quod extus & intus fermentationem p. n. in sanguine cohibeat, quæ exoritur per vapores illi communicatos & comæatu humorum circulari ad corpusm delatos, id quod & de aliis plantis quæ refrigerare dicuntur, intelligendum.

SONCHUS, *Wilder Hasenföhl* : ἀπὸ τοῦ ζῶντος χείν, quod succum salubrem qui stomachi erosiones leniat & nutritibus lac augeat, fundat, Latinis Cicerbita. Folia habet instar cichorii, flores flavos velut hieraceum, nimirum similiter Sonchus lactescit & pappescit, constans flore aggregato plani-

planifolio naturâ pleno. Unde & *Morisonio* Hieracium Sonchites est Sonchus. Estque

Sonchus asper non laciniatus: Intybus syl. Trag. Sonchus 3. asperior, Dod. Sonchus tenerior aculeis asperior, Lob. In agris & vinetis.

Sonchus asper laciniatus & non laciniatus, Saundistel: Sonchus aspera, Matth. Fuch. Lob. Sonchus asper, Dod. Tab. In agris & vineris. Julio & Augusto.

Sonchus lævis laciniatus latifolius, Gänse distel: Intybus sylv. seu erratica 3. Trag. Sonchus lævis, Matth. Dod. Sonchus non aspera, Fuch. Sonchus lævis vulgaris foliis laciniatis Dentis leonis, Lob. Sonch. lævis alter flore luteo, & 3. fl. niveo, Tab.

Sonchus lævis laciniatus muralis parvis floribus: Sonchus lævis alter, Matth. alter foliis profundis laciniis sinuato hederaceo, Lob. Sonchus sylvaticus 4. Tab. Major & minor: Estque Herba flore è pluribus petalis planis composito stellato, &c. ut supra Lactuca sylv. costâ spinosâ. In muris & tectis.

Sonchus lævis minor paucioribus laciniis, wilder Hasentöhl: Sonch. lævis latifolius, Tab. Est angustioribus foliis, in incultis; latioribus, in vinetis crescens.

Soncho affinis, Lampfana domestica, Gänse distel: Lampfana, Lob. Dod. Sonchus sylvaticus 1. Tab. *Morisonio in Hort. Blas.* est herba flore aggregato planifolio naturâ pleno lactescens sine pappo: In hortorum areolis & vinetis.

Soncho affinis, Lampfana sylvatica: Sonchus sylvaticus 2. Tab. In sylva circa Hüningen. Loca inculta amat. Junio Julioque floret.

Folia masticata oris fetorem & putidum odorem corrigunt; Lac ejus asthmaticis prodest, curat stranguriam. *Poter. Pharm. Spag. p. m. 354.* refert Succum Cicerbitæ adversus venenatorum morsus valere, imò sibi narrasse amicum fide dignum, se eo succo à viperis demorsos curasse.

CICHORIUM, Wegweissen: Lactucæ & Taraxaco similis planta est, amara, quæ & lac profert, nimirum itidem Herba flore composito pleno stellato lactescens seminibus solidis non papposis, ut præcedentes Lampfanæ species. Cichorium ergò tantùm lactescit sine pappo, habetq; florem stellatum & semina solida angulosa. Est vel

Cichorium sylvestre sive Officinarum: Cichorea, Trag. syl. Matth. Seris picris, Lob. Intybum syl. Fuch. Cichorium, Tab. sylv. Dod. Passim in viis. Vid. infra *Descript. Officinal.*

Cichorium pratense luteum hirsutæ asperum: Cichorea 3. sive lutea, Trag.

Trag. Cichoreum luteum, Tab. Est potius Hieracium quia pappescit. In pratis.

Cichorium montanum angustifolium hirsutiae asperum: Hieracium Intybaceum asperum, vel 9. Tab. In monte Muteto.

Radix Cichorii est amarissimi aloëticae saporis, sed longè moderatioris, quia sale alcali admodum temperato dotata est, hinc subjectis biliosis sumè conveniens, dum præcipuè vitiosam effervescentiam salis volatilis in bile existentis cum acido peregrino, vitio digestionis primæ orto sedat, hincque phlogoses enatas sistit, quapropter refrigerare dicitur hepar, vel inæqualem viscerum temperiem Veteribus ita nominatam corrigere, moderatè enim saltem (cautione enim opus, vid. *Poter. Ph. pag. 354.*) calefacit, aperit, attenuat, extergit, urinas movet, egregii hinc *Usus* in hepatis obstructionibus & febribus. Paratur ex eo *Syrupus vel simplex vel compositus* (ut est elegans ille *rosatus laxativus cum ambubeia* ex infusione radice hujus & herbae fumarie in *Infuso Rosarum*; additis dein *Speciebus diarrhodon, diarrion santal.* qui sanguinem ab impuritatibus adustis fuliginosis egregiè eluciat) item *Conserva & Aq. destill.* quæ ex floribus cæruleis per deliquium parata sumè ophthalmica est, albuginem oculorum ex vi detergente pellens. Junio colligendi sunt hi flores, qui passim in pratis conveniunt, suntque vel cærulei vel purpurei vel albi, ubi notandum plerosque flores cæruleos inveniri etiam purpureos & albos & Cichorium floribus albis in amuleto specificè conferte hæmorrhoidum nimio fluxui, de quo *Dec. II. Ann. I. Miscell. Cur. p. 119.*

DENS LEONIS, *Wassendyrlein*: Seu Arabum *Taraxacum*: Folia habet velut Cichorium, & quoad reliqua est lactescens & pappescens flore composito sive aggregato plenifolio natura pleno: Estque vel

Dens Leonis latiore folio: Hieracium majus, Trag. Hedypnois major, Fuch. Dens Leonis, Matth. Dod. Lob. (& corona & caput Monachi) Tab. German. *Wassentraut* / qui non saltem variat ratione magnitudinis foliorum, sed & figuræ dum nunc magis nunc minus incisa sunt. Aprili & per totam æstatem.

Dens Leonis angustiore folio: *Aphaca angustioris folii*, Cæl. Passim in pratis & viis.

Saporem habet amaricantem & subacerbum: Radix scilicet acerbiteratem habet cum ingrata dulcedine, salivam provocat & linguam abstergit, palatū exasperat, hinc hepatica est planta, abstergens & initio aperiens, in fine adstringens. Præcipuus ejus usus est in febribus putridis, obstructionibus hypochondrii, maximè verò pro grumis sanguinis ejusque visciditate resolvendâ, qualiter in Pleuritide succus ejus ad ʒjß. cum *Ocul. cancer. ʒß.* & *aq. scabios.* lingu.

singulare specificum fit. Externè Lac radice oculis instillatum leniter quidem mortificat, sed visum restaurat, vulnere & ulcera abstergit, adeò ut D. Ettmüllerus hunc succum post Nicotianam omnibus præferendum iudicet, Maculas etiam oculorum abigit lac, quando de die bis oculis instillatur. Radix amuleticè appenditur, peculiari modo scilicet collecta; Quidam enim eam introrsum per fossam subtus factam evellunt; sicque non tantum maculas sed & Epiphoram curat. Quidam Radicem in novem frustra secant & 9. diebus de collo suspendunt; Hæcque omnibus Oculorum morbis conducit. Quidam integram Radicem aut tantum partem de collo suspendunt & bonum quid inde sperant, ut expertus Tabernemontanus. Hæc Schröderus & Verzascha olim apud Basil. celebris. Prata inhabitat, & Aprili & Majo floret.

HIERACIVM, *Habbichtraut*: Instar Lactuæ sylvestris planta est, Latin. *Accipitrina* dicitur ab Accipitre, qui à Græcis *ἰεῖα* nomen habet, eo quòd is visum succo clarificet. Ejus species, ut præcedens Dens Leonis, Sonchi genera, sunt herbæ flore è pluribus petalis planis composito stellato, succo lacteo, semine papposo eoque vel brevi latiusculo & compressis caulibus fistulosis teneris, ut *Hieracium Sonchites* ceu & supra *Sonchus asper laciniatus* & non laciniatus, *levis laciniatus latifolius*, &c. vel caule non ramoso unicum in summo florem majusculum gestante, ut præcedens *Dens Leonis* vel seminibus longioribus non compressis sed teretiuseculis aut angulosis, ut *Hieracium Chondrilla folio hirsutum* & *glabrum, radice succisâ minus*, &c. vel seminibus parvis nigris, ut *Hieracium murorum laciniatum folio angustiore minus pilosum*: *Hieracium fruticosum angustifolium majus*. Estq; vel

Hieracium majus folio Sonchi, vel *Hieracium Sonchites*, *Groß Bânse distel*: *Hieracium majus*, Matth. Fuch. Lob. Inter segetes, ubi aliquando asperiore folio reperitur: communiter erectum, aliquando reclinatum. *Morisonius* ad Sonchos refert, quia *Sonchus* est altior, caulis fistulosior, folia læviora, flos *Sonchi* citius evanescit *Hieracii* flore & radices *Sonchi* per terram repunt.

Hieracium Dentis Leonis folio monoclonon: *Hieracium intybeaceum*, vel 6. Tab. Variat culmo unico nudo ex radice: aliquando pluribus, iis tamen singulis exsurgentibus: rarissimè culmo bipedali, ramoso, subaspero, cujusmodi in Italia reperitur.

Hieracium minus glabrum foliis eleganter virentibus: hoc 2. est in Prod. In agris circa Autumnum floret.

Hieracium Dentis Leonis folio obtuso minus: 3. in Prod. In pratis extra minorem urbem.

Hieracium Chondrilla folio hirsutum, *Chondrilla*, *Habbichtraut*, *Hieracium*

H

racium

racium foliis & facie Chondrilla, Lob. Hieracium 11. Tab. Variat; in Germania hirsutius & minus, quàm in Gallia: In Wasserfall. Julio.

Hieracium Chondrilla folio glabrum: Hieracium 5. sive aphacoides, Tabernæmont.

Hieracium Chondrilla folio glabro, radice succisâ majus, Schwarz Habbichtkraut: Hierac. minus, Trag. Matth. Fuch. Tab. minus præmorfa radice, Lob. Hieracium 4. Dod Variat foliorum incisuris profundioribus, & hoc Hieracium, Tab. (quod Hieracium foliis Coronopi dici posset) nominat: vel minus profundis. Junio, Julio & Augusto.

Hieracium Chondrilla folio glabro, radice succisâ minus: Lagopus 3. vel Lactuca leporina, Trag Hieracium 5. Dod. In agris & pratis.

Hieracium montanum rapifolium: 12. in Prod. In monte Wasserfall.

Hieracium montanum foliis dentatis magno flore. Hoc in Helvetiæ montibus, Gotthardo & circa thermas Fabarias crescit.

Hieracium montanum hirsutum ramosum parvis floribus. In monte Muteto.

Hieracium montanum latifolium glabrum majus: Hierac. montanum majus latifolium, Tab. German. Habbichtkraut mit breiten Blättern. In monte Wasserfall.

Hieracium alpinum non laciniatum flore fusco. In montibus Rhetiæ provenit.

Hieracium murorum folio pilosissimo: Auricula muris major, Trag. Pulmonaria Gallorum flore Hieracii luteo, Lob. Pulm. Gallica, sive aurea, Tab. In antiquis maceriis Mutetæ montis. Julio.

Hieracium murorum laciniatum, minus pilosum: Pulmonaria Gallica femina, Tab. Hæc folio est modò latiore, modò angustiore: & hæc, Pulmonaria Gall. tenuifolia, Tab.

Hieracium murorum angustifolium, non sinuatum: quod 20. in Prod. In muris in saxosis, in montibus Muteto & Crentzacho.

Hieracium profundè sinuatum pubescens: 21. in Prod. In pratis Michelfelden sib. siccioribus, ad dumeta. & in dumetis in der Hart.

Hieracium pratense latifolium non sinuatum majus: Intybus ἀφροδόκον major, Thal. In pratis circa Mönchenstein: & montis Crentzach humidis.

Hieracium pratense latifolium non sinuatum minus: Intybus ἀφροδόκον minor, Thal. In pratis Michelfelden, palustribus.

Hieracium fruticosum latifolium hirsutum: Erinus, Matth. Basilicum aquaticum, Duranti. Rariùs invenitur.

Hieracium fruticosum angustifolium majus: Hieracium 1. Dod. Sabaudum vel alterum grandius, Lob. Hierac. mont. angustifol. 1. Tab. In monte Muteto & Crentzacho. Julio. Hie-

Hieracii prædictæ species caulem habent spinosum atro rubentem, ca-
vum, folia per intervalla posita in lacinias divisa. Quoad *Vires* omnes frige-
facere ac ficcare perhibentur, alcali enim gaudent temperato, ejus ra-
tione succus eorum inflammationes internas compescit, hinc & paulu-
lum adstringit. *Lac* ejus oculorum morbos ferè omnes curat, si misceatur
cum lacte feminino, imò in copiâ expressum & siccatum instar papaveris
narcofin inducit, cujus attentâ consideratione, statuendum erit succum
nutritivum plantæ alicujus è terra in radicem ejus ab aëre pressum & susce-
ptum variè in minimis particulis figurari, filtrari, salque vegetativum in
humo delitescens partibus aliis sulphureis spirituosis & terrestribus im-
misceri & implicari, ut concretum in textura varium nunc talis nunc alte-
rius dispositionis resultet: Latere autem in terrâ sal quoddam vegetati-
vum, quo maximè plantæ reficiuntur & nutriuntur, diximus in *Regn. Ve-
getab. Part. 1.* & probatur præcipuè ex eo, quod Sal iste semente sapius re-
petita exhaustus solum relinquat sterile, donec vel aëris beneficio vel par-
tium subterraneorum effluvis vel maturatione rudimentorum salforum
in terrâ contentorum spontaneâ, vel cultu adventitio vel omnibus aut
aliquot horum subsidiis junctim sumptis, denuo falsedine nova vitali im-
prægnetur, de quo *Boyle Util. Phil. exper. Exerc. V. §. 5.* Hieracea pleraque
florent usque ad Septembrem inter segetes.

CHONDRILLA, Sonnentwibel: *Cichorii* species est, dicitur & ma-
gnam cum illo affinitatem habere, consilio tamen *Simon. Pauli* pro illius suc-
cedaneo non sumenda, quamvis dicatur, quod succus ejus coctus ventrem si-
stat & lienis hepatisque obstructions tollat: ejus gummi quod cauli adna-
scitur pistum cum *myrrhâ* & matrici linteolo adjunctum menstrua pro-
vocat. Chondrilla juxta *Rajum* est herba flore è pluribus petalis planis
composito stellato, lactescens, semine papposo. caule graciliori firmiori &
minus concavo capitulo minori, ut supra allatæ *Lactuca sylv. species*, ad
quas eam *Rajus* hinc refert. Estque vel

Chondrilla (rectius Lactuca) juncea viscosa arvensis: quæ 1. *Diosc.*
Cichorea procera vel 5. *Trag.* *Cichorium syl. luteum*, *Dod.* Chondrilla vi-
minea viscosa vinearum, *Lob.* Chondrill. juncea, *Tab.* In agris quibus-
dam circa *Hünigen*, & copiosè ad ripam *Rheni*.

Chondrilla viscosa humilis: 2. in *Prod.* In agris ad pontem *Birsæ*.
Autumno florens.

SENECIO, Grimkraut/ Wögeleintraut: q. d. herba torminalis, quia
teste *Dioscoride C. 37. L. IV.* torminibus ventris à bile contractis succurrit.
Græcis *βερβερων*, quasi vernus senex, quod flores tempore verno *senum* instar

capillorum ritu canescant & in lanuginem abeant, licet toto ferè anno flores in pappos hosce canos abeant, unde eam Itali vocant *Herba d'ogni mese*. Nimirum Seneciones sunt Herbæ flore è flosculis pluribus composito stella seu radio deltituto seminibus papposis foliis laciniatis: Habent ergò flores ex staminulis plurimis luteis tantum compositum nullis petalis planis eadem cingentibus. Estque vel

Senecio minor vulgaris: Senecio, Matth. Fuch. Lob. vulgaris, Trag. r. Tab. Erygeron minus, Dod. Passim in agris & vinetis.

Senecio minor latiore folio, sive montana, *Bergfrenschraut*: Senec. 2. vel montana, Tab. In pratis circa Cliben. Junio & Julio.

Senecio incanus pinguis: Erygeron majus, Dod. tomentosum alterum, Lob. In arenosis circa Cliben: ad ripam Wiesæ.

Saporem habet aqueum subamaricantem, hinc refrigerat & resolvit, cujus ratione hæmorrhoidibus valdè dolentibus, mammis testibusque inflammatis in Aquâ vel Vino decoctus, formâ Cataplasmatibus imponitur, testatur enim *Simon Pauli* se generosius aut præsentius medicamentum (cujus succedaneum sunt bellides) adversus recensitos morbos nunquam reperisse Senecione unâ cum floribus malvæ autumnalis, demptis staminibus, in lacte cocto & modo dictâ formâ applicato. Idem locum habet, ubi post difficilem partum uterus tumet, nec non adversus intertriginem. Laudatur & in Clavis pedum, si post pediluvium adfricetur, & *Empl. Vig. cum Mercur.* imponatur, experientiâ *D. Th. Plateri*, teste *Welsch* in *Micromim. S. LXI*. Fertur & quod hæc planta viridis cannabino funiculo de collo in sacculo suspensa ut scrobiculum cordis tangat arcè, tertianæ rigorem & febrem solvat; *Crescit* ubique ad muros & sepes, in cæmeteriis: toto anno floret.

JACOBÆA, *Jacobskraut*: sic dicta, quia circa diem St. Jacobi flores soleat. Estque Herba flore è flosculis pluribus composito stellato seminibus papposis, foliis laciniatis, non lactescens, vel constat multis petalis latis & planis cingentibus discum ex plurimis staminulis luteis conflatum. Species ejus sunt

Jacobæa vulgaris laciniata: Flos St. Jacobi, Trag. Senecio major, Matth. Herba S. Jacobi, Fuch. Jacobæa, Dod. Lob. Herba Jacobæa, Tab. Passim in arenosis & dumetis. Variat foliis modò Eruçæ, modò Raphani, modò Quercus instar, in lacinias divisas.

Jacobæa alpina laciniata flor. Buphthalmi.

Jacobæa alpina foliis rotundis serratis, seu Conyza alpina *Gesneri*. In alpebus Thurgoviæ reperitur.

Cum

Cum *Senecione*, exceptis *Viribus*, in omnibus convenit, altius tamen affurgit, & quia amara est cum majori caliditate quàm *Senecio*. discutit & abstergit; ingrato est & pene abominando sapore, hinc in Clysteribus anodysentericis cum aliis sarcoticis herbis ingrediens esse potest, præsertim in Castris. Julio floret.

CAPUT VI.

De Tanaceto, Matricaria, Chamæmelo, Absynthio, Fumaria, &c. & HERBIS UMBELLIFERIS, Meo, Dauco, &c.

TANACETUM, Rheinischen: Velut filix clivorum, est planta microphyllus, similis *Artemisia*, & *Matricaria*, quarum hinc ut & Absynthii Virtutes æmulatur, & gravi odore pollet. Saporem habet aromaticum, amarum, subacrem, calidum, sale volat. scatenem (Salia enim volatilia ex plantis obtineri, præterquam clarè probaverimus in *Regn. Veg. P. I.* ulterius probat *Illustr. Boyle in Exercit. Util. Phil. p. m. 568.* ubi docet se de stillatione spiritum volatilem odore, sapore aliisque operationibus variis, ebullitione scilicet colorum mutatione, salibus volatilibus ex animalibus elicitis similè obtinuisse) siccatur, inciditur, discutitur. Vulneraria planta est, uterina & nephritica, Substituitur vero Santonico, cujus odorem habet quare & ejus *usus præcipuus* est in lumbricis, si flos tritus detur, in torminibus ventris, calculo, mensibus obstructis, hydropè & flatibus, ut in milite quodam Montispeffuli observavit *Excell. D. D. Peyerus Scaphus.* dum decoctum ejus loco Absynthii assumeretur. Vid. *Dec. II. Ann. II. Miscell. Curios. Obs. CXII. pag. 269.* *Welschius in Microchim. §. XX. Sect. III.* refert quendam in Tertianâ Cataplasma ex foliis *Tanaceti* crassè contusis cum *Succo* ejusdem, *Mastic. Terebinth. Furfur. Macis* in ollâ colliquando permixtis & *Placentæ rosac.* illitis cum successu apposuisse. Julio florent seq. Species:

Tanacetum vulgare luteum: Tanacetum, Matth. Dod. vulgare, Trag. millefolii foliis, Lob. *Artemisia tenuifolia*, sive monoclonos Fuch. *Artemisia*, Diosc. Tab. Est planta corymbosa. Michelfeldæ: & in arenosis ad aquas.

Tanacetum minus album odore Camphoræ, Edelgarb: Millefolium nobile, Trag. Tanacetum minus, Dod. candidis floribus, Lob. Achillea,

H 3

Matth.

Matth. sive Millefolium nobile, Tab. *Rajus* refert ad Herbas flore composito femine solido, corymbiferas stellatas radiis medio disco concoloribus, floribus aut solitariis seu sparsis aut in umbellæ formam dispositis. Versus Hæfingen ad margines agrorum: & ad pontem Wielæ in arenosis, Junio & Julio floret.

Tanacetum montanum inodorum minore flore: Sideritis 3. Matth. quoad folia: Tanacetum non odorum, Dod. Lob. Tanacetum leucanthemum, Tab. Spectat ad Corymbosas radiatas, hinc *Morisonio* est bellidis leucanthemæ species folio tanaceti. In Muteto aliisque collibus, & inter campum selopetariorum & portam Lapideam in dumetis.

Tanacetum alpinum seu Iva moschata, Rhætis, tanaceto cognita herbula. In horum alpibus provenit.

MATRICARIA, Mutterkraut: seu Parthenium, quasi virginalis: ita dicitur, quod mulierum morbis, uterinis præcipuè, medeatur, præcipuè dico, non quod pluribus etiam aliis affectibus hanc herbam non opponi posse, non intelligendum veniat, id quod & de aliis plantis intelligendum. Est autem Matricaria planta Artemisiæ cognata, cujus folia sunt Coriandri, flores Chamomillæ: quare est herba flore itidem ut Tanacetum, Chamomilla, composito seu è pluribus flosculis in unum perfectum florem coagmenrata femine solido corymbifera radiata, sed radiis diversi à medio disco coloris, floribus solitariis & umbellam quandam repræsentantibus uti aliæ etiam Bellidis genera, & mox sequens Bupthalmum & Chamæmeli genera. Estque

Matricaria vulgaris: Matricaria, Trag. Dod. nostrâs, Lob. Parthenium, Matth. Artemisia tenuifolia, Fuch. Tab. ab *Ammanno* in specie ad Chrysanthemū radio albo, disco luteo relata. Aliquando in muris reperitur.

Matricaria alpina chamæmeli foliis. In alpibus Helveticis.

Matricaria odoris est gravis, aromatici, saporem verò habet acremque ingratum, qui salivam prolicet & linguam mordicando calefacit, cujus acrimonia cum aliquâ siccitate diu in linguâ perstat, hinc ob sal volatile aromaticum calefacit, attenuat & incidit: Odorem prædominantem gravem aromaticum habet, cujus ratione ex eâ & floribus chamomillæ cum tantillo artemisiæ Decoctum paravit *Pauli*, à cujus usu hysterica symptomata illico cessare & lochia abundè fluere sæpius comperit. Inde paratur Aqua, quæ obstructionibus mensium, asthma (maximè si diarrhœa inde superveniet) uteri passionibus frigidis, phlegmati, veribus & melancholiâ educendâ prodest. Pulvis herba siccata purgat febricitantes fœminas, quæ matricem frigidiorum habent. Integra herba pro balneo coquitur vaporoso contra duritiem ac inflammationem matricis. Præservativum

tivum etiam est contra ictus apum si manibus gestetur. Potest vice & instar *Centaurii minoris, Absynthii & Tanacetii* usurpari.

CHRYSANTHEMUM, Rheinblumen / & *Buphtalmum, Nindsauq* propter congeneres flores luteos aureo colore splendentes orbemque oculi *bovis imitantes*, ut & quia formâ & viribus plurimum conveniunt *C. Bauhinus* conjungit. Semen & planta vel ex signaturâ coctæ *Icterus* curant: Externè œdemata capitis resolvunt. *Chrysanthemum folia* habet multifida instar *Abrotani* & in montibus *Rhætorum* floret. *Buphtalmum* autem *feniculi folia* habet, florem luteum chamomillâ majorem crescitque circa muros & in campis. Martio & Aprili florent.

Buphtalmum Dioscor. *Buphtal.* Trag. Matth. Lob. Tab. Chamæmelum *chrysanthemum*, Fuch. *Cotula lutea*, Dod. Supra Augustam in dumetis, versus *Rheinfelden*.

Chrysanthemum alpinum foliis *abrotani* multifidis. In montibus *Rhætorum*.

CHAMÆMELUM, Chamillen: Planta est odoratissima, cui flores in medio aurei, orbiculati, in ambitu vel candidi vel purpurei, unde Chamæmelum ad *Chrysanthemum* refertur, ceu quod producit semina solida quadrangula cum flore discoide radiato & interdum non radiato. Estq; vel

Chamæmelum vulgare, *Leucanthemum* Diosc. *Chamomilla* 3. Trag. *Chamæmelum*, *Tabern.* *Leucanthemum*, Fuch. vulgare, Dod. *Anthemis*, Matth. vulgatiore, Lob. Passim in agris.

Chamæmelum inodorum: *Chamomilla fatua* & 4. Trag. *Buphtalmum*, Fuch. *Cotula*, Tab. alba non fœtida, Dod. In agris.

Chamæmelum fœtidum: *Chamomilla* 2. & syl. Trag. *Cotula alba*, Dod. fœtida, Lob. *Parthenium*, Fuch. Tab. In agris & viis.

Chamæmelum alpinum. In monte Regio *Underwaldens*.

Odorem habet gravem aromaticum; saporem amarum, nauseosum, pinguem, hinc sale volatili oleoso abundat, cujus ratione, *Pauli* notante, decoctum ejus aded redditur salsum, ut jurare quis ausit, pugillos aliquot salis culinarii in eo esse liquefactos. Quoad vires ergo calefacit, siccit, discutit, digerit, laxat, mollit, dolorem mitigat, mentes & urinam ciet, ea propter usus utilissimi est in dolore colico, & hinc pedisequâ paresi, convulsione hysterica, ubi teste *Ermüllero* nunquam fallit. Quin & ex crebrâ observatione *D. Barbarac Monspeliensis* & *D. Muralti Tigurini*, antifebrile est certissimum In Tympanitide florum ejus *Mb. in aq. apii, fenic.* leniter coqui potest, & cum *Syr. aper. & parum theriac.* adhiberi. Extrinsecus est utilissimus ejus usus in *paregoricis, emollientibus, maturantibus cataplasmatibus,*

pro

pro tumoribus flatulentis discutiendis. Sic namque in Oleo ejus lana ovilla frixa desperatam Anginam sanavit, teste *Excellent. Sartorio in Dec. I. Ann. I. Misc. Cur. p. 515.* Sacculo etiam commodè inditur, & Vino incoctum in Colicâ abdomini applicatur. Oleum ejus destill. cœrulei coloris, minimè à Venere mutuatum, excellens est remedium in Colicâ, si ad guttas aliquot cum *Syr. papav. alb.* intus detur. Immiscetur utilissimè Unguentis pro illinendo abdomine. In Colicâ nephriticâ Infusum ejus in Vino Rhenano præstans reperit *Pauli & D. Ramelovius in Tr. Germ. de Nephritide C. VI. p. m. 513.* qui videatur.

ABROTANUM, *Stabwurz*: Planta est leptophyllos, gravem acremque, Camphoræ ad instar, odorem spirans, hinc calida & sicca dicitur ob insignem digerendi & incidendi vim, ob quam vetat *Pauli Q. Bot. pag. 182.* ejus usum internum ne ventriculi hepatisque tonus, quod perexiguè adstringat, dissolvatur, uude nec debeat esse succedaneum absinthii, ast hoc parum curare videntur *Schröderus, Hoffman. & Verzascha*, qui ejus cymata in Aquâ vel Vino cocta ad asthma, icterum, obstructions hepatis & uteri, dolorem ischiadic. commendant. *Ettmüllerus* laudat cymat. abrotani pulv. zj. cum tantillo nitri iis, quibus ob calculum urina supprimitur. Ob penetrantem volatilitatem & Abrotani vulgaris maris saporem balsamicum amarissimum odore gravi sed fragrante conjunctum, dicitur incidere, discutere, putredini resistere ac venenis, Vermes necare, Urinam pellere, Impetus hystericos arcere, Regiumque morbum solvere; Commendatur & extrinsecus capiti impositum ad ejus dolores & alopeciam, si ex ejus cinere Lixivium paratur (præcipuè quia sec. *Schröderus* pilorum signaturam summitates ejus æmulantur) aut Oleo Abrotani remisceatur, qualiter enim cum *Ladano & Ussi* pinguedine mistum & glabris locis inunctum contra pilorum defluvium optimum est. Vid. *Pharmac. August. noviss. pag. 205.* Abrotanum femina *Cupressus cypariss.* Hortul. habet fragrantissimum, balsamicum odorem, saporem subamarum, acrem non adedè insuavem, salivam copiosè prolicentem, hinc qualitatibus cum Abrotano vulgari convenit. Usus præcipui est in obstructionibus hepatis, renum & ureterum, curat icterum, lumbricosque fugat: extrinsecus morbis uteri subvenit. Species hæ duæ ita sistuntur:

Abrotanum campestre, *Wilde Stabwurz / Rosenkraut*: Abrotanum sylv. vel 4. Trag. Ambrosia altera, Matth. tertia, Tab. tenuifolia, Lob. Ad ripam Rheni. Augusto floret.

Abrotanum fœmina. In alpebus Helveticis.

Hæ plantæ ut sequentes *Artemisia & Absinthium Ponticum* sunt floribus in æno caule pluribus sec. ejus longitudinem velut in spicas dispositis.

ARTE-

ARTEMISIA, Βενυσσι: Ab Artemisâ Mausoli Caria Regis uxore denominata: Est planta matricalis, *Matricaria cognata, graveolens*, quia singulariter foeminarum malis medetur, unde Narbonenses dicunt *Artemise faut mettre en chemise*. Saporem habet blandum, herbaceum, salivam prolicentem & modicè siccantem; hinc moderatè calefacit & siccit, menses movet, foetum pellit, & decoctum ejus Dolores post partum mitigat, hinc & ad balnea & lotiones pedum à mulierculis adhibetur. Vid. *Description. Herbar. Catalog. Offic. Basl. Excell. Wedelius* ex ejus mollugine Moxam ita parari docet: recipiantur folia artemisîæ q. v. exiccata probe & caule suo decerpta conterantur manibus eousque, donec excusso pulvillo viridi lanuginosâ interiores fibræ, velut subtegmen substratæ, remaneant. Sin madesiant odore manus, repetendum opus est, ad desideratam tenetitudinem. Vid. *Dec. I. Ann. I. Misc. Cur. p. 16.* Estque

Artemisia vulgaris major: Artemis. Trag. Matth. latifolia, Fuch. Dod. mater herbarum, Lob. Artemisia rubra & alba, Tab. Passim locis campestribus.

Mirum est, quod ad hujus radicem circa festum Joh. Baptistæ carbones reperiantur, quæ *Ermyllero* teste, certum sunt antepilepticum, Ad aquas stagnantes Julio florens reperitur.

AMBROSIA, Άμβροσιου: Artemisîæ cognata planta est, ita dicta, quod sit τὰ τῶν θεῶν βρῦμα, vel Deorum cibus, eo quod qui eam ederint, immortales evadant, verùm Comedere impotentiam arguit. De Nectare Deorum, quod quidem decoctum hordei saltem statuunt. Vide *Regn. Anim.* Hæc planta propter eximiam fragrantiam & sal volatile gratum resolvit, incidit, attenuat. Planta est campestris, unde sistitur

Ambrosia campestris repens: Ambrosia, Matth. spontanea strigosior, Lob. Coronopus repens, vel procumbens, Lob. Tab. Cornu cervi alterum repens, Dod. Est herba juxta *Descript. Excell. Knauth. Catal. Plant. Hal. Sax.* flore tetrapetalo siliculis curtis ac brevibus, semine in singulis capsellis unico gigartæ virginæ instar. In agris. Julioque floret.

BOTRYS CHAMÆDROIDES, Daubentraut: Ambrosiæ & Artemisîæ cognata planta est à semine dicta, quod racematam ramulis adnascatur, unde juxta *Rajum* est ex Herbis floribus perfectis simplicibus monopetalis labiatis, plurimùm verò galeatis caulem articulatum, velut verticilli amplectentibus foliolis interspersis, seminibus ad singulos flores quaternis, quibus floris calyx pro vasculo inservit, Verticillatis superficie perennante, uti aliàs *Chamadrys vera, Lolium, Serpillum.*

I Botrys

Botrys Chamædryoides: Chamæcyparissus agrestis, Trag. Chamædryis altera, Matth. vera femina, Fuch. laciniatis foliis, Lob. Chamæpitys altera, Dod. Iva moschata, Tab. Passim in agris.

Amarum *Saporem* habet cum aliquâ acrimoniâ conjunctum, unde insignem usum præstat in affectibus pectoris, v. g. in orthopnœa cum *Vino* cocta & *Melle* edulcorata; hinc & dicitur, præcipuè *Aqua* ejus destillata, Lienem emollire, obstructions tollere, incidere, attenuare, urinam movere. Julio florens in saxosis reperitur.

ABSYNTHIUM, *Wermuht*: Est planta amarissima sale volatili acris oleoso cum aliqua terrestreitate abundans: hinc *odorem* habet aromaticum, calefacit, siccatur, attenuatur cum aliquâ adstrictione, unde roboratur, & hinc omnibus affectibus frigidis ventriculi conducit, & specificum est anticachecticum, verum bilis & sanguinis condimentum, venenis resistit, hepaticum & splenicum est, nimirum *aperit, discutit, vermes necat, colicam curat, cruditates ubivis emendat, alvi fluxum tollit, sudorem movet.* Detergendi vis ejus, quia non adeo æstimanda, judicio S. Pauli *Quad. B. p. 184.* idè cum *Avicennâ* & *Galen.* iis, quibus pituitâ scaturit ventriculus, ne eam ventri affigat, obstipitatem, adverstissimum est, & *Schröderus* hinc in mucilaginosi affectibus pulmonum prohibet. In malo hypochondriaco, hydrope, febribus tertianis, scorbuto, cachexia virginum, summo cum fructu adhibetur. *Aqua* & *Vinum* absinthides egregiè stomachum confortant, appetitum excitando & coctionem promovendo, uterum sanando, menses movendo, &c. Spiritus urinosus ex eo paratur, dum magnâ copiâ congestum exiccatur & putrescit, hinc igne aperto per retortam destillatur & copiosissimus liquor acquiritur, postea rectificandus. In hydropicis excellens est remedium. Coli dolores *D. Sharpus* præmissis univers. Clysmatibus Purgantibus feliciter curabat *aqua absinthii ℥ii. cum aq. cinam. ℥ß.* datâ, referente *Welsch. in Mictomim. p. 53.* Eleganter verò *Dialog. de Alchem. Vol. II. Theatt. Chym. p. m. 166.* *Essentiam absinthii multum Vinum insipientem odore & sapore suo pro exemplo sistit tinctura penetrantis Philosophorum, dicens: Qui absinthites Vinum artificiosius conficere volunt, hoc uti possunt compendio, si in tenuissimum spiritum ipsam herbam perducant, cui tanta vis inesse potest, ut unicum mystrum toto quadranti infusum id totum in sui naturam rapiat, saporem & odorem absinthii exprimens? Cur non simile quiddam circa metalla quoque evenire possit, non video.* Species ejus in Helvetiâ sponte crescentes sequentes sunt:

Absinthium Ponticum seu Romanum officinarum, seu Diosc. Absinth. Matth. vulgare, Trag. Fuch. Lob. Tab. latifolium, Dod. Absinthium hoc Ponticum vulgariè sic dictum juxta *Ammannû* est abrotanum femina

fœmina & per conseq. corymbosa flore discoide nudo aureo. Michelfeldæ in via.

Abſinthium alpinum incanum. In alpibus Valeſianorum & in monte Gemmæ creſcit.

Abſinthium candidum humile.

Abſinthium umbelliferum. In montibus Rhætiæ & Crispalto.

Not. quibus caput facilè vaporibus repletur vitandū eſt vinum abſinthi-
tes, quia juxta Ex. D. Hanneman. de ſulphure participat narcotico & ſpiriti-
bus lucidis obſcuritatem inducit ferè ad inſtar opii. Floret Julio & Aug.

MILLEFOLIUM, Schaffgarben : A foliorum multitudine ſic di-
ctum : vulgare album umbellam floribus candidis & aurum æmulantibus
habet, unde Millefolii ſpecies ſunt herbæ flore composito ſeminibus ſoli-
dis Corymbiferæ radiatæ, radiis in umbellæ formam diſpoſitis. Sicq; eſt vel

Millefolium vulgare album : Millefolium vulgare, Trag. terreſtre
majus, Tab. Stratiotes millefolia, Fuch. Millefolium ſive Achillea, Dod.
In pratis.

Millefolium vulgare purpureum minus; Millefol. vulgare fl. diluti
ruboris, Trag. minus, Matth. terreſtre purpureis floribus, Lob. Millefol.
purp. Dod. Tab. Paſſim locis campeſtribus, & ad ſepes.

Millefolium aquaticum umbellatum capillaceo breviq; folio : My-
riophyllum, Matth. Millefolium aquatile, Dod. Myriophyllum aut Ma-
ratriphyllom paluſtre, Lob. Millefolium & Fœniculum aquaticum, Tab.

Millefolium aquaticum, ſeu Viola aquatica caule nudo : Myriophyl-
lum equiſetifolium fluxiatile, Lob. Viola aquatilis, Dod. Fœniculum aqua-
ticum 2. Tab. Utrumque in Michelfelden.

Millefolium aquaticum equiſetifolium caule nudo : Myriophyllum
equiſetifolium paluſtre, Lob.

Millefolium aquaticum foliis Fœniculi, Ranunculi flore & capitulo :
Myriophyllum Maratriphyllon paluſtre alterum, Lob. Eſt ex herbis flore
perfecto ſimplici polyſpermis flore pentapetalo ut Ranunculi aquatici
aliæ ſpecies, Caryophyllata, &c. Dicitur & Peucedanum aquaticum, Tab.

Millefolium aquaticum cornutum majus; 5. in Prod. circa Hiltelingen.

Millefolium aquaticum foliis Abrotani, ranunculi flore & capitulo,
C. B. Alga prima, Trag. Alga paluſtris & fluviatilis, Gef. Millefolium ma-
ratriphyllon tertium fl. & ſemine ranunculi aquatici hepatis hepatici facie,
Lob. icon. Gef. Fœniculum aquaticum 3. Tab. Reperitur in piſcinâ Ott-
lingæ in Marchionatu.

Millefolium aquaticum cornutum minus, nondum deſcriptum, Mi-
chelfeldæ in aquarum fundo, unde Spörlinus Med. Cand. Exc. Caſp. Bauhi-
no Baſileam An. 1621, attulit.

Millefolium aquaticum lenticulatum: Millefol. aquat. flore luteo, galericulato, Lob. Fœniculum aquaticum galericulatum, Tab. In Michelfelden. Junio & Julio. Est herba flore monopetalo rictum exprimentem cum calcari, fructu singulari rotundo, unicum tantum semen continente, uti mox sequens *Fumaria Officin.*

Millefolium alpinum incanum carneo flore seu rubrum. In Gotthardo provenit.

Odorem habent multum & medicatum; Saporem verò balsamicum, acrem & subamarum, & ob terreitatem adstringentem; hinc imprimis vulneribus medetur, si succus recens instilletur, item tumoribus & inflammationibus sine *repulsione*: convenit in omnibus hæmorrhagiis internis, & tamen referente *Ermüllero* menses suppressos ciet. *Herba & radix* naribus indita hæmorrhagiam causantur. De Myriophyllo refert *Welschius in Medicament.* §. LVII. quòd Vir quidam Nobilis aquam ejus ex succo expulso adfuso vino destillatam in Calculo experientiâ suâ comprobata habuerit, Julio florent pleraque.

STELLARIA AQUATICA, Wasserfenchel / Wasserbaum: Ad Millefolia aquatica referenda adhuc est; folia enim fœniculi habet instar stellæ supra aquas expansa; hincque fœniculum aquaticum stellatum Tabernæmontano & *Stellaria aquatica* Lobelio dicitur. Quia verò in aquâ crescit & fluitat non mirum, quod *Excell. Hünervvolsus in Misc. Cur. Dec. II. Ann. VIII. p. 147.* ubi lymphâ extravasata inundavit, viscera & venter intumuit, planta hæc impositione solâ molem lymphaticam educat, uti binis exemplis *loc. cit.* sinit. Passim in rivulis crescit, Augustoque floret.

CONSOLIDA REGALIS; Nittersporen; Calcatrippa Officinarum Arvensis floribus variis Veteribus flos est coronarius, folia habens minutim divisa capillacea, florem foliis implicitum, seu est ex Herbis Corniculatis seu siliquisiferis, i. e. flore perfecto simplici conceptaculis seminalibus fœccioribus pluribus disjunctis uni flori succedentibus præditis.

Consolida Regalis arvensis: Consolida regalis, Trag. Fuch. Flos regius 2. vel syl, Dod. Segetum consolida regia, strigosior tota, Lob. Consol. regal. arvensis, Tab. Delphinium aliis. Passim inter segetes, flore cœruleo, incarnato, albo.

Hujus Aqua oculorum nubeculas tollit & inflammationes à lymphâ nimis acri & salsâ obortas sinit, item incipientes suffusiones. *Epilepsia* infantum ad incunabula herba appensa medetur. Conserva ejus cum Spiritu salis, qui aliàs tartari renalis insignis est averruncus, acidulata Ischuriæ medetur.

tur. Inter segetes crescit; Julio Junioque floret, & circa festum Joh. Baptistæ juxta monitum *Ermylleri* colligenda.

FUMARIA, Erdrauch; Græcis *καπνός*. Quod succus ejus oculis inditus instar fumi oculos molestando lacrymas moveat: *Species sunt:*

Fumaria Officin. & Diosc. & siliquosa bivalvis: Fumaria, Trag. Matth. Fuch. Dod. Capnos, Lob. Fumar. 1. & 2. flore albo, Tab. Passim in agris.

Fumaria bulbosa radice cavâ major, *Grosse Holwurzel*: Aristolochia rotunda vulgaris, Trag. Fuch. Fumaria altera, Matth. Radix cava major, Dod. Radix cava Herbariorum, Lob. Hujus apud Tab. figura octo, sub Fumaria bulbosa purpureo & albo flore. In dumetis Minoris urbis: & copiosè in alneto ad Wieselm.

Fumaria bulbosa radice non cavâ major: Aristolochia rotunda vulgaris radice solida, Trag. In sepibus ad prata, & in Mönchenstein. In sylvula ad Novam domum.

Fumaria bulbosa radice non cavâ minor, *kleine Holwurzel*: Fabacea radice capnos altera, Lob. Radix cava minor, Dod. Fumar. bulbosa, seu tuberosa minor, Tab. Hæ tres Fumariæ bulbosæ species sunt flore monopetalo rictum exprimente cum calcari, fructu siliquoso bivalvi. In dumetis circa Riehen.

Saporem habet amarum, absinthiacum, acrem, alcali quoddam volatile non aded nitrosum involventem, hinc calefacit, attenuat, serofos, biliosos ac adustos humores sensim expurgat, viscera recreat, roborat, sanguinem purificat, acoremque ejus vitiosum corrigit, hinc cum successu in scorbuto, malo hypochondriaco, *morbis mesenterii* adhibetur, ut & in Ictero & omnis generis scabie. Succus ejus vel solus vel succo cochleariæ mixtus in sero lactis utiliter sumitur, vel etiam Essentia ex ea paratur. Testatur *Sim. Pauli* se Infusione fumariæ in sero lactis per noctem, in quo saporis gratiâ sacchari violacei tantillum dissolvitur, scabiosissimos restituisse. *Bulbosa* vero fumaria, scilicet *Aristolochia rotunda vulgaris radice cava major* sic dicta, quod *τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡ τῶν ὀφθαλμῶν* insigniter profit, sale volatili seater, cujus ratione saporem habet amarum, nauseabundum, partium est tenuissimarum, odorem fætidum habet, sulphureum, inde non secus ac etiam Longa Aristolochia calefacit & siccat, aperit, abstergit, hepatica uterina & alexipharmaca est, sudorifera, diuretica, & vulneraria, sanguinem depurat, dolores ab infarctu aut crassitie crindorum spirituum, ut *S. Pauli* loquitur, natos curat, præsertim Asthma scorbuticum sanat, scabiei succurrit, ulcera inveterata fistulosa mundificat & consolidat, ad putredinem oris multum confert; menses movet; sic in Ulcere Uteri: *ꝛ. Aristol. rot. sol. absynth. cent. min. aa. q. v. Coq. in Vin. alb. & Aq. font.* Utraque hæc Fumaria.

ria primo vere florens ad fossas & sepes reperitur, maximè autem Basileæ in Cænobio Carthusianorum rotunda copiosè crescit. Vid. *Description. Herb. Catal. Officin. Basl. infrà.*

CHELIDONIUM, Schellkraut: *Rajo* dicitur herba flore tetrapetalo filiquosâ, siliquâ bivalvi sed non bicapsulari. Hoc Chelidon. majus vulgare planta est succum habens flavum, (unde Mercur. philosoph. symbolum est, cujus exteriora sunt viridia interiora flava, i. e. aurea) acrem, folia profundè & latè laciniata, florem flavum visui saluberrimum, id quod *hirundines* monstravere, vexatis pullorum oculis eâ medentes (id quod tamen *Elsholtzius Misc. Cur. Ann. VIII. p. 31.* dubium facit) hinc & pro clarificandis oculis eorum, nubeculas removendas utilissimè usurpatur. Verùm, ut dictum, haud credibile est hirundines effossos oculos hoc vel liquore restituere: Saporem habet cum odore junctum nauseabundum, amarum, tenuium partium, costinum, cujus ratione febrifugum est expertissimum, si experientiâ *Clariff. DN. D. Wagneri in Miscell. Cur. Dec. II. Ann. IX. Obs. 28.* præmissio emetico, succi hujus herbæ expressi gut. 3. vel 4. aliquot cochlearibus *Vini albi* commisceantur, vel etiam portio quædam infusæ radicis ante paroxysmum exhibeatur, ægerque in lecto ad sudorem se se componat eumque promoveat, & si opus sit, secundò assumat, sic in posterum à paroxysmis febrilibus immunis erit, ut multis experimentis hæcenus exploratum. Quandoquidem enim planta hæc sale volatili acri sit prædita, quæ non solum vim habet abstergendi quascunque sordes in ventriculo detentas sed insuper etiam sudorem cieat, hinc malignitatem quoque febrilem per sudorem expellit; hinc non immeritò Germanorum *China* dici posset. Radix hæc Martio collecta flava amarissima est; hinc ob dictum sal volatile intensè calefacit & siccit, salivam provocat, bilem per alvum & urinam subducit, obstructions hypochondriacas tollit, præcipuè autem vel saltem plantis pedum imposita in Ictero specificè adhibetur: masticata quoque dolorem dentium tollit, & *Alexipharmaca* statuitur, quia sudorem vehementer movet. Hinc & extus recens contusum & pedibus applicatum tumores eorum è morbis chronicis abortos tollit. Succus chelidonii filis carptis admotus cancro recenti expertus indubiâ relatione fide dignorum constat, ait *Welsch. Mictomim. III. §. LII.* habet enim vim catharticam, quæ etiam folliculos abscessuum cysticorum extergit. Unde & §. LXXXVI. refert, se callis ulcerum extergendis Patavii in Nosocomio publico succum hunc cum pinguedine vitulina & cera permistum felici successu adhibitum vidisse à *D. Petr. Marchetti. Tachenius* refert sal chelidonii Mercur. præcipitasse colore flavo.

Chelido.

Chelidonium majus vulgare : Chelidonium majus, Trag. Matth. Fuch. Dod. Lobel. Tabern. Passim in ruderibus & muris. Mense Aprilis provenit,

AQUILEGIA SYLVESTRIS, *Agleyen* : Quasi Aquilina, ob florum mucrones aduncos, ut sunt *Aquila unguis*, dicitur : sunt enim instar stellarum 5. parva folia erecta, 5. alia subtus curvata, hinc & *Columbina* dicta. *Salivam* proliciunt ejus folia, & saporem habent dulcem ingratum, nauseosum, subpinguem, herbaceum, alkalicum, hinc modicè calefacit, hepar & lienem aperit, Regio morbo medetur, præsertim Semen, menses & urinas ciet, vulnera consolidat & ventris Tormina sedat, præcipuè autem folia commendantur in Impotentia virili, si decocto ejus laventur genitalia & dentis hominis mortui unà suffitus excipitur. Semen aquilegiæ expulsi-
vum est porro in variolis & morbillis, præsertim si addatur *Sem. nasturt. napi*, &c. & cum *aq. fumar.* f. Emulsio, quæ secretionem juvat, & una ardores mitigat, unde & sæpius utilissimè in Febribus malignis præscripta. Estque

Aquilegia sylvestris : Aquilegia, Trag. Fuch. Dod. Aquilina, Matth. Lob. Tab. Flore est cæruleo, cujus ratione fortè ab *Ammanno* pro aconito habetur, & vix alterius quàm punicei coloris in sylvestribus reperitur. Aquilegia sc. ut proximè sequens, *Nigella* est siliquifera aut Corniculata. In *sylva Hünigenli*, & in montibus vicinis copiosè crescit. *Exc. Wagner. in Helv. Cur. p. 271.* meminit Aquilegiæ montanæ fl. magno & flore parvo, thalictri folio. C. B. Crescit in pratis montanis ad ripam sylvestr. Floret Majo & Junio.

NIGELLA, *Schwarzer Coriander* : *Med. d. v. v. v.* A nigro seminis colore communiter dicitur, quod odoratissimum est; florem gerit infra foliorum comas contentum. *Corn. Agrippa* in suffitibus ad spirituum conjurationem semine utitur, verùm linquendo talia dicimus *Vim tussim* sedandi habere, & morbos pectoris curandi, frequentissimè autem ad catarrhum vel potius Coryzam frictum seu ustulatum summo cum successu ordinatur, v. g. in seq. *Nodulo Sim. Pauli* : *Rz. Sem. nigell. tost. ʒj. tabac. Styrac. Cal. aa. ʒj. Ambr. gris. gr. ij.* Cum *Sindon. rubr.* f. Nodulus naribus subinde ad-movendus. *Decocta* verd seminum prosunt iis, qui sanguinem spuunt & hepatis intemperiem sentiunt, ceu & radix linguæ subdita contra hæmor-rhagias narium laudatur. Estque

Nigella arvensis cornuta : *Nigella sylv.* & 2. *Trag. Melanthium sylv.* Dod. alterum, Matth. Cuminum *syl.* alterum, Fuch. *Melanthium capitulis reflexis Aquilegiæ*, Lob. unde similiter ad siliquiferas Aconitorum refertur à *Morisonio in Hort. Blesens.* *Melanthium agreste*, Tab. Passim inter segetes.

segetes crescit & ad colles & ad rudera, item in arvis sabulosis, semenque Junio maturum est.

MEUM, *Wärmurz*: Est planta *umbellifera tenuifolia anetho cognata*, (*Anebum ursinum* hinc dicta) *odori* suavis, *saporis* aromatici instar petroselinii sylvestris, vel Angelicæ, hinc calefacit, siccatur, aperit, flatum discutit, salivam proliciter, quare ingrediens est multarum Veterum Compositio- num: specialiter autem usus ejus est in inflammatione ac ructu ventriculi, in mensibus & urini- ciendis & uteri suffocatione, ventris torminibus, in catharris, tartaroque pulmonum expectorando, non secus ac Angelica, Imperatoria, Zedoaria. Vid. *Descript. Catal. Officin. Basil.* Species sunt:

Meum foliis anethi. In Crispalto.

Meum Dauci Cretici facie. In Fracto.

Meum alpinum umbellâ purpurascente seu Mutellina in Alpibus dicta. In Gotthardo & aliis copiosè crescit.

Hæc Mei species à Neotericis vocantur umbellæ foliis sceniculaceis semine striato vel majore vel minore.

DAUCUS, *Morenkümmel*: Planta est *umbellifera* nidum avis exprimens, unde & *Bogelnest* Germanis dicitur. De reliquo quoad figuram Apio sylvestri similis est, & pastinacæ cognata, nimirum ut plures ex sequentibus herbis Umbellifera, i. e. flore perfecto simplici pentapetalo seminibus nudis ad singulos flores binis, sed in specie foliis multifariam divisus, vel ut *Ammannus* loquitur, Daucus omnis habet semen striatum, in quibus striis vel carinis villi obducuntur. Species ejus sequentes sunt:

Daucus alpinus multifido longoque folio, sive montanus umbella candida, *Bergpeterlein*; Daucus Creticus, *Gesl. Clus.* In monte Wasserfall. Julio floret.

Daucus montanus Apii folio major, *schwarze Hirschwurzel*: Daucus 2. *Trag. Matth. Sefeli Peloponense, Fuch. Daucus Selinoides* 2. *Lob. Libanotis Theoph. nigra, Tab.* In monte Muteto. Julio.

Daucus montanus Apii folio minor: Dauci secundi Selinoidis varietas, sive Selinoides Cordi, *Lob.* Circa arcem Reichenstein, & in monte Crentzsch.

Daucus palustris Apii folio: qui 2. in *Prod.* In pratis Michelfeldæ.

Daucus Alsaticus. In Alsatiâ superiore & inferiore, nec longum distat Basileâ.

Quoad Saporem Daucus acris & aromatici est saporis partiumque tenuium, quibus ad intima & profunda penetrat, unde urinas & sabulum pellit, men- ses & secundinas movet, flatum discutit & colicam tollit, imò & contra ve-
nena

vena laudatur. Extat in *Pharmacop. August.* *Aqua physagone, ex sem. Dauc. sylv. anis. aa. ℥j. Cinam. ℥ij. Nuc. mosch. Mac. Galang. caryoph. aa. ℥ij.* Infus. in *Vin. Malv.* dein destillatis, Inprimis verò *Helmontius Tr. de Lithiasi Cap. I. §. 13. pag. m. 14.* docet: quòd odor seminis Dauci odorem saxatilem domet & comprimat, & *Cap. VII. §. 14.* Consiliarius cùm per quindenas singulas miserè solebat decumbere, usus deinceps cerevisiâ, cui Dauci semen incoctum est, liber à Lithiasi vixit, modò per aliquot annos.

PASTINACA TENUIFOLIA, Wild Pastency: Hæc planta est ex Umbelliferis semine villolo seu hispido, unde etiam iudice *Ammanno ad Daucum* spectabit. Naturam habet calefactoriam, spiritum corporis fortius exultantem, estque ut præcedens partium tenuium seu volatilium specificè spiritui gorgonico in microcosmo oppositorum, unde & *Grana* ejus menses movent & urinam, conceptionem juvant. Vid. *Descript. Herbar. Officinal. Basiliens.* Estque

Pastinaca tenuifolia sylvestris Dioscoridis, vel Daucus officin. Staphylinus sylv. Trag. Pastinaca sylv. Matth. syl. tenuifolia, Dod. erratica, Fuch. Tab. genuina syl. Pastinaca Diosc. Lob. Passim in pratis: in agris minor, palmaris & sesquipalmaris reperitur, Junio Julioque floret, grana verò matura sunt Augusto. Differt juxta *Bauhin. in Pinac.* magnitudine & parvitate, item ratione umbellæ, in cujus medio aliquando macula purpurea subnigraque, aliquando crocea: foliis etiam aliquantum latioribus in alterâ multò tenuioribus.

CHÆREFOLIUM, Rörsteintraut: Est planta odorifera, Daucum referens, seu Chærefolium est umbella rostrata seminibus lævibus nigris. Estque vel

Chærophyllo sylvestre: Anthriscus Plinii, Lugd. Cerefolium syl. Tab. Myrrhis annua nodosa semine striato lævi, Moris. Passim ad sepes & parietes. Junio, Julio & Augusto floret.

Chærophyllo nonnihilo similis: Perchepier (i. e. Saxifraga) Anglorum, *Englischer Steinbred*: Lob. Juxta *Rajum Meth. plant. p. 67.* est Herba flore imperfecto, quæ fructum profert flori contiguum, flore basi seminis coherente, semine vasculo à floris calice diverso incluso simplici (in nulla loculamenta diviso) molli & membranaceo, ut & est Alchimilla vulgaris, *Morisonioque* est alchymilla annua hirsuta, minima foliis infernè albicantibus. Scandix minor, Tab. Passim in agris. Augusto & Septemb. floret.

Prius est saporis grati instar fœniculi, subacris, blandè aromatici, unde *Macer*: Est Chærefolio vis acris & ignea valde: quare morbis capitis à consensu

ſenſu ventriculi per nervos obortis, præcipuè in Vertigine, ſummo perè prodeſt, maximè ubi illa ſenibus Apoplexiam minitans moleſta eſt, nam modicè calefacit & *attenuat*, digerit, ſtatus diſcutit, concoctionem juvat, & ita vapores ſurſum elevatos tollit, cruditates emendat, *viſum acuit*, viſcera imi ventris roborat, eaque, præcipuè renes, expurgat & exulcerationes ſanat, vulnerarium enim eſt, & grumos ſanguinis reſolvit, maximè & ubi in mammis lac coagulatur prodeſt, experientia *Toreſti*, & ex hoc vitio mammarum abſceſſus adeſt. Utiliter hinc & commodè comeditur cum pane butyro obſitio. *Aqua* vel *Succus* ad ξij . cum *Vino albo* datus (cum ſotu ex urina & nitro) hydropem certò ſanat. Eſſentia ejus contra vertiginem in quibuſdam Officinis reperitur; *Excell. DN. D. Hagendorſn. in Ann. III. Dec. II. Miſc. Cur. p. 15.* refert, ſe factà ejus in Spir. Vini maceratione primò lactea, dein viridiuſculà liquorem obtinuiſſe: cerebrum & ſpiritus animales confortat, *nephriticis* prodeſt, imò ob ejus intermixtionem *Cicuta* comeſta nil nocuenti attulit, teſte *Hannemann* *Ann. IV. Dec. II. Miſc. Cur. pag. 121.* dum ejus ſulphur narcoticum dementans emendavit. Floret Martio & Aprili ferè ubique.

SCANDIX, Wild Moren: Scandix aliis Pecten Veneris à ſiliquis oblongis elegantibus, quas poſt flores facit, dicitur, nimirum eſt umbellifera ſemine roſtrato leviter ſtriato, & ad baſin hiulco, unde juxta *Moriſonium* à Cherefolio ſpecie tantum non genere differt.

Scandix ſemine roſtrato vulgaris: Pecten Veneris, *Matth. Lob. Scandix, Dod. Tabern.* Inter ſegetes, potiſſimum verſus Michelfelden, & circa patibulum.

Non tam gratum ut Cherefolium habet odorem. Ejus *radix* digiti longitudinem habet, folia Chærophyllo majora, earundem virium lithontripicarum: *Radix* cum *Malva* radice piſtata è corpore heterogenea educit; herba verò & flores cum *Vino albo*, butyro & foliis *Petroſelini* ad difficultatem urinæ remedium habentur. Floret Majo & Junio in locis argilloſis pinguibus.

CAUCALIS, Wilder Pterletm: Nascitur in arvis cum Scandice, eſt, quæ umbellifera ſemine aculeato, ut præcedentes planta, quæ juxta *Thurneiſerum* ſignaturam totius hominis, maximè ejus arteriarum, venarum & nervorum referunt; *Cordialis* eſt planta, vias urinarias à ſabulo liberat, viſcera purgat; Ejus *grana* bibita acunt viſum & menſtrua prolucunt: Creſcit in locis incultis & Junio floret. *Species* ſunt:

Caucalis arvenſis echinato magno flore: Lappa agreſtis, Trag. *Caucalis albis florib.* vulgaris, *Lob. Caulalis, Dod. Tab.* Inter ſegetes.

Caucalis.

Caucalis arvensis echinata parvo flore & fructu: Caucalis flore minuto, Cam. Rariùs inter segetes: communiter in vineis montis Muteti.

Caucalis semine aspero flosculis rubentibus: Daucoides minor, Cord. Thal. In agris & secus vias ad sepes.

APIUM MONTANUM, *Stett. Eppich*: Folio ampliore; planta est umbellifera, Selino cognata; in cujus umbellis & caulibus sapius vermiculi reperiuntur, qui ob vim plantæ hujus, saturni sub statione locatæ, sterilitatem inducere dicuntur. Vires Apii hortensis in se complectitur; Hoc verò in *succo ad ʒij.* dato expertum fuit Basileæ antiquarium, aded ut quar-tanarius quidam Paroxysmis nimis defatigatus obiisset, nisi succo hoc re-fectus fuisset, unde & olim Apio sepulchra mortuorum, quæ Saturno ad-scribantur, coronabantur, & illi, qui desperatâ valetudine utebantur, mor-tique proximi erant, dicebantur Apio indigere, teste *Etzlero Isag. Phys. Mag. Med. p. 26.* Vid. *Programma Vitæ & Obiitûs Celeberr. D. Joh. Buxtorfii, Excell. DN. Doct. Germleri Antisitis Basil. p. m.* Notat verò optimè D. *Ermüllerus*, quodd hoc Apium montanum ferè conspirat cum Petroselino, nisi què d sit acrius & volatilius, ut omnia montana solent. Estque

Apium montanum folio ampliore: Oreoselinum, Dod. Lob. pri-mum, Tab. Hinc *Ammanno* est umbella foliis multifariam divisis semine foliaceo, rubrotundo, compresso, idemque cum Oreoselino Parisiensium. In monte Muteto & Crenzacho; foliis tenuius divisis in pratis Michelfel-densibus reperitur. Julio in montibus floret.

SION, *Wasser-eypich*, seu APIUM PALUSTRE fol. obl. *Planta* est quæ in aquis vacillat, calculis excutiendis apta: *Radice*m habet saporis acris, sub-amari, aromatici, instar Petroselini. Hinc similiter contra redundantiam lactis valet, v. g. *R. Rad. apii ʒb. Coriandri ʒj. coq. in aceto & aq. menth.* pro fotu mammarum. Calefacit & inter 5. radices aperientes recensetur: Utrinam & menses movet, Regium morbum solvit: Semen annuumeratur *Seminibus calidioribus, minoribus & efficacius est: crescit in locis aquaticis, ac Junio floret: Grana matura sunt Augusto: Species sunt:*

Sion sive Apium palustre foliis oblongis: Sion odoratum, Trag. Sium, Dod. verum, *Math. 1. minus*, Tab. Apium palustre, Fuch. Sium sive Laver Diosc. Olufatri folio, Lob. In rivulis passim & Michelfeldæ. Julio & Augusto. Juxta *Rajum* est ex Umbelliferis foliis lobatis minori-bus semine striato minore.

Sium Eruca folio, unde *Morisonio* Eruca montana foliis Sii repens flore luteo dicitur. Sium alterum, Dod. Olufatri facie, Lob. Sium majus angustifolium, Tab. Michelfeldæ in palustribus,

PASTINACA SYLVESTRIS LATIFOLIA, Pastinen. Græcis Ἐλαφοβοσκον. Species est differens à tenuifoliâ Sifarumque magnum dicitur; folia habet angulosa duos digitos lata & longa, sicut Terebinthus: Umbella est Anethi: Radix verò tres digitos longa alba, dulcis & gustui aridens, undecum carne pingui vervecum coquantur, sunt enim sicciore & adstringentes alvum, dulces aliàs ut tenuifolia. Grana ejus moribus serpentum resistunt: & urinas movent.

Pastinaca sylv. latifolia: Pastinaca sylv. Trag. latifolia, Dod. Sifer sylv. Fuch. Elaphoboscum, Matth. erraticum, Tab. Rajo est umbellifera semine membranaceo subrotundo foliis lobatis, ut & mox sequens Sphondylium vulgare hirsutum. In montosis & asperis, & arenosis ad Wiesam. Julio & Augusto floret.

ANGELICA, Angeliken: Dicitur & Spiritus Sancti Radix, quia suavissimum habet odorem, saporem verò amarum, colinum, acrem, aromaticum, à sale volatili oleoso temperato emanantem, cujus intuitu calefacit, siccit attenuat, aperit, salivam provocat, resolvit, hinc Bezoardica & Cardiaca nobilissima est, sudorifica & vulneraria, anticolica, suffocationi uteri maximè conducit, doloribusque post partum medetur, mentes & partum movet, & venenis resistit, hinc præservationis causâ radices aceto, addito paucò Camphoræ, infunduntur. Vid. Descript. Herbar. Official. & Remed. Angl. p. 205. Quantum solaminis Arcanum seq. rusticanum in Podagrâ Uladislai V. Reg. Poloniæ attulerit, seq. videri potest apud Cnôphellium Dec. 1. Misc. Cur. Ann. IV. & V. p. 317: 12. Angelic. ver. 163: Angel. sylv. 3iv. herb. byssop. M. 5. Incis. coq. in Cerevis. vel Aq. font. cum Vin. & aromatiz. caryophyll. deturque cum aliquot cochlearibus Olei olivar. Hoc tantum juvit, ut Rustico sex millia florenorum soluta sint. Species nostræ patriæ sunt:

Angelica sylv. major: Angel. sylvestr. Trag. Matth. Fuch. Dod. Lob. Tab. In aquosis passim: copiosè Michelfeldæ.

Angelica sylv. minor sive erratica: Angelicæ vitium, Trag. Herba Gerardi, Dod. Podagraria, Lob. Ægopodium, Tab. Passim ad sepes.

Angelica aquatica: Archangelica, Dod. Lobel. In pratis humidis.

Omnes autem hæc Angelicæ species umbelliferae foliis lobatis majoribus semine striato majore.

IMPERATORIA, Weistrewurz: Dicitur & Ostrucium & Magistrantia, ob raras & præstantes facultates. Est planta instar Angelicæ figurata, odorem habens summè aromaticum, saporem acerrimum, calefacientem & siccantem, hinc alexipharmaca & sudorifera est, attenuans
aperiens.

aperiens ob sal volatile naturale, quod instar Camphoræ habet copiosissimum. Animadvertimus in eo resinam copiosam, cujus particulæ etiam per rimas penetrant; & credimus cum *Curiosiss. Welschio in Hecatost. l. Obs. 82. p. 103.* sal volatile in hoc Gummi nativo minus avolare, ac hoc fit, dum cum abstractione Spiritus Vini Extractum inde paratur. Exinde verò summopere conducit morbis venenatis, in pulmonum tartaro resolvendo, expectorando, in fœtore anhælitus corrigendo, affectionibus capitis phlegmaticis, paralyti, apoplexiâ, epilepsiâ (si experientia *Doct. Schultzii Dec. I. Misc. Cur. Ann. IV. p. 38.* recens dissecetur & pollicibus tam manuum quam pedum alligetur) in dolore colico & cruditate ventriculi, suffocatione hysterica, hydrope uteri & ovarii muliebris. Et quia alexipharmaca est, vermes necat; Cum adipe suillo illita *globulos* è corpore & sagittas extrahit; Credit vulgus in febribus calorem appensam extrahere, sed quicquid hic agat, particulis suis volatilibus aromaticis tenuibus atmospheram inficientibus præstabit, quæ scilicet sanguinem viscosum attenuare vel etiam acres nimis furiosè inter se fermentantes elicere poterunt. Quæ in nostrâ patriâ crescit Imperatoria minor scilicet. *Astrantia Alpina*, in monte Fractio Julio mense reperitur.

SPHONDYLIIUM; *Bärenflau*: Folia habet platano similia ad panacis effigiem accedentia, dicente *Casparo Bauhino*. Dicitur aliàs voce Italicâ *Branca ursina*; est una è *herbu emollientibus*, saporem habens aperientem & herbaceum; in *Clysteribus* & aliis *paregoricis* adhibetur, & ut plurimum in *Cataplasmatibus*, Lotionibusque capitis v. g. in *Plicâ Polonicâ*, de qua vid. *Excell. D. Schultz. Ann. VI. Dec. I. Misc. Cur. p. 156.* Verùm præter usum hunc externum non minus etiam internum, ut idem habet *Ann VI. Dec. II. Misc. p. 193.* præstat Silesiis & Polonis in Jusculo Germ. *Bartich* dicto, dum scilicet folia ejus leniter siccata, in *Aqua q. s.* coquuntur, usque dum liquor colorem flavescens contrahat, hinc additur parùm fermenti secalini & pro fermentatione reponitur ad fornacem in ollâ clausa, postea liquor gratum spirans odorem saporemque acidiusculum linguæ communicans percolatur, & in loco frigido servatur pro Jusculo gratissimo in alvi segnitie, mesenterii obstructione, febribus intermittentibus, &c. Estque

Sphondylium vulgare hirsutum: *Branca ursina*, Trag. Sphondylium, *Matth. Dod. Lob. Tab.* *Acanthus vulgaris*, *Fuch.* Est umbellifera semine membranaceo subrotundo compresso foliis lobatis. Variat ratione loci prout in montosis & planis provenit, & aliquando ita ludit, ut in caulis summo folia sint breviora quidem at internas & quaternas laciniis divisa. Floribus est communiter albis, sed & purpureis, licet rarius, reperitur.

Sphondylium alpinum glabrum : in Prodr. sub 3. describitur. In monte Wasserfall.

Sphondylium hirsutum foliis angustioribus. In pratis alpinis Rheticis decerpitur.

LIBANOTIS, Strassenwurz: Latifolia vulgaris ; ita dicitur, quod radix *ῥιζὸν λιβάνου* thus redoleat; folia habet ligustici odorata, unde similiter est umbellifera foliis multifariam divisis & Lasepitiium juxta *Ammannum*, quale nimirum vocat umbellam, quæ semina bina simul juncta alis foliaceis vel membranaceis cincta habet, pinnas rotæ molendinæ fluviatilis referentia. Estque

Libanotis latifolia altera sive vulgatio: Sefeli i. Trag. Sefeli Æthiopicum, Matth. Fuch. herba, Dod. Libanotis Theoph. Lob. alba, Tab. In monte Muteto.

Radicem habet odoris Iridis Florentinæ ; saporem verò initio dulcem, post amaricantem, siccantem; hinc calefacit, sudorem movet; antifebrile est egregium, alexipharmacum, putredini resistit, ulcera continuo fluentia exterget, visum confortat, catarrhos frigidos curat. Reperitur in monte Hutliaco; circa autumnum floret. Species ejus quoque est Levisticum vulgare, cujus Vires in *Descript. Virtutum Herbarum Officin. Basil.* sistimus.

CUMINUM, Kümmel: Pratense seu *Carui officinarum*, *Wiesent. Kümmel*: Assimilatur Pastinacæ sylvestri, quoad folia; florem habet in umbellâ dispositum album, nimirum est umbellifera foliis multifariam divisis fœniculaceis semine striato minore & brevior. Species sunt:

Cuminum pratense, Carui officinarum; Caros, Trag. Carum, Fuch. Carum, Matth. Dod. Lob. Passim in pratis.

Caruifolia: Cyminum equinum & syl. Trag. In arenosis ad pontem Mönchenstein.

Carui alpinum in Prodromo descriptum. In montibus Pyrenæis & circa Stockhorn Bernatum.

Vis ejus consistit in sale volatili, oleoso, temperato, aromatico, hinc habet *Saporem* calidum, acrem, aromaticum, siccantem, attenuantem, digerentem, flatu discutientem, resolventem, quare *utile est in Colicâ, tympanitide & Vertigine*; Morbos matricis præcipuè *menfes dolorosos* curat & hystericam passionem vel hypochondriacam egregiè levat, præsertim si ejus Oleum destillatum cum aliis illinatur. *Observavi & Oleum hoc in Tinnitu aurium cum successu esse commendatissimum.* Extus Cuminum Thebaicum tostum ad empyreuma in butyro majali dolores podagricorum mirè solatur, referente *Thurneifero* & de Pimpinellæ semine Aliis: Pro dolore

lore

lore aurium: ꝛ. Cumin. ꝛj. Bacc. laur. num. ij. Fl. chamom. fol. rosmar. Coq. in q. f. Vini, & Vapor auribus excipiatur.

PIMPINELLA, Bibernellen; Pimpinellæ seu Bipinellæ à foliorum binis ordinibus plumatim digestis nominantur: Alia est saxifraga radice valde acri & aromaticâ, foliis interdum in lacinias divisis: alia Sanguisorba sive Italica dicta, licet in omnibus Germaniæ pratis copiosissimè etiam crescat. Nimirum Species ejus sunt:

Pimpinella saxifraga major umbellâ candidâ, *Wockspeterlein*: Pimpinella major, *Trag. Fuch.* Pimpinella saxifraga, *Matth.* Saxifraga magna, *Dod. Lobel.* Tragofelinum majus, *Tab.* In cœmeteriis passim: ad sepeliorum Mutensium: in monte Crenzach.

Pimpinella saxifraga minor: *Pimp. 3. Trag. minor, Fuch.* Saxifraga hircina minor, *Lob.* Saxifr. parva, *Dod.* Tragofelinum petræum, *Tab.* Locis asperis & solo duriore, ad sepelios secus vias: potissimum in collibus & montibus. Pimpinellæ hæc duæ priores species à *Rajo & Morisonio* referuntur inter Umbelliferas foliis lobatis minoribus semine striato minore.

Pimpinella Sanguisorba minor hirsuta: Pimpinella Sanguisorba, *Dod. minor, Matth.* Pimpin. *Lob.* Italica, *Trag.* Sanguisorba minor, *Fuch. Tab.* In pratis. Hæc Pimpinella est herba flore perfecto simplici seminibus nudis sive nullo præter perianthiū vasculo aut tegmine donatis ad singulos flores singulis. Folia à radice numerosa circumquaq; profundè serrata sunt.

Pimpinella sanguisorba major. In agris Bernat. versus Solodurum.

Saxifraga major radicem habet, quæ instar tragi seu hirci foetet, & ob saporem acerrimum gulæ inhærentem, quem tamen folia mitiorem habent, calefacit & siccat, attenuat, aperit, abstergit, sudorifica, diuretica & lithontripica est, cruditatem emendat, sanguinem purificat, colicam, tussim & asthma curat, in Lue venerea adhibetur, venenis resistit, mundificat & consolidat vulnera extrinsecus adhibita, imò ob sal volatile copiosum atmosphæram corporis inquinans de collo suspensa, tanto impetu lac ad mammas propellit, ut opus sit eam amovere: ꝛ. Succ. pimpinell hircin. Acet. rosac aa. q. v. Coquantur in olla, colentur, add. ad tñj. Axung. Tani ꝛv. capon. ꝛij. canis ꝛiv. Medull. bovin ꝛiv. Cere ꝛiv. R. sin. pini ꝛvj. Pingued. ossium equinar. ꝛij. spir. sulphuris parum, Coq. in Unguentum post balneum inungendum; Est Expertum *Thurneiseri* ad contracturam artuum. Vid. ejus Herbar. p. 44.

Sanguisorba verò vel Sorbastella, quod sanguineos fluxus sistat, dicta, *Dodoneo* docente, superficialitèr quandam leviter odoratam & temperatam habet vim, quam in vinum dejecta deponit, Saporem & odorem hinc habet instar melonum aromaticum, sed qui gluten quoddam in linguâ

in linguâ relinquit. Ex vi vocis autem & suffragio omnium Recentiorum, dicente *Sim. Pauli*, constat hanc Sanguisorbam esse frigidâ, siccantis adstrictorâ facultatis, unde ad alvi profluvia, dysenteriam, menses nimios cum primis usurpatur, imò sunt, qui volunt, recentem manu compressam arctius & tam diu retentam, usque dum incalescat, quascunque corporis sanguineas excretiones sistere. Unde & ejus abusu dum Vino belluones id infundunt, capitis dolores oriri ex frigidâ ejus & siccâ temperie credit *Sim. Pauli*. Judicamus autem nos hanc ut Rosas partium esse tenuium ignearum & crassiorum ob sal terrestrium, quibus prioribus id deterget, calefacit, siccât, attenuat, aperit, abstergit, & sudorifera est & sanguinis depurativa, posterioribus autem vulneraria est, mundificat & consolidat vulnera, tam recentia quàm inveterata. Creditur & esse antidotus *Argentii vivi*. Utraque crescit in saxosis, & Junio usque ad Augustum & Septembrem floret.

CICUTA & CICUTARIA, *Wistertich*: Caulem gerunt geniculatum, quorum decoctum potum, *Galeno* jam notante, parit stultitiam, & venenatû est, unde Athenienses morte plectendos succo Cicutæ enecasse leguntur.

Cicuta major Martio collecta saporem habet acrem causticum cum sale volatili arsenicali, petroselinum mentientem, unde sæpè coctæ sunt Radices Cicutæ pro radicibus Petroselini, & eò medentes mortui sunt præviis spasmodicis enormibus ceu variis observationibus hoc probat *Excell. D. D. Wepferus in Cicut. Aquat. Histor. & Nox. & D. Jungius Dec. 1. Misc. Cur. Ann. IV. pag. 107.* Quare saltem radix & folia externè in lienis tumoribus imposita usurpantur; ut & in inflammationibus. Supra enim *intra corpus*, ut dictum, venenum est, propter vim arsenicalem, hinc apparet, non esse, ut *Dioscorides* vult, summè frigidam, sed summè calidam, ob sal volatile acre effereum succo ejus involutum, hinc coctione dubio procul prius mitigavit Cicutæ radicem ille, qui *D. Ettmüllero* asseruit, se Cicutæ radice ad ʒj. propinatâ scirrhus lienis & hepatis sanasse: extus etiam in eodem morbo seq. fodus utilissimus: *ʒj. Fol. cicut. Mj. rad. bryon. ʒij. fl. sambuc. ʒj. coq. in Aceto.* Obiter autem inde colligimus plurimas inutiles quæstiones in Medicinam inexistisse dogma illud, quo tantum non omnes corporum operationes ad 4. primas sic dictas qualitates, ut referantur, alloboratum fuit, dicente *Experientiss. D. D. Nic. Eglintero §. 21. Centur. Post. Anat. & Botanic.* Myrrhis cicutaria in aceto coctæ, non minus quoque duos mammarum tumores emollit, teste *Welschbio in Mictomem. §. LV.* Species sunt Umbelliferæ foliis plurivariam divisio semine striato majore. Suntque

Cicuta major: *Cicuta*, *Trag. Matth. Fuch. Dod Lob. Tab. Michelfeldæ* ad ædes: & intra mœnia urbis propè portam Lapideam, ut etiam ad parietes

parietes hortorum inter suburbium novum & D. Johannis: nec non in via versus Cliben.

Cicuta minor Petroselino similis: Petroselini vitium, Trag. Cicutaria fatua, Lob. Petroselinum caninum, Tab. Passim in areolis hortorum: & sepibus circa vineas.

Cicutaria latifolia fœtida: Sefeli-Peloponense, Matth. Cicutar. latifolia fœtidiff. Lob. Cicutaria fœtida, Tab. In fimetis.

Cicutaria palustris tenuifolia: Ligusticum syl. Trag. Cicutar. palustris, Lob. Tab. Juxta Morisonium non est umbellifera propriè dicta, ob deficientem tesseram *Umbellæ* debitam, quæ est summitas rotunda caulis fastigio innixa, ex quo plurimi radii ex eodem centro orti superficiem ut plurimum planam nunc convenam nonnunquam concavam constituunt, ex floribus sæpius albis aliquando luteis, perrarè purpureis conflatum, quibus evanidis succedunt, constanti naturæ ordine unicuique flori quinque petalis constanti bina semina simul juncta, cujuscunque semen sit figuræ, pronâ parte quæ junguntur concava, supinâ convexa. *Umbellæ* verò *impropriè* talis dicitur, quæ quidem flores umbellatum more quinque petalis constantes ferre consuevit, at semen non habet genuinum sive binatum junctum. Michelfeldæ hæc crescit.

SESELI, Waldstümmel: Umbellifera est planta, foliis *cicutæ* latioribus anethi umbellâ. Quoad vires calefacit, urinam movet, aperit: Siler montanum, ait *Welsch. Mischom.* § XC VI. in Alpibus copiosum & eximium radice & semine pluribus adfectibus expertum multis aliis perferendum, nimirum ex ejus semine, sceniculi item apii, aneth. & petroselini cum melle Electuarium paratur ad visus imbecillitatem mirabile. Asthmaticis prodest, concoctionem juvat, Theriacæ ingrediens est & plurimum Formularum Sylvianarum ad incidendam pituitam. Vere & Autumno floret. *Species sunt;*

Sefeli montanum Cicutæ folio subhirsutum: quod in Prodr. descriptum. In monte Wasserfall in rupibus.

Sefeli Massiliense sceniculi folio, quod Dioscoridis censetur: Sefeli Mass. Dod. folio Fœnic. crassiore, Lob. petræum, Tab. In saxosis herbidis montis Crenzach: in sylvis Hüningenf. circa Michelfelden.

Sefeli pratense, Silaus forte Plinii: Sefeli pratense Monspeliensium, Lob. Siler alterum pratense, Dod. Hippomarathrum 1. Tab. Est planta umbellifera foliis multifariam divisis, ut supra Daucus & seq. In pratis montis Mutetæ, & aliis.

Sefeli pratense tenuifolium, sive Daucus pratensis tenuifolius: pro 2. in Prodr. descriptus. In pratis Michelfeldæ.

Sefeli Massiliense ferulæ folio, Juxta alpes Toggenburgicas.

L

OENAN-

OENANTHE, quasi flos vinosus, Germ. *Kocher Stetzbrech*: Et *Filipendula*, nominata à numerosis illis & rotundis in radice capitibus, quæ velut è filo quodam pendere videntur, viribus conveniunt, foliorum incisuras & umbellam gerunt; Oenanthe crescit circa paludes & aquas & cum vite viniferâ & æstate floret; Cum vino data secundinas pellit, icterum solvit & urinas movet. Sic namque refert *Doct. Welschius in Mißomim. Ann. IV. Dec. I. Miscell. Cur. p. 36.* in Ischuria Vinum quo radix Filipendulæ rubræ infusa fuit, mira præstitisse. Peculiariter autem de Filipendulâ refert *Sim. Pauli, quod pulv. rad. ejus ʒj. in Decocto herbae Dauci fluxum album brevi radicitus sanarit, multis aliis prius in casum adhibitis.* Est

Oenanthe aquatica: & Lob. Oenanthe 4. Matth. Juncus odoratus aquatilis, Dod. Filipendula aquatica vel palustris, Tab. Est Umbellifera foliis plurifariam divisim semine striato majore. In pratis paludosis Michelf.

Filipendula vulgaris, an Molon Plinii? Wildgarben: Filipendula Trag. Matth. Dod. Tab. & Saxifraga rubra. Oenanthe, Fuch. Lob. quamvis propriè non sit Oenanthe, sed umbellifera impropiè talis. In pratis montis Muteti versus Mönchenstein.

Filipendula alpina floribus pedicularis. Pulchra hæc herba in mont. Fracto & Gotthardo Junio florens reperitur.

Filipendula montana altera. Ad radicem Pilati montis, in humidis.

PEDICULARIS, *Éausfraut*: Ita dicta juxta *Bambinum*, quod à pecoribus inter pabula devorata ingentem *pediculorum* copiam procreet, dum fortè ovula Insectorum velut nidus fovet, ut tandem intra corpus animalis fota excludantur. Egregiè namque *Maurocordatus*, ut est in *Interlocut. mensr. Lips. Germ. mens. Januar. 1692. p. 66.* monet, quod in Etymologiis ante omnia per aliquot characteres proposita vocabula sincerè examinari debeant, ad quam nempe linguam pertineant, quo constituto unicujusque dubiæ dictionis origo à propria lingua petenda sit, id quod de Græca vocum Plantarum derivatione maximè intelligendum. Folia habet instar Filipendulæ, *cristas* floribus refert, unde nomen *Cristæ Galli*. Crescit inter segetes & ad aquosa prata: Junio & Julio floret. *Species sunt monopetalæ bicapsulares flore galeato seminibus compressis.* Suntque

Pedicularis pratensis purpurea: Pedicularis campestris prior, Trag. *Pedic. Lob. Tab. cui & Ruta pedicularis: Fistularia, Dod.* In pratis paludosis Michelfeldæ.

Pedicularis pratensis lutea, vel *Crista Galli*: *Crista Galli* herbariorum, Lob. *Pedicularia lutea, Tab. Passim in pratis, potissimum sicciorebus.*

Pedi-

Pedicularis alpina filicis folio major.

Pedicularis alpina lutea.

Pedicularis alpina folio Ceterach. Hæ tres species in umbrosis montis Fracti proveniunt.

BARBA CAPRÆ, Geißbart: à florum figurâ, quæ barbam caprinam aliquo modo refert, nomen obtinuit. Ulmaria etiam dicta à similitudine foliorum ulmi arboris, item Regina prati. Saporem habet acerbum, adstringentem, siccantem, refrigerantem cum partium tenuitate, hinc refrigerat, sudorifica & alexipharmaca est. Veteribus non fuit in usu, sed obinde ob particulas stringentes laxum Methodicorum egregiè domat, dum convenit in fluxibus omnis generis Diarrhœâ, Dysenteriâ, Menstruis, expuitione sanguinis, phthisi vulnera consolidat. Paratur inde Emplastrum celebris nostri Chirurgi Felicis Würtzii, quo Pauli testatur se vidisse vulnus vesicæ sanatum. Aqua ulmarix à Willisio multum extollitur pro scopo sudorifero, unde suave vehiculum præbet pulverum diaphoreticorum; Phthificis etiam Petrus Asselinus Venetus notante Velschio in *Misthem.* §. LX. salubrem expertus est, aded ut & erret circa vim pyroticam Ulmarix Tragus in *Herb. P. L. p. 95.* In febre petechiali Regina prati valet, v. gr. *Reg. prat. scabios. card. ben. trifol. acetos. aa. M. f. Coq. in aq. font. q. f. Colat. ℥vj. solv. spir. vitriol. gut. vj. & parum sacchari.* Species sunt

Barba Capræ floribus oblongis: Barbula capræ, Trag. Barba capri, Fuch. Drymonogon 1. Tab. Est ex plantis siliquiferis corniculatis conceptaculis seminalibus siccioribus pluribus disjunctis uni flori succedentibus. Circa Rubram domum ad Rhenum.

Barba capræ floribus compactis: Barbula caprina prior, Trag. Barbi-capra, Lob. Regina prati, Dod. Ulmaria, Tab. Est ex herbis flore pentapetalo polyspermis vel potius juxta *Ammanum* est umbella improprie talis propter conformitatem, quam in foliorum dispositione cum quibusdam umbellis habet, producens flores muscarios subluteos & semina oblonga contorta in capsulis mucronatis circulariter dispositis. In pratis humidis ad rivulos: & Michelfeldæ, Julio floret.

VALERIANA, Marien Magdalenen-wurz, oder Baldrian: sive *Nardus agrestis*, Phu Græcorum, ed quodd radices cum quadam odoris gravitate *nardum* æmulentur, imò & viribus nardo similis sit, aut etiam angelicæ vel levistico, verùm quoad florum configurationem variat, Valerianæ enim species sunt herbæ flore perfecto simplici seminibus nudis sive nullo præ-

ter petianthium vasculo aut tegmine donatis ad singulos flores singulis :
vel juxta *Ammannum* Valerianæ nota generalis est flos pentapetalos seu se-
men acerofum vel papposum. Estque vel

Valeriana sylvestris major : Val. vulgaris, Trag. syl. Dod. Lob. Phu
vulgare, Fuch. Tab. In sylvis humidioribus, & dumetis.

Valeriana syl. major montana : Val. 3. Trag. montana, & 3. Tab. In
sylvis cæduis.

Valeriana alpina minor. In montibus Pyrenæis & Helveticis.

Valeriana palustris minor : Valer. exigua vel 4. Trag. minor syl. Lob.
minima, Matth. In pratis Michelfeldæ.

Valeriana palustris media parum laciniata : 2. in Prodr. In pratis udis
Michelfeldæ.

Valeriana alpina prima : quæ pro 3. in Prod. describitur. In montis
Wasserfall saxosis.

Valeriana alpina serophulariæ folio, quæ 4. in Prodr. In monte
Wasserfall.

Valeriana campestris inodora major, Germ. *Rebressig / Sämmer
Sattich* ; Locusta quibusdam, Gef. Album olus, Dod. Phu minimum alte-
rum, Lob. Lactuca agnina, Tab. Valerianella arvensis præcox humilis
semine compresso *Morison. Clar. Ammannus & Knauth* merito hanc Umbel-
liferis accensendam judicant, quia semen non singulare sed binatim con-
junctum compressum & parum convexum profert. Inter Valerianellas
autem refertur ob caulium, ramorum, foliorum & florum dispositionem
odore & sapore cum iis convenientem. Passim in vineis. April. Pro acetariis.

Radix Valerianæ sylv. odorem habet gravem, sulphureum, Saporem verò
aromaticum subdulcem, hinc calefacit & modicè secat, alexipharmaca,
sudorifera & diuretica est ; *Usus præcipuus* est in Epilepsiâ puerorum &
adultorum, teste *Fabio Columnâ*, de quo in *Regn. Veget. part. 1.* Lunâ descen-
dente exhibita radix pedibusque applicata infantum convulsiones curat
& de collo suspensa febris quotidiana resistit, in Asthmate, Pleuritide & Ob-
structionibus confert, ulcera inveterata (ulceraria eximia est, quæ ter-
gendi vi maximè pollet, ait *Welsch. Mictomim. III. §. LXXIII.* ubi radix cum
Ol. Oliv. tusa in Vermiculatione aurium laudatur) mundat & visum con-
fortat, hinc German. *Herba Catorum* dicitur, eò quòd feles odore radice
ejus, quo eorum oculi roborantur, impensè delectantur, ceu observavi in
Pulvere contra vertiginem *Excell. Wepferi*, quem præparare feci & dum
scatula aperiretur, ille in terram decideret, quam persentiens Catus mox
accurrit & ad minimum pulvisculum penitus lingebat. Nimirum quòd
animalia certis plantis delectantur, alias contrà adversuntur, effluviis hæc
adscribendum, quæ sensorie agrorum vel blandè demulcent, vel ex adverso
incon-

incongrua ipsis sunt adeoque ingrata, sic pariter fœniculum serpentibus. Ocymum scorpiis, mustelis ruta, jucundissimæ sunt; Ingratæ verò capris ocymum, formicis origanum, æconitum scorpiis, serpentibus ruta. Et ab his effluviis plures plantarum effectus commodè explicari poterunt.

DIVISIO PLANTARUM UMBELLIFERARUM
Juxta MORISONIUM.

Plantæ Umbelliferae sunt vel	Proprie dictæ, cæque vel	Semine striato donatæ, cæque vel	Piliferæ, ut Libanotis Cachryfera.	crassiore & longiore, ut Feniculum, Cuminum, Aleum ashamanticum. brevior & minore, ut Meum spurium, Bulbocastanum, Saxifraga Pannon. Pimpinella. majores, ut Levisticum, Siler, Angelica, Imperatoria, Smyrnum. minores, ut Sisarum, Pimpinella Saxifraga, Sii genera. majore, ut Seseli, Cicuta, Oenanthe, Crithmum. minore, ut Ammi; Apii species, Carvi, Anisum, Pyrethrum.
			Foliis ferulaceis aut fœniculaceis quæ sunt vel semine	
			Foliis lobatis, pinnatis dispositis cæque vel	
			Medio modo se habent, foliis plurifariam divis, cæque vel semine	
			Foliis quid peculiare referentibus, ut Perfoliata, Bupleurum.	
			Semine alis foliaceis cincto donatæ, ut Laserpitium.	
			Semine alâ foliaceâ cincto donatæ, ut Thapsia.	
			Semine villosa seu hispida donatæ, ut Pastinaca tenuifolia, Daucus seu Carota vel Sativa alba, lutea, rubra, vel Sylvestris, vel Cretica.	
			Semine echinato seu aculeato, ut Caulicis major & minor.	
			Semine membranaceo subrotundo compresso idque vel	Foliis ferulaceis, ut Ferula, Panax Asclep. Anthium, Peucedanum. Foliis lobatis, ut Sphondylium, Pastinaca latifolia, Tordylium Foliis intermediis plurifariam divis, ut Oreoselinum, Libanotis nigra, Seseli palustre lactescens.
	Rostratæ semine striato, ut Myrrhis annua, perennis, Cerefolium, Scandix.			
	Testiculatæ, ut Coriandrum.			
	Improprie dictæ, ut Valeriana pappescens, Valerianella, Pimpinella sanguisorba, Filipendula, Barba Capra, Thalictrum.			

CAPUT VII.

De Solano, Hyofcyamo, Papavere, Pulsatillâ, Ranunculo, Aconito, Doronico, Helleboro, Gentianâ, Plantagine, Pyrolâ, Nymphæâ, Aro, Tuffilagine, Lappâ, &c.

SOLANUM, Nachtschatten / Στρογγύλις Græcis, quasi Sulanum, suiibus conferens; Est planta narcosis inducens, id tamen quod universaliter haud verum esse Excell. Ammannus Charact. Plant. p. 149. exemplo tartuffi & capsici, quibus vescimur & baccarum herbæ Paridis vi alexipharmacâ præditarum sistit. Ejus occurrunt varia genera, quæ omnia sunt Herbæ Bacciferæ foliis minus nervosis fructu vel racemoso vel singulari, v. g. in sequentibus speciebus:

Solanum officin. Solatrum vulgare, Trag. Solanum hortense, Matth. Fuch. Dod. Lob. fativum, Tab. Passim in fimetis: foliis magis minusve laciniatis: in arenosis Michelsfeldæ vix palmum excedit. Julio & seq.

Solanum vesicarium, Judenfirschel / Schlutten: Solan. Halicacabum, Trag. Matth. Lob. Halicacabum vulgare, Fuch. Alkekengi officin. Intra mœnia ad D. Albanum: in dumetis circa Brüglingen: & vineis montis Muteti. Junio.

Solanum μελασκόκησος: Solanum hortense nigrum, Trag. Mandragora Theoph. morion, Fuch. Solan. majus, Matth. somniferum, Lob. lethale, Dod. Circa Augustam Rauracorum.

Solanum quadrifolium bacciferum, Einbeer: Aster, sed non Atticus, Trag. Herba Paris, Matth. Dod. Aconitum Pardalianches, Fuch. Solanum tetraphyllum, Lob. item Solanum monococon tetraphyllum Morison. Aconitum salutiferum, Tab. In montis Muteti & Mönchenstein, & Reichenstein umbrosis provenit: & cum primò prodit, folia tria, postmodum quatuor, quandoque quinque habet. Aprili.

Solanum scandens seu Dulcamara, Hirschkraut: Dulcis amara, Trag. Vitis syl. Matth. Dulcamara, Dod. Amara dulcis, Lob. Tab. Hinc inde ad rivulos in pratis: & Michelsfeldæ in aquis. Junio & seq.

Solanifolia Circeæ dicta major: Lappa syl. Trag. Circeæ Lutetiana, Lob. Herba D. Stephani, Tab. In alneto ad Wiesam copiosè: & aliis locis uliginosis, atque cœmiterijis. Solani-

Solanifolia Circaea alpina. In monte Wasserfall.

Magnâ præcautione in horum administratione opus est. Solanum Officinale Saturnina planta est, anodyna, unde vim habet externè applicata ad Erysypelas delendum, item dolorem capitis in febribus ardentibus si capiti alligetur, qualiter & æstus febriles mitigat. Valet & in Cancro exulcerato ad progressum ejus sistendum, si folia in mortario plumbeo tundantur & applicentur. De Solani sylv. furiosi baccar. Infuso & parato etiam inde Syrupò satis grato referunt *Excellent. Hannemannus & Gesnerus*, quòd Dysenteriam feliciter curent, fluxum ejus enormem sistant, dolorem demulceant ac etiam malignitatem in sudorem resolvant. Verùm tutiora medicamenta alii expetentes illud non facile in usum trahunt. Vid. *Excell. D. D. Schrök. in Schol. Miscell. Curios.* Solanum hocce manicum seu Bella donna reperimus prope celebre Monasterium Murense in Helvetia. Vid. *Johan. Marth. Fabri Tract. singularis de Solano hoc sub nomine Strychnomania conscrip.* Si Mercur vit. vel sublimat. addito pulvere scoriar. reg. antim. in aqua solan. & plantag. misceatur, ulcera maligna egregiè sanabuntur.

Solanum vesicarium seu Alkekengi ob succum nitrosum amaricantem diureticum est, & lithontripticum, Icterus curat & coagulationem sanguinis per urinas eliminat. *Forestus* Trochiscos de Halicacabo meritò pro præservativo calculi extollit, & si Opium admixtum sit, in dolorosis hisce urinariis affectibus laudat. Hinc & *Deckerus* ex iis Laudanum urinarium optimum remedium paravit, crispaturam renum convulsivam leniens.

Solanum quadrifolium bacciferum seu *Herba Paris* ut Solanum officinarum insignem vim habet in edomando cancro occulto, dum folia contusa in mortario plumbeo imponuntur. Baccæ tum in Decocto tum cum fuligine in formâ cataplasmatum extus bubones pestilenciales maturant, succusque expressus epiphoras & ophthalmias certò sanat. *D. Etzlerus Isag. Phys. Mag. p. 8.* refert physiognomiam hujus herbæ testari eam pestis tempore, pro amuleto appensam maximè conducere, item hac herbâ & aliis Saturninis cum martialibus junctis Cacomagos discordiam & rixam inter conjugatos excitare; Saturnus enim spiritualis & antipathicus Veneris hostis est, Venus autem amori præest, quare Saturnina Martialibus juncta conjuges spiritualiter erga se invicem intoxicant. Talibus Saturninis herbis Judæos Anno 1322 in totâ Galliâ fontes intoxicasse refert, *cit. Etzlerus*, addito sanguine humano ut facilius venenum eorum in corporis penetralia se insinuet. Legatur *D. Salom. doctâ Præfatio in Bibliothec. Chym. Parisiis edita.*

Dulcamara serum hydropicorum potenter movet & eliminat & extus juxta *Sebizium* imposita mammarum tumores duros emollit. Huc & spectat

spectat vel ex voce Germanicâ Mirabilis Peruviana *Chnctzerhesen* ob florum varietatem dicta, cujus radix Jalappam omnino imitatur, ut credibile sit unam eandemque plantam esse.

HYOSCYAMUS, *Bilsenfrant*: *Vulgaris* vel *niger* dicitur *Faba fusilla* vel *porcina*, quod apri ejus pastu convellantur & resolvantur præsentî mortis periculo, nisi aqua copiosa statim foris ac intus se proluerint, item Altercum, quod sumptus mentem alterando altercari faciat, ut ex radicibus per errorem comestis observavit *D. Schultzius Dec. I. Miscell. Cur. Ann. IV. p. 134.* Odorem habet sulphureum, gravem, narcoticum ferè ad instar *Mandragora* sensus turbantem, hinc Radix & Semen addita gargarisnatis dolorem dentium sedant, certo experimento. *Saporem* ad sensum quidem refrigerantem ut & emollientem sed stupefacientem habet acrimoniam mitigantem, parum oleosum, unde & visciditas quædam circa flores reperitur. *Internus* ejus usus noxius est: *Exhibetur* tamen ad hæmoptysin curandam, si juxta *Etmüllerum* semen misceatur *Conserva rosar. rubr.* & addatur *sem. papav. alb. Corall. rubr. Terr. sigill.* *Externus* usus in tumoribus calidis in *Veneficiis* (si fumus toto corpore excipiat teste *D. Hünervolf. in Ann. IX. Misc. Cur. Ann. IV. pag. 167. Eph.*) in Gangrænâ ex hydrope (si cum *Solan. fl. sambuc. sem. psyll. lini, sænogræc. & sperm. ranar.* coquatur) in *Podagrâ*, in *Odontalgia*, præcipuè à vermibus exortâ si aut suffitus instituatut vel in lacte coctus applicetur, qualiter & stomacho dolenti & colicæ medetur. Paratur inde *Oleum* per expressionem, quod temporibus illicitum somniferum est. *Emplastrum* exinde fieri anodynum diximus in *Select. Remed. è III. Regn.* ex succo nimirum foliorum & oleo seminis expresso cum cerâ & terebinthinâ subacto egregium dat emolliens pro tumoribus duris. Crescit ubique in sabulosis, Julio floret. *Estque*

Hyoscyamus vulgaris vel *niger*: *Hyoscyamus*, *Matth. niger*, *Dod. Lob. flavus*, *Fuch. Hyosc. 2.* *Galenî*, *Trag. primus*, *Tab.* Estque herba flore monopetalo 5, incisuris veluti in totidem petala diviso, vasculo bicapsulari, operculo tecto cylindræo, duro 5, apicibus pungentibus armato, pronâ parte convexo, semina nunc nigra nunc subrufa nunc alba habente. In fimetis extra portam *S. Johannis* copiosè: & *Michelfeldæ* ad casus.

PAPAVER SYLVESTRE & ERRATICUM, *Wilder Maasfaamen* / *Kornrosen*: *Papaveris* nomen à papâ (vulgò pappâ) puerorum cibo nomen habet, quibus olim indebatur, prout & *Gassendus* refert se quosdam novisse, qui semen papaveris albi in sanitatis usum compinsabant panibus, & *D. Mathioli* testatur gentes Alpinas in Italia eo in placentulis misto vesci;

Erraticum

Erraticum verò *rhœas* dicitur à *flu*, fluo, eò quòd flos statim defluat, citò tamen rursus alii enascantur, ut de illo meminimus, quod singulis manè nos quamplurimos protrusit in *Regn. Veget. P. I.* Notæ Papaverum autem sunt florum petala ampla, fugacia, quibus succedunt capita coronâ stellatâ tecta, pro cujus radiorum numero totidem intus seminum innumerorum rugosorum cernuntur cellulæ; Folia sunt vel majora integra, ut in Papavere sativo, vel dissecta minora flore aut majore, ut in Papavere rhœade vel minore & in nonnullis speciebus capitulis hispida, ut in Argemonis dictis mox sequentibus. *Rajus* pro Papavere siliquoso habet Papaver corniculatum, verùm ex attentâ illius consideratione ut in horto Pharmacopolæ Lugdunensis & nostro crevit, non pro Papavere sed Chelidonio potius, ceu cujus folia omnino habet, censeari meretur. Papavera autem succo lacteo amaro nauseoso scatent, qui sapor à Sulphure narcotico seu particulis luciditatem spiritûs vitalis obnubilantibus tenuitatemque ejus & mobilitatem inviscantibus & subjugantibus dependet, quod tamen longè mitius est in Rhœade. Signatura capitum eorum capitis morbis prodesse ea arguit, prout & ille Romanus capitum horum dissectione in horto alteri adstanti innuebat ut Capita seu Primates neci daret, nimirum ob vim sistendi motus spirituum iisque velut lora & funes injiciendi soporem conciliant, & sensum doloris auferunt, humores acres inde temperant, adeò ut sint usûs eximii in diarrhœâ, dysenteria, catarrhis, tussi, &c. id quod maximè præstat Opium in Turciâ ex dissectione leni Papaveris sativi, postquam capita produxit, collectum, de cujus Vi diximus in *select.* *Remed. è tripl. Regn.* Cautè illud non minus ac semen Papaveris albi in morbis acutis dandum est, quia vim spirituum sequestrativam impedit, adeoque materiæ peccantis separationem & sanguinis depurationem sistit, prout aliàs illud in potu datum fluxus alvi & mulierum sistit, & radix cum melle rosaceo data Incontinentiam Urinæ curat: Flores Papaveris rhœadis quadrifolii colore saturatione rubro conspicui signaturâ quoque monstrant eos igneam spirituum fervorem compescere posse, maximè quia odorem nonnihil virosam unâ spirant, hinc namque refrigerationis effectum de se edunt, somnum conciliant, doloresque & Inflammationes tam externas quàm internas sanant, quare specificum sunt in Pleuro-Peripneumoniâ, v. g. in seq. Pulvere Quercetan. Pharm. dogm pag 307. R. Pulv. flor. papav. rhœad. Corall. rubr. ʒj. Sal. prunell. ʒij. Ocul. cancr. ʒj. Sacchar. viol. ʒij. misc. F. Pulv. Dos. ʒij. superbibendo Aq. fl. papav. rhœad. Vel fiat Mixtura cum Aq. & Syrup. fl. papav. errat. additis spirituosus volatilibus spir. C. C. sal. armon. Mand. luc. pisc. sang. hirc. ppt. Ras. dent. apr. Eleganter verò docet D. Hulse Aquam ejus destillatam colore phœniceo tingere, quatenus cum aqua inter destillandum in vas recipiens incipit defluere, sublato

M

Alem-

Alembici capitello in ejus rostrum florum manipulus immittitur, qui ob humorem roridum rostri lateribus adhærescentes ibidem manebunt, si verò reponatur dein capitellum, aqua destillata elegantem Rubini colorem contrahet; Et hoc modo etiam aliæ Aquæ destillatæ cum floribus tingi poterunt. Suntque

Papaver erraticum majus: *poias*, Diosc. Theoph. Plin. Papaver errat. Matth. Dod. Tab. erraticum 1. Fuch. Rhœas vel flore caduco phœniceo, Lob.

Papaver erraticum minus: Papaver erraticum alterum, Fuch. Dod. erraticum minus, Tab. Argemone exigua & 2. Trag. Utrumque inter fegetes passim.

Papaver spontaneum sylvestre seu vulgare.

ANEMONE, *Anemōnisi / dōni & dōnūs*, quoddam flos tantum vento flante aperitur; ceu Ovidius in Metamorph.

- - - brevis est tamen usus in illis:

Namque malè hærentem & nimiam levitate caducum

Excuriunt iidem, qui perflant omnia, venti.

est autem herba flore pentapetalo, foliis ferè ranunculi, unde & Ammanno est potius ranunc. nemorosus flore majore vel ranunculus phragmites. Estque vel

Anemone nemorosa, *Wiß oder Stecht-roht Waldhänlein*: Ranunculus candidus, Trag. quarta species, Fuch. Anemone 5. Dod. Ranunculus nemorosus, Lob. Tab. Flore est candido, aut ex purpura rubente, modò intensiore colore, subcæruleo, carneo, roseo. Passim in sylvis, ut in nemore Wilensia ad Novam domum, & alneto ad Wieselam.

Anemone alpina alba minor. In Helvetiâ & Austriâ.

Suntque Partium tenuium, saporis acris, instar ranunculorum ingrati, herbaei: hinc attrahunt phlegmata & mundificant, spiritum incitant pro variâ ejus pro varietate subjectorum constitutione, id quod & de aliis plantis est intelligendum, prout inquit *Helmontius Imago Ferm. §. 26. p. m. 72. Unus panis ab homine, cane, equo, vaccâ, ave, pisce, adeoque genere distinctus, conteritur totid. m. fermentus specificus ac acidus. Clusius bene notat Species hortenses non minus variare ac Tulipas aut Irides.*

ARGEMONE, *Rohre Chamillen*: Sic dicta, quod *degru* & nubeculas oculorum tollat. Convenit juxta *Ammannum* in multis cum papavere præcipuè sylvestri, dum succum fundit lacteum & florem gerit tetrapetalum, cui succedit siliqua multicapsularis cum operculo radiato.

Argemone alpina lutea, *Wisswurz*. In monte Sneberg Austriæ quâ parte ex pago ejusdem nominis ascenditur reperitur, item in montibus Sneberg & Vallesianorum Gletscheris,

PUL.

PULSATILLA, Ruchschell / Wetzburg: Est genus anemones, & hinc etiam propè ranunculos disponenda; Extra dubium enim est, ait doctè *Excell. Rivinus* in magnifico opere *Introduct. scilicet gener. in Rem Herbar. p. m. 30.* Plantam cognosci à partibus suis (vide supra *Cap. I.*) & quidem non aptius quàm si primùm flores, dein semina, tandemque folia, radices & si quæ sunt alia examinentur probè, videlicet ex inspectione florum apparet. illicò ad quem ordinem, h. e. summum genus pertineat hæc vel illa planta; ex inspectione fructuum addiscimus genus cuique proximum: ex inspectione foliorum, radicem, &c. differentiam specificam. Quid verò Pulsatilla ad Anemones sit referenda, patet conspicuè ex Pulsatilla polyanthe violaceâ Anemones folio Breynii quam Monspeli in horto *D. Magnol* cum *D. Sloane Anglo* vidi. Vocatur & aliàs *Herba Venti*; quòd seminum tremuli pappi levissimo flatu huc & illuc agentur *Junio & Julio.* *Species* sunt plantæ hexapetalæ, juxta *Ammannum*, cujus flori deciduo succedunt plurima semina simul juncta versus summum caulis fastigium, à quorum lingulis villosa castaries sive corona incanescens profilit. Estque in nostris oris & Helvetiâ

Pulsatilla folio crassiflore & majore flore: *Herba venti*, *Trag.* *Pulsatilla*, *Matth. Dod. Tab. vulgaris*, *Lob. Anemone syl. Fuch. In monte Crenzach primo Vere.*

Pulsatilla folio tenuius inciso & flore minore, sive palustris: in *Prod. primo loco* descripta. In *pratis Michelsfeldæ.*

Pulsatilla apii folio vernalis flore majore & minore.

Pulsatilla flore albo seu anemone alpina *Gesneri* in *Descript. montis Fracti.*

Pulsatilla lutea alpina hispidior.

Pulsatilla alpina flore acaulo minore non descripta. In *monte Fracto* omnes reperiuntur.

Temperata Radix est, acris tamen, calida & sicca, Venenis & pesti resistit & *Alexipharmaca* censetur, dum partibus suis tenuibus & mobilibus sudorem elicit.

RANUNCULUS, Hanenfuss: Ranunculorum nota characteristicam non est vis caustica. sed quòd habeant florem ex quinque foliolis conflatum quem sequitur capitulum compactum ex seminibus compressis & acutis, imò hæc nota per omnia in omnibus respondet. Quoad folia verò apio similis planta est, *Ranunculus* quæ dicta, quòd *ranarum* more humidis limitibus & opacis marginibus lætetur. Ob *acerrimum* saporem cum siccitate junctum, linguam urendo mordicat, hinc *vesicatorium* est & partes cum dolore

exulcerat, id quod præprimis de Ranunculo nemoroso laudat *Exc. D. Jac. Wolfius Dec. II. Ann. VIII. Misc. Curios. p. 352.* dum non solum recens leviter tulus, verum etiam quovis anno collectus aridus asservatus & postea incisus vel leviter contritus & madefactus Spiritu Vini magnitudine grossi ope fasciolarum loco carnosio applicatur, sic enim in Odontalgia brachio è diretto lateri oris affecti impositus certissimè conducit, & Gravidas hoc modo detentas præ Cantharidibus tutius solatur: Ob eandem causticam Vim curat & clavos pedis & verrucas, si *radix & folia* contusa supponantur, verum cautè sic adhibenda, quia habent igneam qualitatem & causticam vi Spiritus in motum furiosum concitant & fibras nimis divellunt, ut etiam lipothymia & gangræna ingruat, de quo vid. *D. Muralti Obs. Chirurg. præcipuè illam de Clavo pedis mortem inde inducente à nobis insertam.* Intus Infusum ejus in Ictero laudari à *Gabelkrofero in D. Muralti Hippocrate Helvet. diximus.* *Prosperi Alpini* arcanum fuisse in scabie succum foliorum Ranunculi tenuifolii expressum & cum adipe illitum refert *Welsch. in Medic. Sect. III. §. XXVII.* Fuit, ait *Idem §. LXXVII.* qui nobis Patavii dejeravit in Ranunculo nemoroso fl. albo sibi vim narcoticam cognitam & expertam esse, quâ febres etiam diaphoresi perlanet; unde & tanto minus Ranunculi usum internè reformidat *Welschius*, quòd & allia & alia caustica intus affumantur. *Species* sunt plurimæ in nostra patria, quòd primum etiam refertur

Adonis sylv. flore pallido foliis longioribus. Anemone agrestis Trag. Adonis fl. echino 2. & 3. inter segetes. Adonium lut. Tab. In arvis ante portam S. Albani inter fruges. Majo. Mentionem ejus facit *Ovid. X. Metam.*

Ranunculus nemorosus luteus, Gelbe Waldhänlein: & Lob. Tab. Ranunc. sylv. alterum genus, Trag. 4. species lutea, Fuch. Anemone 6. Dod. In nemore circa Novam domum & alneto prope Wieselam. Martio & Apr.

Ranunculus nemorosus vel sylvaticus folio rotundo, Wilder gold. gelber Hanensfuß: Ranunculus dulcis, Trag. Ranunculi 1. species, Fuch. auricomus, Lob. Ranunc. dulcis nemorum, Tab. In dumetis & sylvis humidioribus ad Wieselam, Novam domum, & alibi.

Ranunculus nemorosus Muscatellina dictus: Aristolochiæ rotundæ concavæ similis, Trag. Moschatella, Cordo. Ranunc. minimus Septentrionalium herbido muscoso flore, Lob. Fumaria bulbosa tuberosa minima, Tab. In dumetis ad Novam domum copiosè, & versus Riehen.

Ranunculus pratensis erectus acris, Brennender Mattenhanensfuß: Ranunc. luteus, Trag. pratensis surrectis cauliculis, Lob. Ranunc. hortensis 2. Dod. sylv. & 2. Tab. In pratis humidis: sic in pratis circa patibulum Novæ domus foliis in umbilico maculatis, & hic, Ranunc. altera species maculis notata, Trago. Majo.

Ranunculus pratensis repens hirsutus, Süßer haarichter Hanensfuß: Ranun-

Ranunculus pratensis reptante cauliculo, Lob. Ranunc. hortensis 1. Dod. vinealis, seu dulcis 6. Tab. Passim in pratis aliquando in agris & vineis Majo.

Ranunculus pratensis radice verticilli modo rotundâ, Kleiner Hanensfuß / St. Antonis-Nüßlein: Ranunc. exiguus & 1. Trag. 5. Matth. minor, Fuch. Tab. bulbosus, Lob. tuberosus, Dod. In pratis & cœmiteriis, in saxosis vix duarum, triumve unciarum reperitur. Majo & Junio.

Ranunculus pratensis radice verticilli modo rotundâ flore pleno acaulos. Non descripta est hæc planta. Excell. D. D. Muraltus reperit circa oppidum Liechthal prope Basileam.

Ranunculus arvensis echinatus: Ran. hortensis altera species, Fuch. fyl. 3. Dod. arvorum, Lob. arvensis, Tab. Inter segetes.

Ranunculus palustris Apii folio lævis, Wasserhanensfuß: Apium aquaticum, Trag. Ran. 1. Matth. aquaticus, Fuch. Ran. palustris rotundiore folio, Lob. palustris, Tab. In humidis Michelfeldæ. Majo & seq.

Ranunculus longifolius palustris major, Langer Wasserhanensfuß: Lingua Plinii, Lugd. Ranunc. lanceolatus major, Tab. In paludibus Michelfeldensibus. Junio.

Ranunculus palustris serratus: Flammula ranunculus folio serrato, Dod. Ranunc. aquaticus angustifolius serratus, Lob. Ranunc. lanceatus serratus, Tab. In alneto & Michelfeldæ in pratis. Julio.

Ranunculus montanus foliis plantaginis. In alpihus Helveticis & Pyrenæis.

Ranunculus hirsutus altior.

Ranunculus aconiti folio flore albo majori.

Ranunculus aconiti flore globoso.

Ranunculus alpinus humilis rotundifolius flore majore. Omnes in monte Fracto, Schelenino & Crispalto proveniunt.

Ranunculus montanus subhirsutus latifolius. In humidis montis Muteti.

Ranunculus nemorosus Thalictri folio. In monte Fracto prope Casam quæ dicitur die Nostocker Alp.

NAPELLUS, Eisenhirslein: Napellus planta est foliis quinis ex unius pediculi apice prodeuntibus, pentaphylli modo, iisque anteriori parte divisis, & averfa subalbicantibus: caulem edit bicubitalem, subrubentem, fragilem, striatumque, in cujus fastigio flores spicati purpurei post expansionem lamii flores æmulantes. Hos sequuntur corniculatæ filiquulæ, sursum spectantes, ternæ ex uno tantum pediculo exorientes, in quibus semen concluditur nigrum, ac minutum. Radice nititur turbinata, vulgaris rapunculi modo, subnigricanteque, à qua numerosæ oriuntur

M 3

fibræ

fibræ aded invicem contextæ, ut retis speciem referant. Nascitur in monte Crispalto ubi eam reperit *Exc. Wepferus*. Excalfacit cum acrimoniâ causticâ: est enim tota planta pernecabilis admodum ob sal volatile acerrimum (quo dempto vis ejus roborandi ut in helleboro & aliis obtineri poterit) sed radix cæteris partibus atrocior, aded ut manu aliquandiu retenta. quousque concalescat, tenentem perimat. Quin etiam pastores necatos se scire refert *Mathiolus*, qui assandis aviculis, Napelli caule pro veru temere usi sunt. Napelli vis, inquit, in necandis hominibus aded immanis, sævaque existit, ut nullis ferè antidotis occurrì possit, nisi quàm primùm, & statim succurratur, quod tamen Aconitum sumentibus non evenit. Hujus immanitatem se vidisse *Mathiolus* refert Romæ anno à Christo nato 1524. mense Novembri in Capitolio, Clementis VII. Pont. max. anno primo. Nam cum decrevisset experiri olei cujusdam præstantissimi vires, quod *Gregorius Caravita Bononiensis Chirurgus* tunc Præceptor ejus, contra deleteria medicamenta, & venenosorum animalium quorumcunque morsus paraverat, jussit Pontifex venenum dari duobus latronibus, quos leges damnaverant, quo suorum facinorum pœnas luerent, laqueo vitam finire, ut in iis olei hujus experimentum fieret. Horum alterum, qui plurimum Napelli sumperat, dulcissimi panibus commistum, Pontificii medici statim oleo inungendum præbent, qui post tertium diem sæpius oleo perunctus evasit incolumis: quanquam non sine magna formidabilium symptomatum accessione. Alterum verò, cui longè minus venenati panis exhibuerant, oleo inungi vetant, ut assumpti veneni effectum, savitiamque cernerent. Id quod illis rei exitus facilè comprobavit: quandoquidem paucis post horis obiit infelix, iis omnibus incommodis, cruciatibus, & symptomatibus correptus, quæ ab epoto Napello provenire scribit *Avicenna*. Vidit id etiam Pragæ Metropoli Regni Bohemiæ, Anno 1561. Mense Decembri in Latrone quodam suspendio damnato, cui Napelli radix à carnifice data est drachmæ pondere rhodosaccharo excepta, Cæsareis Medicis præsentibus, ut antidoti famosi cujusdam vires exploraretur, an contra Napellum id præstaret, quod antea in altero damnato, qui Arsenici drachmas duas ebibit, efficacissimè præstiterat. Lubens itaque voravit ille lethiferum Napelli pharmacum, utpote qui non solum sibi conducibilis censèbat, veneno in carcere necari, quàm laqueo publicè in patibulo suspendi, sed quod etiam speraret se à Medicis servari posse. Interim transacta jam sesquialtera hora, cum nihil symptomatis appareret, verebamur omnes, ne fortasse in Bohemia algidæ regionis causa, Napellus venenosus nasceretur, aut quòd ipsa radix succo destituta, ob editos jam caules, flores & semen, nihil operaretur. Quo factum est,

ut alte-

ut alterum illi pharmacum propinatum sit, ex ejusdem Napelli caule, fo-
 liis, floribus, & semine paratum. At ibidem duabus adhuc horis Me-
 dicis bene observantibus, misero illi mali prorsus nihil accessit. Reduci-
 tur ille ad carceres, abeunt cæteri, & eum soli totum committitur nego-
 tium. Hora transacta carceris custos me admonet, illum jam ægrotare. Ego,
 ait ille, statim adsum, audioque ipsum de universi corporis lassitudine ul-
 cerosâ, imbecillitate magnâ, & cordis gravedine conqueri: tunc itaque
 quamvis audacter satis loqueretur, nullo sanè mentis incommodo, & vi-
 didis me intueretur oculis, cum tamen frontem inspicerem frigido sudo-
 re madentem, & arterias jam ferè obdormiscere, antidotum propinari ju-
 beo, quo epoto illico inversis oculis, atque ore in latus distracto, capite-
 que in scapulas rigente, ingenti admodum animi deliquio correptus est.
 Itaque totus collapsus decidisset in terram, nisi à carceris custode retentus
 esset. Jubeo interim cum vino irrorari faciem, & anterioribus capillis
 excuti. Quo ingenio statim revixit, emissis interim per sedem excremen-
 tis. Posthac jubeo illum jacere super straminibus ibi ad hoc paratis, ut
 quid inde sequeretur, animadverterem. Ille verò de frigore conquerens,
 paulò post putrida, biliosa, & livida quædam vomitione rejecit, quâ se non
 parum adjutum fatebatur. Interim se ad sinistrum convertit latus, ac si
 dormire vellet. Prohibeo ne dormiat. Dum hæc aguntur, nullo alio
 exorto symptomate, tandem obmutuit, & obiit simul, livida facie ac si la-
 queo suspensus. Hæc *Marbholus*. Vid. *Excell. DN. Doct. Wepfer. Cicut. Aquat.*
 Huc spectat

ACONITUM, *Wolffswurzel*, *Marienkappen*. Quoniam in nudis cau-
 libus, quas *aconas* nominant, nascatur, dictum, planta itidem *venenata*, unde
Aconita sumuntur pro venenis simpliciter, ut: *Miscet aconita noverca*, Virg.
 Et fertur de Calpurneo, quod Romæ succo genitalibus affricto liquore
 Mulieres interfecerit, ut sic dितelceret. *Ranunculo* affine est, divisum enim
 in partes folia possidet, *colorem* obscurè virentem supra infra albicantem
 habentia, *flores* ejus è flavo virentes in spicâ positi sunt, vel ut *Ammannus*
 loquitur *initio Canon*. *Aconitum* habet florem cucullatum, quo deciduo
 prodeunt siliquæ membranaceæ quaternæ, quinæ, trinæ, (unica etiam in-
 terdum pro *aconiti* genere) multa angulosa, subrotunda, aspera, rugosa,
 minuta semina nigri vel rufi coloris continent. Species sunt

Aconitum lycoctonum albis pallidive floribus: *Aconit. sextum*,
Cam. an Acon. 6. Matth. Lugd. Tab. In montis Muteti umbrosis humidis.

Aconitum lycoctonum luteum. In monte Lunæ supra thermas
Fabarias.

Aconitum cæruleum, seu *Napellus primus*. In monte Wasserfall
 copiosè provenit. *Welschius* in horto suo prope eum conserit *Antiphtho-*
 ram

ram figurâ foliorum & florum similem dictam, verum magis humilem & subviridulo obsoleto colore, unde magis hypophthora dicitur.

Aconitum racemosum: an Actæa Plinii? German. *Christoffelwurß*/Christophoriana, Dod. Lob. Tab. Herba flore perfecto simplici baccifera foliis minus nervosis fructu racemoso per maturitatem nigro foliis Imperatoris accedentibus, facultate venenosâ. *Rajus Meth. Plant.* p.107. Unde & *Ammanno* non est aconitum, sed Solanum ramosum & racemosum bacciferum non scandens. In monte Muteto, Majo, Junio.

Radix aconiti pulverisata & oleo commixta pulices necat, decoctio radicum idem præstat; intra corpus usurpari non debet, quia id pro more venenorum Saturninorum plumbeo colore scædat, qui color Saturninus etiam in Spleneticis dictis apparet: animi deliquium etiam inducit ob spiritus vitales solares obnubilatos. Circa Autumnum & antea floret.

HELLEBORUS, *Meßwurß*: Nomen *μαγνὸν τὸ ἐκ τῆς ἡβραίων*, quod esu perimat, Dioscoridis est Melampodium à Melampode Pastore, qui eo iumenta & oves purgaverit & sanaverit. In montibus provenit. Majo & Julio floret. Estque

Helleborus niger scætidus: Helleboraster flore viridi, qui *Ammanno* non minus ac albus & niger vulg. aconitum est: *Rajus* autem refert inter herbas flore imperfecto monospermas semine triquetro hexaphyllis foliis: Est Elleborus niger syl. ad Iterinus Trag. Fuch. Veratrum nigrum; Dod. Sesamoides magnum, Cordi, Lob. Helleboraster maximus, Lob. Tab. Passim in dumetis circa Birsam & Wiesam.

Helleborus albus *Gesn.* Copiosè reperitur in monte Nello propè Stockhornium, hinc dicitur der *Meßsen* & *Meßwurß*.

Helleborus saniculæ facie major. In monte Fracto.

Helleborus saniculæ facie minor. In Alpibus scilicet monte Fracto, Spiegel Rhætorum & Pyrenæis.

Ex his Helleborus albus radice sua multis capillamentis intricata, ut eleganter *Excell. DN. Doct. Muralis in Miscell. Cur. Dec. II. Ann. II. p. 241.* habet, est igneo sapore, gulam contrahit instar laquei, os cum calore exiccat, hinc violenter purgat per superiora, aliquantulum etiam per inferiora fibris enim nerveis & membranis septicâ suâ & erodente qualitate tam infensus est, ut spiritus in iis contremiscant, stringant & in motus spasticos cieant: Cautè tamen usurpatus Melancholicis prodest, si probè correctus (not. Correctio fit, dum prius jure coquitur) in infusione hauriatur, hinc *Vinum Helleboratum* etiam ex Helleboro nigro, qui Januario & Februario floret, in morbis chronicis utiliter movet vomitum, & si hauriatur, conjunctum

junctum cum aliis laxantibus alvum sollicitat; *corrigitur* ejus perniciēs cum *semine anisi, cydoniorum, aceto & granatorum succo*, ut inviscantibus & figentibus ejus acrimoniam volatilem. Sed de hoc alibi. De Pomo helleborato & Essentia hellebori diximus in *Miscell. Curios. Dec. II.* aliudque specificum Melampodii non purgans pro sanguine depurando & tergendo sistit *Welschius Hecatoft. II. 20. pag. m. II.* qui & in *Mictomim. §. LXXV.* refert Abbatem quendam Dæmone vexatis Infusum *helleb. alb. ʒj. Cinam. ʒß. in Vini alb. ʒiiij.* addito *par. sacchar.* præbuisse, ut exorcismo ne quidem opus fuerit, quo in cæteris urebatur. Vid. & *Erzlerus Isag. Phys. Mag. p. 14.* ubi refert, quod si Folia recto tempore, Saturno nimirum exaltato benevolōq; Jovis & Lunæ radio illustrato colligantur & in aëre absq; sole exiccantur & cum sacchari quantitate sufficiente fiat pulvis, optimum esse senectutis defensivum, quo Veteres Philosophos usos fuisse *Theophrastus* testatur. Saturnina scilicet planta est, juxta *cit. Erzlerum,* & proin morbis cunctis Saturninis validè resistens: Hujus ope, ait melancholicum Dæmoniacum restitui, qui Diabolum præsentem eumque secum abducere volentem somniabat: æthereâ item pollet vi in Epilepsiâ, Apoplexiâ & Hydropisi, hujus enim usu plurimos hydropicos tumore etiam pectus jam occupante intra paucos dies aliis pharmacis concurrentibus divinâ gratiâ curavi. Hactenus *Erzlerus.* Paratur & ex eo expertissimum remedium ad Asthma Oxymel helleboratum: Extus ex helleboro albo habetur Secretum *Helmontii in scabie: ʒj. Hellebor. alb. subtil. pulverif. Sulph. vulg. ʒi. ʒß.* subigatur cum *Oleo Laurin. ʒx. F. Ung.*

HELLEBORINE, Frauenstüße: Helleboro similis est, seu parvi hellebori species siliquis donata aconito simillimis; radice est fibrosâ, foliis nervosis: ab Orchide differt, cui quoad flores & vascula seminalia similis, flores habens stellatos acrem gustum habet, & obinde deobstruit & à viscositatibus glandulas expedit, si cum *sol. scabios. chamadr. agrimon. cicher. capill. ven. Cort. rad. cappar.* & radicibus aperientibus in aceto maceratis prius &c. decoquatur, qualiter in Hydrope Anasarca utilissimum est. In umbrosis montibus & Alpibus crescit. Ubi norandum, Plantas saturninas omnes loca amara umbrosa, sordida & inculta & Septentrionem versus inclinantia amare. Species autem sunt Plantæ seu herbæ flore hexapetalo tricapsulares, semine minutissimo pulvisculi instar, radicibus fibrosis. Estque

Helleborine latifolia montana, Breitblat / Wild Nieskraut mit Purperblumen: Satyrium 8. Trag. Helleborine sive Epipactis recentiorum, Lob. Helleborine, Dod. prima, Tab, In monte Muteto,

N

Helle.

Helleborine altera atrorubente flore : Alisma botryoides seu racemofum. Thal. In Muteto.

Helleborine angustifolia palustris sive pratensis, Wild Nieskraut : Elleborine 2. Clus. In pratis paludosis Michelsfeldæ. Junio.

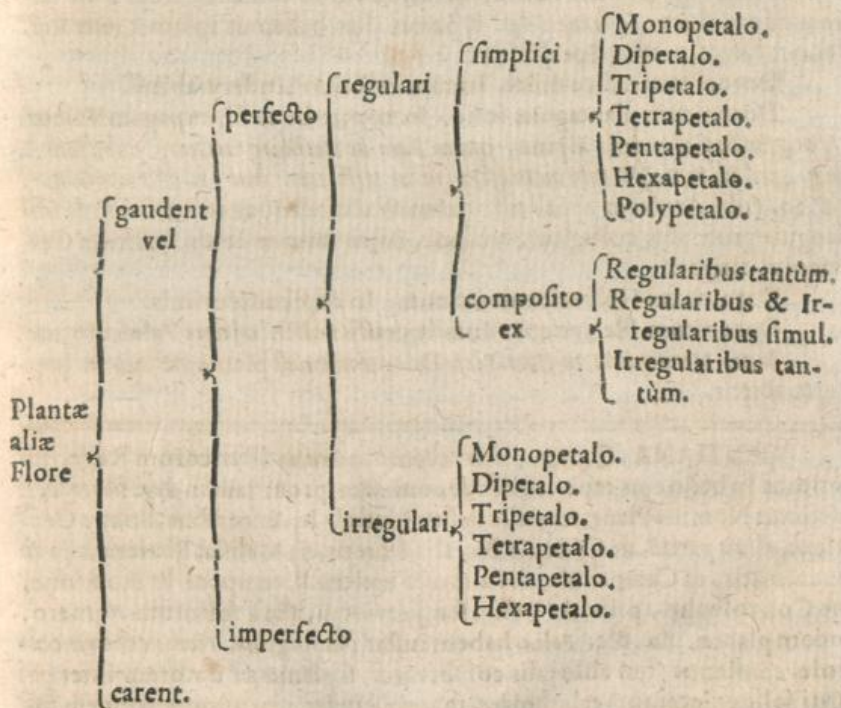
Helleborine flore albo, vel Damasonium montanum latifolium : Helleb albo flore, Tab. In montosis Mönchenstein, & nemore Alswielensi. Junio.

Helleborine montana angustifolia purpurascens : Damasonium tenuifolium, Cord. Helleb. angustifolia, Tab. In monte Muteto, & versus Mönchenstein. Junio.

Helleborine flore rotundo seu Calceolus Mariæ. In monte Hutliaco circa Tigurum.

DORONICUM, Gensfenwurzel : Ita dicitur, quod Rupicaprae montes ascendentes eo vescantur, id quia impunè ab iis fit, ac etiam Homines absque noxâ eam devorant, meritò è Venenorum numero, inter quem Matthiolus illud retulit, eximitur ; Hinc nos utiliter id præscriptimus in Vertigine pro roborando capite, blando enim & dulci succo temperatoque succo optimè acrimoniam humorum spiritus animales turbantem corrigit, cujus ratione etiam intus in Cancro eam utilissimè brutis non saltem sed & hominibus exhibitam fuisse novi. Fertur Funambulos pulverem inde parare contra vertiginem, quam scil. ipsæ rupicaprae comestione hujus radices dum altissimas rupes scandunt, evitant. Quia verò fibris suis instructa est hæc radix, comestione in Ventriculo paulatim conglobantur in globum nigricantem Ægagropila dictum, cujus virtus certè mirabilis est, quantum enim robur militibus suis conciliarit Dux Rohanensis in bello contra Hispanos norunt, & narrant adhuc Rhæti. Qui verò prolixius quæstionem num Doronicum ex genere Aconitorum sit, enodatam cupit, videat Exc. D. D. Muraltum in Misc. Curios. Dec. II. Ann II. p. 243 Valet nimirum hac in re etiam Plantarum ad certas suas classes reductio & quid præprimis hoc in negotio considerandum sit, debita attentio, sic enim quidam Doronicum ad aconita referunt, non secus ac alii Caltham palustrem quoque Pœoniam, Aquilegiam, Calcatrippam species aconiti faciunt: eò quod fructus eorum quodammodo convenient, & delapsis aut saltem neglectis floribus hæc herbæ spectantur, ut bene notat Excell. Rivin. in Introduct. ad Rem Herbar. p. 27. Quare ut Botanophilus certior fiat de inveniendo Plantarum summo genere vel quæ statio herbæ sit attribuenda, laudatus Rivinus ante omnia considerandum esse monet, an & qualis flos in eâ deprehendatur. Si nullus unquam flos appareat pertinebit planta ad classem earum, quæ flore omnino carent, ut fungi, tubera, &c. Si verò flos adest,

adest, videndum de qualitate seu structurâ ejus, utrum perfectus an imperfectus & obscurus saltem reperiatur, quæ enim non nisi analogum quid floris perfecti ferunt, ut *Gramina, Frumenta, Atriplex, Filix, &c.* proximi sunt iis, quæ flore carent, itaque proximè ad præcedentia locanda, Ubi verò perfectis floribus occurrit Planta, Figura attendenda juxta *Joach. Jungium, D. Aug. Quirin. Rivinum*, an ea sit *regularis* seu *informis* & quasi tornatilis figuræ, ut si circulus describeretur, è floris centro seu umbilico, harmonicè conspirent omnia: an verò è contrariò flos sit à *regulari figura plus minus declinans*, indeque vel magis difformis aut irregularis. Regularium sunt plurimi nempe simplicis vel compositi, ut ex Tabulâ generali sequenti Rivinianâ constat: Nimirum

Jam verò si *Doronicum* attentè considerabimus floresque ejus inspiciamus, patebit illud esse ex *Plantis compositis, ex regularibus & irregularibus simul*, quæ communiter dicuntur *disco radiato*, vid. *discum* constituunt flosculi *monopetali regulares*, *radius monopetali irregulares*, quamvis enim obiter intuentibus idem videatur *radius cum polypetalis*,

tamen non saltem & margine diviso, sed & maximè & stylo excrecente
fatis patet flosculos esse & integros & irregulares, qui radium formant,
qualis generis est non saltem Doronicum sed & *Helenium, Flos Solis, Calen-
dula, Bellis, Chamomilla, &c.* Quare & juxta Astrologicam Plantarum Di-
visionem non absurdum foret statuere, Doronicum esse plantam solarem
salubremque etiam exinde esse ejus usum; sic namque & *Clariff. D. Olaus
Rudbeck Upsal. Succ. in Dissert. de Plant. fundamentali notitia p. 49.* aperte
profitetur, quòd plantæ fructificatione convenientes principiis etiam acti-
vis & virtutibus convenient, prout exemplo plantarum angiopolyper-
marum & verticillatorum *loc. cit.* probat, quamvis aliàs non à Viribus sed
à similitudine & convenientiâ in partibus præcipuis notæ generum cha-
racteristicâ sint desumendæ, ut *Cap. I.* diximus & consentientem non sal-
sem quoad flores & semen sed & partes alias habemus ipsum *Rajum Hist.
Plant. Part. I. p. 676.* Species sunt

Doronicum radice dulci. In monte Regio Underwaldens.

Doronicum plantaginis folio. In monte Lunæ supra pagum Valenz.
Vocatur & *Calendula alpina*, quam *Baro de Hochberg in Georg. Cur. Tom. I.
pag. 421.* ut & *Excell. Februs Præses p. m. in Misc. Cur. Ann. IX & X. Observ. 2.
fol. 24.* (ubi *Arnicam* appellat) in casu ab actu aliisque contusionibus ubi
sanguis grumosus colligitur, laudant, cujus ratione etiam *Jalltraut Ger-
manicè* dicitur.

Doronicum Helveticum incanum. In Alpibus plurimis.

Doronicum Helveticum humile crassis foliis. In jugis Valesianorum.

Juxta *Morisonium in Hort. Bles.* Doronicum est planta stellata in pap-
pum abiens.

GENTIANA, *Entian*: Ab Inventore *Gentio* Illyricorum Rege, qui
primus in bello ejus reperit vires denominata, prout jam in *Reg. Veget. P. I.*
diximus Nomina Plantarum alia desumi, vel ab Inventoribus, ut hæc *Gen-
tiana*, alia à patriâ, ut *Cydonia, &c.* alia à brutis, ut *Melissa, Blattaria*, alia ab
inanimatis, ut *Campanula*, alia à modo crescendi, tempore & duratione,
ut *Convolvulus*, *primula Veris*, *sempervivum*, alia à foliorum numero,
odore plantæ, usu, &c. *Folia* habent instar plantaginis, *Flores* coloris cæ-
rulei constantis (qui aliàs talis conservatur, si plantæ ad umbram inter pa-
pyri folia exiccantur) calathoides, margine in laciniâ aliquot totidem fo-
lia imitantes ple rumque diviso; *semina* glumis inclusa servantur: *Sapor* ra-
dicis amaricat, absynthiacus est, viscosus, penetrans; hinc sale sulphureo
potenter abstergit, calefacit & siccat, acidum austerum mitigat, sudorem
moverit, aperit & attenuat, deobstruit, proinde ejus usus est alexipharmacus,
in peste & venenis, hydropem, colicam & uteri suffocationem tollit &
curat;

curat; Creberrimi usus est in febribus intermittentibus, frigidis & chronicis, in quibus ante paroxysmum ꝑ. felici cum successu adhibetur, adeo ut pro succedaneo China China haberi possit, vel ordinetur unà cum ipsâ, v. gr. ꝑ. Rad. chin. chin. ꝑ. gentian. ꝑ. cichor. ꝑ. Herb. absynth. Mjß. card. ben. cent. min. aa. Mj. misc. ad sacculum lapide onerandum, cui affundatur Mens. j. Vini & dimid. Aquæ, cui etiam admisceri potest Sal. absynth. ꝑ. fl. sal. armoniaci ꝑ. Sic certò & citè febres abiget intermittentes rebelles; Vel taliter; ꝑ. Rad. gentian. chin. chin. aa. ꝑ. Cort. fraxin. ꝑ. Herb. chamadr. absynth. card. bened. aa. Mj. Lap. hematit. prius probè per varias elutriationes cum aquâ ferventi præparati ꝑ. Flor. sal. armon. ꝑ. Macis ꝑ. Incis. insuantur sacculo ex lino. Loco Lapidis Hæmatitis etiam Limatura Chalybis sumi potest, & valebit Insulum maximè ad Tumores ex febre provenientes. Inservit radix sicca dilatandis fistulis & mundificandis, verùm cautè agendum, ne asperitate suâ nimis irriter & inflammationem inducat, præsertim in locis tendinosi, taliter enim vidimus Gangrænâ acceleratam cum subsequente febre lentâ, quam comitabatur tandem mors ipsâ. Consule Fel. Würtz. de Abusib. in Chirurg. Contra scorbutum laudat Rajus seq. remedium; ꝑ. Rad. Gentian. glycyrrhiz. Cinam. Mac. Piper. nigr. aa. ꝑ. Croci ꝑ. Herb. Brittan. ꝑ. pulveris. add. Vini opr. pint. Holland. ꝑ. Acet. fort. ꝑ. Ovor. rec. vitell. tria; macerentur tepidè dein usui reponatur Dosis ꝑ. Laudatur & in Herniâ inveteratâ, Paralyfi, Lue venereâ, &c. Vid. Muntingius. Floret Julio & Augusto, montes & locos incultos inhabitat. Species Gentianæ sunt Herbæ flore monopetalo erecto cavo & oblongo margine in plures lacinias diviso fructu oblongo bivalvi. Suntque

Gentiana major lutea: Gentianæ 1. species, Trag. Gentiana, Matth. Fuch. Dod. major, Lob. In monte Wasserfall.

Gentiana cruciata, Creuzwurz: Cruciata, Trag. Fuch. Dod. Gentiana minor, Matth. Lob. Tab. In pratis aridis & locis saxosis herbis montis Creutzach & sylvâ Hünigen. Julio.

Gentiana autumnalis ramosa: Gentiana 7. Tab. In pratis montis Muteti, sylvâ Hünigen copiosè.

Gentiana angustifolia autumnalis, Blauer Herbsthimelstengel: Pneumonanthe Cordi, Lob. Campanula autumnalis, Dod. In pratis collium. Augusto & Septembri.

Gentiana palustris angustifolia, Emaenblumen: Gentiana minima, Matth. Calathiana viola in pratis udis, Dod. Pneumonanthe, (in humentibus ericetis) Lob. Tab. In pratis Michelfeldæ.

Gentiana major purpurea, C. B.

Gentiana major flore punctuato, C. B. J. B.

Gentiana major asclepiadis folio. Hæ tres species in Fracto & Alpibus Rhaticis reperiuntur.

Gentiana major utriculis ventricosis. Ibidem.

Gentiana alpina angustif. magno flore. Crescit propè Ursulam. Aug.

Gentiana alpina latifolia magno flore. In Alpibus Rhæticiis & monte Schelenino.

Gentianella omnium minima. In sumis Alpium Helveticorum jugis.

Gentianella alpina æstiva centaurii minoris foliis, Bitterwurz. In Fracto & Lunæ monte.

Gentianella cœrulea oris pilosis. Ibidem.

PLANTAGO, Wegetich: quòd folia lata habeat & secus vias nascatur dicta, Græcis *ἄσπυρον*, quasi lingua agnina. estq; planta multinervea flores staminosos in spicas congestos gerens, adstringente vi & alcali copioso prædita, saporem enim habet stypticum, terreum, amaricantem, insipidum, abstergentem, siccantem & refrigerantem, hinc sanguinis, alvi fluxionibus medetur, vulneraria est & hepatica, vomitum sistit, in febribus prodest; juxta *Dioscoridem* enim L. II. C. 114. si ejus radices tres in Vini cyathis tribus, & pari aquæ potentur: rem verò sic se habere fide *Matronæ* illustris refert *D. Marcus Gerbezius* *Miscell. Cur. Dec. II. Ann. IX. pag. 100.* quo tamen non quamvis plantaginem assumpsit, sed illam, quæ angustifolia est, & in arenosis collibus crescit; nimirum hujus ligavit radices 5. 6. 9. ulque ad 11. cum foliis duobus vel tribus minimis in petia & infundit per noctem in aceti cyathum, expressis & ineunte paroxysmo expressum acetum propinavit. Semen ad ʒʒ. cum gran. cherm. in ovo sorbili datum, abortum præcavet, teste *Welsch. Mictom. III. §. 66.* Externè mundificat & consolidat vulnera ulceraque inveterata, præcipuè verò inflammationes, erysipelaeas, impertigines, &c. sanat, id quod maximè Succus expressus præstat. Quòd si is expressus cum *Succo symphyti majoris* & *Saccharo* misceatur & ad Syrupi consistentiam coquatur, optimum evadit remedium in mictione cruentâ, vomitu sanguineo & hæmoptysi, utilissimus etiam in hydropè, ubi juxta *Willisium* sanguinis crasis est stricta nimis à sale fixo & sulphure exaltatis cum *succ. beccabung. aquat. ad ʒij.* assumptus. Paratur inde aqua & Extractum, quod Salâ teste non saltè in febribus sed & arenulis renum optimè conducit. Modum ejus Extracta talia parandi dedimus in *Regn. Veget. Part. I. C. XIV.* Vomitus etiam sanguinis curatur *Aq. plant. cum spir. vitr. & tint. rosar. rubr. Aquatica plantago* sapore acerrimo aromati simili gaudet, unde vesiculas excitat copiosas, si in hydropè pedibus tumentibus contusa applicetur, qualiter observavit *Ettmüllerus* insigni cum levamine aquas exire. Ob hoc sal volatile acre antiscorbuticum quoque audit & lac minuens. Vid. *Hearnius in Meth. ad Prax. Med.* Hæc herba cum successu in tollendis *furunculis* usurpatur impositis nempe extrinsecus foliis, id quod

quod & præcipuè folia Plantaginis in cœmeterio collecta præstant, egregiè namq; *illustris Boyleus Tr. de Infido Experiment. success. p. m. 76.* Sanè rei Botanicæ Authores ejusdem nominis plantas in classes infimas laudabili *àx. & G. & C.* distribuerunt, paucisque rerum naturalium studiosis ignotum est, complures esse, e. g. rosarum species ab invicem latè discrepantes, quemadmodum differentiam observamus inter rosam rubram & pallidam, itidemque inter malum sylvestre, petitiu, & melapiu sive appianu. Verùm præter hæc differentias, quæ aded manifestæ sunt, ut Botanicorum Observationem meruerint, obscuriores & tamen insignes esse possunt inter plantas individuas sub eodem ultimo subdivisionis capite comprehensas; exque partim à temperie aëris proficiunt, cujus ratione Senna, e. g. in *Britannia* nata *Alexandrina* est admodum dissimilis; partim à soli ingenio, quod patet ex mutatione, quæ plantis sylvestribus in hortos transplantatis solet accidere; partim etiam aliis à causis, quibus *impreseniarum* non licet immorari, Verùm quotidie observamus Rosam ab aliâ sui generis Rosâ, pariterque malum appianu ab alio forma multum abluere. His adde quod cum exterior telluris cortex variis exhalationibus subterraneis imprægnetur, succisque diversis distemperetur; fieri potest, ut planta aliqua particularis ejusmodi succum è solo suo alliciat, unde alienis qualitatibus donata, à plantis ejusdem generis circumcrescentibus discrepet. Quod spectat, quod hîc in memoriam succurrit, me dum ante aliquot annos ab *Aurelia Allobrogum* in *Italiam* iter facerem, à Viro Nobili in *Helvetia* degente (cujus Frater olim in famulatu meo fuerat) ad castrum ipsius humaniter invitatum, ibidemque inter alia, vino quodam exceptum fuisse, quod capiti quidem vehementer infestum, alioquin ad vini *Hispanici* naturam accedere videbatur. Et quandoquidem similem potum in istis oris etsi diu commoratus nunquam degustaveram, desiderabam scire undenam fuisset allatum: responsum autem tuli in istis montibus provenisse; quod sanè credere non poteram, donec certior deindè factus essem in quodam agello natum, cujus viscera sulphure abundabant, inde à soli genio inebriandi vim, aliasque facultates, quibus à vino tu reliquis istius regionis vineis proveniente discrepabat, contraxisse. Hinc & laudatus *Boyle* paulò in anteced. refert sibi à Nobili quodam relatum esse quendam à primariis Medicis *Londinensibus*, halinitrum è terrâ cœmeteriorum prolectam medicamentis suis selectioribus pro eximio arcano immiscere consuevisse. Julio mense florens copiosè reperitur. Species Plantaginis sunt juxta *Rajum* herbæ flore imperfecto stamineo quæ fructum proferunt flori continguum flore sedi seminis cohærente, seminibus vasculo rotundo elliptico per maturitatem transversim in medio dissilientes inclusis puliciformibus pluribus fascis teretiufculis. Estque

Plantago

Plantago latifolia sinuata: Plantago rubra, Trag. major, Matth. Fuch. Dod. Tab. latifolia lævis, Lob. In agrorum marginibus & viarum semitis reperitur etiam aliquando caule foliato extra portam S. Blasii in viâ, quâ itur ad molendinas cupratias.

Plantago latifolia incana: Plantago latifolia, Trag. major, Matth. incana, Lob. media, Fuch. Dod. minor Diosc. Tab. In pratis.

Planta angustifolia major: Plantago lanceolata, Trag. Tab. longa, Matth. quinquenervia, Lob. In pratis & ad parietes passim.

Plantago trinervia angustissimo folio: quæ 3. in Prodr. In viis, ut & sequens.

Plantago angustifolia minor; & Tab.

Plantago aquatica latifolia, Grosser Wasserwegerich: Plantago aquatica, Trag. Matth. Fuch. Dod. Tab. aquat. foliis Betæ aut Plantaginis, flore Gallii albi, Lob. In aquis canosis, potissimum Michelfeldæ. Est specialiter polysperma flore tripetalo aquatica, ut mox sequens *Sagitta aquatica*. Floret Julio & Augusto.

Plantago trinervia montana. In ascensu montis fracti copiosè.

PYROLA, Wintergrün: Nomen à foliis pyri-formibus accepit. Caulem habet tenuem, rotundum, album, folia perpetuâ fronde virescunt, flores per intervalla sunt dispositi: saporem habet adstringentem, siccantem, qui index est copiosi alkali & partium terrestrium virginearum, hinc in vulneribus adhibetur, eorumque periculosa symptomata præcavet, dum maximè sanguinis motum refrænât & non nisi æqualem conservat. Decoctum ejus contra casum inservit. Ingreditur cum sanicula, veron. prunell. symphyt. Unguentum vulnerarium *Jnnckenii* à nobis in *Select. Remed. p. 88.* descriptum. *Waldschmid* in *Prax. pag. 534.* Portionem talem vulnerariam parat singulis 3. vel 4. horis cochlear de eâ sumendo: *℞. Pyrol. Virg. aur. Artemis. Bet. rubr. aa. M. j.* Hujus *℞. cochl. j. coq. cum Vini albi Mens. j.* Has species mense Augusto siccandas suadet. Estque

Pyrola rotundifolia major: Pyrola, Matth. Dod. Lob. Tab. Limonium Fuch. syl. & Betæ syl. species, Trag. Est ex Herbis flore pentapetalo capsulâ seminali pentagonâ juxta *Clusium* & *Dalechampium*. In monte Muteto circa Mönchenstein.

Pyrola folio mucronato ferrato: Ambrosia *Dalechampii* in Diosc. Pyrola 2. & tenerior, *Clusii*. In monte *Crentzacho*, Mönchenstein & Wasserfall. Junio & Julio.

BISTORTA, Natterwurz: Dicitur, quod radice in se intortâ & convolutâ constet, unde vel ex adpectu subausteram se prodit, & quoad vires refrigerat,

refrigerat, siccatur, & adstringit, alexipharmaca & sudorifera est, non secus ac Tormentilla. Hinc utraque Ingrediens est Pulveris styptici *Exc. D. D. Wedelii*, quem sistimus *Sel. Mat. Med. è III. Regn. pag. 106.* vomitum compescit & abortum præcavet, (vid. Tabulæ Embryonum in *Remed. Angl. p. 206*) catharrhos exicat. fluxiones quasvis uteri inprimis sistit, si pulvis ejus in *Conserv. rosar. rubr. vet. vel balaustror.* sumatur. *Fungus* ejus in vulneribus ac narium hæmorrhagiâ sanguinem mirè sistit: Species sunt

Bistorta major radice minus intortâ: Bistorta, Matth. Dod major, Trag. Tab Bistorta Britannica, Lob. Serpentaria scemina, Fuch. Est juxta *Rajum* Herba flore imperfecto seu stamineo semine nudo triquetra seu pentapetala semine triangulari splendente, cujus ratione à *Knaut* post *Lapatha* locatur. In pratis humidis circa molendinas cuprarias.

Bistorta major radice magis intortâ. Inter Bernam & Lucernam.

Bistorta alpina media.

Bistorta alpina minor. Inter Curiam Rhætor. & thermas Fabarias copiosè utraque specie floret.

Not. verò, quod quamvis Bistorta non secus ac Pimpinella, Rapunculus corniculatus, &c. flores in unum quasi coalescentes gestent, tamen non sint à genere florum compositorum, horum enim notæ sunt, ut tum è communi perianthio prodeant flosculi plures, quo scil. destituitur Bistorta, tum ut iidem archèssimè condensati existant, quo modo quia laxius coherent, excluduntur, quæ sunt, ut *Cornus, Allium, Trifolia, &c.* Vid. *Rivini. Introduc. gener. p. 37.*

POTAMOGETUM, Samfraut. Quasi fluminibus vicinum. Quoad Folia accedit Bistortæ & Perficariæ: planta palustris est aquis innatans, pentapetalos, flores in spicam digestos gerens, quibus singulis singula succedunt semine tumida, triangularia. Majo & Junio floret: *Refrigerat & adstringit*, ulcera curat inveterata inprimis Erysipelata: *folia* cum aceto, oleo olivarum cocta podagricos dolores leniunt & tollunt. Species sunt

Potamogeton rotundifolium, quod Diosc. Potamog Trag Matth. Fuch, Tab. In piscinis infra Michelfelden versus Hünningen copiosè.

Potamogeton foliis latis splendidibus: Potam. altera, Dod. In rivulis molendinariis.

Potamogeton foliis crispis, Krauß Samfraut: Alga 2. Trag. Pusillum fontilapathum, Lob. lisdem locis.

Potamogeton salicis folio. Phyllitis lacustris, Cord. hist. Potamogeton Dodonæi. Potamogeton angustifol. Tabern. Ex *Haltelingæ* palude *Bassileæ* allarum. Crescit & in laco *Bodamico* & aliis fossis. Juxta *Rajum* sunt herbæ flore stamineo semine nudo à figurâ triquetra diverso, rotundo aut compresso aut teretiufculo, ut dictum.

○

Pota-

Potamogeton minimum capillaceo folio, supra Curiam Rhætorum
versus Sax in paludibus. Junio fluitabat.

TRIBULUS AQUATICUS, Wasserfuß / Stachelfuß : A triplici
cuspidè formâ machinularum ferrearum quæ figuræ trigonæ sunt, nomen
habet, repræsentant & mitras Jesuitarum : Estque Potamogeton foliis cri-
spis juxta *Ammannum in Charact. p. 429.* Castanearum saporem habent &
ut illæ cocti edi possint. Decoctum antinephriticum est.

Tribulus aquaticus, Trag. Matth. Dod. Lob. Cord. in Diosc. Gesn. &c.
In stagnis circa arcem Hultelingens reperitur.

NYMPHÆA, Seeblumen : Ita dicitur quod *Plinio teste L. XXV. C. VII.*
Nymphæa nata sit Nymphâ ex Zelotopiâ erga *Herculem mutuâ.* Estque
planta aquatica lato & rotundo folio, vel flavis vel albicantibus floribus li-
lio similibus, cujus & medium est croceum vel stamina lutea sunt : Ejus ra-
dix & semen vim habent estrenem spirituum motum compescendi, unde
dicitur, quod frigerant & siccant, & adstringant; specialiter autem radi-
cem Nymphææ luteæ antispasmodicam esse, si amuleti instar gestetur, di-
ximus in Select. Remed. ex triplici Regno p. 27. & de semine Nymphææ sin-
gulariter notat Tachen. Hipp. Chym. p. m. 97. nihil promptius se deprehen-
disse in calculo, seu quod non saltem ureterum contracturam relaxet, sed
& dolorem admirabiliter placet: Flores & folia ejus succulenta sunt & hinc
itidem humectant & refrigerant, quia Ermmüllero judice, sal volatile tempe-
raturæ & blandum in recessu habent, vel juxta Erzler. Isag. Phys. Mag. p. 114.
Veneri Lunâ participante in Cancro & Scorpio (unde & in aquis prove-
niat) subjicitur, inde namque fluat prædicta Virtus radicis antispasmo-
dica & quod vertigini vel ad simplicem adspæctum, medeatur si colligatur
Jove in Cancro existente. Hac de causâ etiam Nymphæarum harum usus
præcipuus est ad fluxus alvi, ad pollutionem nocturnam ob seminis acrimo-
niam, sanguinis æstum & tenuitatem. Extrinsecus crebro adhibentur *folia*
& flores ad ætus febriles & vigiliis sopiendas (in lotionibus pedum unde
& in Officinis prostant Oleum & Syrupus) item ad faciem clarificandam,
maculas enim abolet, cutimque nitidam reddit, Venus scilicet formositati
præest & Luna faciei domina generalis. Species sunt *herbæ flore polype-*
talo fructu rotundo turbinato in plures cellulas, instar papaveris (cujus pe-
ricarpio & operculo stellato hinc similis est) aliquando ad 14. divisio, semi-
na ex rotunditate oblonga plura gerente.

Nymphæa alba major : Nymphæa candida, Trag. Fuch. alba, Matth.
Dod. Lob. Tab. In stagnis Michelfeld. & Hultelingens.

Nymphæa

Nymphæa alba minor, seu Morfus ranæ: Morfus ranæ, Dod. Lob. Tab.

Nymphæa alba minor: Nymphæa parva, Matth. alba minor, Tab. Michelfeldæ utraque.

Nymphæa lutea major.

Nymphæa lutea minor magno flore.

Nymphæa lutea minor parvo flore. Propè Solodorum & Bernam.

SAGITTA AQUATICA, Wasserpfeil: A *tricuspide* foliorum formâ supernè in unam, inferne in duas desinentium. nomen habet; ratione verò florum non immeritò quærit *Ammannus*, an non ad Juncum floridum referri possit cum *Dodonæo*. Officinis ignota est, sed ut plantago aquatica in scorbuto sale volatili attenuante proderit. Quare & juxta *Rajum* est herba flore perfecte simplici seu perianthio tecto aut nudo, seminibus nudis uni flori succedentibus pluribus incerto numero, quæ dici solet poly sperma, flore tripetalo aquatica, uti etiam est supra Plantago aquatica. Species sunt

Sagitta aquatica major: Sagit. major, Matth. Dod. Tab. Pistana Magonis, sive Sagittaria aquatica Plinii, Lob. Michelfeldæ.

Sagitta aquatica minor latifolia & angustifolia, Klein Pfeiltraut: In diversis Helvetiæ paludibus.

ARUM, ἄρον / ἄρον, ἄρον, quasi sacrum dictum, unde & plebeculæ Barba Aronis, & Gallis Fils de Prestre. Foliis est *Dracunculi* cum latitudine cavis, sed integris unde distinguitur ab Arisaro (quod tamen ejus species est ob buccas) quod incisus foliis gaudet. Saporem habet acerrimum, septimum valde pungentem, ob copiosissimum sal volatile, quo si ulla alia planta turget, imo quovis Zingibere acrior est, hinc spiritum furiosè incitat, calefacit & siccatur, salivam movet & menses, pituitam viscosam potenter incidit & resolvit, quare egregiè Asthmaticis prodest, & in aceto decoctum iis qui ex alto ceciderunt, teste *Helmontio*; ubi sciendum Acetum sal ejus volatile optimè mitigare, ut notante *Etmyllero* emergat inde velut tertium sal instar nasturtii. Paratur inde pulvis stomachicus *Quercetani* & secula *Aronis*. Mirum verò quod referat *Helbigius Ann. IX. Dec. I. Miscell. Cur. p. 464.* quod Indis radix ari cocta (maxima enim & crassissima illic crescat) loco panis habeatur. Radices Ari cum floribus sulphuris mixtas *El. Beynon* misericors ille Samaritanus ut summum antipthiticum laudavit, *Doleus L. I. Cap. V. Sect. 16.* Extus folia cum stercore vaccino anodyna sunt in podagrâ. Radix loco Radicis *Dracunculi* cum arsenico crySTALLINO præparato & fuligine mixta Cancrum nævosque cutis pulveris formâ certò sanat. Circa lepes Novembre, Decembre. Januar. & Februario floret, Ari Species sunt

sunt herbæ bacciferæ acinis seu baccis uni flori succedentibus pluribus, flore monopetalo convoluto. Suntque

Arum vulgare non maculatum : Arum, Fuch. Tab. Arum I. & vulgare, Trag. Passim in dumetis humidioribus, præsertim circa Novam domum, Wieselam & Birlam.

Arum maculatum nigrum : Arum offic. Lob. icon. maculatum, Tab. In dumetis ad S Jacobum, & circa Novam domum, Majo.

ASARUM, Haselwurz : Sic dicitur quasi radix corylorum sub quibus nasci solet. Vocatur & Nardus sylvestris, quod odore & viribus nardum æmuletur, nimirum est planta graveolens rotundifolia primo vere sub foliis florem herbaceum profundens : radicem habet acrem, aromaticam, instar Zingiberis urentem, in sine nauseosam, hinc sale itidem scætet volatili copioso & spiritu fermentativo fibras ventriculi in motus corrugatorios potenter extimulante, folia minus penetrantia sunt, & aliquid adstrictionis habent. Ob copiam verò dicti Salis non mirum Asarum dici calefacere & siccare ordine tertio, æquè ac Acori radices, tenuiumque esse partium, cujus ratione mesenterii, ductuum pancreaticorum & biliariorum, uteri & renum obstructionibus morbisque inde scaturientibus vitiis oppidè medetur, hinc & egregium est antifebrile (cum pipere in mero ante paroxysmum data in Quartanâ) & drasticum uterinum, unde urinam movet & menses fortiter provocat, ac fœtam mortuum excludit, præcipuè autem crassam pituitam ac cæteros humores per vomitum & aliquando per secessum violenter expurgat, si v. g. folia ʒ. vel ʒ. in vino vel sero lactis macerata aut in vino leviter cocta & expressa exhibeantur. Ubi tamen notandum, quòd fortius Asarum coquatur, ut particule tenues avolent vel cocta fortius exprimantur, ut scilicet partes terrestriores volatilium remoræ unà obtineantur, vel etiam in marmore diutius conterantur, tum tantò facilius vim ejus purgandi mitigari; hinc in potentiorum correctionem requirit per acetum, ut sine incommodo postmodum exhiberi possit, quatenus scilicet sic sal ejus volatile efferum figitur. Floret in montosis humidis primo vere. Vid. *Descript. simplic. Catal. Plant. officin.* Juxta Rajum est herba flore imperfecto fructum proferens flori contiguum, seminibus pluribus fuscis vel nigricantibus acinis uvarum quoad figuram externam quodammodo similibus fructu per maturitatem in tres carinas dehiscente.

Asarum, & Trag. Matth. Fuch. Dod. Tab. Asarum, Baccharis, sive Baccatus, Lob. In monte Muteto & Mönchenstein.

TUSSILAGO, Rosshuben : Quod tussi medeatur, etiam Farfara dicta latifolia est, ibi nascens juxta Plinium, ubi aquæ subsunt, quod tamen & de Conyzâ

Conyzâ afferere potuisset. Videtur eum ignorasse Bechium caulem, florem & semen ferre. Saporem habet subamarum, balsamicum, costinum, dulcem, aqueum & modicè acrem, hinc calefacit moderatè, & decoctum ejus morbis pectoris præcipuè asthmâti & inflammationibus, v. g. Pleuritidi prodest, *russim* & *phrisim* curat, præcipuè etiam si fumus tubulo per os atrahatur instar Nicotianæ id, quod jam *citatus Plinius* agnovit, neque enim dubium in Thoracis & aliis morbis herbarum fumos egregiè prodesse, præsertim & cerebri, quod fumus perflat, solvitque obstructions subtilibus suis & mordacibus corpusculis; videmus quàm multi tabaci fumum adhibeant, non quidem ut aliqui vulgo putant, quod tabacum, quod siccum est, cerebrum exsiccet, hoc est humores illos superfluos, quo cerebrum ut plurimum scætet, exhauriat; sed quia suis acribus corpusculis meatus laxat, ad pituitam purgandam à natura institutos, hinc etiam sternutationem excitat, nempe illa eadem corpuscula, acrimonia sua, nervosâ interiorum narium fibras vellicant, quo reverà factò, cerebrum ad sternutationis motum determinatur & excitatur, quare & Raphaël Tob. C. IV. fumum piscini hepatis laudavit pro fugando dæmone; Fumi scil. spiritus eorumque morbos proximius feriunt, suntque Dæmones hi plerumque convulsio- nis quædam species, etsi & aliud genus Dæmoniorum, *Matth. 17. v. 21.* non egrediatur, nisi per precationem & jejunium. Vid. *Turretin. Instit. Theol. Elencht. P. 1. p. 114.* Præter Syrupum de Farfarâ Officin. vid. *Syr. de myrrh.* ut & Tabulas Farfaraceas in *Remed. Anglic. p. m. 204. 206.* Novit *Etmyle- rus* pauperulam quæ solis foliis tussilaginis extus in ulceribus mammilla- rum utiliter usâ est. *Rajus* refert folia instar salviæ in butyro frixa comesta pueros hæcticos restituisse. Folia post *marcidum Florem prorumpunt*, unde *Ammannus* describit, quòd sit pappescens non lactescens flore discorde ra- diato luteo ante folia erumpente. Loca palustria & aquatica inhabitat. Species sunt ex herbis flore à flosculis pluribus composito stellato se- minibus papposis, foliis integris oblongis odore carentibus. Pariter se- quens Petasites.

Tussilago vulgaris: Ungula caballina, Trag. Tussilago, *Matth. Fuch. Dod. & Farfara, Lob.* Passim in arenosis ad aquas.

Tussilago alpina rotundifolia glabra.

Tussilago alpina rotundifolia canescens. In monte Fractò.

Tussilago alpina folio oblongo. In Gotthardo in rupium fissuris quæ exadè figuram *Joh. Bauhini* refert.

PETASITES, *Pestilenswurms*: A formâ folii quod *in Lucardis* *Galeri* modo amplum sit dicitur, nasciturque penes fluviòs paludes folio populi sed ampliore, vel tussilaginis, cujus species esse videtur, flores enim simi- liter

liter folia antevortunt, suntque illi in uno caule plures in thyrsum dispositi. Radix ejus sale turget volatili, cujus ratione tenuium esse partium dicitur, estque sudorifera, alexipharmaca, & quia in taleolos secta conspicitur gummosa & saporem de se edit amaro-costinum (ut & costis substitui possit) totumque os uno quasi amatore inficit (adeoque inter optima apoplegmatizantia haberi potest) etiam in morbis chronicis utilissimè usurpatur pro sanguinis vigore renovando & lymphæ acrimoniâ toleranda, omnesque putredines tollit, menses movet & morbos pectoris curat. Ingreditur hinc Aceta & Essentias bezoardicas, daturque ejus acetum cum succo rutæ & parum Theriacæ. Extrinsecus commendatur ad ulcera maligna quæ exiccati debent, unde jubet *Sim. Pauli* eam Cataplasmatibus & Emplastris bubonibus applicandis eam remiscere: Est autem Petasites papposa non lactescens, flore discoide ante folia (id quod tamen in Petasitide Africanâ calthæ palustris folio excipitur) erumpente vel floribus ante folia erumpentibus in uno caule pluribus in thyrsum vel racemum dispositis nudis. Species sunt Petasites major & vulgaris: Petasites, Trag. Fuch. Dod. Lob. Tab. Tussilago major, Matth. In pratis uliginosis eorumque fossis: ad rivulum ad S. Jacobum copiosè, & quâ Rieham itur.

Petasites minor seu fœmina. In ascensu montis Fracti.

CACALIA, Scheifftrant: Folia candida & prægrandia, mediæ magnitudinis inter tussilaginem & petasitidem habet, circinata rotunditatis, in ambitu serrata; flores verò Bryoniæ similes, quaternis foliolis bifidoque stylo constantes purpurascens coloris, qui dehinc in pappum abit, unde juxta *Morisonium in Hort. Bles.* planta papposa non lactescens, disco nudo, hincque ad tussilaginem vel virgam auream referenda. Vel est herba flore discoide nudo purpurascente papposa foliis majoribus subrotundis: Species ejus sunt

Cacalia foliis crassis & hirsutis: Cacalia 1. & vulgaris incano folio, Clus. in monte Wasserfall, & sylvâ Langenbruck.

Cacalia foliis cutaneis acutioribus & glabris C. B. Tussilago alpina Dalechampii.

Cacalia tomentosa; Copiosè in descensu ad thetmas Fabarias.

LAPPA, Klettenfrant: Gr. Xanthium *δόν τῷ ζυθαί ποίῳ τῶν τεύχων*, quod flavos reddat capillos Lappa minor. Folia habet cucurbitæ, majora tamen duriora, nigriora hirsuta. Fructus ejus facillè vestibibus injectione adhæret, unde Germ. prpverbium, *Et nem eine Kletten anheften* i. e. calumniis afficere. Caules teneriores à corticibus setentibus separantur, & ita ut alia olera cocti à quibusdam comedi solent. Quia sale alcalico nitroso constat,

constat, digerit, siccatur & iis qui sanguinem aut pus expuunt, prodest, unde in hæmoptysi & pleuritide radice pulverisatæ cochlear unum vel decoctum pro eliciendo sudore utilissimè datur. Vid. *Cnôphel. in Fascis. Medicam.* Ob Sal nitrosum Arthriticorum materiam albam tophaceam, quâ & cretæ instar pingere possunt, de quo vid. *Forest. L. IX. Observ. VII.* per urinas commodè expurgat, id quod & præstat semen, præterea obhinc vesicæ dolorem tollit, dolorem ischiadicum sanat, præprimis si folia contusa succulenta artuum doloribus apponantur, unde fortiter adhærent & sal acidum rodens in se suscipiunt, qualiter teste *Ersmÿllero*, cuidam Asthrico instar 12. horas dolores omnes levati sunt. Aquam personatæ ad ʒii. ad somnum promovendum propinabat Prævotius id quod præcipuè memorabile esse *Welschius Milt.* III. §. XXXIX. dicit, quodd diaphoreticæ vi plerumque narcoticam conjunctam etiam ostendat. Folia Bardanæ ait *idem* § LX. vertici imposita uterum sursum, femori verò deorsum trahere & umbilico admota subsidere non patiuntur. In hydrope extus id utilissimè quoque imponi §. LXXII. refert: *Etzlerus* refert, quodd si ejus radix colligatur Sole in Virg. existente, Lunâ novâ, certissimum esse contra Odontalgiam remedium, sale enim abundare saturnino, quo etiam dolores leniat, ut dictum: Si autem colligatur in plenilunio, lienis obstructions & Inflammationes præsentissimè tollere virtute suâ & mercurio saturnino. Febris quartana decocto ejus abacta à D. Penâ in Henrico III. Rege Galliarum. Lappæ minoris Vires sunt, quodd radix ejus decocta capillorum proventum juvet.

Species Lappæ sunt

Lappa major, Arcium Diosc. Lappa major, Trag. Personata, Fuch. Lob. major, Matth. Bardana, Dod. Hæc est herba flore composito capitata foliis non spinosis verùm capitulorum squammis in aculeos rectos exentibus, squammarumque mucronibus hamatis.

Lappa minor, Xanthium Dioscor. Lappa minor, Trag. Xanthium, Matth. Fuch. Dod. Tab. sive Strumaria, Lob. Est herba flore imperfecto, cujus fructus à floribus aliquantulum sejuncti sunt. Utraque passim in simetis, præsertim extra portam S. Johannis

& Cineream,

CAPUT

CAPUT VIII.

De Violis, Leucojo luteo, Lychnide, Saponariâ,
Caryophyllis, Anthirrhino, Linariâ, Lino, Gratiolâ,
Serpillo, Origano, Menthâ, Urticis, Euphrasiâ,
Betonicâ, Scrophulariâ, Verbasco, Pri-
mulâ Veris, Digitali, &c.

VIOLA, *Violen / Weickraut* : Est planta vernalis latiori folio statim à radice carnoso exeunte, flore purpureo, plano, odorato vestita. Florem habet suavissimi odoris in principio Veris : Folia *Violaria dicta*, sapore pingui, unctuofo, aqueo & herbaceo prædita sunt. hinc refrigerant & humectant, & in Infuso mirè tussim Infantū ferinam listunt. Tota enim planta temperatissima est alcali mitigante benigno referta, cujus ratione lymphæ acrimoniam corrigit & expectorationem summo opere juvat. In specie autem *flos cordialis est*, & intima ejus flava substantia specificum, juxta *Gieswein*, antinephriticum, quia scilicet & semen inde succrescens potenter & tamen securè urinam pellit cum alvi laxatione, unde *Dravviszius Tr. de scorbuto* ita præscripsit : *R. Sem. violar. ʒʒ. Aq. veronic. ʒiiij. F. Emull. add. Nitr. opr. ʒʒ. Ocul. cancr. ppr. ʒj. Syr. de alb. Fern. ʒvj. misc.* inde paratur aqua stillataria contra dolorem capitis à nimio fervore ortum & vigilias, Syrupus Epilepsiæ infantum mirificè prodest alvum enim leniter subducit, ardores februm compescit, raucedinem sanat, refrigerando & humectando sic etiam minuit & tabem, sitim sedat, de quo in *Descript. Medic. Offic.* Idem facit ejus *Conserva* ; *Oleum violarum* usurpatur in Clysteribus & Inflammationibus, imò dorso in febribus ardentibus summo cum fructu ad sanguinis motum rapidum nimis inhibendum, illinitur.

Viola tricolor ob alcali temperatum acidum volatile in sanguine Infantum furias exercens domat & æstum eorum mitigat, convulsionibusque inde abortis medetur, unde Aqua ejus utiliter iis exhibetur. Vid. *Observ. Chirurg. Med. Excell. D. D. Muralti* Scholiis à nobis illustrata.

Species sunt herbæ flore pentapetalo capsulâ seminali triquetra seu è tribus carinis compositâ. seu ut *Amman. ex Morisonio, Nard. Anton. Reccho* se exprimit, Viola est pentapetalos, cui floribus evanescentibus subveniunt capitula rotunda in tres cellulas carinasve dehiscencia, semine albo parvo, rotundo seu oblongo plena.

Viola

Viola Martia odora simplex: Viola præcox purpurea & alba, hortensis & campestris odora simplici flore, Lob. Passim ad sepes, in sylva Augustana, & Hüningsensi prope Michelfelden, flore albo reperitur. Flos enim utcumque sit purpureus, tamen & albus, carneus, violaceus aut ex albo & carneo mixtus quandoque est.

Viola Martia inodora sylv. Viola purpurea sylv. sive canina, Trag. Hunds. Viofen. Viola inodora, Dod. canina, Tab. cærulea inodora sylv. serotina, Lob. Passim in sylvis circa Hünigen, in monte Crenzach & Muteto, Martio & Aprili.

Viola bicolor arvensis, Wild Fronsamtraut: Herba trinitatis sylv. Trag. Jacea altera, Matth. Viola sylv. Lob. Viola trinitatis minor petrea, Tab. Passim in agris. Aprili.

Viola alpina rotundifolia lutea. In sylvis Helvetiorum propè Lucernam & montem Fractum.

Viola montana tricolor odoratissima, In jugis montis Regii Undervv.

Viola tricolor erecta. In Lunæ monte.

Viola alpina purpurea exiguis foliis. In Fracto. Vid. Gesn. de Lunaribus Herbis.

LEUCOJUM LUTEUM foliis virentibus, Gelbe Nägelein: à bulbo Leucojo differt, de quo supra: Hoc verò Leucojum dicitur, quamvis ex vario colore in floribus magna notetur differentia, dum sunt & cærulei aut purpurei aut lutei: Lutei autem hi, Keiri dicti, flores sunt fragrantissimi, aromatici odoris; nunc tetrapetali nunc saltem tripetali, ut observavimus; siliquæ tenues oblongæ, in quibus semen latum: folia verò saporem habent nauseosum, acrem instar nasturtii mordacem, salivam cientem partium tenuium à sale volatili copioso emanantem: hinc exterget, siccatur, discutit, calefacit: uterinum sunt insigne, menses cient, secundinas proritant, aliasque impuritates ex utero expurgant. Flores insuper cordiales sunt & nervini, in paralyti, apoplexiâ, epilepsiâ, &c. peculiariter paratur inde Acetum pro hysterici extus, Conserva, Aqua ex integrâ plantâ: ex floribus apes mel copiosum parant: Oleum ex infusione florum abdomini illitum singulariter dolores post partum oriundos sedat & Clysteribus uterinis utilissimè admiscetur. Februario & Martio floret.

Leucojum luteum foliis virentibus: Viola lutea, Trag. Fuch. Viola petrea lutea, Tab. Leucojum luteum, Dod. & Keiri, Lob. Rago est herba flore tetrapetalo siliquosa siliquâ bicapsulari, semine rotundo: hinc Morisonius vocat Leucojum siliquosum bicapsulare folio viridi flore luteo minore sylvestre. Ad muros fossarum interiorum urbis.

P

Leu.

Leucojum luteum magno flore ex semine à *Celeb. D. D. Volkamero* nobis transmissio in horto colimus. Ejus semen, juxta *Hippocr. de Nat. Mul.* cum *Vino* datum secundinas & menses pellit, imò & venenati miasmatis secretionem à sanguine in febre maligna laborantibus utilissimè juvat, v. g. in Emulsionem; *R. Sem. cheyri ʒj. 4. frig. maj. aa. ʒj. cum aq. scabios. & flor. acac. F. Emuls. Man. Christ.* edulcoranda.

HESPERIS montana, Weisse Stosen: Dicitur Hesperis, quia ejus flos sub vesperam præsertim grato odore nares ferit, interdiu aut nullum aut levissimum spirat, notantibus *Plinio & Theophrasto*; Vocatur etiam *Viola matronalis*, quoddà matronis in hortos transferatur & colatur, ut fiat coronarum materia, *Morisonio* est tetrapetalos siliquosa, bicapsularis, leucojis valde accedens floribus tetrapetalis, sed odore florum differt, præcipuè siliquis & semine; siliquæ enim sunt oblongæ rotundæ non compressæ, ut *Leucojorum*, continentes semen oblongum figurâ, non autem planum compressum, ut in *Leucojorum* seminibus conspicitur. Radices habet aliquos parvas, lignosas & albas, caules erigens cubitum, & plus in cubitum sesquididuum altos hirsutos; Odoris sunt suavissimi, colore nunc albo nunc dilutè purpureo rubro. Estque

Hesperis montra pallida odoratissima, C. B. seu *Viola matronalis* sylvestris: provenit sponte in *Sequanorum* vallibus, per quas *Rhenus* fluit sub sepibus. Reperitur & in monte supra *Taminium* ad muros: Item ad rupes, quæ spectantur, si navi *Urania* petatur per *Lacum 4. urbium Waldensium*. Floret *Aprili, Majo & Junio*.

Vim habet ex partium suarum tenuitate & odore sulphureo urinas & sudores ciendi, incidendi, abstergerendi, detergerendi, digerendi, cujus obhinc ratione difficulter spirantibus mederi traditur; antiscorbuticum esse creditur, non minus ac *Eruca*, quibus ut sapore ita facultate proxima videtur esse tum foliis tum semine juxta *Dodonæum & Lobelium*. Hinc & non minus ac præcedentes flores *Cheyri* Infusis antictericis commisceri poterit, v. g. *R. Fl. Leucoji carul. vel flavor. calendul. aa. p. ij. rad. curcum. asphodel. rhab. el. aa. ʒj. Croci or. ʒβ.* Insuantur sacculo pro *Mens. j.* Vini sumendo indies cyathum post sumptum pulverem ex *Bezoard. mart. Ludov. ʒj. fl. armon. ʒβ. Ol. nucist. gr. vj. vel ex Bezoard. mart. & Lumbric. terrest. aa.* De usu ejusmodi florum maximè *Cheyri* vid. *Theophrast. Paracels.* qui tamen sæpius voce *Cheyri* non flores hujusce vegetabilis seu flores *antimonti croceos* intelligit, tales enim sublimatione in rubedinem fixati & auro combinati medicinam largiuntur omnium excellentissimam.

LYCHNIS, Martenröseten: quasi *Lucernula* vel lucidus luculentusque flos vel etiam quoddà folia hirsuta ad ellychnia inservire possint. Est planta

planta coronaria flore caryophylli. *Ammannus* describit, quod sit pentapetala, quorum singula sunt bifida (petala) ut plurimum atque singulis floribus deciduis succedit involucrem unicum, pyramidale ut plurimum, aliquando oblongum cui sedes seu stylus nutritivus in medio est, circa quem semina multa minuta distributa sunt: Sunt ergo *Lychnidum* Species herbarum flore pentapetalo vasculo seminali simplici polyspermae, capsula seminali laevi vel oblonga cylindracea & pyramidali, aut brevior & rotundior. Crescunt in his oris & in Helvetia

Lychnis sylv. alba simplex, vel *Saponaria hirsuta*: *Rosae Marianae* similis 3. *Trag.* *Ocymastrum* sive *Ocymoides*, *Matth. Tab.* Passim ad sepes. Majo.

Lychnis aquatica purpurea simplex, *Kohter Wiederstofi*: *Rosae Marianae* similis 4. *Trag.* *Lychnis sylv. rubello flore*, *Lob.* *Ocymastrum rubrum*, *Tab.* *Lychnis sylv. minus hirta perennis flore rubello simplici*, *Morison.* In pratis ad rivulos, & alibi ad aquas. Majo.

Lychnis segetum major, *Naden/Korn-Nägelein*: *Githago*, *Trag.* *Lolium*, *Fuch.* *Pseudomelanthium*, *Matth. Lob.* *Nigellastrum*, *Dod.* *Lychnis arvensis*, *Tab.* *Lychnis segetalis major hirsuta annua*, *Morison.* Hinc inde inter segetes. Junio.

Lychnis segetum rubra foliis perfoliata: *Polygonaton*, *Trag. icon.* *Vaccaria*, *Dod.* *Ilatis sylv. Vaccaria dicta*, *Lob.* *Myagrum*, *Vaccaria quorundam*, *Tab.* Inter segetes passim, potissimum versus *Michelfelden*.

Lychnis sylv. glabra perennis, *Morison*, quae *Been album*: *Rosa Mariana* 5. *Trag.* *Been album*, *Dod.* *Papaver spumeum*, *Lob.* *Herba articularis*, *Tab.* Latiore & angustiore folio, pro ratione soli. Etsi autem *papaver spumeum* *Lobelio* dicatur, nil tamen minus quam *papaver* est, cum huic proprium sit fructum ferre asterisco in vertice insignitum. *Spumea* seu *aspergo* in hac & aliis quibusdam plantis observabilis juxta *Excell. D. D. & Prof. Eglingerum* ortum suum debet animalculo ex locustarum genere in medio spumae latitanti. Passim in agris. Majo & Junio.

Lychnis sylv. latifolia caliculis turgidis striatis, *Wilde Himmel-Röslein mit gestreiften Häußlein*: *Lychnis sylv. 3.* *Cluf. caliculis striatis*, *Lob. Tab.* In agris *Hüningsibus*. Junio.

Lychnis montana viscosa alba latifolia: *Floris cuculi sylv. genus*, *Trag.* *hoher Steinbrech*, i. e. *Saxifraga elatior*, *Lon.* *Lychnis sylv. Tab.* In monte *Muteto & Crentzsch.*

Lychnis alpina pumila folio gramineo seu Muscus alpinus lychnidis flore. In medio montis *Fracti* ascensu ad rupes etiam in hujus montis cacumine.

Lychnis seu ocymoides repens montanum, Eodem quo prior loco.

Lychnis coronaria sylvestris. Hanc in Rhætia alpibus flore hor-
tensi odoratiore invenit Cl. D. Muralt, Julio floret.

Huc ob affinitatem faciei externæ commodiffimè refertur.

SAPONARIA major lævis, *Seiffenfrutt* : Saponaria, Trag. Dod: Lob:
Tab. Struthium fativum, Fuch. *Lychnis saponaria dicta major vulgaris*
flore simpliei, Morison. Ad sepes, & in ripa Rheni. Junio & Junio.
Ita dicitur, quod Saponis vicem præbeat ad pannos purgandos: Saporem
hæc habet acrem, viscosum, abstergentem notabilem.

Vires autem Lychnidum prædictarum procedunt ex sale volatili sulphu-
reo florum, cujus ratione dicuntur esse partium tenuium, adeoque cale-
faciendi & siccandi, subtilisandi, resolvendi & aperiendi vim habere fer-
tur, quod fistulas curent, & sanguinem sistant. *Vires Saponarie* ob vim ab-
stergentem saponariam in Asthmate. Utero. mensibus ciendis, Lue Vene-
reâ à *Willisio* præcipuè laudantur: Abluendis manuum sordibus apta est.
Extrinsicus pearmica est, tumores ac præcipuè pannos discutit: Operatur
ferè ad modum quo salina fixa calcinata in corpore operantur.

CARYOPHYLLUS, *Nägelein* : A *Caryophyllorum aromat. odore* di-
ctus, ob odorem gratum & formam foliorum glabram & mollem pro Jo-
viali plantâ habetur quæque Jovis imperio subjaceat: Est autem Caryo-
phyllus foliosus, laciniatus vel simplex (qui tamen facilè transplanta-
tione duplari potest ante plenilunium mensè Septembri) vel plenus vel
multiplex variis flammulis præditus, prout nempe est aut altilis aut sylve-
stris: in his enim mangonio & arte magna varietas conspicitur. Officinis
vocantur Tunica & Vetonica altiles seu coronaria. Herba similis est fo-
liis graminum, unde & *Grasblumen* dicuntur, *Ammannus* autem ex *Mori-
sonio* Caryophyllum depingit, quod sit pentapetala, cujus singula petala ut
plurimum sunt multifida seu laciniata atque singulis floribus deciduis
succedit capsula oblonga cylindracea plurima semina nigra compressa ha-
bens circa stilum nutritivum contenta.

Hinc Caryophyllorum Species sunt ut præcedentes *Lychnides* herba
flore pentapetalæ polyspermæ, &c. Suntque

Caryophyllus barbatus sylvestris: *Armeria sylv. altera*, Lob. In col-
libus circa *Crentzsch*.

Caryophyllus sylv. prolifer: *Armeria prolifera*, Lob. *Caryoph. sylv.*
minimus, Tab. Passim locis asperis, non rarè in muris.

Caryophyllus sylv. vulgaris: *Caryophyllea sylv.* Trag. Matth. *Beto-
nica sylv. 1.* Fuch. *Armerius flos 1.* Dod. *Armeria sive Caryophyllus sylv.*
minor, Lob. *Caryoph. montanus 1.* Tab. Passim in locis asperis & pratis ari-
dioribus.

Caryo-

Caryophyllus flore tenuissimè dissecto : Superba, Trag. alba, Lob. *Beronica sylv.* altera, Fuch. Caryophyllæus minor, Dod. Caryophyllus plumarius albus, Tab. In der Hart, & pratis paludosis circa Michelfelden.

Caryophyllus pratensis flore laciniato simplici : Flos cuculi pratensis, Trag. *Armerius sylv.* Dod. *Armeria pratensis sylv.* Lob. Caryophyllus pratensis, Tab. Passim in pratis.

Caryophyllus arvensis hirsutus flore majore, Weiß Acker-nagelein-gras; Caryoph. holostius, Lob. *Holostium caryophylleum*, Tab. *Lychnis arvensis minor vulgaris hirsuta*, Morison. Passim ad sepes. Aprili.

Caryophyllus arvensis umbellatus folio glabro : *Holostium caryophylleum arvense*, Tab. *Lychnis graminea hirsuta umbellifera*. Morison. In agris.

Caryophyllus arvensis glaber flore majore, Bismen-gras; *Euphrasia gramen*, Trag. *Gramen*, Fuch. alterum, Matth. *Leucanthemum*, Dod. *Gramen floridum majus*, Tab. *Holostium Ruellii*, Lob. *Lychnis graminea glabra flore majore*, Morison. Ad sepes, potissimum viâ Riehanâ, & in nemore retto Novam domum. Aprili & Majo.

Caryophyllus sylv. flore minimo : *Saxifraga sive Saxifraga antiquorum*, Lob. In agris.

Caryophyllus holostius alpinus latifolius. Hic in *Valesianorum* alpidibus ut & ad *thermas Fabarias* producitur.

Caryophyllus saxatilis foliis gramineis umbellatis corymbis, seu *Gypsophytum majus Thelii*. In *Rupibus Gotthardi*.

Flores potissimum Junio Mense producti usurpantur qui colore sunt saturo rubeo & præ aliis suaveolentes sunt & in hortis coluntur, quamvis & flores caryophylli pratensis flore laciniato simplici odoratæ satis utiliter iis commisceri possint : Innuunt autem tali colore sulphur anodynum discutiens & roborans, cujus ratione (præterquam ut dictum, *Jovialis* sint naturæ & ob spiritum Joviale sanguinem Joviale emaculent augentque) Caryophylli *Cephalici* sunt & *Cordiales*, unde conveniunt in *Vertigine*, *Apoplexiâ*, *Epilepsiâ* aliisque capitis & nervorum affectibus, præprimis si inde *Conserva* paretur & *Syrupus*, maximè si per infusionem florum potius quàm ex succo fiat, quia sulphureæ & salis volatiles partes sic magis conservantur; hinc commendatur in *syncope* & *palpitatione cordis* : *Decoctum* autem totius juxta *Dodonæum* alleviat partum, capitis vulnera sanat, *Odontalgiam* & *Cephalalgiam* lenit, si os eo colluatur.

ANTIRRHINUM, *Ralsbnasen*: Sic dicitur, quod fructu sit vitulinaribus simili, absque calcari posterius, quia scilicet pars ejus inferior immediatè calyci herbaceo quinquepartito immergitur; capsulâ bifariam

distinguitur in duas cellulas utrinque semina continentes, quæ tribus foraminibus sursum versus, e. g. lateraliter perforantur, quorum duo terminantur in cellulam inferiorem & tertium superius in cellulam superiorem; in ambabus autem cellulis continentur plurima semina subrufa aut fusca. Folia saporem habent ingratum, pinguem, fetidum, subamarum; hinc menses sollicitat & matricis suffocationem sedat, ad incantamenta & scorpionum ictus à Mulierculis adhibetur, & contra Diabolum à collo suspenditur. *Matthiolus* Vim ejus contra incantationes ex cane obmutescente animadvertit, hincque plantæ hujus in os ejus insertionem lattratum denuò procuravit. Vid. *Carrichter. Tract. de Veneficiis in Chirurg. Exc. D. D. Murali.* Oleam mirabile contra Veneficia hucusq; secretum seq. damus: R. *Ol. hyper. ℥j. Vini gener. sextar. & sem. Terebinth. dest. Ol. later. lumbric. aa. ℥ij. Ping. hum. destill. Ol. è medull. human. aa. ℥ij. Antirrhin. major. M. viij. hyperic. M. vj. verbasc. M. ij. fol. persicar. polytrich. pyrol. aa. M. ij. flor. beton. cent. min. prunell. consolid. aur. chelidon. aa. M. j. Sem. antirrhin. ℥b. hyperic. ℥j rad. Dracunc. maj. aristol. rot. symphyt. aa. M℔ scrophular. fabar. aa. M. j.* Bulliant in diplomate vale optimè claulo ad consumptionem vini, postea imponantur *Croci mart. Mumie, Myrrh. Thur. Mastich. aa. ℥ij.* denuò coquantur leviter per circulationem. Dosis gutt. 10, 15, vel 20. intus in cochl. vini vel aquâ destillatâ, qualiter expellit, quod per fascinationem injectum est & format alicubi ulcus; Valet & contra impotentiam, item Vulnere periculosa. Infantibus eo illinuntur pulsus & scrobiculus cordis. Ceterùm quomodo Salomon à Deo edoctus fuerit fugare Dæmones, quam artem postea multi etiam alii tempore Josephi cum fructu exercuerint, vid. apud *Joseph. VIII. 2.* Julio & Augusto floret circa margines.

Species *Rajo* vocantur Herbae flore monopetalo fructu bicapsulari flore rictum exprimente absque calcari vasculo seminali tribus foraminulis perforato vituli nares exprimente. Suntque

Antirrhinum arvense majus: Antirrhinum 1. *Matth. Sylv. sive Phyteuma, Dod. Antirrhinum minus, Tab. minimum, Lob. Passim in agris.*

Antirrhinum arvense minus: Antirrhinum, *Matth. alterum minimum repens, Lob. In pratis agris, etiam teetis.*

LINARIA, *ætufrant*: Sic dicitur, quod sit foliis Lini similis. Est species Antirrhini, unde similiter florem habet monopetalum rictu anteriori & calcari posteriori donatum & semen binis capsulis apum alvearia referentibus inclusum, septo membranaceo utramque seriem determinante. Folia verd lini nigra, demum rubentia. Locus incultis crescit, juxta sepes, Junio, Julio & Augusto floret.

Species

Species ejus *Rajo* sunt herbæ flore monopetalo fructu bicapsulari flore rictum exprimente cum calcari, vasculo seminali subrotundo. Suntque

Linaria vulgaris lutea flore majore : *Linaria vulgaris*, Trag. t. Dod. *Olyris*, Matth. Fuch. Lob. major, Tab. Passim in agris.

Linaria montana flosculis albicantibus : *Linaria adulterina*, Tab. In monte Reichenstein, & Michelfeldæ.

Linaria planta est *diuretica* ob amarum, quem habet saporem & subacrem, unde Germ. dicitur *Harnkraut* maximè si Aqua ejus cum succo cort. ebuli detur, ut in *Schol. ad Observ. Chirurg. Murali* diximus; Estque hinc *Ulus* præcipui in ictero & obstructo hepate, urinæ difficultate, hydrope : *Extrinfecus* imponitur abdomini in stranguriâ & ano, in hæmorrhoidum dolore, dum scil. recens cum lini pinguedine porcinâ prius subigitur : Vid. *Description. Mat. Medic. Francofurtens.* & *infra*, item *Gremsum* & *Cardiluc.*

LINUM, *Flachs* : *Vulgaris* est planta, circa quam plurimos labores tolerant *Mulieres*, quæque fundamentum est papyri nostratis, cujus certè inventio planè divina est, sic namque ex lino fit vestis, quòd multi non crederent, nisi experientia stultis quoque hoc testatur; unde nec mirum multos etiam *Doctorum vim auri seminalem negare*, cum tamen ipsum sit semen & inde se multiplicari possit in suâ terrâ. h. e. *Mercurio*. Folia habet mollia & tactu glabra, flores cæruleos. Usurpatur vulgo *semen*, quod sulphureis mucilagineis ramosisque suis particulis anodynam vim exerit, calefacit, digerit, emollit, maturat, *usis* præcipui hinc in tussi, pleurisi & pthisi, si juxta *Etzlerum Isag. Phys. Mag. Med. p. 58.* cum aliis Jovialibus, v. g. amygdalis & passulis misceatur. Jovialis enim planta *Linum* est, ex quo hinc *Sacerdotes lineâ veste induebantur*, de quo vid. *Spencer. de Ritib. Hebr. eor.* *Extrinfecus* maturat tumores, lenit dolores, fœtum expellit, si farina formâ Cataplasmatibus imponatur, *Oleum summum anodynum* est & in pleuritide (cum spir. diatr.) per insolationem prius depuratum, certissimum remedium : Clysmata anodyna quoque in doloribus nephriticis & pertinaci alvi obstructione cum successu ingreditur. Filum ex eo paratum in lixivio coctum ut & illud è Cannabe, post expressionem abdomini applicatum maximè solatur *Ileosos*. *Mich. Meyerus* in Lusu serio eleganter notat *Librum impressum ex solo lino constare*, si papyrum ad nigredinem ustam & oleo lini incrassato mistam pro atramento adhibeant. Sed *Deuter. XXII. II.* Lex extat vestem ex lino & lanâ mixtam prohibens, ut nimirum *Judæi à Zabiis distinguerentur*. Vid. *Majemon. in More Nevoch. p. 447.* Majo & Jun. floret. Species ejus juxta *Rajum* sunt herbæ flore pentapetalo aut polypetalò foliis in caulibus nullo aut alterno ordine positis vasculo seminali in decem

cem

cem loculamenta totidem femina continentia dispersito, flore caduco, seminibus oblongis compressis splendentibus, colore melino.

Linum arvense, sylvestre, Trag. In agris avenaceis.

Linum sylv. angustifolium flore minore: Linaria 4. Trag. Linum sylv. tenuifolium, Lob. Tab.

Linum pratense flosculis exiguis: Linocarpus, Thal. Passim in pratis maximè montosis.

POLYGALA, Kreuzblümlein: Juxta descriptionem Bauhini frutex brevis est, palmi altitudinem petens, foliis lenticulæ; juxta Morisonium verò est legumen papilionaceum siliquis articulatis erectis: gustu est amaricante adstrictorio, & quamvis inde non aded aperire videatur tamen ejus potus, lactis abundantiam facere creditur. Sic namque se observasse & expertum esse refert *Welsch, in Microim. s. XLIX.* Cordialia etsi adstringentia, pleraque partum promoveri, roboratâ scilicet naturâ cujus id opus unicum est. Constans est color florum & fortè in eâ partes tenues abundant non secus ac in Polygala Indica frutescente *Celeb. Hermannii* Indigo præbente, cujus Vires sinit *Exc. D. D. Muraltus in Observ. Chirurg. & 2j.* pondere Ictericis utiliter dedit *D. Listerus, Anglus.* Junio & Julio floret. Species sunt

Polygala vulgaris purpurea, cærulea, alba: Polygalon, Trag. Polygala, Tab. recentiorum, Lob. Flos ambarvalis, Dod. Morisonio dicitur Polygala tetrapetala siliculosa bicapsularis. Passim in pratis, & circa Michelsfeldam acutioribus foliis.

CAMPANULA arvensis erecta, Glockenblümlein: Aliàs Onobrychis, folia habet lentis ferè longiora caulem dodrantalem, florem puniceum, radicem exiguam: planta est, Lino congener, cujus vires cum Linaria eadem. Foliis ludit superioribus latioribus caulem amplexantibus, inferioribus, longioribus, nullis crenatis, sed quibusdam crispatis, unde apud *Tabernamontanum* duæ sunt figuræ, nomine Viola arvensis & Viola pentagoniæ. Nimirum est monopetala tricapsularis seminibus pleribus lucidis in alveolis erecta & lactescens. Plantula omnino elegantissima.

Campanula arvensis erecta: Campanula arvensis minima, Dod. Onobrychis altera Belgarum, Lob. Viola arvensis & Viola pentagonia, Tab. *Speculum Veneris*, Germ. Passim inter segetes.

HYSSOPI FOLIA, Klein Schlangentraut: Gesnero dicitur *Gratiola minor*, & Parkinsonio angustifolia, *Job. Bauhino* Hyssopifolia aquatica, quia in aquosis & ubi per hyemem aquæ stagnarunt, *Rajo* referente, non raro

rardè reperitur. Est autem Hyssopus, cum quo affinitatem gerit hæc herba, planta spicata, hincque *Ammanno* cassidæ seu scutellariæ species & *Euphrasia* cœrulea dicta in *Charact. Plant.* p. 262. Foliis & caules Hyssopifoliæ dodrantales amicti sunt alternatim positos hyssopi, floribusque itidem ut Hyssopus cœruleis quinque foliolis striatis constantibus, quare & odorem suavissimum instar Hyssopi gerit, & vires cum eodem participat. Odorem autem Hyssopus aromaticum ac calidum, *fortem*, saporem *amarum*, acrem, calidum habet: hinc abstergit, incidit, aperit, attenuat, protrusionem quiescentis urget, hinc *Ufus* ejus *precipuus* est in attenuandâ phlegmaticâ & viscidâ pulmonum materiâ, in asthmate & tussi, quid prætereâ valeat extus diximus in *Descript. Plantar. Officinal.*

Hyssopifolia: *Gratiola* minor, *Gef.* Hyssopoides, *Cam.* Juxta *Ammannum Charact. Plant.* pag. 207. est *Euphrasia*. In humidis ad prata viz *Riehanæ*.

CUSCUTA, *Flachsdotter*: Nonnullis *Lini podagra*, quod *linum amplectatur*, dicitur, sicuti si thymum involvat, dicitur *Epithymum*. *Ammanno* hinc vocantur tales plantæ parasiticæ. Nimirum est herba flore tetrapetalo capsulâ seminali brevi tetragonâ foliis carens vel foliaceum saltem habens, fructum ferens tetragonum 4. semina rotunda papaveris instar in suis angulis inclusa habens. Numeratur, ut dictum, inter herbas parasiticas, quales autem dicuntur, quæ aliis sese involvunt.

Saporem habet subacrem, partium tenuium, unde *splenetica* in primis est, & hepatica purificandæ massæ sanguinæ inserviens, hinc & in Nodulis ordinata calefacit & siccatur, abstergit, subadstringit, aperit, (vel teste figuraturâ dum vasa meseraica repræsentet) melancholico acidum humorem corrigit: *Utilis* hinc in scabie, ictero nigro, &c. Julio & Augusto Lino in primis adhærens reperitur. Estque

Cuscuta major: *Androsaces*, *Trag.* Cuscuta, *Matth.* *Cassutha*, *Dod.* *Lob. Tab.* *Cassutha*, *Fuch.* *Dod.* Ad sepes supra Urticam, in agris circa Linum.

SERPILLUM, *Klein Costen*: Pergit jam *Bauhinus* sistere Plantas Verticillatas, quales sunt plantæ, quarum flosculi galeati caulem articulatim velut verticilli amplectuntur, foliolis interspersis, suntque pleræque aromaticæ aut saltem odoratæ, ut vel præ reliquis patet ex Serpillo, quod odorata planta est, latè per terram serpens, unde nomen. Odorem scilicet habet valde aromaticum, saporem acrem, amarum, costinum, hinc calefacit & siccatur, anticatharralis, *cephalica* est, *uterina*, *stomachica*, defluxiones à frigidityate tollens, asthmaticos juvat, menses provocat & urinam, per quam

Q

ut &

ut & insensibilem transpirationem præcipuè serum catharrale nimium exhaurit. Colligitur ubi rore matutino adhuc madet pro Aquâ catharrali seq. *R.* *Serpilli talis q. s.* affund. *Vini generos.* Digerantur per 14. dies, destillato liquori denuo adde serpillum viride recens, & denuo destill. sic obtinebis *Aquam* spirituofam *serpilli*, cui si addideris *Lign. Sassafras*, potentior fiet. Talis *Aqua* Serpilli parturientibus etiam cum successu adhibetur, quia pariendi conatus multiplicat. Serpillum, Thymum, Satureiam in colutione non saltem, sed & in pediluviis Odontalgizæ mederi *Welschius* testatur *Mictomim. III. §. XCIII.* maximè verò si spiritus vini cum serpillo destilletur & ore detineatur. *Sim. Pauli* refert se Balsamo serpilli auspicato Vertiginosos à vertigine præservare.

Serpilli Species, ut sequens Polium, sunt Verticillatæ herbæ superficie perennante, ut supra Botros chamædryoides, Estquæ

Serpillum foliis citri odore : Serpillum citratum, Matth. Tab. In pratis montosis circa Landskron, ad patibulum.

Serpillum vulgare minus : Serpillum, Trag. Fuch. Lob. Serpillum vulgare, Dod. Sylv. Matth. Serpillum minus flore albo & purpureo, Tab. Passim in pratis.

Serpillum angustifolium hirsutum, vel montanum repens hirsutum : Serpillum Pannonicum, Clusi. In monte Wasserfall.

Serpillum latifolium hirsutum. Circa Basileam in locis arenosis sæpius reperitur.

POLIUM, Wilder Rosmarin : à *polios* sic dictum propter canitiem & tomentosam lanuginem, quæ in capitulis ac foliis apparet, quin & Polium ex humilioribus suffruticibus est foliis oblongis & in legitimis seu genuinis speciebus circa margines crenatis. Odorem habet aromaticum, fortem, gustu amaricat, unde incidit, attenuat, hydropicos & ictericos juvat, vermes provocat, urinam & menstrua pellit. Hinc Theriacæ ingrediens est. Retulit nobis Chirurgus quidam Monspelienfis se Emplastro ex *pice* & *polio montano* magnam thoracis contusionem sanasse. Junio & Majo mense in montibus floret. Species sunt

Polium Lavendulæ folio : Polium alterum, Matth. recentiorum scæmina lavandulæ folio, Lob. Polium scæmina, & Polium campeltre, Tab. Circa Birsam in arenosis circa Michelfelden.

Polium montanum repens. In Alpibus & monte Gotthardi.

AGERATUM serratum Alpinum, Eine Gattung Odermennig : Ita dicitur juxta *Plinium* L. XXVII. C. 4 quia diutissimè non marcescit. Notæ characteristicæ ejus, ut notat *Rajus*, sunt flores lutei nudi in umbellæ formam

mam dispositi, folia integra profundè ferrata. *Folia* habet Origani, atque etiam temperamento & viribus cum Costo hortorum seu Ballamitâ mare convenit. Ageratum foliis serratis, C.B. cum Ophioglossò in oleo bullitum cum *Cer. Tereb.* parùm Emplastrum præstans præbet. Crescit vulgè in Helveticis montibus, & Junio Julioque floret. *Decoctum* ejus ob principium salino-sulphureum, quo calidum est, provocat & urinam & menstrua.

ORIGANUM, Doffen/ Wohlraemuh : De Etymologia ejus Græcâ videatur Bauhinus. Germanicè ita dicitur quasi herba boni animi, quòd animum suscitet & gaudia pariat. Juxta *Etzlerum* enim Jovi mancipatur in Sagittario domo Jovis, unde taliter collecta contra furta & veneficia valere dicit, si amuleti instar gestetur vel in domo suspendatur. Folia habet *Majoranæ*, sed *majora*, minus tamen ac illa *aromatica actris & penetrans* est, unde & à *Dodoneo*. *Rajo* ad Majoranam refertur; *Odorem* habet suavissimum, aromaticum velut mentha, pulegium & ocymum; *saporem* verò subacrem, amaricantem, costinum, hinc sanguinem viscosum præsertim in capite circa nervos auditorios subsistentem dissolvit, spiritum incitat, aperit, abstergit, curat asthma, tussim, icterum & affectibus mulierum hystericis medetur. Novi *Empiricum*, qui istud *Vinis medicatis suis omnibus immiscuit* utiliter. Extus *Decoctum* pro suffitu aurium eorum tinnitui & gravitati medetur, lac etiam auget, & sudorem movet; Origanum Creticum destillatione Oleum præbet, quod in Odontalgia omnium præstantissimum comperi. *Rajo* est planta verticillata floribus in capitula squamosa congestis. Crescit hic

Origanum sylvestre: Origanum vulgare, Trag. sylv. Fuch. Dod. Tab. Agrioriganum, sive Onitis major, Lob. Passim ad sepes, cujus triplex varietas nimirum foliis longioribus rotundioribus floribus ex candido rubentibus, phœniceis, sanguineis, Tragoriganum Dioscorid quibusdam. Ferè ubique ad vias crescit, quamvis nomen ejus ferat, quod montanis delectetur locis. Notæ autem Origani ut & Majoranæ sunt flores in capitula squamosa congesti in summis caulibus & ramulis, ut dictum.

CLINOPODIUM, Wilde Basilten : Quasi Lectipes, aliis Origanum verticillatum, prout & ejus Species sunt ex herbis Verticillatis caulibus non perennantibus floribus galeatis & labiatis spicatis à foliorum alis caulium nodos exeuntibus, verticillis densius dispositis, ut & sunt Stachys Germ. major, Marrubium album, Lamii genera. Estque

Clinopodium origano simile: Origanum 4. Trag. Acinos, Lob. Clinopodium, Tab. vulgare, Matth. Passim ad sepes. Augusto.

Q 2

Cli-no-

Clinopodium arvense ocimi folio: Basilicum 3. Trag. Pseudoclinopodium, Matth. Acinos, Fuch. Ocimum sylv. Dod. Clinopodium vulgare, Lob. alterum, Tab. Passim in agris frumentaceis.

Clinopodium alpinum hirsutum. In Rhætico & Crispalto & Lunæ monte.

Quoad *Vires* ob vim aromaticam instar Origani, quo tamen minus odorum est, uterina est planta juxta Dioscoridem, maximè verò sumpta *herba in decocto* ictus serpentum curat, convulsionibus, rupturis & Urinæ difficultati medetur & menses & foetum pellit. Oleum destillatum inde paratum insuper egregium febrifugum est, præsertim si exhibeatur modo nostro sequenti: *℞. Ol. destill. clinopod. vel saltem majoran. gut. viij. Flor. sal. armoniaci ʒʒ. Sal. absinth. ʒj. misc. in mortar. lapideo, addendo Chin. Chin. ʒiʒ. Conf. fl. calend. Anthos vel clinopod. rosar. rubr. aa. ʒʒ. misc. F. Electuarium manè & vesperi sumendum, in Quartanâ & tertianâ rebelliori.*

MENTHA, Μίνθη; *παραγὲ τὸ μινθεῖν* inhibere, etiam Græcis ἰδιόσημα, quasi suavis odoris dicta, quia scil. est planta aromatica cum suavitate gravitatem (unde quædam personæ singularem antipathiam cum eâ fovent, ut præter *Hannemannum* in Matrona quadam observavimus) præ se ferens:

Aquatica saporem habet acrem, subamarum, balsamicum, costinum, hinc calefacit & siccit, acorem morbificum corrigit, *stomachica* est, ejusque cruditates acidas tollit, præcipuè autem vomitum sedat (cum fermento & acoto in Cataplasma redacta) & egregiè passionibus uterinis prodest; in Diarrhæis & fluxibus aliis alvinis retardat, fluxionesque cæliacas & lientericas sistit, & Cerebri frigiditatem corrigit, maximè & inflammationem & duritiem mammarum lactisque coagulationem externè imposita tollit, seu aliàs fertur ipsam lacti infusam ejus coagulationem omnem prohibere. *Habetur ex eâ* Oleum Menthæ coctum & destillatum quod cum Tacamahacâ mixtum regioni ventriculi utilissimè imponitur. De Elixiri menthæ quod contra affectus ventriculi aliàs commendatissimum est, referunt quidam illud sanguinem sistere, id quod & de herbâ naribus odorata dici solet, ut & de pediluvio, sic enim postea institutâ V. S. in pede nullum sanguinem extillare fecit.

Mentha cataria vulgaris & major, *Nepeta* dicta, odorem habet fortem (quem præprimis percipiunt feles, qui inde hæc herbâ mirè delectantur) & aromaticum calidum, mordacem, unde præter *vires* supra dictas, singulorum, status & febres sanat, maximè sic Oleum destillatum ejus intus 2. horis ante paroxysmum detur modo sequenti: *℞. Ol. menth. gut. viij. Sal. tart. volat. ʒj. flor. sal. armon. gr. vj. misc. in mortario lapideo, add. Aq. plant. sent. min. aa. ʒʒ. F. Pot. Crescit locis humidis, Junio Julioque floret.*

Menthæ

Mentha autem ut seq. Calamenthæ Species sunt herbæ verticillatæ herbaceæ floribus vix labiatis tubo brevi quadripartitis aut quinquepartitis. Suntque

Mentha sylv. rotundiore folio, Wilder Balsam: Mentastrum, Tab. Mentastrum folio rugoso rotundiore spontaneum flore spicato odore gravi, J. Bauh. In agris humidioribus. Julio.

Mentha sylv. longiore folio, Rosmünz: Mentastrum, Trag: Matth. Fuch. Dod. Lob. Mentastrum spicatum folio longiore candicante, J. Bauh. lisdem locis, & patis humidis. Julio.

Mentha rotundifolia palustris, Wasserminz: Balsamica agrestis, Trag. Silymbrium, Fuch. Dod. syl. Matth. Mentha aquatica, Lob. Calamintha aquatica, Tab. Major est & minor, in aquosis Michelfeldæ Julio.

Mentha cataria vulgaris & major: Nepeta vulgaris, Trag. Herba gattaria, Matth. Calaminthæ r. genus, Fuch. Cattaria herba, Dod. Mentha cataria, Lob. felina, Tab. Ad sepes hortorum extra portam S. Johannis,

CALAMINTHA, Wilder Poley: Quasi bona & utilis Mentha dicitur; Verticillos habet rariùs dispositos: Odore est eccellente, sapore acuto, amaro, eademque vires quas Mentha possidet, sudorem urinasque movet, Colicæ resistit, exiccat, aperit, attenuat, unde ad obstructions hepatis, uteri, flatu disentiendos usurpatur; Dioscorides refert illam Elephantiacos juvare si edatur. Potest tibialibus vel sandaliis indi ad promotionem mensium, sic enim sanguis in artubus languidiùs motus magis volatilisabitur. Species sunt

Calamintha pulegii odore: Calamintha altera, Matth. odore gravi pulegii, Lob. Pulegium syl. Dod. Calamintha arvensis 2. Tab. Michelfeldæ.

Calamintha vulgaris, vel officinarum Germaniæ: Calamintha 2. Matth. montana, Dod. vulgaris, Lob. Tab. Passim ad sepes, & in montosis.

Calamentha arvensis verticillata, Rosmünz: Nepeta agrestis, vel 4. Trag. Calamentha altera, Fuch. Calamintha aquatica, Matth. Lob. arvensis, Tab. Passim in agris, potissimum humidioribus. Julio & Augusto.

Calamentha montana inodora non descripta. Propè Lucernam quæ Bernam itur.

MARRUBIUM, Weiß und Schwarz Andorn: Ita dicitur, quod folia marcida & squalentia sint quasi rubigine exesa. Sunt plantæ congeneres melissæ seu verticillatæ herbaceæ, quarum caules non perennant: odorem sulphureum edant eumque suavem velut mentha, saporem amarum, calefacientem, siccantem, abstergentem, attenuantem; hinc Usus ejus præcipuè in obstructionibus pulmonum, hepatis, mesenterii, uteri, adeo-

que in phtisi, in expuitione sanguinis, in partu difficili, Iochiisque remoratis, létero, v g. *Rz. Succ. marrub. Ziv. Mell. q s. Coq. in Syrup. de quo subinde cochleare sumendam est, nimirum specificum est, vel Rz. Syr. de prass. Zj. Ol. Tart. per deliq. Zj. misc. Valet & egregiè in scirrho hepatis, Marrubium Cardiacum dictum velex nomine suffocationi hypochondriacæ Infantum medetur & palpitationi cordis: In lixivio decoctum scabiei capitis medetur, pulvis ejus mariscas ani sanat. Vid. *Mylii Dispens. Basil. Chym. p. 1174.* Succus marrubii albi, millefolii, apii, rad. raphani, chelidonix cum aceti acerr. aa. mixtus cornua, ossa injecta & in fimo equino 7. diebus digesta mollit, ut in quasvis figuras duci possint. Hoc verò erit ex alcali succorum non secus ac aliàs Lixivium calcis vivæ & ciner. clavellatorum rasuram cornuum ita emollit. Species sunt*

Marrubium Cardiacum dictum, *Herzgespan*: *Melissa sylv. Trag. Cardiacum, Matth. Fuch. Lob. Tab. Ad sepes circa S. Jacobum & alibi. Julio.*

Marrubium palustre glabrum, *Wasser: Andorn*: *Marrubium aquaticum, Trag. Dod. Lob. Sideritis i. Matth. Locis palustribus Michelfeldæ, ad Birsam, & Wiesam, aliisque locis. Julio & Augusto.*

Marrubium nigrum fœtidum, *Schwarzer stehender Andorn*: *Marrubium majus vel i. Trag. Ballote, Matth. Fuch. Dod. Lob. Marrubiastrum, Tab. Ad sepes passim.*

Marrubium album vulgare: *Marrubium candidum, Trag. album, Lob. Tab. Marrubium, Matth. Fuch. Dod. Nonnunquam ad sepes & inter Bruglingen & Mönchenstein.*

LAMIUM, *Tode- oder Taube-Nessel/ Bynsaamen*: Sic dicitur à florum cucullatâ effigie larvatam lamiam quodammodo representante; Græcis *καλιόφυλον*, à florum itidem figurâ felis vel mustelæ faciem & rictum nonnihil representante; Aliàs *Urtica mortua*, quia toto frutice cum caule & foliis urticam referunt: at folia læviora sunt & trita graviter olent; flores tenues sunt, ac purpurascens; semina minora, nigra, quibus ab Hormino distinguuntur. Odorem habent gravem, saporem verò insipidum subfarinaeum & herbaceum, multum salivæ provocantem, hinc alcali occultum potens habent, calefaciunt & modicè siccant, *Uterina* sunt & specificè fluori albo resistit *Conserva summitatum florentium seu Decoctum* usurpetur, quo pacto *Ettmyllerus* mulierem generosam sic curatam se nosse refert: valet & ad epilepsiam & dysenteriam ac ventris tormina, affectus lienis si præprimis illa Lamii Species quæ inde *Milzatella* dicitur, in pulverem trita vel ejus Decoctum assumatur. Vid. *River. Prax. Extrinsecus* adhiberi potest pro mundificativo & mollitivo, sic namque succus cum aceto verrucas discutit, tumores duros & quoscunque panos, &c. Intus & datus adversus

adversus hæmorrhoides valere dicitur. Sic & Lamium purpureum foetidum calefactum inter duos lateres calidos tumori scrophuloso applicatum, eum unius noctis spatio aperit, cui dein applicandum seq. R. *Omphacii cochl. vj. But. maj. instar jugland. misc. & impone lanæ nigrae oleo è pedibus bubulis madefactæ*: Intus interea propinetur *aqua fl. genist.* Vid. *Remed. Angl.* Destillatur inde *aqua hysterica & pectoralis.* Junio & Julio ubique ad vini sepesque floret. Sunt autem Lamii genera, ut præcedentia Marrubia, herbæ verticillatæ ad modum Clinopodiorum supra. Estque vel

Lamium purpureum foetidum folio subrotundo, sive Galeopsis Dioscor. Todte Nessel: Lamium, Trag. Fuch. Urtica iners altera, Dod. Urtica non mordax vulgaris foetens purpurea, Lob. Galeopsis 2. Tab. purpurea, Lob. Aprili & per totam ætatem.

Lamium purpureum vel album non foetens folio oblongo, Todte Nessel mit weissen und mit braunen Blüthen: Galeopsis, Trag. Matth. Lamium sive Archangelica, Lob. Lamium purpureum & album, Tab. Urtica iners, sive Lamium 1. Dod. Aprili & seq.

Lamium folio oblongo luteum, Gelbe tauhe oder todte Nessel: Urtica F. Trag. Urtica iners 3. Dod. Lamium luteum, Lob. Tab. In montosis humidis. Aprili & Majo.

Lamium albâ lineâ notatum, sive Milzatella: Urtica lactea, Matth. Galeopsis folio maculato Joh. Bauh. Macula illa albicans prout est in medio sic in margine magis est in Lamio molchato foliorum margine argentato, quod in Insulâ Zante Wehler & Sponius invenere, quodque prior in *Itinerar. suo p. 338.* depingit. In rudibus.

Lamium foliis caulem ambientibus majus & minus: Morsus gallinæ folio hederulæ alterum, Lob. Alines species, Tab. In agris frumentaceis. Aprili & Majo.

Lamium maximum, sylvaticum foetidum, Grosse stinckende tauhe Nessel: Heraclea vel Urtica 11. Trag. Urtica herculea, Tab. In sylvis montosis, & ad sepes circa molendinum ærarium.

Lamium montanum Melissæ folio: Melissa 1. Trag. icon. Melissophyllum verum, Fuch. Melissa Fuchsi, Lob. In montosis Mutetæ & aliis. Et ex his speciebus hocce Lamium montanum Melissæ folio dictum seu Melissophyllum singulariter confert in affectibus glandulosis colli, dum fumus ejus linteis excipitur & collo applicatur, qualiter scrophulas ipsas egregiè abiget. V. *Rem. Angl.* Colligendum autè Majo Lun. in Canc. existente.

URTICA, Nessel: Ejus folia rigidis aculeis densissimè confita sunt, intra quos liquor acerrimus continetur, hinc namque quia urit & punctione sua per aculeos hosce prurimum & pustulas igni similes excitat, ita dicitur,

dicitur, & ob hanc pungentem & urentem facultatem Marti eam subijci *Etzlerus Isag. Mag. Cap. III.* refert. Quare dicitur, *Difficiles lectu mihi Mars facit improbas herbas.* Moderatè aliàs calefacit & siccatur, partium tenuium est, aperit, incidit, abstergit, emollit, diuretica est, lithontriptica, sciat enim succo volatili nitroso, qui & hinc internè in hæmorrhagiis & hæmoptysi excellens remedium est, refert enim *Exc. D. D. Hannemann. in Miscell. Cur. Dec. II. Ann. II. p. 74.* naribus herbam siccaturam inflatam mox narium hæmorrhagiam sanasse in muliere, & in *Scholiis Excell. D. D. Sebröckius* refert in *MS. Wolschianis* notatum reperisse ζj . *Succi* hujus desperatas narium hæmorrhagias sanasse. Idem *Welschius* laudat in *Miltomim. §. XXXIII.* hæmorrhoides tumentes fotu urinæ urticatæ in Galliis sæpè curatas esse; peculiariter *Cicutæ* adversatur, ut & *Hyoseyamo*. *Radix* condendatur maximè ad *Icterus*. *Herba* oleo sumpta solvit alvum, abstergit renes & calculos expellit, expectorationem & morbillorum eruptionem promovet; *Seminis Urticæ Romanæ* creber usus est in affectibus pulmonum, asthmate, tussi contumaci, pleuritide, peripneumonîâ & calculo, si cum melle conditum assumatur. *Extrinsicus* reprimat uvam inflamatam, & semen cum sevo hircino vel oleo laurino & cerâ illitum contra frigus, ne ullum sentiat, experimentum prælens est, gangrænâ mundificat, unde solent Chirurghi urente Urticâ fricatè membra & sanguinem allicere, adeoq; atrophix subvenire, quod & succus expressus linteis applicatus præstat: Sic & in Perionibus: *Urtic. urent. minor. caule rubr. q. v. Coq. in Oleo lini,* (quod scilicet pruriginem ab urticis sedat) usque dum urticæ nigrescant, & inungatur. *Exc. D. D. Paullini in Obs. Med. Phys. Ann. VI. Dec. II. Misc. Cur. annex. p. 57.* refert Hortulanum quendam ante exercitia Veneris membrum & testes viridi urticæ fæce fricasse & cædisse, sicq; rem animosius & felicius perfecisse. Id verò maximè mirabile est quod *cit. Etzlerus* refert, nimirum semen Urticæ collectum, Marte Ariet. vel Scorp. aut Capricor. tenente, si potantibus exhibeatur protinus, cum incaluerit rixas excitaturos manusq; commutaturos fore. *Sim. Pauli* refert Cerevisiæ recentis intempestivam fermentationem exhiberi & à tonitru defendi, collocando in doliis urticam urentem maximam & frusta chalybis. Floret Julio & semen Augusto maturum est: ubicunque reperitur. Species sunt

Urtica urens maxima: Urtica major, Fuch. Tab. vulgaris urens 1. Trag. urens altera, Dod. syl. asperior, Lob. Urtica 2. Matth. Ad antiquas maceries & sepes.

Urtica urens minor: Urtica 3. Trag. Matth. urens minima, Dod. minor, Fuch. Tab. minor acerior, Lob. Passim etiam in hortorum areolis.

Not. Urtica urens maxima & minor sunt ex herbis flore imperfecto, quarum fructus à floribus totis plantis distant, velut sexum præ se ferunt, ut supra

suprà Mercurialis. Juxta *Hortum Malabar.* T. II. p. 74. & *Ammannum* Urtica urens maxima, minor, & pilulas ferens, cum non sint galeatæ sed verticillatæ & aliquo modo racemi verticillatim disponantur, ad figuram galeatarum verticillatarum remittantur.

Urtica aculeata foliis serratis, *Aster-Messel*: Cannabis syl. Trag. spuria altera, Lob. Cannabina alba, Tab. In agris. Julio & Augusto.

Urtica fatua aculeata foliis non serratis: Cannabis spuria facie Urticæ, Lob. Ad sepes.

Hæ duæ posteriores Urticarum species sunt, ut suprà allata Clinopodiorum, Lamiorum genera herbæ verticillatæ floribus galeatis & labiatis spicatis è foliorum alis ad caulium nodos exeuntibus, verticillis densius dispositis, pariter ut & sequentes *Sideritidum* species.

SIDERITIS, Wundkraut / Wernuffkraut: Græcè *ἰριδανθῆς*, quodd velut ferrum glutinet vulnera, Germanicè autem non quodd acclamationes verbis factas eludat (ut in *Tr. de Fasciniat. Exc. Frommannus & Dec. II. Misc. Cur. Ann. III. pag. 316.* docet) sed quia eccellente virtute abstergendis pororum obstructionem pollet. Est autem planta, quæ duos caules aut tres, aut plures simul sursumversus mittit; Valet, ut dictum, pro abstergendis cutaneis & aperiendis poris corporis. Species sunt

Sideritis vulgaris hirsuta erecta, Stiedkraut: *Sideritis* 1. Fuch. *Sideritis* Heraclea, Tab. *Sideritis* sive ferruminatrix, Lob. Passim ad sepes.

Sideritis arvensis latifolia glabra, Groß Alyssen: *Sideritis* 2. Matth. *Alyssum majus*, Tab. Lamiis accedit. In agris ad Wieselam, item Hüningsæ & Michelfeldæ. Augusto.

Sideritis arvensis angustifolia rubra, Kornwirth: *Ladanum* segetum Plinii, & *Tetrahit angustifolium* aliis, Lugd. *Alyssum Galeni* flore purpureo, Tab. Passim in agris, frugibus demessis. Julio & Augusto.

Sideritis Alfine triflaginisfolio. Circa Alsatia & Argentor. reperitur.

EUPHRASIA, Augentrost: dicitur quasi Solamen oculorum, Græcis *Ευφροάση*, è quodd caligines oculorum discutiendo eos delectet; parva planta est, folia habens crispa, venosa, circumcirca denticulata, floribus est galeatis, sed non est simul verticillata, semina sunt albicantia: Folia amarorem cum adstrictione conjunctum exhibent. Insigniter est ophthalmica, quia clarificat spiritum oculorum & acuit visum, unde plantæ pulvis Conservis ophthalmicis utilissimè admixtus fuit à *Joh. Casp. Bauhino*, referente enim *Foresto L. XI. Observ. 32.* ejus conservæ solius usu continuo puella per decennium visus obscuritate laborans restituta est, id quod & *Melichius in Dispens.* testatur. *Arnoldus Villanovanus* commendat Vinum Vin-

R demix

demix tempore paratum senibus ophthalmicis, cui & *Fabric. Hildanus* assentit; sed cautè: Pulveri ejus miscent alii macis parum. Reperitur in pratis ad sylvas, Julio & Augusto floret. Species sunt

Euphrasia officinarum: Euphrasia 2. & 6. Trag. Eufragia, Matth. Euphrasia & Eufrasia, Fuch. Dod. Lob. Tab. In pratis Michelfeldæ & ad Wiesam copiosè. Est monopetala bicapsularis flore galeato seminibus tumidioribus.

Euphrasia pratensis rubra, Köster Augentrost: Eufrasia altera, Dod. Lob. Odontites, Tab. Iisdem locis.

Euphrasia pratensis lutea: Odontites 2. flore luteo, Tab. In dumetis ad patibulum. Hæ duæ Euphrasiæ species sunt Herbarum monopetalæ bicapsulares flore galeato seminibus compressis.

Euphrasia lutea radice squamata. Montosis asperis & humidis Helvetiorum agris gaudet. Hæc fuit primùm in Biennensium Helvet. alpibus, dein non longè ab Einsidlen reperta.

MELAMPYRUM, Wald-Hirsch / Rüb-Weizen: Quasi *Triticum nigrum* dicitur, quod ex tritici maturatione generari censeatur; unde si semen ejus, ut lolii & pseudomelanthii Matth. frumento miscetur, tum panis fit deterior; aliàs *Planta* est Euphrasiæ similis, spicam comatam rubicundam gerens; Juxta Morisonium verò in genere est planta galeata, vel ut Knauth disponit, est ex herbis flore monopetalo bicapsularibus flore galeato seminibus tumidioribus, ut Euphrasia præcedens Officin.

Melampyrum purpurascens comâ, Rübweizen mit purpurfarbent Gypffel; *Triticum vaccinum*, Trag. Dod. Melampyrum, Lob. Tab. Inter segetes. Majo & Junio.

Melampyrum luteum latifolium, Gelber Rübweizen: *Cratægonon*, Lob. Miliun sylv. 1. & 2, (solo colore floris differunt) Tab.

Melampyrum luteum angustifolium: quod pro Melampyro luteo linariæ folio, in Prod. describitur. Vtrumq; in Muteto Monte & Wasserfall.

Quoad Vires spiritu flatuoso referta est, quo abdomen distenditur & obstructions causantur.

BETONICA, Betonien: Aliis Vetonica ratione originis à Vettonibus scilicet populis Hispaniæ; Est planta utilissima & vulgatissima inter Joviales relata, unde *cephalica* summè & tantùm non polychresta est, de quâ integrum *Tract.* vid. *Ant. Musæ Aug. Imp. Medici in Oper. Apulei*, unde Itali. Vende la tónica & compra la Betonica. Saporem habet amaram, ingratum, subterreum cum odore fraccido conjunctum, hinc calefacit modicè & ob sulphur blandum anodyno-narcoticum sale volatili perfusum discutit, aperit, extergit,

exterget, *Sim. Pauli Quad. Bot. p. m. 220.* obhinc Radix Betonicæ dicitur stomacho esse ingrata, & vomitum movere. Verùm quia Plantæ Folia sulphureis constant partibus, minimè tamen capiti nocentibus insigniter lauda ur in Vulneribus capitis, hinc univèrsim Vulneraria, Cephalica, Splenetica, hepatica, uterina, diuretica planta est. Infusum foliorum ejus, ut Thee caput vaporibus obsessum serenat, serum abundans per urinas evehit, hincque podagricis prodest, & oculos clarificat. Decoctum ejus dolores post partum mitigat, v. gr. *R. Fol. beron. M. j. Coq. in Vin. alb. Colat. ℥x. solv. Syr. rhamn. cathart. ℥j. ros. fol. ℥β. pro 2. dof. in dolore coxæ post partum.* Sic ad surditatem fit Aqua auri instillanda: *R. Fol. beron. cum flor. fol. laur. aa. M. ij. Cepar. alb. ℥iv. Rosismar. Balsamit. aa. M. j. Anguill. alb. ping. Amygdal. amar. ℥ββ.* Contund. & destill. Cataplasma ex eâ contusâ paratum amentiam post melancholiam curavit juxta pulverem cephalicum, notante *Welschio Hecatoß. II. pag. 11.* Paratur inde aqua destill. *Conserva, Emplastrum* (præprimis si Succus recens cum melle ad consistentiam coquatur & parum Balsam. Peruviani vel saltem Terebinthina addatur.) pro vulneribus capitis.

Quoad Dispositionem Betonica ex florum configuratione est herba verticillata herbacea caulibus non perennantibus, floribus galeatis & labiatis spicatis. Estque

Betonica purpurea: & Fuch. Betonica, Trag. Matth. Dod. Lob. Tab. Michelfeldæ, in monte Crenzacho & Muteto.

Betonica alba. In viâ ad montem Wasserfall non longè Dornaco,

SERRATULA, Schartenkraut: A foliis minutim ferratis nomen accepit, notante *Baubino*, cui *Differentia* in foliis ratione incisuræ quadruplex est, 1. fol. omnibus ferratis & incisurâ carentibus etiam flore candido, ut Serratula tinctoria, quam *Morison.* ad Virgam auream hinc refert; 2. fol. ad radicem integris, reliquis profundè incis. 3. primum folium ad radicem integrum habet, reliqua omnia dissecta. 4. folia utroque latere omnia similibus divisionibus divulsa sunt. Quoad Vires dicendum, quòd quia planta tinctoria est (luteo scilicet colore inficiens lanas aut quæ cæsum aut cæruleum ante imbiberunt, viridi dein colore tingit) tenuium sit partium & sale scatens volatili; quare inservit ejus Decoctum contra casum, resolvit enim sanguinem extravasatum. In vino decoctum ejus mundificat ulcera, & ea claudit; Fomentatio hæmorrhoidum dolorem curat; minus tamen officinalis est. Juxta Recentiores est ex herbis flore è pluribus flosculis tubulatis seu fistularibus composito capitato seminibus papposis, foliis non spinosis quæ Capitata pappescentes non spinosæ dicuntur, uti & est Cyanus segetum, Jaceæ species. Crescit in sylvis & æstate floret. *Bauhinus* ita sistit

Serratula: & Matth. Dod. Lob. tinctoria, Tab. In salicetis Michelfeldæ.

R. 2

SCRO-

SCROPHULARIA, Braunwurgen : A radice strumosa & nodosa & ab effectu nomen accepit: florem habet parvum, brevem, integrum in fundo, in margine 4. laciniis constantem supinâ parte bifida & sursum reflexa, infernâ ut labellum propendente duabus alis latera claudentibus, tenui stylo cum staminulis emergente præditum: atque floribus singulis sic constructis & calycibus quinquefariam divisus inntentibus succedunt capsulæ pyramidales arcuè simul junctæ, dum adhuc sunt virides, exiccata aliquantulum mucronata & divisa, septo membranaceo disteminante duplicem seminum fulvorum seriem. Odorem habet fœtidum, sulphureum, adustum, Saporem amarum, adstringentem, hinc calefacit & siccatur, digerit, incidit : Usus præcipuus in strumis seu scrophulis est, si radicis ʒj. in pulvere assumatur, sicis & mariscis ani, ut & hæmorrhoidibus si radicis v.g. concisæ ʒj. vino infundatur, ceu quod sæpius haustum egregiè juvat. Laudat *Ertmyllerus* externè contra idem malum, si radix succulenta contusa cum butyro in simo sepeliatur vase clauso, postea liquecant & colentur & cum pinguedine humanâ f. Vnguentum. Observavit idem quod pro Amuleto radix appensa lumbisque applicata iisdem egregiè conferat. Valet & laudatum Vnguentum (præter quod tamen *Rajus* ex *Sibbaldi Prodr. Histor. Nat. Scor.* aliud commendat, maximè in Scrophulis, nimirum liquefactæ *Axung. porci* ʒj. adduntur *fol. scrophul. cynogloss. lamii, fl. alb. Digital. an. p. a. q. 3.* in minutas partes conscindantur & in axungia coquantur igne temperato, repetendo coctionem ter aut quater ad viriditatem saturatam, tum *R. Ung. & ei adde Cer. & Resin. aa. Terebinth. ʒj. Virid. æris ʒj.* folv. omnia simul, colentur & f. Massa super alutam applicanda) in canerosis & serpentibus ulceribus & malignâ scabie. Aqua è radicibus destillata faciei ruborem tollit. In humidis locis provenit, Junio Julioque floret.

Species Scrophulariæ, quæ sunt Monopetalæ flore auriculato parvo fructu bicapsulari, sistuntur

Scrophularia nodosa fœtida: *Ocymastrum alterum*, *Trag.* Galeopsis minor, *Fuch.* Scrophularia, *Matth. Dod. major.* *Lob. Tab. Michelsfeldæ* & alibi locis humidis, ut & sequentes

Scrophularia palustris non fœtida, sive aquatica minor, *Wasserfrottenkraut das klesne*: *Betonica aquatica Septentrionalium* species minor, *Lob. obs.*

Scrophularia aquatica major: *Ocymastrum majus*, *Trag.* *Betonica aquatica*, *Dod. Lob. Tab. Majo & seq. Vid. Vnguent. in Remed. Anglic.*

Scrophularia Ruta canina dicta vulgaris: *Sideritis 3.* *Matth. Ruta canina*, *Lob. Tab.* In ripa *Rheni* versus *Creutzachum*.

STACHYS,

STACHYS, *Riechender Andorn/ Feld-Andorn*: Id est Spica: Hæc à *Baubino* describitur, quod sit Frutex Marrubio similis sed *longior* foliis sub-
hirsutis, daris, albidioribus & odoratis: *gustu* est amara, acris, hinc juxta
Matthiolum decoctum, ut Marrubium, menses provocat, & fœtum & se-
cundinas pellit, ut & dolores post partum lenit, si pulvis herbæ siccæ cum
axungia porci & lacte caprino solutis commisceatur & abdomini applicetur.
Diuretica item est:

Species autem ejus sunt ex Herbis verticillatis herbaceis caulibus non
perennantibus floribus galeatis è foliorum alis ad caulium nodos exeunti-
bus, verticillis densius dispositis, ut Marrubium. Suntque

Stachys major Germanica: Marrubium agreste vel 3. Trag. Stachys,
Fuch. Tab. Dioscoridis, Lob. Pseudostachys, Matth. In arvis & ad segetes.

Pseudostachys alpina: Salvia alpina, Tab. Hujus altera species gravi
odore carens: utraque sub Pseudostachyde 2. in Prod. descripta. In monte
Wasserfall.

Stachys palustris fœtida, *Wyanner Wasser-Andorn*: Sideriti conge-
ner gravis odoris radice geniculatâ & ferè strumosa, Thal. Clymenum
minus, Lugd. Michelfeldæ, & in agris humidis circa Dornacum. Julio
& Augusto.

HORMINVM, *Scharlachtraut*: Dicitur *δοσι τὸ ἴσχυον*, quod Vene-
rem stimulet. *Herba* est folio marrubio simili, caule quadrangulo, floribus
in spicis longis & laxis seu ex verticillis longius à se invicem remotis com-
positis; Flores hi salviæ minores sunt, quamvis in aliis multam cum sal-
viâ similitudinem habeat, odor tamen ejus minus gratus; *Saporem* verò
habet in foliis subamarum, terrestrem in fine adstringentem, balsamicum,
odorem adustum sulphur spirantem, vel penetrantem & acutum, qui
Vino odorem muscatellinum conciliat; *Radix* acerba est; Hinc calefacit,
siccatur, aperit, attenuat, extergit, unde in fluxu mulierum albo, suffocatione
hystericâ & colicâ præstantius remedium, judice *Fermyllero*, vix habebitur;
Valeat & ad *vulnera depuranda & consolidanda*. Propinatur aut ejus Deco-
ctum cum roremarino aut Spiritus dum infusione florum in spir. vini ali-
quoties abstractio fit. *Crato* paravit ex eo cum butyro & parum Tacama-
hacæ Unguentum umbilico applicandum in suffocatione uteri. Ejus grana
nubeculas oculorum depellunt. Juxta Recentiores Horminum est ex her-
bis verticillatis herbaceis, caulibus non perennantibus floribus galeatis &
labiatis spicatis, ut Betonica. Nascitur locis siccis & incultis, ad muros.
Junio & Julio floret. Estque

R 3

Hormi-

Horminum luteum glutinosum : Orvala 3. Dod. Colus Jovis, Lob. In monte Mutero & circa Mönchenstein.

Horminum pratense foliis ferratis : Salvia syl. vera, Trag. Horminum syl. Fuch. Lob. Orvalæ syl. species 4. Dod. Sclarea syl. Tab. Flore albo, cæruleo, incarnato. In pratis aridioribus. Salviæ flos, ait *Rivinus*, non levem cum hormino affinitatem habent, quod si verò galeam magis arcuatam in Hormino barbamque in medio integram cum Salviâ conferamus, non difficulter apparebit utriusque diverfitas.

VERBASCO, Wulffraut : Quasi Barbasco ob folia pilosa, unde & Thapsus barbatus dicitur : Est planta latifolia hirsuta, (molluginem præbens instar moxæ, quæ hinc loco dolenti in Odontalgia applicata idem præstat, quod moxa exotica, tentante hoc *D. Heuschio* & referente *Excell. D. D. Georg. Franckio Dec. 11. Misc. Cur. Ann. 1. p. m. 62.*) florem flavum, odoratum, monopetalum, integrum in fundo sed quinquefariam divisum in margine gerens, cui deciduo succedit bicapsularis theca rotunda, seminalis longis pediculis constans multa minutula semina comprehendens. *Etzlerus* ob hosce flores flavos Verbasco Jovi subijci refert in Leone, cujus ratione optimum sit consolidans, & radice decoctum phthificis & tussientibus optimè medeatur; habent saporem siccantem, salivam prolicentem, herbaceum, nauseosum, hinc ob sal volat. moderatè calefaciunt & siccant, emolliunt, discutiunt, & obinde, *Borello* teste, iæribus serpentum medentur, maximè autem dolores leniunt, inprimis hæmorrhoidum si flores cum Chamomilla & Linaria in lacte cocti applicentur : Oleum per deliquium ex insolatione in vitro parat *Ettmyllerus* pro singulari anodyno in doloribus arthriticis, prout & Radix juxta *Hartmannum* amuleti instar appensa catarrhis medetur : Foliorum ejus *Usus* præcipuus est, ut dictum, in morbis pectoris, tussi, expuitione sanguinolentâ, torminibus ventris. Ex antedictâ Verbasco descriptione constat Verbasco genera esse herbas flore pentapetalo vasculo seminali bicapsulari turbinato aut subrotundo, uti & sequentes Blattariæ & *Lysimachia lutea* & *Spicata purpurea*, Julio floret. Nimirum est vel

Verbasco mas latifolium luteum, *Königsberg* : Verbasco. 1. *Matth.* Verbasco. mas, Tab. aut phlomos vulgaris mas, Lob. Augusto.

Verbasco scemina flore luteo magno, *Gelb Wulffraut* : Verbasco (sive candela regia) *Trag.* nigrum, *Fuch.* luteum, Tab. Verbasco. maximum album scemina flore subpallido, Lob. Utrumque in arenosis ad *Wiesam*.

Verbasco lychnites flore albo parvo : Verbasco lychnite, *Matth.* Tab. candidum, scemina, *Fuch.* Phlomos mas alter, Lob. Ad *Wiesam*, & in rudibus.

Verba-

Verbascum nigrum flore ex luteo purpurascete, Schwarztich Wulffraut mit kleinen gelben Blumen: Verbasc. nigrum, Trag. Dod. Lob. Tab. Verb. 3. Matth. sylv. Fuch. Verbasc. nigrum salvifolium purpureo flore, Lob. Morisonio est blattaria annua ramosa floribus luteis staminibus purpureis. Locis arenosis ad Wieselam, nonnunquam in simeteriis.

VERBASCULUM, Schlüsselblümlein: Seu *Primula Veris*, quod folia habet Verbasci aspera minora à luteâ radice exeuntia & primo Vere florentia, ut verba habent *Bauhini*, quem quoque imitatur *Hort. Oxon. Phil. Stephan. p. 553.* verum minus accuratè hoc fit juxta *Ammannum*, cui *Primula veris* est unicapsularis pentapetalos seu binis petalis cordatis, deliquium in medio patiens, succedit calyx foliaceus, quinquefariam laciniatus, in cujus gremio est capsula membranacea, oblonga, continens plurima semina circa stylum etiam oblongum nutritivum. Saporem radix habet acrem, aromaticum, subacerbum, fere instar caryophyllatæ subamarum; hinc sale volatili immixto partibus sulphureis & terræ virginæ scætet, cujus ratione calefacit & siccat, adstringit, partium valde tenuium est & in capitis frigidis affectibus apoplexiâ, paralyfi, &c. laudatur, præprimis flores qui melleum habent saporem, ut trifolii. *Extrinsicus* etiam in Arthritide & Tumoribus qui ictus animalium venenatorum subsequuntur, laudatur; sic pro roborandis nervis; *R. Fol. primul. ver. lavend. salv. aa. M. j. fl. rorismar. P. j. Coq. in Vin. alb.* ut fiat Fomentatio. Ex antedictis verò constat, quod Verbascula sint ex herbis polyspermis capsulâ seminali lævi vel oblongâ cylindraceâ & pyramidali aut breviori & rotundiore, ut *Lychnidum*, *Alsinia*, *Caryophyllorum* genera. Crescunt apud nos & in Helvetia alibi.

Verbasculum pratense odoratum, Wohlriechende Schlüsselblumen: Herba Paralysis vulgaris, Trag. *Primula Veris*, Matth. Lob. major fl. luteis odoratis, Dod. Verbasculum odoratum, Fuch. *Primula hortensis*, Lob. Passim in pratis.

Verbasculum pratense, vel sylvaticum inodorum, Schlüsselblumen ohne Geruch: Herba paralysis sylv. Trag. *Primula Veris altera*, Matth. major, floribus albidis inodoris, Dod. Verbasculum non odoratum, Fuch. *Primula pratensis* inodora luteopallida, Lob. *Primula sylv. 3. Tab.* In nemoribus circa Novam domum, ad Wieselam & Rhenum circa Huningam.

Verbasculum umbellatum minus alpinum, Kehr Schlüsselblumen mit Dolden: item Verbasculum umbellatum majus alpinum. In Alpibus crescunt, Fracto & Gotthardo monte.

BLATTARIA, Schabenkraut: Sic dicitur, quod abjecta blattas Insecta contrahit; Estque Verbasci similis herba, foliis minus candidis ab eo differens,

differeus, vel potius ejus certior nota est capsula seminalis globosa, cum Verbasco sint nonnihil turbinata & in acumen producta; gustu amara est, proinde calefacit & siccit, flores ejus crinibus flavum colorem conciliant. In campis Junio & Julio floret. Habetur

Blattaria lutea folio oblongo laciniato: Blattaria, Trag. Matth. Fuch. Dod. Tab. Blattaria Plinii, Lob. Non longè Michelfeldâ.

AURICULA URSI, SANICULA ALPINA, Berg. Sanicel: Sic dicitur à sanandis vulneribus & formâ foliorum: Species ejus describit *Bauhinnus* tum à foliis serratis, tum non serratis, & quod sint aliæ species rotundifoliæ, inter quas est *Pinguicula Gesneri* elegantissima plantula, quæ tamen *Hist. Oxon. p. 477.* potius est viola palustris. Species tales in Helvetia crescentes sunt

Auricula Ursi vel Sanicula alpina lutea it, purpurea & flore variegato. Sanicula alpina montana flore calcari donato seu *Pinguicula Gesneri* flore tum albo tum purpureo. In monte Frasco & Gotthardo.

Sanicula montana minor in Prodomo descripta; videtur esse Sanicula montana secunda Clusii in Histor. In Alphis Helvetiorum & Wasserfall exeunte æstate.

Ex his autem *Pinguicula Gesneri* saporem habet pinguem, subamarum, abstergentem, glutinantem, mundificantem, modicè calefacientem; hinc usus ejus percipuus in tabe, phthisi; pectus lenit, vulneraria est, à *Camerario* ad ramices specialiter etiam commendata, præcipuè autem pastores circa montis Juræ tractum habitantes succo ejus pingui & butyroso plagas sibi & vaccarum uberum sanant, imò quia succus hic lentus spissus & glutinosus est, ut gummi ceraforum in eo peculiare quid contra morbos pectoris & renum latitabit non secus ac in hoc contra eosdem morbos specificum quid inest juxta *Craan*: *Simonem Pauli* Rustici docuere, quod recentis *pinguiculæ* foliola & radices contusæ inunctæ capillis illos flavescere faciant. Vid. Vinum medicatum antiphthis. in *Chir. D. D. Muralti* & Unguent. infra de *Ophiogloss.* Florent Julio.

DIGITALIS, Fingerhuttraut: Quod flores digitale referant, dicta, cujus occasione *Rivinus* in *Ord. Plant.* quæ sunt flore irregulari *tetrapet. p. 16.* scribit se mitum in modum delectari vocibus, quæ similitudinem quandam involvunt radicem, foliorum, florum, &c. utpote quibus egregiè jamus memoriam. Quoad magnitudinem *Bicubitalis* est planta, caulis angulosi, nonnihil hirsuti; floris fundo interius & penitius adnascuntur, stemina alba aut purpurascencia contorta, quæ apices didymos, croceos, guttatos sustinent, stylus tenuis purpurascens ex hirsuti oblongique pericarpium mucrone protenditur, cui postea includitur semen minutum in binis

binis capsulis adhuc viridibus simul junctis, membranâ mediâ intercedente & duplicem seriem seminum minorum subruforum distinguente. Quoad Vires ejus, eæ non adeò hucusque cognitæ fuerunt, nisi quòd Tragus ejus amarore caliditatem ejus & siccitatem collegerit, specialiter autem illam conferre in strumis Angli experti sunt tam in Vnguento quàm Decocto, de quo in *Remed. Angl.* p. 152. 164. & 215. & suprâ.

Species Digitalis ex antedatâ descriptione sunt Herbz monopetalz flore oblongo cavo dactylothemam referente, fructu bicapsulari. Suntque

Digitalis lutea magno flore, Campanula sylv. lutea, Trag. Digitalis lutea, Fuch. Tab. Digitalis 3. Dod. In monte Muteco.

Digitalis major lutea vel pallida parvo flore, Gels Fingerhut: Digitalis 4. Dodon. lutea parva, Lobel. Circa Mönchenstein, & ad patibulum in dumetis.

Digitalis angustifolia flore ferrugineo. In montibus qui scanduntur antequam Rhætorum Curiâ ad Fabarias thermas deveniatur, juxta Cænobium.

CAPUT IX.

De Lysimachiâ, Veronicâ, Scordio, Chamædri, Chamæpithi, Alfine, Anagallide, Echio, Cynoglossio, Lithospermo, Symphyto, Bellide, Pilosellâ, Conyzis, Virgâ aureâ, Verbenâ, Succisâ, Scabiosâ, Cyanis, Hyperico, Sedis, Tithymalis, &c.

LYSIMACHIA, Scheschtraut/Weiderich: Sic dicitur quasi pugnam solvens & concordiam afferens, vel potius à Lysimacho Rege Agathoclis filio ejus Inventore. Caules emittit capitales, fruticosos, folia salignis similia, flos flavus, aureusvè vel purpureus tetrapetalos quadricapsularis, in summis siliquarum, quibus singulis subsunt siliquæ quadricapsulares, quatuor loculamentis distinctis, atque in singulis loculamentis unica series seminum minorum pappo involutorum latet ut salix, cujus ratione quoque Salicaria dicitur: præcipuè notabile est, ait *Rajus Hist. Plant.* T. II. p. 1036 in spicatâ purpureo flore quòd petala non exeant ex imo calyce circa

S

basin

basin vasculi seminalis (quod in eodem ferè occultatur) sed à summo calycis margine, ut statim patebit ea avellenti, cum jam marcescere incipiunt. Saporem habet acetosum, incidentem, hinc modicè refrigerat, in dolore dentium à causa calidâ capiti imposita prodest, sistit enim fluxiones & juxta Etzlerum in *Isag. Physic. Mag.* ob Spiritum Joviale, quo dotata est, morbis martialibus contrariatur, ceu cujus ratione, juxta eundem, certum est, si Jove in Pisc. existente colligatur & gestetur, hominem reddere amabilem, & si inter altercantes projiciatur, illic conciliari illos; Estque

Lyfimachia lutea major, *Gelber Weiderich*: quæ Diosc. *Lyfimachia*, Matth. lutea, Trag. Fuch. Lob. Tab. *Lyfimachium legitimum*, Dod. *Blattaria affinis flore luteo major*, Morison. est nimirum ex herbis flore pentapetalo vasculo seminali, bicapsulari, turbulento aut subrotundo, ut *Blattaria*, & infra *Lyfimachia spicata purpur.* Foliis nunc ternis, nunc quaternis, nunc binis reperitur, Ad rivulos, & *Michelfeldæ*, ut & sequens

Lyfimachia filiquosa hirsuta magno flore, *Weiderich-Nöstein*: *Lyfimachia*, seu *Salicaria altera*, Trag. purpurea 1. Fuch. *Lyfim. filiquosa* 1. Tab. Est ut & sequentes species herba flore tetrapetalo filiquosa quadricapsularis semine papposo.

Lyfimachia filiquosa hirsuta parvo flore: *Lyfimachia filiquosa* 2. Tab. Major est & minor, utraq; in Prodr. descripta. In arenosis ad *Wiesam*. Julio.

Lyfimachia filiquosa glabra major: *Lyfimachia filiquosa*, Lob. flore albo, Tab. *Pseudolyfimachium purpureum* 1. Dod. In aquosis.

Lyfimachia filiquosa glabra minor: *Lyfimachia minor* & 3. Tab. In saxosis.

Lyfimachia Chamænerion dicta latifolia, *Grosse Weiderich-Nöstein*: *Lyfimachia nostras filiquosa papposa dicta Chamænerium latifol.* Moris. Antoniana sive S. Antonii herba maxima, *Ges. hort. Onagra*, Lugd. Circa *Gundeldingen*. Julio.

Lyfimachia Chamænerion dicta angustifolia: *Pseudolyfimachium purpureum minus*, Dod. *Chamænerium Gesneri*, seu *Delphinium baccinum Diosc.* Lob. In arenosis circa *Cliben*, & circa *Hüningam* minorem.

Lyfimachia Chamænerion dicta alpina. In *Alpibus Helvetiorum*.

Lyfimachia spicata purpurea, fortè *Plinii*, *Brauner Weiderich*: *Solidaginis Saracenicæ alia species*, Trag. *Lyfimachia altera*, Matth. *Lyfimachia purpurea*, Lob. Tab. *Pseudolyfim. purpureum alterum*, *Blattaria spicata major glabra communis folio acuto*, Morison, Dod. Passim ad rivulos. Julio.

Lyfimachia cærulea galericulata, *Fieberfrant*: vel *Gratiola cærulea*: *Lyfimachia galericulata*, Lob. *Tertianaria*, Tab. quod febribus medeatur; item *Scutellaria palustris flore cæruleo*, *Morisonis* in *Prelud. Bot.* floribus è foliorum

foliorum alis exeuntibus singulis, calice cum clausus seu operculatus est. crepidæ aut calceamenti calcaneum referente. Michelfeldæ in palustribus & circa parvam Hüningam. Julio & Augusto.

VERONICA, Ehrenpreiſſ und Grundheil: Sic dicitur ob mirificam vim vulnera & ulcera sanandi, vel quasi Gr. *φειρόνιον*, quasi inter plantas triumphet; Est planta per terram repens, folia habens *nigricantia*, oblonga in ambitu denticulata, constans flore tetrapetalo, capsulâ bivalvi, tumida cordi-formi, septo medio separante duplicem seminum seriem, à latere septi medii prædicti contentorum seu flavorum, ruforum aut nigrorum, compressorum; ut plurimum Odorem habet suavem, aromaticum; Saporem amarum & adstringentem, hinc sale alkalino volatili modicè incidit, calefacit, vulneraria insignis est, pectoralis & sudorifera; Usus ejus præcipuè in obstructionibus pulmonum, glandularum & imprimis in Colicâ tam internè (in Extr. cum rob. juniperi) quàm externè in Clysteribus juxta Cratonem & Sennertum, item D. D. Elsner. Ann. I. Miscell. Cur. Observ. 107. in Phtisi, scabie, pruritu, peste, vulneribus: Simon Pauli laudat ut specificum in Sterilitate, si in pulvere per aliquot dies usurpatur, v. g. R̄. Herb. Veronic. pulver. sem. anmeos aa. ʒß. Cardam. min. Cinam. acerr. aa. ʒij. Sacch. cand. ʒß. Ol. cinam. gur. iij. misc F. Pulvis. Cæterum quoddam alcali scateat Veronica patet ex eo, quoddam si Infusum ejus solutioni vitrioli immisceatur, nigredo exoriatur, manifesto indicio adesse adstrictionem sale sociatam, & vi traumaticâ pollere, imò & quia similiter id contingit cum herbâ Thee, Vires Thee & Veronicæ affines esse & commodè hanc illi substitui posse. Excell. Frommannus in Ann. III. Dec. II. Miscell. Cur. p. m. 315. Aquam ejus fistulam thoracis sanasse observavit. Vid. Camerar. Memorab. Cent. V. §. 70. & Cent. XVIII. §. 74. Eadem aquâ ulcus tibie rebelle taliter sanatum & crustosa scabies. Species Veronicæ juxta datam descriptionem sunt herbæ flore tetrapetalo (potius monopetalo juxta Rivinum) siliculosæ bicapsulares seminibus in singulis capsellis pluribus, quæ sunt

Veronica mas supina & vulgatissima: Teucrium, Trag. Veronica mas, Puch. serpens, Dod. Veronica, Tab. vera & major, Lob. Veronica spicata terrestris perennis mas supina vulgaris foliis serratis, Morison. In sylvis.

Veronica spicata minor, Kleiner auffrechter Ehrenpreiſſ: Veronica recta minima, Lob. minor, Tab. Veronica angustifolia recta minima, Morison. In arvis circa Michelfelden. Julio & Augusto.

Veronica pratensis serpillifolia, Klein Ehrenpreiſſweiblein. Veronica spicata terrestris perennis pratensis serpilli folio, Morison. Teucrium alterum, Trag. Veronica pratensis, Dod. Veron. minor, Tab. minor serpillifolia, Lob. In pratis, aliisque locis herbidis.

Veronica alpina bellidis folio hirsuta. In Fracto & Helvetiorum Alpibus.

Veronica alpina frutescens. Ibidem.

SCORDIUM Alterum C. B. Wisse Sassen: Ob foliorum similitudinem *Salvia sylvestris* dicta, planta aliàs Chamædri assimilis, aliquantulum Scorodum (unde nomen) seu allium redolens, unde & *Morison. de Umbellif. p. 81.* vocat Chamædryn palustrem allium redolentem. *Excell. Rivinus in Ord. Plant. flore irregul. p. 4.* attendendo ad florem ejus, refert id ad ordinem plantarum irregularium monopetalorum, nimirum quia saltem is barbatus est, galeaque caret, illumque sequuntur semina nuda quaterna ad plantas verticillatas flore barbato tantum Teucrium putà, Ivam moschatam, &c. prout & *Ammann. in Charact. Plant. p. 395.* quia galeala verticillata sit, ad Chamædryn pertinere refert. Quoad folia illa sunt instar *Salviæ*, Vires verò, est calida planta sale volatili scatent, unde urinam provocat, purgat pectus & stomachum confortat. Crescit in aggeribus inter femina. Junio & Julio floret. Estque hinc ex Herbis verticillatis herbaceis floribus galea carentibus tantum labiatis. Estque

Scordium alterum, sive *Salvia sylvestris*: *Salvia sylv. Trag. Tab. agrestis sive Sphacelus, Dod. Scordium alterum Plinii, Lob. In sylvis, & nemoribus circa Novam domum, in dumetis ad Birsam. Julio.*

TEUCRIUM, Groß Wuthengel: Ita dicitur, quod Teucer ejus Inventor statuatur. Veronicæ affinis planta est, etiam Chamædryis assurgens dicta; Juxta *Etzlerum* flore cæruleo Jovem repræsentat; *Folia saporem* habent amarum, qui hinc sal sulphureum prodit, quo constat. Quare conveniens est herba in febribus pestilentibus, Ictericâ, calefacit enim & siccat, hepatica est, viribusque omnino cum Chamædri convenit: Nobis est

Teucrium alpinum magno flore inodorum, & Teucr. alpinum comâ purpureâ cæruleâ. In monte Majore S. Bernhadi & Augustâ valle Helvetiorum florens reperitur.

CHAMÆDRIS, Gamanderlein: Quasi humilis quercus, cujus folia habet, & quasi humi repit. *Fernelio & Bauhino* Medicis Ambientsibus dicitur, similis est Teucrio, atque à foliis serratis *Serrata* dicitur. Habet autem capsulas in margine quinquefariam divisas aut verticillatim dispositas, continentibus singulas semina quaterna. Flos est galeatus & verticillatus. Sapor hujus plantæ summè amarus est, imò acris insuper, cujus ratione sale volatili sulphureque penetranti referta est, quare *Galenus* ejus incidendi & dissolvendi vim ita expressit, ut dixerit, Lienem ipsum ab hujus usu

usu colliquari. Hinc & ejus *Decoctum* inservit tussientibus & spasticis prodest, lienis tumorem emollit, urinæ difficultatem minuit, menses & fetum pellit, paralyti & epilepsię convenit, maximè & pulverem antipodagricum *D. Schaffhuseri Solodorensis* ingreditur, cujus Descriptionem dedimus in *Observ. Chirurg. D. Muralti*, atque hæc specifica vis tartarum in juncturis & nervis resolvendi fluit juxta *Etzlerum* ratione Jovis in Geminis, cui planta hæc subjicitur. *Faber in Patbol. Spagy. C. XI.* in Paralyti ita usurpat: *R. Essent. chamædr. Primul. ver. Spir. vini accoholis. aa. ʒij. Rorismar. Salv. aa. ʒj. Butyr. rec. ʒij. Nitr. pulv. ʒij. misc. pro Inunctione.* Valet & Decoctum ejus intus non minùs ac Linguae Cervinæ & Rorismarini ad scrophularum curationem, febres tertianas & quartanas, dolores uteri, scorbutum, &c. imò non malè Cantabrigiensibus Theriaca Anglica dicitur. In Ictero *R. Herb. chamædr. absynth. card. ben. centaur. min. aa. M. j. Rad. gentian. curcum. asphodel. aa. ʒj. sem. fœnic. ʒʒ. Limat. marc. ʒʒ. misc. ad Saccul.* Speciatim verò Chamædryes spuria minor rotundifolia *Ammanno* est Veronica, utque hinc etiam *Danieli Ludovico* ipsa Veronicâ paulò acceptior. Crescit in montibus siccis. Junio & Julio floret. Species Chamædryes sequentes sunt,

Chamædryes minor repens: & *Dod. Chamædryes vera, Trag. mas, Fuch. Chamædr. Tab. major, Lob.* Hæc Chamædryes juxta *Rajum* est ex herbis floribus perfectis simplicibus monopetalis labiatis plurimum verò galeatis, caulem articulatum velut verticilli amplectentibus, foliolis interspersis, seminibus ad singulos flores quaternis, quibus floris calyx pro vasculo inservit, è verticillatis superficie perennante, uti & Polium, Serpillum. In dumetis circa Michelfelden, & ad ripam Rheni.

Sequentes autem Chamædryes species sunt ex herbis flore tetrapetalo filiculosis bicapsularibus seminibus in singulis capsellis pluribus, uti Thlaspi & Veronicæ species;

Chamædryes spuria major angustifolia, *Groß braun Gamanderstein: Veronica spicata terrestris perennis supina facie Teucriti pratensis, Morison. Chamædryes altera, Trag. vulgaris mas, Fuch. Chamædr. sylv. Dod. Teucritum 1. Matth. 2. Tab. Veronica supina facie Teucriti pratensis, Lob. Passim in pratis, præsertim aridioribus.*

Chamædryes spuria minor rotundifolia, *Klein Gamanderstein: Veronica spicata terrestris perennis minor foliis imis rotundioribus, Morison. Chamædryes vulgaris fœmina, Fuch. Teucritum pratense & Teucritum spurium Chamædryoides, Lob. Teucr. 3. minus, Tab. In dumetis circa Muteum & Mönchenstein.*

Chamædryes spuria minor angustifolia: pro 5. in Prod. descripta. Veronica spicata terrestris perennis minor angustifolia ramosior & procumbens,

bens, Morison. Klein niderdtigender falscher Ehrenpreiß. Circa Bruglingen, & alibi in viis. Aprili & Majo.

Chamædrys alpina Cisti flore sive Cervatia Gesn. In monte Fracto.

Chamædrys spuria major altera seu frutescens. Circa Lucernam utramque varietatem à C. B. notatam reperies.

Chamædrys alpina minima hirsuta. In jugis alpium Helveticarum, Tyrolensium, ut & Baldi summitatibus reperitur.

CHAMÆPITYS, Schaffrütlein und Feld-Cypress: Quasi humilis picea, quòd folia *piceam* redoleant, dicta; *Saporem* amarum, ablynthiacum, resinam aliquantulum redolentem habet, constat enim particulis balsamicis sulphureis salinis volatilibus, quarum ratione intimos corporis recessus penetrat, calefacit, aperit, diuretica est, emmenagoga, ut & specialiter confert in arthriticis doloribus, nervosumque genus roborat, unde ut præcedens Chamædrys in affectibus Chronicis Vinis medicatis utiliter admiscetur, maximè verò ad nervorum vitia v. g. paralyin adhibetur. Est autem ex herbis verticillatis herbaceis floribus galeâ carentibus tantùm labiatis, ut Bugula, &c.

Chamæpitys lutea vulgaris sive folio trifido: Chamæpitys 3. Trag. Fuch. 1. Matth. Dod. major, Tab. Ajuga sive Chamæpitys mas Diosc. Lob. In arvis ad Wiesam, & circa Rieham, aliisque Michelfeldam præcipuè versùs copiosissimè reperitur.

ALSINE. Hünerdarm: Quòd lucos *alium* nominatos & umbrosa loca amet, dicta; est planta quæ folia habet similia auribus murium, unde & *mysotis* appellata est; *Saporem* habet aqueum humectantem cum vi saponariâ detergente, hinc refrigerat & humectat, & decoctum pro lotionem manuum, scabiem sanat: Intus ob succum dulcem insigniter nutrit, unde in atrophîâ & phtisi utiliter adhibetur. Mulierculæ illam contusam extus mammis imponunt pro coërcendo lactis proventu. Cibus avium est.

Species sunt herbæ polyspermæ capsulâ seminali lævi vel oblongâ cylindraceâ & pyramidali aut breviori aut rotundiore, ut supra Lychnidis species & sequentia Anagallidum genera. *Bauhinus* seq. in Helvetiâ nostrâ crescentes sistit

Alsine hederulæ folio: Alsine 4. genus, Fuch. spuria prior, Dod. Morfus gallinæ folio hederulæ, Lob. Alsine hederacea, Tab. Veronica terrestris annua folio hederulæ, Morison. In vineis, simeteriis & agris Aprili & Majo.

Alsine Veronicæ foliis flosculis cauliculis adhærentibus. Alsine folio Veronicæ, Tab. Veronica terrestris annua flosculis cauliculis adhærentibus, Morison. Passim in vineis primo Vere, Alsine

Alfne Chamædryfolia flosculis pediculis oblongis infidentibus: Morfus gallinæ 3. Trag. *Alfines alterum genus, Fuch. Alfne spuria altera, Dod. Alf. foliis Triffaginis, Lob. Tab. Veronica terrestris annua flosculis oblongis pediculis infidentibus Chamædryos folio, Morifon. German. Ehrenpreiß mit Gamanderleinblättern. In vineis & ad sepes.*

Alfne triphyllos cœrulea, Händelfraut/ cœruleis flosculis, Trag. Alfne recta, Lob. Veronica terrestris annua cœrulea triphyllos, nunc pentaphyllos five foliis trifidis & quinquefidis, Morifon. Hünerkraute. In arvis circa Novam domum. Martio & Aprili.

Alfne altissima nemorum, Groß Vogelkraut: Morfus gallinæ 2. genus, Trag. Alfne major, Dod. Tab. maxima, Lob. Locis uliginosis, præsertim in alneto ad Wiefam. Junio & Julio.

Alfne major: Alfne marina, Dod. Tab. Alfne five Hippia major, Lob. Locis humidis in alneto, & fimeteriis quibusdam.

Alfne media: Morfus gallinæ 1. genus, Trag. Alfne Matth. 1. genus, Fuch. Alfne media, Tab. minor, Dod. Lob. In vineis. Majo & Junio.

Alfne minor multicaulis, Kleiner Hünerdarm: Morfus gallinæ 4. species, Trag. Alfne 3. genus, Fuch. minor, Tab. minima, Dod. Lob. In arenosis, & rudetibus, muris ac tectis.

Alfne Spergula dicta major: Spergula, Dod. Sagine Spergula, Lob. In arenosis ad Wiefam. Majo & seq.

Alfne Spergulæ facie minor: five Spergula minor flosculo subcœruleo, quæ sub Alfne 9. in Prod. describitur. In viis, præsertim inter Novam domum, & Orlingen arcem.

Alfne palustris minor serpillifolia, quæ 1. in Prod. In palustribus alneti circa telonium Wiefæ.

Alfne hirsuta magno flore, Hünerdarm mit haarichten Blättern: Alfne spuria 3. Dod. Alfne hirsuta major foliis dilutè virentibus, Morifon. Passim in arvis solo arenoso.

Alfne alpina minima glabra junceo folio. In monte Fracto & ad thermas Fabarias.

Alfne glabra 3. in Prodr. In alpibus Rhæticiis.

ANAGALLIS, Bauchheil: Sic dicitur *δὸν τὸ ἀναγὰν τὰς ψυχὰς*, animas evocare, magica enim herba est, & hinc juxta nomen Germanicum *fathorum salus* dicta, quod in limine domus suspensa contra maleficiorum introitum pollere credatur. Ab *Alfne* non multum differt, discerpra tamen folia filamentum secundum longitudinem ducunt. Hinc sunt herbæ *polyperma*, ut præcedentes *Alfinum* species. Sunt autem

Anagallis

Anagallis phœniceo flore: Anagallis, Trag. Matth. Fuch, Dod. Anagallis phœnicea, Tab. mas phœnicea, Lob.

Anagallis cœruleo flore: Anagallis fœmina. Trag. Matth. Fuch, Dod. Anagallis cœrulea, Tab. fœmina cœrulea, Lob. Utraque in agris, etiam hortorum areolis.

Anagallis lutea nemorum, Anagallis lutea, Lob. Tab. In sylva Wientli & ad Wiesam in alneto.

Anagallis aquatica major folio subrotundo: Berula sive Anagallis aquatica, Tab. Veronica aquatica perennis latifolia major subrotunda, Morison. German. Bachbungen. Junio & seq.

Anagallis aquatica major folio oblongo. Berula major, Tab. Veronica aquat. perennis latifol. major oblonga, Moris. Grosse Bachbungen. Jul.

Anagallis aquatica minor folio subrotundo: Sion odoratum 1. Trag. Sii alterum genus, Fuch. Anagallis aquatica, Lob. minor 1. Tab.

Anagallis aquatica minor folio oblongo: aquatica minor 2. Tab. Veronica aquatica perennis latifolia minor folio oblongo, Morison. Wasser-Ehrenpreiß oder Klein Bachbungen mit Poterblattern. Julio & Augusto. Singulæ in aquaticis.

Anagallis aquatica angustifolia seu stellata. In locis paludosis & fossulis in Helvetiâ.

Anagallis flore phœniceo saporem habet instar anagallidis aquat. & cœterarum, amara tamen est, subadstringit, calefacit & siccit, vulneraria est, & ulceraria (succus enim ejus cum herbâ tritâ ulceribus malignis impositus medetur, ipsaque perfecte sanat, teste Poter. Pharmacop. pag. m. 355.) morlui canis rabidi subvenit, phreniticis & maniacis multum prodest, dum vim & motum spirituum sistit, & acrimoniam salinam ferocem temperat, unde D. Michaël Lips. ex eo Essentiam paravit contra hos morbos ac etiam Infusum ex linteis sanguine asinino imbutis elicit. Extat & in Dispensat. August. novissimè ab Excell. D. D. Schröki renovato Syrupus anagallidis, cujus vires non saltem in Mania sed & torminibus infantum laudantur.

Anagallis aquatica saporem habet subamarum, terreum, austerum, calidum, linguam exasperantem, id quod provenit ex alcali blando subtilissimo, quo optimè temperat, ulcera tiliarum inveterata consolidat, mundificat, & egregium est in scorbuto cum sero captillo absque phloglosis concitatione. Vid. Succ. Scorbutic. in Remed. Angl. p. 202. & Decoct. pag. 165. Urinam, calculum tenum & vesicæ insigniter expellit, menses ciet, vulneribus & tumoribus genitalium extus medetur. Sic Aqua ad suffusiones & Cataplasma ex micâ panis cum herbâ hac Inflammationes mammarum & dolores certè curat.

ELATINE,

ELATINE, Ein Gattung Ehrenpreis: Vox Elatine juxta *Ammanni* conjecturam cuidam plantæ ab Antiquis attributa fuit, cujus idea ex Botanicis nunc est deperdita. Quam tamen hic intelligimus, illa Folia habet *Helxines*, sed rotundiora, minora, pilosa; Sapor ejus acris est & adstringens, hinc contra Dysenteriam, tormina Ventriculi & Intestinorum facit; herba virescens pistata inflammationi capitis applicata sedat ardorem & fluxiones sistit. Species ejus sunt

Elatine folio subrotundo: Veronica fœmina, Matth. Fuch. Dod. Elatine Dioscoridis, Lob. prima, Tab. Estq; herba flore monopetalo fructu bicapsulari flore rictum exprimente cum calcari, vasculo seminali subrotundo, ut supra Linariæ species. In agris crescens.

Elatine folio acuminato flore luteo: Elatine, Matth. altera, Dod. Lob. *Morisonio* est *Linaria hirsuta* folio acuminato in basi auriculato. In agris circa Hüningen & Haltingen.

HELIOTROPIUM majus, Sonnenwübel / Scorpionkraut: Hæc planta ut & sequentes, Echium, Buglossa, Borrage, Cynoglossum, Lithospermum, Symphytum, quas unà seriatim sistit *Baubinus*, proponuntur unà in Tabulâ *Herbarum Asperifoliarum*, quia omnes sunt asperifolia, quibus folia in caulibus alterna, flores monopetali marginibus quinquepartitis, incisuris aliàs profundioribus aliàs levioribus, singulis autem floribus quatuor plerumque succedunt semina quaterna. Dicitur autem Heliotropium Dioscoridi L. IV. cap. ult. est panta ferè accedens ad Elatine, caudam gerens *Scorpionis*; Hinc & *Scorpioides* (vel juxta *Rivinum* melius *Campoides*, cum siliqua ejus erucam in se convolutam egregiè referat) dicitur; Quod verò, *Baubino* notante, folia cum sole circumagat, etiam nubilodie, tantus syderis amor est, ut noctu veluti desiderio contrahatur cœruleus flos, Heliotropii nomen obtinuit; Est autem, ut jam innuimus, Heliotropium hoc, ut sequens Echium, Scorpioidis species ex herbis asperifoliis, florum spicis extremis reflexis antequam aperiantur, caudæ scorpionis instar contortis. Crescit apud nos in agris pinguioribus & ante solstitium æstivum floret. Laudatur contusum in Cancro. *Welschius in Mitomim. s. LXXX.* refert Heliotropium majus Matthioli Vermes certo experimento enecare, solo adfrictu relatione *Rhizotomi Patavini*, unde & Italis *Vermaria* dictum. *P. Poterius Practicus Bononiensis Pharm. Spag. L. I. p. m. 355.* refert Heliotropii succum manuum ventricas brevi tollere absque dolore; Equorum item & mulorum porros pariter emollire & absumere, certas etiam ani excrescentias & superfuitates reprimere & resolvere. In agris ad Kliven, & ad S. Jacobum crescit. Tornasolis autem quod apud

T

Mate-

Materialistas venditur est succus Heliotropii tricocci seu quarti Bauhini, Gallis Tornesol dictum. Bezetta verò, quod apud ipsos prostat, An tingatur Anchusâ, Coccinella seu Cocco baphicâ, heliotropio vel violis dicere non licet. Plinius Neapolitanus ita inquit: La Torne sole fossi de viole amassate & è di facile alteratione: al contatto di altre materie passa toccato della calce in celestino. i. e. Torna solis fit ex violis accumulatis & est facilis alterationis ad contactum aliarum materiârum calce tactus transit in celestinum. Sed mirandum est, quomodo ex succo viridi heliotropii vel cœrulei violarum ferè momentaneus purpureus creetur. S. Pauli illud salis volatili adseribit, cum salia liquoribus admista *ἐπιπέσει* illos colorant. Sic rubricam ex ligno Brasiliano nunquam efficies, nisi Dj & alterum salis aluminis admisceas. Bezetta verò est corruptum vocabulum Italicum, dici debet Belletta, i. e. fard, hinc Belletare se farder vel Pezetta, i. e. portiuncula scil. Tornasolis elegantioris.

ECHIUM, Wild Ochsenzungen: Græcè, *Ἐχίον*, à figurâ seminis capiti viperino similis. Vocatur & *Auricula muris* propter foliorum formam, & *Scorpioides*, ed quod ramulos floribus onustos caudarum scorpioni ad instar contorqueat, unde ex signatura Moribus viperarum ut & apum, quorum floribus ut & seq. Borraginis insident, medetur, aded ut ubicunque est læsio mox præstèd etiam sit salus, flores namque hi egregiâ vi laxante & & anodynâ sunt præditi; Quo liceat adducere Hispani cujusdam argutum carmen in Urbani VIII. Papæ Hispanis minus faventis Insigne ex tribus apibus constans, & responsum ipsius Papæ,

Mella dabit Gallo, Hispano mala spicula figet;

Spicula si figet, tunc morietur apus.

Quibus respondit Papa,

Mella dabit cunctis; nulli mala spicula Regi,

Spicula Rex siquidem figere nescit apum.

Joh. Bauhinus ad Epilepsiam & fervorem Echii vulgaris radicem sumendam præcipit, siccandam & in pulverem redigendam, pulveremque pondere zß . cum vino vel cerevisia propinandam. Species sunt

Echium Scorpioides arvense; Auricula muris minor z . Trag. *Alfine myosotis*, Lob. *Scorpioides* z . Dod. *Auricula muris cærulea*, Tab. *Passim in agris*.

Echium Scorpioides palustre, *Wasser-Scorpion-gras*: *Euphrasia cærulea*, Trag. Tab. *Myosotis Scorpioides*, Lob. *In palustribus*.

Echium Scorpioides palustre leviter hirsutum flore niveo. In palustribus propè montem Wasserfall.

Echium vulgare; Echium, Matth. Dod. Lob. Est herba flore perfecto sim-

cto simplici monopetalo marginibus quinquefariam divisis seminibus rugosis caput viperinum referentibus flore corniculato seu incurvo, vel floribus est discussis in vasculis 4. semina rugosa symphyti instar habens. Passim ad sepes, & in agris. Junio & Julio.

Echium alpinum acaulon. In monte Pilati.

Echium alpinum incanum minimum non descriptum.

Echium pumilum album. In monte Regio.

BUGLOSSUM & BORRAGO, Dänsenungen und Borretsch: Congeneres sunt plantæ, linguam *Bubulam* referentes ejusdemque etiam usûs. Conspiciuntur flore ex quinque petalis acutangulis conflato, cingentibus ad basin fimbriam villosam, in cujus medio totidem apparent apices, conjunctim aculeum referentes; floribus discussis in vasculis tria vel quatuor semina conjunctim posita sunt oblonga, rugosa, veluti semina consolidæ majoris, ceu in antecedente Echio vulgari etiam notatum est. Habet autem *Buglossum* saporem ut & succum mucilaginosum, paulò sicciorum tamen quàm *Borrago*, cum quo tamen aliàs in Viribus convenit: Specialiter autem *Borraginis folia* habent saporem aqueum penetrantem cum sensu frigiditatis salivam aliquantulum provocantem: *Radix* est insipida, aquosa humectans, hinc folia modicè refrigerant & humectant, ut & *radix* atque affectibus ex atra bile obortis conveniunt & specificè in malo hypochondriaco conferunt, si Infusum ejus bibatur, de quo in *Remed. Angl. & Muraltii Hippocr. Helv. t.* Hinc in *Dispens. August. noviss. edit.* extat *Aqua antimelancholica Fischeri ex rad. bugloss. zj fl. bugloss. borrag. anth. aa. zjß. Croc. zj. pulp. Cydon. Pomor. odor. aa. zj. Citr. cum cortic. cont. zjß.* Incis. infund. in Vin. alb. dein destillentur. Flores autem cordiales sunt, refrigerant: Paratur ex foliis *aqua* per distillationem, etiam addito Cinnamomo, ad corpus roborandum, refrigerandum, deobstruendum & infinitos usûs, præsertim & juxta *Ettmüllerum*, ophthalmicos, sed tum sine Cinamomo. *Conserva borraginis & buglossa* in affectibus melancholicis uterinis cum *Cons. meliss.* *Conf. Alkerm.* utilissimè præscripta à *Simon. Pauli. Cnöffelii* ex *rad. anchusæ & ung. pomato* coctis invicem *Ung. rubrum* confecit, additis *ol. arom. Ambræ & moscho* pro tingendis labiis & medendis fissuris. Notat *Jac. Grandius* de *Stibio* pag. 105. *anchusæ radice* usos fuisse populos orientales etiam pro unguibus colore rubro tingendis, ceu in Mumiis talis adhuc color videatur, unde & *Anchusam* *ὀνυχίου* ab unguibus vocatam fuisse. Sunt autem ex descriptione datâ, sequentes *Buglossi* species, herbæ flore perfecto simplici, monopetalo, marginibus quinquefariam divisis, seminibus nudis ad singulos flores quaternis, radicibus albis.

Buglossum latifolium : Borrage, Trag. Fuch. Dod. Tab. Buglossum, Matth. latifolium, Lob. Ad hortorum margines in fimetis.

Buglossum syl. asperius : Borrage syl. Trag. Echium Germanicum spinosum, Fuch, Bugloss. syl. Dod. In agris, & dumetis viâ Richanzæ.

CYNOGLOSSUM, Hundsjunger : Sic dicitur à foliorum forma, caninas imitante linguas, quæque nonnihil lanuginosa sunt. Notæ ejus sunt semina aspera & lappacea, compressa. Flores sunt instar Buglossi Officinæ monopetali, quibus succedunt lappulæ quatuor. Saporem habet herbaceum siccantem, insipidum, Odorem instar sudantis canis; hinc radices circa collum suspensæ pediculos puerorum fugant & quia obinde sulphure scætet anodyno temperante succoq̄ue traumatico Lixivium cum eo paratum Tineam & alopeciam sanat, teste *Welsch. in Miltom. Ann. IV. Misc. Cur. pag. 9.* Tragi Unguentum ex ejus succo cum melle & Terebinthina paratum non solum mariscas sed & ulcera antiqua maligna & fistulosa sanat, ut experientiâ Empirici cujusdam hinc Basileæ constitit, imò & Ulcera mammæ ejus Decocto cum superimpositis foliis sanata, nimirum ob alcali sulphureum narcofinque temperatam, refrigerat, siccant, incrassant, lenit, obstruit: unde valet juxta *Matthiolum* in sistendo alvi fluxu, in gonorrhœâ, ac catharris incrassandis. Est verò, ut Buglossæ præcedentes, herba flore perfecto simplici monopetalo, marginibus quinquefariam divisis sed seminibus asperis & lappaceis.

Cynoglossum majus vulgare : Cynogloss. Dod. Tab. vulgare, Matth. Lob. Ad agrorum margines. Majo.

Cynoglossum sempervivens. Circa Raperwilam Helvetiorum.

LITHOSPERMUM, Stein-Hirsj : A seminis duritie lapideâ nomen accepit, Folia habet oleæ longiora, latiora, molliora, Florem in segmenta expansum, saporem linguam abradentem, calefacientem, scætet enim juxta S. Pauli spiritu aut sale sui generis volatili, quod sal fixum ad calculi generationem cum acido austero contribuens enervat, vel impedit quo minus in renibus adhærere & concrefcere possit, quia verò non solum urinas movet & calculum pellit, sed & parturientibus (notante *Matthiolo*, qui 29. in lacte muliebri sæpius profuisse docet) utiliter datur, Vis ejus propulsiva ad hæc partes singularis erit, ut & sic bene attendendum sit, ne vi ejus diureticâ plus materiæ morbificæ ad renes propellatur sicque malum augetur. Exinde quoque fit Decoctum mirabile ad menstrua promovenda *Quercetani & Donzelli*: ℞. *Milti Solis, sem. anif. Visc. quercin. aa. ʒij Di&amn. Crez. ʒj. Croci ʒj.* Pulveris. macerentur 24. horis in Vin. alb. generos. dein bulliant parum. Datur instante fluxu menstruo ordinario, præmissoprius

prius purgante aloëtico. Species Lithospermorum sunt herbæ flore perfecto simplici monopetalo marginibus quinque leviter divisis, seminibus lævibus quatuor plerumque splendentibus, floribus expansis. Suntque

Lithospermum majus erectum: Miliun Solis sativum, Trag. Lithospermon sativum, Fuch, arvense. Tab. minus, Matth. Dod. Lob. In sylva Augustana, Wilensi & Hüningensi. Junio.

Lithospermum minus repens laifolium: Lithospermum majus, Dod. Lob. In sylvis & humectis.

Lithospermum arvense radice rubra, Wilder Stett, oder Meer-Hirsén: Lithospermum syl. Trag. Fuch. Anchusa degener facie milii Solis, Lob. Anchusa arvensis minor, Tab. In agris. Majo & seq.

Lithospermum linariæ foliis Germanicum: Lithosper. 4. exiguum, Dod. Lingua passerina, Tab. Morison. refert potius ad heteroclitas. Tournefortio est Thymelæa linariæ folio vulgaris. Passim in agris demersâ segete.

SYMPHYTUM, Wallwurç: à συμφοῖς, vel quia conglutinat, (etiam juxta Dioscoridem carnes in olla coquendas) nomen accepit. folia habet hirsuta, aspera, ejus radix saporem habet lentum, viscidum, insipidum, mucilaginosum, hinc temperat, incrassat, & acrimoniam humorum obtundit, imò & incidit, cujus ratione sanguinem grumosum dissolvit extus in Cataplasmatibus, qualiter præcipuè additâ betonicâ tumorem post ineptam V. S. tollit. Externè insuper mucilago ex decoctione vulnera & hernias curat. Intus curat phtisim & pulmonum erosionem, in ruptis venenis & fractu ossibus conducit, vulnera consolidat & sanguinem eorum sistit; Sic extus in Procedentiâ Uteri: ℞. Rad. Symph. maj. ℥ij. fol. absynth. M. j. Coq. in Vin. rubr. adstr. pro fetu post repositionem. Oleum ejus fracturas & vulnera curat, juxta Etzlerum ob vim Jovialem, Jovi enim in piscibus id subjeti dicit. Magima ex radice decorticatâ contusâ Cancrum incipientem sanavit, quin & viscum decoctione obtentum ad Fracturas & Luxationes hæmorrhagiasque optimè valet; Egregium est Unguentum vulnerarium sequens: ℞. Consolida maj. rec. ℥j. Unifol. vel pyrol. ℥i℥. Aristol. rec. ℥iij. Lumbric. pur. ℥℥. Butyr. Majal. rec. ℥iij. Contusa reponantur in cellam, hinc exprimantur & insolentur. Consolida media in specie hanc prærogativam præ aliis symphyti speciebus & plantis vulnerariis habet ut alvum blandè laxet, confert & lètero, Ischuriæ, aphthis, &c. Fit ex ea cum Scabiola & Saniçula Ung. ad ulcera, contusiones, &c. Species sunt.

Symphytum, Consolida major, mas & fœmina: Consolida major, Trag. Symphytum majus, Matth. Tab. magnum, Fuch. Dod. Symph. Album, Lob. Est herba asperifolia flore perfecto simplici monopetalo in margine quinquepartito seminibus quatuor plerumque lævi us splendentibus

dentibus, floribus cylindraceis tubulosis totidem intus apicibus acuminatis conspicuis, valvulis mucronatis in corde non dissimilibus, ex albo luteis. In pratis humidis Michelfeldensib. & Muttensibus. Julio & Augusto.

Symphytum maculosum, seu Pulmonaria latifolia, *Nirsch. Mangold* / *Schmalblättricht Lungenkraut*: Pulmonaria altera, Matth. maculosa, Lob. Tab. Symphytum maculosum, Dod. Est herba flore perfecto simplici monopetalo, seminibus lævibus splendentibus floribus expansis in quinque lacinias dissectis ut *Lithospermum* superius & *Pulmonaria* proximè sequens. In sylvis humidis. Aprili.

Pulmonaria angustifolia flore cæruleo rubente, *Schmalblättricht Nirsch. Mangold*: *Consolida major* syl. Trag. Pulmonaria foliis Echii, Lob. Pulmonar. 4. Plinii angustifolia, Tab. Circa rivulum Novæ domus & alibi primo Vere florens. Aprili.

Consolida media pratensis cærulea & purpurea, Gilden Günsel: *Brunella cærulea*, Trag. *Consolida media*, Matth. Fuch. Tab. *Bugula*, Dod. & Lob. Est ex herbis verticillatis herbaceis floribus Galeâ carentibus tantùm labiatis. Passim in pratis, licet purpurea non ita frequens sit.

BRUNELLA, *Gilden Günsel*: Nomen accepit ab effectu eò quod faucium & linguæ affectibus seu potius malo castrensi die *Bräune* dicto medeatur. Spicis brevibus habitioribus cum *Betonica* convenit, parvitate suâ & foliis circum ora æqualibus & non crenatis ab eadem differt. *Sapor*em habet amarum, balsamicum: hinc internè abstergit, calefacit, vulneraria est, eâque de causa à Medicis & Chirurgis ad vulnera superficialia, profunda, vetera, recentia & præsertim ad ulcera oris & faucium utilissimè expetitur. Refert & *Pauli* quod in MS. notatum repererit, quod sanguine gingivarum madida ejus radix salici indita magneticè odontalgiam curet. *Intus* Ictero & Obstructionibus convenit, item & Herniis: Paratur & inde *Decoctum* contra Casum & Dysenteriam. Specialiter autem illam in Anginâ & apostematibus colli conferre *Erzlerus* docet, eò quod Jovi participante Mercurio præsidi illarum partium affectarum, medeatur, adde quod & signaturâ suâ linguam & os præ se ferat. In Scorbuto oris: *R. Herb. prunell. sal. cochlear. aa. M. ij. Coq. in Aq. font. ad. ℥iiij. add. Sal. armon. gr. v. Mell. rosac. ℥j. Nitr. ℥ss. F. Gargar. usurpando simul seq. R. Mell. ros. succ. cochlear. aa. ℥j. spir. vitriol. gr. vj. Ml. ad ollam.* Crescit in montibus ferè omnibus, floretque Aprili. Sunt autem *Brunellæ* Species ex Verticillatis herbaceis caulibus non perennantibus floribus galeatis & labiatis spicatis, ut est *Betonica*. Sistuntur hîc

Brunella major folio non dissecto, Brunelle: *Consolida minor*, Matth. *Brunella*, Fuch. Tab. vulgaris & 6. Trag. *Brunella*, Dod. *Symphytum petrzæum*, Lob. Locis aridioribus. Junio. Bru-

Brunella folio laciniato, Weiße Brunelle mit geferbten Blättern: Symphytum petraeum, Lob. Brunella altera, Lob. tertia, Tab. locis herbosis & gramineis passim. Junio & seq.

Brunella minor alba: Brunella femina, Trag. Ad pontem Wiesæ.

BELLIS, Geissenblümlein: à bello seu pulchro colore florum dicta, in pratis primo vere nascitur. flore est albo circumrubente: nimirum corymbosa est planta & leucanthea vel erythranthea, producens florem stellatum & semen solidum. Folia sunt serrata quandoque velut denticulis extantibus, ut in Bellide montanâ minore in Horto D. D. Magnol Mouspelii cum D. Hans Sloane Amico meo observavi, unde ille ramulum 1683. excerpfit & D. Rajo attulit. Hydropem sanat præprimis ex nimio syrri æstu ex potu contractum sumpta pro acetario. Ettmüllerus refert D. Michaëlem coquum asthmaticum succo tenellorum foliorum curasse. Nos hypochondriacos Jusculis è fl. bellidis cum Cichorio egregiè solavimus. Sapor ejus subacris est, aromaticus, pinguis, partium tenuium, hinc raudinem, si deglutiat, gula inducit & asperitatem cum sensu caloris, alcali ergò potenti abundat, vulneraria proinde, & in phisi maximè commendata, in quâ ex voto profuit lactis usus, in quo hi flores bellidis minoris fuerant cocti, id quod in duabus agris Basileæ cum successu vidimus. Syrupus inde paratus utilissimè miscetur cum lacte sulphuris, & per cochlearia exhibetur. Jusculis dum viret incocta alvum laxat & infantum vasa meseraica aperit; hinc pro balneo coquitur ad hæticam infantum, ulcera putrida scrophulosa (folia maximè majoris) mundat & consolidat; hinc & intus Conserva ex floribus bellidis albæ contra fluorem album laudatur. Tinctura florum bellidis minoris cum phlegmate Vitrioli parata utilissimè laudatur in febribus ardentibus. Sunt autem ut dictum Bellidis species. Herbæ flore composito corymbiferæ stellatæ, radiis diversi à medio disco ut plurimum coloris, floribus solitariis & umbellam quandam representantibus, ut supra Matricaria. Estque

Bellis syl. caule folioso major, Grosse Mastleben: Bellis major, Trag. Matth. Fuch. Dod. Lob. major syl. Fuch. Bellium majus, Tab. Passim in pratis, & ad agrorum herbidos margines. Majo, Junio.

Bellis syl. media caule carens, Mastleben: Bellis media, Matth. Tab. Bellis syl. Dod. major syl. Lob. In sylvis. Aprili.

Bellis syl. minor, Kleine wilde Mastleben: Bellis minor, Matth. minor syl. Fuch. Tab. Passim in pratis, aliisque locis herbidis, à Martio in autumnum usque.

Bellis cerulea caule folioso: Bellis cerulea sive Globularia, Lob. Tab. In sylva Hüningensi: circa Dornacum, & ad patibulum.

Bellis

Bellis alpina major, rigido folio. In Alpibus Helveticorum.

Bellis alpina cœrulea minor foliolis cordatis J. B. 2. in Prodrum. C. B.
In Alpibus Helv. Valleisâ supra Gemme & Thermas Fabarias.

Bellis cœrulea caule nudo.

Bellis cœrulea montana frutescens C. Bauh. seu Bellis alpina cœrulea major J. Bauh.

Bellis alpina latissimo plantaginis folio non descripta aut varietas eximia. In Alpibus & circa Bernam reperiuntur.

PILOSELLA, Raze'straut : à rigidiusculis copiosis pilis, quibus investitur, nomen adepta est, quam aliqui *Myosoridem*, alii *Intybi* minorem speciem faciunt, quos imitatur *Morison. in Hort. Bles. & Rajus*, qui ad hieracium refert semine parvo nigro, flagellis reptatricibus. *Saporem* habet subamarum, adstringentem, siccum, terreum, cujus ratione alcali abundantia & terrâ virgineâ scatet, quare Decoctum ejus in Vino certissimum est ad ulcera oris & Inflammationes & dysenteriam & alvi fluxum sistendam, v. g. *R. Pilosell. incis. ℥j. Bol. Armen. ℥ß. Insuantur Nodulo & affund. Vini rubr. Mens. ß. & bibatur.* Hernias infantum curat & Vulneraria insignis est, Feliciss. Practicus D. *Michaëlis* in atrophia à crinonibus oriundâ, post illitum dorsum cum melle, farinâ & lacte ita usurpavit : *R. Pulv. pilosel. C. C. phil. prepar. sem. aquileg. aa. ʒß. conf. cyna ʒj. sacchar. cand. albiss. ʒß. Misc.* Decoctum ejus in lacte in Quartana laudatur : Vid. *Welsch. Mictomim. III. §. LXXXI. & Reusner. Obs. CXX. Simon Pauli* refert se ad Pilosellæ majoris repentis hirsutæ ut & Polygoni minoris radices grana velut Kermes observasse, ova sc. insecti cujusdam continentia. Juxta *Rajum* est ex herbis flore è pluribus petalis planis composito stellato natura pleno lactescentibus seminibus papposis flagellis reptatricibus & caulibus foliisque pilosis. Estque

Pilosella major repens hirsuta: Auricula muris major, Trag. Pilosella, Matth. Lob. Tab. major, Fuch. Dod. Passim locis campestribus siccioribus. Majo, Junio, Julio.

Pilosella major repens minus hirsuta: Auricula muris major 2. Trag. In graminosis. In Pascuis & collibus circa Genevam se observasse *Rajus* refert.

Pilosella major erecta, Groß Mausohrstein: Pilosella major altera, Tab. Est ut præcedentes è pluribus petalis, sed seminibus parvis nigris, ut Hieracium Sabaudum supra. In monte Crenzacensi & ad mœnia, Julio floret.

Pilosella montana hispida parvo flore. In montibus Bernensium.

GNAPHALIUM, *Ruhrkraut*: Quod foliis ἀπὲρ γναφάλις pro tomento utantur; Saporem habet terreum, siccum, adstringentem, unde alcali terreo copioso scetet, cujus ratione adstringit & fluxiones sistit. Species autem Gnaphaliorum ex notatâ eorum florum structurâ juxta Morisonium ad Virgam auream referri possent, vel potius sunt ex herbis flore à flosculis pluribus composito, stellâ seu radio destituto, seminibus papposis, foliis integris tomento obductis & velut capitatis, unde alii ramuli assurgunt sua capitella gerentes, quare Impia etiam dicitur, quod liberi supra parentem excellant. Suntque

Gnaphalium vulgare majus: Heliochrysos syl. Trag. Gnaphal. Fuch. vulgare, Matth. Lob. Tab. Filago, Dod.

Gnaphalium medium: Filago minor, Dod. & Lob. Gnaphal. medium, Tab. Elichrysum aquaticum ramosum minus, capitulis foliatis, *Tournef.*

Gnaphalium minus repens, (rectius erectum, non enim repit, & rarius procumbit) Gnaphal. minus, Tab. minimum, Lob. Hæ tres in agris frumentaceis reperiuntur.

Gnaphalium montanum flore rotundiore album, purpureum: Lagopus 2. Trag. Pilosella major, Fuch. Dod. Gnaphal. montanum, Lob. Tab. Est peculiariter hoc ex herbis flore radiato foliis integris oblongis odore carentibus. In monte *Crentzacensi*: rarius in sylvâ, quâ Augustâ itur.

Gnaphalium alpinum magno flore folio oblongo & folio brevi.

Gnaphalium alpinum minus. In monte *Rhætico*.

CONYZA, *Donnerwurz*: Ita dicitur ἀπὸ τοῦ κόνιζεν. quod pulvere fœdetur pulvisque glutine velut ac pinguedine obsitis caulibus ac foliis inhæreat, quæ idcirco non raro obsoleti videntur coloris. Ejus Folia sunt odoris fœtentis, instar olivæ hirsuta, crassa; flos fragilis est, luteus, parùm amaricans, qui in pappos abit, quare & Conyzæ species sunt herbæ flore è flosculis pluribus composito, stellato seu radiato, seminibus papposis, foliis integris, odoratis, hirsutis & glutinosi. Suntque

Conyza major vulgaris: Conyza major, Trag. Matth. major altera, Dod. Baccharis, Matt. Tab. Baccharis Monspel. Lob. In dumeris *Michelfeld*.

Conyza cærulea: & Tab. Tinctorius flos alter, Trag. Erygeron 4, Dod. Ad mœnia; etiam in agris siccioribus.

Conyza media Asteris flore luteo, vel 3, Diosc. Conyza media, Matth. Dod. Lob. Calaminthæ 3. genus, Fuch. In humidis, & *Michelfeldæ*.

Conyza minor flore globofo: Conyza minor, Trag. Matth. Tab. minima, Lob. Dod. In fossis humidis ad agros.

Conyza palustris ferratifolia: Conyza aquatica, Ges. Consolida palustris, Tab. Ab *Ammanno* ad corymbiferas plantas refertur, & ut *Cannabina*

bina aquatica folio tripartito, diviso & non diviso, chrysanthema Cannabina ob semen solidum. In paludibus Michelfeldensibus.

Conyza alpina cœrulea major. 1. in Prodr. Hæc in monte S. Bernhardi provenit. *Rajus* ait, Si planta hæc à Conyza cœrulea, acris, vulgari specie differt, cur non certiores notas distinctionis dedit Bauhinus?

Conyza cœrulea alpina minor 2. in Prodr. In Gottardo.

Conyza aquatica Asteris flore aereo, 3. in Prodr. In Vallesia propè Sedunum ad aquas.

Conyza cœrulea acris seu Dentellaria Gesn. In montibus Helvet.

Conyza Thyrsoides vel Conyzoides. post conditam à Rege Galliarum arcem Huningensem copiosè circa illam & Basileam nostram (heu miserè inde obsessam!) crescere animadvertitur.

Quoad *Vires* ob amarorem & incidendi vim menses provocat, sæctum & urinas proritat, sumptus cum aceto Flos Epilepsie subvenit; necat pulices & culices abigit, auctore *Dioscoride*. Ad profigandam scabiem Unguentum ex radice & foliis ejus parant nonnulli.

ASTER, Sternkraut: Sic dicitur à Floribus stellæ instar radiatis; Flores autem ex descriptione Bauhini, in cacumine purpureos aut luteos, per ambitum Anthemidis capituli modo divisos, foliolis stellæ modo ut dictum, radiatis, habet, stellata hinc planta & pappescens, quâ sola nota essentiali dirimitur à Corymbosis. Saporem habet acerbum, amaricantè, hinc siccat & subadstringit, cum aliqua frigiditate, minus tamen Officialis est, sed nihilominus illud ab eo expectari poterit, quodd ventriculum roborat, alvum sistit, hepar fortificat, & viscera in ventre conservat. Sic potest fieri *Decoctum* pro iis, qui aliàs sanguine fervido præditi furis & intempestivis agitantur motibus, luxuriei sunt dediti, & hinc varia incommoda, præsertim & in artubus, patiuntur: *Rj. Herb. aster. borrag. cum radic. cicbor. cum radic. acetos. lapath. acut. mercurial. aa. Mj. Fumar. M.ß. Fol. senn. mund. ℥j. Tamarind. ℥ß. Passular. min. ℥j. Fuzub. Prunor. aa. par. X. sem. anis. ℥ij. Flor. trium cordial. aa. Pj. F. Decoct. in sero caprino ad ℥ij. pro 4. haustibus, in quorum unoquoque Syr. rosar. sol. ℥j. solvi potest.* Species autem Asteris sunt, ut Conyza, herbæ flore stellato, seminibus papposis, sed foliis integris, oblongis, odore carentibus, uti & sequentes *Virgæ aureæ* species,

Aster Atticus cœruleus vulgaris: Tinctorius Flos 1. Trag. Aster Atticus Matth. 1. Dod. purpureus, Fuch. In ericetis, in monte Muteto, & colibus ad patibulum, autumnò florens.

Aster montanus luteus folio salicis glabro: Aster Atticus 2. Clus. Bonium luteum, Tab. In monte Muteto.

Aster montanus cœruleus magno Flore foliis oblongis. In Lunæ monte

monte, & in Jura duarum vel trium unciarum reperitur, cùm aliàs palmam tantùm superet.

Aster hirsutus Austriacus cœruleus magno Flore in Prodr. descriptus. In Austria circa Cremsam reperitur, cum supradicto confundi non debet, illi enim sunt folia acuta & serrata, huic obtusa & non serrata. Reperitur & in Rhætia.

VIRGA AUREA, Heydnisch Wundkraut: Est herbæ species Asteri subordinata, Floribus parvis aureis plurimis, in summis caulibus in corymbos seu umbellas congestis; & hinc à forma & floris colore luteo nomen habet, qui prius plurimis staminulis luteis conflatur & postea in lanuginem papposam abit: ab aliis etiam propter vires & *Solidago* & *Consolida* dicitur; Sapor. m. habet amarum, adstringentem, balsamicum, vulnerarium, unde potenti alcali acidum etiam malignum ulcerum & vulnerrum cum virtute roborandi partes ob particulas aromaticas immixtas enervat, uti in *Aquâ latrabili Bartholetti in Descript. Medic. Offic. Basil.* experiri est, & in Unguento ad canerum D. Michaëlis: *℞. Succ. virg. aur. solan. plantag. card. ben. aa. ʒʒ. Cancr. calcinat. ʒij. Ranar. Talpar. aa. ʒj.* Cont. in mortario plumbeo cum pistillo plumbeo ad consist. Linimenti. Obinde etiam lithontripuca est & diuretica, ut præcipuè comprobatur *Barclajus in Argente,* & ex eo *Excell. Wedel. Amœnit. Mat. Med. p. 185.* nimirum contusa in renibus calculum in innoxium pulverem solvit, sordibus pulvis, ait, abunde vesicam exoneravit, cœnosumque saccharum penè sanguinis imagine pinxit, ægro vota faciente Æsculapio: Idem confirmant *Piso* & *Solenander*, & è *Vetustioribus*, qui primam experientiam habuit, *Villanovanus*, qui in pulvere id usurpavit. Ob alcali hoc partibus terrestrioribus aromaticis sociatum etiam *Diarthææ* & *Dysenterix* confert, sanguinis spuitionibus medetur, mucilaginem renum & ureterum efficaciter abstergit, putredinem gingivarum & dentium vacillationem curat. Species sunt:

Virga aurea latifolia serrata: Virga aurea ferratis foliis, Tab. altera serrato folio, *Lob.* Virga aurea margine crenato, *Dod.* In monte *Muteto*, & *sylva Hünigen*si propè *Michelfeldam*.

Virga aurea angustifolia: Virga aurea, *Matth. Dod.* *Villanovani*, *Lob. Symphytum petræum* 3. Tab. In *Muteto* & *Hünigen*.

Huc comodè refertur *Solidagini Saracenice* affinis major *Germanica*. Fortassis est varietas à *C. B.* circa 3. in *Pinace* notata. In montibus *Helvet.*

VERBENA, Eisenkraut/ quasi *Herbena*, *l'epoherain*, in sacris & lustrationibus olim usitata, suspensa alligataque. Folia habet quernis similia, sed angustiora, minoraque, colore aliquatenus glauco. Ob Flores autem ab

Ammanno refertur ad Verticillatas Floribus quadripartitis aut quinquepartitis vix labiatis tubo brevi foliis laciniatis, longioribus, venosis, seminibus longiusculis simul junctis. *Saporem* habet amarum, absynthiacum, nauseabundum, terreum, adstringentem, hinc notante Schrödero *cephalica & vulneraria* est, & ut specificum in capitis dolore formâ Cataplasmatris fronti circumligata adhibetur. Alii succum ejus inspissabant, & cum oleo sem. hyoscyami expresso Capiti & temporibus pro eodem scopo illinebant, maximè si scorbutus præsens fuerit; præterea in affectibus oculorum, pectoris, tussi inveteratâ, in obstructionibus hepatis, lienis, utero, torminibus ventris, dysenteria optimè conducit, tertianam (si nimirum cum Carduobenedicto & Asaro, experientiâ *Strobelbergeri*, in Vino decocta bibatur) fugat, vulnera sanat, in mariscis & ani prociidentiâ convenit. Refert *Welsch. Mictomim. III. §. XLV.* Monspelienſium mulierum consuetudine Verbenam sub axillis gestatam ejusque Aquam dest. potam Lac deficiens reparare. Ad Lienis tumorem valet Cataplasma cum *far. hord. & alb. ovi*, qualiter sanguinem tenuiorem extrahere debet, verùm rubor ab ipsa verbenâ. Novi & Empiricum Decoctum ejus utilissimè in Calculo renum usurpasse. In *Pharmacop. August. extat Unguent. anodynum ex verben. & hyoscyam. in butyro coctis.*

Verbena communis cæruleo Flore: Verbena recta, Trag. Verbena communis & sacra, Lob. Verbenaca, Matth. supina, Fuch. recta, Dod. Tab. A *Rajo* refertur inter herbas verticillatas herbaceas Floribus vix labiatis tubo brevi quadripartitis aut quinquepartitis, ut *Mentha, pulegium*. Passim in ruderibus. Julio.

SUCCISA, *Zeuffels. Abbiſſi*: Ita vocatur, quòd radices ejus circumrosæ sint, *vulgus* enim credit dæmonem, cum tantæ efficaciz radicem hominibus invadeat, eam statim ubi succreverit, undique circumrodere, quare *Morsus Diaboli* dicitur, verùm hoc contingit ex eo, quòd putrefcat fibra illa, quæ rectâ descendit, renascentibus ad latera pluribus aliis. Folia sunt oblonga & acuminata integra virentia, magis tamen supra quàm infra. Radicem habet saporis amari, biliosi, calefacientis & siccantis, hinc alexipharmaca & vulneraria est, ut *Scabiosa*, cum qua in reliquis qualitatibus convenit, & ejus species esse videtur, quâ tamen, ob vim alexipharmacam & diaphoreticam, *Errmülleri* judicio, præferri meretur, vel sumantur simul in malignitate resolvendâ & à sanguine liberandâ, v. g. pro Emulsionibus in febris maligna: *℞. Sem. 4. frig. maj. napi aa. ʒj. Aq. succif. scabios. aa. ʒij. antim. diaphor. ʒss. Sacch. alb. ʒij. Misc. F. Emulf. noctu sumenda. Vel fiat Mixtura: ℞. Aq. succif. scabios. sumar. aa. ʒiʒ. antim. diaph. ʒss. C. C. phil. præparat. ʒss. Ocul. cancr. præpar. Cinnab. antim. aa. ʒj. Bez. marr. ʒss. misc. In-*
primis

primis celebratur in Epilepsia. peste, uteri dolore, sanguine coagulato, abscessibus occultis, lue venerea, ulceribus & vulneribus recentibus; In Gargarismatibus ad tonsillarum tumores conducit, v. g. *R. Herb. succif. M. iij. scabios. beronic. aa. M. j. Alb. grac. ꝑ. Coq. in Aq. simpl. q. s. add. Mell. ros. q. s.* pro Gargarismate. Species autem Succisæ ut & Scabiosæ, à *Rajo* referuntur inter herbas Flore composito Corymbiferis affines. Suntque

Succisa glabra: Succisa, Matth. Fuch. Dod. Morsus diaboli, Trag. Lob. Tab. Aliquando foliis laciniatis (in Muteto monte) reperitur. In pratis & montosis herbis. Augusto.

Succisa hirsuta: Morsus diaboli hirsuta rarior, Ges. hor. In pratis adis Michelfeldensium.

SCABIOSA, *Xpostementraut*: Vel à scabro terræ habitu, vel quod scabiei medeatur dicta, Lat. Scabiosa; Germ. *Xpostemtraut* quia in abscessibus internis & tumoribus suppuratis omnium plantarum est nobilissima, celeberrima, gaudet foliis incis: flore asteris modo globoso instar succisæ, Folia habet saporis amari, absynthiaci, abstergentis, glutinantis, hinc attenuat, discutit, calefacit, siccatur, vulneraria, pulmonica est, alexipharmaca & sudorifica, adhibetur in pleuritide, phtisi, angina, tussi, præsertim epidemica, Variolis & Morbillis, asthmate, fistulis seu manantibus ulceribus, in tinea capitis, dolore hæmorrhoidum, si mense Majo cum butyro Balsamus paretur. Radix Scabiosæ majoris luem Veneream curat instar *salsaparillæ*, experientia D. *Willebrochii Archiducis Ferdinandi*, si ad tres hebdomadas pulvis radicis hujus detur; sanando præcipue rhagades & serpigines ex hac lue oriundas. S. Urbanus Vires Scabiosæ pratensis his versibus complexus esse dicitur:

Urbanus pro se nescit pretium scabiosa:

Nam purgat pectus, quod comprimit agra senectus:

Lenit pulmonem, purgat laterum regionem:

Abscessus frangit, si locum bibita tangit:

Tribus uncta foris anthracem liberat horis.

Aqua ex ea destillata in febribus malignis utilissima exhibetur ad sudandum cum *Spir. C. C. & antim. diaphoret.* Platerus in *Prax. Med. T. I. p. m. 584.* Ferculum ex ejus Floribus quoque parat pro sterilitate v. g. *R. Flor. scabios. pimpinell. aa. rec. q. s. Fol. menth. q. s.* incidantur minutim. affundendo Ova num. 2. l. 3. *confracta*, add. *Cæpas incisas, Nuc. mosch. Salu q. s.* Coq. in sartagine in placentam. Species sunt

Scabiosa pratensis hirsuta, quæ officinarum: Scabiosa 1. Trag. vulgaris, Fuch. arvensis, Tab. altera campestris sive segetum, Lob. In pratis, aliquando in agris.

Scabiosa major capitulis squammatis: Scabiosa 5. Trag. major, Matth. Flore purpureo, Tab. Hæc, ut & sequens, in Muteto provenit.

Scabiosa montana latifolia non laciniata rubra: Scabiosa latifolia 4. Clus.

Scabiosa capitulo globofo major: Scabiosa 5. & 6. Trag. Scabiosa minor, Matth. Lob. media, Dod. Scabiosa fœmina herbariorum, Tab. In montosis & dumetis.

Scabiosa capitulo globofo minor: Scabiosa minor 1. 2. 3. & 5. Tab. quia foliis variè ludit Ad agrorum scrobes & margines.

Scabiosa pratensis floribus exiguis acaulos non descripta. Circa Curiam Rhætorum.

Scabiosa montana minor capitulo squammoso. In alpibus. Julio reperitur.

JACEA, Schwarz Flockenblumen / Bruchsanikel: Ita similis est scabiosa, ut pro ea venditur, folia enim habet lanciniata & satis aspera, hinc & Vires æmulatur scabiosæ & succisæ. Flores sunt tubulosi, laciniati, purpurascentes, arctè stipati. Quoad Vires verò scabiosæ æmulas sciendum spiritum internum plantæ architectum similem sibi in similibus plantis domum velut fabricantem similes quoque virtutes innuere, ille enim est qui virtutis & virium plenus actionum in plantis conspicuarum præcipuus fons ac scaturigo est, & qui cum materia ejusque partium dispositione ac modificatione variâ unamquamque Plantam constituit, & à reliquis plantis & animatis distinguit. Et quia hic spiritus in radice prius concentratus ope vegetationis in foliis æquè ac in floribus ac tandem in semine (ubi tamen denudè concentratur magis) explicatur sicque in foliis residet, quid mirum, si folia ad cognitionem meliorum Plantarum etiam retineantur? Ceu quoque *Tournefortius* in *Elem. Botan.* p. 88. fatetur Melones distingui à Cucurbitis non tam ratione Florum quam foliorum magis rotundiorum. Species Jaceæ & Stœbe referuntur à *Rajæ* inter herbas, flore è pluribus flosculis tubulatis seu fistularibus composito capitato seminibus papposis, foliis non spinosis, ut & sequentes Cyani Species. Suntque

Jacea nigra pratensis latifolia: Scabiosa pratensis vel 4. Trag. Jacea nigra, Tab. In omnibus pratis.

Jacea nigra angustifolia. quæ in 1. Prodromo. Locis aridioribus.

Jacea foliis pictis non descripta; In pratis montosis circa Taminium & Curiam Rhætorum.

Jacea nigra laciniata. Ibidem.

Jacea alpina succisæ folio. In alpibus.

STOEBE, Stebenfrutt: Hæc Species extrema folia habet utcunque aculeata, & ad Cyanum ferè refertur: est enim non minus ac ille planta capitata, pappescens, non spinosa. Floret Julio in Ripa Rheni propè Basileam. Viribus cum Cyano segetum convenit.

Stœbe major calyculis non splendentibus: Centaurium majus in muris, Ges. hor. Jacea sive Stœbe Gallica, Clus. Jacea foliis candicantibus, laciniatis, caliculis non splendentibus Tournefortii, qui flores compositos harum plantarum vocat Gallicè fleuts à fleurons. In muris quoque nostris, & etiam quibusdam agris siccioribus.

CYANUS, Kornblumen: à flore cyaneo seu ceruleo nomen accepit; differt à Jacea flosculis in flore marginalibus speciosioribus, minusque laciniatis infundibuli formam habentibus; Genere tamen convenit, quamvis ab aliis ad *Lychnida*, ab aliis ad *papavera* vel *chondrillas* referatur, verùm ut modò dictum, est planta capitata, pappescens, non spinosa, non lactescens. Saporem habet amaricantem, adstringentem, siccantem, unde ob vim alcalinam & levem acrimoniam utilis est in oculorum inflammationibus, rubedine, lippitudine, dolore, in hydrope & calculo, expertus enim est Excell. D. D. Salomon Reifelius Decoctum Flor. Cyani cum pulvere saxifrago Volkameriano assumptum per Diuresin hydropem felicissimè sanasse. Vid. Dec. II. Ann. II. Miscell. Curios. Obs. 112. p. 269. Conducit & iis qui ex alto lapsi sunt ad sanguinem grumosum resolvendum. Ad putrida ulcera valet succus instillatus. Flores infusione in spir. vini vel aquâ eleganti colore cœruleo tingunt saccharum. Species sunt

Cyanus montanus latifolius: Verbasculum cyanoides, Trag. Cyanus major, Matth. Dod. Lob. montanus, Tab. In monte Wasserfall.

Cyanus segetum: Baptifecula, Trag. Cyanus minor, Matth. syl. Fuch. vulgaris, Lob. Cyanus flos, Dod. Flore communiter cœruleo inter segetes: Flore albo circa Hüningam.

Cyanus alpinus capite pennato. In alpidibus.

TRAGOPOGON, Becksbart: à prolixâ lanugine quam emitter dicitur, planta est pappescens & lactescens, habens Florem aggregatum, planifolium, naturâ plenum. Hinc temperata est, & ob aliqualem amarorem Cichorii succedaneum habetur, & ab infarctû humorum hepatis vasa liberat. Tabernæmontanus eam etiam ad pectoris vitia laudat, ut aliàs Artiffi culinarem, quod Tragopon est purpureo cœruleum porri folio. Ex dictis autem constat, quod à Rajo & aliis Tragopogi ut & Scorzoneræ

zonerae species referantur inter herbas flore è pluribus petalis planis composito, plano, naturâ pleno lactescentes, seminibus papposis magnis, angulosis, striatis; Differunt tamen, quòd in Tragopogo calycis radii florum petalis sint longiores & ejus calyx minimè squamosus sit, notante *Tournefort. in Elem. Botan. p. 32.* adèd ut meritò ex omnibus signis differentia plantarum, ut Cap. I. volumus, sit haurienda.

Tragopogon pratense luteum majus: Barbula hirci, Trag. Matth. Tragopogon, Fuch. Dod. luteum, Lob. Tab. In pratis, rariùs in agris.

CALTHA, Bachblumen und Kinselblumen: aliàs *Chrysanthemum* ab aureo floris (solaris scil. planta est) colore nominatum, unde similiter ad Corymbosas à quibusdam & juxta Fab. Columnam ad ranunculos refertur, verùm propter siliquas accenset illam *Ammannus* aconitis, quare refertur inter herbas flore perfecto simplici corniculatas, ut *Aquilegia*, *Consolida regalis*, &c. Estque

Caltha palustris flore simplici: *Caltha* Virgilii, Trag. Tussilago altera, Matt. *Caltha palustris*, Dod. Lob. In pratis udis, & ad rivulos. Primo vere.

Caltha alpina minor palustris. In alpihus ubi mons Fractus scanditur. *Calendula hort. nris* ei similis odorem habet gravem, aromaticum, acidiusculum (qui juxta *Riverium* menses mulierum spirat) Cerebrum petentem, saporem verò subfarinaceum, subamarum, hinc ob Sal volatile aperit, discutit, subadstringit, menses ciet, partum promovet, utero medetur; Epilepsie conducit & *Alexipharmaca* censetur, uti in *Catal. Medicam. Officin. Basil.* dictum. Quoad *Vires* autem *Calthæ* palustr. illæ ob sal volatile & partes tenues incidendi vim habet, an verò sale insuper caustico donata sit, dum ab *Ammanno* inter aconita refertur, nondum decidere quid licet; Certum est illius flores collectos capparum instar comedi posse, verùm dum sic aceto infunduntur, acrimonia hæc non parùm frangetur & figetur. Folia *Calthæ* utiliter instar brassicæ, ubi vesicatoria adplicantur, in usum trahentur, maximè in febribus malignis & tempore pestis, quo ob vim solarem cor solare illa præservat, cujus & flores inde in ophthalmia laudantur.

HELENIUM, *Atlanturg*: Planta solaris, folia *Verbasci* habet, radicem odoriferam officinalem, quæ acris est, & gummi vel resinam fundit, hinc abundat particulis balsamis oleosis volatilibus, cujus ratione potenter viscosos humores in corpore ubi vis stabulantes dissolvit, calefacit, & siccit, absterget, discutit, aperit, pulmonica & stomachica est, alexipharmaca item & sudorifica; quare & tussi, asthmatis, & ventriculi cruditatibus medetur, venena enervat, mæstitiam pellit, cor corroborat, & quia solaris est, maleficiis

maleficiis resistit, visum confortat, *referat* obstructos renes & ureteres, aliaque viscera, sanguinemque corrigit, unde Decoctum Helenii in Vino, in quo chalybs sit extinctus, teste *Apollinari*, insigne est antimelancholicum. Gratum Vinum enulatum cum mensuris 25. musti ita fieri potest: *R. Rad. enul. ℥xii. Ireos Flor. ℥iij. Cinam. ʒvj. Caryoph. Galang. Mac. aa. ʒij.* Incid. contund. & dolio imponantur ad effervesendum. Vid. *Tinctur. asthmat. in Remed. Angl. p. 208. externè & internè scabiei medetur*, id quod Decoctum ejus cum antimon. diaphoretico insigniter præstat, uti ex scabie ferinâ corporis post repressas incautè Variolas in puellâ comperi, sic & pro tumore œdematoso resistante post hydropem: *R. Rad. helen. ebul. aa. ʒij. Fol. salv. rorismar. aa. M.ʒ. Coq. in Vin. alb. & cum alum. & sal. f. Lixiv.* *Herodotus* refert Persas Reges suos unguento ex helenio, adipe leoninâ, croco & vino inunxisse, ut ingredientibus solaribus, ad auctoritatem.

BUPLEURON, Ochsenripp: Est planta referens Elaphoboscum Dioscoridis, folia habens falcata instar costæ: Vim habet adstringentem. Estque herba flore perfecto simplici monopetalo seminibus nudis ad singulos flores singulis, seu *Umbellifera* foliis peculiare quid referentibus, semine striato.

Bupleuron angustifolium: & *Dod. Lob. Tab. Herba vulneraria, Trag. Locis herbidis ad sepes ad S. Jacobum:* in monte Mureto & aliis.

PERFOLIATA, Durchwachs: Sic dicitur, quod caulis singula folia penetret, cujus ratione *Ammanno* est umbella foliis peculiare quid referens, semine striato minore. Quoad *saporem* est is adstringens, herbaceus, leviter amarus, unde egregiè valet contra rupta & hernias intestinales, præcipuè contra exomphalon, v. g. *R. Herb. perfol. cum toto M.ʒ. Auriculæ muris, Herniar. Plantag. Musc. acac. nostr. aa. Mʒ. Coq. in Vino rubr. & applicetur.* Hinc & refert *Welsch. in Mickom. III. §. LVI.* Prænotium varices primùm se prodentes in puero curasse foliis perfoliatæ impositis, dum eadem facultate rupturas seu dilataciones valvularum in venis, quâ processus peritonæi dilatatos percurat. Vid. & §. LXXVI. Scrophulas quoque curat, & inflammationes arcet. Species Perfoliatæ in Helvetia crescentes sequentes sunt
 Perfoliata alpina lacifolia minor. In alpihus Helvetiorum.
 Perfoliata alpina angustifolia media, in Prodr. in Gotthardo monte.
 Perfoliata alpina angustifolia minor: ex alpihus Vallesianorum.
 Perfoliata alpina angustif. minima, in jugis montis Lunæ reperitur.

GRATIOLA CENTAUROIDES, Purgierkraut/Gratiolen: Ita dicitur, juxta *Bauhinum*, propter insignes virtutes & singulares tam per superiora

periora quàm inferiora humores expurgandi & recentia vulnera consolidandi. Stanca cavallo ob gustum equis adversum Italis dicta. *Ammanno* est parva digitalis, quia est monopetalos, bicapsularis, coniformis. Flos ejus communiter est purpurascens, aliquando albus, rarius luteus: folia magis minusvé crenata. *Saporem* habet amarum, valdè acrem, calefacientem; hinc siccat, incidit, aperit, & ob sal irritativum valdè purgat, magnus ejus usus est in hydrope, (in qua maximum arcanum, teste *Hartmanno Prax. Chym. edit Cardiluc. p. 597.*) ictero flavo, fugat lumbricos & earum saburram expurgat; fit ex eà cum saccharo insolatione & crebrà mixtione *Conferva* quæ à *zβ. ad zj.* exhibetur utiliter, teste *Melichio in Dispens. pag. 39.* *Corrigitur cinnamomo*, aniso, liquirit. *Vulneraria* ejus vis casu inventa, dum quidam in parato vulneratus illam mox applicuit. *Locis humidis* crescit; *Junio & Julio* floret.

Gratiola Centauroides. Ad paludes circa Fridlingam.

CENTAURIUM MINUS, Tausendguldenkraut: quasi dicatur millium Florenorum herba, eam enim Veteres tanti æstimarunt, ut Galenus de eo peculiarem tractatum conscripserit, *reverà enim*, inquit *is, incredibilia existimantur ea, quæ de Centaurea narrantur, ita multas & difficiles passiones curat.* Estque planta non absimilis Gratiolæ, *Fel terra* propter amaritudinem summam dicta; hinc namque excellentissimum febrifugum est, & insigne resolutivum potensque absterfivum; Præcipuè autem vitia ab inertia bilis enata corrigit & sanguinem in morbis chronicis effectum corrigit, hujus intuitu ob sal volatile sulphureum (quali scil. etiam constat fel in corpore humano) calefacit & siccat, poros glandularum obstructos subigit, crassamenta succi nutritii hinc inde hærentia abstergit, rarefacit & per emunctoria decenter sequestrari facit, unde vix ullum datur Vinum medicatum, cujus ingrediens non sit. Sic & est Pulvis antipodagricus, v. g. *R. Cent. min. Beronic. saliv. chamædr. chamæpith. aa. zj. Medull. Guajac. zvj.* Vid. *Consil. Scholzii & Sennert. Splenicum* dicitur & hepaticum; Leniter verò adstringit & summum vulnerarium est, biliosos pituitosos humores quam lenissimè per alvum educit, serum per poros discutit; hinc ut dictum utile in febribus, *cerro experimento*, si decoctum ejus cum Fl. chamomill. & agrimoniâ tepidè ante paroxysmum adhibeatur: Scribit *Matthiol.* usum hujus herbæ præcipuè esse in paralyti, epilepsia, &c. quia potenter ad intestina trahat. Prodest utero, mensibus suppressis, in scorbuto, arthritide, lumbricis, & specificè morsum canis tabidi sanat. Paratur ex eo Aqua & Extractum, quod cum extr. gentian. zedoar. & etiam si nimis rebelles sint, in Febribus cum gr. j. Laudant exhibet *Fermüllerus.* Essentia vera ex eo non minus ac ex Absynth. Card. Puleg. Hyssop. &c. ita parari potest: *R. Spir. ardent. herb.*

herb. Centaur. min. fermentat. ℥xij. Ol. still. ℥ij. Extr. spissi & salu solur. aa. ℥ss.
 Digeratur sec. art. ad uniendum. Est autem juxta Morisonium & Rajum
 ex plantis flore pentapetalo vasculo seminali simplici polyspermis capsulâ
 seminali lævi vel oblongâ cylindraceâ & pyramidali ut supra *Lychnides.*
 Ejus Species sunt

Centaurium minus: & Trag. Matth. Fuch. Dod. Tab. parvum, Lob.
 In pratis Michelsfeldæ, rarius in sylvis.

Centaurium luteum perfoliatum: Centaurium floribus luteis. sive
 citreis pallidis Mesuæi, Lob. Centaur. minus luteo flore perfoliatum, Tab.
 In pratis udis Michelsfeldæ.

HYPERICUM, St. Johannstrauch: Flores & semen odorem gratum
 resinæ pineæ spirant: flores lutei sunt, sed Folia foraminibus pertusa,
 unde & *perforata* vulgò dicitur, quod folia objecta soli innumeris forami-
 nibus scaterere videantur. Astrologi solis eam imperium sentire partici-
 pante Jove dicunt, cujus ratione ut & aliæ plantæ Joviales, sit vulnera-
 rium insigne; Verùm si intrinsecam partium Hyperici constitutionem exa-
 minabimus, hanc vim exinde deduci posse reperiemus quòd *saporem* habeat
 adstringentem, siccantem, balsamicum, cujus ratione diureticum & vulne-
 rarium est excellentissimum, par sibi remedium non habens, præsertim in
 vulneribus nervorum, nim. consolidat vulnera, sanguinem coagulatum re-
 solvit, calculos renum atterit (præcipuè semen in conf. malv. & conf. ros.
 rubr.) lumbricos fugat (ubi scil. tempore *exaltationis* in ☉ 24 die & horâ
 solis collecta fuerit) Experimentiâ Paracelsi, imò experientiâ D. D. *Wald-*
schmidii antispasmodicum insigne est, tremores artuum, deliriaque mania-
 ca sistens, quare & *fuga Daemonum* dici solet, maximè & quia Incantationes
 præcavet & curat. Hic namque *Porta Phytognom. L. III. C. 33.* se quàm sæpil-
 simè usum testatur hac herbâ in suffitibus, balneis aut gestationibus ad dæ-
 monibus obsessos liberandos, prout experientiâ se compertum habuisse
 refert Etzlerus, suffitu illam abigere spiritus thesauros custodientes subter-
 raneos, quia scil. Solaris & Jovialis planta est, fugat omne saturninum. Estq;

Hypericum vulgare: Herba perforata, Trag. Hypericum, Matth. Fuch.
 Dod. Lob. Tab. In sylvis herbidis.

Hypericum lupinum glabrum: Hypericum exiguum, Trag. minus,
 Dod. minimum lupinum Septentrionalium, Lob. Dicitur glabrum ad di-
 stinctionem Hyperici montis Olympii foliis hirsutis, quod reperit in Asia
 minore insignis Botanicus Anglus *Georgius Wheeler. in Descript. Itiner. L. III.*
pag. 194. In agris ad Novam domum. Junio & Julio.

Ascyrum sive Hypericum bifolium glabrum: Hypericum in dume-
 tis 1. Trag. Androsæmon, Matth. Fuch. Juxta *Tournefortium Elem. Botan.*

pag. 223. derivatur à *ovis*, imparatus, quasi planta simplex minoris apparatus. In montosis circa Crentzachum.

Androsæmon hirsutum: Hypericum in dumetis 2. Trag. Ascyrum, Matth. Fuch. Dod. Lob. multum differens ab Androsæmo Constantino politano flore maximo, quale prope mare nigrum reperit *cit. Weblter. loc. cit. p. 172.* In herbosis montis Mutetæ.

Sunt autem hæ Hyperici species & Ascyrum, Androsæmon, juxta *Rajum* herbæ flore pentapetalo capsulâ seminali triquitrâ seu è tribus carinis compositâ, uti & supra *Violæ*.

POLYGONUM, *Wegtritt*: Ob frequentes flexuras & genicula ita dictum; *saporem* habet adstringentem, terreum: *Vulneraria* est & exiccans, fluxiones sistens, unde, *Ermüllero* referente, mulier quædam summâ hæmorrhagiâ narium laborans, polygono in aqua ebullito & applicato convaleuit. Quod si ei cum *ocymastro*, *chelidon. maj.* & *veronic. aa. M. j* acetum affundatur & cum *succor. Zij.* coquatur *Colcotar. dulcif. zij. phlegm. vitriol. zij. Fl. aris zij.* Mell. *zij.* fit Ung. fuscum *Würtzii*. In specie autem *Herniaria* egregiè valet in Calculo Renum & *Herniis*, ut salutarem ejus effectum sæpius se expertum esse retulit nobis *Exc. D. D. Binningerus*. Est autem Polygonum ex herbis flore imperfecto seu stamineo semine nudo triquetro, uti supra *Persicaria species, &c.* Suntque

Polygonum latifolium; Polygonum masculum, Trag. mas, Matth. Fuch. Dod. Polygonum mas vulgare, Lob. Polygonum majus, Tab. *Pafsim* in urbis areis.

Polygonum angustissimo gramineo folio, quæ polygoni species ut & *Millegrana* dicta est herba flore stamineo semine nudo à figura triquetra diverso, rotundo aut compresso aut teretiusculo, vel potius ut *Rajus Meth. Plant. p. 67.* habet harum plantarum flores & semina eorumque calices & vascula adedò exigua sunt, ut nudis oculis ægrè possint discerni. Vocatur hinc Germanis *Knawel*/Trag. Polyg. exiguum, Dod. minus polycarpon, Tab. *Saxifraga* Anglica, Lob. In agris post messem.

Polygonum littoreum minus flosculis spadiceo albicantibus, quod 3. in *Prodromo*. In sabulosis ad fluvium *Wiesam*.

Polygonum minus sive *Millegrana* major: *Empetrum*, Trag. Polygonum minus, Matth. *Herba turca*, Lob. *Herniaria*, (edò quod *Herniis* medeatur) Dod. Tab. Duplex, glabrum & hirsutum, notante *Joh. Bauhino L. III. Hist. Plant. p. 378.* in agris, & ad *Novam domum*.

SEDUM, *Hauswurrg*: Etiam *Sempervivum* dictum est, quia semper viride & humidum durat, ex copia succi nitrosi, qui nitrosi aëris influxui resistit,

resistit, quare alcali maximè temperato turget, adstringit, humectat, æstum mitigat, hincque non saltem intus optimum est in febrilibus ebullitionibus (v. g. ℞. *Sedi major. Rapar. concis. Hordei aa. M. j. Aluminis ʒj. Nitri ʒʒ.* Coq. in aq. font. mens. 2. addendo sub finem album. ovi conquass. unius) sed & extus optimè conducit in inflammationibus calidis, præsertim faucium, clavis pedum (si contusum applicatur) ulceribus, ambustis, quare *unguento populeo* additur. Succus expressus etiam cum sale armoniaco vel solus in Angina expertum est, & cum nitro applicatus plantis pedum volisque manuum sanguini restuenti particulas figentes motumque nimium sistentes communicat, unde æstum attemperat. Contra hæmorrhagias succo additur nitrum & acetum vini pro Epithemate ad scrotum, id quod & ad Ebrietatem valet. In fluxu vero mensium immodico mammis utiliter adhibetur. Fernelius quoque in Gonorrhœa succo *sedi maj.* & *plantag.* cum sale saturn. perinæum inunxit. In Helvetiorum alpbis ipsis saxis ac scrobibus adhæret, cujus causâ notatu dignissimum esse ait Rajus, plantas plerasque crassas & succulentas in petrosis & siccoribus provenire, ibidemque sine humore diudurare; cujus ratio est, quod folia cuticula densiore minimeque porosâ, quæ humorem evaporare non sinit, investiantur. *Sempervivum minus* repens seu *Vermicularis* ob sal volatile acre *antiscorbuticum insigne est & febrifugum*, si cum vino vel aceto contusa succo exprimat, & internè propinetur, quamvis *Welsch in Mictomim. Sect. III. §. 54.* minus hoc commodum videatur ob vim causticam, quæ tamen sic multùm diluitur & infringitur; Judicat istius *sempervivum majus* accipi, quod si cum *solan. hyoscyam. fl. nymph. verbasc. rosar. violar. samb.* digeritur in *Ol. sperm. ranar. & lumbric.* dein coquatur & coletur, spinæ dorsi inunctum in febribus ardentibus summopere conducit, & aliàs quosvis dolores calidos mitigat. Pro Ophthalmia: ℞. *Vermicularis P. j. ʒ.* & pone in panno lineo madefacto & involve & pone sub cineribus calidis, donec decoquatur, & post accipe dictam herbam, & pone in panno albo, exprime super oculum, & operabitur mirè. Extus etiam pro amuleto additâ *Camphorâ* utiliter usurpatur. *Sedi* autem species inter herbas siliquiferas seu corniculatas à *Rajo* referuntur, vel potius juxta *Amannum* sedum est, quod flores pentapetalos habet, & post flores singulos evanidos oritur capsula seminalis vel duplex vel multiplex. Estque

Sedum minus teretifolium album: *Sedum minus* 1. *Trag. fœmina, fœmina, Fuch. Sempervivum minus, Matth. Vermicularis & Illecebra major, Lob. Sedum minus hæmatodes* 2. *Tab. In tectis.*

Sedum minus luteum ramulis reflexis, Ragenrâublein mit gelben Blumen: Aizoon Scorpioides. Lob. In agris & mœnibus. Junio,

Sedum arvense flore rubente. In agris circa Hünigam.

X 3

Sem-

Sempervivum minus repens, Maurspesser, Steuspesser: Vermicularis, Trag. Sempervivum minimum, Matth. Lob. Sedi 3. genus, Fuch. Illecebra, Dod. Sedum minimum, Tab. In agris & tectis: acre aliud, aliud inspidum. Junio.

Sedum minus luteum folio acuto, C. B. Sedum minus, Tur. mas, Fuch. hamadodes, Tabern. Gerar. sempervivum minus, Dod. Aizoon minus, Lugd. Sedum minus quintum, Cluf. hist. Propè Michelfeldam medio Vere florens ab Hieronymo Bauhino An. 1648. repertum.

Sedum alpinum gramineo folio lacteo flore: Sedum alpinum 5. Cluf. In monte Wasserfall.

Sedum alpinum hirsutum luteum: Sedum petraeum montanum, Lob. Tournefortius characterem Sedi huic plantæ, ut & antecedenti denegat in *Elem. Botan.* p. 230. In monte Reichenstein.

Sedum tridactylites tectorum: *Hendelkraut*: Trag. Paronychia altera, Dod. rutaceo folio, Lob. Alfine petraea rubra & Paronychia 3. Tab. In tectis & agris versus telonium. Hæc Sedi species est herba flore pentapetalo vasculo seminali, bicapsulari, bicorni, ut Saxifraga rotundifolia alba, aded ut illa ut alia Sedi foliis laciniatis genera juxta Tournefort. cit. inter Saxifragas sit locanda.

Sedum tridactylides alpinum minus. In humidis montis Gotthardi & Pyrenæis C. B. missum.

Sedum alpinum ericoides cœruleum. In rupibus montis Fracti & Gotthardi, item Rhæticiis instar Cymbalariae dependens à C. B. collectum.

Sedum saxatile atro-rubentibus floribus. In Gotthardo monte supra rupes ad fluvium Ursam altius exerescens collectum.

Sedum saxatile variegato flore. Hoc intra Valesiam & Augustam vallè in monte Gletscher, qui toto penè anno nivofus est, copiosè provenit.

Sedum alpinum foliolis crenatis asperis. In Gotthardo & alpiibus Rhæticiis copiosè, ut & S. Bernhardi monte.

Sedum alpinum album foliolis compactis. In Gotthardo.

Sedum alpinum hirsutum lacteo flore. Ibidem & in altissimo vertice montis Juræ la Dolaz, ubi & Rajus reperit.

Sedum alpinum floribus luteis maculosis. In Fracto.

COTYLEDON, *Mabelkraut*: Cotyledon, quod à figurâ folii acetabulo simili nomen accepit, dicitur & Umbilicus Veneris; easdem vires quas Sedum habet. Species sunt

Cotyledon media subhirsuta floribus punctatis. In Fracto.

Cotyledon media foliis oblongis serratis. In rupibus Helvetiæ & Rhæticiæ, monte Wasserfall.

Cotyle-

Cotyledon minor foliis subrotundis, serratis. In Helvetiorum alpi-
bus ipsis faxis & scopulis adhæret.

TELEPHIUM. Knabenwundkraut: Sic dicitur à Telepho Mysiæ Re-
ge, qui ulcera & vulnera deplorata eo sanaverit: Vulgò Fabaria, à foliorum
cum faba similitudine. Officinis Crassula major. Est portulaca similis
planta, alas binas in singulis foliorum geniculis habens, foliis ad cœruleum
vergentibus, crassis, lentis & carnosis refertum, flore luteo, candido & pur-
pureo; radice nodosâ, ut ex *signaturâ* pro Amuleto ad hæmorrhoides valeat. Sa-
poris est glutinosi, pinguis, herbacei, unde etiam extra terram diutissimè vi-
ret, non secus ac Aloë & sempervivi genera optimeq; ad sedis genera referri
potest. Rajus refert inter Plantas multifiliquas seu corniculatas seu herbas
flore perfecto simplici conceptaculis seminalibus siccioribus pluribus dis-
junctis uni flori succedentibus. Radicem habet subdulcem, farinaceam,
hinc conglutinat, nutrit, *sarcotica* est. lenit, refrigerat modicè & humectat,
& præprimis acrinoniam ulcerum domat. Excell. D. Reifsius Ann. IX. Dec. II.
Misc. Cur. p. 66. refert se novisse Herniam inguinalem in binis pueris tele-
phio hoc applicato & ad crescendum terræ immisso curatam & transplan-
tatam; hoc verò per aliquot annos dein adhuc colendum, & ab injuriis
præservandum fuerit, imò ipsi Germanicum nomen Knabenkraut ob in-
de inditum fuisse. Species sunt

Telephium vulgare, Schmärtwurgel: Fabaria, Matth. Telephium,
Lob. Tab. alterum, Dod. Acetabulum alterum, Fuch. Faba inversa, Lob.
In agris ad Rheni ripam.

Telephium purpureum majus sive floribus purpureis, Lob. Tab. Ra-
puntium umbellatum, Column. Anacampseros purpurea Tournefortii.
Scrophularia major, Trag. Acetabulum alterum purpureum, Fuch. In
vinetis ad Rheni ripam supra urbem.

PORTULACA, BURGELKRAUT: Quasi Porculaca, Græc. χοιροβότρυον.
Gallis Porcelia in locis stercoratis nascens, foliis est & crassiusculis & den-
sis, cauliculis rubicundis, flore pentapetalo, flavo, capsulas producens ob-
longas grano hordei majores per medium transversim horizontaliter se-
ctas. Saporem habet frigidum, modicè adstringentem, ab alcali occulto &
blando proveniente, hinc temperat effervescentias, ardori urinæ & sodæ
medetur, dolorem capitis sanat, dormire facit, ulcera oris (aliaque corro-
dentia cum succ. plant. alum. & album. ovi) & vacillantes dentes sanat,
stimûque restinguit, maximè & hæmorrhagias & sputum cruentum seu so-
la seu cum plantagine compescit. Hinc namque extat in *Dispens. August.*
Lohoch è portulaca, quod optime exesa vasa cruorem fundentia glutinat,
& in

& in *Remed. Angl. Batean. p. 162.* Clyffus portulacæ, dum scil. succus cum facchar. clarificatur & ad mellis consistentiam cogitur. Sic contra Odontalgiam semen portulac. pulv. impastatum Ceræ novæ in pilulas prunis ardentibus injiciendas, excepto ore fumo, optimum. Crescit in campis. Junio & Julio usque in Septembrem floret. Est ergo herba flore pentapetalo vasculo seminali simplici polysperma, ut *Alfina, Lychnis, &c.*

Portulaca angustifolia sive sylvestris : Portulaca syl. Trag. Matth. Fuch. Dod. Lob. arvensis, Tab. In agris.

TITHYMALUS, Wollsmilch : Sic dicitur à *τίθημι*, mamma, & *πέδαλον*, tener, quasi Lactaria planta, velut ex mamma tenerum lac fundens si secetur vel abrumpatur, quod lac cutem erodit, si eo linatur, ut ex petulantia hinc Pueri Orphanotrophii, ut minus ad labores adstringantur, cum periculo gangrænæ experti sunt; *Peplus* etiam dicitur, quod veli instar terram operiat. Saporem habet acrem, septicum, subtilem, qui cum sensu caliditatis multum salivæ prolicet; hinc (maximè Lathyris seu Cataputia minor, German. Springkraut) è cujus Oleo cum Lixivio fit fomentum ad Oedemata) pituitam validissimè, & præcipuè per inferiora purgat, unde & *Rusticorum hydragogum* purgatorium audit, dum prius Cortices cum radicibus & triduo in aceto rosato digeruntur, sicantur & usui servantur, cen *Poteries Pharmac. Spag. p. 530.* testatur totam herbam cum radicibus tusam succum fundere scammonio similem, hincque virtute à scammonio minimè differre se expertum esse; Dedit autem is Tithymali Cyparissia ʒj. admodum *Excellentiss. Wepseri* hydropicis. Extractum è contusis radicibus virentibus & triduo in aqua maceratis coctione paratum vocat *Benedictam simplicem chymicam*; Sic & tali Extracto in sero lactis soluto cum decocto bacc. juniperi desperatam hydropem in fabri lignarii uxore se curatam vidisse refert *Excell. D. D. Ros. Lentil. in Misc. Cur. Dec. II. Ann. III. p. 155.* id quod & *Etzlerus* testatur, qui eam in consumendis & abolendis partibus duris & scirrhis emolliendis laudat, & Marti in Leone subjici refert. In Hydrope igitur ordinetur tale Infusum: *℞. Rad. esul. ppt. elleb. n. aa. ʒij. vincetox. ebul. aa. ʒij. Cort. ramar. ʒß. Herb. agrim. absynth. Card. ben. cent. min. Gran. junip. aa. M. j. Fol. senn. el. ʒx. Rhubarb. ver. ʒij. Cinam. ʒj. Matris ʒj.* Incis. dentur ad sacculum pro Mens. j. Vini & unâ Aquæ. Vid. *Cura Hydropis in Fascic. Remed. Cnöphele.* Verùm quia Jalappa minori pretio venditur, usus ejus exolevit. Species Tithymali autem sunt herbæ flore tetrapetalo irregulari tricapsulares seu fructu tricocco, succo lacteo, acri & urente præditæ; Petala eorum minuta sunt peculiaris conformationis ad lunæ crescentis effigiem, ut ex primâ è sequentibus speciebus patet, nimirum est

Tithymalus

Tithymalus syl. lunato flore : Tithymalus lunato flore, Colum. In dumetis & sylvis.

Tithymalus myrsinites fructu verrucæ simili, Myrtenwolffsmilch : Esula multicaulis & 4. Trag. Tithymalus verrucosus, Lugd. In montosis Mutetæ & S. Christianæ.

Tithymalus linariæ folio, Wolffsmilch mit schmalen Mandelblättern : Tithymalus amygdaloides angustifolius, Tab. In sylva inter Hüningen & Michelfelden. Majo & seqq.

Tithymalus arvensis latifolius Germanicus : Tithymal. platyphyllos, Fuch. In agris, præsertim rapicis.

Tithymalus helioscopius, Sonnenwende / Wolffsmilch : & Matth. Fuch. Dod. Lob. Esula vulgaris & 3. Trag. Passim in agris, locis incultis per totam ætatem.

Tithymalus cyparissias foliis punctis croceis notatis, Cypressenwolffsmilch mit punctierten Blättern : Esula scabiola, Gef. de col. stirp. Tithymalus $\sigma\iota\kappa\tau\acute{o}\rho\upsilon\lambda\lambda\omicron\varsigma$, Thal. & J. Bauh. Hæc & sequens (cujus vitium vel abortum esse censet D. Knauth & degenerem vocat D. Rivinus) passim ad agrorum margines.

Tithymalus cyparissias : & Matth. Fuch. Dod. Tab. Tithym. cupressinus sive humipinus, Lob. Martio & Aprili.

Tithymalus seu Esula exigua, Kleinsten Wolffsmilch : Esula exigua, Trag. Lob. Tithymalus leptophyllos, Matth. minimus, Tab. Passim in agris, segetibus demessis. Julio.

Tithymalus palustris fruticosus, sive Tithymalus magnus multicaulis, J. B. Esula major, Trag. Dod. major Germanica, Lob. In humidis, & Michelfeldæ. Aprili & seq.

Tithymalus montanus non acris : Esula dulcis, Trag. Pityusa (sic dicta ob filiorum pini similitudinem) sive Esula minor altera, Lob. Flore est viridi, aliquando rubro. In monte Muteto.

Peplus sive Esula rotunda : Peplus, Matth. Fuch. Dod. Lob. Tab.

In agris & hortis olerum.

CAPUT X.

De Convolvulis & scandentibus Plantis, Smilace,
 Bryoniâ, Lupulo, Vite, Clematitide, Periclymeno,
 Asclepiade, Polygonato, Lilio convallium, He-
 deris, Balsaminâ, Gramine Parnassi, Chelidonio,
 Numularia, Malvâ, Alceâ, Geranio, Saniculâ, Al-
 chimillâ, Eupatoriis, Potentillâ, Caryophyllatâ,
 Quinquefolio, Fragariâ, Trifoliis,
 Meliloto, &c.

CONVOLVULUS. Winden. Ex Plantis quæ non nisi alterius fulero
 & ope sustinere se commodè possunt, est primo *Smilax*, quæ arbores
 scandit, & eis se convolvit, estque juxta descriptionem accuratam *Amman-
 ni*, herba scandens florem producens monopetalum campanulatum quin
 & plicas quinque in margine seu orâ extremâ rotundâ gerens, cui flori cam-
 panulato deciduo succedit capsula seminalis rotunda, aliquando longa,
 tribus loculamentis, membranis suis propriis trifariam distincta, in quo-
 rum singulis bina continentur semina angulosâ, nigra aut fusca subrotun-
 da, insuper quælibet plantæ pars succum fundit lacteum. *Virtutem* habet
 digerendi & purgandi, urinam provocandi. *Henr. Nollus in Phys. Herm.
 p. m. 49. attestatur*, quod Convolvulus in segetibus proveniens intestina re-
 præsentet, ideoque decoctum ejus in Colicâ sit singulare. Ejus aqua in-
 flammationibus, præcipuè *oculorum rubedini* prodest. Species sunt

Convolvulus major albus: Volubilis major, Trag. Tab. Smilax læ-
 vis, Matth. Fuch. major, Dod. lævis major, Lob. Ad sepes.

Convolvulus minor arvensis: Volubilis minor, Trag. arvensis, Tab.
 Helxine cissampelos, Matth. Fuch. Smilax lævis minor, Dod. Convolu-
 lus minor, Lob. Hæ duæ Convolvulorum Species sunt ex herbis mono-
 petalis tricapularibus seminibus in unoquoque alveolo binis majoribus,
 scandentibus & lactescentibus, flore campaniformi, margine integro. In agris.

Convolvulus minor semine triangulo: Orobanche, Trag. Convolu-
 lus niger, Dod. Helxine cissampelos altera atriplicis effigies Lob. Volu-
 bilis nigra, Tab. Inter segetes iis se circumvolens.

BRYONIA,

BRYONIA, Schmär, oder Stiefwurk: à *Bryon*, germino dicta, quædã capreolis & foliis vitigineis multum luxuriat, unde & *Vitis alba* dicitur: crassam habet radicem, tenuem caulem humi serpentem, baccas rubras fert, Baccifera scandens inde dicta. Saporem habet ingratum ex dulci tamen nauseosum, ob sal scilicet nitrosus turbativum, cujus ratione purgat validè pituitosos & serosos humores, (maximè si succus ex radice excavatâ collectus, ad duo vel tria cochlearia exhibeatur, de quo *Excell. Muraltus in Misc. Cur. Dec. II. Ann. VIII. p. m. 23.*) foetum ejicit, suffocationes uteri arceat, viscositatesque ex ejus spongiositatibus optimè extergit, id quod præcipuè *Matthiolus* expertus est; Ob eandem incidendi & abstergendi vim asthmata sanat, podagricis convenit, intus & extus. Intus tamen ut gravior palato obveniat, præcipuè datur ejus Fecula. *Extrinsecus* confert hydropi abdominis emplastrata cum stercore caprino. *Platerus in Observ. pag. 686.* Ganglion eo abegit seq. modo: *R. Rad. bryon. rec. irid. in taleol. sect. Bulb. lilior. albor. narcissi vulgar. pratens. aa. M. j.* Coq. in Vino & Spir. Vin. pro Catapl. *Welsch. in Mictomim. §. XCIV.* pro Verrucis certè abigendis laudat ejus cinerem cum succo mistum. In scirrho lienis radix raspata & cum aceto decocta formâ Cataplasmatum imponitur. Cum oleo lini radix tusa dolorem ischiadicum sanat, teste *Tachen. Morb. Princ. p. 183.* sanat & contusiones lividas (vid. *Helmont. & Boyle de Corp. Porosif. p. 18.*) ut & scrophulas, teste *Zacuto*. Sunt autem varix Bryoniæ species, quæ omnes sunt herbæ bacciferæ acinis uni flori succedentibus pluribus, foliis minus nervosis, fructu singulari scandentes.

Bryonia aspera alba baccis rubris: Bryonia, Trag. Tab. alba, Dod. Vitis alba, Matth. Fuch. Lob.

Bryonia lævis, sive nigra racemosa: Vitis nigra, Matth. I. Tab. Vitis syl. sive sigillum Mariæ, Dod. Vitis vel Bryonia syl. Lob. In monte Muteto.

Bryonia lævis sive nigra baccifera, quæ sub Bryonia syl. baccifera, in Prodromo Bauh. describitur. In sylva Hüningensi arbores scandens.

LUPULUS, Hopfen: Est planta conos ferens, folia habens hirsuta, aspera viniferæ viti haud absimilia, nimirum est *Ammanno* Convolvulus heteroclitus perennis floribus herbaceis, capsulis foliaceis, strobili instar, Flores ejus fructum præcedentes Martio collecti pingues sunt & resinosi iuavis saporis, & hinc Cerevisiam ab acore conservant; Saporem habent humectantem & amarum, incidentem, salivam prolicentem, hinc corrigunt acidum in primis viis, & sanguinem egregiè depurant, & obinde in obstru-
tionibus imi ventris & affectibus hypochondriaci, lumbricis (maximè sar-
mentororum

mentorum Cinis, teste *Dan. Crugero in Miscell. Cur. Dec. II. Ann. VIII p 454.*) alopecîâ (in Decocto) Elephantiasî cum successu adhibentur, v. g. *R. Summitat. Lupul. Fumar. aa. M.ß. Flor. cordial. aa. P. j. Sem. melon. ʒß. anis. ʒjß. Passul. min. ʒjß. rad polypod. glycirrhiz. aa. ʒij. Fol. fenn. mund. ʒß. Tamarrind. ʒij. Crem. Tart. ʒj. F. Decoct.* Neque autem mirandum est illud convenire & in scabie & lumbricis seu vermibus pellendis, cùm scabies oriatur à vermiculo capitis acutie rodente; mensès quoque & urinam movet. Extus laudatur à *Boyleo* in Febribus, si *ejus & salu nigri aa. M.ij. Uivar. Corinth. ʒiiij.* contusa pro Epithemate applicentur; sic & in Calculo renum Balneum ex Lupulo, stramine Avenæ & polentâ tritâ paratum insigniter juvat, experienciâ *Sim. Pauli*. Ex autem Lupulus juxta Rajum ex herbis flore imperfecto, quarum fructus à floribus totis plantis distant, &c.

Lupulus: & Trag. *Matth. Dod. Tab. Lupulus salictarius, Fuch. Dod. Passim ad sepes.*

VITIS SYLVESTRIS, Wineertrollen: Est planta similis *Lupulo*, racemos & baccas ferens, longè minoris quàm sunt *Vitis sativæ* (ceu *Huërius* refert adhuc hodie in valle Sorce uvas colligi viginti quinque pondo eoq̄ue etiam amplius) è quibus vinum exprimitur, quod *saporis* est acidiusculi, hinc ob austeritatem sitim sedat, appetitum excitat, refrigerat, & adstringit validè. Acidum tale autem juxta *Ermüllerum* ortum habet ex sale aëreo universali radices vitium imprægnante, ceu quod cum pluvîâ terræ commixtum etiam constituat sal terræ centrale, quod juxta *Hauptmann. de Vitis Cultur. Error.* magneticum est, & sal aëris copiosè allicit. *Ufus Succî* hujus ut *Agræstæ*, præcipuus est in vomitu, picâ, ex puitione sanguinis aliisq̄ hæmorrhagiis sistendis. *Folia* blando succo acido turgent, unde intus fibras stomachi roborant, appetitumq̄ue, præsertim *Capreoli* Vitium, excitant, extus autem leniunt capitis dolorem & æstum, conciliant somnum in lotionibus pedum, ut & ipsi capiti adhibita: *Succus* ex amputatis palmitibus extillans (*aqua vitis & lacryma* dicta) juxta *Ermüllerum* multum habet in recessu, est enim velut primum ens *Vitis*, ex quo tot producta *Democritica* fiunt. Expertus is est ejus insignem vim in febribus malignis puerperarum, unde laudat in febribus ardentibus & massâ sanguineâ in debitâ *Exegia* conservandâ, picâ, &c. Vim etiam habere creditur atterendi & expellendi calculum, oculis verò instillata caligini eorum medetur, ac rubedini ob blandissimum & volatile acidum. *Impetigines* sanat, si locus affectus nitro antea fricatus eo lavetur; De *omphacio, aceto, Tartaro vini & passis* racemisq̄; videatur *Sachsius in Ampelographiâ, & Select. Remed. è Trib. Regn. Vitis sylvestris*, ut dictum, est ex Fructibus bacciferis foliis deciduis non spinosis capreolis scandentibus, ut *Vitis vinifera*.

Vitis

Vitis sylvestris, Labrusca: Labrusca, Trag. & aliis: Ad sepes locis diversis.

SOLDANELLA ALPINA ROTUNDIFOLIA, Meerwinden: Hæc juxta accuratam descriptionem *Baubini in Matthiolum p. m. 370.* ex radice crassiuscula oblonga, à qua multæ fibræ candicantes ex uno velut capite dependent, folium emittit sæpe unum aut alterum, aliquando plura rotunda, crassa, supernè viridia, infernè dilutè virentia, sapore subadstringente & amaro nonnihil & ingrato: cauliculo dodrantali lævi nudo, gracili, subrubro à radice prodeunte: flores insident bini, terni, coloris cœrulei in multas lacinias scissi, quibus singulis succedit capitulum oblongum, durum, membraneum, in filamentum finiens, quod semen parvum durum continet: Quoad vires purgat, & gustum habet subsalsum, amaricantem: hinc utilis est in hydrope, leucophlegmatia.

Soldanella alpina rotundifolia. In Fracto sub nivibus.

CLEMATIS SYLVESTRIS LATIFOLIA, Waldraben / & DAPHNOIDES, Yngurin: Id est Sarmentaria, sic dicta, quod κληματα seu flagella vitigineis flagellis similia emittat, ac ut vitis arbores scandat. Prima ejus species seu sylv. latifol. German. dicitur *Yngin* / fortè quod ex ejus sarmentis ceu. lino vincula fieri possunt. Saporem habet acrem, causticum, cujus ratione cortices ejus cuti impositi vesicas excitant, & exinde etiam inservit ejus decoctum ad tineam. Huc spectat Flammula. Secunda species est Clematis daphnoides, quæ folia habet lauri similia perpetuè virentia buxi instar crassa, majora, oblonga, acuminata, florem campanulæ modo effictum, cœruleum, saporem habet amatissimum, salivæ multum prolicientem, aliquo modo stypticum, quare & fauces exasperat, hinc calefacit, modicè siccit & adstringit, vulneraria insignis est, & exolorum consolidativa. Decoctum ejus pro Gargarismate contra tumorem uvulæ & tonsillarum valet. Usus: & ejus præcipuus in vulneribus, in sputo & mictu cruento internè, in Dysenteria, Hæmorrhoidibus, ad morbos profligandos, qui per veneficia & incantamenta inducti fuere, si scil. lotiones inde parentur. Virtus ejus magnetica juxta *Hoffmannum* & quendam Misniæ Medicum elucet: exinde quo mammis apposita lactis copiosum proventum inferat, dorso autem ejus imminutionem.

Clematis syl. latifolia: Vitis syl. Trag. Vitis nigra, Fuch. nigra 2. Tab. Vitalba, Dod. Clematis 3. Matth. Viorna, Lob. Est ex herbis flore perfecto simplici polyspermis flore tetrapetalo cruciato. Hinc inde ad sepes arbores scandens. Junio floret.

Clematis daphnoides minor: Pervinca, Trag. Clematis, Matth. daphnoides,

phnoides, Fuch. Dod. Lob. Tab. Ad sepes per terram repens, & Vere florens. Est herba flore pentapetalo vasculo seminali simplici siliquâ geminatâ non lanigera, cujus folia & caulis summitates disruptæ succum lacteum fundunt.

Clematis alpina Geranifolia. In altioribus Rhætiæ & Austriæ, item & Baldi rupibus.

PERICLIMENUM, *Germanicum non perfoliatum*, Ellensfurt / Waldbünden / Geßlat; Sic dicitur quasi *κλιμακον*, quàm adminiculis se convolvat & scandat in altum juxta lineæ directionis leges, quâ naturali quasi motûs instinctu in cælum fertur, ab aëre pressione tali procedente, quæ quia facilius versus locum calidiorem, ut minus resistentem peragitur, facile patet, qualiter frutices & arbores Boream spectantes ad austrinam planam se dirigant, prout se non semel hujus appetitûs vehementiam miratum fuisse refert Kircher. in *Mund. subt.* p. 13. Id describitur, quod sit frutex simplex, habens ex intervallis foliola caulem amplectentia, subcandida, hederacea, & inter folia germina nascentia, super quæ fructus hederæ similis eleganter rubens. *Florem* candidum fabæ similem, subrotundum & quasi in folium procumbentem, semen durum, quod difficulter avellitur, habet. *Sapor* ei est subacris, calidus & siccus qui salivam proliciter. *Flores* in summitate plures tubam bellicam directam referentes, odorem habent suavem, aromaticum, hinc salis volatilis copiosi indicia præbet, diureticum est, & pituitam præparans, cujus ratione valet in asthma, tussi, externè extergit ulcera sordida, sanat impetigines, aliasque cutis maculas abstergit; hinc *Welschius* refert *Michtom.* §. LXXXI. in Cancro exulcerato laborantibus folia periclymeni contusa plurimum profecisse. Succus è foliis expressus, in vulneribus capitis & cranii curandis summo cum successu usurpatur. Aqua è floribus prodest palpitationi cordis, nervoso generi & Asthmati & Oleum ex infusione florum est Olei Jasmini succedaneum, teste *Pauli Quadrip.* p. 40. *Rondeletius* utiliter *Aq. periclymeni ad ℥ij. cum sem. lavend.* ℥ij. ad partum facilitandum ordinavit. Estque

Periclymenum Germanicum non perfoliatum: Periclymenum, Trag. Fuch. Tab. non perfoliatum Septentrionalium, Lob. Caprifolium Germanicum, Dod. pempt. 411. In sylvarum sepibus.

ASCLEPIAS, *Schwalbenwurz*: *Ammanno* est Apocynum, quod constat siliquis oblongis, in quibus sunt semina compressa, subrufa, intermixta cuidam materiæ papposæ vel lanugini sericeæ, quælibet pars plantæ rupta lacteum effundit succum; dicitur & *Vincetoxicum*, ob vim ejus contra venena alexipharmacam, *folia* lauro similia habet, *bina* à se invicem disposita;

sita, in apicem exeuntia; *Saporem* habet subdulcem, aromaticum & subacrem, ferè ad instar caryophyllatæ, hinc subtilitate suâ & penetrandi vi (de quo vid. *Elfner. in Dec. I. Ephem. Ann. I. Obs. 57.*) humores coagulatos resolvit, attenuat, calefacit; *Alexipharmaca* est & sudorifera, in Lue Venerea singulariter commendata. Hinc ex ejus radice & *petasit. angel. cum salv. rut. flor. sambuc. in aceto infusâ*, fit Acetum contra morbos malignos. *Ufus præcipuus* in peste & aliis venenosis affectibus, in obstructionibus mesenterii, mensium & palpitatione cordis ac lipothymiâ & hydrope, quam teste *Franc. Merc. van Helmont. in Paradox. p. 193.* per diuresin curat, uti anasarcam per sudorem, de quo vid. *Dec. II. Ann. VII. Misc. Cur. p. 106. Exc. D. Georg. Tob. Dürrium*, qui tali modo decoquit: *R. Rad. Vincetox. incis. ℥vj. Inf. per noct. in Vini ferv. ℥ij.* in olla vitreata manè vase tecto coq. unicâ ebullitione, de colatura dentur calidè *℥ij.* Sic in Tumoribus pedum post febres Infusum sequens probatissimum est: *R. Rad. vincetox. ebuli fragar. aa. ℥ß. Herb. absynth. card. ben. cent. min. agrimon. aa. M. j. cort. tamar. aurant. aa. ℥vj. Gran. junip. M. j. Sal. absynth. card. ben. cent. min. aa. ʒj. F. Nodus.* Juxta *Rajum* & descriptionem Apocyni datam est herba flore pentapetalo vasculo seminali simplici & singulari siliquoso lanigeto, succum limpидum sauciata emittens. Estque

Asclepias albo flore: Hirundinaria, Trag. Vincetoxicum, Matth. Dod. *Asclepias*, Fuch. Lob. Tab. In herbis montosis Mutetæ, & alibi.

POLYGONATUM, *Weslungh*: Ita dicitur, quia radix crebro geniculata est; Sigillum Salomonis autem quod velut vestigia sigilli instar radici sint impressa. *Folia* habet instar *Ophridis* sed tenuissima, *flosculi* sunt albidii, è pediculo trini pendentes, & juxta folia provenientes, quos baccæ tandem sequuntur, unde & planta nervosa baccifera dicitur. *Saporem* habet radix particulas igneas per integrum palatum cum amaritudine spargentem cum acrimonia & adstrictione, cæterum *dulcissima* est sale volatili imprægnata, hinc usus ejus cosmeticus, & contusionibus & livoribus post V. S. utilissimè medetur, si decoquatur in vino & aqua, & cum linteis imponatur; *Willius de Morb. Castrens. p. 92.* Aquam seq. ut gratissimam pro abigendis maculis scorbuticis expertus est: *R. Rad. sigill. Salom. treos nostr. Lapat. aa. q. s. Incis. affund. ser. lact. q. s. stent in digest per dies 3. postea destill. idque vice terciâ super recentibus radicibus, & tandem concilietur odor pro lubitu.* Ob particularum levorem & penetrantiam radix hæc etiam alio modo usurpata optimè restituit distortos cutis tubulos & fibras, hinc & intus valet in fluore albo mulierum: Ob sal acre ejus *ʒj. vomitum & secessum* movet: fugat & ejus decoctum externè adhibitum lenticulas capitis, scabiemque infantum exiccat; imò & podagram radix contusa mirè solatur. Sunt
autem

autem ex antedictis, Polygonati species ut Lilia convallia sequentia, herbæ Bacciferæ acinis seu baccis uni flori succedentibus singularibus, foliis nervosis. Estque

Polygonatum latifolium vulgare : Sigillum Salomonis latifolium, Trag. Polygonatum, Matth. latifolium, Fuch, Dod. Lob. Tab. In sepibus non longè Mönchensteinio.

Polygonatum latifolium minus flore majore odore, quod i. in Prodromo, Grosse Weiswurz. Polygonatum 2. latifol. Tab. In saxosis montis Mutetæ & Crenzaci. Majo.

Polygonatum angustifolium non ramosum : Sigillum Salomonis angustifolium, Trag. Polygonatum angustifolium, Fuch. 1. Tab. Polygonum alterum, Dod. Polyg. minusfoliis rubiæ, Lob. In monte Wasserfall.

Polygonatum latifolium perfoliatum Brasilianum 2. in Prodr. Junio mense in humidis montis Gotthardi rupibus.

LILIUM CONVALLIUM, *Meynblümlein*: Ita dicitur à loco natali, quia in *convallibus* vere prodit; Estque ut modò dictum planta nervosa baccifera : *Florem* habet odoris suavissimi & fragrantissimi, subfrigidi, qui consistit in substantia salina admodum volatili sternutationem faciliè movente, dum ex motu particularum

quæ membranam tubulatam narium suaviter feriunt. Est autem saporis aquei, amaricantis cum aliquâ fracedine, cujus respectu etiam facillimè putrescit, quare & Odor gratus magis in superficie saltem hæere videtur, qui eos cephalicos reddit, cerebrum & spiritus animales confortantes, nervos corroborantes, unde morbis cerebri frigidis subveniunt in Apoplexia scil. Epilepsia, Vertigine, &c. Spiritus ex iis rore adhuc madidis & Spir. vini immeris per cohobationem crebram paratur. Vid. Spiritus antapoplecticus *Rev. P. Emerici à Stahl Philosophi adepti in Select. Remedior. è triplici Regn. p. 81.* descriptus. Idem constituit Aquam cephalicam *Dan. Ludov. Pharm. mod. sec. applic. pag. m. 609. seq. R. Aq. lilior. convall. spir. ℥ij. Spir. spica ℥ij. vel iij. misc.* Estque hæc fragrantissima & multis aliis iudicio ipsius præferenda, eiq; per misceri potest *Spir. C. C. spir. * urinos. Essent. castor. Tinct. castor. cum spir. * parat. Cnöpheius in Fascic. Med. p. m. 36.* macerat flores hosce in phlegmate Vitrioli, ut magis antepilepticus Spiritus obtineatur. Species sunt

Lilium convallium majus : Lilium convallium, Trag. Matth. Dod. Lob Ephemerum non lethale, Fuch. In monte Muteto & Mönchenstein.

Lilium convallium minus : Coryledon syl. Trag. Gramen Parnassi, Matth. Tab. Monophyllon, Lob. Lilium convallium flosculis stellatis in spicam

spicam digestis, glabro folio nervoso ut plurimum simplici rarius duplici.
In monte Crentzacenti.

Lilium convallium alpinum. Copiosè in vallibus montis Hutliaci
circa Tigurum inter Calceolos Mariæ.

HEDERA ARBOREA, Ephew / & **TERRESTRIS,** Gündelst äben: He-
dera Græcis *κισσός*, multas in specie sortitur differentias, inter quas num re-
ferenda sit Hedera terrestris herba humi reptans, foliis subrotundis, flagel-
lis reptatricibus, florum labio superiore galeato bifido quamvis & reflexo
à reliquis Verticillatarum generibus dubitatur. Odorem habet terreum,
gravem, saporem subamarum, acrem, multum saliva provocantem, & lin-
guam detergentem, hinc sale alcalino, aromatico, acido coagulanti & pu-
tredinoso potenter resistit, calefacit & siccit, glutinat, vulneraria est, ape-
rit, abstergit & consolidat, & in consolidatione impedit, quò minus fœda
cicatrix relinquatur, v.g. in seq. Linim. ℞. Succ. heder. terr. ℥ss. Ol. rosar. ℥iv.
Cervuss. ℥j. Cret. ℥ij. misc. Intus in obstructionibus prodest & interna
viscerum vulnera & ulcera, præcipuè renum, abstergit & consolidat, sangui-
nemque grumofum resolvit, & peculiariter fissuris mammarum, si folium
ejus apponatur, medetur, teste *Welsch. in Mictom. p. 34.* Poterius refert succum
ejus certò narium fœtorem tollere Asthmatis medetur & phthisi præcipuè
scorbuticæ, in qua ejus vim præmissio vomitorio, mirificè in ancillâ exper-
tus est *Ettmüllerus*, decocto autem ejus addi potest sub finem aqua nastur-
tii. In Calculo mirè prodest, si acetarii loco comedatur, abstersivâ enim
vi & subamaricante egregiè calculum adortitur, ejusq; exitum ex necessita-
te materiæ faciliat; Succus ejus naribus attractus Cephalalgiam quoq; in-
veteratam penitèd aufferit. *Curiosiss. Welsch.* strumulas in eo observavit cum
Thurneifero & *Paracelso*, quæ vanè pestis nunciæ, ut Garrulus Bohemicus
avis, habentur. Extus etiam in butyro decocta, additis floribus sulphuris
expertum Linimentum exhibet pro scabie. Extat & in *Pharmacop. August.*
noviss. edit. Conserva hederæ terrestris composita *Rauwolfii* additis nimir.
fol. rut. raphan. rad. angel. levist. cujus usus ad eliciendum sudorem in peste.

Arborea verò nulli est nota saporem habet amarum, terreum, ingra-
tum, gummosum, fauces adstringit, hinc calefacit, siccit, vulnera-
ria est, & sanguini vigorem balsamicum inspirat, cujus ratione non mitum,
quod referat *Ettmüllerus* ipsam baccarum siccatarum ℥j. in peste Lipsiensi
cum aceto destillato assumptam certò profuisse, & *Welsch. in Mictomim. III.*
§. 43. quod arcanum sit ad magnos Lienes, & §. LXXIV. ad gibberem infan-
tum, si juxta fasciationes decentes, potui quotidiano hedera arborea im-
ponatur: Pariter *Boyle de Util. Philos. Experim. Exerc. V. §. 17. p. m. 224.* re-
fert has baccas siccatas plenissimè maturas ad instar stercoris equini optimè

Z

per

per sudorem operari & in peste in Hyberniâ quamplurimos sanasse. *Excell. D. D. Hünerwolfius Ann. X. Dec. II. Misc. Cur. p. m. 99.* refert multos ex plebe à Dysenteria liberatos fuisse hederæ arboreæ rasurâ tenui & fl. millefolii tenuissimè incisis cum oleo olivarum exhibitis, siccat enim & detergit hederæ, oleum anodynum est, & millefolium alvum firmat. Usurpatur ut plurimum externè in *fonticulis* ab inflammatione tuendis, ac humoribus exiccandis & sanandis, in dolore aurium sedando; *gummi* hederæ arboreæ *psilorum* est insigne & pediculos cum lentibus interimit. Hederæ species juxta Bauhinum sunt

Hedera arborea: & Matth. Hedera, Trag. Dod. nigra, Fuch. corymbosa, Lob. Tab. Ad muros & arbores, foliis mirè ludens.

Hedera major sterilis: Hedera helix, Matth. Fuch. Dod. Tab. sive provoluta sterilis hedera, Lob. Passim in sylvis.

Hederæ duæ priores species sunt ex Fructibus bacciferis perpetuâ fronte virentibus, uti *Viscum baccis albis* & *Vitis idæa sempervirens fructu rubro*.

Hedera terrestris vulgaris: Chamæcillos, Trag. Fuch. Hedera terrestris, Matth. Dod. Tab. Humilis hedera, corona terræ, Lob. Optimè calamintha humilior folio rotundiori juxta Tournefortiû. Ad hortorû sepes.

Hedera terrestris montana: & Cam. in Matthiolo. In montosis Mutæ.

Hederæ duæ posteriores species sunt Verticillatæ herbacæ caulibus non perennantibus floribus à foliorum alis ad caulium nodos exeuntibus verticillis densius dispositis, ut *Sideritidis* & *Calaminthæ* species.

CYMBALARIA, à cymbalo nomen traxit, foliis est hederaceis, angulosis, succulentis, teneris, floribus elatines. Vis ejus nitrosa est ut in *Sempervivis* & *Cotyledonibus*. Succus hinc ejus extus & intus ad scabiem, *imperigines* feras pro secreto est. *Welsch. Microtom. III. S. LIV.* Matthiolus quosdam illam usurpare refert in acetariis ad album fluorem. Valet & egregiè ad Inflammationem Uteri extus in sacculo applicata; v. g. *R. Fol. cymbalar. hyoscyam. aa. M. j. Herb. serpill. M. j. fl. rosar. sambuc. aa. P. ij.* Incoquantur lacti & applicetur. Hanc heic Basileæ in muris inferioribus urbis copiosè crescentem quoque observavit Rajus; copiosè & in Italia crescit.

BALSAMINA, Balsamkraut: *Lutea*, folia habet instar chelidonæ minoris, *Ammanno* est persicaria foliis mercurialis & siliquosa multicapsularis, nimirum juxta *Rajum Meth. Plant. p. 114.* est herba flore monopetalo difformi calcari donato siliquosa siliquis brevioribus & crassioribus, asperis, quadripartitis aut quinquepartitis, foliis persicæ, floribus purpurascens.

Balsa-

Balsamina lutea: Mercurialis syl, altera, Trag. Impatiens herba, Dod. Perficaria siliquosa, Lob. Noli me tangere, Tab. Locis humidis uliginosis in nemore Wilensi.

Flores habet velut Nasturtium Indicum, ubi ejus uterus semen concludens ex quinque fibrillis artificiosè sibi junctis coagmentatur, quarum vel unica in alterâ extremitate si abrumpatur, dicto citius omnes simul in spiram contorquentur, ut è suis capsulis semina ad tactum profiliant. Ejaculatur equidem & Balsamina mas seu Momordica suum semen, sed magis impatiens est hæc herba, cæteroquin flore corniculato satis conveniunt, fructu tamen & seminis figurâ discrepant. Quoad *Vires* Mas refrigerat parumque siccatur, vulneraria etiam, præsertim dolores hæmorrhoidum sanat, *extrinsecus* sauciatis confert nervis, herniæ, ambustis; Balsamina autem hæc lutea seu Perficaria siliquosa cuti imposita eam *Phyllos*, quia sale acri nonnihil *caustico* pollet, unde & potenter diureticam esse observavit *Gesnerus*, sic etiam ut diabetem inducat, Vratislaviæ obhinc in calculo Renum multùm laudatur. Julio floret.

GRAMEN PARNASSI, Parnassus. Graß: Hanc Plantam folio hederaceo, flore candido nudo elegantem ad Pyrolas refert posse *Ammannus* innuit, est enim Pentapetala vasculo conico modo in quatuor folia carinata dehiscente, in quo & totidem loculamenta totidem quoque columellis distincta, referta seminibus flavescens scobis instar. *Vires* ejus sunt traumaticæ ob alcali opiosum & succum glutinosum (unde & *Gesneri* pinguiçulæ æquiparatur) quo furiosiore spirituum motum sistit, ut pure loco alimenti decenter concocto, sedatis doloribus, consolidatio feliciter procedat, prout ille Chirurgus apud *Homerum Iliad.* Δ. 190. benè ad hoc, præter abstersionem requisitam, attendit:

Ἐλκεθ' ἐν τῆς ἐπιμύουσαι, ἢ ἐπιθῆσθαι
Φαρμακ', ἄκον παύσῃσι μελανῶν ὀδυνῶν.

Vulnus autem Medicus abstergens curabit, & adhibebit
Medicamenta, que liberabunt attris doloribus.

Gramen Parnassi albo simplici flore: Gramen Parnassi Dod. hederaceo folio, Lob. Gramen hederaceum, flos hepaticus, Tab. Knauth illud describit, quod sit herba flore pentapetalo foliis in caulibus nullo aut alterno ordine positis, vasculo seminali simplici triquetro, pentapetalo uniformi specioso in uno caule unico albo, vasculo conoide, foliis parvis hederæ. In pratis Michelfeldæ & circa Bettingam. Autumno florens.

CYCLAMEN, Schweinbrot: Foliis est hederæ purpureis variis supra infraque albicantibus maculis, nec tamen ob hæc folia est Convulvulus,

vulus, sed ita Cyclamen dicitur, quod radix quasi cyclum representet, & folia circulariter è terrâ prodeant. Rajo est pentapetalos florum petalis reflexis ad ungues junctis radice orbiculatâ, quæ sale scater copiosissimo volatili potenter penetrante, incidente, abstergente, unde *errhina* est, & præcipuè in *obstruètu mensibus*, in pellendo foetu mortuo, in ictero, calculo expellendo, *strumis* ac *tuberculis discutiendis* usurpatur. *Insernè* obinde cautè adhiberi debet, potius extrinsecus adhibere convenit. Estque vel

Cyclamen foliis Violarie radice cordis effigie: unde, ut dictum, ob rotunditatem & foliorum & radiceis nomen.

Cyclamen verum album. Inter Sax & Abbatiscellam.

SAXIFRAGA, Weisser Steinbrech: Foliis est hederæ terrestris minoribus tamen, circumferratis, humi accubantibus; caule tenui piloso, floribus candidis, radice multifidâ, cui adhærent grana amara, quæ *Vè polent nephriticâ* non secus ac ipsâ planta decocta; Estque

Saxifraga rotundifolia alba: Saxifraga alba, Trag. Fuch. Dod. Tab. Saxifraga 4. Matth. Saxifr. chelidonides, Lob. Est ex herbis flore pentapetalo vasculo seminali bicapsulari, bicorni, ut Sedum tridactylides murorum. In arenosis retro Novam domum.

Saxifraga rotundifolia aurea: Saxifraga aurea, Dod. Lichenis facie & natalitiis, Lob. Chrysolplenium, Tab. Est herba flore imperfecto, quæ fructum profert flori coherentem, flore basi seminis innascente seminibus pluribus minutissimis in vasculo seminali bicorni. In dumetis humidis non longè à Domo nova.

CHELIDONIA MINOR, Sternblümlein; à χελιδών. Hirundo, sub quorum adventu florèt & discessu marcescit. Habet radices plures testibus similes, unde & testiculus sacerdotis dicitur, item *Hæmorrhoidum herba*, quarum signaturam refert, illisque conducit. Folia ejus mitificè splendent & aliquando maculâ purpureâ notantur, *Flore* est luteo simplici, unde non immeritò Fabio Columnæ est Ranunculus radice grumosâ, folio lato rotundo, spicâ orbiculari. *Saporem* habet oleosum, cum ingrâtâ & insipidâ dulcedine junctum, *radix* ejusdem saporis est, plus tamen salivæ prolicit, nec ita pinguis est ut herba. Juxta *Ettmüllerum* est vel *Inspida* vel *sapore acri præditâ*, hinc egregium est antiscorbuticum & ingrediens spirituum antiscorbuticorum: Quare & duplicem signaturam gerere dicitur, scorbuti scil. ob maculas purpureas in foliis & ficorum animumentium in radicem tuberibus, nimirum *extrinsecus succos* talis ficos animum curat & putredini dentium resistit, & *radix* cum *urinâ* ægroti mixta & *ano* applicata hæmorrhoides curat.

Chelidonia

Chelidonia rotundifolia minor: *Chelidonium minus*, Trag. Matth. Fuch. Dod. Lob. Tab. *Ficaria*. *Ranunculus latifolius*, Lugd. 10; 6. *Mala-cocillus minor*, Euch. Estque, ut dictum, herba flore perfecto simplici polysperma flore pentapetalo, ut *Pulsatilla*, *Ranunculi*, &c. Passim in humidis uliginosis.

NUMMULARIA, *Wenningkraut*: à foliis *Nummi* speciem referentibus binatim ex adverso sibi invicem positis, striatis dicta, crescit nimirum ad latera magis quam in altum ex certa caloris pressione & diversione lineæ directionis ad latus, ferè non secus ac ab undiquaque æquali pressione aëris semen in centro terræ germinans, non nisi in formam radiosæ stellæ effloresceret. Vid. *Kirch. Mund. subterr.* p. 19. Saporem habet subdulcem ad austerum vergentem, gustatu odorem fracidum sulphureum spirat: Hinc subadstringit, & ob alcalinam vim vulneraria est, cujus ratione etiam *Centummorbia* dicitur, à mirificâ scil. vi in vulneribus mendendis: sic namque *Waldschmidius in Prax.* p. m. 53 inter arcana antiphthifica habet Succum ejus cum succo bellidis pratensis mixtum, & per cochlearia in jusculo avenaceo cum tantillo mellis indies aliquoties exhibitum. Commendatur in scorbuto, venis ruptis, hæmoptysi.

Nummularia major lutea: *Nummularia*, Trag. Matth. Fuch. Dod. & Lob. *Hirundinaria minor*, Tab. Est herba flore pentapetalo vasculo seminali simplici polysperma, ut *Anagallides*, &c. *Tournefortius Elem. Botan.* p. 118. inde vocat *Lysimachiam humifusam* folio rotundiore, prout & *Anagallis lutea nemorum* C. B. ipsi est *Lysimachia humi fusa* folio subrotundo acuminato. In sylvâ Wilensi & Mönchensteinensi.

MALVA, *Pappelen*: à Græco *μαλιν*, quod propter naturalem lentorem suum ventrem emolliat dicta; planta est pentapetala producens post florem evanidum multa semina semicircularia seu glabra seu aspera ingentia, stylum nutritivum fungosum, quæ adhuc viridia arcuè sibi adhærent & placentam caseolumque rotundum referunt. Ejus radix est saporis subdulcis, farinacei, glutinosi; folia eundem habent saporem, sed herbaceum, salivam prolicentem; hinc radix temperata est, humectat, emolli, urinæ acrimoniam mitigat. Veteribusque obhinc Malvæ ad esum exoptata, id quod & hodie adhuc in Italia quandoque fit. Medicinalis autem ejus usus internus est, in affectibus pulmonum, vesicæ, intestinorum, uteri, renum & partium vicinarum, si pulvis radice vel potius rad. althææ ad ʒj. indies in lacte sumatur, qualiter Gonorrhæa sanatur. Externus verò in clysteribus pro emollienda & laxanda alvi, tumoribus emolliendis & maturandis, doloribus sedandis, furfuribus capitis tollendis; sic in dispositis &

ferè collapsis in Elephantiasin prodest Balneum: R. *Malv. Violar. borrag. summit. Lapatb. acut. aa. M. iij. Alum. ℥. v. Bliti & hedera. aa. M. ij.* F. Decoct. pro Balneo. quo omni mane æger insideat. *Folia* verò intentioni eidem pro sunt, quæ calore miti temperata sunt, inprimis si coquantur *viridia instar Spinachia* & tenuissimè concidantur pro *infantum alvi adstrictione* & *doloribus* ubi vis emulcendis, unde & Malva in lacte caprino cocta, & umbilico admota Colicam curat. Ludit autem præcipuè Malva crenis aut laciniis foliorum, unde est vel

Malva sylvestris folio rotundo: Malva, Matth. vulgarissima, Trag. Malva sylv. pumila, Fuch. Dod. sylv. repens pumila, Lob. sylv. minor, Tab. In ruderibus.

Malva syl. folio sinuato: Malva vulgaris altera, Trag. procerior, Lob. Malva syl. elatior, Fuch. syl. procerior, Dod. major, Tab. Utraque ad sepes hortorum. Junio florens.

ALCEA, Sigmundstrauch: Assimilis Alcheæ planta est, ita dicta ab ἀλκῆ, auxilio vel remedio, quod radix ejus dysentericis & ruptis prodest, siccat autem moderatè & tumores in *emplastro* adhibita resolvit & emollit, unde *Ammano* à fine ultimo Malva dici potest, quia similiter est planta pentapetala seminibus multis circulariter seu rotatim cingentibus stylum in medio nutritivum. Ubi ergo plantæ in hisce conveniunt, non parum arguitur Spiritum & succum intus quoque invicem convenire ceu à quo Vires emanant, egregiè enim Philosophus ille Adeptus *Faber Myrthec. spagy. L. II. c. I. p. 537.* In omnibus herbis, plantis & arboribus & quæ ex familiâ Vegetantium ortum habent, latitat substantia quædam ætherea, subtilissimæ substantiæ, vitæ fomes & fulcrum, caloris naturalis pabulum, virtutum omnium stabilimentum, quâ substantiâ turgente vegetant arbores, pullulant, germinant, florent & fructum pariunt, ea verò de crescente, sterilescunt, arescunt & moriuntur. Species sunt

Alcea vulgaris major: Alcea, Trag. Matth. Fuch. Tab. vulgaris, Dod. Lob. Viâ, quâ Rieham itur.

Alcea vulgaris minor foliis in longas lacinias divisis: Dens leonis, & Malva querna, Lonicero. Ad agros infra Hüningam.

GERANIUM, Storckenschnabel und Gottesnagel: à gruini capitis imagine in summo ejus cacumine visendâ nomen habet, planta est pentapetala, cui in singulis floribus succedunt quinque capsulæ singulares membranaceæ, in quarum singulis singula continentur semina. *Folia* saporem habent gravem, herbaceum, subadstringentem, terreum, hinc siccant & extergent, sanguinem coagulatum in corpore resolvunt, vulnera mundificant,

cant; adhibentur ad fissuras mammarum (si gossipium succo imbutum apponatur, vel etiam pileoli ex cera geraniata efformentur, teste *Welsch* in *Mistom.* pag. 34.) item pudendorum ulcera extergenda & lactis discussio- nem, imò cum sale & aceto plantis pedum applicata in tumore eorum aquoso & hydropico certò conducit, uti *Lörachi* in *Marchionatu* *Vetula* experta est. *Hildanus* Aquam specificè contra Cancrum laudat, vid. *Cent. 1. Lib. 1. Obs. 1. p. 3.* nos Balsamum ad ani fistulas aliarumque partium ex eo cum aliis parandum descripsimus in *Select. Remed. è tripl. Regn.* pag. 107. Sic in *Elephantiasi* ordinavit quondam *Rondeletius* sequens Caputpurgium: *R. Succ. herb. Robert. plantag. aa. ℥ij. succ. cynogloss. & anagallid. aa. ℥jβ. fem. hord. perfectè cotti ℥vj. sacch. rubr. & mell. rosac. aa. ℥ij.* Bulliant lento igne. Herba servatur sicca pro amuletis & ad nubeculas oculorum delendas. Juxta datam descriptionem Geranii species sunt herbæ flore pentapetalo vasculo seminali pentacocco rostrato. Suntque

Geranium batrachiodes, sive Gratia Dei Germanorum: Geranium 4. *Trag. Matth. 5. Fuch. Batrachiodes, Dod. Geranium sanguinarium, Tab. In montosis.*

Geranium batrachiodes, collum gruis Germanorum: Geranium 4. *Fuch. Gruinalis, Dod. In pratis siccis & collibus.*

Geranium folio malvæ rotundo, *Storckenschnabel mit Pappelblättern:* Geranium 2. *Trag. Matth. Fuch. Geranium columbinum, Tab. Pes columbinus, Dod. Lob.*

Geranium folio rotundo minus profundè laciniato. Utrumque ad sepes reperitur.

Geranium cicutæ folio majus inodorum: *Storckenschnabel mit Schirflingblättern:* Geranium, *Trag. 1. Fuch. 5. Matth. supinum, Dod. Geranium myrrhinum, Tab. Myrrhida Plinii, rostrum ciconiæ, Lob. Hæc ut sequens, in agris & fossis gramineis, ut in fossis circa teloniū trans Rhenu, reperitur.*

Geranium cicutæ folio minus & supinum: Geranium minus, *Trag. vel arvense, Tab. Myrrhida Plinii & rostrum ciconiæ inodorum vulgatum, Lob. Geranium 7. sive Gruinum, Dod.*

Geranium Cicutæ folio acu longissimâ. In *Valesia.*

Geranium Robertianum primum, *Gemein Storckenschnabel / Nitoprechtsfrau:* Gratia Dei, *Trag. Geranium 3. Matth. Fuch. Geranium Robertianum, Dod. Lob. Tab. In uliginosis & antiquis maceris.*

SANICULA, *Santikel / oder Aller Schärern Wundkraut:* à sanandis vulneribus nomen traxit, unde Galli *Qui a la Bugle & la Sanicle Fait aux Chirurgiens la nicle.* Flos ejus quinis gaudet petalis. cui succedet seminis involucrum bifurcatum, vel juxta *Ammanni* descriptionem, constat quinis petalis

talis singulis deliquium in medio patientibus cum staminibus mucosis in medio, floribus singulis deciduis succedunt capsulæ singulæ subrotundæ cartilagineæ calycibus immersæ, ad medium usque, quinquepartitis foliis glabris incanis. *Saporem* habet balsamicum, amarum, glutinosum, subadstringentem; hinc *vulneraria* est, alcali copioso & resinâ dispersâ donata, quin & partibus terrestribus virgineis, quarum ratione adstringit, consolidat, vulnera sanat, fistulas, rupturas, erosiones, si tam internè quàm externè adhibetur; ejus *decoctum* phthisin curat, estque vix Infusum traumaticum, quoddam illa non ingrediatur, vel ejus basin constituat. Sit v. g. Potio vulneraria *Blancardi*, quam utilissimam expertus est *Excell. Hannemannus*, dum feces alvinæ ex abcessu inguinis prodirent in *Misc. Cur. Dec. II. Ann. III. pag. 143.* R. *Sanicul. Virg. aur. pyrol. saly. plant. aa. M. j.* Coq. in aq. ad $\frac{3}{4}$. Colat. add. *Syr. beton. symph. aa. ʒjʒ. Ocul. cancr. ʒj.* misc. Ex dicta descriptione non mirum quoddam & à *Rajo* referatur inter Umbelliferas semine echinato seu aculeato.

Sanicula Officinarum: Sanicula, Trag. Dod. Lob. Tab. cni & Consolidida quinquefolia: Sanicula mas, Fuch. Diapensia, Matth. In monte Muteto & Crentzacensi, aliisque montosis.

ALCHIMILLA, *Stnau*: Ita dicitur, quoddam Alchymistarum præconiis celebrata sit, verum stultescunt, qui ex Vegetabili credunt perfici posse minerale. Estque juxta *Ammannum* pentaphyllis affinis, monopetala, vel potius *Rajo* est herba flore imperfecto, quæ fructum profert flori contiguum flore basi seminis coherente, vasculo à floris calice diverso incluso simplici (in nulla loculamenta diviso) molli & membranaceo. *Saporem* habet herbaceum, modicè adstringentem & siccantem; hinc *moderata est in caliditate & frigiditate*, vel ut *Ersmüllerus* se exprimit, sale gaudet volatili temperato, estque è vulnerariis nobilissimis non postrema, quatenus salis isto alcalino temperat acidum in ventriculo, istum roborat, divulsas fibras consolidat, & vulnus extergit, sanguinem in crassat, hinc utiliter adhibetur in potionibus & decoctis vulnerariis: Partes quoque genitales mulierum mammasque laxatas nimio coitu constringit, & iis robur pristinum conciliat, excepto vapore vel ipsâ herbâ decocta applicatâ. *Species ejus sunt*

Alchimilla vulgaris: Alchimilla, Trag. Dod. Lob. Tab. *Pes leonis*, Fuch. Stellaria, Matth. In umbrosis & humidis potissimum pratis. Julio.

Alchimilla alpina quinquefolia. In monte *S. Bernhardi* majore & *Gotthardi* locis humidioribus.

EUPATORIUM, *Röngundsfräut* und *Wartmonien*:

Eupatorium cannabinum ab Inventore dictum Eupator; item Herba *S. Kuni-*

S. Kunigundis dicta, Trag. i. Tab. Eupatorium vulgare, Matth. Dod. adulterinum, Fuch. cannabina aquatica, Lob. Est herba flore discoide nudo papposa foliis digitatis, floribus velut in umbellam dispositis. Passim ad rivulos & in humidis Michelsfeldæ.

Cannabina aquatica folio tripartitò diviso: Bidens foliis tripartitò divisis, Cæsalp. & Tournefort. Verbena supina, Trag. Hepatorium aquaticum. Dod. Eupatorium cannabinum fœmina Septentrionalium, Lob. Hæc, ut & sequens, in humidis Michelsfeldæ.

Cannabina aquatica folio non diviso: Bidens folio non dissecto, Cæsalp. & Tournefort. Eupatorium cannabinum chrysanthemum, Tab.

Hæc duæ Cannabinæ aquaticæ species sunt flore composito non stellatæ floribus singularibus caulem finientibus, vel juxta *Ammannum* sunt corymbiferæ & in specie Chrysanthema Cannabina, ob semen solidum, unde malè pro Conyza vel Eupatorio vel Cannabina habentur.

Cannabinæ aquaticæ similis capitulis nutantibus. In humidis Michelsfeldensium.

Eupatorium Veterum sive Agrimonia: Eupatorium, Matth. Fuch. Tab. vulgare, Trag. Eupatorium Diosc. & Græcorum, Lob. Agrimonia, Dod. In herbosis ad sepes: aliquando in sylvis. Estq; hæc herba flore pentapetalo vasculo seminali simplici singulari in superna parte echinato, duo ut plurimum aliquando tria aut quatuor semina inclusa habente.

Ex his speciebus Eupatorium cannabinum dicitur, quod *folia* habeat *cannabina*, & quod hepati medeatur, *hepatica*. Saporis est amariusculi, attenuantis, aperientis, subadstringentis, unde hepatica est & vulneraria; Usus præcipuus est in cachexiâ, hydrope (ceu in quo decoctum ejus alvum & urinam ciet) ictero, catarrhis & tussi, mensibus retentis, verùm quia *Gesneri* experienciâ constat vehementem nimis ejus esse operationem instar Hellebati, tutò id exhibendum, hoc est, non nisi in parva dosi corrigitibus mixtum. Extrahè nobilissimis est vulnerariis (vid. *Welsch. Obs.* 42.) & menses ciet; balneis utiliter immiscetur.

Eupatorium veterum seu *Agrimonia* saporem instar anserinæ terreum habet, adstringentem, subacrem, moderatè amarum, odoremque spirat aromaticum; quare juxta *Floyers Equit. & Med. D. Angl. in Lap. Lyd.* ratione amaritudinis ventriculo convenit, obstructum hepar reserat, acidumque urinæ in hujus incontinentiâ corrigit; intuitu verò saporis adstringentis vulneraria est mictumque involuntarium cohibet & ratione odoris aromatici refocillat; nimirum *Agrimonia* ob alcali copiosum, quo scatet acido putrefactivo potenter resistit, vulnerarium est potentissimum, cujus ratione læsa vasa lymphica in hydrope & cachexia restituendo multum prodest, quia urinas specificè movet, ac etiam ulceribus renum, mictioni

A a

cruentæ

cruentæ vel sola vel cum hyperico optimè medetur. Vid. *Forest. L. VII. Observ. Chir. 3. Horst. Observ. L. 1. pag. 2. Excell. p. m. Præses Joh. Mich. Febr in Ann. II. Dec. II. Misc. Cur. p. 18. refert fluxum hepaticum sæpius recurrentem, nullis adstringentibus plenè cessasse, usque dum creber pulveris agrimonix usus, Decocti item & Aquæ institutus fuisset cum Rotulis sequent. R̄. Pulv. agrimon. per setac. traject. ʒij. Rhab. opt. Hep. Lupi ppt. aa. ʒj. Cass. lign. ver. ʒij. Conf. alk. ʒj. sacch. in aq. agrimon. sol. q. s. F. Rot. Extus laudatur in contusionibus scroti instar Cataplasmatum in vino decocta & applicata.*

POTENTILLA, *Ginsertich*: Ab eximiis viribus nomen obtinuit, aliàs *Argentina* ab argenteo splendore, vel *Anserina* dicitur, quod anseres eâ libenter vescantur, vel itis in locis crescat copiosius, quæ anseres stercoreant. *Saporem* habet acerbum terreum, & inde etiam adstringentem, refrigerantem, constipantem, & ex alcali copioso forti eoque nitroso vim summè nephriticam (ceu inde *Timæus* metathesi literarum hanc vim occultare studuit) ut bis expertum se hoc esse refert *Clar. D. Crügerus Dec. II. Ann. VI. Misc. Cur. p. 114. sumendæ sc. Anser. M. viij. Secal. virid. rore madidi M. iiij. exprim. succ. add. Vini rubr. ana. R̄jus* refert Angliæ mulieres Aquam ejus destillatam ad lentigines, panos & maculas fuscumque colorem adhibere; hinc sanguinis expuitioni medetur, diarrhæam ac reliquos alvi fluxus ac uteri compescit, vulneribus & ictero insigniter prodest, in succo data ardores febris plantis pedum supposita compescit. Est autem

Potentilla: & *Matth. Argemone altera, Fuch. Anserina, Trag. Tab. Argentina, Dod. Lob. Pentaphylloides minus supinum sive procumbens foliis alatis argenteis & serratis flore luteo, Morison. Passim in areis.*

CARYOPHYLLATA, *Benedictenwurgel*: Ab odore radicis ita dicta planta, flores habent quinque petalis conflatos cingentibus discum medium, quibus evanescentibus succedunt globuli hirsuti, in quibus plurima semina in globum arcè coacta, relinquunt filamenta rigida, crinita aut papposa. *Saporem* habet aromaticum, acrem, subadstringentem, adeoque sale volatili grato calefacit & modicè siccit, ventriculum roborat, vomitum sistit, sudorem movet, alexipharmaca est, sanguinem coagulatum resolvit & specialiter in affectibus catarrhalibus (*balsamico enim sulphure & sale sanguinem serosiores emendat*) commendatur, lymphamque vitiosam optimè corrigit, non secus ac Oleum ejus destillatum Vina vitriata, teste *Paracelso de Conserv. Rer.* Hinc & Vina medicata catarrhalia ingreditur & Podagricis imbecillitate ventriculi detentis utilissimè ab eodem præscripta, v. g. R̄. Rad. caryophyll. Acor. vulg. aa. ʒij. Fol. sal v. major. chamapith. aa. M. iiij. Fl. ca-

Fl. calend. sambuc. aa. M. j. Incis. cont. inf. in 8. Mens. Vini alb. Dom. Aud. in secret libell. citante Exc. D. Schrökiö in Dec. 1. Ann. 1. Misc. Cur. p. 119. in se ipso expertus est radicem caryophyllatæ montanæ maj. rotundifoliæ vere collectam pro Amuleto in sistendis hæmorrhoidibus valere. Juxta descriptionem datam patet, quod sit herba flore perfecto simplici polysperma flore pentapetalo, ut præcedens Potentilla. Estque

Caryophyllata vulgaris: & Lob. Caryophyllata, Trag. Matth. Fuch. Tab. Ad sepes.

Caryophyllata aquatica nutante flore, Benedicta sylv. Trag. Caryophyllata septentrionalium rotundifolia papposo flore, Lob. In dumetis humidis retro Cliben & ad radicem montis Wasserfall in rivulis propè pagum Regenschwil.

Caryophyllata alpina lutea. In monte Schelenino.

DENTARIA, Groß Berg-Santikel: à radice formâ & colore ita dicitur, quoad flores verò est siliquosa bicapsularis tetrapetalos. Vim habet terream, adstringentem, hinc datur ejus decoctum ruptis & exulceratis vulneris que. Species sunt:

Dentaria heptaphyllos & pentaphyllos: Viola dentaria 1. & 2. Dod. Alabastrites nemoralis alpina 1. & 2. Lob. Dentaria minor, Matth. major 2. & corallina altera, Tab. Estque herba flore tetrapetalo uniformi siliquosa semine compresso radice tubulosâ seu dentatâ; Vid. *Rajum Meth. Plant. Tab. XXIX. p. 120.* In monte Muteto & propè Richenstein.

QUINQUEFOLIUM & TORMENTILLA, Fünffingerkraut und Tormentill: Posteriorius distinguitur à priori foliis septenis in eodem pediculo, quod tamen & pentaphyllis nonnullis commune est, sed præcipuè flore tetrapetalo, quod huic proprium. Prius autem à numero foliorum nomen habet, folia enim quina singulis pediculis, rarò plura, in ambitu serrata, obhinc flores è candido palescentes auri æmulos, radice subrubrâ oblongâ. Radix saporem habet subausterum, stypticum, terreum, unde insigne vulnerarium est & antidysentericum, præcipuè Tormentilla quæ in fluxibus alvinis præsentibus Variolis & Morbillis certissimum est remedium. Cum solo *Rhabarb. & pulv. rad. tormentill. ʒ. vel sexties sumpto cum enematibus domesticis, curata fuit à Dysenteriâ Regina Poloniæ, teste Cnophelio. Sic in fluxu Lochiorum immodico: R. Decoct. rad. tormentill. & fl. rosar. sic. rubr. ʒvj succ. plant. ʒij. Syr. corall. ʒj. misc. Extus radix tormentillæ quoq; hæmorrhagias vulnerum sistit, v.g. Pulvis seq. R. Rad. tormentill. ʒß. persicar. Croci mart. aa. ʒij. Tragacanth. ʒß. sanguin. ovill. leniter assat. ʒiij. misc. F. Pulvis inspergendus Baricellus in Hort. Gen. pag. m. 148.*

Aa 2

refert

refert experienciã commendatum esse Decoctum radicis pentaphylli in aphthis. Notandum Pentaphyllũ, Tormentillam Argentinam & Fragariam, ut genere sic & viribus convenire, quæ causa est, quod promiscuè de Viribus Quinquefolii & Tormentillæ disseramus; folia sunt magis herbacea, sed debilioris saporis, hinc *siccant & adstringunt* atque *vulnerarium* sunt, usumq; habent insignem internum & externum; *Internè* usurpatur Quinquefolium in affectibus à catarrhis oriundis (unde & multis pro succedaneo radicis Chinæ est) phtisi, paralyti, (vid. *Observat. Plateri*) arthritide, debilem stomachum confortat, omnia viscera roborat, obstructionibus medetur, prodest in calculo & erosione renum, herniã & febribus (in radicibus tormentillæ, bistortæ & arborum quorundam corticibus, ait *Excell. D. Jac. Wolf. in Dec. II. Ann. VII. Misc. Cur. pag. 362.* ob vim adstrictoriam & amaricantem virtus est febrifuga certans penè cum cortice Chin. Chinæ) in primis verò hæmorrhagiis: *Externè* adhibetur in oculis inflammatis, oris putredine, laxitate gingivarum, aphthis, ulceraque maligna abstergit. Sunt autem Quinquefolii species ut Fragaria sequens, herbæ flore perfecto simplici polyspermæ flore pentapetalo. Crescuntque in Helvetia nostra

Quinquefolium majus repens: Pentaphyllum vulgare, Trag. Pentaphyllum Dioscoridis, Tab. Quinquefolium, Matth. Lob. majus, Dod. luteum majus, Fuch. Passim ad sepes.

Quinquefolium minus repens luteum: Quinquefolium minimum genus, vel 1. Trag. Primo Vere in herbosis fossis, ut ad telonium.

Quinquefolium folio argenteo: Pentaphyllum exiguum, Trag. Pentaphyllum album, Matth. Quinquefolium luteum minus, Fuch. petræum majus, Tab.

Quinquefolium montanum erectum hirsutum luteum, quod 3. in Prodomo. In monte Crenzacensi.

Quinquefolium album majus. In mœniis urbis Wallestatt Helvetiorũ.

Quinquefolium album minus. Circa Curiam Rhætorum in saxosis.

Quinquefolio similis Enneaphyllos hirsuta. In monte Lunæ.

Quinquefolio affinis TORMENTILLA; Tormentilla, Trag. Matth. Dod. Lob. Tab. cui & Consolida rubra. Heptaphyllum, Fuch. In pratis montosis & dumetis Michelfeldæ.

Tormentilla alpina vulgaris major.

Tormentilla alpina folio sericeo.

Copiosè utraque in adsensu montis Fracti.

FRAGARIA, Erdbeertraut: Ed quòd odorem reddat suavem & fragrantè sic dicitur. Quoad flores verò ad trifolia pentapetala meritò spectat. *Ezterus* enim Fragariam Jovi subijci in piscibus refert. *Sapor* in habet ter-
reum,

reum, adstringentem, siccantem, *radix* majorum virium est, & excellentiorem in siccando *saporem* habet, hinc hepatica, stomachica, anticachectica, anicterica & diuretica est. Sic in ephemerâ pro Potu ordinatio: *Rj. Herb. fragar. acetos. aa. ℥ij. Coq. in vin. & aq. q. f. aa. ℥ij. ad tert. Colat. add. Cort. citr. ℥ß. vel Rj. Rad. fragar. acetos. aa. ℥ij. C. C. ust. ℥j. Coq. in 2. mens. aq. add. nitr. ℥ij. sacch. q. s. Oris ulcera per gargarismata curat, synoviam sistit; usus crebri in Ictero est; *Fraga* fructus suavissimus sitim sedant, sudorem & urinas movent, os à putredine vindicant, hepar aperiunt, alvumque laxant, cujus ratione præcipuè colligit *Errmüllerus* blandissimum eorum alcali volatile. Cavendum nihilominus ne nimio eorum esu Cholera oborietur. Extus insignem vim ophthalmicam habent: v. g. seq. *Aqua*: *Rj. Frag. rec. ℥ix. sacch. cand. ℥iiij. Conf. fl. cyan. ante sol. ort. coll. cichor. justo tempore collect. aa. ℥ßj. seri lact. caprill. destill. ℥ij. & destilla per vesicam.* Species sunt*

Fragaria vulgaris: *Fragaria*, *Trag.* *Matth.* *Fuch.* *Dod.* *Lob.* *Fragum*, & *Trifolium fragiferum*, *Tab.* In montibus.

Fragaria flore luteo. In monte *Lunæ*,

Fragaria sterilis Alpina angustifolia. In alpibus.

TRIFOLIUM, *Klee*: Nam tria folia communiter (fœmina enim quædam quando volebat trifolium quadrifolium legere potuit; notante *Exc. Claudero p. m. in Dec. II. Ann. VII. Misc. Cur.*) in singulis germinationibus habet. Species Bauhino sunt

Trifolium palustre, *Siberflee*: & *Dod.* *paludosum*, *Lob.* *menianthos* *flos Lunæ*, *Tournef.* *Limonium pratense*, *Trag.* *Trifol. maj.* & *fibrinum*, *Tab.* Estq; herba flore pentapetalo capsulâ seminali pentagonâ, ut *Trifolium acetosum vulgare*, vel potiùs ad plantas heteroclitas referendum. *Rivinus* hinc etiam è classe trifoliorum ejicit, quæ flore fructuque non conveniunt, ut hoc *palustre*, *acetosum* & *hepaticum*. Idem sentit *Tournefortius*. In palustribus *Michelfeldæ*.

Hæ sequentes Trifoliorum species sunt herbæ tetrapetalæ flore papilionaceo trifoliatæ seu Trifolia vel leguminosa vel spicata, nim. juxta *Excell. D. Rivinum* Trifolium propriè loquendo est herba flosculos papilionaceos siliculasq; vix conspicuas penitusq; intra perianthium absconditas ferens.

Trifolium pratense purpureum, *Brauner Wiesenflee*: & *Trag.* *Fuch.* *pratense*, *Matth.* *Dod.* *Lob.* *Tab.* *Trifolium pratense flore monopetalo* *Tournefort.* Passim in pratis. *Majo*.

Trifolium pratense album, *Weisser Wiesenflee*: & *Fuch.* *Dod.* *pratense alterum*, *Trag.* *Matth.* *Majo*.

Trifolium pratense luteum capitulo lupuli, *Silber Wiesenflee* / *Unser Frauen*

Graven Hopffe: Melilotus 8. vel Lotus campestris, Trag. Trifolium agrorum, Dod. luteum minimum, Lob. Trifolium pratense luteum fœmin. flore pulchriore sive lupulino. J. B. Juxta Tournefortium verò non est trifolium. In agris potissimum. Aprili & Majo.

Trifolium pratense luteum capitulo brevior, *Seldflee*: Meliloti exiguae species 1. Trag. Trifolium pratense luteum, Fuch. Trifolium arvense, Tab. Trifolium luteum mas flore minore semine multo, J. B. Variat ratione foliorum, quae modò cordata sunt, modò mucronata & acuta, modò obtusa aut rotundifolia. In agris & hortis. Aprili & Majo.

Trifolium montanum purpureum, *Brauner Bergflee*: Trifolium majus 2. Clus. In monte Crenzacensi.

Trifolium montanum spicâ longissimâ rubente, *Grosser Hasenflee*: Trifolium spicatum sive lagopoides purpureum sive rubrum pinnatum spicâ longissimâ, *Morison*. *Cytisus*, Trag. *Lagopus altera folio pinnato*, Lob. *Lagopus major alter*, Dod. In Crenzacho. Junio.

Trifolium arvense humile spicatum, *Rasenflee*: *Lagopus*, Trag. Matth. Fuch. Dod. Lob. Trifolium spicatum sive *Lagopoides purpureum arvense annuum* sive *Lagopus minimus vulgaris*, *Morison*. *Lagopodium*, Tab. In omnibus agris per totam aetatem.

Trifolium capitulo spumoso aspero majus, quod 5. in Prodomo. Hoc in salicetis *Michelfeldæ Hünigam* versus. iis se suffulciens reperitur, notante & *Rajo Hist. Plant. L. I. p. 950.* qui ob floris colorem ad Trifolium lupulinum potius quàm ad folliculaceum seu vesicarium referendum censet, quamvis & illud quodammodo spumosum sit.

Trifolium capitulo spumoso aspero minus, quod 6. in Prodr. Ad *Rheni ripam herbido & arenoso loco juxta Saar.*

Trifolium echinatum arvense fructu minore: *Tribulus minor reclusus*, *Lugd.* In agris extra portam *S. Johannis.*

Trifolium acetosum vulgare: acetosum, Matth. Dod. *Oxytriphylon*, Trag. *Oxys*, Fuch. alba, Tab. *Oxys Pliniana*, Lob. In humidis sylvis, etiam ad annosarum arborum radices. *Primo Vere.*

Trifolium hepaticum flore simplici. In montibus variis *Helvet. Wasserfall*, ubi *Rajus* se reperisse refert.

Trifolium alpinum flore magno radice dulci. In *Gotthardi alterâ parte versus Italiam & monte Lunæ alpibusque Bernatum.*

Trifolium alpinum saxatile hirsutum. In *jugis Helvet. aliisque.*

Trifolium siliquâ cornutâ seu *Fœnum Burgundicum*, copiosè circa *thermas Fabarias* circa *Valenz.*

Inter hæc Viribus præcellunt Trifolium palustre & acetosum, pratense & hepaticum.

Trifolium

Trifolium aquaticum seu *fibrinum* insigne est antiscorbuticum, ceu quod penetrantius sal volatile habet cochleariâ & nasturtiis. Augustani parant ex eo Essentiam, quæ in aliis etiam morbis laudatissimum est remedium. Vid. plura, quæ de ejus Usu diximus in *Murali. Hippocr. Helv. Tirul. de Scorbuto*. Rusticos aliquot inveteratos jam hydropicos, testatur *Willius de Morb. Castrens. p. 91.* restitui solo Infuso trifolii fibrini, *herb. Vincetoxic. rad. Enul. raphani rustic. Cort. Sambuc. flor. bugloss. & sem. Carv.* in sero lactis, cujus largum haustum æger ter dietim assumpsit. Idem testatur se ab usu aliquot asparagorum trifolii fibrini Vomicam pulmonum ruptam vidisse: *Excell. D. Schultzzius in Misc. Cur. Dec. 1. Ann. IV. pag. 133.* ejus vim insignem antiarthriticam deprædicat, si in aquâ decoctum assumatur, ac etiam calidè extus applicetur.

Acetosella saporem habet acidum, acutum, partium tenuium, sitienti linguæ admodum gratum, unde vomitum sistit, obstructions hepatis reserat, appetitum excitat, maculas atramenti in linteo factas expurgat, & mensium fluxum sistit. Paratur inde Conserva & Syrupus. Vid. *Remed. Angl. p. 202.*

Trifolium pratense oculorum nubeculas tollit, sistit album mulierum florem, & oleum ejus insolatione paratum singulariter Tremori artuum juxta Riolanum medetur.

Trifolium hepaticum saporem habet herbaceum, subfarinaceum, insipidum, odorem suavem instar storacis: hinc modicè refrigerat, subadstringit, sanguinem mundificat, hepatis & lienis obstructions reserat, curat herniam. Floret in mense Julio & in sylvis crescit.

MELILOTUS, *Steinflœ*: Ab odore mellito dictus. Floret spicatum, seminaque rugosa & dura producit, aded ut meritò post trifolia locetur & dici possit trifolium odoratum, nam Odorem habet fragrantem, fortem; saporem subamarum, terreum, adstringentem, salivam prolicientem. Vires habet ex sale volatili incisivo blandè in fibras corporis se insinuante, unde dolores mitigat, discutit, & dum viret, vel in *Emplastro* (in quod tamen melius sumeretur lotus hortensis odoratus) aut in *decocto* adhibetur (v. g. in Pleuritide: *R. Melilot. Parietar. M. j. Beton. M. j.*) duos tumores emollit, oculis rubicundis convenit & in clysteribus prodest, præsertim etiam Lotus hortensis, quæ nostris *Schabzætraut* dicitur, quam Helvetii suis peculiaribus caseis, quos *Schabziger* vocant, immiscere solent & juscula inde (haud aded nociva) parare; odor autem hujus satis detegit sal copiosum volatile adesse, cujus ratione hujus herbæ decoctum hydropi incipienti, pleuritidi (ceu in quâ sanguis viscositate coagulativâ peccat, & hinc optimè corrigitur) stranguriæ, mensibus obstructis medetur, venenumque intra corpus latens discutit; Emplastrum de loto discutiens insigne ex

gne ex eo ita fieri poterit: ℞. Loti hort. ℥xx. fl. camomill. ℥vij. rad. alth. sem. fenugr. aa. ℥vj. Tartar. crud. albi ℥ij. Caricar. ℥xx. Aq. comm. ℥xxiv. Inf. per 24. hor. in vase terreo bene clauso, dein colatum reduc. ad consistentiam. ℞. Extracti hujus ℥xij. Cera, sev. cerv. aa. ℥iv. Gumm. ammoniac. depur. ℥ij. Terebinth. ℥ij. Ol. laur. ℥vj. Ol. nuc. mosch. per express. ℥ij. sem. carui, still. spic. aa. ℥j. flor. melilot. subtiliss. pulveris. Zedoar. Carduiben. irid. flor. aa. ℥j. F. Ca. Emplastrum. Sunt autem Species Meliloti seu Loti herbæ tetrapetalæ flore papilionaceo trifoliatæ siliquis pendentibus curtis scabris aut rugosis. Ut

Melilotus officinarum Germaniæ, Gelber Stein, oder Hentgtee: Melilotus filiculus pendentibus curtis flore luteo vulgaris vel officinalis, Morif. Melilotus major vulgaris, Trag. Lotus urbana, Matth. syl. Tab. Lotus syl. Fuch. Trifolium odoratum, & 2. Dod. Melilotus Germanica, Lob. In sylvosis Michelfeldæ, & alibi. Junio, Julio.

Lotus sive Melilotus pentaphyllos corniculata, Wilder Klee / Boesw. wicken Unser Frauen Schühlein: Lotus herba pentaphyllos dicta παλκίνα lutea minor procumbens perennis foliis & siliquis glabris, Morison. Lagopus 1. Trag. Melilotus Germanica, Fuch. coronata Lob. Trifolium corniculatum 1. Dod. Trifolium siliquosum minus, Tab. Passim ad agrorum margines. Majo.

Lotus pentaphyllos fruticosus: Meliloti majoris 4. species, Trag. Trifol. corniculatum 3. Dod. In sepibus. Est herba flore tetrapetalo papilionaceo quinquefoliata. Et quia ad horum foliorum ex caule exortum bina alia conspiciuntur folia, fit inde ut ob eorum defectum trifolia à loro excludantur.

Lotus pentaphyllos minor hirsutus siliqua angustissima, Schottenflees: Circa thermas Fabarias.

Lotus pratensis siliquosus luteus sive Tetragonolobus luteo flore. In Crispalto. Majo & Junio.

Loto affinis vulneraria pratensis, Wundklee: (ob saporem enim amarum viscosum & pinguem conglutinat) Anthyllis leguminosa, Lob. lenti similis, Dod. Lagopodium, flore albo & flore luteo, Tab. Estq; hæc herba flore tetrapetalo papilionaceo pluribus foliis seu planta flore leguminoso.

In plerisque pratis, præsertim montosis.

Junio floret.

CAPUT XI.

De Rubiâ, Aparine, Asperulâ, Mollugine, Gallio, Thaliëtro, & Leguminibus capreolis donatis, Lathyro, Viciâ, &c. & Leguminibus capreolis carentibus, Orobo, Cicere, Securidacâ, Ferro equino, Ornithopodio, &c.

Hoc Capite ante omnia juxta Methodum Bauhinianam conjunctim tractabitur de Herbis stellatis & leguminosis, quarum priores dicuntur herbæ quibus folia caules radiantis in modum ambiunt, & floribus sunt monopetalis, (Tournefortio à fleur en godet, dont le calice devient un fruit à deux pièces attachées au même endroit) verum in quatuor segmenta totidem folia imitantia partitis; singulis autem flosculis in plerisque speciebus bina naturaliter succedunt semina. Estque primò

RUBIA, *Särberdytte*: Sic dicta à colore radice, quæ rubra est, & tingendo idoneam vim habet, ob partes tenues, quarum potentiâ color earum facile permeat, adeò ut urina assumentium ab his tingatur, ingeniosè enim *Hoffmannus* loquitur, quòd ejusmodi Plantarum tingentium color vividus & penetrantissimus ostendat magnam partium tenuitatem, quæ ipsa necessariò conciliet medicamento vehementem penetrationem, humorum verò attenuationem non inferiorem. Verum ut circa alias tingentes maximè plantas notavimus, v.g. Rhabarbarum, illas duplici constare substantiâ, tenuiori scilicet & volatili, & crassiori terrestri & fixiori, sic pariter hoc de Rubia dicere possumus, nimirum præter volatiliores hæc partes & tenuiores (quarum ratione contra difficultatem partium à quibusdam laudatur, cautè tamen adhibenda) istam maximè etiam abundare particulis terrestrioribus adstringentibus, gustata siquidem radix acerbum saporem refert, cum exiguâ quadam dulcedine primò occurrente, quam acerbâ & adstringens mox excipit qualitas, quod pariter *Avicenna* observavit, qui radicem Rubie pontici esse saporis scripsit. Ob partes volatiles commendatur passim ejus decoctum ruptis, cæcis, vulneratis, ex alto præcipitatis; hinc & flores reprimere, inflammationes mitigare, partes offensas quassatasq; ad sanitatem producere creditur. In Ictero sit seq. Decoctum: *Rj. Rad. rubia tinct. ℥j. Fol. hormin. prat. M. j. absynth. M. ℞. Coq. in Vini alb. q. s. addendo*

B b

Tart.

Tart. mart. 3jß. Colat. bib. ad ʒij singulis mane. Juxta Etzlerum Jovi participante Marte subicitur; *Senensibus* mulieribus ad stannea vasa detergenda inservit, siquidem mirum dictu, quàm pulcherrimè nitescant. Species sunt

Rubia sylvestris lævis, *Wilde Färberöhte*: Hæc verò sola inter suas congeneres florem gerit in tria quasi petala divisum, nimirum refertur inter herbas flore perfecto simplici monopetalo quadripartito, seminibus nudis ad singulos flores binis plerumque foliis stellæ radiantis in modum nodos caulium ambientibus, quales herbae *stellata* dicuntur, estque & hæc foliis ad singula genicula pluribus radice rubrà. Rubia sylv. Matth. Fuch. Lob. Passim in sepibus. Hanc fasciatam reperit *Exc. D. D. Georg. Francus Dec. II. Ann. I. Miscell. Curios. p. 68.*

Rubia cynanchica; *synanchica*, Lugd. Passim ad agrorum margines.

Rubeola arvensis repens cærulea: quæ s. in Prodr. Rubeola arvensis, Camer. In agris Autumno reperitur. Junio & seq.

Rubia montana angustifolia. In asperis collibus circa Basileam.

Rubia cynanchica saxatilis. In saxosis udis circa Curiam Rhætorum.

Rubia quadrifolia vel latifolia lævis.

Rubiæ quadrifoliæ species minor. Utraque circa thermas Fabarias.

APARINE, *Klebtraut*: Vulgaris est herba adhærens vestibus ut Lapulæ, cujus ratione & *Philanthropos* dicitur. Folia ejus prima longè diversa sunt à cæteris, bina nimirum in omnibus plantis folia seminalia peculiariter eriguntur, ut ex aëre succum vivificum hauriant, ubi adolevit autem ramis est quadrangulis asperis, quos folia ceu *Rubia* ramulos in orbem per intervalla cingunt, quibus hinc *Pastores* Coli vice utuntur ad *eximendos è lacte pilos*. Quoad *Vires* retulit nobis *DN. Sloane* Anglus *Monspeli*, quod eâ in urinæ difficultate & calculo cum successu utatur *D. Dodsvorth* Anglus, pro ut nimirum aliæ plantæ spinosæ præcipuè ad hunc morbum usurpantur. Item, *feminis, caulium ac foliorum* succus potus contra *viperarum* phalangiorumque morsus auxiliatur, & infusus aurium dolori medetur: *Herba* cum axungia trita strumas discutit, modicè extergit & desiccata, habetque nonnihil subtilium partium: *Aqua destill.* in die bis pota alvum cohibere dicitur, efficacissimaque est adversum morbum regium, *Trago* referente: *Rajus* scribit pulverem hujus herbae cum liene vitulino in furno bene siccatis arcanum esse ad tumores lienis & flatus hypochondriacos, item illam in liquore *Posseti* coctam mirè gonorrhææ simplici prodelle. Estque ut *Rubia* herba stellata radice albâ & floribus albis uti sequentes *Asperulæ*, *Mollugines*, *Gallia*, *Cruciata*, quæ flore insuper in colore vel luteo vel cæruleo variant.

Aparine vulgaris aspera, *Klebtraut*: Aparine, *Trag.* Matth. Fuch. *Dod. Lob.* Ad sepes.

ASPE-

ASPERULA, seu RUBEOLA MONTANA, Waldmeister : Juxta J. B. descriptionem odorata est planta compluribus geniculis intercepta, radiculâ tenellâ, summâ tellure serpens, capillaribus fibris demissis, unde *Cauliculi* surgunt tenues, quadrati, palmares & quadrantales, ad quarum singula genicula folia radiata rubiæ instar posita nascuntur hirsuta : Circa fastigium dividitur caulis in binos ternosvè ramulos, ex quibus pediculi flosculos sustinent suaviter olentes, Valerianæ fermè forma candidos à quatuor foliolis compositos ; semina sunt reniformia, hirsuta : Ob odorem injicitur Majo mense, vel sola vel cum aliis herbis, vino, ut hepar corroboretur, vel sanguis magis attenuatur, & balsamicus fiat : miscetur & utilissimè Infusis traumaticis : *Excell. D. D. J. Maur. Hoffmannus Professor Altorfinus refert in Dec. II. Miscell. Cur. Ann. IX. pag. 409.* de Asperula murali minima illam amuleti loco appensam certò Odontalgiam sistere, idque ob effluvia narcotica impulsu spiritum elasticum sistencia. *Species ejus sunt*

Asperula sive Rubeola montana odora : *Matrisylva, Trag. Asperula, Lob. odorata, Dod. Hepatica stellata, Tab. In monte Muteto & aliis.*

Asperula cærulea arvensis : *Asperula cærulea, Dod. Lob. In agris ad Birsam.*

MOLLUGO, *Biedtraut* : à foliorum respectivâ mollitie dicitur Instar asperulæ est, unde facilè confunduntur, sed distinguitur ab illa quòd asperiora folia habent : Viribus aliàs cum gallio convenit. Decoctum ejus ad fovendos & roborandos artus utile esse refert *Clusius Ravior. Plant. Hist. L. V. pag. 176.*

Mollugo montana latifolia ramosa. *Groß Weirasterkraut / Groß Waldmeister : Matrisylva 2. Trag. Mollugo montana, Dod. Tab. Mollugo Belgarum, Lob. In monte Muteto. Junio.*

GALLIUM, Gallicè Caille-lait : Nomen ab eo contraxit, quòd coaguli vice lac cogat & coagulet, ipsi calenti injectum, monente jam ex Dioscoride, Galeno, id quod minimè mirandum, quia observatione constat illud leni destillatione acidum liquorem fundere. Rajo referente, Gerardus Anglus Cestrienses suos circa Nantvicum oppidum in Anglia, ubi laudatissimus conficitur caseus, coagulo suo Gallii lutei summitates immittere solere tradit, & mulco pluris facere caseos ed coactos quàm alios quoscunque. *Aparine* similis est, *florem* habet in cacumine luteum, qui ob acidum dictum ambusta temperat, & sanguinis profluvia sistit, miscetur *cerato rosaceo*, insolatur, donec albescat & tale acopum est lassitudinibus utile : *radix* venerem excitat : *florem* tusum & impositum sacris quoque ignibus mederi scribunt, item contra cancerum & canerosa ulcera commendari. *Species sunt*

Bb 2

Gallium

Gallium luteum, Mägertraut/ Unserer Frauen Berchstroh : Gallium, Fuch. 1. Trag. primum luteum, Tab. Gallium, Matth. luteum, Lob. Passim in pratis, & ad agrorum margines. Junio & Julio.

Gallium palustre album, Weiße Wallstroh : Gallium palustre, Dod. Gallium album, Tab. In palustribus Michelfeldensibus.

CRUCIATA HIRSUTA, Kreuzwurz : Ita dicitur à foliorum crucis figuram habentium situ, licet ad Rubiæ & Aparines similitudinem aliquo modo accedat : Viribus dicitur convenire cum Gallio, quamvis & illam in mensibus ciendis haud aded alienam judicet *Welschius* ac Gentianam cruciatam. Vid. *Micromim.* §. LXX. & §. LXXXIII. Juxta Camerarium expectorat Cruciatam viscidos humores, & ramices & vulnera sanat.

Cruciatam hirsutam, Gallium 2. Trag. Gallium latifolium flore luteo, J. C. Gulden Waldmeister : Cruciatam, Dod. minor, Lob. Ad sepes : at in montibus exilior. Majo & Junio.

THALICTRUM, Waldrauten : Seu Ruta pratensis, convenit cum ruta quoad folia non flores, illius enim lutei sunt, hujus verò albi. Quia verò folia plurifariam inde divisa sunt vel disposita, atque uni nervo medio multarum umbellarum more, adnexa sunt, refertur à *Morison.* in *Tr. de Umbellif. p. m. 667.* inter umbellas improprie tales vel semine cylindriaco vel triquetro. *Thalictra* autem temperate calida ac una resiccantia apparent, folia eorum oleribus admixta alvum nonnihil commovent. Radicis verò decoctum idem potius præstat : *Veslingius* laudavit D. *Velschius* Thalictrum Virginianum ad Epilepsiam pro experimento singulari. Vid. *Micromim. ejus in Misc. Cur. Dec. I. Ann. IV. p. 8.* Species sunt herbæ flore perfecto simpliciter seminibus nudis ad singulos flores singulis, ut supra *Pimpinella sanguisorba*. Estque

Thalictrum majus siliqua striata, Groß Wiesenraute : Ruta pratensis, Lob. Thalictrum magnum, Dod. Thalictrum nigrius caule & semine striato, Joh. B. Ad rivulum retro Novam domum. Julio.

Thalictrum pratense angustissimo folio, quod 1. in Prodomo. Ruta pratensis major angustifolia sive 5. Tabern. In pratis Michelfeldensibus. Augusto floret.

Thalictrum minus. Circa Tigurum ad Sylam fluvium. Augusto.

Thalictrum minimum fetidissimum. In Vallelia.

LATHYRUS, Richehen : à vi aphrodisiaca ita dictus, Leguminum est species, (quæ scilicet à legendo dicuntur, quod non refecentur, sed vellendo legantur; *Varro.* Græcis ῥιπυρα) pendulas ferens siliquas, coloris est rubri purpura-

purpurascens: *Vim* habet contra *expuitionem* sanguinis, nam refrigerat & reprimat, sistit menstrua, id quod tamen maximè de Lathyro sativo est intelligendum, qui flore & fructu albo est & copiosè in Palatinatu inferiori feritur coquiturque ut pisum vulgare. Sunt nimirum Lathyri species ut pleraque Leguminosa herbæ flore tetrapetalo papilionaceo siliquosæ siliquis bivalvibus scandentes capreolis, uti & sequentes *Vicia species*. Rivinus refert Lathyro soli præ cæteris esse & caulem alatum & folia ubique non nisi bina per modum auricularum erecta.

Lathyrus major sylvestris: *Ervum syl.* Fuch, Lathyrus *syl.* Dod. Ad rivulos in Bünningen.

Lathyrus major sylvestris alter. In dumetis ad Cliben.

Lathyrus latifolius: Lathyrus latifolius perennis radice fibrosâ flore purpureo seu 3. Morif. Clymenum, Matth. Lathyrus *syl.* Dod. Lathyrus Narbonensis latiore folio, Lob. Cicercula *sylv.* Tab. In monte Mutero, Junio & Julio florens.

Lathyrus *syl.* minor: *Ervum syl.* Dod. herbariorum, Løb. Inter segetes Wilenses.

Lathyrus *sylv.* luteus foliis *Viciæ*, Selbe *Wickel*: Lathyrus latifolius perennis radice fibrosâ flore luteo sylvestris Dumetorum, Morison. Pisum Græcorum *syl.* Trag. Legumen terræ glandibus simile, Dod. *Vicia*, Tab. Locis humidis circa Briglingen, Michelfeldæ & alibi.

Lathyrus arvensis latifolius perennis repens tuberosus: Apios, Trag. Fuch. Pseudoapios, Matth. Chamæbalanus, Tab. Terræ glandes, Dod. Lob. Inter segetes. Majo & Junio.

CICER MONTANUM LANUGINE ERECTUM, Zisererbse: Planta est, flores habens in densâ spicâ confertim conglomeratos lenticulæ similes, luteos, quos subsequuntur membranæ vesicæ agminatim adhærentes, nimirum juxta accuratam *Exc. Rivini* Leguminosorum & reliquorum, quæ flore tetrapetalo irregulari sunt, divisionem, ex iis quæ propriè siliquosa sunt primùm locantur, ut *Cicer hocce*, *Colurea* item & *Crotalaria*: secundò quæ amplioribus sunt siliquis, ut *Faba*, *Lupinus*, *Phaseolus*: tertio quæ mediocres siliquis ferunt capreolatae, *Lens*, *Pisum*, *Lathyrus*, *Cracca* & *Vicia*, ac postea non capreolatae ut *Orobis*, *Ervum*, &c. quarto quæ siliquis angustioribus donantur, ut *Galega*, *Pseudofumaria*, *Sinapisrum*, *Lotus*, *Fenogracum*, *Securidaca*: quinto quæ spiralibus, *Falcata* & *Cochleata*: sexto articulatis, *Campoides*, *Scorpioides*, *Coronilla*, *Ornithopodium*, *Ferrum equinum* & *Hedysarum*. Quoad Vires Cicera rubra sativa, quia nitrositate abundant, diuretici vi pollent, & cum radice petroselini decocta doloribus post partum in jusculo medentur. Pellunt enim potenter versus renes & uterum. Vid.

in Tamarisco Cataplasma. Ab Italis tempore quadragesimæ frequenter comeduntur, triquetra verò sunt & eliguntur alba, quæ ut & rubra quandam speciem faciei humanæ referunt. Huc spectat

Cicer montanum lanuginosum erectum montanum *ακυλλον*. In Vallesia ad Thermas Leucenses.

VICIA, *Wickfen*: à vinciendo ob capreolos dicta, quos habet, ut vitis, quibus sursum versus serpit ad scapum Lupini aliumve calamum ad quem ut adhæreat eum vincire solet: Aliàs aphaca; Estq; planta papilionacea, siliquosa, bivalvis, scandens capreolis. Semina ejus nigra sunt fiuntque columbarum & equorum pabulum, verùm pro Hominibus minus expetuntur, quia juxta Dioscoridem adstringunt, unde alvi & stomachi fluxionem sistunt, si fracta lentis modo coquantur, quare ut farinâ fabarum & lentium in aceto coctâ nil convenientius, si mammæ vel testiculi minuendi sunt, ita pariter de farina Viciæ hoc dici poterit. Cinis etiam ejus non minus ac stiptum fabarum egregium lixivium antihydroticum præbet. Quòd refertur medetur Cataplasma Cratonis ad Gangrænam & Carbunculum sæpius exoptato successu ab eo applicatum: *R. Far. lupin. fabar. aa. ℥ij. succ. ruta vel pulv. ejusd. ℥ij. Oxymel. simpl. ℥vj. Lixiv. q. s. F. Catapl. cui & aliquid de Scordio item Vitriolo addi potest. Species sunt*

Vicia maxima dumetorum perennis semine fusco aut nigro, Morif. *Grosse wilde Wicke*: Vicia syl. altera, Trag. Cracca major, Tab. In sylvâ Hünningensi. Majo, Junio & seq.

Vicia sepium folio rotundiore acuto, *Wilde Wicke*. Vicia annua major purpurea sylvestris siliquâ subfuscâ folio rotundiore acuto, Morifon. Orobis syl. Trag. Aphaca, Matth. Aphace, Fuch. Vicia, Dod. & Lob. Ad sepes. Junio.

Vicia vulgaris acutiore folio: Vicia, Matth. Ad sepes.

Vicia syl. spicata, *Boqelwickfen / Feldwickfen*. Vicia annua minor purpureo cærulea spicata procumbens, Morif. Vicia syl. secunda, Cluf. Ad sepes locis montosis. Aprili & Majo.

Vicia lutea foliis convolvuli minoris: Aphace, Dod. Aphaca, Lob. Icon. 70. Elatine 3. Tab. Morifonio est potius Lathyrus luteus, annuus foliis convolvuli minoris. In agris.

Vicia semine rotundo nigro; Vicia minor, vel 3. Trag. Craccæ primum genus, Dod. Aracus, Lob.

Vicia annua minima segetum cum siliquis plurimis hirsutis flore albo, Bauh. Morif. *Kleine wilde Wicke*: Vicia minima, vel 4. Trag. Aracus sive Cracca minima, vel 4. Trag. Aracus sive Cracca minima, Lob. Craccæ aliud genus, Dod. Cracca minor, Tab. Majo.

Vicia

Vicia segetum singularibus siliquis glabris flore dilute cœruleo. Utraque frugibus se circumvolvens.

SECURIDACA, *Insen. Unfraut*: à seminis figurâ securim referente ita dicitur. Etsi verò similis sit vicia ob flosculos hiantes papilionaceos purpureos, Morisonio tamen prior species est potius polygala talis siliquis articulatis, ut secunda species polygala Dumetorum minor siliquis articulatis pallidè cœrulea. Rivinus siliquam eorum quasi complanatam & aliquantum incurvatam esse dicit per modum falcis majoris sceminæ; intus concluduntur semina ruffa quadrangula, ita tamen ut singula peculiaribus distinguantur cellulis, connivente inter grana interiora tunicâ. Quoad Vires viscerum obstructions expurgat, id quod & præstant totius fruticis ramuli. Sunt autem Securidacæ species, ut & Ferrum equinum & Ornithopodium herbæ flore tetrapetalo papilionaceo siliquosæ siliquis articulatis propendentibus, seminibus cylindraceis lunatis.

Securidaca dumetorum major flore vario siliquis articulatis: Melilotus 5. Trag. Ornithopodium 2. Dod. Hedyсарum purpureum, Tab. Coronilla flore vario, Rivin. In dumetis.

Securidaca dumetorum minor pallidè cœrulea: Securidacæ secundæ altera species, Clusio. In dumetis & monte Crentzacho.

Securidaca lutea major. In monte Muteto & Crentzach. Aprili.

FERRUM EQUINUM, *Alin Mondfraut*: Hoc ex ipsa statim siliquâ cognoscitur cum singula internodia, quibus distinguitur, soleam equinam quodammodo representare videntur, notante Rivino: & notam characteristicam inde desumente *Rajo*. Radicem habet albam, quæ paucis donata fibris lignescit, à qua plures conferuntur caules, palmares autem dodrantes, angulosi, striati, unde folia exeunt Securidacæ minoris pennatim digesta, protrusis floribus papilionaceis, quibus evanidis succedant siliquæ articulatae, quæ exiccatae transversim rumpuntur & in singulis interstitiis singula continentur semina, sive sint lunata rotunda, compressa seu longa cylindracea, quæ, ut dictum, totidem equinæ soleæ simulacra representant. Vires ejus non aded cognitæ, videtur tamen vi alcalinâ traumaticâ polle- re, unde extus in ulceribus Aqua destillata usurpari poterit. modo maximè sequenti: R. Alum roch. Alum sacchar. Mercur. subl. Aerug. ❄. ci, Sacch. alb. aa. ʒj. Coq. in q. s. Aquæ ferri equin. ad tertias, & coletur. Valet ad omnia ulcera cancrofa & phagadænica. Credimus & ex ejus floribus (non minus ac aliàs fabarum) & spiritu vini remedium parari posse ad cicatrices scædas evitan- das in facie, de quo *Würtz. Chir. nostr. edit. p. 174.*

Ferrum equinum Germanicum: Hedyсарum minus, Tab. In monte Muteto. Passim etiam in vallibus,

ONO-

ONOBRYCHIS CLYPEATA LÆVIS, Hanchenhaupt: Juxta *Amman-
num* per se quidem nullam certam speciem constituit, nam ex vi vocis no-
tat ruditum vel crepitum asini, ac etiam campanulæ & aliis tribuitur. Est
verò sic vicinæ cognata planta, folia lentis paulò longiora, caulem dodran-
talem, florem puniceum, radicem parvam habens, nim. refertur ad papi-
lionaceas siliquis articulatis vel asperis & hirsutis vel singularibus echina-
tis & cristatis & in spicam digestis vel siliculis hirsutis in globum seu pilu-
lam platani congestis. Crescit in Helvetiorum alpibus & monte Fracto,
& ad thermas Fabarias, herbaque rara & vix alibi visa, nisi in nivosis duræ
montis cacuminibus. Exc. *Wedelius* pro succedaneo florum galegæ habet al-
teram Onobrychis speciem, nimirum *fl. rubr.* in suâ Tincturâ bezoardicâ,
Vid. *Amœnit. Mat. Med. pag. 378.*

Onobrychis sylv. flore rubro,

Onobrychis clypeata lævis, *Hedysarum alpinum* siliquâ lævi, *Tour-
nefort.* In alpibus Helvetiorum & Fracto & ad Thermas Fabarias provenit.

ORNITHOPODIUM, Bogelsfuß: Seu *Avis pes* à similitudine quam sili-
quæ aduncæ cum parvis pedibus parvæ aviculæ habent, quæ siliquæ totidem
constant digitis, quot numero cohærent siliquæ, ut in hoc Majore, ubi
enim sunt rariores, similitudo hæc cessat; Veteribus incognitum fuit. Re-
fertur tamen inter legumina ob siliquas articulatas & florem papiliona-
ceum, semen parvum compressum reniforme.

Ornithopodium majus: *Ornithopodium*, *Dod. Lob. Tournefort.* In
agris inter Novam domum & Otlingen.

OROBUS, Neßwiden: Quasi boum cibus. Aliàs *Eryum*; frutex est
exiguus folio angusto, tenui, in siliquis nodosis quasi articulatis cuneiformi-
a parva semina gerens, unde *Morisonio* dicitur siliquosa papilionacea bi-
valvis non scandens, siliquis propendentibus. Quoad Vires *P. Tylkovisky
de Re agrariâ p. 125.* refert, quòd si quis quotidie jejuno stomacho de Orobo
comedat, lienem inde diminui, adeò ut in magnis lienibus sit utilissimus,
nimirum incidit, abstergit, aperit & manducatus in copia mictionem cru-
entam causatur, potenter enim versus inferiora pellit, præterea caput gra-
vat, ventris tormina causatur, & panis ex eo confectus peculiariter gene-
ri nervoso infestus est, observavit enim *Excell. D. D. Binningerus* rarissimum
& inauditum affectum, nimirum *Anchylosin surarum* pandemiam inde
fuisse exortam. Retulit verò non saltem nobis hoc oretenus hic *Basileæ*,
ubi semina Orobi nobis communicavit, sed & sistit hanc observationem
in *Cent. V. obs. LXX.* ad quam, ut oppidò curiosam, benevolam Lectorem
ablegamus.

Planta

Planta cocta & melli incorporata, quantitate nucis Phtificis exhibita multum prodest, validè etiam nutrit. Species, quæ sunt ex herbis flore tetrapetalo papilionaceo siliquosis non scandentibus, siliquis bivalvibus erectis, sequentes sunt:

Orobus sylvaticus purpureus vernus : Orobus pannonicus i. Clus. Arachus latifolius alter, Dod. In monte Muteto, Crentzacho & Mönchenstein, aliisque montosis plerisque.

Orobus sylvaticus Vicie foliis : Astragaloides, Dod. altera herbariorum, Lob. In Muteto & Mönchenstein.

Orobus alpinus latifolius, C. B. Prodr. 149. Ex Pyrenæis & Helvetiorum alpibus habetur.

GLYCYRRIZA SYLVESTRIS, Süßholz : Quali dulcis radix. Est legumen non scandens siliquis erectis, nimirum juxta *Baubinum frutex* exiguis ramis binum cubitorum, circa quos *folia* lentisci, densa, pingua tactuque glutinosa; *flos* est hyacinthi, *fructus* pilularum, *Platani* magnitudine, asperior, qui siliquas lentium erectas, compressasque habet, modò rufas & parvas : *radices* longæ, buxei coloris, saporis subacerbi, grati minus fermentescibilis dulcis, hinc acrimoniam salis feri & sanguinis, indeque enatam asperitatem faucium corrigit, stomachi dolorem, pectoris item & hepatis mitigat, præcipuè *tustientibus* convenit, ardorem urinæ corrigit, abstergit, mundificat, lenit & humorum quorumvis asperitatem temperat, id quod præprimis succus ejus inspissatus præstat, verum quia ille variis quisquiliis inquinatur, in aquâ dissolutus exhibendus est. Est ergo planta flore tetrapetalo papilionaceo siliquosa siliquis gemellis, duplici tenui membranâ distinctis, quæ duplicem seriem separat.

Glycyrriza sylv. floribus luteo pallecentibus : Fœnugræcum sylv. Trag. primum, Dod. Glaux vulgaris, Lob. Astragalus luteus perennis procumbens vulgaris sive sylvestris, Morif. & Tournefort. In sylvâ Augustana & Michelfeldensi, alibi que in sylvosis & ad sepes.

CAPUT XII.

De Plantis seu Herbis Capillaribus, Linguâ Cervinâ, Ophioglosso, Lunariâ, Trichomane, Rutâ murariâ, Polytricho, Filice, Polypodio, Muscis, Fungis, ut & de Carduis & Acanaceis.

LINGUA CERVINA, Hirsensungen : Seu *Phyllitis foliosa*, quia nihil est præter foliosum cespitem. Juxta Dioscoridem folia fert rumici similia sed oblongiora, magisque virentia, sena septenavè erecta, quæ parte anteriore lævia, posteriore velut vermiculos annexos tenues habent, ut & est in Filice, cujus species Morisonio esse judicatur : nim. est juxta Rajum ex herbis acaulibus epiphyllispermis, vulgò *Capillaribus*, nonnullis *Dorsiferis* dictis (quia scil. semina earum averfæ foliorum parti in punctis illis ferrugineis adnascuntur) foliis divisim pinnatis vel laciniatis divisurâ majori & longiore. Hinc Lingua Cervina est & latifolia & angustifolia; sæpè etiam in fontibus exigua reperitur. Saporem habet subadstringentem, attenuantem, refrigerantem & siccantem, unde *splenica* & *hepatica* est: Usus præcipuus in liene tumido, quia nimirum juxta *Vitruvium in Architect. p. m. 70.* observatum est, vaccas illam comedentes minimum lienem habere, vi scilicet gaudet absorbente ob partes terrestres alcalinas copiosas, quarum ratione etiam conducit in Alvi fluxu, expuitione sanguinis, Rachitide, v. g. R̄. *Aq. ling. cervin. cum duob. cobob. destill. ℥ij. Conf. alkerm. ℥ij. Syr. caryoph. ℥j. Spir. sulph. gut. vj. Fol. aur. num. 2. misc.* Valet & pulvis in motibus convulsivis, referente Rajo. *Extrinsicus* etiam mundificat vulnèra & ulcèra, teste *Etzlero.*

Lingua cervina officinarum : *Scolopendria vulgaris*, Trag. *Phyllitis*, Matth. Dod. Lob. *Hemionitis*, Fuch. In saxosis *Mutetæ.*

OPHIOGLOSSUM, *Matersüngelein* : Unicum folium habet, simile plantagini, cum etiam emittat spicam aristas carentem, quæ linguam serpentis refert : radice est nodosâ; Quoad Vires desiccatur sine magno dolore, ruptis prodest, folia refrigerant & ob succum glutinosum alcalicum vulnèra mirabiliter sanant : integra planta vino rubro cocta *lachrymantibus oculis*

oculis prodest, & cum alchimillâ per diestres in Vino albo optimo macerata, hinc duplici vase cocta, post expressa, idque ter repetendo, tandem additione Olei hyperici Balsamum vulnerarium præstantissimum largitur, DN. D. Magnol *Montpelienfis* simpliciter in Oleo olivarium insolatione infundit, & vim vulnerariam expertus est, dixitque de pane lucrando esse. Sic namque & Gesner. *Tr. de Plant. Lunar. p. m. 25.* refert Empiricum fuisse, qui ad varia ulcerum genera Unguentum confecerit ex hocce *Ophio-glosso, Lunariâ arthriticâ, Saniculâ guttatâ (Pinguiculâ Gesner.) in Oleo coctis,* & expressioni addendo *Terebinth. medull. bubul. & cera aa. q. s. Thuris, Mastich. par.* interdum & *Ung. alth. parum,* & si opus videatur etiam de *petreolo,* item *virid. aris,* cum scil. vi majore detersionis opus est. Vid. *Tackii Chryfog.* Juxta *Rajum* est herba flore vel imperfecto vel nullo semine minutissimo nudis oculis inconspicuo caule donata, ut sequentia *Polytricha.*

Ophioglossum : & *Trag. Matth. Fuch. Dod. Lob. Tab.* In pratis montis *Mutetz, Mönchenstein & Michelfelden.*

LUNARIA, *Monrauten* : *Recentioribus* ita dicta à foliis lunæ crescentis modo falcatis, unde prout luna cerebro præesse dicitur ab Astrologis, sic & *Lunaria,* quia, juxta *Etzlerum Isag. Phys. Mag. pag. 173.* Lunæ subjacet imperio, crescitque; decrescitque; cum illâ, imò quia totus Lunæ motus in eâ est spiritualiter, mirè cerebro subveniat. Foliis est denis, duodenis, *Bauhinus* novendecim in Baldo notavit, quare putant aliqui totidem folia habere, quot Luna dies, unde & nomen habeat. Dicitur à quibusdam expeti ab Alchymistis pro metallorum transmutatione, verùm errant, neque enim ex Vegetabili unquam elicietur Minerale, unde longè aliud quid per suam Lunariam intelligunt Alchymistæ, nimirum mercurium suum Vegetabilem, quo Aurum solvunt radicaliter & in Lunam redigunt Philof. & tandem in Elixir rubeum : *Integra planta* excellentissima est reunitioi vulnerum, curationi rupturarum & ramicum; si quis decoctum bibat dysenterix quoque prodest, & albo mensium fluxui sistendo. *Camerarius* refert semine seu toxico jumenta morti dari, si eo vescantur, herbis autem seu foliis restitui. In Helvetia crescit *Lunaria racemosa minor* seu *petrosa, taura* pastoribus, quod vaccæ hac degustatâ taurum requirant. Reperitur in monte *Fracto Majo & Junio.* Distinguenda est à *Viola Lunaria* majore filiqua rotunda. *Tournefortio* audit *Osmunda foliis lunatis.*

TRICHOMANES, *Frauenhaar* : Seu *Polytrichum officinarum,* ita dictum à vi sua, quod rarâ cure fluentem capillum expleat & subnasci faciat, *parvis* enim rarum vocatur & *rebus* capillus, unde hæc herba, *Rosenbergio* notante, generat pilos, ut *polygala lac,* imposuit enim vulgus græcum

& Germanicum multis plantis nomen ab effectibus, quos in æternum non præstant: est autem herba *foliis filicis* ac longè exilioribus, foliis tenuibus ordine utrinque dispositis Lenticulæ similibus: semine carere dicitur, ut Phyllitis, Filix, Adiantum, sed malè, ut & quod in ipsum seminibus vermiculi lateant, quorum ope exiliant, tribuendum namque hoc est stru-cturæ capsularum, intra quas semina delitescunt, de quo in *Regn. Vegetab. Part. 1. Cap. XI.* Quoad Vires siccat, resolvit, digerit, pulmonum infarctus liberat, sabulumque renum expurgat, sistit fluxiones, & cum *Capillo Veneris* de Viribus certat. Est autem Trichomanes, ut sequens Ruta muraria, ex herbis dorsiferis foliis pinnatis, ut & sequentes Filicis Species, crescit locis humidis, & totâ ætate floret. Pastores quidam, referente *Rajo Hist. Plant. P. 1. p. 140.* in medendis porcorum affectibus, Trichomane utuntur, singulari experimento. *Vid. Pulvis infantilis in Select. Remed. p. -* descriptus in eorum hectica expertus.

Trichomanes sive Polytrichum Officinarum: *Trichomanes mas,* Tabern. In antiquis maceris.

RUTA MURARIA, *Maurtauten*: Etiam Adiantum album dicta, quod canaliculi ejus seu restius foliorum pediculi minus nigricant, quàm adianthi nigri seu *Capilli Veneris*. Dicitur autem Ruta ob quandam foliorum cum ruta similitudinem, referri solet inter plantas capillares, & ab aliquibus ab effectu inter *saxifragas*, verùm juxta *Tournefort. Meth. Plant. p. 433.* melius Filicula dicitur. *Saporem* habet subherbaceum, salivam proli- cientem, temperatum: hinc sale volatili imprægnata est, & ut Filices (ad quas referenda) modicè refrigerat & exiccat, digerit, discutit, mucilaginem pulmonum incidit: *Usus* ejus præcipuus in tussi, asthma, pleurisi, ictero, scorbuto, splenis obstructionibus, imò in aqua pro *Peisana* decocta, non minus ac *Capillus Veneris*, Infantes exiccatos & febre lentâ ab infarctu laborantes, restituit. Rachitidi etiam medetur. Valet ad renum & vesicæ dolorem, urinam elementer ciet, *calculos expellere* dicitur: *Ejus pulverem* peculiariter diebus 40. continuè usurpatum herniis puerorum intestinalibus mederi *Matthiolus* perhibet.

Ruta muraria: *Capillus Veneris*, *Trag. Saxifraga*, *Fuch. Paronychia*, *Matth. Ruta muraria*, *Dod. Salvia vita*, *Lob. Adiantum album*, *Tab. Passim* in muris.

Ruta muraria alpina latifolia. In alpi- bus. Crescit locis petrosis, maximè in muris antiquis & arborum truncis, usque ad hyemem viret. Ex hoc autem crescendi loco non parum virtus ejus sic- cans alcalina derivatur, nam pro salis terræ, in qua planta crescit, varietate & modificatione non parum etiam virtutes plantarum fluunt: Esse autem in terra

in terra sal tale, præterquam quòd suprà dixerimus, probari potest ex eo, quòd si in Aprili fodatur fovea profunda, ubi terra nigra est, & versus ortum spectat profunditate hominis, & dein irroretur, donec in fundo gramen crescat, tunc cespite cum gramine effosso & separato si terra subjacens effodiatur & ter destilletur per retortam tertiâ vice dabit aquam rubram, quæ aurum solvit & mercurium.

POLYTRICHUM AUREUM, Gulden Wiederthron: à ramulis, qui capillorum instar tenues sunt, & colore aureo præditi sunt, ita dicitur. Majus cubitalis sæpè longitudinis instar cirrorum mulierum inflexum ex Moravia affertur, unde & Parkinsonio Anglo Muscus scoparius dicitur. Vim habet adstringentem, subacrem, viribusque cum capillo veneris convenit, monente Trago; Circulatores ad philtora amatoris, veneficia, magicas artes, aliaque multa superstitiola potius quàm ad instaurandam corporis sanitatem adhibetur. Morisonio in Hort. philos. quoque Polytrichum est muscus perfectus, juxta Knauth autem est herba talis, qualis suprà Equiseti Species. & Ophioglossum.

Polytrichum aureum majus: Polytrichum majus, Trag. Fuch. Muscus saxatilis aut sylvestris, Tournefort. Adianthum aureum, Tab. In sylvâ Wilensî.

Polytrichum aureum minus: Polytrich. minus, Trag. Fuch. Musci capillaris altera species, Dod. 475. Musci capillaris altera spec. Dod. In muris.

ROS SOLIS, Sonnenshaw: Quia veluti stellæ alicujus jubare sub sole fulget, à mirabili natura nomen adeptum est, nam quantumvis evidentissimus solis æstus æstate eam illustret, ejus tamen folia semper rore & humiditate madent, eorumque lanugo guttulis aspersa manet & quod admiratione dignum, humidum illud in foliorum acetabulis contentum, ubi extremis digitis leviter attingitur, dum adhuc natali suo solo adhærens confestim inde evulsa solis radios experitur, mox velut in exigua filamenta serica candidiuscula deducitur, quæ confestim concreta ita semper perdurant postea: Hæc ob magnum cum capillaribus affinitatem subjungenda fuit. Verba hæc sunt Cass. Baubini in Pinace p. 356. Verùm Antagonistam etiam hæc in re expertus est Celeb. Welschium Hecatost. l. p. m. 119. qui non solum ridiculum esse ait, idèd ad capillares plantas rorellam refert, eo quòd pilosa sit, quia sic & hieracium, pilosella, &c. eo reducenda forent, sed apertè negat guttulas illas à rore deducendas esse, idque idèd quòd deterfis accuratè cum penicillo guttulis, sequenti manè non renascantur, sed & sub ipsis aquis guttulas suas retineat ab uligine quavis diversas. Unde potius statuendum videtur ab intrinseco hujus plantæ hoc provenire, ut humor

nunquam deficiat, sed etiam libretur in aëre, & velut adglutinator adhæreat, nimirum res hic similiter se nobis habere videtur, ac cum planta de stillatoriâ, quam depictam sinit *Excell. Grim Miscell. Curios. Dec. II. Ann. I. Obs. 146.* quæ humorem radice susceptum ope solis per caules & nervos foliorum defluentem, tandem in naturali vase recipiente collegit. Sapor plantæ hujus parum acris est, & acerbus, polletque præprimis vi alexipharmacâ & in castris non saltem in peste, sed & aliis morbis malignis efficacissima experta est, si vel in pulverem saltem redacta in furno que siccata, exhibeatur, teste laudato *Welschio*, qui & Tincturam liquidam multò potentiorum ex ea paravit ope *spiritus cydon. ceras. juniperi* aut etiam *terra sigillata & boli armena & additione salis proprii ex fecibus extracti*. Quia verò planta hæc facile in se suscipit rorem illum melleum acerrimum arsenicalem, non mirum, quòd in Anglia observatum sit ab *Opilionibus*, oves quæ crebro hac herbâ vescuntur habuisse hepar & pulmones malè affectos & marcore quodam vitiatos. Decoctum ejus & aquilegiæ in Maniâ certum est remedium juxta V. S. teste *cit. Welschio in Mictom. §. LXXXIX.* Estque apud nos

Ros solis folio oblongo, scil. Lunaria quibusdam & Artemilla *Gesneri in tract. de Lunariis*: Crescit locis desertis, arenosis, apicis, sed riguis & rarò alibi quàm in ipso humi nascente candido palustri musco æstate viret: Majo & Junio floret. Crescit in Fracto.

FILIX, *Farentraut*: à findendo ob folia fissa Latinis, sed Græcis *φίλιξ* dicitur, quia folia in lateribus pennata sunt & laciniata. *Etzlerus in 3 sag. Phys. Mag. p. 12.* refert illam spiritu saturnino esse refertissimam, hincque artibus magicis esse expetitam, si in exaltatione die & horâ Saturni colligatur, nimirum semina sic collecta in silentio hominem invulnerabilem facere si gestetur, rarò aliàs in Medicina locum habet, quanquam radix naturâ suâ sit siccæ temperaturæ & in pulverem redacta ac pondere semunciæ ex aqua multa sumpta, *latu tineis ventris enecandis* conducatur, v. g. in seq. *Cerevisiâ medicatâ Waldschmidii*: ℞. Rad. Filic. ʒj. Dictamn. Cret. Angel. Zedoar. aa. ʒj. Cort. aurant. citr. fragr. aa. ʒj. Sem. santon. ʒij. Citri, portul. aa. ʒß. Passul. min. ʒß. F. Nodus. Eadem in vino cocta & per aliquot dies pota laborantes à lienis infarctu liberat: ad ambusta teste *Murali. in Colleg. Anat. p. 570.* singulari experimento radice expressus succus facit, si ei miscueris aquam rosaceam, aquam è fimo vaccino, aut floribus tilie destillatam. Refert *Welschius in Mictomim. §. 17.* Aquam rad. filicis & card. ben. cum aq. cinam. & lithospermo in omnibus affectibus ab obstructione hepatis utiliter exhibitam fuisse, & §. 69. ad hernias extus valere. Non solum Filix sed & *adiantum, asplenium, lingua cervina* semine carere dicuntur, sed falsò, semina

semina enim averfis foliis minutissima in capsulis continent, iisque ruptis in chartis suppositis colligi posse diximus, *Regn. Veget. Part. I. Cap. XI. p. 37.* Filix assumpta non fetus tantum ejectiva sed & sterilitiva penitus existit, unde *Hurenwurz* vocatur. Idem de semine, *Dracunculi radice* dicitur, quod odoratu abortivum sit. Vid. *Cardilucius Prax. p. m. 772. & cit. Etzler. Isag. Phys. Mag. p. 13.* Cineres Filicis ustæ vitro conficiendo sunt præ aliis utiles, quia sc. nitroso sale abundant. Sic & ex Filicis maris & fœminæ combustis cineribus cum aqua in massam coactis, pilas seu globulos faciunt Anglæ mulieres & in sole exiccant, locoque saponis aut lixivii ad linteamina mundanda usurpant. Antequam autem iis utuntur in ignem luculentum immittunt, donec candescant, tunc enim faciliè in pulverem faciscunt. *Rajus Hist. Plant. pag. 143.* peculiariter rachitidi Filicem marem conferre refert, prout & *Adiantum* febrem lentam & rachitidem in Decocto sanat. *Radix filicis ramosæ per transversum seu obliquè dissecta duplicem aquilam, Romani Imperii insignia, nitidè representat.* Vid. *Miscell. Curios. German.* Filicis hæc species sunt plantæ dorsiferæ, ut supra *Polypodium, Trichomanes.*

Filix ramosa major pinnulis obtusis non dentatis, *Farrentraut Weibstein*: Filicis majoris primum genus, *Trag. Filix fœmina, Matth. Fuch. Dod. Tab.* In *sylva Augustana, & alibi.*

Filix ramosa minor pinnulis dentatis: *Filix petraea fœmina* 4. *Tab. Klein Steinfarrentraut Weibstein.*

Filix non ramosa pinnulis tenuissimis & tenuissimè dentatis: *Filix petraea* 1. *Tab.* In *dumetis ad Wiesam.*

Filix non ramosa dentata major, *Farrentraut Männlein*: Filix vulgaris, *Trag. mas, Matth. Fuch. Dod. Lob. Tab.* In *Muteto.*

Filix querna: Filix arborea, *Trag. Dryopteris, Matth. Filicula petraea fœmina, 2. Tab.* Ad arborum truncos, & in monte *Wasserfall.*

Filicula fontana major, sive *Adiantum album filicis folio; Dryopteris candida, Dod. Adiantum album Plinii, Lob.*

Filicula fontana minor: *Filicula fontana, Tab.*

Filix aculeata major & minor: *Lonchitis aculeata major & minor, Tournefort.* Utraque in *Prodromo* descripta. In monte *Wasserfall.*

Filix ramosa non dentata florida sive *Osmunda Lobelii.* In palustribus ad montem *Fractum.*

Filix palustris maxima 1. in *Prodr. Circa Ramstein arcem Basiliens.*

Filix saxatilis alpina crispata.

Filix saxatilis corniculata. In saxosis montis *Lunæ.*

Filix saxatilis ramosa nigris maculis punctata, C. B. *Filix pumila saxatilis prima vel mas, Clus.* In monte *Wasserfall, in monte Weissenberg.*

LONCHI-

LONCHITIS, Groß Wittgefraut : Sic dicta à $\lambda\acute{o}\gamma\chi\eta$ seu lanceâ, cujus figuram folia præ se ferunt, sunt enim instar Scolopendri, sed asperiora majoraque ac multò magis divisa : Saturno subjecta planta dicitur, prout omnes aliæ herbæ scabræ, strigosæ, macilentæ, tristiori facie, formâ hirsuta & asperâ, montibus altissimis, tristi loco & Phœbi insciis locis provenientes Saturninæ herbæ judicantur. Lonchitidem hanc herbam esse vulneribus glutinandis, lienibusque absumentis idoneam docet *Matthiolum*, Illis etiam imposita ne inflammentur, impedit: ut similiter ex *Matthiolo* notat *Rajus Hist. Plant. T. I. p. 139.* Species sunt

Lonchitis aspera: major, Matth. Lonchitis altera mas, Tab. In monte Reichenstein. Est herba dorsifera.

Lonchitis minor.

Lonchitis folio Ceterach. Utraque in Fracto reperitur.

POLYPODIUM, Engelsüß : Ob dulcedinem sed in recessu nauseorum ita dicitur, Græcis autem à $\pi\omicron\lambda\upsilon\pi\acute{o}\delta\iota\omicron\nu$ à radice pilosâ cirros habente, instar polyporum animalium, aquatilium, unde etiam vel ex signaturâ pulverisata & inspersa polypum narium consumit. Saporis est dulcissimi instar liquiritiæ cum acrimonia nauseosa, cujus ratione sæpius utilissimè exhibita est in Dysenteria loco Rhabarbari in Decoctione & substantia, quæ difficulter teritur. Ob nauseosum verò saporem sal volatile innuentem etiam copiosissimè salivam provocat, educit *bilem adustam & lentam piruitam*, cujus hinc ratione mesenterii obstructions tollit, scorbuticis convenit, Icterus nigrum, febrim quartanam, melancholiam & somnia terribilia Saturnina ex nigri crassi acidioris sanguinis discrasia exorta dissolvit, Decoctumque ejus non parum Podagricos solatur, teste *Dodoneo*, nimirum præstat semper Decoctum & succus alicujus plantæ ipsius destillatæ aquæ, adhibuitque *Theod. Mayerne* adversus melancholiam, &c. Hujus semina quoad figuram sunt reniformia, & quoad colorem lutea, reliquis seminibus Capillarium leucophæis & rubentibus, sic namq; & seminales efflorescentiæ in Ceterach microscopio adparent instar membranularum tenuissimarum variis figuris reticulatarum, instar favorum apum, inter quas velut in totidem cellulis vascula seminalia disponuntur. Estque

Polypodium vulgare: Polypodium, Trag. Matth. Fuch. Lob. Tab. majus, Dod. Est planta dorsifera, ut præcedentes. In quercetis; etiam saxosis montis Mutetæ.

Polypodium minus. In Fracto & Gotthardo.

MUSCUS,

MUSCUS, Mieß; Græcis *μύσκη*, ob tenera folia, vocatur omnis villosa substantia radicibus annosis aut saxis madidis aut aquis palustribus aut mari adnascens, ubi præcipuè notabile est, quòd nullus crescere possit, nisi ubi aëris præsentia adest. *Etzlerus* obinde saturninæ naturæ muscos esse dicit, & pilos saturninos firmare: *Cnöselius* haud absurdè ex iis maxime verò quærno, *prunor. sylvestr. herbâ* item *bursa pastor. arremis. rubr. polygoni. lysim. fol. querc.* parabat cubilia & culcitrâs, in quibus scæminæ & viri fluxibus nimis menstruis & hæmorrhoidalibus affecti jacere & quiescere possint. Sic enim odor ex hisce calore lecti exuscitatus spiritus & humores ita afficiet, ut potius ad retentionem quàm expulsionem disponantur, prout eleganter *Helmontius*: *Quia odor symbolum fermenti, & hinc seminarium, transmutationis causam continet, concludo, rerum vires ac robur masculum ex odoribus esse; Imò si penitus res ipsa spectetur, etiam interna pharmaca, tam solutiva, quàm correctiva, solo odore tenus agunt. Fit enim hinc, quod odore pharmaci semel exuto, vires pereant ejusdem. Vidi nempe sapius quartanam, uteri exundationes, melancholiam, dolores colicos, &c. solis unguentis superata. Certum est autem non ipsum unguentum, sed ejus saltem odores, intrò serpere & agere: sic namque Epilepticus odore cadit, imò Cerebrum in Epilepsiâ, quod non audit, non sentit, nec si in ignem ceciderit, se retrahit, solus paret odoribus. Sic namque Erysipelas, odore lintei leporino cruore tincti, sanatur, si siccum alligetur. Sic vulnera, ulcera & apostemata, odoribus per inuncta applicatis, mitescunt vel exasperantur.* Muscorum multæ sunt differentiæ, quæ omnes juxta *Rajum* sunt, ut *Equiseti* genera pleraque, velut plantæ imperfectæ, quæ partibus præcipuis flore scilicet vel semine carent vel carere videntur, ut *Muscus arboreus, pulmonarius, &c.* *Ammanno* autem *Muscus perfectus* est, qui habet semen & florem suum, exemplo *Musci clavati* vel *Lycopodii*, vel aliorum etiam, quamvis semina obtutum fugiant. In *Helvetia* sunt

Muscus terrestris repens vulgatissimus *Erdmoß*: *Muscus hortensis*, *Trag. terrestris vulgaris*, *Lob. Dod.*

Muscus vulgaris pennatus major & minor, uterque in *Prodromo* sub primo describitur, & locis uliginosis in *sylva Wilensi* provenit. *Aprili*.

Muscus terrestris clavatus, *Gürtelkraut / Bärslap / Raßenletterlein*: *Muscus terrestris*, *Trag. Matth. Dod. clavatus*, *Lob. Lycopodium*, *Tab. In sylva Angustana. Julio & Augusto.*

Muscus ramosus repens spicatus, & *Muscus ramosus repens apicibus candicantibus* sub 4. in *Prodromo*. Uterque ad arborum radices in monte *Crenizacho*.

Muscus ramosus erectus major, qui 5. in *Prodr.* Eodem quo prior loco: at elegantior & vitidior, in dumetis ad *Birsam fluvium*.

D d

Muscus

Muscus ramosus erectus minor, qui 6. in Prodr. In Crenzacenfi monte.

Muscus saxatilis ericoides, 7. in Prodr. Ad Wiefam fluvium saxi adnascitur.

Muscus polytrichoides, qui 10. in Prodr. & triplex est, quorum primus in sylva Wilenfi: duo posteriores muris insident.

Muscus parvus stellaris: Muscus in ericetis proveniens, Lob. In montis Mutetæ herbosis, quâ ad arcem primam itur.

Muscus pyxioides terrestris: Muscus terrestris pyxidatus alabastricu- los imitatus, Lob. In montosis.

Muscus terrestris coralloides incanus, qui undecimus in Prodr. hic ad Wiefam in sylvis occurrit.

Muscus terrestris coralloides erectus cornibus rufescentibus, qui 12. in Prodr. & musco terrestri vulgari innascitur, & in Wiefæ fluvii arenosis latè expansus reperitur.

Muscus coralloides sive cornutus montanus, Wild Corallenmoß: Muscus corallinus, Tab. In montosis Mutetæ.

Muscus arboreus sive Usnea officinarum, Baummoß: Muscus arboreus, Trag. Matth. Dod. Tab. quernus, Lob. In arboribus antiquis.

Muscus arboreus, cum & sine orbiculis: Muscus ramosus, & Muscus ramosus floridus, Tab. Arboribus sylvestribus adnascitur.

Muscus pulmonarius & arboreus, Lungemoß: Pulmonaria, Trag. Matth. Fuch. Dod. Tab. Lichen arboreus 3. Pr. Quercubus adhæret.

Muscus filicinus minor floridus, 2. in Prodr. In monte Fracto.

Musci denticulati. In sylvis circa Bernam.

Muscus stellatus roseus. Hic in saxosis montis Telamontii provenit.

Muscus clavatus foliis cupressi, Cypressenmoß: Ad radicem montis Pilati. Julio.

Muscus pyxidatus saxatilis. Ad Pilatum.

Muscus coralloides saxatilis cervi cornua referens.

Muscus crustæ nodo arboribus & saxi adhærens. In Pilato & postremum in Gotthardi rupibus.

Ex his enarratis *Muscus pulmonarius arboreus* saporem habet siccum, subdulcem & adstringentem, modicè refrigerat, siccatur, consolidatur, conglutinat, *Usus præcipuus est* in affectibus pulmonum, phthisi, exspuitione sanguinis, hæmorrhagiis. *Extrinsicus* in vulneribus adhibetur.

Muscus terrestris clavatus, *Lycopodium* & *Aurum horizontale* Vegetabile etiam dictum, præter cauliculos foliosos repentes pediculos in cacumine clavatos Juli instar emittens saporem habet terreum, amaricantem, siccum, adstringentem, salivam prolicentem, hinc refrigerat, moderatè siccatur, adstringit,

stringit, calculum movet, consolidat vulnera, in fluxu alvi utilis est, inflammationibus conducit. Reperitur in eo farina, ut in Julis corylinis, Alni & tenellis conis pineis, quæ certè insigni vi pollent antiepilepticâ, ut in *Descript. Mat. Med. Officin. Francofurt. Waldschmidius* asseruit: Colligi autem debet hæc farina, monito *Ermylleri*, ☉ in Ariet. existente, ubi muscus & juli ejusmodi se leviter aperiunt. Aded

Rebus in exiguis Vis bona saepe latet.

Brunfelsius vocat id *W:infraut* ed quodd vinum pendulum restituat. Pulvis hic cannulâ exceptus, si per flammam candelæ exsuffletur, cum strepitu incenditur, & quasi fulgurat, cui, si mastiche, benzoin, &c. addantur, grato nares replet odore, quare & ad ignes ludicros eo *Moscovitas* uti præter *Olearium* refert *Elsholtius* in *Florâ Marchicâ* pag. 135.

Muscus arboreus, *Usnea officinarum*, ex arboribus adultis villorum incanorum instar dependens, (cui comparat *Nuck* in *Adenogr.* glandulas conglomeratas, quas ob fibrosum contextum *muscosas* vocat, ut conglomeratas *vasculosas*) odorem habet gravem, terreum, saporem siccissimum, nauseosum, gravem & terreum adstringentem. Hinc ejus *usus* præcipuus est in nimio mensium fluxu (si v. g. muscus quercinus cum coralliis aa. 3b. in vino rubro exhibeatur) in calculo & sabulo expellendo, in scorbuto quoque commendatur, dysenteria, ictero (in decocto *Cerevisiæ* ad dimidias, de quo vid. *Ephem. Germ. Dec. I. Ann. III. Observ. 290.*) vomitu, externè sanguinem vulnerum sistit, gingivarum laxitati confert. Præprimis autem curat hernias, ut umbilicalem, si cum plantagine in vino rubro coctus applicetur instar Cataplasmati. *Sim. Pauli* Exomphalum sæpius ita sanavit: *Rj. Musc. acac. nostr. Herb. plantag. herniar. auricul. mur. aa. Mß. perfoliat. Mj. Coq.* in vino rubro, & applicetur. Valet & muscus acaciæ pulver. intus in Calculo vesicæ assumptus & extus decoctus pubi applicatus. Qui *Montspeli* in annosis quercubus reperitur, basin præbet pulveris *Cyprii*, qui copiosè *Montspeli* paratur.

LICHEN PETRÆUS, *Steinleberfrant*: Ita dicitur, quia *lichenes* & *impetigines* curat. Juxta *Rajum* autem est planta imperfecta caule carens crustæ modo in terrâ reptans, cujus semina sustinent pediculi è foliis enati: Quare & haud malè post muscos locatur, quia scil. inconspicuo itidem caule donatur. Saporem habet aromaticum, odoriferum, gravem, glutinosum, amaricantem, pisces redolentem, hinc modicè calefacit & siccit, abstergit, hepatica insignis est, usus præcipuus in hepatis obstruct. hecticâ, phthisi, tussi, Empyemate (experientiâ Medicorum *Basilien*ium) scabie, Gonorrhæâ & vulneribus. Estque

Lichen petræus latifolius, sive Hepatica fontana: Jecoria sive Hepatica

tica fontana, Groß Stern-Leberfraut / Trag. Lichen, Matth. Fuch. Dod. Lichen i. Lob. Hepatica i. Tab. Ad fontis labra in Crenzach item Brügingen, & ad muros humidus in Carthusiano cœnobio Basil. præprimis hodie ante carcerem.

LENTICULA PALUSTRIS, Wasser-Einsen : Ita dicitur, quòd folium sit lenticulæ formâ, & in aquis (ut inde sinistrè quidam judicant, eam in silymbrium aquaticum abire) pigris stagnantibus reperitur : *Muscus* scil. est Lenticulæ similis : Scatet sale nitroso, unde *vis ei refrigerans*, icterica & contra inflammationes, ignes sacros & podagicos, si tum per se, tum *in potentâ* imponatur, agglutinatur etiam in pueris hernias intestinorum, oculis prodest. *Clar. D. Michaëlis Oper. Med. p. 705.* laudat Decoctum ejus in lacte ut expertum remedium in gulæ tumoribus rubentibus. Ejus *aqua destillata* humores repellit. Nuper, scribit *Rajus Hist. Plant. T. I. p. 117.* mihi communicavit pro secreto infallibili ad Icterus Infusionem Lenticulæ in Vino albo per 9. dies ꝑvj. manè præbendo D. Bates in MS.

Lenticula palustris vulgaris. In fossis variis reperitur.

FUNGUS, Schwamm : à funus & ago dictus merito, ob tristes eventus ex eorum esu, ceu præter recentia exempla constat ex Euripidis epigrammate, factò in Insula Icaro, ubi matrem cum duobus filiis & virgine esu fungorum enecatam vidit :

*Sol qui perpetuo colorum tramite curris,
An visum facinus huic simile ante tibi?
Pars eadem lucis geminos cum Virgine fratres
Abstulit & matrem : quatuor urna regit.*

Juxta Bauhinum, pediculum habet longè majorem æqualem, quàm Gladiolus habet, & radice penitus caret, verùm è radicibus arboris & juxta erumpit; horum origo quomodo se habeat, eleganter ex principiis mechanicis explicat *Bayle Professor Tholosanus*, dum nimirum spiritus fermentativus in lignis putritis ab humiditate nitrosâ, tonitruali & pluviosâ exsiccatus certam percolationem instituit. Sunt autem juxta *Rajum Fungi terrestres* vel pileati & lamellati ut Fungus albus acris, *Psefferina* &c. vel lamellis destituti, ut Fungus esculentus, *Morchlen* / vel *Fungi arbori*, ut *Auricula Indæ*, *Hollunderschwämmelein* / ad *ellichnia Zunderschwämme* / salignus, cerasorum, &c. In Helvetia nostra reperiuntur.

Fungus membranaceus auriculam referens, sive Sambucinus. *Auricula Judæ* vulgò *Agaricus auriculæ formâ*, *Tournesfort*.

Fungus in caudicibus nascens unguis equini formâ seu *Fungi igniarii*.
Boletus

Boletus Cervinus seu Tubera Cervina.

Fungus rotundus orbicularis seu Crepitus Lupi. Lycoperdon vulgare. Omnes reperiuntur in montibus, duo posteriores in Pilato.

Fungus Laricis sive Agaricus. In monte quodam Rhætorum super Taminium.

Agaricus, qui in speluncis montium Helveticorum reperitur, seu *Agaricus saxatilis vel Fungus petræus, Lac Lunæ Incolis à substantia alba & spumosa, Gesn.* In descensu montis Fracti. Crescit etiam in Rhætia. De quo in *Regn. Miner.*

Ex Fungorum divisione patet, quòd Fungi alii esculenti, alii noxii, alii lapidei sint. Ex esculentis optimi sunt porosi illi, qui Germ. *Worch* en dicuntur, & cum jure piperato coquantur pro excitandâ Venere, signaturam enim glandis penis habent, & odorem seminale spirant: unde Poëta:

cùm sint tibi languida membra,

Nil aliud bulbis quàm satur esse potes.

Comeduntur etiam ex Fungis illi, qui *Piperitides* à sapore *Pifferling* dicuntur, quibus in præparatione ad evitandam strangulationem additur acetum & aromata; verùm si de Viribus Fungorum in genere loqui volumus, dicendum erit, quòd *Fungus qualiscunque sit semper malignus & exitialium qualitatum apparatus instructus, etsi non statim sentiat, frequenter tamen comestus nescio quid successu temporis occultæ machinationis in interiori viscerum administratione molitur, ut benè Kircherus de Peste observavit.* In specie ulterius commendatur *Auricula Juda* in Gargarismatibus pro affectibus faucium, imò in aquâ rosaceâ macerata, oculis & occipiti applicata, contra Ophthalmiam optimè valet. Injunctus in Potum, juxta *Ammannum in Manud. ad Mat. Med. p. 62.* curat etiam batrachium puerorum, imò si in lacte priùs coquatur, & cum lacte isto pulmenta parentur Infantibus, eorum abdomen tumidum, experientiâ nostrâ, curat.

Fungus vel Boletus Cervi, aliàs *Tubera Terræ,* Germ. *Firschrunst* ita dicitur, quòd reperiatur in iis locis, ubi cervi suam libidinem exercent, verùm notante *Baubino in Pinac. p. 376.* Cordus invenit etiam in præruptissimis montium sylvis, quo ne damæ & rupicapræ quidem pervenire possunt, nedum cervi. *Matthiolo* autem referente in *Epistol. p. m. 145.* scalpunt Cervi anterioribus pedibus locum ubi globosus hic fungus sub terra delitescit, odore se patefaciens, qui nimirum gravis est, extima autem ejus cuticula subnigricat, carnosâ verò & ipsa fungosâ substantia albicat. Signatura ipsius monstrat esse aphrodisiacum, si pulveris ʒj. in lacte exhibeatur. Nec desunt superstitiosæ mulierculæ, quæ eo abutuntur in amatoriiis oculis. *Dan. Ludov. in Dec. 1. Misc. Cur. Ann. IV. p. 271.* refert, omnia quæ de *Dudaim* in *S. S. Genes. 30. & Cant. 7.* dicuntur, perquam ipsi quadrare.

Dd 3

Hollandi

Hollandi vocant glandes tetrae, & in Triticis (inferius crescente) reperitur.

Crepitus Lupi dicitur seu Chirurgorum fungus Vosist infervit pro sistendo sanguine, uti & alia mira fungorum genera, quae sistit *Exc. Breynius Dec. I. Misc. Cur. Ann. IV. p. 164. & seq.*

Agaricus seu *Fungus Laricus* saporem habet primo gustu acidiusculum, postmodum intensè amaricantem, siccantem, nauseabundum, salivam abundè prolicientem: Salibus hinc aculeatis, serofos & pituitosos humores purgat, urinam & menses movet, catarrho suffocativo subvenit, si ejusdem pulvis cannulâ gulæ infletur. *Fungi quercus* singularis meminit *Clariss. D. Theod. Caroli in Misc. Cur. Dec. II. Ann. VIII. p. 100.* saporis subaulsteri & adstringentis, unde egregius est in hæmorrhagiis sistendis. Describit & *Breynius in Misc. Cur.* quendam Fungum coriaceum quernum.

Lac Lunæ à *Cl. D. D. Cysato Lucern.* è monte Pilati nobis transmissum descripsimus in *Regn. Miner.* Fungum verò edulem ex lapide Lyncurio enascentem describit *Exc. & Ampliss. D. D. J. Georg. Volcamerus p. m. Praeses in Misc. Cur. Dec. II. Ann. III. p. 414.* Hic & mentio facienda Cœlifolii seu Cœlifloris quæ circa æquinoctium in locis sabulosis hinc in Helvetia manè ante ortum solis reperitur, & quamprimum solis radii illud attingunt, in aquam resolvitur, adeoque ultra horam post exortum solem non durat, nec uspiam totâ die reperiri potest. Helvetius quidam, ut est in *Medicam. Cnôphel. Ann. VI. Dec. I. Misc. Cur. p. 185.* ex eo fecit pulverem album & cum ejus granis duobus vel tribus sistebat omnes dolores internos intensissimos, eoque ut exterius in ulceribus, ita etiam intra corpus summâ felicitate utebatur. Reperitur instar fungi magni vel spongiæ, foraminosum est & leve tendens in fulvum colorem. De fungulis minimis seminiferis vid. *Exc. D. D. Schrökii Dec. II. Ann. X. Misc. Cur. p. 411.*

CARDIUS, Distel: Est planta spinosa, folio constans aculeato, quod tamen non est de essentia Cardui solum, bene notante *Ammanno in Charact. Plant. nar. p. 79.* aliàs enim & aloë, Datura, Eryngium, Ononis, &c. forent Cardui, etsi à Bauhino nostro una in statione locentur. Dicuntur autem acanaceæ corruptè (notante *Salmasio in Hyl. Jatr. C. III.*) velut acanthaceæ *curtus angelus*, unde corruptè vel latè sumendo Acanus denotat illud quod velut malum aut caput in Carduo protuberat, nimirum *Carduus* est planta capitata, spinosa, pappescens, præscindendo utrum pappus ille solum lateat sub muricato capite, vel per modum barbulae aut scopulae semini adhaereat. Estque

Carduus pratensis latifolius: *Carduus pratensis*, *Trag. Lob.* *Rajo* est herba capitata pappescens spinosa spinulis mollibus, hincque à *Tournefortio* è numero Carduorum rejicitur, ut aliquot aliæ sequentes species; Ipsique

Ipsique est Cnicus pratensis acanthi folio. In omnibus pratis humidis, & ad rivulos. Julio & Augusto.

Carduus pratensis Alphoneli radice, foliis profundè & tenuiter laciniatis: Jacea aculeata seu tuberosa, Tab. Cirsium pratense alphoneli radice latifolium, Tournefort. In pratis Michelfeldæ.

Carduus pratensis polycephalos, *vielföpffige Wiesendistel* qui sub sexto in Prodro-mo describitur. Iisdem, quibus prior, locis.

Carduus palustris, in Prodro-mo sub 5. descriptus. Cirsium pratense polycephalon caule minor spinoso, Tournefort. In pratis Michelfeldæ, & in arenosis herbis ad Wiesam.

Carduus vinearum repens folio Sonchi: Ceanothus Theoph. Lugdunensi. Cirsium arvense Sonchi folio radice repente, Tournefort. In vineis Muttensibus.

Carduus in avena proveniens, *Haberdistel*: Carduus sylv. Trag. arvensis, Tab.

Carduus mollis latifolius lappæ capitulis. In montibus propè Curiam Rhætorum.

Cardui pratenses humectant & refrigerant, multò magis tamen palustres & viribus ad sonchum & hieracia accedunt. Præter hos datur Carduus benedictus (qui semen pilis barbaturum habet) cujus sapor amarissimus, & hinc Febribus convenientissimus tam in pulvere quàm in aqua. Dissolvit & intus viscosum sanguinem est, ut Carduus Mariæ, de quo mox & in *Describe. Virt. simplic. Officin. Basilens.* Conducit & egregiè in Cephalalgia tum aqua intus pota & extus linteolis applicata, maximè si una pulvis cum pane assumatur. *Exc. D. Peeri* asylum languentium ob vires polychrestas meritò nominavit *Tr. peculiari* de eo conscripto. Florent mense Julio.

CIRSIUM, *Welsch Dohsenjungel*: Cardui est species, ita dictum, quòd dolores *αίματι* seu varicum sedet: cujus summitati insident capitula in summo purpurea, quæ in pappos seu lanugines solvuntur, cujus ratione etiam ad Carduos refertur, ut Cirsium Italicum, quod Lugduni in Horto Pharmacopœi vidi. Ejus Vires autem nec à Veteribus nec Recentioribus sufficienter explicatæ sunt, nullum tamen est dubium, quin ad Ulcera & ad Vulnera amaritie suâ alkalina egregiè conducatur, ceu alias *Spigelius Isag. in Rem Herbar. L. II. C. 4. p. m. 151.* refert ex tribus plantis semper unam vi vulnerum sanativâ pollere; Quippè cum montes Pisanos & Bononienses, ait, peragrarem habitu rustico, ne agricolæ me cognoscerent, ac latrones deprædarentur, multa de Plantarum Viribus colonos sedulo percunctatus (quorum quæ nova erunt, incognitaque hæcenus herbariis & à pluribus confirmata, in librum *Observationum* redegeram, quem in posteritatis commodum

modum publicare decreveram, nisi quidam mihi eum nocte in itinere abstulisset) deprehendi tertiam & amplius Plantarum partem, quarum vires adhuc incognitas scripseram ex rusticorum relatu (erant autem plures quadringentis) ad recentia vulnera valere. Nec deest ratio: siquidem ex plantæ, quæ in montibus nascuntur, magnâ ex parte siccant & adstringunt, ea verò quæ glutinant, crassarum partium esse debent simulque siccate & adstringere in secundo gradu, sive calida sint sive frigida. Estque

Cirsium singularibus capitulis, Stechende Distel mit grossen hangenden Knöpfen: Cirsium, Dod. alterum, Lob. Est Carduus nutans, J. C. è spinosissimis, Rajo. Hoc duplex in monte Wasserfall. Julio.

Cirsium angustifolium: sub Carduo 2. in Prodro-mo describitur, & ubi prior reperitur.

CNICUS, Drawdistel: *κατὰ τὴν νοτιαν*, quod mordere & pungere sonat, foliis constat oblongis per ambitum divisis, asperis, aculeatis, caulibus cubitalibus, & in eorum cacumine capitulis olivæ magnitudine, flore croci, semine candido ac rufo, oblongo, anguloso, vel juxta *Rajum* est Herba flore è flosculis plurimis composito stellato, seminibus papposis foliis dissectis & spinosis, florum petalis marginibus cuspidatis. Ut & sequens *Carlina acaulis magno flore*. Quoad Usus *Matthiolus* refert à feminis usurpari in lixivio ad abluendos capillos, qui flavescunt inde & pulchriores efficiuntur, & à pediculis & lendibus immunes redduntur. Verùm quia juxta *Rajum* Cnicus sylvestris hirsutior idem est, quod Carduus benedictus, ut *Hist. Plant. p. 303.* docet, longè adhuc excellentiores virtutes ipsi erunt adscribendæ, ut sunt, præter eas quas in Carduo modò allegavimus, quòd præprimis valeat in consolidandis putridis & contumacibus ulceribus, & in Cancro ipso, si scilicet pulvis inspergatur & linteolis aqua destill. applicetur, vel Emplastrum conficiatur ex decoctione foliorum in Vino additâ *axung. porci, & far. tritici*. Laudatur in doloribus colicis, nephriticis, ischiadicis, &c. aliisque spinis morbificis vel ex signaturâ.

Cnicus sylvestris spinosior: *Attractylis* sive *Carthamus* sylv. *Trag.* *Carduus vulgaris*, *Matth.* *Attractylis vulgaris* mitior, *Fuch.* *Carlina* sylv. *Dod.* *Cirsium luteum Sequanorum*, *Lob.* *Heracantha*, *Tab. Adagrorum* margines. Julio.

CARLINA, Eberwurz: Quasi apris herba, quia apris ejus radices expetunt, non, ut *Fuchsius* vult, quòd sues, si in polentâ exhibeatur, petimat. Etiam *Chamæleon* à foliorum varietate dicitur, *Carlina* verò quasi *Carolina*, quòd credatur, hanc herbam *Carolo M.* ab *Angelo* monstratam fuisse, tanquam certissimum remedium ad depellendam pestem ab exercitu suo; egregia enim

enim est in Mixturis antipestilentialibus, v.g. in seq. Electuario 1667. Balsileæ usitato: R. Rad. cardopat. bardan. angelic. tormentill. dictamn. alb. petasit. aa. ʒj. Fol. scord. ʒij. Boli arm. in succ. citri lot. C. C. us. aa. ʒij. Rob junip. ʒjss. Theriac. opt. Misbridat. opt. aa. ʒijss. Succ. rut. ʒß. Mell. opt. despum. q. s. Misc. F. Elect. Quod si autem Carlina attentè consideretur, patebit, quod illa sit Carduus ob semen barbatum & spinas foliaque aculeis minacibus horrida, quæ fortè indicium præbent latentis salis balsamici particulis aculeatis & angulosis furcatis præditi, unde vis putredini pestilentiali resistendi; Ejus Caulis pedem altus atrorubens surgit, unde & Rajo judice, rectè Carlina acaulos & cauligera eadem specie planta censetur. Carlina saporem habet radice sua acrem urentem, dulcissimum, qui salivam provocat & petus dilatat, ob vim aromaticam, quam possidet, antihypochondriaca (experientiâ Philippi Melanchthonis) alexipharmaca & sudorifica est, ut & emenagoga, & tineas ventres necat: Præprimis autem notatu dignum est virtutem huic Radici inesse magneticam, quâ gestata, præsertim juxta magnetem, quo scil. virtus hæc augetur, lassitudinem comitibus inducit, id, quod Observatione peculiari in Miscell. Curios. Dec. II. Ann. I. sistimus, Sic & Etmüllerus refert, si, quando in Collo geritur, ab altero conjuge invitâ unâ parte, faciat ut hæc debilitetur. Juxta Rajum ejus species sunt

Carlina acaulos magno flore, Eberwursel; Chamæleon albus, Matth. Lob. Carlina humilis, Dod. Hæc & subsequens in monte VVasserfall. Julio & Augusto floret.

Carlina caulescens magno flore: Chamæleon niger vulgaris, Trag. niger alter, Matth. Chamæleon albus, Fuch. caule donatus, Lob. Carlina five Leucacantha, Dod.

Carlina acaulos minore purpureo flore: Chamæleon albus five exiguus, Trag. Carduus acaulis Septentrionalium, Lob. Cirsium acaulos minore purpureo flore. Tournefort. In pratis circa VVasserfall.

Carlina polycephalos alba. In pascuis apud Tigurinos provenit.

Carduus albis maculis notatus vulgaris, Weiße Wegdistel: Carduus Mariæ, Trag. Fuch. Tab. lacteus, Matth. Silybum, Lob. Carlina leucographis, item Rajo dicitur Carduus Leucographus, In simetis, Junio.

SPINA alba tomentosa latifolia sylvest. Wegdistel mit purpurfarbent Blümen: Spina alba ʒ, Trag. alba syl. Fuch. Acanthium, Matth. Dod. Lob. vulgare, Tab. Rajo est herba flore è pluribus flosculis fistularibus composito capitato seminibus papposis foliis lanceatis tomentosis & incanis. Passim ad sepes, & in simetis. Julio & Augusto.

Carduus spinosissimus latifolius sphærocephalus vulgaris: Carduus syl. 1. Dod. sub Carduo ʒ, in Prodromo descriptus. Secus vias & frequentius in dumetis humidis.

Carduus spinosissimus angustifolius vulgaris : Carduus syl. 3. Dod.
Carduus spinosiss. vulgaris, Lob. Polyacanthos Theoph. Tab. Ad agro-
rum margines.

Carduus lanceatus latifolius, Scheerdsstel : Carduus lanceolatus, Tab.
In incultis & ad sepes ubique ferè provenit.

Carduus lanceatus angustifolius : hic 4. in Prodromo, & flore albo
variat. In nemore ad pontem Wiesæ reperitur.

DIPSACUS, Weberarten : Id est, *stribundus*, nomen à contrario in-
venit, folia enim cingunt caulem instar labiorum, in quibus aqua pluvia
colligitur. Juxta Rajum ejus Species sunt ex herbis flore composito co-
rymbiferis affinibus, uti & sequens Eryngium vulgare, unde & *Ammano*
proprie non est carduus sed Eryngium propter fructum.

Dipsacus syl. five Virga pastoris major : Carduus fullonius erraticus,
Trag. quia scil. capitibus fullones pannos ceu pectinibus fricant. Labrum
Veneris, Lob. alterum, Matth. Dipsacus, Tab. purpureus, Fuch. Dipsacus
syl. Dod. Ad agrorum margines.

Dipsacus syl. capitulo minore, vel Virga pastoris minor : Cardui ful-
lonii 3. genus, Trag. Virga pastoris, Matth. Lob. Dipsacus 3. Dod. In du-
metis humidis & cœmeteriis.

Quoad *Vires* notandum, quòd Aqua pluvialis in alis foliorum hujusce
plantæ stagnans commendetur ad verrucas abigendas, si manus eâ aliquo-
ties laventur. Hujus singulis capitulis singuli vermiculi, quos idcirco me-
rito *solitarios* dixeris, non raro inveniuntur, qui etiam in Epilepsia spiri-
tum humanum (quem *Helmontius Tr. Spir. Vit. §. 24. p. m. 123.* vocat sangui-
nem à fermento cordis resolutum & volatilifatum in auram salinam & il-
luminatam à vita, *Bartholinus* verò flammulam cordis, *Biolechnium* alii)
aliter incitant & excitant, conforment, non secus ac de Vermiculis Cy-
nosbati in *Regn. Veget. P. I.* diximus. Hos impari numero *penna anserina*
inclusos in febre quartana collis. remedii loco appendere vulgus in Anglia
solet. Præprimis autem laudatur herba & semen in morsu canis rabidi, si
nimirum Herba hæc cum *rut. abrotan. salv.* in aceto infund. addaturque
parum *Theriace*, de quo intus haustus assumendus & omni mane cum ba-
cillo è vite extus aliquid applicandum.

ERYNGIUM, *Mannstrew* : Ita dicitur ab *ἐρύγῃ*, i. e. ructu, quo affi-
citur capra, si de eo aliquid gustarit, unde subsistunt reliquæ sequentes, ve-
lut attonitæ, usque dum ructu ramulum denud ejecerit. Gerras tamen Ger-
manas hoc vocat Rajus. Planta est, plurima habens capita, nimirum sui
generis capitata spinosa non pappescens, seminibus solidis, flosculis villosis
seu

seu staminosis in capitulo echinato dispositis. Radix habet saporem subdulcem, ut pastinacæ, unde conditur pro aphrodisiaco, & ingrediens est *Diasatyrii Nicolai*, aliàs temperatè calida est, discutiens, aperiens, hepatica, nephritica & alexipharmaca, mensis ciet (etsi & sistere dicatur in Decocto exterius ab auribus usque ad os sacrum usque lavando corpus) & omnes obstructions solvit. Species sunt

Eryngium vulgare: Eryngium, Matth. Fuch. Tab. primum, Trag. campestre, Dod. campestre mediterraneum, Lob. Ad agrorum margines.

Eryngium arvense foliis serræ similibus: Crithmus agrestis, Trag. Crithmum 4. Matth. Tab. Eryngium 4. Dod. Eryngium montanum, Lob. Hæc Eryngii species C. B. est ex Umbelliferis foliis pluriariam divisio semine citri, etiam minore & brevior, uti Apium, Cuminum, juxta Rajum. In agris ad domum scolopetariorum.

ANONIS, *Hausbechel / Harnkraut*: Ita dicitur à non juvando (vel a sinu) quòd nullam utilitatem præbeat, cum aratoribus (unde Remora aratri dicitur) inimica sit, cujus occasione *Ursinus in Acerr. Philolog.* comparat Philosophiæ scholasticæ. Quamvis spinam habet, non tamen ad Carduos est referenda; unde potius refertur à *Rajo & Ammanno* ad Trifolii genera, quæ sunt herbæ tetrapetalæ flore papilionaceo trifoliatæ, quare dicitur, Legumen spinosum trifoliatum, cujus siliquæ arrectæ sunt. Quòd si in Vires diligenter inquirere velimus ob saporem subacrem & subamarum, diuretica est & lithontripica, hepar obstructum curat, quapropter Ictericis & Hydropicis ingenti commodo propinatur; hujus Schorerus exemplum notatu dignum in *Medicinâ Peregrinanti*. tradit. Unde in vesicæ & renum calculo non suppar haberi remedium scribit *Frideric. Hoffm. in Clav. p. 517.* & non sine causa Anil seu Indigo Guabalupensis est Anonis Americana folio latiori subrotundo: putredini oris & dolori dentium resistit in aqua & aceto radix ejus decocta. Eadem radix pulverisata vel decocta Sarcocelen juxta *Scultetum* & hydropem uteri maximè ovarii muliebris juxta *Wepferum* curat. *Ettmüllerus* laudat pro insigni Diuretico & Lithontripico Essentiam ejus infusione repetitâ in Vino Malvatico factam, unde expressione & aliquali abstractione factâ tandem sal ejus fixum salsum additur. *Etzlerus* refert herbam collectam 24ve Marti juncto contra latrones, rixas, &c. defendere. Equites Germani *Urinalem* aut *Urinariam*, *Harnkraut* dicunt, quod ejus decoctum equis mejere nequeuntibus offeratur, antequam spinas producat, conditur cum sale pro cibario. Species autem sunt

Anonis spinosa flore purpureo: Restia bovis, Trag. Anonis sive Ononis, Matth. Tab. Anonis, Fuch. Dod. Ononis, Lob. Trifolium Ononis di-

ctum filiquis erectis curtis lentiformibus vulgare flore purpureo, Moris.
Passim in arvis, etiam monte Muteto. Floret Julio & Augusto.

Anonis non spinosa flore purpureo & albo. Crescit in dumetis per
Helvetiam. Julio & seq.

CAPUT XIII.

De plerisque Fruticibus & Arboribus, Genistâ, Coluteâ, Anagyri, Pistaceâ, Sumach, Sorbo, Fraxino, Corylo, Fago, Quercu, Castaneâ, Nuce juglande, Visco, Tiliâ, Ulmo, Ostryâ, Betulâ, Alno, Euonymo, Viburno, Populo, Acere, Platano, Malo & Pyro sylvestribus, Pruno sylvestri, Corno, Cerasis, Cotonastro.

DE Herbis in Capitibus præcedentibus hucusque actum quæ sive Duplicales seu multicaules fuerint, multò magis quæ caule penitus carent, staturâ minores & teneriores fuerunt, ut *Mentha*, *Phyllitis*, &c. nunc nobis agendum de Plantarum speciebus aliis, quæ maximæ altissimæque sunt, ut Arboribus & mediæ ut Frutices, quarum illæ simplici trunco eoque duriore assurgunt, ut *Abies*, hi verò caudice multiplici, lignoso tamen ut *Corylus*. Divisionem generalem harum non malè sistit *Tournefortius in Element. Botan. p. 65.* quoddam aliarum sint flore *stamineo*, ut *Fraxinus*, *Buxus*; aliarum flore *amentaceo*, ut *Nux*, *Corylus*, *Quercus*, *Ilex*, *Fagus*, *Castanea*, *Abies*, *Pinus*, *Larix*, *Alnus*, *Betula*, *Juniperus*, *Platanus*, *Salix*, *Populus*, aliarum flore *simplici*, ut *Rhamnus*, *Laureola*, *Ligustrum*, *Ulmus*, *Sambucus*, *Viburnum*, *Vitis Idæa*, vel flore *roseo*, ut *Rhus*, *Tilia*, *Frangula*, *Hedera*, *Vitis*, *Berberis*, *Rubus*, *Acer*, *Euonymus*, *Cerasus*, *Pyrus*, *Malus*, *Sorbus*, *Rosa*, *Grossularia*, *Cornus*, *Mespilus*; vel flore *leguminoso*, ut *Genista*, *Cytisus*, *Colutea*. Ex hacultima specie sit ergò primò

GENISTA, *Pfelementraut* oder *Genster*: à *Genu dicta*, aliàs *Scorpius*, species sunt frutices bacciferæ foliis deciduis, *vaseculo* filiquoso flore papilionaceo spinosæ & non spinosæ, verum vix hoc sufficit pro caractere juxta *Annemannum*, quia etiam dici possit de *Cytiso*. Estque

Genista spinosa minor Germanica, *Klein stechend Pfelementraut*: *Genistella*,

nistella, Trag. Fuch. Dod. Genistella aculeata, Lob. Tab. Genista-Spartium minus Germanicum, Tournefort. In monte Muteto. Majo & Junio.

Genista tinctoria Germanica, Kleine Sä. berpfriemen: Ferula, Trag. Flos tinctorius, Fuch. Genista tinctoria, Dod. Genistella infectoria vulgi, Lob. Genistella tinctoria, Tab. In arenosis & montosis. Junio.

Chamaegenista sagittalis: Chamaespartium, Trag. Tab. Genistella montana, Lob. In arenosis ad Wiclam & S. Jacobum & alibi in arenosis.

Genista Tinctorum saporem habet subamaricantem, terreum, nauseabundum, salivam provocantem, partium hinc tenuium (ad tingendum hinc etiam expetita, de quo alibi) hinc movet menses, urinas educit & calculum, vomitum & secessum ciet, in icteritiâ conducit, si cum aliis aperientibus infundatur, v. g. R. Flor. genist. calendul. cheri aa. P.ij. rad. chelid. maj. curcum. rhei el. aa. zj. Croci or. Dj. misc dentur ad sacculum pro dimid. part. Mens. Vini albi & dimid. part. Mens. Aq. font. Vel etiam Cineres eorum in Infuso cum aliis exhibeantur, de quo vid. pag. 224. Remed. Angl. & p. 216. ubi Unguentum hæmorrhoidale ingrediuntur. Conservam ex floribus flavis quidam inde parant in affectibus spleneticis, uterinis, aliisque massæ sanguineæ depravationibus utilem, v. g. R. Conf. fl. genist. zij. Conf. alkerm. zß. in qua sumatur pulvis ex Bezoard. mart. ðß. sal. antim. Cinnab. anzim. vel nat. aa. gr. vj. pro dosi.

COLUTEA SILIQUOSA, Lombardische Einsen: Rivinus vocat Coronillam majorem ob flores instar coronæ: Duplex autem aliàs est Colutea vel folliculata seu vesicaria, cujus semina scilicet vesicis includuntur, quod refertur Senna, vel siliquosa, quæ nimirum constat floribus papilionaceis & siliquis isthmis interceptis, ut hæc Colutea scorpioides, ita dicta (quæ quia gaudet siliquis articulatis malè idem cum Vesicariâ nomen habet) quod floribus ejus luteis succedant siliquæ oblongæ tenues articulatae scorpioidi similes, semina oblonga ruffa singula in singulis articulis continentes. Descriptionem & figuram ejus sinit Baubin. in Matthiol. pag. m. 573. nimirum est ex fruticibus floribus papilionaceis spinis carentibus impari in extremæ costæ folio, foliis viridioribus, vasculis seminalibus vesicæ in modum turgidis & velut inflatis.

Colutea siliquosa sive Scorpioides major: Colutea Scorpioides, Lob. prima, Tab. In montosis passim ut Crenzach. Mutet. Wasserfall. Vires fennæ æmulatur.

ANAGYRI ALPINA: Stirps est flore papilionaceo genistellæ simili flavo, foliis ex uno tuberculo pluribus, cortice virente, semine lentis magnitudine instar renis. Usus ligni ad palos sepium saltem, illa verò, quæ

foetida anagyris dicitur, sale acri purgat, si fortè folia ejus vaccæ vel capræ deglutierint.

Anagyris non foetida. Crescit in montibus prope Genevam in monte Jurâ & alpibus Sabaudicis. Floret Junio.

CYTISUS, *Geißftee*: à Cyntho Insulâ dictus, varias habet species. In Helvetia nascitur ejus species juxta *Exc. D. D. Wagnerum in Catal. Plant. Helv.* (cui accedit *Cytisus Africanus Rivini ipsi ab Excellent. Botanico Batavo D. D. Hermanno sub nomine Trifolii spicati siliquosi Africani missus*) quæ *Cytisus glaber nigricans* dicitur, qui frutex est instar rhamni & folia foetida, nigricans gerens, quæ digitis trita erucam olent, unde vim habent digerendi, discutiendi extus, intus verò diureticam.

Cytisus glaber nigricans, C. B. Rajus eum reperit etiam in itinere à Vienna ad Venetias.

PISTACIA GERMANICA, *Pimpernißstein*: Folio est Sambuci, floribus albicantibus racematis dispositis, uti & fructus, qui rufo colore instar cicercis in folliculo provenit, in quo subvirens nucleus includitur, sapore dulcis, sed nauseosus. Vocatur & *nux vesicaria*, quia fructus circumdantur vesicis, ut baccæ solani halicacabi, nimirum juxta Rajum est ex arboribus nuciferis nuce testaceâ majore oblongâ, tegumento exteriori saltem cum exaruerit scabro, foliis arboris pinnatis.

Pistacia sylvestris: *Nux vesicaria*, Trag. Dod. *Staphylodendron*, Matth. Tab. In sepibus, sylvis. Floret Majo, nuclei Septembri maturi sunt.

Vires æmulatur nonnihil *Pistaciarum peregrinarum*, quæ sunt *saporis pinguis, dulcis & subadstringentis*, si scil. recentes sint, & optimum nutrimentum suppeditant, hepatis obstructions tollunt, ut & mucilaginem pulmonum per anacartharum ejiciunt. Germinationem earum ex gemino umbilicali folliculo eleganter sistit *Exc. Schelhamerus Dec. II. Ann. VIII. Misc. Curios. pag. m. 371.* Ex nucleis calvaria commodè exprimi possunt sculpturâ leni.

SUMACH seu RHUS CORIARIORUM, *Gemein Sumach*: Ita dicitur, quòd ejus acinis seu baccis adstringentibus Coriarii utantur pro firmando corio, unde & si Infusum ejus solutioni vitrioli injiciatur, nigredo exoritur, quæ indicio est adesse adstrictionem sale sociatam. Hac in condimentis pro sale utebantur Antiqui, & adhuc hodie Syri & Ægyptii. Solet aceto injici à mulierculis, qui inde fortitudinem ejus acquirere student, usurpatur, & pro reprimendâ paulisper materiâ Variolarum, & ab oculis arcendâ: *℞. Sem. sumach grossè contus. ℥℔. Aq. plant. rosar. aa. ℥iiij.* Bulliant

Bulliant parum, add. *Croci pulv.* ℞. misc. & illinatur. Decocto corticis Galli hodie ad Gonorrhæam utuntur.

SORBUS, Groffer Weißbaum: Sorbus alia est sativa seu domestica alia sylvestris. Sativa fructum profert, seu Sorba similia pyris minoribus, quæ viridia decutiuntur, ut postea in straminibus mollia facta comedantur, ut mespila; habentque vim adstringendi, magis autem si dura adhuc sunt; dicitur Bauhino *Sorbus fructu ovato*. Sorbus autem sylvestris duplex est, terminalis scilicet & sylvestris, qui apud nos reperitur, suntque omnes ex Arboribus bacciferis, ut infra *Euonymus*, *Juniperus* & Fungus ipsi adnascens levis, albicans, spongiosus, siccatus & pulverisatus, datus à ℞. ad ℞. in liquore conveniente datus, euporiston est sapius expertum in Dysenteria, teste *Hagendorio Dec. Misc. Cur. Ann. V. Obs. XCIII. p. 260.*

Sorbus syl. quæ Aucuparia: Fraxinea arbor, Trag. Sorbus syl. Matth. Tab. alpina, Lob. Ornus, Dod. In monte Muteto. Majo ut præcedens.

FRAXINUS, Eschenbaum: Solaris est Arbor, excelsa, procera, ligno candido nervoso molliore, crispiore magis enodi, juxta Rajum, constans, vasculis seminalibus membranaceis membranisque extantibus alatis oblongis, semine extremum inferius, seu quod ad pediculum est occupante, foliis arboris pinnatis. Ejus duæ species à *Dioscoride* jam notatæ etiam in Helvetia nostra reperiuntur, teste *Curiosiss. Helvetia Curiosa Descriptore Clar. D. D. Wagnero* una scilicet excelsior latioribus & majoribus tam foliis tum fructibus, altera humilior minoribus & angustioribus. In siliquis ejus oblongis contentus *Fructus* sive semen *Ornoglossum* & *Lingua avis* dicitur, ex quo expertissimum (vid. *Glauber.*) in Nephritide oleum hîc quidam Pharmacopæus detillavit, quod tamen minimâ saltem quantitate prodit; Elæosaccharum ex eo cum Ol. sem. dauci & Nitro perlato paratur, Lignum Fraxini mirâ vi sympatheticâ pollet in ☿ ☽ in Leone Julio cæsum, vel in ☿ ☽ & ☉ in Tauro mense Septemb. unde si sanguis è vulnere effluens illud inficiat, mox ille sistetur, & vulnus curabit. *Essmüllerus* hujus rei experientiam quoque sistit in Virgine diutinâ hæmorrhagiâ narium laborante, quæ applicatione hujus ligni ad nares ejus mox convaluit. *Excellent. Joh. Georg. Sommerus* Oleum ligni hujus per descensum paratum egregium vulnerarium expertus est in Fabro lignario, qui instrumento ferreo palmam penitus perforabat. Vid. *Dec. II. Misc. Cur. p. 390.* Ex fraxino hastæ, mensæ, vasa & utensilia multa sunt: Fiant & pocula, ex quibus si quis assidue bibat, non tristari & lienem extenuari ajunt, cujus nomine & corticis decoctum quidam exhibent, quo etiam aliqui vice ligni *Guajaci Germanorum* cum successu utuntur, Cæsalpino monente, addens ejus corticem internum aquam in quâ maduerit

maduerit cœruleam reddere. *Cnôphelius* cum *lixivio ciner. frax. aquâ fl. til.* parato unguam alcis rasam in pulvem redigit, & cum cornu alcis & gummatibus Corallia artificialia nigri coloris parat contra Epilepsiam ☉ in *ſ* & *Ÿ* decrefcente. *Etzlerus* de sale Fraxini testatur illud à veneno pestilentiali præfervare, quia scil. Fraxinus solaris sit arbor & solaria quæque creata venenis omnibus è diametro opponuntur. Manna & in hac arbore colligitur in Calabriâ, maximè in iis ramorum partibus, quibus foliorum pediculi iisdem annectuntur, Manna hæc ad *zj. cum crem. tart. zj. in aq. scabios.* & parum *cinam.* soluta optimum præbet thoracicum purgans. Crescit in montibus & sylvis, in fine Septembris, grana sunt matura.

Fraxinus excelsior : Fraxinus, Trag. Matth. Dod. Lob. Tab. In dumetis ad Birsam quâ ad S. Jacobum itur.

CORYLLUS, *Hafelstauden* : à *scapulis* nuce dictus. Frutex est notissimus, cujus Lignum meritò Heraclinum dici potest, unde sunt, qui Lignum S. *Johannis die* (*Paracelsus* observat) in *ſ* unâ tum existentem casum, vulneribus & contusionibus solo affricu mederi credunt. Destillatum præter aquam acidiusculam Oleum præbet vermes & epilepsiam ad *guttus vj.* datum certè curans, prout & extus vim anodynâ demonstrat, dum odontalgia ad instar Olei buxi medetur. Paratur autem dum in taleolas dissectum inditur retortæ argillacæ & igne gradatim aucto in aren. destillatur. Verùm lignum hoc tempore balsamico est colligendum, quod est quando *Ÿ* versatur in Cancro & quidem die Veneris ante ortum solis, ut notat ex ipsis secretis Rulandi Clavibus. *D. Vi. Schneiderus* in *Dissert. de Epileps.* 1667. habitâ, nam alio tempore collect. factet hoc Oleum & virtute epilepticâ est destitutum. Tandem notandum, Vermes illos, qui in virescentibus adhuc avellanis hærent, tandem in scarabæos commutari. *Folia* insecta habet, ut *Ulmus*, & Robur; quidam florere existimant, sed postquam fructus decidit racemosum quid, vermis prægrandis magnitudine nascitur ex uno pediculo pingui (*Julos* nonnulli vocant) quod ex minutis squammis innumeris ordine nucis pineæ constat, ex quo exiccato pulvisculus instar seminis lycopodii elabatur, qui in Epilepsiâ expertum est remedium, teste *Waldschmidio* in *Descript. Mar. Med. Catal. Francofurtens.* aded ut inde colligendum sit particulis illum abundere antelastictis, elasticis scilicet juxta *Willisium* oppositis. Viscus corylinus ad *zj.* datus certum est remedium in partu difficili, experientiâ *D. D. Mülleri Tugiensis*, qui nobis istum transmisit; *Ettmüllerus* certè in Epilepsiâ quoque curandâ vix hunc viscum, ut Oleum è ligno, simile remedium habere apertè fatetur; sed colligendum suadet Lunâ crescente inter duos dies Beatæ Mariæ, sic enim & contra Magicas Incantationes laudabile esse remedium. Not. autem Magum dici juxta quosdam à *Mye Gufch*

Gufch Turcarum, quod hominem auribus brevibus denotat, & quoddam talis esset primus Magorum pater, quod si verum est, conferri poterit cum iis, quæ *Justinus* habet de auribus Mago à Cambyse præcis; Usitatius autem Magus idem est, ac ignis cultor. Num verò pro Magis sint habendi, qui ad investigandos thesauros in terra reconditos virgas colurnas adhibent certis temporibus resectas, meritò dubitatur, quia mira est effluviarum & corporum harmonia, de quo vid. *Regn. Miner. p. 18.* Et talis virgula divina est ea ipsa virga Dei, quam Moyses manu gestasse dicitur in *Exod. 4. 20.* censente *Huëtio in Concord. Rat. & Fid. p. m. 196.* *Avellana* autem fructus ejus sunt terrestris naturæ & stomacho nocent, quamvis plus juglandibus nutriant, *capitis dolorem* causantur, *dysenteriam inducunt*, sed *dolorem renum & calculum mirè sanant*: Perforatur ab Insectis fructus hic à vermiculis extus irrepentibus vestigio quodam in obtegmine relicto, secus ac in Nucibus, Juglandibus, quorum cortex amarus eos arcet. Cæterùm *Corylus* quandoque mirè in crassitiem excrevit, sic enim ad *Luzeloviam* *corylus* visa, cujus trunci circumferentia, *Wagnero* teste, sesquiorgyas continebat, imò *Haffnero in Chron. Solod. p. m. 257.* in horto Patr. Francisc. *Corylus* tam patulis extabat ramis, ut *Ampliss. Magistratus Solodor. An. 1579.* magnum convivium sub ea celebravit. Mense Augusto ad maturitatem pervenit. Estque

Corylus sylvestris, Gemeine Haiselnuß mu kleinen runden weissen Kerne: & Trag. Matth. Lob. *Nux avellana* syl. Fuch. Dod. hinc ex Arboribus nuciferis. In dumetis. Februario & Martio flores stellatos rubentes ostendit.

FAGUS, Buchbaum: à φάγω, edo, quoddam ante fruges, *Eusthatio* notante, homines ejus fructu vescabantur. Fructum habet levem, triangularem, glandeum in calice echinato, placido tamen & levi, sed non hispido, ut *Castanea*, illis tamen dulcedine similis, unde porcis in cibum venit eoque saginantur, nimirum juxta *Rajum* est arbor nucifera nuce tenuiore & crustaceâ, minore scabrâ, foliis brevioribus per margines æqualibus, cortice albente levi nucleis triquetris, in quo tamen particulare quiddam habet, nimirum præter glandem etiam baccam parvam, de qua sic *Plinius*: Fagi glans nucleis similis, triangulâ cute includitur, mediâ parte foliis, plerumque gignens supernè parvulam baccam viridem, cacumine aculeatam. Sic & *Wagnero* referente, in Helvetia Fagetum Buchense ad Irchelium montem der Stämbera vulgò dictum, fagos tres foliis rubris prædictos habet, quibus similes nullibi aliis reperuntur. Et in Monte Albio haud procul Riedâ fagus cernitur, cujus magnus truncus vicinæ fago admodum proceræ insertus est, ut ad quamnam ex his spectet arborem, dici nequeat. Folia ejus sunt adstringentia; hinc eorum decoctio fluxui ventris conducit,

Ff

fructus

fructus calculosis prodest, inflammationibus quoque conducunt folia: cre-
scit in sylvis & collibus, Aprili & Majo floret.

In Fagum & Ornum hæc est differentia, quod Fagus habeat folia minus
viridia, Ornus verò viridiora. Quo pacto in fago fur è patibulo pendulus,
naturæ penicillo depictus fuerit Vid. *Dec. II. Ann. VIII. Miscell. Curios.*
pag. m. 453.

Fagus: & Trag. Matth. Dod. Lob. Tab. In montibus.

QUERCUS, Eichbaum: Arbor est Jovi sacra. Ejus species sunt ar-
bores glandifera, i. e. quarum fructus calici insidet inferiorem tantum ejus
partem tegenti, superiori nudâ, uti & Ilex, Suber. Inprimis autem meræ
amplitudinis & crassitie fuit illa quercus, quæ olim in luco D. Petri hic
Basileæ visebatur, cujus meminit *Ursistius Annal. Basil. L. VI. Cap. IV.* sub qua
Imperator Fridericus cum filio Maximiliano & toto Imperiali Comitatu
An. 1474. cœnavit. Cujus occasione notare convenit, quod arbores, quæ
ampliore magnitudine se attollunt, plerumq; minorem fructum generent.
Quercus teneriora folia saporem habent subacerbum, vitriolicum velut (un-
de juxta *Welsch. in Mictom. 5. LVII.* vitrioli illius vi, quod in illo latet, & ad
sensum etiam elici potest, omne præstat. Confer *Exc. Wedel. Observ. CXIX.*
Ann. VI. Dec. I. Misc. Cur. de foliis quercus in æs mutatis, item Boyle Phil.
Experimen. Util. p. 583. ubi folia quercus in aquas acidulas injecta cœruleum
vel atrum colorem præbere se expertum dicit) cum odore balsamico, fra-
granti; hinc moderatè calefaciunt & adstringunt, membra confortant,
fluxiones sistunt, viscera roborant, curant vulnera, ulcera (præsertim ti-
biarum, si aqua ejus applicetur experientiâ Spigelii, teste *cit. Welsch. loc. cit.*)
desperata, & fluori uterino conducunt: præprimis verò nulla arbor est, quæ
præter genuinam tot spurios excrementitios fructus producat, ac quercus,
ut sunt *Galla, Uva quercina & Viscus.* *Galla* potens alcali in se habent, unde
acidum domant, & fortiter adstringunt. *Uva quercina* eadem vi specificum
est antidyentericum. *Viscus* post Corylinum optimum est epilepticum,
magno hinc ab Antiquis cultu & reverentiâ, destinatum ed sacerdotum
(Druidarum) ope collectum. Inprimis verò mirabile est, quod Lignum
quercinum in metallum & vitriolum quoad intimas partes transmutetur,
ut etiam collisione inde ignis elici potuerit, & Tinctura anticachectica
parari ab *Exc. Joh. Cass. Westphalo in Dec. II. Ann. VIII. Miscell. Cur. pag. 539.*
Admiratione etiam dignissimus est ille Fungus coriaceus in quercu reper-
tus hæmatodes dictus *Exc. D. Breynio Dec. I. Misc. Cur. Ann. IV. p. 393.* quia
non sine insigni fructu in nimio mensum profluvio aliisque fluxibus san-
guinis adhibetur. Et quæ aliter fieri posset, inquit idem, quàm ut hic em-
bryo in utero arboris intimo generatus, cujus partes plurimas, atque ex-
cremen-

crementa sanguinis stitisse fluxum, jam olim celebratum majorem adhuc virtutem à genetrice combiberet. Lignum è quercu non equidem adèd luculenter ardet, sed non deficit calorem ingentem fornaci communicare ob acidi copiam, *Kunckelio* notante, qui calorem in acido consistere, ut lumen in volatili docet in *Obsery. Chym.* Species sunt

Quercus latifolia brevi pediculo. In monte Muteto.

Quercus cum longo pediculo : *Quercus*, Trag. Matth. Fuch. Tab. vulgaris, Lob. circa Michelfelden.

ILEX, *Stechhaw* : Græcis *ελε* dicitur, quia serra propter duritiem secanda sit, folio est *quercus*, sed minore, aculeatoque semper virente (cui hinc rosa implantata viridis sit) cortice læviore quàm quercus, altè satis assurgit, in nostra Helvetia quamvis alibi tam pumilis sit, ut ad frutices referatur : fructum habet rubrum instar *Alkermes* baccarum, unde est ex arboribus bacciferis foliis semper virentibus lais inodoris ad margines aculeatis, baccis rubentibus quatuor in singulis granis, duris triangulis striatis. Ab *Ilice* tamen hæc sequens species à *Tournefortio* excipitur.

Vis ei inest resolvendi & emolliendi, tartaroque præprimis in sanguine collecto resistendi, ceu inde cum carnibus folia sapius coquere jussit *Paracellus*, ut videre est hinc inde in ejus Operibus. Cortex hujus arboris rusticis inservit pro consciendo glutine, nimirum eum coquant, & postèa in vase quodam ligneo lapidibus onerant, ac spatio 10. dierum macerant, donec putrescat, pistillo tum ligneo contundunt & in massam redigunt, quam frigidâ deinceps abluunt, tenaciq̃ue hac materia pro visco utuntur.

Ilex aculeata baccifera folio sinuato: *Aquifolia*, Trag. *Aquifolium*, Matth. Lob. Tab. *Agrifolium*, Dod. In monte S. Christianæ.

CASTANEA, *Kastanien* : à *Castano* Magnesiæ urbe unde advecta est, nomen habet, fructus ejus valdè est adstringens (nisi sit peculiaris antipathia, qualiter *Langellortus* se observasse refert *Dec. I. Misc. Cur. Ann. VI. p. 24.* alvum quibusdam inde motum fuisse) terreus, fluxiones cohibens, sed decenter coctus sat laudabile firmumque nutrimentum præbens, sed & nimium assumptus infarctus causans varios. Ex iis in cratibus prius fumo exiccatis farina conficitur, panesque pinfuntur. Si farina hæc cum polenta hordeacea & aceto illinatur, mammarum durities discutit. Tenuis autem earum membrana ex vino austero pota ad 3ij. sistit immodicos alvi fluores, & cum aa. rasur. ebor. fluorem album mulierum, teste *Matthiolo*, qui & haud malè *Castaneas* pro aphrodisiaco habet, dum dulces in amplexus vertit officium thori. Frustulum ligni ejus loco Amuleti appensum contra abortum valebit, non secus ac *Mespili*. Estque

Ff 2

Cast.

Castanea sylvestris, quæ peculiariter Castanea. Circa Horgam & Raperuilam copiosè, item apud Suteses, Weggenfes ad Lacum Lucernensem, Rhætos, Lucarnenses uberrimus earum proventus.

NUX JUGLANS, Nußbaum; Regia dicitur, quoddè Perfide à Regibus translata sit: *Juglans* verò quasi Jovis glans; *odoris* gravitate caput offendit, dum sub ea quis cubat, quatenus obstructions tubulorum in capite contingunt, quibus impeditur humorum circulatio, id quod maximè contingit in iis, quorum sanguis ad coagulationem pronus est & acidi fertilis. Arbor aliàs est elegantissima, cujus folia acrem habent odorem, quæ inde mammis imposita lac abigunt; Fructus autem ob acrimoniam oleosis particulis involutam *tusim excitat*, stomacho nocet, fluxiones & vomitum causatur; *recentes* nihilominus minus nocent, & multùm nutriunt, cujus ratione succedaneum præbere possent nucleorum Cacao, ex quibus aliàs Chocolada conficitur, de quâ vid. *Murali. Hippocr. Helvet.* Hujus cortice tinguntur lanæ & rufatur capillus, primùm prodeuntibus nucleis, ubi verò magis maturefcunt, tingunt digitos atro colore, non secus ac antimonium, qui difficulter eluitur, unde colligitur vitriolici succi plenum esse, unde & Cortex radices medianus infusus cum vino purgat vehementer, ut Vitriolum. Vid. *VVelsch. Mithomim. S. LXXX.* ubi ex eodem fundamento refert, putamina nucum contusa in Linimentum redacta vel unguento mixta, hæmorrhagias certò sistere. Ex eodem cortice destillatur Aqua stomachica, ut & composita Aqua theriacalis optima, quæ sic fiet: *ꝛ. Succ carduibened. scord. cort. jugland. virid. à ꝛj. rad. Petasit. ꝛij. Croci ꝛß. Myrrh. Aloës aa. ꝛj. Theriac. ver. ꝛvj. Vini alb. opt. ꝛj.* Macerentur in B. M. per 3. dies, dein destillentur. Dosis ꝛj. ꝛij. *Oleum nuc. jugland. è nucleis expressum* valet ad ambusta & ficus ani seu mariscas, v. g. *ꝛ. Ol. nucum, Laurin. lini, rosac. aa. ꝛß. cum vitello ovi,* fiat Unguentum: hoc cum gossypio applicatum, ficus sanat, quæ tamen prius hoc ipso unguento debent inungi. *Antipathia* hujus plantæ videtur esse *cum quercu*, ut altera alteram non ferat, *Camerario* monente. Radicum hujus arboris topi ob varias maculas & inortos linearum discursus ad lautiora opera præcipuè expetuntur, v. g. Cistas, quibus apud gentes Deorum symbola & instrumenta condebantur. Vid. *Euseb. Præp. Evangel.*

Nux juglans seu Regia vulgaris. Copiosè in Helvetia, Martio & Aprili floret, ubi facili frigore congelatur & pruinâ mortificatur.

VISCUM, Mistel: Græc. *ἰξος*. Est excrementa arborum, nimirum planta sine radice manifestâ è certo nodo figuris & poris peculiaribus constante protrusa à succo copiosiori (vid. *Fort. Licet. de spons. viv. ort. L. III. C. 26.*)

C. 26.) foliis buxo similibus, crassioribus, quæ velut cornua ex ossibus animalium proferuntur, iudice *Scaligero*. Verùm *Veteres* (quorum Viscorum æstimationem supra in Quercu indigitavimus) arbitrati sunt, Visci acinis à turdo comestis, quod ad pulpam pertinet concoqui, quod seminis est incoctum albo deici, fistrique in arboribus illis, in quibus isti conquiescere consueverunt, id quod præprimis probat *Exc. D.D. VVurffbain in Misc. Cur. Dec. II. Ann. III. p. 362.* visco quercino in trunco arboris buxi enato, & *Hartmann. Prax. Chym. de frutice sambuci in salicis trunco invento antepileptico.* Observatur, ait *cit. loc. Volkamerus, in Abiete, Acere, Betula, Castanea, Corylo, Cotoneo, Cynosbatho, Ilice, Larice, Mespilo, Olea, Oxycantha, Oxycedro, Pomo, Populo nigra, Pruno sylvestri, Pyro domestico & sylvestri, Quercu, Robore, Rosis, Salice, Subure, Sorbo, Terebintho & Tilia, & pro Arboris virtute virtutibus specificis etiam donatum esse perhibetur. Hinc & vel ex signatura monstrat, quod aliis etiam corporis humani excrescentiis & morbois internis dispositionibus ex pororum inversione & succi nutritii perversâ distributione enatis juvamen afferat. Sic namque refert *Exc. D.D. à Lebnvald in Misc. Cur. Dec. II. Ann. II. p. 264.* Monialem toto aliàs corpore convulsionibus detentam nullas convulsionem perpeffam esse in brachio illo, in quo rosarium ex ligno visci querni elaboratum & circumvolutum gestârat, sed & post mortem floridum perstitisse. Testatur & *Ung. è corr. medio visci quern. cum butyro majali* paratum in mucilaginoso humore pectoris extergendo extus & intus expertum esse remedium. *Bacca* maturæ sunt in fine Augusti, ex iisque glutinum fieri solet, quo aves capiuntur.*

Viscum baccis albis. Diversis arboribus, ut dictum, adnascitur.

Viscum polycocon. Quamvis rarum sit, tamen in Helvetia reperitur esse *Camerarius in Epir. Matthiol. p. 556.* refert.

TILIA, *Ëtinden*: Est velut platanus Germanica, magnitudine suâ & foliis gratissimam tempore æstivo umbram spargens, nim. Tiliæ sunt arbores semen vasculo duro rotundo & pediculis appenso inclusum proferentes. Harum lætissimi velut luci hîc Basileæ conspiciuntur in campo scil. D. Petri, in cœmeterio (ubi mirabilis illa mortuorum chorea à *Meriano* depicta extat) & propè summum Templum Cathedrale, ubi in Palatio diffusis amplissima Tilia ramis conspicitur, quamque tredecim fulera tenent. Ejus Folia in lacte decocta sunt insigne anodynum in Tenesmo. Virtus autem spiritus demulcens maxima se exerit in floribus Tiliæ, quæ odorem habent suavissimum aromaticum, dulcem, pinguiorem; hinc sale volatili scatent, & ratione partium tenuium discutiant & caput roborant, v. g. in seq. Syrupu epileptico puerorum *Cnôselii*: *Rx. Flor. Tilia odor. rec. collect. ad Tbj.*

Ff 3

Liquor.

Liquor. Tilia mense Februar. è trunco extill. in cellâ reservati & prius optime calefacti ℞vj. Infund. & denud calefact. novis flor. affund. idque ter repete, & tandem ex ℞jss. cum *Sacch.* ℞ij. F. Syrupus qui misceri potest cum *Spir. vitriol. volatili.* Usus ejus præcipue in *Epilepsiâ, Apoplexiâ & Vertigine.* Viscum ejus etiam obinde vi antepilepticâ insigne est. Carbo ligni tilia pro grumis sanguinis resolvendis usurpatur & excipiens exhibet trochiscorum fumalium. *Rajus ex Job. Bauhino* refert Basileæ & alibi pauperiores hyeme adventante folia Tiliae recondere solere pro vaccarum & caprarum papulo, id quod nos nunquam vidisse meminimus. Estque

Tilia montana maximo folio : Tilia syl. sive montana, Thallio. In monte Muteto, in qua nullum fructum observavit *Baubinus.* Hæc latissim folio reperitur in monte Reichenstein non longè à vetustæ arcis ruderibus.

Tilia fœmina folio majore : Tilia fœmina, Matth. Fuch. Lob. Tab. Tilia, Dod. sativa, Trag. vulgaris platyphyllos, J. B. Hinc inde in areis.

Tilia fœmina folio minore, Stein-Linde: Tilia syl. Trag. Hæc in via Emmeldingen provenit, & versus Michelfelden. Floret in fine Junii.

ULMUS, Ulmenbaum : Vox ejus primitiva est, Græcis *ϖίληξ.* Ejus notæ characteristicæ sunt folliculi seminales compressi atriplicis hortensis folliculorum æmuli antequam folia erumpant, præcoci maturitate decedentes. Folium individuum leviter circumferratum habet oblongius quam pyrum, scabrum, atque leve, unde & si *ulmus* verno tempore pluviis subitoque calore solvi infestetur, hæc folia protinus corrugantur & vesicæ seu folliculi globosâ figurâ generantur, quibus humor initio lentus, mox in gummi concretescens includitur, qui dum siccat in *vermiculos,* qui Cnipes, Culices & Moliones appellantur, avolat, notante *Baubino.* Est autem *Ulmus* arbor vasculis feminalibus membranaceis singulis singula semina cludentibus subrotundis primo vere ante folia erumpentibus & semine perfecto brevi, decedentibus.

Ulmus campestris, Ruffbaum : *Ulmus,* Trag. Matth. Dod. Lob. *Ulmus* 1. Tab. In montibus.

Ulmus montana : & Matth. *ulmus latifolia,* Trag. *ulmus* 3. Tab. In monte Wasserfall.

In hujus arboris foliis vesiculæ Mense Majo erumpunt, quæ humore vulnerario plenæ sunt, de quo humore fertur, quodd oculorum humores deperditos restituat, verum quodd humorem aqueum spectet, ille etiam per se reparari iterum potest, quod experiri licet, si in pullo punctione oculi extrahatur, videtur autem intra 15. dies novum succrescere, ut habet *Riolanus in Anthrop. l. 4. c. 4.* Vid. *Excell. D. D. Redi & Dn. Nuck* qui ex ductibus aquosis

aqueosis novis à nobis conspectis in oculi bulbum insertis humorem aqueum suppleri statuunt. Flores ejus, ut dictum, sunt instar atriplicis oleis vere ante folia. Eligitur lignum ejus ad Rhenum ad ædificia. Cortex autem interior recens in *aq. font.* decoctus rubrum colorem exhibet & edulcoratus *Rob moror.* elegans Gargarisma exhibet in Angina & laxitate gingivarum; *Rajus Hist. Plant. P. II. p. 1427.* refert, si decocto corticis hujus spissiori tertia pars spiritus Vini admisceatur, singulare esse remedium contra dolorem Ischiadicum, si extus ad ignem affricetur.

OSTRYA, *Waldschtein / Hagenbuch*: Id est *Fagus sepiaria*, Fago similis planta est folio pyri non multum oblongiore, in acutum contractiore & majore, fibris multis & crassis, à medio dorsi in modum costarum rectè secundum magnas fibras porrectis, in fibris ipsis rugato & in ambitu leviter serrato; & ut *Ulmus præcedens semen folliculis membranaceis obtectum gerit foliis ferè similibus.* Differt à fago ligno duriore, humilitate & maximè foliis, quæ in hac crenata seu in ambitu serrata sunt.

Ostrya Ulmo similis, fructum umbilicis foliaceis: *Ornus, Trag. Carpinus, Matth. Dod. Tab. Betulus, Lob.* In sepibus Augustam verius, & alibi passim.

Convenit dysentericis foliorum decoctio & Colicam & Epilepsiam sanat. *D. Robinson Anglus ad Rajum scripsit, D. Marchand gummosam substantiam instar laccæ in Spir. vini solubilem è trunco hujus arboris extillantem observasse.* Crescit in sylvis fagorum & sub terra quandoque in Lapidem indurescit, non minimo argumento, juxta *Donzellum in Theatr. Pharmaceut. pag. 156.* Alchimiam esse veram. Vid. *Vitruvium in Architectur. & Scalig. Comment. in Theophr. de Caus. Plant. L. I. Cap. 6.* Kircher. *Mund. subterr. Tom. II. p. 48.* ubi & typum sinit *B. Mar. Virginis* in medio saxi inventum in Helvetia visendum etiamnum hodie in Ecclesia vulgò *Gotteswald* propè *Lucernam.* Majo mense floret, quo tempore vulnerata lacrymam extillat non secus ac sequens *Betula.*

BETULA, *Stirckenbaum*: Seu *Betula*, quæ quibusdam sic dicta videtur, quòd bitumine scateat, folio est nigræ populi hand absimili, sed parte pronà asperiori viridiorique per ambitum serrato; sterilis est julos saltem instar coryli ferens, cortex albus membranosusque bituminosus & pinguis, cui liber albus subest, tenuis candidus, chartæ nostræ modo, cui *Veteres* opera sua ante Chartæ nostræ usum repertum inscribebant. Quia verò *Betula cortex* bituminosus est (ubi non prætereundum, quod *Excell. Dan. Ludovic. p. m. Ann. IV. Misc. Cur. Dec. I. p. 273.* occasione *Helmontianæ* omnium rerum ex aqua productionis, notat, post relectas abietes betulas eodem

eodem loco renasci & alium succum plorare) & *amarus* adstringens, exiccans, in hydrope, scabie & aliis affectibus similibus intus & extra adhibetur. Quare *Oleum* ex cortice tenello & papyraceo intra duas patinas super carbonibus calefacto exudans in gravi auditu & tinnitu aurium cum bombace inditus insigniter laudatur. Maximè autem per incisionem Arboris obtinetur inde *aqua* ad renum calculum, vesicæ stranguriam & faciei maculas extergendas, expurgat enim potenter salia heterogenea massæ sanguinæ per urinas, unde in Nephritide, Malo hypochondriaco, Podagrâ, Scorbuto, Ictero, Scabie, &c. accommodatissimus est hic succus, qui hinc meritò multum certè in recessu habere dicitur *Ersmüllero*. De summis ejus in dispositione nephritica virtutibus certiores redditi sumus, & vim non saltem ex sale volatili nitroso dulci acidulo velut lacteo, sed & particulis velut terebinthinaceis, quas unâ secum vehit deducendam judicamus. Hinc & non absurdè in *Phthisi* laudatur, & *Noduli* ex antiscorbuticis plantis succi ejus & *Cerevis.* rec. aa. infunduntur. Balneum ex copia succi hujus parari quoque potest in Arthritide scorbuticâ injecto in simul formicarum acervo. Sic & refert *Cnüsélius* in *Fascic. Med.* p. 124. Nephritico cuidam balneum & liquorem è succo Betulæ instar acidularum usurpatum cæteris nil proficientibus, levamen attulisse unicè; Valet & ad phthisin scorbuticam. *Betula* aliæque arbores sylvestres detonsæ lunâ minurâ tardius regerminant, id quod Lunæ influxum & plantarum collectionem Astrologicam haud inutilem arguit, de quo in *Regn. Veg.* P. 1. Fungus Betulæ adnascens in fluxibus sanguinis laudatur ab *Hartmann.* in *Not. ad Croll.* p. 343. *Verzätscha* in *Herbar.* notat Infantes virgis betulinis castigari id, quod fit juxta *Erzlerum* ob spiritum Joyialem Betulæ, quo similiter Maniaci juvantur, quia scil. subjicitur ♃ in ♃.

Betula vel Betulla: Betula, Trag. Matth. Dod. Lob. Tab. quæ aliquando in arborem assurgit; aliquando pumila reperitur. In Bünningen. Coni ejus Aprili diducuntur.

ALNUS, Erlensbaum: Quod amne alatur, sterilis est, julos saltem longos betulis similes fusci coloris pro flore emittens, quique non decidunt, ut in fago, sed coguntur in formam olivarum, hic fructus alni est durus, viridis ex pluribus squamis compactus, in quibus semen colore in nigrum fusco continetur; ligno est molli, medullâ tenerâ folio pyri, sed ampliore & nervosiore, cortice scabro intus rubente quo coria tinguntur. Genera duo apud nos habentur, ait *Bauhinus* in *Matthiol.* p. 133. Glabra & hirsuta. Glabra alia & glutinosa, quæ foliorum formâ variat, altera folio rotundo, altera folio oblongo, prior est *Alnus* rotundifolia glutinosa, è cujus ligno pali in aquâ ædificiorum fundamentis subacti lapidescant, imò si impo-

si imponatur alni rotundifoliæ glutinosæ *lignum*, quantæ velis magnitudinis in *labra illa ampla ænea*, in quibus lupulus coquitur ad parandam cerevisiam, cumque percoctus lupulus est, eximatur idem *lignum & arenâ vel glareâ* in ipsis cellis vinariis obruatur per triennium; Inde cum exemptum fuerit, duratum in lapidem apparebit, è quo potissimum *cotes* (id quod tamen *Rajo* non successit) fiunt, quibus ad ferramenta acuenda *Mensarii* utuntur, ut *Gesnerus ex D. Kentmanno* recitavit. Quæ verò hirsuta est *Alnus*, arbor est minor vulgari alno foliis longioribus, acuminatioribus & majoribus per ambitum incisuris, subnigris, vix conspicuâ lanugine, juloque oblongo. Notabile autem præprimis est Folia alni, item juglandis, ebuli siccata pro lecti strato sudorem copiosè movere, uti in *Rhætiâ*, ubi mos hic viget super Alni folia cubare, se expertum esse dicit *Welsch. Mitom. III. §. LXIV.* Carbones alni pro pulvere pyrio optimi. Id quoque notabile adhuc est, quod *apes* per dimidiam anni partem ab Ariete usque ad Libram alni gemmas adedè depascantur, ut in foliis ejusdem expansis incisuræ & lineæ ab iis arrosæ conspiciantur. Illa verò Species Alni quæ baccifera dicitur, & *Frangula*, quia faciliè frangitur, German. *Faulbaum* / quasi arbor putris, spiritu turget fermentativo purgante, si nimirum liber seu interior ejus cortex in aqua decoquatur vel infundatur, sic enim prospero sæpè eventu tam febris tertiana simplex quàm duplex, quæ vulgò quotidiana dici solet, abigitur, hinc *Fabritio Hildano* maximè in usu fuit. *Etzlerus Isag. p. 17.* vocat Arborem fetidam Saturno subjectam, laudatque ætheriam ejus virtutem in Quartanâ, Calculo, Decoctum ejus in aquâ *Origan. vel Card. ben.* Balneo ejus quidam juxta unguentum mercuriale pforâ laborantes sanant. Species ejus cit. *Bauhini* ita sistit:

Alnus rotundifolia glutinosa viridis, Erlbaum: *Alnus*, *Trag. Matt. Dod. Lob. Tab.* Ubique ad aquas. Est juxta *Rajum* Arbor Conifera succo aqueo prædita ut præcedens *Betula*.

Alnus folio incano; *Alnus hirsuta* in *Matthiolo Bauh.* In sylva *Hünigenfi*.

Alnus nigra baccifera: & *Tab. Faulbaum* / *Trag. Frangula, Matth. Dod. Alnus nigra, Lob.* Est à fruticibus bacciferis foliis deciduis non spinosis. Unde à *Tournefortio* ab *Alnis* excluditur, ipsique dicta *Frangula, Dod. pempt. 784.* In monte *Muteto*.

Alnus nigra polycarpus, Kreuzbeer / Lonicero, Frangula altera polycarpus, C. B. in Prodr. In monte *Muteto. Vere floret.*

EUONYMUS, *Spindelbaum*: German. sic dicitur, quod ex eo fusi fiant, circa quos fila citò volvuntur, unde & *Fufanus* dicitur; *Euonymus* autem, id est, boni nominis per antiphrasin. Juxta descriptionem *Bauhini*

Gg

est

est Arbor, quæ nascitur magnitudine punici mali, atq; folia ejusdem majora quàm in vinca pervincâ, & mollia ut Punicæ; Flos odore albæ violæ similis, odore infestus, velut cruorem; referens, fructus cum putamine siliquæ sesamo proximus, intus solidus, præterquam quod in versus quaternos dividitur, cujus ratione Euonymus est juxta *Rajum* ex arboribus bacciferis, quarum fructus seu vasa seminalia constant pericarpio seu pulpâ molli semina sæpiùs plura interdum unicum ambiente. Hujus insuper rami & baccæ sunt quodammodo quadrangulares, quatuor scil. Lineæ coloris cinerei aut ruffi per longitudinem ramorum viridum decurrunt. Juxta eundem arbori in qua crescunt grana Coffe similis est, unde forte & baccæ hujus ad instar coffe torreri possent, & ad nitorem dentibus conciliandum iis affricari, sed an similiter morbis cerebri & renum ut Caffè conducerent, experiendū foret. Quoad Vires alias refert *Matthiolum* Lixivium in quo baccæ decoctæ fuerint, capillum splendidum facere, surculos extergere & pediculos necare. Purgat vehementer per superiora & interiora & venenum capris existit. Crescit in dumetis, floret Majo adventante autumno siliquæ quadrangulæ purpureo tinguntur colore. Estque

Euonymus vulgaris fructu rubescente: *Carpinus* Theophrasti, *Trag.* *Euonymus*, *Matth.* *Dod.* *Lob.* *Tab.* In sepibus.

VIBURNUM, Schtngblumen / Schwitschen : à viendo seu ligando dicitur, quia rami ejus lenti sunt. Exit ramulis digitali crassitudine bicubitalibus foliis ferè ulmeis crassioribus, incanis & pilosioribus, quæ paribus internodiis adversis pediculis conjugatim adhærent, per ambitum tenuissimè serrata. Flos candidus racematim nascitur : ubi defluxit, cum labrusca rufescit, demum nigrescit, cujus ratione juxta *Rajum* est è fruticibus bacciferis foliis deciduis non spinosis, ut infra *Vitis Idæa*. Folia ejus saporem habent austerum, terreum, adstringentem, hinc ejus decoctio gingivarum, dentium & uvulæ laxitati conducit, prout Grana ejus sicca & in pulverem redacta diarrhæam tollunt, teste *Matthiolo*. Folia in lixivio decocta capillos denigrant & eisdem fluentes sistunt. Paratur è radicibus corticibus sub terra maceratis & subinde decoctis ac diu tussis Viscum ad auctupia non inutile, teste eodem *Matthiolo* & *Dodoneo*, quòd non parum faciet ad *Vulnerum* consolidationem. Crescit in sepibus & sylvis. Baccæ Septembri maturescunt. Estque

Viburnum : & *Matth.* *Kletner* *Mälbaum* / *Trag.* *Viurna*, *Lob.* *Lantana*, *Dod.* In dumetis & montibus.

POPULUS, Sarbollenbaum : Ita dicitur à *πρόλονο*, tremo, nimirum tria sunt ejus genera, *alba*, *nigra* & *tremula*; omnes tamen sunt arbores latifolæ juliferæ, uti salices latifolæ. Alba ab albedine foliorum quæ est

aversâ

aversâ parte, ita dicitur, suntque hæc instar vitis viniferæ supernè virescen-
tia, infernè lanuginosa; estque sterilis, fructumque non ferens. *Nigra* verò
altius allargit & rectius, hederacea folia habet, non tamen ut in albâ disse-
cta, sensim per ambitum serrata, apice in acutum desinente. *Corticem* ha-
bet cinerei coloris, *Lignum* albicat; fructus racematim prodit baccis cervi
magnitudine, in quibus copiosa albaque lanugo concluditur.

Populus tremula autem seu *Lybica* folio est cæteris tenuiore rotun-
diore angulosoque punctim albis notis consperso tenuique pediculo ap-
penso, continuo ferè se movente, etiamsi nullus flet ventus, fructum nul-
lum fert nec flores.

Populus alba saporem habet subadstringentem, cum extenuante &
abstergente facultate, unde decoctum foliorum ejus cum cortice pulveri-
fato exhibitus sterilitatem inducere dicitur, & dolorem ischiadicum tol-
lere. Maximè enim refert *Matthiolus* corticem populi albæ & nigræ parti-
cularim incisum & sulcis stercoreis obrutum, quocunque anni tempore
edules fungos proferre, nimirum varia Plantarum quoad solum dispositio
& cultura variam novam configurationem vel configurationis modifi-
cationem præbet, prout Chymicis familiare est, ex variâ particularum
combinatione, exaltatione & obtusione uni subjecto diversas virtutes con-
ciliare. Vertit partes foliorum supinas mox post æstivum solstitium eo-
que argumento Rustici id confectum intelligunt.

Gemmæ populi tremulæ seu oculi veris præcipuè tempore tritæ di-
gitis gratissimum odorem spirant & oculorum debilitati subveniunt: Inde
paratur *Unguentum populeum*, cujus Vires dedimus alibi. Species sunt.

Populus alba majoribus foliis, *Weisse Pappelweiden*: *Populi albæ*
alia species, *Trag.* *Populus alba*, *Matth. Dod. Tab. latifolia*, *Lob. In Mi-
chelfelden.*

Populus nigra: *Populus alba*, *Trag. nigra*, *Pappelbaum/schwarze Papp-
eln*: *Matth. Dod. Lob. Tab. Ad Birsam juxta portam lapideam.*

Populus tremula, *Aspen*: *Populus nigra*, *Trag. Lybica*, *Matth. Dod.
Lob. Tab. In monte Muteto & aliis.*

ACER, *Ahorn*: Quia acris, i. e. duri ligni est, *Vossio* ita dicitur: Ex-
crescentiæ ejus tuberosæ adhibentur ad serinia, pugillares aliaque curiosa,
ob intortum crispum & variè undulatum macularum discursum. *Acer*
montanum candidum pulchra & procera arbor est, cortice mediocriter le-
vi, materiâ interiore tenerâ & tractabili pro vasis elegantibus, ramos ex-
tendit plures, quibus folia lata vitiginea pediculo rubente annectuntur.
Flores confertim dependent ex viridi flavescentes, quibus succedunt fru-
ctus alati gemelli uni pediculo ex adverso adhærescentes, ex quo semine

præprimis confirmatur id, quod in *Regn. Veget. Part. I. Cap. X.* diximus, nimirum id nil aliud esse quam folia aptè à naturâ convoluta, quæ dein in germinatione primò erumpunt, unde & *Rajo* est arbor vasculis seminalibus, membranaceis, membranis extantibus, alatis binis junctis, foliis angulosis & laciniatis. Maximè autem observatur *Turiones Aceris montani*, ut & campestris lacte scatere instar ficus, sed non acri, nullius saporis excedentis. Vires aceris juxta *Seren. Sammon.* sunt, quod radix ejus contusa jecinoris doloribus imponatur. Aceris majoris succus, *Rajo* referente, saccharum non obscurè resipit, si decoctione inspissetur, ceu se ejus portiunculâ donatum esse à *D. Aston* refert *cir. Rajus*, quod ab arundinaceo non facile discerni possit, aded non opus

Semper ad extremos Medicus quo currat ad Indos.

Species sunt

Acer montanum candidum : *Platanus, Trag. Acer major, Dod. Lob. In monte Muteto.*

Acer campestre & minus : *Acer, Trag. Lob. Tab. minor, Dod. In sepibus Augustam versus.*

Acer montanum flavum seu crispum. *Glaronæ Helvetiorum & alibi.*

PLATANUS, *Groß Ahorn* : à latè diffusis ramis nomen habet, folia habet instar aceris ampla, vitiginea, crassiora, infernâ parte albicantia. Flores edit tenues pallidosque, velut baccis rotundis scabris, unde & juxta *Rajum*, dicitur *Arbor lanigera* seminibus nudis in pilulâ majusculæ velut echinatae formam compactis, foliis latis aceris majoris. Quoad Vires *Matthiolo tenerima* Platani folia in vino decocta & illita oculorum fluxiones sistunt, atque tum cedematum phlegmonas solvunt. Cortex in aceto decoctus, ad dentium dolores pro gargarismo usurpatur. Hæc quanquam rara sit planta, reperitur temen non procul à monte Schelenino ad pontem Diaboli, quâ via ad Gotthardi montem ascenditur. Echini ejus autumnò maturefcunt. In monte Atho, ut observavit *Bellonius*, cymbas parant ex truncis magnis Platani excavatis sine magno labore aut sumptu.

MALUS SYLVESTRIS, *Wißd Äpfelbaum* : à Græco *μῆλον*, *mammillam* significante, quam fructus refert. Fructus autem sylvestris Mali carnem densiorem cutemque densiorem, quam sativa, habet, unde est ex arboribus pomiferis, quarum fructus & vasa seminalia constant pericarpio seu pulpâ duriori minus esculentâ & seminibus majoribus pluribus eidem inclusis : hinc & minus in usum alimentarium cedunt, nisi quodd succus expressus conservet immixta legumina, pisa, fabas, cucumeres per annum. Est ut sativa

Mala

Mala ex arboribus pomiferis. *Corticem* habet crassum, versus exteriora albicantem, subflavescentem, interius folia denticulata sunt, *flores* albi incarnati. Suntque

Mala sylv. fructu majore, minore, albo & rubro: Mala sylvestria rubentia; malus sylv. major albus, & syl. minor, Tab.

Aliàs *Poma* fativa quoad *saporem* sunt vel acida, vel austera, vel acerba, vel dulcia, magnitudine, figurâ, colore, sapore, maturescendi tempore differentia, quales tamen varietates specie minimè differre statuit *Rajus*, quia sationi originem suam debent, suntque infinitæ nullo certo aut determinato numero, cùm ex semine lato novæ indies, inferente eodem, exoriantur; Negat is ex insitionum varietate illam oriri, idque idè quia fructus surculi seu gemmæ naturam ferè semper sequuntur, etsi aliàs plurimum naturam ars permutare possit ipsi alias vires odores & sapes conciliando acerbumque aut acidum in mite evahendo; Si verò Mala remaneant adhuc acerba, illa exinde ventrem sistunt & frequenter usurpata crudos humores cumulant & varios morbos generant; *Succus eorum scilicet acetosorum* extus id commodi præstat, quodd noctu inunctus & manè *amygdal.* & *sem. melon. lacte* deterius rubedinem faciei tollat, dein exuperantem salis volatilis & acidi copiam temperat, non secus aliàs si arbor malus urinâ rigeatur, rubescentes fructus producit, teste *Kirchero in Mund. subterr.* T. II. p. 410. *Dulcia* contra ex particularum lævore & mollitie medias tenent partes, palmamque præripiunt omnibus cæteris, cor confortant (ingrediens hinc Confectionis Alkermes) spiritus recreant, animumque exhilarant, sitim etiam tollunt, sputum promovent, tussim sedant, peccusque dilatant & ureteres, sicnamque Potum antinephriticum seq. leges apud *Rajum*: *R. Pom. dulc. assat. numer. ij. Vini alb. Aq. fontan. ana ℥ss. Syr. de alth. ʒj. misc.* Bibatur omni mane. Extus autem insigne anodynum, si vel putrida abdomini, v. g. in Colicâ applicentur vel pulpa assatorum & in lacte muliebri coctorum, doloribus, v. g. oculorum imponantur, ubi oculus à vulnere maximè vel contusione læsus est. Aliàs Mala Veneri adjudicantur, cujus ratione *Paradisica Philo Judæus* de libidine explicat & *Virgil. Malo me Galathea petit lasciva puella, Et fugit, &c.* Hinc *Canticor. V. Veniat dilectus meus in hortum & comedat fructum pomorum.* Hic obiter notandum in iis fructibus, quorum semen pulpâ tegitur, pulpa in fructu quanto humidior plenior major, tansò semen inclusum minus est & vice versâ, hinc est, quodd arbores sylvestres semen ferè possideant majus, pulpam minorem.

PYRUS SYLVESTRIS, Wild Birnbaum: Ita dicitur à figura pyramidalis fructus, (vel etiam ab igne incluso maturante fructum prout fructus arboris chymicæ ita quoque dicitur ob ignem, qui in terra salina absconditus

ditus later, de quo *Tollius in Moyf. Chym.*) folia habet orbiculata, flores foliatos seminibus congestis in loculamentorum parietibus mollibus & membranosis, uti contrà in Malo duris & cartilagineis. Sunt ergò ut Mala ex arboribus pomiferis, sed quoad proprietates sunt frigida adstringentia, & non nisi præviâ præparatione corpori humano utilia; hinc notat *Illustr. Boyle de Util. Philos. Experim. Exerc. X. §. 17.* Chyminos è fructibus sylvestribus ciboque non aptis extrahere spiritum inflammabilem spiritui vini multis quidem in rebus, non tamen in Medicinâ, substituendum, adeo chymica directio res naturales variare & locupletare potest, prout & infusiones juxta *Basil. Valent.* & maturaciones fructuum exoticorum juxta *Setonium Scotum* non parum confirmant Auri crudi in Tincturam excoctionem. Id quoque circa Pyra curiosum est, quod notat *Joh. Cosmus Bononus Italus ad Illustr. & Humaniss. D. Franc. Redi*, nimirum in Pyris aliisque durioribus lignis Cariem à Scarabæis aligeris magnis ac nigricantibus gigni, qui capiti inserta gestent bina cornua, è quo ova deposita foris excluduntur in vermem, hinc chrysalidem & tandem in Scarabæum pillularium vel stercoarium. Estque

Pyrus sylvestris fructu majore & minore: Pyra sylv. majora & minima, Tab. Crescunt in sylv. & montibus. Autumno matura sunt.

PRUNUS SYLVESTRIS, Schlehdorn: Arbuscula est humilis fruticosa & ubique aculeata, folio sativæ pruni longè angustiore, duriore asperioreque, floribus albis & numerosis. Baccis uvæ acinis æqualibus colore in purpurâ nigricante, viridi intus pulpâ, austero adstringente admodum gustu, in quo ossiculum includitur, ob cujus rationem Prunus sylvestris ut & Cornus mas & Cerasus juxta *Rajum* sunt Arbores pruniferae, quarum fructus seu vasa seminalia constant pericarpio seu pulpâ molli esculentâ ossiculum unicum durum fragile continent. Prædicti Flores suaveolentes sunt; saporem habent subamarum, stipticum, qui salivam provocat & linguam abstergit, hinc modicè calefaciunt, adstringunt, & ob partes volatiles resolvunt, leniter purgant liquamen serosum, urinam & renes educunt, pleuriticis prosunt cum nodulo in vino infusi, & in sero lactis scorbuticis; Fit ex iis per reiteratam Infusionem, ut cum Rosis, Syrupus purgans, in affectibus pectoris Infantibus præsertim exhiberi solitus. Aqua etiam suavissima inde habetur, quæ cum saccharo candi tussim sedat, aliasque mixturas cardiacas ingreditur, v. g. seq. Comiti cuidam ordinatam: ℞. Aq. flor. acac. meliss. rosar. Card. ben. aa. ℥ij. cinam. opt. ℥j. Conf. alkerm. ℥ij. Diaphor. solar. vel lunar. ℥j. Bez. min. ʒss. sacchar. ℥j. misc. Ulus & eorum in alvi profluviis, uterî, renum sabulum educunt, compressiones cardiacas leniunt: Bacca verò adstringunt vehementer, præsertim nondum maturi refrigerant,

rant, omnes fluxiones sistunt, unde & succus ex iis expressus inspissatus contra hæmorrhagiam, menstrua nimia usurpatur; commendavimus eum in *Select. Remed. è III. Regn. Sect. VIII. §. 5. p. 106.* in distillatione, nimia succi nutritii ab irâ & sudoribus nocturnis, v. g. *R. Aq. plantag. ꝑ. cinam. ten. ꝑ. syr. acetos. ꝑ. succi acac. ꝑ. Laud. opiat. gr. j. misc.* Muscus qui ei innascitur à *Chirurgis* ob *adstrictoriam vim* magni fit in herniis & contusionibus. Floret primo vere & autumnò baccas fert. Estque

Prunus sylvestris: & Matth. Fuch. Dod. Tab. vulgaris, Trag. cujus succus pro Acacia usurpatur: Passim ad sepes.

CORNUS FEMINA, *Hartzegeel*; Quasi *xeravica* ob duritiem instar calvariæ. Cornus hæc femina (Maris vires alibi dedimus) arbor est fruticosa virgis corno mari tenuioribus robustis geniculatis cortice sanguinis modo rufescente, foliis firmis nervosis cornoque proximis; flores vere, umbellis subalbicantibus, è quibus Baccæ oriuntur, primum virides, dein per maturitatem nigricantes racemosæque, unde *Rajo* est ex Fruticibus bacciferis foliis deciduis non spinosis, ut supra Frangula Mirabile est, quod de ejus *Viribus* refert *Matthiæus* & *Sim. Pauli*, quod scilicet qui quondam à rabie à morsu canis rabidi infestati fuerunt, denudè attactu hujus plantæ in recidivam labantur.

Cornus femina: & Lob. Tab. *Hartzegeel*/ Trag. Virga sanguinea, Matth. Dod. In dumetis & sepibus.

CERASUS, *Rirschebaum*: à Cerasunte Pontico municipio, unde in Italiam afferebatur & colebatur, dicta est, arbor magnitudine excellens, folia ferens mespilo latiora per ambitum serrata (quæ contusa naribus indita, experientia *Prævotii* hæmorrhagiam sistunt, teste *Welschio in Miltomim. §. LIX.*) flore candido, racematim prodeunte, è quibus prodit fructus rubens fabæ magnitudine, qui *Cerasum* dicitur, German. *Rirsche* è longo pediculo dependens, duro intus ossiculo, in quo nucleus includitur. Sapor pro generum diversitate non omnibus est idem, hinc vel Acida vel Dulcia. *Substantiam* habet teneram ac mollem suoque cruore manus inficientem; jucundissima palato est. Estque

Cerasus sylv. fructu eduli. In sylvis. Bauhino in Pinace dicuntur Cerasus major ac sylvestris fructu subdulci nigro colore inficiente. Cerasa dulcia, Cord. Cerasa corbine. In sylvis passim. Ad Sylam fluvium circa Tigurum. Dicuntur nostris sylvestria, quæ sunt vel rubra & nigra.

Cerasus syl. racemosa fructu non eduli. Pfendoligustrum, Dod. Cerasus avium racemosa, Lob. Cerasia racemosa, Tab. In sepibus quæ Rieham & Mutetam itur: & non longè Mönchenstein.

Ceraso

Ceraso affinis : Mahaleb, Matth. Tab. Macaleb, Lob. Gesn. *Quercus* beere. Propè balneum Flieden.

Chamæcerasus dumetorum fructu gemino rubro, duobus punctis notato. C. B. *Bergströme / Hundstriebe* / fructu nigro gemino. Est ex Fruticibus bacciferis foliis deciduis non spinosis. Halimus, Trag. Xylosteum, Dod. Periclymenon Allobrogum, Lob. Periclym. rectum, Tab. Passim in dumetis.

Cerasus folio Castaneæ. In Rhætia.

Chamæcerasus alpina fructu rubro gemino duobus punctis notato. Chamæcerasus mont. Gesn. ad Cord. Periclymen. rectum 3. Clusii hisp. Lugd. Tab. In monte Wasserfall.

Cerasa acida sativa *saporem* habent acidum, refrigerant, siccant, adstringunt, æstum febrilem & sitim temperant, stomachumque roborant: Cerasa verò *austera* succo sanguineo mirè stomachum roborant, sitim sedant, fluxiones sistunt; hinc febribus æstuosis conducunt, præcipuè in aceto prius macerata. Laudat & elegantissimè *Ertmüllerus* Cerasa acida condita perforata infusioni croci metallorum intincta pro laxandi scopo. Nuclei Cerasorum masticati sunt quasi terebinthinati, unde non saltem arenulas renum propellunt, sed & masticati, ut nobis Obstetrix Basiliensis experta retulit, secundinas certo pellunt; specialiter etiam nucleos cerasorum cum baccis Juniperi aq. sacchar. maceratis mixtos Cerebrum confortare diximus in *Select. Remed. è Trib. Regn. Sect. II. Art. I. §. 9. p. 26.* Hinc & *Ertmüllerus* non immeritò laudat oleum ex iis expressum in affectibus nephriticis. *Excell. Cran. ex Dioscoride* Gummi cerasorum pro singulari antinephritico merito habet. *Spir. ceras. nigr.* fermentatione paratus in loquelæ amissione valet.

ALNI EFFIGIE, &c. *Stübirtlein*: Arbore sit similis ex toto lauro, ejus materia durissima est ut Roboris: hinc carbones optimos præbet. *Gesnerus* vocat Sorbum alpinam seu pilosam. Fert baccas rubras & in sylvis umbrosis & in montibus crescit. Baccæ ubi molles evasere non aded ingratae sunt & tusses instar zizipharum leniunt & sputum adjuvant. Estque

Alni effigie lanato folio major: Aria Theoph. effigie alni, Lob. Aria Theoph. Tab. In monte Muteto & aliis.

Alni effigie lanato folio minor: Amelanchier, Lob. Vitis Idæa 4. Tab. Pyrafter Idæus vel petraeus, Gesn. *Stübirtlein / Mespilus folio rotundiori* fructu nigro subdulci. In Reichenstein & Landskron.

COTONASTER, *Wiß Rüttenen*: aliàs EPIMELIS: ita dicitur *Rajo*, quoddam sit foliis subtus incanis mali cotoneæ, fructu rubente, lanugine obducto, nimirum est *frutex* ramosus cultu tamen arborefcens, ac folia Mali

Ma li Cydoniæ, aversâ parte candicantia & lanuginosa, adversâ verò nervosa & virentia, minimè per ambitum serrata, sinuata, pediculo brevi appensa, flores concavi, herbacei, plures (unde in umbellas dispositos esse dicit *Rajus*) juncti hærent, quibus succedunt fructus in extremis ramulis, velut in *Oxyacanthâ Matth. bini, terni*, vel plures parvi compressi ex rotundo oblongi, in umbilico quinque partitis sectiunculis insignitis, cortice ubi maturefcunt primò rubescente, cui tamen obducta est lanugo cineritia; sapor iis acerbus, ossicula intus continentur terna, ac quaterna oblonga, hinc angulosa, illinc plana, dariuscula, quæ tamen dentibus facilè conteruntur, medullam claudentes albam: fructus semina includit. *Saporem Oxyacantha* habet. De hujus fruticis viribus nihil hæctenus proditum; verùm sicco sapore non nihil calido acri & adstringente, quo præditus est, fortius fibras laxatas constringet, quàm ipsa Cydonia, quæ cerâ repleta coquantur & comeduntur in Diarrhæa. Quomodo & ex Raf. ligni Cotonæi Cerevisia contra abortum præparatur, vid. in *Remed. Angl. p. 161*. Sic in Uteri procidentia: *R. Fol. Cotonastr. quercus, mespilor. Musc. prunor. sylv. aa. M. j. rad. tormentill. symphyt. bistors. aa. ℥b. Alum. ℥j. F. Sacculus applicandus pubi, vel incoquatur balneo. Suntque*

Coronaster folio oblongo serrato, C. B. Chamæmispilus, J. C.

Coronaster folio rotundo non serrato, C. B. Cynonago & Dyospyron Gesn. Süßbirlein/ wild Küttenen. In alpibus Rhæticis.

CAPUT XIV.

De reliquis Fruticibus & Arboribus, Mespilo, Berberi, Grossulariâ, Sambuco, Laureolâ, Cisto, Ledo, Buxo, Salicibus, Ligustro, Rhamno, Rubo, Rosis, Tamarice, Ericâ Junipero, Asparago, Pino, Pinastro, Larice, Abiete.

MEspilus sylv. wild Mespelbaum: Hujus duo genera proponit *C. Bauh.* nim. Mespilū apii folio sylv. non spinosam & spinosam. Illa folio exit vitigineo, platani modo lævi in extremis laciniato, baccis racematim coherentibus asperiusculis & oblongis, coronato umbilico, colore ferrugineo; sapore ante maturitatem perfectam acido & austero instar mespili, postea non injucundo, unde & vim adstringentem possident, & dysentericorum

H h

corum

corum torminibus conducunt, vel ex synonymo *Sorbus torminalis*, quare & *Ettmüllerus in Prax. Cap. de Diarrh.* Rob ejus pro nobili specifico in diarrheis epidemicis laudat. Hæc verò arbor est similis pyraastro, minor verò, & spinosa valdè: *fructum* fert myrto similem, plenum rubrum, fragilem, intus nucleum habentem, radicem multifidam & profundam, folia apii hortensis modo divisa, sed longiora, floribus racemosis & candidis, cortice scabro & materiei pyraceæ. Ex quo facilè colligere est articulis contortis & terrestribus copiosioribus adstringere, fibras corrugare & roborare. *Matthiolum* refert radicem illitam aculeos & spicula extrahere & Nucleos in pulverem tritos & potos calculum frangere, idque ob alcali potens, quod in iis latet, non secus ac *Ampliff. Consul Friburgensi Gottreau Pleuriticis* quamplurimos sanavit seq. *R. Aq. card. ben. Mar. aa. ℥ij. Ol. oliv. cochl. j. Nucl. mespil. pulv. num. viij. misc. pro Sudorifero.* *Excell. Binningerus in Observ. p. 446.* in Vesicæ calculo magnos cruciatos & dysuriam quotidianam inferente sequens cum successu præscripsit: *R. Chamamespil. Dumet. M. XXX. Bacc. alkekeng. M. XX. Liquir. ras. ℥v.* Contusa includantur dolio quod musto repleatur, dum deferbuerit. Species sunt

Mespilus apii folio sylv. non spinosa: Sorbi 4. genus, Trag. Sorbus torminalis, Matth. Dod. Lob. Tab. In monte Muteto & Reichenstein.

Mespilus apii folio syl. spinosa, *Wetsdorn/Hagendorn*: Cynosbatos Theophrasti, Trag. Oxyacantha, Matth. Lob. Tab. Est ex fruticibus bacciferis, foliis deciduis, spinosis, ut *Grossularia, Rosæ, Rubi, &c.* Passim in dumetis & sepibus.

Mespilus vulgaris seu Germanica folio laurino non serrato; sponte provenit inter Argentinam & Badenses thermas.

BERBERIS DUMETORUM, *Erbfelen*: Compluribus à radice fruticat ramis seu aculeatis stolonibus: *Cortex* ejus albus, lævis, tenuis, lignum flavet: *Radices* subflavescentes per terram copiosius sparguntur: *Granatorum folia* magis tamen tenuia possidet, *stos* pallidus racematim in summitate coit, quem postea sequitur *fructus* rubicundus oblongus ovalis, cujus ratione *Etzlerus* sub duobus planetis Berberim militare scribit, nimirum baccarum ratione sub Jove, aculeorum verò sub marte in scorpio, *martis enim signatura* propriè aculeata est: *Baccæ* autem *saporem* habent acidum, refrigerantem & modicè humectantem; hinc sunt partium tenuium, & vim omnem ab hujusmodi acido blando subadstrictorio mutuatur, quare & modicè adstringunt, appetitum excitant, hepar ac ventriculum roborant, in malignis æstum febrilem temperant, & ob adstrictionem in diarrhœa & dysenteria utiles sunt. Sic in fluxu hepatico: *R. Fruct. berber. ℥ij. mucil. sem.*

sem. cydon. ʒij. fol. rosar. rubr. Mj. Coq. in aq. bord. q. s. vel vino rubell. pro Potu ordinario. Notat tandem *Etzlerus cit.* succum berberum vel idem etiam Corallia optimè solvere pro syrupo, quia & bacca & Corallia Joviales sint. *Simon Pauli Quadr. Bot. p. m. 105. & Frid. Hoffman. Clariss. Schröder us p. 421.* parat ex succo tartarum in febribus utilissimum: *Rz. Succu berber. ʒij. succ. Limon. ʒij. misc.* colloca super arenam calidam & eum per biduum digere, dein filtra per colatorium autem pannum laneum, dein beneficio arenæ calidæ is exhalet ad dimidias, sed cave ne plus justo ea incalescat: Colaturam ubi per aliquot escis in cellam recondideris, cernes tartaro suo vitri fundum & latera incrustare, separa per vasis inclinationem succum, & fac iterum exhalet ad dimidias, ut residuum in eo tartari quoque compares, quem ac priorem vasi vitreo inditum, blandissimo calore exicca & pro usu serva. Qui instar Crem. tartari pulverisatus jusculis, ptisanis, julepis, decoctis ad gratum saporem conciliandum, corruptioni humorum & febrili æstui resistendum utilissimè permiscetur. Juxta *Rajum* Berberis est à fruticibus bacciferis, foliis deciduis, spinosis fructu simplici oblongo parvo per maturitatem rubro, sapore acido, racematim nascente.

Berberis dumetorum: *Oxyacantha, Trag. Fuch. Tab. Crespinus, Matth. Spina alba, Dod. Berberis, Lob. In dumetis.*

GROSSULARIA, *Fräuselbeere*: à dura membrana ita dicta. Hæc duplex est, fativa & sylvestris, quæ aliàs *Uva crispæ* dicitur, ab intortis & veluti crispis foliis & acinis, quos producit; arbuscula est parva fruticosa folio apii, ramulis & virgis albicantibus ubique aculeatis: Baccas profert rotundas succosas & hirsutas acido & austero sapore, unde *Rajo* est frutex baccifera foliis deciduis spinosa.

Bacca roborant, adstringunt, bilem temperant, sanguinis sputum & fluxiones sistunt: folia extra usurpantur, inflammationibus prosunt: Hic referenda est *Grossularia multiplici acino*, sive non spinosa hortensis rubra, sive *Ribes officinarum*, *St. Johannis Fräublein* & *Grossularia non spinosa fructu nigro*, quorum folia parva sunt & vitiginea, etiam quoad internam structuram, juxta *Malpighium* foliis vitis similia, unde & similiter Vinum ex baccis maturis in aquam ferventem injectis per 4. hebdomadas & cum saccharo, liquore dein fermentato, parant Angli. Illius autem *Bacca* saporem habent acidiusculum, subadstringentem, ex quibus Rob parari solet, quod utile est in alvi fluxu, in ventriculo æstuoso roborando, febribusque biliosis, putredini enim resistit & sitim extinguit sanguinisque fervorem demulcet. Hæc verò extus pro topico in carpis manuum utiliter applicantur in Febribus.

Grossularia spinosa syl. Uva crispa, Trag. Fuch. Dod. Lob. Tab. Uva spina, Matth. In dumetis & sepibus.

Ribes montana oxyacanthæ sapore: Duplex Ribes, notante *Bauhino* in *Prodr. L. XII. p. m. 160.* in Helvetiorum alpinis reperitur, altera quæ fructice & foliis sed minoribus vulgari convenit, fructum verò habet rubrum, hortensi duplo pene majorem, sapore oxyacanthæ fructui correspondentem, in Valesianorum montibus reperitur: Altera humilior est & per omnia minor, baccis vulgari minoribus, minusque acidis; In Bernatum montibus provenit.

SAMBUCUS, Holder: Græcis *ἀμύγις*. Arbor est nulli non cognita, integram tantum non pharmacopœam sistens, de quo tractatum peculiarem *Blochvitzius* conscripsit. *Florem* habet odoriferum, suavem, caput petentem (unde cum *hormino* & *sem. coriandri* *Vino* infusus *muscatellinum* ipsi saporem conciliat, mirè tamen caput turbantem, si pauld largius bibatur, item & umbra ejus nocet, experientiâ *Exc. D. Smid. in Miscell. Curios. Dec. II. Ann. II. p. 268.*) qui discutit, emollit, sudorem movet, resolvit, & anodynus est. Usus eorum præcipuus est in erysipelate, sive soli pulverisati seu cum spiritu vini irrorati usurpentur, item in tumoribus flatulentis si cum *fl. chamom. carui, gran. juniper. fuligine* & *sale* sacculo inclusa calidè applicentur; Valent & intus in decocto vel Aquâ pro scopo sudorifero, præcipuè & in Quartanâ, prosunt peculiariter in affectibus uterinis & colico dolore in Clysteribus ob vim anodynam & discussivam, quâ & externè in doloribus & tumoribus aliis partium conducunt. Ex Baccis expressis succus inspissatus Rob præbet, quod *assumptum* hydropicis convenit, & in purpurâ & febribus petechialibus cum *antimon. diaphor. ocul. cancr. C. C. phil. preparato* optimum est alexipharmacum & diaphoreticum præbet. Essentia ex eo elicitâ specificum est in Erysipelate pro sudore. Vid. *Syrup. sambucin. compos. in Remed. Anglic. p. 204. & Tinct. bac. p. 213.* Cortex medius Sambuci cum aceto coctus phlegmata ex ore proliciat & dentium dolorem sanat, vino autem infusus hydragogum est, uti in nostro *System. Mar. Med. M. S. p. 185. C. de Hydrag.* habetur, & alia adhuc Remedia ex Sambuco proponuntur. *Excell. D. Wedelius Sect. I. Cap. V. de Medic. Fac.* observat Sambucum imprægnatum esse sulphure quodam nauseabundo, vitriolico, ingrato, cujus ratione vomitum cieat & purget. Hinc & juli seu cymata sambuci primo vere germinantia comesta sæpius hypercarthasin inducunt. Notat & *Casp. Hoffmannus de Medic. Offic. L. I. Cap. 32.* in succo baccarum ejus inspissata adesse vim fauces & palatum exulcerantem, nimir. ut & in *Ebulo* adfunt particulæ acres, quarum ratione ab *Helvetio Dirib. Med. Cap. XII.* reperitur inter herbas pugnantes mediante suo sale volatili sulphureo resolvente

vente contra falsedinem fixam urinosam lymphæ succum mercurialem indurantem: quare & non solum Ebulo vis alvum sed & urinam & sudorem movendi adscribitur, unde hydropicis summè salutaris est, si experientiâ Excell. D. à *Lebenvald* Rob ebuli sæpius intus, & decoctam foliorum extus abdomini applicetur. Vid. *Misc. Cur. Dec. II. Ann. VIII. p. 262.* Oleum ejus expressum arthriticis prodesse, non secus ac folia, experientiâ refert *Welsch. Mictomim. III. §. LXI.* Est autem ex arboribus bacciferis, quarum fructus seu vasa seminalia constant pericarpio seu pulpâ molli semina sæpius plura interdum unicum ambiente. Species sunt

Sambucus fructu nigro: Sambucus, *Matth. Fuch. Dod. Lob. Tab. vulgaris, Trag. Passim. Majo & Junio.*

Sambucus fructu viridi: Sambuci altera species, *Trag. Dod. Sambucus fructu albo. Lob. In viâ à porta cinerea Gundeldingam.*

Sambucus racemosa rubra: Sambucus syl. *Trag. montana racemosa, Lob. Samb. cervina, Tab. In monte circa Landskron, & circa pagû Magden.*

Sambucus aquatica flore simplici, *Schwelckenbaum*: Sambucus aquatica, *Trag. Matth. Lob. Tab. palustris, Dod. In montosis Muretæ, in humidis Michelfeldæ. Hæc Sambuci species à Rajo refertur inter frutices bacciferos foliis deciduis non spinosas. Opulus Ruellii 281. Tournefortio quoque dicta.*

Sambucus humilis sive Ebulus: Ebulus, *Trag. Matth. Fuch. Dod. Lob. Tab. Ebulus juxta Rajum est arbor baccifera, ut suprâ Euonymus. In agris.*

LAUREOLA, *Zyland/ Kellerfrant*: à similitudine cum *lauri foliis* dicitur. *Baubinus* describit, quid sit fruticulus cubitalis ramos multos habens à medio sursum modo flexiles & foliosos: Cortex verò circa virgas viscosas valde: folia fractu sunt contumacia, mordentia os & fauces accendentia, flores candidi, fructus verò nigri, ubi ematuruit, radix supervacua. Flores saporem habent dulcem, nauseosum magis quàm in *Liquiritiâ* gustamus: Lignum verò est nauseosum, acerrimum, gulam inflammans, igneum: Hinc Laureola valdè bilem & biliosas serositates purgat, & vomitum ciet, ut ex hypercarthasi ab eo inductâ hydropem marasmo finitum observavit *Excell. D. D. Wedelius Misc. Curios. Dec. II. Ann. II. Observ. CXIV. p. 323.* Notat tamen *Welschius in Mictomim. p. 34.* paucula folia Laureolæ cum Vino decocta absque vomitu menses movere, prout nimirum omnia purgantia menstrua ciere solent, sed justâ, nec minori quantitate. Vid. *Welsch. Hecatost. I. Obs. XCV. it. Mictomim. §. LXIII.* ubi testatur *Sanctorium* internis *rad. thymeleæ* auriculis perforatis à suffusione quandam diu præservasse. Quare pro usu interno prius illa maceranda est in aceto per duos dies, & deinde aliis aperientibus incoqui pro Decocto antihydrico. Species sunt

Laureola semper virens flore viridi: Thymelæa lauri folio sempervirens sive Laureola mas Tournefortii: Thymelæa, Trag. Laureola, Dod. Daphnoides, Lob. Tab. In monte versus Reichenstein.

Laureola folio deciduo flore purpureo: Thymelæa lauri folio deciduo sive Laureola fœmina, Tournefort. Chamælæa, Trag. Chamæl. Germanica, Dod. Daphnoides, Fuch. flore purpureo, Tab. Meseræum Germanicum, Lob. Est ex fruticibus bacciferis deciduis non spinosis. In montibus vicinis. Martio mense flosculos emittit.

THYMELÆÆ AFFINIS, facie externa, *Cneoron Matthioli*, Eine Gattung Kellerhalses: Producit folia oblonga pluresque ramos, qui proximè à terra assurgentes ferè serpunt, in quorum apice flores veluti purpurei Orchidum reperiuntur. Vid. figuram ejus apud Matthioli in Dioscor. p. m. 46. Crescit in monte Lunæ & primo vere floret. *Rajus* refert se circa Basileam & alibi fruticulum hinc observasse. Estque

Thymelæa affinis facie externâ, *Cneoron*. Matthioli, *Oleander Sylv.* *Avicennæ*, *Chameleæ* species, *Tabern.* Thymelæa alpina linifolia humilior flore purpureo odoratissimo, Tournefort. In monte Lunæ.

CISTUS, *Eistenrösetten*: Juxta Dioscoridem frutex est ramosus, foliosus non altus, folia habens rotunda, nigra, hirsuta, flores masculo veluti mali puniceæ, fœminæ verò albi; capitula inde rotundiuscula, in quibus semen parvum; radices lignosæ fissæ in diversa tendentes. Vid. *Dodonæus Histor. Flor. & Coronor. p. m. 109.* Species sunt

Cistus flore pallido, punicante maculâ insigniter, *Helianthemum* folio maculoso, *Column.* & *Tournefort.*

Cistus fœmina fol. salviæ. In alpibus.

Cistus sedum, foliis rorismarini sed non incanis. Herba est flore monopetalo capsulâ seminali pentagona. In *Rhætia.*

Chamæcistus vulgaris flore luteo: *Hysopus campestris*, *Trag.* *Panax chironium*, *Matth.* *Melianthemum*, *Lob.* *Flos Solis*, *Dod.* Est herba flore pentapetalo capsulâ seminali triquetra seu tribus carinis compositâ ut *Violæ*, &c. *Primo Vere.*

Chamæcistus foliis minoribus & incanis. In *Pilato.*

Chamæcistus serpillifolia floribus carneis seu *Chamærhododendros alpina serpilli* folio *Tournef.* In monte *Furca* reperitur & *Fracto*, & floribus luteis in *Schaaffmatt.*

Vis ei est adstringens & siccans, hinc fluxiones varias retardat, stomachum roborat, &c. Pediluvium in factore pedum taliter parari potest: *Rj. Fol. Cisti vel quercis M. iij. Herb. origan. M. ij. Rosar. rubr. M. j. Alum. ʒ ij. Mf.* Floret Julio & Augusto maximè in aridis & saxosis locis.

VITIS

VITIS IDÆA seu MYRTILLUS, Heidelbeere: Ob similitudinem fructus cum myrthi baccis ita dictus. Juxta *Baubinum* est fruticosa virgis parvulis, & ramulis cubitalibus penè exporrigitur: quibus acini ad latera adherent nigri, fabæ magnitudine, dulces, vinaceorum instar aliquid continentes: folium rotundum, individuum, parvum: flores tintinnabuli effigie inter folia à petiolis dependent, colore subpnniceo rufo intus stamine, è quibus Baccæ isti myrthi non absmiles enascuntur. *Dodonæus* vocat aliàs *Vaccinia nigra*; quare & *Rajo* est ut supra *Viburnum* è fruticibus bacciferis foliis deciduis non spinosis. Saporem habent modicè adstringentem, subdulcem, acidiusculum: hinc refrigerant, siccant, subadstringunt, sitim sedant & fragorum vice à Pastoribus comeduntur. *Exiccata* in dysenteria & diarrhæa cum successu adhibentur, usurpanturque ab Infectoribus ad coloranda stamina cœruleo colore ac etiam à Pictoribus. *Cnôphelius elegans* Electuarium castrenf. spissum ita paravit: ℞. Bacc. myrtill. in clibano lentè siccet. ʒjß. panis dulciar. aromatis. rad. tormentill. pul. aa. ʒß. ʒij. nuc. mosch. pulv. Theriac. ant. aa. ʒij. cum Elix. vit. *Matthioli*. F. Electuar. Dos, ʒj. secretum est excellens. *Herba* ipsa confortat membra usurpata in balneis. Vallet & contra sævam tineaem, Germ. *Haarwurm*/si paratur Decoctum è myrtill. foliis *Cypress. fl. rosar. rubr. aa. ʒij. Cort. Granar. ʒß. Alum. ʒjß. Absynth. M.ß.* Infus. & coct. in *Vino rubr.* dein in Colat. solv. *Mercur. sublim. ʒß.* quo frigidè pars illinenda. Species sunt

Vitis Idæa fol. carnosis, foliis oblongis crenatis fructu nigricante.

Vitis Idæa foliis carnosis & veluti punctatis: Utraque in Pilato, floret primo vere, & baccas fert Julio.

Vitis Idæa fol. carnosis: Uva ursi Galeni, Lob. In monte S. Christianæ.

Vitis Idæa foliis oblongis crenatis fructu nigricante.

Vitis Idæa foliis carnosis & veluti punctatis. Utraque in Pilato.

LEDUM ALPINUM, Bergroslein: Juxta *Baubinum* in *Pinace* p. 468. *Ledum alpinum* vel est hirsutum seu *Balsamum Alpinum Gesneri, Clusii*: vel *Alpinum* foliis terreâ rubigine nigricantibus, seu *Rosa Alpina Gesn.* seu *Nereon alpinum*, quæ ambo species sunt veræ & genuinæ Cisti ex flore roseo & vasculo seminali; locoque saltem differunt ab illo; Posterior species *Ledum glabrum Johanne Baubino* dictum, ramis est ex descriptione *Illustris Botanici Clusii Histor. Plantar. Lib. I. pag. m. 82.* contortis ac lignosis digiti crassitie, caule vestitis, exterius quidem cineritio, internus autem nigricante, at minimi ramuli subinde etiam rubente cortice teguntur, per quos folia circa fastigium conferta glabra, brevibus hærent pediculis *Lentisci* foliis paria nec forma dissimili, nisi quod crassiora, nervo-

fiora,

flora, minimè in ambitu hirsuta, superiore parte virent, inferiore ferruginei sunt coloris, *saporis* adstringentis & quodammodo resinosi, inter quæ in extremis ramulorum flores multi coacervantur, coccinei, diluiores, quàm sequentis oblongi, superius quinque partitis atque argenteis punctulis conspersi, in quibus pluscula staminula capitulis medium pistillum stipant, quibus decidentibus relinquuntur capitula rubentia in quinque carinalis dehiscencia, in quibus pulvisculus veluti semen ferrugineum: *Radix* oblonga, lignosa, dura, sub nigro cortice tecta crescit in montibus Rhæticiis, item in jugis montis Juræ prope Genevam, ubi se *Rajus* invenisse testatur. Alterum *Nerii Alpini* genus hirsutum est, folia potissimum per ramorum extrema conspiciuntur, & illic quidem conferta, breviora quàm præcedentis & obtusiora utrinque virentia, sed virore saturato, *saporis* enim ingrati, aromatici & resinosi cum adstrictione quadam. Crescit in monte Gotthardo & Fracto, & vicinarum alpium jugis inter laxa ad deversa plerumque latera. Utroque Ledo Alpino Tinctores, qui montium Sneberg & aliorum vicinia inhabitant, ubi provenit, utuntur ad lineas penulas nigro colore inficiendas, auctore *Clusio*, prout & *Rajus* scribit: Folia & Virgulta Myrtilli Silesiacis usum præstare eundem, quem Ledum Alpinum Infectoribus Alpinis. Sic & datur Cistus Ledum flore maculâ nigricante notato, ex quo tamen loco coloris nigri exudat potius resina illa odorifera Ladanum dicta ex hircorum barbis depexa. Floret prædictorum utrumque Junio & Julio.

BUXUS, Buchsbaum: *noξo*. Gr. à densitate ligni, quâ difficillimè comburitur ex pororum angustia, unde & Aurum ex simili densitate difficulter recluditur & philosophicè calcinari dicitur. *Arbor* est magnitudine haud procera, folium myrto simile, locis frigidis & asperis nascitur. *Folia* ejus *saporem* habent acrem, ferreum & adstringentem, graveolentem, sulphur spiritus inviscans continentem (ceu inde *Fernelius* folia inter purgantia recensuit) hinc oleum narcoticum summum pro dentium dolore è ligno elicitur, quod etiam in Epilepsia commendatur: Sudorem movet ligni decoctum instar *Guajaci* & luem veneream curat, ita ut *Ertmüllerus* hoc præ illo laudet, v.g. *R. Lign. Buxi, Sassafr. Salsap. chin. ʒij. Passul. min. ʒj. sem. sœnic. ʒj.* Coq. in aq. font. ꝑ. vj. in vase duplici; vermibus & putredini resistit. *Exc. D. D. Rosin. Lentil. Dec. 11. Ann. 11. Miscell. Cur. p. 350.* observavit lixivium cui buxus incoquebatur tantâ vi pollere caput promissâ cæsarie subcastaneâ ditandi, ut etiam ubi facies incaute eo humectatum fuerat, pilis ruffis inde nascentibus descedarit. Sunt autem Buxi species ex arboribus bacciferis foliis semper virentibus latis graveolentibus seminibus in singulis baccis pluribus nigris lucidis fraxinellæ. Estque

Buxus

Buxus arborefcens : Buxus, Matth. Fuch. Dod. Lob. Tab. vulgaris, Trag. In quibusdam cœmeteriis.

Buxus foliis rotundioribus : Chamæpyxos, Trag. Tab. Buxus humilis, Dod. In monte Crenzacenfi.

Chamæbuxus flor. coluteæ. In monte Fracto.

SALIX, Weyden : Græcè *ἰρία* *ἢ* *ἰριὰς* τὸ *ἰριὰς*, quoddam citò in altum abeat, prout pariter nomen Latinum à saliendo dictum : virgulta gerit flexibilia, arbor est exigua, folia ejus sunt oblonga supernè virentia, infernè albicantia, oleaginea, quæ dum salix floret uno ictu rescissa, Amuletum præbent in omni malo odore certissimum, teste D. Michaelis in Oper. Pract. Semen imperfectum & immaturum emittunt, ut & aliæ plantæ saturninæ, unde non saltem antiveneriam vim habent salices, sed & de iis legitur Psal. 137. mœstos Israëlitas ad Babylonis flumina consedisse, stentesque appendisse salicibus nablia salicesque; sustinuisse lyras, i.e. præ mœstitiâ & animi mœtore, qui saturninas per salices denotatur, non potuisse canere Deo, Musica enim Veneri propria est & hunc tristitiæ pater. Juxta Rajum Hist. Plant. T. II. p. 1419. Salix julis seu nucamentis è multis vasculis seminalibus compositis, quæ semen continent pappo involutum, cum populo convenit, sed foliis longis aut saltem circumscriptioe æqualibus & minimè angulosis ab eadem differt. Juli autem isti vel sunt floriferi vel seminiferi, prioribus brevi primo Vere decidentibus, posterioribus verò ad ætatem usque in arbore durantibus. Species Salicum etiam juxta Rajum respectu texturæ foliorum horum ad duo genera referri possunt, primum genus erit, *salix folio compatiore*, secundum *salix folio laxiore & crassiore*. Omnes autem species salicis sunt arbores lanigeræ juliferæ ut Populus. In Helvetia crescunt seq. species,

Salix vulgaris alba arborefcens, Baumweyden : Salix 1. vel major, Dod. Salix Dioscoridis, Lob.

Salix vulgaris rubens, Kohle Brandweyde : Salicis 3. genus, Fuch. Salix minor, Dod. Ad margines pratorum.

Salix sativa lutea folio crenato : Salix 3. Trag. Salicis alterum genus, Fuch. Salix angustifolia sylv. Tab. In pratis & fossis.

Salix folio amygdalino utrinque virente aurito : Salix, Matth. sylv. latifolia, Tab. In prato ad pontem Wiesæ.

Salix fragilis, Bruchweyden/vel Brandweyde/ed quod tandem nigrescat Salix 2. Trag. 1. in Prodr. In arenosis ad Birsam & S. Jacobum frequens.

Salix humilis capitulo squamoso, cujus foliis sæpè vesiculæ subrubentes insident : Salix angustifolia, Clus. In arenosis ad Rhenum & Wiesam.

Salix oblongo incano folio, sub 2. in Prodr. Ad molendinum ætarium satis frequens, item in sepibus ad aquam, & Michelfeldæ.

Salix latifolia rotunda, Eastwenden / Wasmwenden: Salix caprea rotundifolia, Tab. In palustribus Michelfeldæ & humidis montis Mutetæ.

Salix folio ex rotunditate acuminato: Salicis 4. genus, Trag. Salix aquatica, Lob. Salix caprea latifolia, Tab. Iisdem locis.

Salix humilis latifolia erecta, quæ 4. in Prodr. In humidis Michelfeldæ. Salix hæc humilis ex floribus Aquam destillatam præbet, quæ, no-ante Donzello in Thef. Pharmac. Catalog. Plant. circa Romam crescentium p. 807. cum sacchar. rosac. exhibita hæmoptysin certò sanat.

Salix alpina angustifolia repens, Germ. Erdweyden. In alpibus Helvetiorum & monte Præcto frequens.

Salix alpina Pyrenaica. In summitatibus Pyrenæi monti; Estque 6. in Prodr. C. Bauh. p. m. 159.

Salix saxatilis minima. In alpium Helveticarum jugis saxis insistens reperitur.

Antequam autem Vires Salicis ex sapore tradamus, notabimus ante omnia maximè Salices inservire ad curam transplantatoriam, prout præter alia maximè taliter Strumæ sanatae sunt, referente Excell. D. Hünerwolf. in Dec. II. Misc. Cur. Ann. X. p. m. 99. quatenus noviter nuptæ ab Opilione sualum erat, ut primo vere ungues refecaret, & manè subobscuro abiret ad salicem procul ab urbe remotam, inque eam perterebratam segmenta unguium reconderet clauso ad amassim foramine cuneolo, sicutandem sensim decrevit struma. Quia verò Salix folia gerit amari absynthiaci saporis & gulam cum terrestritate exasperat, siccant ea & subadstringunt, non autem refrigerant nisi per accidens. Folia hæc contra libidinem arcendam usurpantur, quem in finem Ettmüllerus Decoctum & succum commendat, præsertim si hic cum pane in placentulas formetur. Hartmannus Balneum è foliis contra Infantum ariduras & tabem utiliter commendat. Tale Balneum quoque utiliter paratur contra malam scabiem, v. g. ℞. Fol. salic. Lapatb. acut. Enul. camp. Verbasf. Scabios. aa. M. x. Rad. malv. violar. aa. ℥vj. Fursur. macr. scutell. vj. sulphur. ℥ij. Salis P. j. F. Decoct. pro Baln. singulis diebus usurpando; Dein utatur Unguento seq. ℞. Ol. rosac. Viol. aa. ℥ij. Succ. fumar. Lapatb. acat. aa. ℥j. Axung. porc. ℥v. Cera nov. q. f. Liquefiant Cera cum oleo & axung. dein add. Succ. & Acer. ℥j. Coq. ad consumpt. adde Terebinth. lot. ℥b. Litharg. Ceruss. Thur. Mastich. sulph. aa. ℥vj. Mercur. aceto extinct. ℥b. Alum. ℥j. Casur. ℥j. Salis ℥j. misc. F. Ung. Recentia Salicis folia etiam utilissimè adduntur in soporiferis lotionibus, & sparguntur circa febricitantium lectum. Quid fungus salicis rusæ præbeat in phthisi, diximus in Select. Remed. è Trib. Regn. Hinc Prævotius Extr. corticis medii salicis tenelli, antequam folia edat, collecti, expertus est singulare remedium, teste Welsch. Miltom. §. LX. Ex foliis paratur Aqua stillaritia, quæ ex sali-

cum adstringente vi dicitur hæmorrhagiam sistere; verùm *Welschius in Mictomim. §. XL.* refert arcanum mulierum Britannicarum esse ad menstruorum defectum cort. salicis minoris in vino, id quod & *Georg. Entius* suâ experientiâ contestatus sit. Aliàs de *Oleo destill. salicum* refert *Etzler. Isag. p. 29.* illud genitalibus illitum Venerem extingueret. Usus etiam Vininum est ad corbes, clathros, cathedras, &c.

LIGUSTRUM GERMANICUM, *Bethholz*; à ligando dictum. *Arbor* est juxta *Matthioli* descriptionem foliis Oleæ similibus, sed latioribus mollioribus & viridibus, floribus candidis, muscosis, odoratis, semine nigro sambuci fructui simili, purpureo intus succo: ligno robusto & duro; *Folia* habent saporis acetbi, terrei & urentis cum amaritudine siccantis; hinc & siccant, adstringunt, & incidunt, & singulariter conducunt ad inflammationes, putredines, exulcerationes oris & faucium, ad procidentiam & tumorem uvulæ & laxitatem gingivarum in collutionibus aquâ ferrariorum factis. Flores ex aceto fronti illiti capitis dolores mulcet, id quod & *Oleum* eorum præstat, quo insuper in Italia ad scrophulas & ulcera omnia putrida utuntur, teste *Doctiss. Welschio in Mictomim. p. 35. Ann. IV. Dec. I. Misc. Cur.* quin & intrinsicè ad scorbutum folia maximè facere compertum esse dicit. Adhiberi quoque possunt in profluviiis sistendis; Estque è fruticibus bacciferis foliis deciduis non spinosis.

Ligustrum Germanicum: Ligustrum, *Math. Fuch. Lob. Tab. vulgare, Trag. Phyllirea, Dod.* In sepibus.

RHAMNUS, *Stechdorn* oder *Fantbaum* / *Ercusbeer*: Est frutex in fruticetis & sepibus nascens, virgas rectas & spinas aculeatas ut *oxyacantha* habens, *folia* verò parva, oblonga, subpinguia, mollia, quæ baccæ sequuntur: *folia* externè applicata erysipelati & herpeti conducunt, *Decoctum* ejus cum aquâ aluminosâ inservit oris & gingivarum putredini. *Rhamni catartici* in specie fructus purgat hydropicos, si succi ℥ij. & sacchar. ℥jss. coquantur & (maximè si *simus columb. aceto subactus* unâ applicetur) corrigantur *zinzibere, caryophyllo & cinam.* Vid. *Cwöfel. in Fascic. Medicam. p. 109.* Nos ordinavimus utiliter hoc modo: $\text{℞. Syr. derham cathart. ℥ij. Jalap. opr. gr. xxvj. magist. hujus gr. ij. Zingib. ℔. Aq. sumar. Vini alb. aa. ℥j. misc. F. Potio.}$ Copiosè aquas eduxit. Hinc in Gonorrhæâ obvium tergentem & purgantem sapius expertum esse refert *Welschius in Mictomim. Sect. III. §. XXIII.* *Pictores & Mechanici* baccarum succo utuntur, parantes inde colorem 1. *Croceum*, si messis tempore lectæ, arefactæ, contusæ in aqua & alumine macerentur. 2. *Pulchrè viridem*, si legantur autumno, cum maturitatem assecuta nigra evaserint & tusa in vase æreo asserventur.

3. *Punicum*, si circa festum S. Martini in arboribus adhuc hærent. Rhamni autem species sunt à fruticibus bacciferis, foliis deciduis spinosis, uti sequentes Rubi & Rasorum species. Estque

Rhamnus salicis seu Oleæ folio fructu flavescente: Rhamnus 2. Matth. Dod. Rhamnus primus Dioscoridis creditus, Lob. In humidis Hünningensium.

Rhamnus catharticus, Wegdorn/ Creugdorn: Rhamni alia species, Trag. Spina insectoria, Matth. Lob. Tab. Rhamnus solutivus, Dod. Communiter frutex est: in monte Muteto & dumetis Augustam versus.

RUBUS VULGARIS & IDÆUS, Brombeer und Himbeer: Ille virgas edit quadrangulas subrubentes facillè flexiles, aduncis ubique aculeis referas folia fragariæ æmula sed aspera, flores racemosos albicantes, quos sequuntur baccæ nigræ instar mororum: hæc verò longè dementior est spinis raris obsita, folia proferens latiora mollioraque, flores itidem albos, quos baccæ mora per omnia referentes sequuntur; quare & sunt è fruticibus bacciferis foliis deciduis spinosis fructu composito ex multis acinis. Hic verò frutex est, cujus folia cum extremo tum lateribus sinuata concidunt & spinosa cuncta redduntur, imò etiam caulis & ramus fructum racematim gerit & non solum serò, sed etiam particulatim maturescit. Estque

Rubus vulgaris fructu nigro, Brombeer; Rubus, Matth. Fuch. Dod. Lob. grandis, Trag. arvensis, Tab. In dumetis.

Rubus repens fructu cæsius, Krasbeer: Rubus humilis, Trag. minor, Dod. In sylvis. Junio.

Rubus Idæus spinosus, Himbeere: Rubus Idæus, Trag. Matth. Dod. Lob. In Landskron. Majo.

Chamærubus saxatilis, Rubus alpinus humilis, Gesn. In montibus Helvetiorum.

Rubus vulgaris fructu nigro folia gerit saporis acerbi & adstringentis, sicci, hinc profluvia quæque sistunt, aphtas curant, vulnera abstergunt inveterata in Decocto pro lotionè singulariter curant, scabiem arcent. *Rubus Idæus* fructu rubro saporem quoad baccas habet acidiusculum, penetrantem, gratum, odorem aromaticum, hinc refrigerant, vi analepticâ gaudent, stomachum roborant, humectant, sitim sedant, febrium æstum temperant, mucilagine temperatâ sal volatile acre & efferum inviscent, anginam & oris ulcera curant, hepar aperiunt, urinam movent. Syrupus summè cardiacus est & reficiens & in febribus malignis roborans egregium, ut meritò Gesnerus illam saphirinis & smaragdinis prætulerit. Aqua etiam ex iis utiliter Aquis cardiacis immiscetur, v. g. in Febribus malignis: R. Aq. rub. id. borrag. bugloss. rosar. aa. ℥j. Bez. min. Perlar. prepar. aa. ℥j. Bez. orient.

orient. *Æj. Man. Christ. q. f. misc.* Ex pulpa earum cum saccharo bellaria quoque fiunt. Florent in montibus Majo & Junio.

ROSA SYLVESTRI, CYNOSBATUS, Rosenstauden: Rosæ species sunt frutices bacciferi spinosi foliis deciduis fructu simplici, cui flos ejusque calix pro umbilico inservit, foliis pinnatis, fructu majori.

Rosæ sylv. vulgaris flore odorato incarnato, Heckenrose: Rosæ sylv. i. genus, Trag. Rosæ sylv. Matth. Dod. Tab. Rosæ canina odorata, & sylv. Lob. In dametis, cui spongiola adnascitur. Majo & Junio.

Rosæ sylv. foliis odoratis, wilde Rose: Rosæ sylv. altera, Trag. Rosæ 10. Dod. Rosæ Eglentaria, Tab. In quibusdam sepibus.

Rosæ sylv. pomifera major. In alnetis provenit.

Rosæ arvensis candida, wilde weiße Rose: Rosæ sylvestres 4. species Trag. In agris.

Rosæ sylvestres ergo sunt frutex arborefcens folia ferentes multò latiora quàm myrthus & aculeos robustos circa virgas (quæ pungunt sed protegent, unde præter alia moraliter discimus, humanam mentem nonnuncquam gravibus ærumnis aculeatam patrociniùm ex his ipsis calamitatum spinis amplissimùm sortiri) florem candidum, fructum oblongum, olivæ nucleo similem, qui dum maturefcit, fulvus, intus verò lanuginosus conspicitur; Odorem is habet fragrantem acidiusculum, subadstringentem verò saporem, hinc modicè adstringit & optimè spir. vitales & animales recreat, quare & *Usus* earum est in fluxionibus, fluore albo mulierum, febribus, siti, sodâ & appetitu prostrato, maximè verò in calculis renum, extrinsecus in vomitu, Cephalalgîâ, vigiliis, dolore aurium, gingivarum, sedis cum vino coctæ impositæque, in ulceribus & inflammationibus oris, faucium, oculorum. *Radix Cynorrhodonis* specialiter spicula è corpore extrahit. Notamus etiam Philosophos Chymicos duplicem habere Rosam, Rubram quæ rosa coccinea nostrorum magistrorum *Basilio* dicitur *Oper. p. 35.* diadema cordis quod mirere, ubi non intellexeris, salini Philosopho cuidam dicta, & alba quæ rosa Hierochuntina (de qua aliàs *Mollenbroeckius*) Jovis eidem *Basil. p. 198.* cui nomen perpetuæ. *Majer. in Emblem. pag. 75.* Rosetum philosophicum duplici subjecto referari dicit, volatili scilicet & fixo, ubi in ipso introitu Venus cum suo amasio Adonide videatur, quæ sanguine suo rosas albas tinxit purpureas. Sed hoc altioris indaginis. *Etzlerus* refert Sal ligni Rosarum mirè matricem referare & confortare, quia Rosa Venerea sit & Veneri cum Lunâ uterus subjicitur; verùm in calcinatis vis hæc nulla. Adnascitur aliquando Rosæ virgulis *pitula* quædam molliter hirsuta ex contorsione utriculorum ab erosione cuticulæ à vermicibus factâ & ovis eorum illuc depositis, hinc si hanc incideris *vermiculis*

culis quibusdam exiguis albis intus refertam invenies, è quibus per hyemem in spongia latitantibus mense Majo anni sequentis vesparum formâ prodeunt, ceu pluribus hoc copiosè explicat Excell. Brandenburgicus Archiater D. D. Mentzelius Dec. II. Ann. II. Observ. X. Miscell. Curios. p. 30. Vide & Regn. Veget. Part. I. Cnôphelius in Fascic. Remed. p. m. 37. suadet spongiolarum prædictarum repetitam insuccationem cum spermate ranarum, in quo prius aliquid ex vitriolo & alumine sit solutum & exiccationem, qualiter egregiè hæmorrhagia ex quacunque corporis parte, maximè narium, si saltem odoretur, sistatur. Spongiola talis in scatula pura usui reponi potest.

TAMARIX, Tamariften : Nota est arbor fructum veluti florem ferens, compactè muscosum, unde *Rajo* Arbor lanigera dicitur, seminibus tectis seu inclusis vasculis multis simul confertis racematim in summis ramis, foliis cupressi aut ericæ vulgaris. Odorem habet suavem, subfrigidum, saporem adstringentem & partium tenuium; hinc subadstringit, diuretica est & anticatharralis, antihypochondriaca & sanguinis purificativa; obstructions omnes tollit, imprimis mesenterii : *Et müllerus* testatur Corticem ejus minimè cedere ligno sassafras in absumendis catharris, si ejus uncia una pro mensura Aquæ coquatur ad remanentiam dimidiæ partis. *Etzlerus* in *Isag. Phys. Mag. Med.* p. 19. refert Tamariscum olim Magis scythicis ad prælagia usitatissimum fuisse unde *Nicander* vocet. Vid. *Huënius* in *Concord. Rat. & fid.* p. 195. Extus ejus foliorum usus est in Cataplasmate contra tumores serofos œdematicos hydropicorum, v. g. *R. Fol. tamaric. rorismar. rut. aa. M. j.* Nulliane in aqua & vino ad mollitiem, add. *Farin. cicer. frument. aa. ℥j. sterc. vaccin. ℥ij. Adip. porc. ℥j. Mell. opt. ℥ij. misc. f.* instar Catapl. Venæ enervantur per caulem seu ramum excavatum hausta : Estq;

Tamarix fruticosa Germanica : Myrica, Trag. syl. Matth. Tamarix syl. fœmina, Fuch. Tamarix, Dod. Tab. Tamariscus Germanica, Lob. In arenosis ad Rhenum & Birsam.

ERICA, Heiden : Ab *ἰχθῆρα* frangendi calculum vi dicitur, Arbor est fruticosa similis Tamarisco ut multò minor colore rorismarini & pene folio, floribus parvis copiosis subrubentibus, & juxta *Rajum* frutex cujus semen vasculo per maturitatem sicco minori rotundo inclusum est, foliis semper virentibus. Estque vel

Erica vulgaris glabra : Erica, Tab. vulgaris, Trag. *Ericæ*, Fuch. Erica 1. Matth. Erica Myricæ folio, Lob. flore purpurascente, aliquando albo : in sylvis.

Erica baccifera procumbens nigra. Empetrum montanum fructu nigro. In monte Fracto habetur.

Saporem

Saporem habet herbaceum, siccum, terrenum, hinc adstringit, & ob alcali vividum nonnihil resinofum in Decocto per 30. dies pota Calculum velicæ frangit, teste *Matthiolo*, præsertim si unâ in Balneo usurpetur: Florum decoctum (quod maximè juxta *Galenum* digerendi per halitum facultatem habet) in Colicâ prodest, laudatur & in moribus serpentum & fluxionibus variis.

CAMPHORATA GLABRA, *Camphermissi*: Ita dicitur, quod herba digitis fricata odorem camphoræ nonnihil referat, foliis Larici similis est, nihilominus *Rajo* est incertæ positionis.

Camphorata glabra: *Chamæpeuce* & *Camphorata minor*, Lugd. Ad agrorum semitas versùs Otlingen.

JUNIPERUS, *Reckholderstauben*: Quod juniores & novos fructus pariat, antequam veteres maturi sint, ita dicitur; Cedro similis planta est aculeata, veluti *Rosmarinus*, aculei ejus sunt recti, qui nunquam decidunt, id quod prodit balsamicam ejus vim. Est ergo ex Arboribus bacciferis juxta *Rajum*, de quo supra in *Euonymus*. Species ejus duæ sunt.

Juniperus vulgaris fruticosa: *Juniperus*, *Matth.*, *Dod.*, *Lob.*, *Tab.*, *vulgaris*, *Trag.*, *Juniperus minor*, *Fuch.*

Juniperus minor montana, folio latiore fructuque longiore. In cacumine montis Pilati.

Fructus ejus quem singulis annis bis maturum profert, crasin totius concreti obinet, bonus iste est contra viperarum morsum, roborat cerebrum, ventositates resolvit, & stomacho prodest, & ut *Cedrus*, qui Veteribus cum Junipero unum idemque vegetabile fuit, ad vitam longam facit. Hinc in affectibus catharralibus & chronicis senum percommodi sunt, dum digestionem ventriculi juvant. Novi *Typographum* qui esu baccarum singulis mane consueto visum usque ad summum senium illæsum conservavit, sed & halitus eorum ex ore oculis afflabatur ab ipso. *Cnophelius* Cataplasma tale ad hydropicos tumores paravit toto corpori calidè illinendum: *Rj. Bacc. junip. p. iv. lauri p. j.* pulverisata excipiantur mellis q. l. ad consist. Catapl. quo hydropicus per annum & dimidium curatus erat. Sic fit utilis spiritus arthriticus externus: *Rj. Bacc. junip. ℥ssj. rad. Imperat. ℥ij. Castor. ℥j. Camph. ℥vj.* Affund. *Spir. vini mens. j.* & externus apoplecticus dum *gran. junip. M.ij. in mens. j. Spir. vin. cum salv. puleg. nasturt. & parum croci* infunduntur. Paratur inde *Rob Juniperi* ad pestem & movendum sudorem atque urinam, unde Nephriticis per commodum *Malvaticum Juniperinum* (dum v. g. *Rob Juniperi ℥ij. vini malvarici canth. sem.* in vase terreo miscetur pistillo marmoreo vel vitreo, hinc stant in digestionem

stione & tinctus liquor colligitur percolatione per linteum cum expressione; Dosis ℥j. in conveniente vehiculo) seu Essentia ex Rob & Spiritu constans. Bacca autem spiritum exhibent per fermentationem, ubi & sal volatile insimul elevatur, & oleum quod contra affectus colicos & nephriticos intus & extus bonum est, præcipue verò Oleum per diuresin serum leucophlegmaticorum copiosè educit, experientiâ D. Binningeri in *Observ.* Hinc Bacca cum Absynthio & Rhabarb. Monach. in hydrope summè proficuas esse, expertus est *Exc. D. D. Volkamerus. Exc. D. Wolsius in Misc. Cur. Dec. II. Ann. VIII. p. 155.* refert quendam Theologum liberis suis de spiritu præfato aliquid sæpius exhibuisse, & hoc modo ab insultibus Epilepticis præservasse.

Liquor ex fungis seu spongiis Juniperi exilibus sponte resolutis in sole & acervo formicarum summè utilis est in affectibus oculorum, imò etiam pro specifico antiparalytico habetur, de quo vid. *D. D. Mart. Bernh. de Bernic. in Fascic. II. Med. Cnôphel. Tit. XXV. pag. 182. Ann. VI. Miscell. Curios. Gelatina* verò seu glutin juniperinum circa nodos ejus exudans & in limpido liquorem se resolvens, de quo in *Experim. Cnôphel. Misc. Cur. Dec. I. Ann. VI. p. 184.* in contracturâ, paralyfi & debilitatis ex arthritide articulis vel ex signaturâ laudatur.

Cinis Juniperi, ut & sarmentorum Vitis, Absynthii, egregiè valet in Hydrope pro urinâ expellendâ, v. g. ℞. *Ciner. junip. absynth. sarment. Vit. aa. ʒij. Nuc. mosch. ʒij. Cinam. ʒj.* Affund. *Vini alb. ʒij.* stent calidè per diem, dein Colaturâ dentur ʒvj. Nec minus postea experientia valet Lignum v. g. in Hydrope Uteri: ℞. *Lign. Junip. ʒij. Coq. in Vin. alb. & Aq. ʒij.* Colat. add. *Ceresol. M. j. fol. Laur. M. j.* Utilissimum etiam idem est in Lue Venerea. Hic tandem non reticendus videtur Pulvis stomachicus albus, qui ut Juniperus ad vitam longam ut præservativum, & tantùm non curativum universale à quibusdam Helvetiis, præsertim & Constantiensibus laudatur, cujus descriptio sequens est: ℞. *Bacc. junip. Herb. Veronic. carduibened. cent. min. ling. cervin. plantag. latifol. aa. ʒj. Macis, rad. zedoar. Helen. calam. arom. pimpinell. liquir. C. C. ust. aa. ʒß. Zinzib. alb. Cinanom. Galang. Salv. nob. Caryophyll. aa. ʒij. Cubeb. Cardam. aa. ʒijß. Sem. fœnicul. & cumin. acer. macerat. anis. rut. petrosel. urtic. rubr. aa. ʒij. Fol. senn ʒij. Crem. tart. ʒij. Pulmon. vulp. ʒj. Sacch. cand. alb. ʒxij. misc. F. Pulv. Dos. quantum quater cuspidè cultri capi potest; Valet præprimis contra asthma & affectus pectoris & capitis chronicos.*

ASPARAGUS, Sparsen: Sic equidem vocatur omnis tener caulis & germen primo prodiens, sed hic specialiter quòd cauliculos hos, qui primâ germinatione è terra prodeunt, præcipuos habeat, coquantur scilicet

licet hi turiones & cum butyro aut oleo communi, aceti tantillo & sale mensis adhibentur. Notæ ejus genericæ sunt folia tenuissima & quasi capillacea; turiores hi crassi & esculenti spiritu vegetativo pleni sunt & particulis sulphureis, quas è terrâ stercoreatâ hauriunt, abundant. Saporem habet radix subdulcem, unctuosum, & partium tenuium est cum calore, & fauces & linguam exasperat, hinc ob sal volatile sulphureum calefacit & siccat moderatè, & inter 5. radices aperitivas numeratur: Usus habet magnum in deobstruendo (potius sanguinem sale suo resoluto attenuando) & urinas movendo, cujus ratione pro Lithonriptico vulgò laudari solet, ed quòd Urina odorem ejus spitet, ex quo tamen *Helmontius* colligit, eum potius calculum formare, dum putrescendo asparagi salia resolvuntur & cum aliis partibus terrestribus in arenulas abeunt: Notat & obinde *Excellentiss.* DN. D. *Paullini* in *Observ. Med. Phys. annex. Ann. VI Dec. II. Miscell. Curios. Observ. CVII. p. 68.* quandam scæminam ab usu immoderato asparagorum sterilem factam per intermissionem eorum à sterilitate mox liberatam fuisse, nimirum *Casp. Hoffmannus* in pituitosis Venerem stimulare posse & semen augere decernit, in biliosis verò subductâ materiâ contrarium facere. Pro scopo autem deobstruendi glandularumque coagulum tollendum in *Hydrope* cum aliis ita utiliter ordinabat quondam *Rondeletius*: Rj. Rad. asparag. apii, gramin. petroselin. pentaphyll. aa. ℥ij. enul. camp. ℥j. Herb. beton. marrub. mercurial. cucbor. capillar. omn. aa. M. j. sem. anis. fœnic. aa. ʒb. Brassic. mar. & fl. chamom. in acet. macer. aa. ʒj. fenn. orient. sem. cartham. aa. ʒij. sem. heder. ʒij. Fl. anth. P. j. Passul. ʒij. F. Decoct. aromatizandum cum sacch. spec. diarrb. Abb. externè adhibetur pro lenienda Odontalgia & dolore gingivarum earumque laxitate. Unica species apud nos in *Allacia* superiore propè *Basileam* reperitur, scilicet
Asparagus mitior sponte nascens.

PINUS, Rhen: Pinus est vel sativa vel sylvestris: Illa procerâ est arbor, folia habens aculeata, semper virentia, longiora, crassiora, magis recta, circa ramum prodeuntia, resinosa est, odorifera, conos habens magnos solidos ex multis duris & lignosis squammis compactos, in quibus nuclei oblongi & fusci sunt inclusi; Interius nucleus albidus saporem habet pinguem, unctuosum, benè nutrientem, idque ob substantiam oleosam temperatam, cujus ratione ut *Amygdalæ* & *Pistacia* quoad caliditatem temperatus est & humidus, quales nuces maturant, leniunt, agglutinant, resolvunt, impingunt quare usus eorum præcipuus est in *phthisi*, *stranguria*, ubi urinæ acrimoniam mitigant; insuper Venerem excitant & ulcera renum mundificant. Sit v. g. seq. Lac artificiale in *Phthisi*: Rj. Rad. symph. maj. ʒij. Herb. heder. terr. Fl. tuszil. aa. M. j. C. C. rasp. ʒj. Limac. purg. num. x. Coq. in Aq. font.

K k

font.

*font. Mens. j. tum R2. Pinear. mund. Pistac. decort. aa. ʒij. F. Emuls. de qua detur sapius. Pulvis flavus è florentibus pinis & abietibus deciduus à mense Majo usque ad medium Junium insignem vim habet antinephriticam, experientiâ Excellentiss. Clauderi, qui illam nobis Altenburgo transmiserat, Exc. verò D. Jac. Wolf in Dec. 11. Ann. VII. Misc. Cur. p. m. 369. Crocum hunc ex turionibus maturè decerptis & arefactis collectum pro affectibus pe-
toris etiam dilaudat. Septembre maturi sunt fructus.*

Pini sylvestris species varix sunt; *Axtius* quandam speciem in Vulturenæ & Rhetorum montibus & Tyrolensi comitatu copiosè crescere dicit, quæ sit arbor procera, ramosa, cortice rugo, ramis distortis, folia habens longa & mucronata, ex singulis tuberculis quina prorumpentia instar penicilli; Coni ejus sunt ut piceæ molles, resinosi, nucibus triquetris pinûs sativæ nucleis minoribus referti & subrustâ contenti membranâ. Destillatur ex iis Oleum colore & virtutibus ob acredinem salino-sulphuream penetrantem verè aureum, quod in arthritide vagâ intus mirè valet, experientiâ Exc. D. D. Hagendorn in Dec. 11. Ann. III. Misc. Curios. pag. 96. ubi insuper refert illud extus cum spiritu lumbric. terrestr. & fornicatum commixtum & illitum dolorem sævientem sistere: in stupore, paralyti ischiade cum spiritu vini &c. membris affricat: In ascite cum quartanâ præmissis universalibus internè ad guttulas aliquot quotidè in cerevisiâ calidè exhibitum Juvenem pro desperato habitum restituit. In Colicâ clysteribus etiam utilissimè additur. Imò *Observ. seq.* refert Caput mortuum Olei per linteum colatum & evaporatum cum farina in pilulam redactam Odontalgiam mirè sedare, imò cum aqua fontana mixtum in Anginâ loco gargarismi nitrati usurpatum certò juvare. Species sunt

Pinus sylvestris, Wilder Stiechenbaum / Kienbaum: Pinaster, Trag. Lob. Pinus syl. Matth. Dod. syl. montana, Tab. *Rajo* est arbor conifera, resinifera.

Pinus sylvestris montana altera.

Pinus sylv. mont. tertia, ex qua Teda. In montibus Helvet. Germ. Foren, unde Teda sulphurata, Schwefelstohstein.

PINASTER TENUIFOLIUS JULO PURPURASCENTE, Stiechenbaum: Species est Pini sylvestris, cujus folia tenuia, rigida, multò longiora foliis abietis & piceæ, semper gemina ab uno velut tubulo exeuntia, in ipso exortu connexa, in interiore parte, quâ se conspiciunt concava, acuta sunt, pungentia, gustu adstringentia & undique ramos vestiunt. Ejus arboris ramos in Helvetia *Oenopole* solent ante ædes suas proponere, ut *Viennenses* abietis tenerioris ramos & aliarum regionum incolæ *Hederam*: Proprias vires non habet ab alia *Pino* discrepantes, Pinus autem egregias vires habet pro

pro balsamo sanguinis vitiato restaurando, sic namque exinde fit Essentia antiscorbutica: *Rj. Spir. summit. Pini per fermentat. parat. q.v. affund. summit. Pini q.s. Digere, exprime;* hujus Infusi *t̄vj.* add. *Extr. pini ℥iv. Myrrh ℥iij. Croci ℥β.* misc. Dosis in scorbuto ad *zj. vel zij. Excell. Job. Christ. Mackius Dec. II. Ann. X. Miscell. Cur. p.m. 185.* Pineatum exinde quoque parat in Hæmoptysi & Phthisi excellens remedium: *Rj. Turion. Pini tenerr. M. iij. minutissimè concis. insperg. Crem. Thermar. Carol. Sulph. crud. aa. ℥j. & superinfuso Vin alb. Aq. scabios. ad t̄vj. coq. in vase duplici ad consumpt. part. trium & colatura, facta leni expressione, seruetur: Interim Rj. Succ. ex seq. rec. Scabios. Heder. terr. Tusil. urtic. min. sanic. chelidon. min. Auricul. mur. aa. ℥iv. Tritic. secul. aa. ℥vj. Rad. fœnic. enul. alb. malv. torment. aa. ℥j. flor. acac. ℥ij.* Coq. lentè ad consumpt. aquosif. & depurat. M. cum præced. Extr. Pini & tandem add. *flor. sulphur. ziiij. Croci Div. Mf.* Estque

Pinaster tenuifolius julo purpurascete: Thæda, Tab. circa Binningen.

LARIX, Eichenbaum: Larix arbor est alta, non tamen ita procera, ut abies, quamvis aliàs arborum resiniferarum tanta natalium mixtura sit, ut non facilè discernantur in fronte, etiam à peritis: cortice est crasso, scabro, fulco, multis rimis hiuleo, qui interius rubet & reliquâ parte lavis est & glaber, rami sunt longi, flexiles, graciles, deorsum propendentes, coloris lutei, suavis odoris, folia leniter odorata, ramos confuso ordine ambientia, è tuberculis umbilicatis numerosa, penicilli in morem conjuncta prodeunt, tenera, perangusta, crassitudine porcinas æquantia setas, vel penicillum hinc formatum imitantia, nec antequam donec alio Veris initio succedant hyeme decidentia; pro Floribus habet rudimenta conorum ex minutis squamulis compacta; Tales autem Coni qui fructus ejus sunt, pertinaciter ramis ejus adhærent, brevi contorto crassiusculo pediculo, nutabundi, nucis cupressi magnitudine, squammis contexti latiusculis compressis, obtusis, tenuibus, ex rubro purpurascetes, sapore dulci & pineam nucem æmulante; odore jucundo naribus aspirante prædita est. Materies ligni est durissima, interior rubescit. Hinc cortex siccat velut Pini cortex, nihilominus ejus resina liquida, albicans perforatione elicita Terebinthina vulgaris dicta, non est ita calida, ut vel pini vel sabinæ, egregium tamen balsamicum pro sulphure sanguinis roborando acoreque peregrino ejusdem mitigando, unde Calculo, podagræ item, tussi & tabi, paralyti, ischiadâ optimè conducit, maximè & in Gonorrhæa & initio luis venereæ, si ex ea & cum ea fiant Pilulæ ex *Mercur. diaphor. ℥j. Bezoard. miner. Cinnab. antimoni. aa. gr. v.* & extus insigne Traumaticum præbet, ut alibi diximus; Resina ficcior quoq; utilis est vulneribus & compescendo sanguini. Agaricus ei ut

fungus adnascitur, de quo supra & pannum quoddam albicans, corio simili, quo Monticola, *Vagnero* teste, ad vulnera glutinanda fluxusque sanguinis utuntur. In Rætia reperitur, & Majo floret.

Larix. In Rætia frequens.

ABIES, Tannenbaum : Regni Vegetabilis partem alteram claudit hæc arbor conifera resinifera Helveticorum montes copiosè ornans, maximè in sylva propè Zoffingen Bonwald dicta, reperibilis, ad naves & malos eorum à Venetis & Batavis quandoque hinc expetita. Ejus autem duæ notantur species,

Abies alba sive fœmina, Weisse Tannen : Abies, Trag. Matth. Lob. Tab. Picea, Dod.

Abies rubra sive Picea major 1. Rost Tannenbaum. Copiosè in Helvetia reperitur.

Abies alba ita dicitur, quòd cortex ejus & folia aversâ parte albicent, & si flectatur, facilè frangatur; arbor est excelsa longo, recto caudice, æqualis crassitie usque ad ramos; Flores ejus crocei, bicolores (pulverem antelasticum itidem præbentes) qui paulò ante solstitium emergunt, quos sequitur conus novellus sursum versus crescens minimè pendulus qui aperitur vere, & decidit rursus ex arbore, quando folia incipiunt emergere. Conus hic seu nucamentum squammatim compactum spithamæ est longitudine, qui initio Maji collectus, si coquatur in aq. font. optimum antiscorbuticum medicamentum, largitur, uti & supra de Pino & in Remed. Angl. p. 165. diximus. Ob partes scil. balsamicas quibus abundè scatet, & balsamum sanguinis restituit, hinc namque resinam fundit liquidam Lariceæ similem excitato inter corticem tumore, quæ tamen præ hac splendidior, odorator & amarior est, unde in vulneribus calvariæ mirificè glutinat; Intus & sumpta Ischiadicos, Podagricos & calculosos, asthmaticos, purulentos optimè solatur, de quo in seq.

Abies rubra vix ab alba distingui potest, nisi quòd sit nigrioribus foliis latioribus, lævioribus, mollioribusque & minus aculeatis quæque ramos circumquaque vestiunt & operiunt; cortex ejus nigrescit, tenax & lori modò flexilis est. Coni sunt itidem spithamæ longitudine, sed torosiores, fragili nucamentorum congerie, in quibus semen concluditur. Cortex coriariis inservire potest ad densanda coria. Omnia ea præstat, quæ Pinus, resina tamen ejus ignobilior & minus efficax, verùm si Oleum inde eliciatur, quod est subtilior & attenuatior ejus substantia à vulgaris terebinthinæ spiritu nil differet, experientiâ Dan. Ludovici Misc. Cur. Dec. I. Ann. IV. pag. 272. Lignum ad ædium & triremium fabricas expetitur, præsertim si vetustum sit & non cariolum. Et ex hoc ut & aliis lignis resinosis combustionem

flione vel accensione fumus multus ater colligitur in Fuliginem, *Sten-
tauch* aut *Rienrus*, dum scilicet fumus ex combustione ligni per cavitatem
furni intrat in cameram quadratam undique clausam & in sacco lineo py-
ramidato, undique expanso in sublimi condensatur. Usus ejus pro co-
lore nigro, velut ex Oleo lini vel nucum cocto Atramentum suum Typo-
graphi parant. Aliàs commendatur Fuligo splendens, & è lign. *quercin.* col-
lecta, quæ magis dissolvit *grum. sang. cum acet.* in casu ab alto. Item in *suffoc.*
uteri, lipoth. etiam tempore necessit. *simpl. pulveris, ut & in aff. ventr.* Extetnè
pulsibus in febribus à *Strobelberg.* immiscetur & utiliter pulveribus antihy-
pochondriacis, v. g. *Fulig. tener. Corall. rubr. prapar. Sperm. ceti aa. ʒʒb.*
Cinnab. antimon. rad. Ireos Flor. aa. ʒij. M. f. Pulv. Ingreditur & pulverem
antartrophon *Scaphul.* quem dedimus *Select. Remed. Excell. p. m. D. D. Clau-
derus* nobis per literas candidè communicavit sua ex Fuligine & Cineri-
bus clavellatis (itidem ex abietis vel pini, quercûs, &c. cineribus parato
lixivio in lebetibus cupreis amplis coctione ad siccitatem confectis) præ-
parata, ceu quibus egregia in morbis præstiterit; Sic namque inde fit *Essen-
ria* ejus alexipharmaca: *Rʒ. Ciner. clavell. ʒʒ. solv. in aq. font. ʒʒvj. addendo
sal. armoniac. ʒʒ. misc. & agita probè, pòst filtra, filtratum effunde, eique
affunde Fulig. furn. splend. q. s. & emerget inde Essentia colore rubini, cujus
odor corrigetur aquâ quadam spirituosâ odoriferâ, flor. sambuci, acaciæ,
nasturtii, &c. Dosis gutt. 40, 45. in Pleuritide, Febribus continuis & in-
termittentibus, affectione hysterica, epilepsia, syncope, partu difficili, casu
ab alto, catarrhis, gangrænâ, cancro, ulceribus antiquis, aliisque affectibus,
remedium subtile penetrans, diaphoreticum, diureticum, aperiens, puri-
ficans, præcipitans, abstergens, resolvens desiderantibus. *Excell. p. m. Clau-
derus* autem spiritum extemporaneum è sale ciner. clavellat. & sale armo-
niacum sine igne paratum nomine insignit *Spiritus balsamici* vel etiam *ape-
ritivi*, si loco aquæ communis substituatur aq. fl. sambuc. acac. cochlear.
nasturtii, &c. quia hoc pacto mirabilem præprimis vim exerit pro ape-
riendis viscerum coctionis vasis, horumque cruditatibus sedandis aut se-
parandis & inde orientia symptomata cachectica & febres præcavendas,
imò & externè mirabilem effectum præstat, ubicunque doloris sedatione,
ventilatione, discussione, nervosarumque partium roboratione & simili-
bus opus est, v. g. in apoplexiâ, stupore, paralyti, in sedandis affectibus ca-
tarrhosis, quos dicunt, capitis, dentium, faucium, aut ibi ubi *Archæus* tu-
multuosè vel dolorosè furit; specialiter verò sic valet in sedandis ac so-
piendis miserandis punctiõibus pleuriticis; Poterit autem pro usu ex-
terno vel per se illini vel commodius misceri ac dilui *Spiritu salvia, lumbric.*
terrestr. acacia, juniperi aut aliis appropriatis, addito simul *Camphora modico.*
Sic & ex *Opio* & liquor præcipitans & spiritus aperitivus subito *Tincturam*
K k 3 extrahit*

extrahit rubicundam, quam *Clauderus* postea *Essentiâ salviæ vel liliorum convallium* temperavit, vel etiam aliquando antea dictis miscuit contra varios symptomatum urgentium, v. g. doloris colorisq̄ue insultus, item plura alia. Sic pro usu interno *Essentiam* etiam inde confecit *catarrhalem* ex p. j. Liquor. præcipitantis & p. β. *Essentiæ lignorum* (è ligno *lassafras*, *guajac*, *salsaparill*, *santal*, *rubr*, *rad*, *chinæ* cum *Spiritu salviæ & fumariz extract.*) in *catarrhis* non saltem sed & *asthmate*, *cachexiâ*, *hydrope*, *calculo* aliisque affectibus, ubi in *massa sanguineâ*, *absterfione*, *purificatione*, *ventilatione* & *similibus scopis* opus est, utilem, item *Essentiam Castorei volatilem*, dum *Spiritui aperitivo prædicto* miscet *Essentiam castorei*, hujusq̄ue *acerbum saporem* corrigit, additâ *portione spiritûs melissæ*, *liliorum convallium*, &c. idq̄ue pro affectibus generis *nervosi* & qui *plures inde dependent*, id sequenti modo commodè quoque parabitur: ℞. *Myrrh. elect.* Aloës succotr. aa. ℥β. *Croci Austriac.* ℥ij. *Ciner. clavellat.* ℥j. Incis. cont. affund. aq. flor. sambuc. ℥vij. Digere per aliquot horas, dein filtra; vel saltem *Spiritus balsamicus* per se am paratus prædictis speciebus vel *solis vel mixtis* invicem affundatur, ad eminentiam 3, vel 4. digitorum, agiteturq̄ue aliquando & brevissimo tempore *Essentia rubiniformis* habebitur, usûs interni egregii in omnibus affectibus ab *acido peregrino* *massam sanguineam* inquinante, & ubi *virtus balsamica chylo & sanguini impuro concilianda* est, præsertim si unâ aliquid ei immisceatur, de *Essent. mart. cum succ. pomor. Borsdorffian.* vel *Zwölferi*; Extus etiam in affectibus *faucium*, *uvulæ*, *ulceribus*, *gangrænæ partium* utilissimè adhibetur. His tandem quoque adnumeravit *Clauderus Essentiam suam purificantem*: ℞. *Mumia Ægyptiac.* *Ciner. clavellat.* aa. ℥j. Contul. digere per aliquot horas in *aq. fumar.* ℥xij. & filtetur *Essentia* itidem *rubiniformis*, quæ ob *partes balsamicas*, quibus *mumia imprægnata* est, purificat, aperit, præcipitat, *acidum domat*, hincq̄ue *Cachexiæ*, *malo hypochondriaco*, *hydriopi*, *Calculo*, *febribus*, *Lui venereæ*, *Catarrho thoracico*, &c. egregiè resistit. Atque hanc sæpius combinat cum *Tinctura suâ auri ex foliis hujus & fuligine splendenti* diu tritis & in *crucibulo calcinatis*, unde dein *Essentiæ alexipharmacæ* affusione *Tinctura auri* obtineatur *archæum insigniter confortans*, si hujus guttæ xij. exhibeantur, verùm quia *menstruum hoc minus appropriatum* est, utpote *vegetabile*, longè melius erit, *reclusionem ope liquoris mineralis crudi* tentare ejusq̄ue *opere spiritum digestum in auro latentem* extrahere, quo is postea *vim suam radiantem tantò efficacius* in corpore humano exercere possit. De quo nos alibi. Id saltem adhuc adjungimus, quod etiam *opere Cinerum clavellatorum elegans Liquor volatilis oleosus* obtineri possit modo *eleganti sequenti in Pharmacop. Augustan. edit. ultim. Appendice descripto*: ℞. *Ciner. clavellat.* ℥xvj. *Cinam. acut.* ℥ij. *Caryophyll. Nuc.*

Nuc. mosch. Cort. aurant. extim. rec. aa. ℥j. Spir. vini vulg. Mens. j. Digerantur, addendo Sal. armoniac. in aquâ font. solut. ℥xviij. Destillentur lento igne Liquoris ℥x. circiter & in vitro probè clauso serventur; eritque tantum non Panacea.

F I N I S.

ADDENDA.

AD FINEM CAP. I. pag. 9.] *Illustr. DN. Piston Tournesfort* Professor Botanices Horti Regii Parisiensis in libro Gallico Elemens de Botanique ou Methode pour connoistre les Plantes, titulum ferente, est aussi du sentiment, que nous devons nous attacher uniquement à la structure des fleurs. On y decouvre beaucoup d'art, & rien qui sont sujet à moins de changemens, que la structure des fleurs. On peut les diviser commodement en fleurs à feuilles & en fleurs à etamines.

Les fleurs à feuille sont celles, qui outre les etamines ou filets chargez de sommets sont encore composées de ces parties, qu'il faut appeller les feuilles de la fleur, comme sont les fleurs de l'Antirrhinum, de la Renoncule, de la feve, de la petasite, du bellis, &c.

Les fleurs à etamines sont celles, qui n'ont point des feuilles mais seulement ces etamines, ou filets chargez de sommets; telles sont les fleurs du Sparganium, & de l'Equisetum, de l'Avoine, de l'Arroche, de la Bistorte, &c.

Presques toutes les fleurs à etamines ont un calice. Je ne connois, que les fleurs du Sparganium & de l'Equisetum, qui n'en ayent pas.

Les fleurs à etamines sont le plus souvent attachées aux jeunes fruits mais il y en a quelques unes, qui en sont séparées, comme nous avons déjà remarqué. Le pistile de celles, qui sont attachées aux fruits, est l'embryon meme de ces fruits; Comme on le voit dans le Chien-dent, dans le pied de Lion, &c. Les chatons sont des veritables fleurs à etamines; il est vray qu'il y en a quelques unes dont les etamines sont si courtes, que les sommets paroissent attachez immediatement par eux memes.

Les fleurs à etamines ne donnent pas de differences considerables, mais on en trouve de tres marquables dans les fleurs à feuilles.

Ces fleurs, sont ou simples ou composées.

On peut appeller fleurs simples celles, qui ne renferment qu'une

qu'une seule fleur dans le meme calice, ou qui ne sont point composées de ces sortes des pieces, que nous appellons des fleurons & demifleurons; Telles sont les fleurs de la Jusquiame, de la sauge, du Cerisier & meme de la Stratique, &c.

On peut appeller fleurs composées celles qui renferment dans le meme calice plusieurs autres fleurs d'une seule piece, que nous appellons des fleurons, comme sont les fleurs du Cyanus, qui sont composées de plusieurs fleurons, soutenus par le meme calice: ou les fleurs du Doronic, qui sont composées de plusieurs fleurons & demifleurons, soutenus aussi par un meme calice.

Les differences des fleurs simples sont

1. Celles qui sont d'une seule feuille coupée regulierement ou irregulierement, sçavoir les fleurs en cloche c'est à dire celles, dont la figure approche de la figure d'une cloche, d'une campane, d'un grelot.
2. Les fleurs en entonnoir, sçavoir celles dont le haut est evasé en pavillon semblable à un cone renversé, & qui sont terminées en bas par un tuyau.
3. Les fleurs en soucoupe qui different des fleurs en entonnoir, en ce, que leur partie superieure est evasée en bassin aplati, avec les bords releves.
4. Les fleurs en rosette qui aprochent par leur figure de la molette d'un eperon.
5. Les fleurs en moufle qui sont fermées en devant par un masque, semblable en quelque façon à ceux d'ou l'on fait sortir les tuyaux des fontaines.
6. Les fleurs en gueule, dont le devant est terminé par une gueule à deux livres.
7. Enfin les fleurs irregulieres d'une seule feuillée, que l'on peut comparer à plusieurs sortes de choses.

Les autres especes de fleurs simples sont.

Les fleurs à quatre feuilles disposées en croix.

Les fleurs à plusieurs feuilles disposées en rose.

Les fleurs à plusieurs feuilles disposées en œillet.

Les fleurs à plusieurs feuilles disposées en lis.

Les fleurs irregulieres à plusieurs feuilles.

Les differences de fleurs composées sont les fleurs à fleurons, les fleurs à demifleurons, les fleurs radiées.

Les fleurs à fleurons sont composée de plusieurs tuyaux fermes ordinairement par le bas, ouverts par le haut, evasés & decoupez le plus souvent en lanieres, ou en étoile à plusieurs pointes. Tous ces tuyaux que

que l'on appelle des fleurons sont renfermez dans le meme calice, & ne forment qu'un seul bouquet. Chaque fleuron porte sur l'embryon d'une graine, & cet embryon pousse de son fond un filet entouré d'un autre tuyau, qui est une espece de gaine. Ces embrions sont plantes dans le fond du calice & ce fond s'appelle la couche. Telles sont les fleurs de la Garderobe, de l'Absynthe, des Chardons, de la Jacée.

Les Fleurs à demifleurons sont des bouquets composez de plusieurs pieces, dont le bas est fistuleux, & tout le reste est applati en feuille. Chaque demifleuron porte aussi sur l'embryon d'une graine. Cet embryon pousse un stile de son fond entouré d'un autre tuyau semblable à une gaine, ces demifleurons sont envelopez du meme calice, dont la couche reçoit les embrions des semences.

Les Fleurs radiées sont composees de Fleurons & de demifleurons. Les Fleurons ramassez au milieu de ces sortes de Fleurs forment cette partie, que l'on appelle le disque ou le bassin, & les demifleurons rangez autour de ce bassin en composent la couronne : Les uns & les autres sont ordinairement portez chacun sur l'embryon d'une graine. Tous ces embrions sont plantez dans le fond du calice, qui enveloppe les Fleurons & les demifleurons. Le fond de ce calice s'appelle aussi la couche, telles sont les Fleurs de l'Aster, de la Jacobee, de la Camomille, & de plusieurs autres. On les appelle des Fleurs radiées à l'imitation des antiquaires, qui appellent tete radiée celle qui porte une couronne à rayons.

Exc. DN. *Olao Rudbecko in Dissertat. de Fundamentali Plantarum Notitia Plantas omnes atque cunctas, cum Clariss. Hermanno, in duo summa genera dividere, consultissimum viderur, ita ut alterum genus Plantas Angio Spermatis seu seminibus nudis includat, alterum Capsulatas, seu semina in capsulis foventes comprehendat. Quibus cum Rajo, tertium summum genus, plantas scilicet semine minutissimo, ac nudo oculo vix conspicuo flore vel nullo, vel imperfecto addere quidem, ait, possemus. Et huic adhuc quartum: nimirum plantas in totum imperfectas h. e. semine & flore carentes. Verum quia nullam plantam in rerum natura dati arbitramur, quæ non aptè ad unum ex istis primis generibus referri possit, binis istis posterioribus, tanquam non necessariis interim super sedemus. A nostra namque impotentia ad plantas non licet argumentari: cum plurimæ sint, quas nos quidem putamus & semine & flore carere, quæ tamen iis revera non carent. Quis quoque omnia ea, quæ in oculis non statim incurrunt negare auderet? Sandè nemo nisi suis nimium fidens luminibus.*

§. 1. Hæc porrò duo summa genera in alia subalterna varia distribuere, singulaque ordine, quem maximè competentem atque naturalem cense-

mus, describere, operæ pretium facit. Sed mirum nemini sit, nos principia Clariff. Authoris in divisione generali sequentes, in speciali quoque eundem ordinem, quem Flora Lugduno Batava tradit, non ita obſervare. Ibi etenim dispositæ sunt plantæ secundum ordinem quem in hortu Academico tenent, ita ut primo loco videantur Angiopolyſpermæ, non quod hæ primæ, ordine naturæ, esse deberent; sed quia flores suos primo vere ostendunt, adeoque vir iste Celeberrimus tum collegia sua incipiens, ali-
 quas habeat, quas florentes demonstret, exponat.

§. 2. Primum itaque locum sibi vendicant plantæ *Angiomonospermae*, non pappescentes seu seminibus nudis post singulos flores singulis, ut Valerianella, Limonium, Pimpinella, Dentillaria Rondeletii, Mirabilis Peruviana, Fumaria, Circea. Et his affines seu potius Monocarpeæ, fructu unico nucleos geminos includente. Agrimonia seu Eupatorium veterum: Propè has collocamus plantas *Corymbiferas* seu seminibus solidis nudis, floribus ut plurimum discoideis radiatis, ut Flos solis, Crysanthemum, Calendula, Tagetes, Bellis, Chamæmelum, Pyrethrum, Matricaria, Parmica, Millefolium, Abrotonum, Absinthium, Artemisia, Draco herba, Tanacetum, Costus hortorum, Ageratum. Quibus adstare debent *Plantæ seminibus solidis, floribus pluribus in capitulum congestis*, Scabiola, Dipsacus, Eryngium. Harum societatem amant plantæ *Seminibus solidis non pappescentes lactescentes, floribus compositis*. Scolymus Chrysanthemus, Intybus, Cichorium & huic affinis Lamplana.

§. 3. Hic sua præstantia sese insinuant *Plantæ stellatæ, seminibus post singulos flores nudis binis, floribus monopetalis in quatuor ordinaria segmenta dissectis; foliis ad singulos caulium nodos pluribus, stellatim decussatis*. Rubia, Mollugo, Asperula, Aparine. Quas omnes ob summam inter se convenientiam, uno nomine generico *Rubias* appellare præstaret. His jure affinitatis adjungimus *Plantas umbellatas, seu seminibus nudis post singulos flores in Umbellæ formam formam congestos, binis*. Fœniculum, Cuminum, Meum, Bulbocastanum, Daucus, Gingidium, Ligusticum, Siler, Angelicum, Imperatoria, Astrantia, Smirnum, Sifarum, Pimpinella, Saxifraga, Sium, Sefeli, Cicutaria, Cicuta, Oenanthe, Crithmum, Ammi, Apium, Carvi, Anisum, Coriandrum, Perfoliata, Bupleurum, Thapsia, Laserpitium, Libanotis, Pastinaca, Caucalis, Ferula, Anethum, Peucedanum, Sphondilium, Tordilium, Thysselinum, Myrrhis, Cærophylum, Scandix, Diapensia, &c.

§. 4. Jam sponte sese visendas offerunt *Plantæ Angiopolyſpermae, seu seminibus nudis pluribus sequentibus singulos flores*. Chelidonia, Hepatica nobilis, Ranunculus nemorosus, Pentaphyllum, Pentaphylloides, Fragaria, Filipendula, Ulmaria, Thalictrum, Plantago aquatica, Sagitta aquatica, Malva, Alcea, Anemone, Clematis, Pulsatilla, Cariophyllata. Quarum quatuor illæ ultimæ semina, vel pappo inclusa, vel plumosa caudâ donata, ha-

ta, habent. Post Angiopolypermas proximè recensere lubet Plantas Angiomonospermas pappescentes, floribus pentapetaloidibus quasi in Umbellam congestis, ut Valeriana ejusque species. Item plantas Capitatas pappescentes floribus fistulosis è Capitulis Squamatis, prodeuntibus: Cujus generis sunt Carduus, Cnicus, Cirsium, Cinara, Jacea, Centaurium, Serratula, Cyanus, Lappa major. Tandem obveniunt Plantæ pappescentes non lactescentes, flore composito plerumque Discoideo radiato. Helenium, Aster, Doronicum, Conyza, Jacobea, Senecio, Virga aurea, Eupatorium, Cacalia, Tussilago, Petasites, Elichrisum, Gnaphalium, Xeranthemum. Ultimæ denique in hac classe visuntur Plantæ pappescentes, & lactescentes flore composito natura semper ferè pleno. Hæ enim hoc peculiare præ cæteris habent, quod pappescant simul, ut Lactuca, Chondrilla, Sonchus, Hieracium, Dens Leonis, Scorzonera, Tragopogon.

§. 5. Absoluto sic uno summo genere, Plantas angiospermas seu seminibus nudis continente, ad alterum progredimur, Plantas scilicet Capsulatas comprehendens, seu tales quæ semina sua in certis thecis vel conceptaculis à perianthio distinctis fovent. Quas inter primas tenent Plantæ Asperifoliae sic dictæ, seminibus post singulos flores naturâ quaternis, in utriculis apertis. Borrageo, Buglossum, Cynoglossum, Anchusa, Heliotropium, Symphytum, Echium, Cerinthe, Buglossum Echioides. Quibus ob affinitatem proximè accensemus Plantas verticillatas, seminibus more Asperifoliarum plerumque quaternis, in vasculis apertis, foliis conjugatis, seu ex adverso binis, Suntque vel floribus galeatis & labiatis. Lavendula, Stachas, Betonica, Polium, Thymus, Serpillum, Marum, Marrubium, Lamium, Clinopodium, Urtica, Salvia, Hysopus, Satureja, Galeopsis, Horminum, Melissa, Brunella, Ocy mum, Acinos, Sideritis, Chamæpitys, Hedera terrestris, Molucca, Dictamnus inodorus, Nepeta, Calamintha, Rosmarinus, Origanum, Majorana, Dictamnus Creticus, Scutellaria. Vel floribus galeatis vix labiatis, Cardiaca. Vel labiatis non galeatis, Teucrium, Chamædryas, Scordium, Bugula. Vel tandem floribus neque galeatis neque labiatis, sed quadrisidis aut quinquesidis. Mentha, Palegium, Marrubium Palustre, Verbena, Dracocæphalon Americ. Breyn.

§. 6. Præmissis itaque Asperifoliis atque Verticillatis, quaterna Semina in thecis suis ordinario foventibus, ad alias capsulatas certum in seminibus numerum vix observantes, nos conferimus: sunt autem sequentes. 1. Plantæ unicapsulares, seu quæ semina plura in una capsula à perianthio distincta habent, ut Primula veris, Auricula Uris, Cortusa J. B. Alfine, Lychnis, Cariophyllus, Numularia, Anagallis, Portulaca, Hydrophyllon Morini, Trifoliata paludosa, Glaux. 2. Plantæ bicapsulares. Centaurium minus, Centaurium Afric. sempervir. Lyfimachia Siliculosa (reliquæ enim

Duæ *Lyfimachia* species, *Corniculata* scil. & *Siliquosa*, huc non pertinent) *Sanicula*, *Blattaria*, *Verbascum*, *Gentiana*, *Digitalis*, *Graciola*, *Branca Urfina*, *Hyoscyamus*, *Nicotiana*, *Linaria*, *Antirrhinum*, *Scrophularia*, *Pedicularis*, *Melampyrum*, *Euphrasia*, *Polygala*, *Veronica*. 3. *Planta tricapulares*, quarum duo genera, alterum *seminibus pluribus*, alterum non nisi ternis constat, unde etiam hæ posteriores *tricoeca* dicuntur; suntque vel *Lactescentes* ut *Tithymalus*: vel *non lactescentes*, ut *Ricinus*. *Seminibus* verò *pluribus* sunt, *Hypericum*, *Cistus humilis*, *Gramen Parnassi*, *Pyrola*, *Viola Martia*, *Viola Indica*, *Afarum*, *Convolvulus*, *Campanula*, *Rapunculus*, *Reseda*, *Valeriana cœrulea* ejusque variationes. 4. *Planta Quadricapsulares*, rarius *quinque capsulares*, *Ruta*, *Stramonium*. 5. *Planta quinqucapsulares*, quæ iterum sunt vel *Pentacoeca*, ut *Geranium*, vel *capsulae pentagonis in quinque partes disilientibus* *Balsamina fœmina*, *Oxys*, *Capparis portulacæ folio*. Vel denique *seminibus in vasculis pluribus* *Althæa*, *Cistus Ledon*, *Cistus mas & fœmina*. 6. *Planta multicapsulares*: Quo nomine cunctæ illæ veniunt, quæ plures quàm quinque capsulas, seu loculamenta habent: ut *Aristolochia*, *Papaver*, *Argemone*, *Nymphæa*, *Nigella*, *Linum*.

§. 7. *Plantis Siliculosis* ut *Siliquosæ* proximæ essent, jure cognationis quidem impetrarunt. Primam verò inter has partem, ut *Siliquosis unicapularibus univalvibus* concedamus, earum simplicitas facit. Sunt autem hæ vel *Seminibus absque lanugine*, ut *Clematis Hederacea Indica Jalmini folio*, *Clematis Americ. siliq. teraphyll.* *Clematis Daphnoid.* Vel *Seminibus cum lanugine*, *Asclepias*, *Apocinum*, *Nerium*. Harum Consortio delectantur *Planta unicapulares bivalves*, seu *capsula unica in binas valvas, nullo pariete intergerino, disiliente, donatæ*. *Cheldonium majus*, *Papaver corniculatum*, *Sinapistrum Indicum pentaphyllum & tryphyllum Lufitanicum* *Hypecoon*, *Epimedium*, *Fumaria*. Dum nec prætereundæ erunt *Siliquosæ unicapulares quadrivalves*, seu *siliquis in quatuor partes dirumpentibus, semine vel lanuginoso*. *Lyfimachia Siliquosa. Vel non lanuginosa*, *Lyfimachia corniculata*. His interseruntur *Planta siliquosæ bicapsulares univalves, siliquis septo intermedio distinctis, floribus tetrapetalis*. *Brassica*, *Rapum*, *Sinapi*, *Eruca*, *Erysimum*, *Nasturtium*, *Raphanus rusticus & aquaticus*, *Leucojum*, *Dentaria*, *Draba Siliquosa*, *Hesperis*, *Viola lunaria*, *Thlaspi incan.* *Meehlinense*, *Nursa pastoris major & minor loculo oblongo*. Quibus annectuntur *Planta siliquosæ fungosæ*, h. e. quæ semina sua in siliquis, fungosâ materia fœctis, occulta nt. *stare tetrapetalo*. *Raphanus rotundus & oblongus niger*, *Raphanistrum Siliquosum monospermum & disperpum*. Succedunt *Multisiliquæ Planta* seu *vasculis pluribus simul junctis sequentibus unum florem*. *Sedum*, *Cotyledon*, *Telephium*, *Pœonia*, *Helleborus*, *Fraxinella*.

nella, Caltha palustris, Ranunculus Aconiti folio, Abutilon, Staphisagria, Aconitum, Aquilegia, Consolida regalis.

§. 8. Missis Multiflora, incidimus in plantarum Siliquosarum aliud genus, quod *leguminosum* dicitur, & duplex est: *Unum* constituunt *Plantæ Leguminosæ Siliquosæ bivalves unicapulares, flore papilionaceo.* Phaseolus, Pisum, Lathyrus, Vicia, Lens, Lupinus, Faba, Glyciriza, Galega, Orobus, Cicer, Securidaca, Fœnugræcum, Lotus, Cytisus, Genista, Anonis, Crocalaria, Anthyllis, Colutea, Ornithopodium, Scorpioides, Onobrychis. *Alterum* leguminosarum genus componunt *Plantæ siliquosæ bicapsulares, sive siliqua gemella, flore papilionaceo.* Astragalus, Melilotus, Trifolium, Medica, Senna, Mimosa, Tribulus. Flos autem Papilionaceus est, qui ex quatuor petalis componitur, quorum primum latum atque erectum *vexillum* dicitur: secundum deinde huic subjacens angustum & carinatum, *proboscidea* nomine venit: tertium denique & quartum quia ab horum lateribus visuntur alarum instar, *alæ* audiunt. Hæc quatuor simul juncta florem Papilionaceum difformem constituunt. Antequam verò finem huic classi imponamus, non incongruum fore arbitramur, plantas ipsi subnectere *Siliculosæ bicapsulares univalves, cum Septo intermedio, flore retrapetalo* dictas, ut sunt Thlaspi, Bursa Pastoris folio sinuato, Nasturtium, Iberis, Lepidium, Myagrum, Cochlearia, Leucojum, Brassica Montana, Rapastrum monospermum, Ilatis, Ambrosia. Quæ plantæ, licet propriè huc non spectent; Siliculosæ enim, non Siliquosæ sunt; attamen quia cum antea recensitis, ejusdem ferè nominis tricapsularibus, neque notis essentialibus, neque principiis activis conveniunt, ad calcem Siliquosarum eas potius adungere, vel etiam tricapsularibus bulbosis præmittere, quam cum reliquis perperam confundere malimus.

§. 9. Sic tandem oculis nostris subjiciuntur *Plantæ tricapsulares* alius generis, & à reliquis, de quibus antea diximus, longè diversæ. Hæ enim *Flore* gaudent vel *Hexapetalo, radice aut bulbosa*, ut Lilium album, Lilium Corona Imperialis, Lilium Persicum, Lilium Martagon, Fritillaria, Tulipa, Hyacinthus, Ornithogalum, Scylla. Aut *radice fusiformi*; Asphodelus, Lili-Alphodelus, Dens Canis: aut *radice fibrosa* Phalangium. Vel *Flore ex theca Univalvi, radice aut bulbosa* ut Leucojum bulbosum, Narcissus, Lilium Narcissinis foliis, Hæmanthus Africanus, Colchicum, Colchico Narcissus, Crocus, Cepe, Porrum, Allium, Moly. Aut *radice tuberosa.* Canna Indica Zedoaria, Zingiber, Curcuma, Gladiolus, Silyntichium ramosum Æthiop. fol. plic. Gladiolus Æthiopic. flore miniato. Quin & ordinem hunc servant *Plantæ tricapsulares radice tuberosa, flore enneapetalo, Silyntichium majus & minus, Iris, Agria, Iris tuberosa. flore hexapetalo, Aloë, Yucca. radice fibrosa, flore bipetalo. Ephemera Virginianum. radice orbiculata, flore pen-*

Apetalo, Cyclamen. Flore Monopetalo, rictu & labio vario, radice testiculata, Orchis. Radice Palmata, Orchis Palmata. Radice fibrosa, Helleborine, Calceolus Mariæ, Radice Squamata, Orobanche. Flore Hexapetalo, radice fibrosa, Ophris.

§. 10. Quæ restant hujus summi generis plantæ exponendæ *Baccifera* sunt, atque *Pomifera* à fructu sic nominatæ, ita ut *Baccifera* cum Clariss. Rajo sint, quæ fructum habent minorem mollem, in quo semina, membranâ tenui tectum. Ut Rubus, Smilax, Bryonia, Christophoriana, Laurus alexandrina, Ruscus, Polygonatum, Lilium Convallium, Asparagus Solanum, Basella Malabarorum, Moschatellina, Capsicum, Arum. *Pomifera* autem, quæ sub cortice crassiori, fructum pulpa molli, humidâ, semina ambiente, donatum fovent. Cujus generis habentur Cucurbita, Pepo, Colocynthis, Anguria, Melo, Cucumis, Flos passionis, Ficus Indica, Cereus, Ficoides, Ananas.

§. 11. Plantis ad binâ ista summa genera propriè spectantibus, breviter jam expositis, ad aliud plantarum genus, quasi peculiare, & à prioribus istis binis quodammodo diversum descendimus: Ad *Plantas* nimirum *Apetalas, Stamineas & Muscosas*. Dixi peculiare genus & diversum, non quod hoc cum cæteris nihil conveniat, vel ipsis nequaquam adaptari queat; sed quod hujus generis plantæ aliquid singulare possideant, fructus & flores, peculiari modo dispositos atque configuratos habentes. Quare etiam Clar. Hermanno (cujus ductum nos sequimur) has seorsim ponere, & ad proprium quasi genus referre placuit. Notetur enim, harum notas genericas, non tam ex seminibus, seu eorum capsulis, quam ex floribus horumque dispositione, figurâ atque conformatione desumi: eam sine dubio ob causam, quod hæc plantæ, non ut aliæ multæ flores suos interdum variant, sed semper & constanti naturæ ordine sibi similes producant. Sunt autem sequentes: Blitum, Atriplex, Polygonum, Lapathum, Acetosa, Bistorta, Perficaria, Kali, Cannabis, Urtica, Mercurialis, Ambrosia, Pimpinella Sanguisorba ejusque species, Plantago, Psyllium, Xantium, Beta, Parietaria, Amaranthus, Alchimilla.

§. 12. Reliquæ hoc ordine recensentur. 1. *Plantæ Culmifera floribus muscosis*, Acorus, Ophioglossum, Equisetum. 2. *Plantæ floribus muscosis in clavam compactis, & in lamiginem vel pappam abeuntibus*, Typha. 3. *Plantæ floribus aspergillum imitantibus & in echinatum pillulam congestis*, Sparganium. 4. *Plantæ Epiphyllispermæ* seu *dorsifera* dictæ, Phyllitis, Hæmionitis, Polypodium, Lonchitis, Asplenium, Trichomanes, Adiantum, Filix. 5. *Plantæ Culmiferae graminifoliae, granis majoribus, floribus Stamineis*, Frumentum Indicum, Triticum, Secale, Spelta, Hordeum, Oryza, Panicum, Phalaris, Milium, Lachryma Jobi, Avena, Festuca. 6. *Graminifoliae granis minoribus*, Graminum innumera genera. 6. *Plantæ non Culmifera floribus Staminois*, Cyperus, Gramen Cyperoides, Juncus, Gramen Juncum, gramen nemorosum caliculis paleaceis, &c.

§. 13. Ordo jam ipsas *Arbores* tangit, & *frutices* seu arbores minores, quæ item pro diversitate fructuum & florum diversa genera, sequenti ordine recensenda constituunt. *Arbores* scilicet *Caudice simplicis non ramofo, gemma simul & semel unica* Palmæ dicuntur, ut Palma. *Arbores Caudice ramofo Coniferae & resiniferae*, sunt Abies, Pinus, Cedrus, Larix, Cupressus, Thuya Theophrasti. *Iulifera Conifera non resinifera*, Alnus, Betula: *Nucifera*, Nux juglans, Corylus, Fagus, Castanea. *Glaniferae*, Quercus, Ilex, Suber. *Bacciferae*, Juniperus, Sabina.

bina. *Lanigera*, *Populus*, *Salix*. *Vacculis foliaceis*, *Ulmus*. *Baccis è multis acinis coagmentatis*, *Morus*.

§. 14. *Arbores Pomiferae floribus fructus occultatis*, *Ficus*. *Fructibus in summo umbilicatis*, seu *floribus fructui insidentibus*, *polyphyrenæ*, *Malus*, *Pyrus*, *Guajaca*, *Malus Coronca*, *Malus punica*, *Mespilus*, *Oxyacantha Dioscoridis*. *Bacciferae polyphyrenæ*, *Rosa*, *Vitis Idæa*, *Myrtus*. *Hedera arborea*, *Periclymenum perfoliatum & non perfoliatum*. *Dypterenæ Periclymenum rectum*. *Monopyrenæ*, *Lotus arbor*, *Grossularia*. *Arbores Fructibus in summo non umbilicatis, & floribus imo fructui insidentibus*, *Pomiferae polyphyrenæ*, *Malus Citria*, *Malus Limonia*, *Malus Aurantia*. *Pramiferae Monopyrenæ*, *Malus Armenia*, *Malus Persica*, *Amygdalus Sativa*, *Prunus*, *Cornus*, *Cerasus*, *Olea Sativa*, *Azederach*, *Cerasus racemosa fructu non eduli*. *Cerasus folio Laurino*. *Bacciferae monopyrenæ caliculatæ*, *Lotus Africanus latifolius*. *Bacciferae monopyrenæ non caliculatæ sed nudæ*, *Olea Sylvestris*, *Therebinthus*, *Lentiscus*, *Phillyrea*, *Sambucus*, *Laureola*, *Viburnum*, *Rhus*, *Cornus foemina*, *Rhamnus spinis oblongis flore candido salic. fol.* *Bacciferae dypterenæ*, *Jasminum*, *Ligustrum*, *Alnus nigra baccifera*, *Berberis*. *Bacciferae tripyrenæ*, *Alaternus*, *Lycium*. *Bacciferae tetrapyrenæ*, *Rhamnus baccifera fructu ex multis acinis composito*. *Aibutus folio serato*.

§. 15. *Arbores Fructu per natus am sicco monococco*, *Pistacia*, *Styrax*, *cujus fructus*, (licet rarius, *nucleos geminos vel trigeminos includit*) *Tilia*, *Agnus castus*, *Rhus myrtifolia Monspeliaca*, *Hedera quinquefolia Canad.* *Cornut.* *Hedera trifolia Canad.* *Cornut.* *Laurus*. *Fructu vicapsulari*, *Paliurus Lobelii*, *Chamelæa*, *Buxus*. *Fructu polyspermo*, *Spiræa Theophr.* *Rhus Myrtifolia Belgica*, *Erica*. *Fructu membranaceo folliculato* *Staphylodendron*. *Fructu membranaceo alato depresso*, *Acer*, *Fraxinus*, *Platanus*. *Seminibus lanuginosis*, *Tamarix*. *Arbores siliquose*, *Arbor Judæ*, *Laburnum*, *Ceratonia*, *Coral. arbor*, *Tamarindus*, *Acacia*, *Syringa*.

AD CAP. VII. p. 101. *Gentiana Cruciatæ*.] *Vis hujus Plantæ juxta Zaparam in Mirabil. Medico-Chirurg. ab Exc. & Exper. D. D. David. Spleisio Scaphus. in latinum idioma translatis, insignis est, humores vitiosos exiccandi, rarefaciendi, mundandi, abstergendi, resolvendi; sudores, urinam & menses provocandi; ulceribus item ac lue venereâ sanandis appropriatum est medicamentum, si hujus plantæ M. vj. in aq. font. ℞xvj. ad medietatis consumptionem coquantur, vel etiam æstivo tempore Cymbalaria M. ij. & albo fluore præsentente Filipendula M. j. addantur, hyberno vero Iberidis seu Nasturtii sylv. M. ij. in corporibus præsertim obesis. Dosis ℞ss. vel ℞viij. horis matutinis, præsertim si calefactum, quod benè notandum, bibatur & in lecto sudor expectetur, hocque similiter horâ à prandio septimâ repetatur, idque per 15. vel 20. dies. Sic mirabilia in lue præsertim venereâ quis experietur. Eiusdem virtutis est Saponaria, cui hæc planta similis est; Italis Mettimborfa dicta quasi cum auro burfis asservanda; ceu hinc Ettmüll. Oper. Med. Pharm. pag. n. 47. hanc plantam ob insignem quoque vim febrifugam, quâ pollet, meritò pro succedaneo Chinæ Chinæ habet.*

F I N I S.

INDEX.

INDEX.

A.					
A	Bies Pag. 260	<i>Allium</i> syl.	32	<i>Arachis latifolius</i>	201
	<i>Abrotanum</i> 64	<i>ursinum</i>	ibid.	<i>Archangelica</i>	76
	<i>Absinthium</i> 66	<i>Alnus</i>	232	<i>Argemone</i>	90
	<i>Acacia</i> 239	<i>Alni effigie</i>	240	<i>Argentina</i>	186
	<i>Acanthium</i> 217	<i>Alfine</i>	142	<i>Aria</i>	240
	<i>Acanthus</i> 77	<i>minima</i>	32	<i>Aristolochia rotunda</i>	69
	<i>Acer</i> 236	<i>myosotis petraea</i>	84	<i>Armeria</i>	116
	<i>Acerabulum</i> 167	<i>Amaradulcis</i>	87	<i>Armoracia</i>	27
	<i>Acerosa</i> 49. 50	<i>Ambrosia</i> 64. 65. 104		<i>Artemilla</i>	206
	<i>Achillea</i> 67	<i>Amelanchier</i>	240	<i>Artemisia</i>	65
	<i>Acinos</i> 123	<i>Ampeloprasum</i>	32	<i>tenuifolia</i>	62
	<i>Aconitum</i> 95. 86	<i>Anacamperos</i>	167	<i>Arum</i>	107
	<i>Acorus adulterinus</i> 28	<i>Anagallis</i>	144	<i>Arundo</i>	21
	<i>Adiantum album</i> 204	<i>Anagyris</i>	221	<i>Asarum</i>	108
	<i>aureum</i> 205	<i>Anchusa arvensis</i>	149	<i>Ascyrum</i>	163
	<i>Agaricus</i> 213	<i>Androsaces</i>	121	<i>Asilepias</i>	174
	<i>Aegilops</i> 16	<i>Androsemon</i>	163	<i>Asparagus</i>	256
	<i>Aegopodium</i> 76	<i>Anemone nemorosa</i>	94	<i>Asperula</i>	195
	<i>Ageratum</i> 122	<i>Angelica syl.</i>	76	<i>Asphodelus</i>	27
	<i>Agrifolium</i> 227	<i>Anonis</i>	219	<i>Aster</i>	86
	<i>Agrimonia</i> 185	<i>Anserina</i>	186	<i>ejus species</i>	154
	<i>Agrorum venti spica</i> 11	<i>Anthemis</i>	63	<i>Astragalus luteus</i>	201
	<i>Ajuga</i> 142	<i>Anthyllus leguminosa</i>	192	<i>Astragaloides</i>	201
	<i>Aizoon</i> 165	<i>Anthriscus</i>	73	<i>Astrantia</i>	77
	<i>Alabastrites</i> 187	<i>Antirrhinum</i> 42. 118		<i>Atractylis</i>	216
	<i>Album olus</i> 84	<i>Antoniana</i>	138	<i>Atriplex</i>	52
	<i>Alcea</i> 182	<i>Aparine</i>	194	<i>Avena</i>	25
	<i>Alchimilla</i> 184	<i>Aphaca</i> 56. 198		<i>fatua</i>	16
	<i>Alysson</i> 46. 129	<i>Apium montanum</i>	75	<i>Auricula Juda</i>	212
	<i>Alga</i> 105	<i>aquaticum</i>	ibid.	<i>maris major</i>	152
	<i>Alkekengi</i> 86	<i>Apios</i>	197	<i>minor</i>	78
	<i>Alisma</i> 98	<i>Aquifolium</i>	227	<i>caerulea</i> 75. <i>ursi</i> 136	
	<i>Alliaria</i> 48	<i>Aquilegia</i>	71	<i>Aurum horizontale ve-</i>	
		<i>Arachis</i>	201	<i>getabile</i>	210.

B. Bac-

I N D E X.

<p>B.</p> <p>Baccharis pag. 153</p> <p>Ballote 126</p> <p>Balsamina lutea 178</p> <p>Balsamita agrestis 64</p> <p>Baptifecula 159</p> <p>Barba capra 83</p> <p>Barbarea 42</p> <p> muralis 43</p> <p>Barbula hirci 160</p> <p>Bardana 111</p> <p>Basilicum 124</p> <p> aquaticum 57</p> <p>Bellis 151</p> <p>Been album 115</p> <p>Benedicta sylv. 187</p> <p>Berberis 243</p> <p>Berula 144</p> <p>Beta sylv. 56</p> <p>Betonica 130</p> <p> aquatica 132</p> <p> sylvestris 116</p> <p>Bezetta quid? 146</p> <p>Bidens 185</p> <p>Bifolium 36</p> <p>Biforta 105</p> <p>Blattaria 135</p> <p>Blitum 52</p> <p>Bonus Henricus 52</p> <p>Boletus Cervinus 213</p> <p>Borrago 148</p> <p>Borrys 66</p> <p>Branca ursina 77</p> <p>Brassica 48.49</p> <p>Bryonia 171</p> <p>Briza 24</p> <p>Bromos 16</p> <p>Brunella 150</p> <p>Bubonium 86</p> <p>Buglossum 147</p>	<p>Bugula 150</p> <p>Bulbus syl. Solsequius 31</p> <p>Buphrthalmum 63</p> <p>Bupleuron 161</p> <p>Bursa pastoris 47</p> <p>Buxus 249.</p> <p style="text-align: center;">C.</p> <p>Catalia 110</p> <p>Calamagrostis 12.13</p> <p>Calamintha 125</p> <p> arvensis 115</p> <p> aquatica ibid.</p> <p>Calamus aromaticus Of- ficin. 28</p> <p>Calendula alpina 100</p> <p>Calathiana viola 101</p> <p>Caltha 160</p> <p>Campanula 38</p> <p> arvensis 120</p> <p> autumnalis 101</p> <p> syl. lat. 137</p> <p>Campborata 255</p> <p>Candela regia 134</p> <p>Cannabina alba 66</p> <p> aquatica 185</p> <p>Cannabis syl. 129</p> <p>Capillus Veneris 204</p> <p>Capnos 69</p> <p>Caprifolium 174</p> <p>Caput monachi 56</p> <p>Cardamine 44</p> <p>Cardiaca 126</p> <p>Cardui species 215</p> <p>Caryophyllata 186</p> <p>Caryophyllus 116</p> <p> holostius 117</p> <p>Carlina 217</p> <p>Carpinus 231</p> <p>Carui & Caruifolia 78</p> <p>Cartthamus syl. 216</p>	<p>Castanea 227</p> <p>Catanance 42</p> <p>Cattaria 125</p> <p>Caucalis 74</p> <p>Ceanorhus 102</p> <p>Centaurium minus 162</p> <p> majus si. in muris 159</p> <p>Cerasus syl. 239</p> <p>Ceresolium syl. 73</p> <p>Cervaria 142</p> <p>Cervicaria 38</p> <p>Cherophyllum 73</p> <p>Chamabalanus 197</p> <p>Chamacerasus 240</p> <p>Chamocyparissus 66</p> <p>Chamacissos 178</p> <p>Chamacistus 246</p> <p>Chamadrys 66</p> <p> species 141</p> <p>Chamagenista 221</p> <p>Chamelaia 246</p> <p>Chamaleon 217</p> <p>Chamamelum 63</p> <p>Chamamespilus 241</p> <p>Chamanagerion 138</p> <p>Chamapeuce 255</p> <p>Chamapitys 66.142</p> <p>Chamapyxos 249</p> <p>Chamerhododendros 246</p> <p>Chamarubus 252</p> <p>Chamaspartium 210</p> <p>Chelidonium majus 70</p> <p> minus 130</p> <p>Chenopodium 53</p> <p>Chondrilla 59</p> <p>Chrysanthemum 63</p> <p>Chryso splenium 180</p> <p>Christophoriana 95</p> <p>Cyanus 159</p> <p>Cyclamen 180</p> <p>Cicer</p>
	M m	

I N D E X.

<i>Cicer montanum</i>	198	<i>Cornu cervi</i>	64	<i>Echium scorpioides</i>	146
<i>Cichorium</i>	55	<i>Coronopus repens</i>	65	<i>Elaphoglossum</i>	76
<i>Cicuta & Cicutaria</i>	80	<i>Cornus femina</i>	239	<i>Elatine</i>	145
& 81.		<i>Cotyledon</i>	166	<i>Elichrysum</i>	133
<i>Cymbalaria</i>	178	<i>sylvestr.</i>	176	<i>Ephemerum non lethale</i>	176
<i>Cuminum equinum</i>	78	<i>Coronaster</i>	240	<i>crocifolium</i>	31
<i>Cynocrambe</i>	45	<i>Cotula alba</i>	63	<i>Epipactis</i>	97
<i>Cynoglossum</i>	148	<i>Cracca major, min.</i>	198	<i>Epimelis</i>	240
<i>Cynobatos</i>	253	<i>Crespinus</i>	243	<i>Equisetum</i>	20
<i>Cynorchis</i>	34	<i>Crataegonon</i>	130	<i>Erica</i>	254
<i>Cyperus</i>	19	<i>Crista galli</i>	82	<i>Erygeron</i>	60
<i>graminea vel milia-</i>		<i>Crithmum</i>	219	<i>Eryngium</i>	219
<i>cea</i>	14	<i>Crocus vernus</i>	31	<i>Erysimum Th.</i>	27
<i>Circea</i>	86	<i>Cruciata</i>	101	<i>vulgare</i>	43
<i>Cirsium</i>	215	<i>minor, hirsuta</i>	196	<i>Eruca</i>	41. 42
<i>Cistus</i>	246	<i>Cuminum pratense</i>	78	<i>carulea</i>	42
<i>Cytisus</i>	222	<i>sylvestre</i>	71	<i>Eryum syl.</i>	197
<i>Clematitis & Clematis</i>	173	<i>Cuscuta</i>	121.	<i>Esula</i>	169
<i>Clymenum minus</i>	133			<i>Euonymus</i>	234
<i>Matthiol.</i>	197	D.		<i>Eupatorium</i>	185
<i>Clinopodium</i>	123	<i>Damaconium</i>	98	<i>Euphrasia</i>	130
<i>Cneoron</i>	246	<i>Daphnoides</i>	246	<i>carulea</i>	146.
<i>Cnicus syl.</i>	216	<i>Daucus</i>	72. 73. 81	F.	
<i>Colchicum</i>	30	<i>Daucoides minor</i>	75	<i>Fabaria</i>	167
<i>Collum gruis</i>	183	<i>Delphinium baccenū</i>	138	<i>Faba inversa</i>	<i>ibid.</i>
<i>Colus Jovis</i>	134	<i>Dens leonis</i>	56	<i>Fagus</i>	225
<i>Colutea filiquosa</i>	221	<i>Dentaria</i>	37. 187	<i>Farfara</i>	1. 9
<i>Conyza species</i>	153	<i>Dentellaria Gesn.</i>	154	<i>Faulbaum</i>	233
<i>Connina</i>	53	<i>Diapensia</i>	184	<i>Fegopyrum</i>	27
<i>Convolvuli species</i>	170	<i>Digitalis</i>	136	<i>Ferrum equinum</i>	199
<i>Consolida major</i>	149	<i>Dipsacus</i>	218	<i>Ferula</i>	221
<i>media</i>	150	<i>Doronicum</i>	98	<i>Festuca</i>	16
<i>palustris</i>	153	<i>Draba</i>	48	<i>Ficaria</i>	181
<i>regalis</i>	68	<i>Dracunculus pratensis</i>	41	<i>Filago</i>	153
<i>rubra</i>	188	<i>alpinus</i>	<i>ibid.</i>	<i>Filipendula</i>	82
<i>Corylus syl.</i>	225	<i>Dulcamara</i>	86	<i>Filix & ejus species</i>	207
<i>Corona monachi</i>	56	<i>Drymonogon</i>	83.	<i>Filicula</i>	<i>ibid.</i>
<i>terra</i>	178	E.		<i>Fistularia</i>	82
<i>Coronilla</i>	199	<i>EBulus</i>	245	<i>Flammula</i>	
		<i>Echium</i>	146		

INDEX.

Flammula ranunculus,	Globularia	151	Gram. sanguinarium	14
pag.	Gnaphalii species	153	segetum	11
Flos Adonis	Gramen	9	sorghinum	15
ambarvalis	eorum nota	ibid.	spartium	13
cuculi	aculeatum	14	spicatum	11
hepaticus	alopecuroides	12	spica varia	11. 6c.
S. Jacobi	anatum	11	sylvaticum	12
regius	aquaticum	ibid.	Gram. tomentosum	12
Solis	arvense	ibid.	tremulum	10
tinctorius	arundinaceum	11. 13	typhoides	12
Foeniculum aquatic.	avenaceum	16	Xerampelinum	11
Foenugracum syl.	Gram. bufonium	14	Gramen Parnassi	176
Foenum Burgundic.	bulbosum	10	Gratia Dei	183
Fontilapatium	Gram. caninum	ibid.	Gratiola cerulea	138
Fragaria	caule triangulo	13	minor	120
Frangula	cristatum	11	centauroides	162
Fraxinea arbor	caryophyll.	11. 12	Grossularia spinosa	243
Fraxinus	cyperoides	13. 14	Gruinalis	183
Frumentum Saraceni-	Gram. dactylon.	14		
cum	echinatum	14. 15	H.	
Indicum	exile	13	H alicacabum	86
Fumaria	geniculatum	15	Halimus	240
bulbosa	glumis variis	16	Hartriegel	ibid.
minor	Gram. bederaceum	179	Hedera	178
Fungus	hirsutum	14	Hedypnois	56
	hordeaceum	15	Hedysarum	199
	juncum	13	Helenium	8c. 160
	lanatum	10	Heliotropium	145
	leporinum	ibid.	Helianthemum	246
	loliaceum	15	Heliochrysos syl.	153
	lucidum	14	Helleborine	97
	Gramen manna	15	Helleborus niger	96
	montanum	ibid.	Helxine	53
	nemosum	14	cissampelos	170
	nodosum	10	Hemionitis	204
	Gram. palustre	11	Handelkrout	142
	panicum	15	Hepatica fontana	211
	panicula varia	10. 11	stellata	195
	plumosum	14	Heptaphyllum	118
	pratense	10. 11	Horaclea	127

M m 2

Herba

INDEX.

<i>Herba articularius</i>	115	<i>Jecoraria</i>	211	<i>Ledum</i>	248
<i>S. Barbara</i>	82	<i>Ilex aculeata</i>	227	<i>Legumen terra</i>	197
<i>Britannica</i>	51	<i>Illecebra</i>	165	<i>Lenticula palustris</i>	212
<i>Gerardi</i>	75	<i>Impatiens herba</i>	179	<i>Leucacantha</i>	217
<i>Jacobi</i>	60	<i>Imperatoria</i>	76	<i>Leucojum luteum</i>	113
<i>Kunigundis</i>	185	<i>Inrybus ss. sylv. ibid.</i>		<i>bulbosum</i>	30
<i>paralysis</i>	135	<i>Iris</i>	27	<i>Leuconarcissolirion</i>	30
<i>paris</i>	86	<i>Iris</i>	28	<i>Leuconarcissus</i>	30
<i>D. Stephani</i>	86	<i>Isatis silvestris</i>	49. 115	<i>Libanotis</i>	78
<i>trinitatis</i>	113	<i>Ischemon</i>	14	<i>sterilis</i>	54
<i>turca</i>	164	<i>Iva moschata</i>	66	<i>Lichen</i>	211
<i>venti</i>	91	<i>Juncus</i>	18	<i>Lychnis</i>	115
<i>vulneraria</i>	161	<i>bombycinus</i>	12	<i>viscosa</i>	<i>ibid.</i>
<i>Herniaria</i>	164	<i>cyperoides</i>	19	<i>Lycopodium</i>	209
<i>Hesperis</i>	114	<i>floridus min. ibid.</i>		<i>Ligustrum</i>	251
<i>Hyacinthus Poëtarum</i>	33	<i>alpinus</i>	18	<i>Ligusticum sylv.</i>	80
<i>racemosus</i>	29	<i>odoratus aquat.</i>	82	<i>Lilium convallium</i>	176
<i>stellaris</i>	29. 30	<i>Juniperus</i>	255.	<i>montanum</i>	33
<i>Hiberis</i>	44			<i>Limodorum</i>	37
<i>Hieracii species</i>	57. 58	K.		<i>Limonium</i>	104
<i>Hydrolapathum</i>	246	<i>KEiri</i>	113	<i>pratense</i>	189
<i>Hydropiper</i>	43	L.		<i>Linaria</i>	119
<i>Hyoscyamus vulgaris</i>	88	<i>LABrum Veneris</i>	218	<i>Lingua cervina</i>	202
<i>Hypericum</i>	163	<i>Labrusca</i>	172	<i>passerina</i>	149
<i>Hippolapathum</i>	52	<i>Lac Luna</i>	214	<i>Linum</i>	120
<i>Hippomarathrum</i>	81	<i>Lactuca</i>	53	<i>Linocarpos</i>	<i>ibid.</i>
<i>Hippuris</i>	20. 21	<i>agnina</i>	84	<i>Lysimachia species</i>	138
<i>Hirundinaria</i>	174	<i>Ladanum segetum</i>	129	<i>Litbospermum</i>	149
<i>minor</i>	181	<i>Lagopodium</i>	192	<i>Locusta</i>	84
<i>Hyssopus campestris</i>	246	<i>Lagopus</i>	153	<i>Lolium</i>	15
<i>Hyssopi folia</i>	120	<i>Lamium</i>	126. 127	<i>Lonchitis aspera</i>	208
<i>Holostium</i>	14	<i>Lampfana</i>	55	<i>Lotus</i>	192
<i>Hordeum</i>	24	<i>Lanrana</i>	234	<i>Lunaria</i>	205
<i>murinum sive spon-</i>		<i>Lapathi species</i>	50. 51	<i>Lupulus</i>	171
<i>taneum</i>	16	<i>Lappa major</i>	111	<i>Luteola</i>	42
<i>Hormini species</i>	134.	<i>agrestis</i>	74	<i>Lutum herba</i>	<i>ibid.</i>
I.		<i>Larix</i>	259		
<i>Jacea nigra spec.</i>	158	<i>Lathyrus major</i>	197	M.	
<i>Jacobea</i>	60	<i>Laureola</i>	246	<i>MAbaleb</i>	240
				<i>MAlbaum</i>	234

Mala-

I N D E X.

Malacocissus	181	Musci species	209	Orobus sylvestris	201
Malva species	182	Muscus capillarius	208.	astragaloides	ibid.
Malus sylvestris	237			Orvala	134
Mandragora Theoph.	86	N.		Ostrya	119
Mariscus Plin.	18	Napellus	93	Ostrya	231
Marrubium	126	Narcissus	30	Oxalis	49
Martagon	33	Nasturtium	44 45	Oxyacantha	242. 243
Matricaria	62	Neottia	37	Oxylapathum	59
Matriſylva	195	Nepeta	125	Oxys	150
Melampyrum	130	Nidus avis	34	Oxytriphylon	ibid.
Melanthium ſylv.	71	Nigella	71	P.	
Meliant hemum	246	Nigellaſtrum	115	Palma Chriſti.	35
Meliſſophyllum	127	Nymphaea	106. 107	Panax Chiron.	246
Melilotus	192	Noli me tangere	179	Panicum	26
Meliſſa ſylv.	127	Nux avellana ſyl.	225	ſylveſtre	15
Mentha ſpecies	125	juglans	228	Papaver erraticum.	88
Mentaſtrum	ibid.	veſicaria	222	ſpumeum	115
Mercurialis	53	Numularia	181.	Parietaria.	53
ſylveſtris	179			Paronychia	166. 204
Meſeræum Germanicum		O.		Parthenium.	63
246		Ocymaſtrum	115	Paſſerina	149
Meliſſa	241	Ocymum	123	Paſtinaca ſyl. tenuiſ.	72
Meum	72	Odonites	130	latiſolia	76
Myagræum	48. 115	Oenanthe aquatica	82	Paſtoria burſa	47
Milium	26	Oleander ſylv.	246	Pecten Veneris	74
Solis	149	Olus album	85	Pedicularis prænſis	82
Millefolium	67. 68	Onagra	138	Pentaphyllum	188
Millegrana	164	Ononis	219	Pentaphylloides.	186
Milzarella	127	Onobrychis	200	Peplus	169
Myrica	254	Ophiogloſſum	202	Perchepier	73
Myriophyllum	67	Ophris	36	Perfoliata	161
Myrrhis	73	Opulus	245	Periclymenum	174
Myrcillus	247	Orchios ſpecies	34 35	rectum	240
Mollugo	195	Orchis palmata	35	Perſicaria	45
Monococcus	23	Oreofelinum	75	ſiliquoſa	179
Monophyllum	176	Origanum	123	Pervinca	173
Morſus diaboli	157	Ornithogalum	31	Perſonata	111
gallina	140	Ornithopodium	199. 200	Pes anſerinus	52
rana	105	Ornus	231	columbinus	183
Muſcatellina	91	Orobanchæ	37	leonis	ibid.

I N D E X.

Petasites	pag. 110	Potentilla	186	Rhamnus	251
Petroselinum caninū	280	Primula Veris	135	Rhus obsonior.	222
Peucedanum aquatic.	67	Prunus sylvestris	239	Rogga	24
Phalangium	27. 28	Pseudoapios	197	Ros solis	205
Phalaris pratensis	12	Pseudoasphodelus	27	Rostrum ciconia	183
Phyllirea	251	Pseudocyperus	13	Rosarum species	253
Phylliris	105	Pseudoiris	29	Rosa mariana	115
Phyteuma	118	Pseudolysimachium	138	Rubia	194
Phlomis	134	Pseudoligustrum	239	Rubeola	195
Phoenix	16	Pseudomelantbium	71	Rubus	252
Pbu	84	Pseudomyagrūm	48	Rumex	51
Picea	260	Pseudonarcissus	30	Ruta canina	132
Pilosella	152	Pseudorchis	35	muraria	204
Pimpinella	79	Pseudostachys	133	pratensis	169.
Pinaster	258	Pseudostruthium	42		
Pinguicula Gesneri	136	Parmica	41	S.	
Pinus	217	Pulegium syl.	125	Sagitta	107
Pyrola	104	Pulicaria	43	Salicaria	138
Pyrus sylvestris	238	Pulmonaria maculosa		Salicis species	249
Pistacia sylv.	222	muscus	210	Salvia alpina	133
Pistana	107	Gallorum	58	sylvestris	137. 140
Pisum sylv.	197	Pulsatilla	91.	Sambucus	245
Pityusa	169			Sanguinaria	14
Plantago	104	Q.		Sanguisorba minor	79
Plantanaria	19	Quercus	226	Sanicula	184
Platanus	236	Quinquesolium	187.	alpina	136
Pneumonanthe	101			Saponaria hirsuta	115
Podagraria	76	R.		levis	116
Polyacanthos	218	R Adicula syl.	40	Satyrrium	35
Polygala	120	Radix cava	69	basilicum.	ibid.
Polygonon	164	Ranunculi species	91. 93	Saxifraga	79
Polygonatum	115. 175	Raphanus aquaticus	40	alba	180
Polypodium	208	latifolius	181	aurea	ibid.
Polypermon	52	Rapistrum	39	antiquorum	117
Polytrichum	204. 205	Rapum syl.	37	Anglica	73
Polium	122	Rapunculi species	37	rubra	82
Populus & ejus species	235	Regina prati	83	Scabiosa species	158
Porrum	32	Reseda	43	Scandix	74
Portulaca	167	Resla bovis	219	Scirpus	18
Potamogeton	105	Rhabarb. Monachor.	53	Sclarea sylvestris	134
		Rhaponticum	51	Scolopen-	

I N D E X.

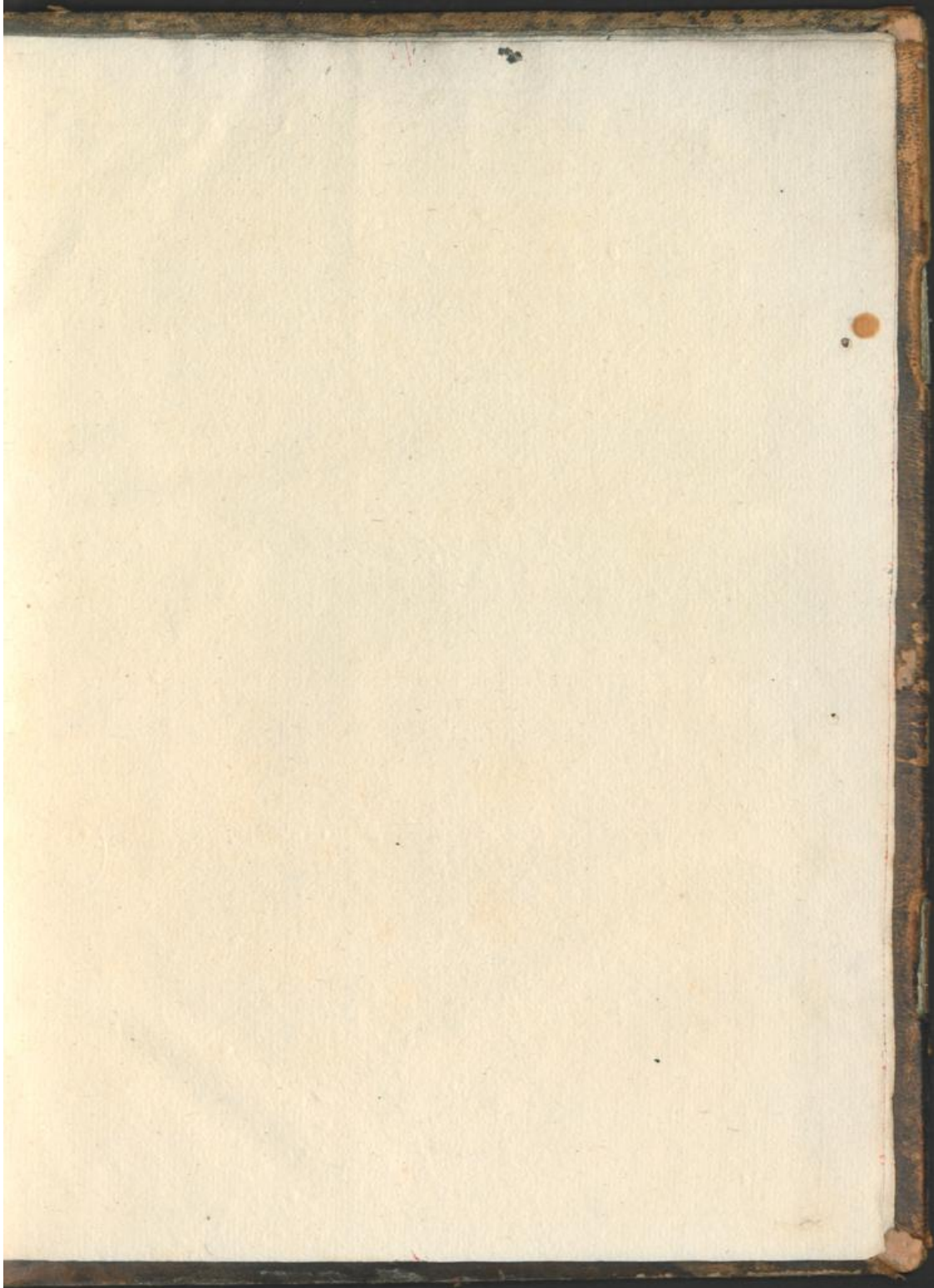
<i>Scolopendria vulgar.</i>	202	<i>Sisymbrium</i>	44	<i>Thalictrum</i>	169
<i>Scopa regia</i>	42	<i>Smilax levis</i>	170	<i>Thymelæa</i>	246
<i>Scordium</i>	140	<i>Solidago Saracenicæ</i>	138	<i>linaria fol.</i>	149
<i>Scorodoprasum</i>	32	<i>Solani species</i>	86	<i>Thlaspi species</i>	46
<i>Scrophularia</i>	132	<i>Soldanella</i>	173	<i>Tilia</i>	229
<i>major</i>	132. 167	<i>Sonchus</i>	54. 55	<i>Tinctorius flos</i>	154
<i>Scorpioides</i>	146	<i>Sophia Chir. Schärer.</i>		<i>Typha</i>	22
<i>Secale</i>	24	<i>vis</i>	45	<i>Tithymali species</i>	169
<i>Securidaca</i>	199	<i>Sorbus aucuparia</i>	223	<i>Tormentilla</i>	187
<i>Sedum</i>	165	<i>torminalis</i>	242	<i>Tota bona</i>	51
<i>Sempervivum</i>	<i>ibid.</i>	<i>Sparganium</i>	19	<i>Trachelium</i>	38
<i>Senetio</i>	60	<i>Speculum Veneris</i>	120	<i>Tragopogon</i>	160
<i>major</i>	<i>ibid.</i>	<i>Spelta</i>	23	<i>Tragoselinum</i>	79
<i>Serapias</i>	35	<i>Spergula</i>	143	<i>Trichomanes</i>	203
<i>Seriphium</i>	44	<i>Spondylium</i>	77	<i>Trifolii species</i>	190
<i>Seris</i>	54	<i>Spina alba</i>	217. 243	<i>fragifer.</i>	189
<i>Serpentaria</i>	105	<i>infectoria</i>	252	<i>Tribulus aquaticus</i>	106
<i>Serpillum</i>	122	<i>Stachys</i>	133	<i>Triorchis</i>	35
<i>Serratula</i>	131	<i>Staphylinus syl.</i>	72	<i>Triticum</i>	23
<i>Sesamum</i>	47	<i>Staphylo dendron</i>	222	<i>remulentum</i>	15
<i>Sesamoides</i>	96	<i>Stæbe</i>	159	<i>vaccinum</i>	130
<i>Seseli species</i>	81	<i>Stellaria aquatica</i>	68	<i>Turrita</i>	49
<i>Seseli Æthiopicum</i>	76	<i>Stratiotes millesfolia</i>	67	<i>Tusilago</i>	109
<i>montanum</i>	81	<i>Strumaria</i>	111	<i>alpina</i>	110. 160
<i>Peloponense</i>	72	<i>Struthium</i>	15	<i>altera</i>	160.
<i>pratense</i>	81	<i>Succisa</i>	157		
<i>Sideritis</i>	129	<i>Sumach</i>	222.	V.	
<i>Sigillum Maria</i>	171	T.		<i>Valeriana species</i>	84.
<i>Salomonis</i>	176	<i>Tamarix</i>	254	<i>Vaccaria</i>	115
<i>Silaus</i>	81	<i>Tanacetum</i>	61	<i>Verbasci species</i>	134
<i>Siler</i>	<i>ibid.</i>	<i>album</i>	41	<i>Verbasculum</i>	135
<i>Siligo</i>	23	<i>Taraxacum</i>	56	<i>Verbena</i>	156
<i>Symphytum</i>	149	<i>Telephium</i>	167	<i>Verbenaca</i>	<i>ibid.</i>
<i>petreum</i>	150	<i>Terra glandes</i>	197	<i>Vermicularis</i>	165
<i>Synanchica</i>	194	<i>Tertianaria</i>	138	<i>Veronica</i>	139
<i>Sinapi agreste</i>	41	<i>Testiculorum species</i>	34	<i>femina</i>	145
<i>Sion</i>	44. 75. 144	35. 36		<i>Vinca pervinca</i>	173
<i>Cratevæ</i>	44	<i>Tetrabit angustifoliū</i>	129	<i>Vincetoxicum</i>	175
<i>Sifer sylv.</i>	76	<i>Teucrium</i>	139	<i>Viburnum</i>	234
<i>Syphonium</i>	16	<i>Theda</i>	259	<i>Vicia</i>	198. 199
				<i>Victoralis</i>	33
				<i>Viola</i>	

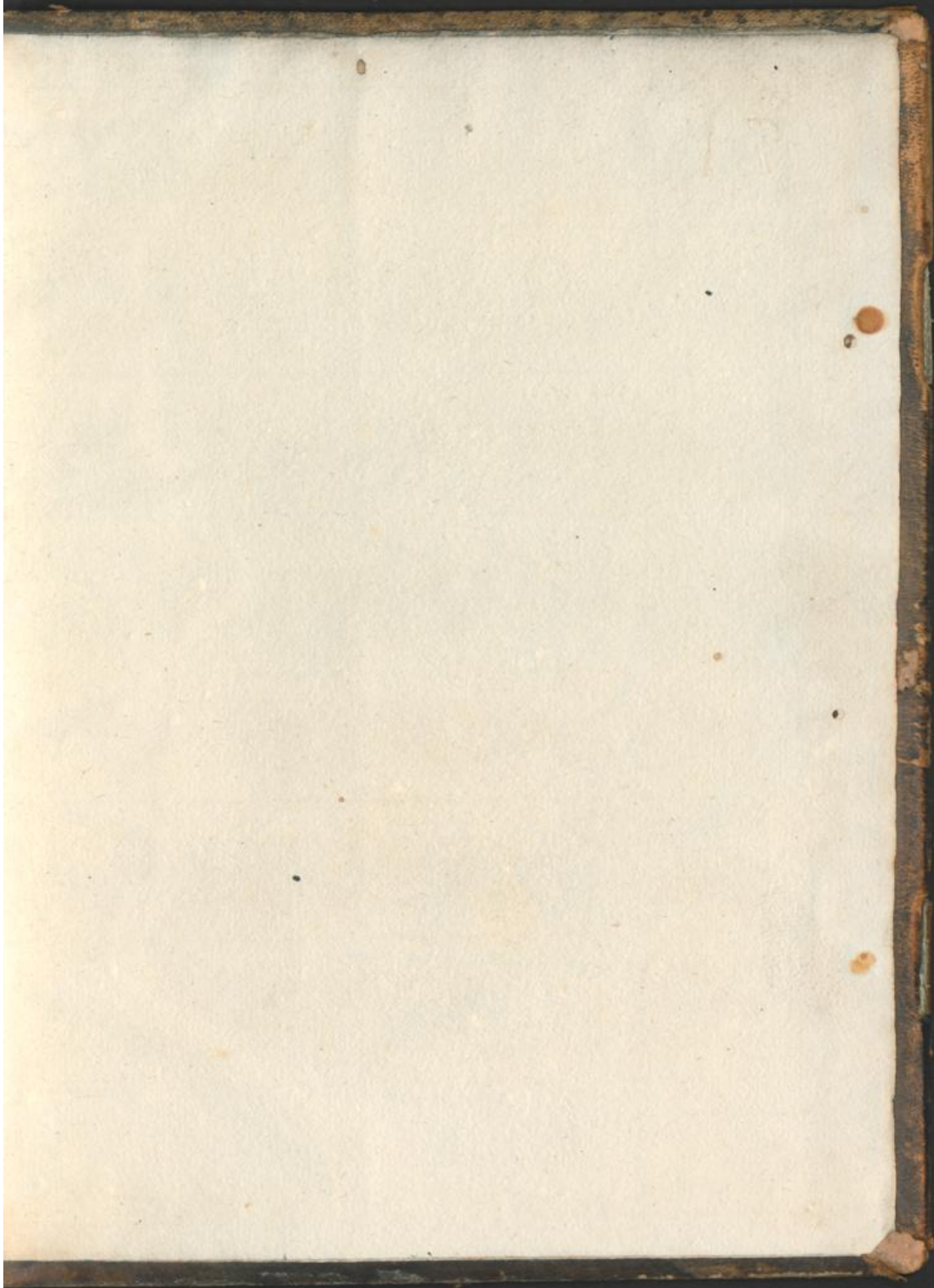
INDEX.

<i>Viola</i>	pag. 113	<i>Viscum</i>	229	<i>Uva crispa</i>	243
<i>alba</i>	30	<i>Vitis alba: nigra</i>	171	<i>ursi</i>	247
<i>lutea</i>	117	<i>sylvestris</i>	172.173	<i>Vulneraria prat.</i>	192
<i>aquatica</i>	68	<i>Vitis Idæa</i>	247	<i>Uvularia</i>	38. 39
<i>calathiana</i>	101	<i>Ulmaria</i>	83	<i>Vulvaria</i>	52.
<i>dentaria</i>	187	<i>Ulmus</i>	230		X.
<i>matronalis</i>	114	<i>Ungula caballina</i>	109	X <i>Anthium</i>	111
<i>Viorna</i>	173	<i>Volubilis</i>	170	<i>Xylostrum</i>	240
<i>Viurna</i>	234	<i>Urtica</i>	128	<i>Xyphion</i>	28.
<i>Virga aurea</i>	155	<i>iners</i>	127		Z.
<i>pastoris</i>	218	<i>Usnea</i>	210	Z <i>Ea</i>	23. 24
<i>sanguinea</i>	239	<i>Ustilago</i>	25. 26	<i>Zeopyrum</i>	24.

FINIS.

König

H. A. J. H.

M. A. B.

